

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Bölcsészettudományi Kar

DOKTORI DISSZERTÁCIÓ

Rádai-Kovács Éva

AZ EUROTÉRMINUS

avagy

AZ EURÓPAI UNIÓS TERMINOLÓGIA JELLEMZŐI, KÜLÖNÖS
TEKINTETTEL AZ ÚJLATIN NYELVEKBEN MEGJELENŐ
SAJÁTOSSÁGOKRA

Nyelvtudományi Doktori Iskola

A Doktori Iskola vezetője: *Dr. Bańcerowski Janusz DSc., egyetemi tanár*

Romanisztika Doktori Oktatási Program

A Program vezetője: *Dr. Giampaolo Salvi DSc., egyetemi tanár*

A bizottság elnöke: *Dr. Bárdosi Vilmos DSc., egyetemi tanár*

Bírálok: *Dr. Fábán Zsuzsanna PhD., habilitált egyetemi docens*

Dr. Albert Sándor CSc., egyetemi docens

A bizottság titkára: *Dr. Szabó Dávid PhD., egyetemi docens*

A bizottság további tagja: *Dr. Náray-Szabó Márton PhD*

A bizottság póttagjai: *Dr. Kiss Sándor egyetemi docens*

Dr. Szijj Ildikó egyetemi docens

Témavezető: *Dr. Kelemen Éva PhD., egyetemi docens*

Budapest, 2009.

TARTALOMJEGYZÉK

TARTALOMJEGYZÉK	1
0. BEVEZETÉS	6
0.1. A vizsgálat célja.....	8
0.2. Az adatgyűjtés és a vizsgálat módszere.....	9
0.3. A vizsgálat alkalmazási területei.....	12
0.4. A dolgozat szerkezete.....	13
1. A SZAKTERÜLETTŐL A TERMINUSIG.....	15
1.1. Mít tekintünk szakterületnek?	16
1.2. Szakmai kommunikáció és szaknyelv	18
1.2.1. Néhány szó a szakzsargonról.....	21
1.3. A szakszöveg jellemzői	22
1.4. Terminológia és szaknyelv	24
1.5. A terminológia meghatározása	24
1.5.1. A terminológia mint terminusgyűjtemény.....	25
1.5.2. A terminológia mint gyakorlat	25
1.5.3. A terminológia mint elmélet.....	27
1.6. Terminológia és nyelvészet	28
1.7. Terminológia és fordítás.....	30
1.8. Mi a terminus?	31
1.8.1. A terminus azonosítása.....	34
1.8.2. A terminus fajtái	35
1.8.3. A terminus nyelvi jellemzése	36
1.9. Hogyan kezeljük az egyéb szaknyelvi lexikai egységeket?	36
1.10. Összegzés és további kérdések	37
2. AZ UNIÓ NYELVPOLITIKÁJA, AVAGY BÁBEL TORNYA	39
2.1. Az Európai Unió mint szakterület.....	39
2.1.1. Az Európai Unió helye a szakterületek között	41
2.1.2. Az uniós szakterület felépítése	42
2.2. Az EU nyelvpolitikája	43
2.3. Fordítás az Európai Unióban.....	45
2.3.1. Fordításpolitikai.....	45
2.3.2. Az intézményközi fordítási folyamat	47
2.3.3. A fordítási gyakorlat terminológiai vonatkozásai	49
2.4. Összegzés	50
3. AZ UNIÓS SZAKNYELV ÉS AZ EUROZSARGON.....	51
3.1. Az uniós szakszöveg jellemzői.....	54
3.1.1. Szintaktikai jellemzők	55
3.1.2. Morfológiai jellemzők	56
3.1.3. Szemantikai jellemzők.....	57
3.1.4. Lexikológiai jellemzők	58
3.1.5. Szövegjellemzők.....	59
3.2. Néhány szó az eurozsargonról.....	60
3.3. Összegzés	61

4. TERMINOLÓGIA AZ EURÓPAI UNIÓBAN	63
4.1. Az európai uniós szólisták, glosszáriumok és szótárak vizsgálata	65
4.2. Az euroterminusok születéséről	69
4.2.1. A szabványosítás kérdése	72
4.2.2. A terminus életútja	74
4.3. Az uniós intézmények terminológiai gyakorlata	81
4.3.1. A terminológiai munkát segítő eszközök	83
4.3.2. A IATE	84
4.4. EU-terminológia	85
4.5. Összegzés	90
5. A LEXIKAI ELEMELKE KEZELÉSE AZ EURÓPAI UNIÓSI FORDÍTÁSOKBAN	93
5.1. A fordítási egységek azonosítása egy uniós jogszabályban	95
5.2. A fordítási egységek csoportosítása	101
5.2.1. A szaknyelv-köznnyelv viszonylatában	102
5.2.2. A rögzítettség foka szerint	103
5.2.3. A szöveg szempontjából	105
5.3. Összegzés	106
6. A TERMINUSOK AZONOSÍTÁSA KORPUSZ SEGÍTSÉGÉVEL	108
6.1. A téma kijelölése	109
6.2. A terminológiafeldolgozás célja és típusa	109
6.3. A szöveg alapú terminológiafeldolgozás	110
6.4. Eredeti szöveg kontra fordítás	111
6.5. A korpusz mérete	112
6.6. A korpusz összeállításának szempontjai	112
6.7. A korpusz	113
6.8. A fogalmi keret	114
6.9. Az adatgyűjtés módja	114
6.10. A terminusok azonosítása	115
6.11. Az adatok rögzítése	117
6.11.1. A definíció	119
6.11.2. A referencia	120
6.11.3. A terminusok	120
6.12. Összegzés	120
7. A TERMINUSOK NYELVI ELEMZÉSE	122
7.1. A terminus struktúrája	125
7.2. Fogalomelemzés	128
7.3. Az elemzés lépései	129
7.4. Lexikai elemzés	130
7.5. Szófaji besorolás	132
7.6. Szemantikai elemzés	136
Rövidített formák alkalmazása	137
Lexikai módosítás	138
Szerkezeti módosítás	138
Átvétel	139
7.7. Szintaktikai elemzés	140
7.8. Morfológiai elemzés	140
7.9. Összegzés	142

8. A FOGALMAK OSZTÁLYOZÁSA	144
8.1. A fogalmi kategóriák meghatározásának módja	144
8.2. A fogalmak osztályozása	145
8.3. A kategóriák statisztikája.....	149
8.3.1. A fogalmi kategóriák	149
8.3.2. Egyedi és általános fogalmak	150
8.4. A kategorizálás nehézségei.....	151
8.5. Alrendszerék	152
8.5.1. Dinamikus és statikus kategóriák	152
8.5.2. Esemény szemléletű kategóriák.....	153
8.5.3. Alapkategóriák.....	153
8.6. Kategóriaábrázolás	153
8.7. Összegzés	156
9. AZ ANGOL NYELVŰ EUROTERMINUSOK NYELVÉSZETI SZEMPONTÚ JELLEMZÉSE.....	157
9.1. Lexikai elemzés	157
9.1.1. Szófaji besorolás.....	157
9.2. A terminusok formája.....	158
9.3. Szemantikai elemzés.....	158
9.3.1. A terminológiai variánsok (szinonimák) csoportosítása	158
9.3.2. Poliszém elemek	160
9.4. Szintaktikai elemzés	161
9.4.1. Kételemű terminusok.....	161
9.4.2. Háromelemű terminusok	161
9.4.3. Négyelemű terminusok.....	162
9.4.4. Ötelemű terminusok	163
9.4.5. Hatelemű terminusok.....	163
9.5. Morfológiai elemzés	163
9.5.1. Összetételek	163
9.5.2. Képzések.....	164
9.6. Összegzés	166
10. A FRANCIA NYELVŰ EUROTERMINUSOK NYELVÉSZETI SZEMPONTÚ JELLEMZÉSE.....	168
10.1. Lexikai elemzés	168
10.1.1. Szófaji besorolás.....	168
10.2. A terminusok formája.....	169
10.3. Szemantikai elemzés.....	169
10.3.1. A terminológiai variánsok (szinonimák) csoportosítása	169
10.3.2. Poliszém elemek	171
10.4. Szintaktikai elemzés	172
10.4.1. Kételemű terminusok.....	173
10.4.2. Háromelemű terminusok	173
10.4.3. Négyelemű terminusok.....	173
10.4.4. Ötelemű terminusok	174
10.4.5. Hatelemű terminusok.....	174
10.5. Morfológiai elemzés	175
10.5.1. Összetételek	175
10.5.2. Képzések.....	175

10.6. Összegzés	177
11. AZ OLASZ NYELVŰ EUROTERMINUSOK NYELVÉSZETI SZEMPONTÚ JELLEMZÉSE	
11.1. Lexikai elemzés	180
11.1.1. Szófaji besorolás	180
11.2. A terminusok formája	181
11.3. Szemantikai elemzés	181
11.3.1. A terminológiai variánsok (szinonimák) csoportosítása	181
11.3.2. Poliszém elemek	183
11.4. Szintaktikai elemzés	184
11.4.1. Kételemű terminusok	184
11.4.2. Háromelemű terminusok	184
11.4.3. Négyelemű terminusok	185
11.4.4. Ötelemű terminusok	185
11.4.5. Hatelemű terminusok	186
11.5. Morfológiai elemzés	186
11.5.1. Összetételek	186
11.5.2. Képzések	187
11.6. Összegzés	189
12. A SPANYOL NYELVŰ EUROTERMINUSOK NYELVÉSZETI SZEMPONTÚ JELLEMZÉSE	
12.1. Lexikai elemzés	192
12.1.1. Szófaji besorolás	192
12.2. A terminusok formája	193
12.3. Szemantikai elemzés	193
12.3.1. A terminológiai variánsok (szinonimák) csoportosítása	193
12.4. Szintaktikai elemzés	196
12.4.1. Kételemű terminusok	196
12.4.2. Háromelemű terminusok	196
12.4.3. Négyelemű terminusok	197
12.4.4. Ötelemű terminusok	197
12.4.5. Hatelemű terminusok	198
12.5. Morfológiai elemzés	198
12.5.1. Összetételek	198
12.5.2. Képzések	199
12.6. Összegzés	201
13. A MAGYAR NYELVŰ EUROTERMINUSOK NYELVÉSZETI SZEMPONTÚ JELLEMZÉSE	
13.1. Lexikai elemzés	204
13.1.1. Szófaji besorolás	204
13.2. A terminusok formája	205
13.3. Szemantikai elemzés	205
13.3.1. A terminológiai variánsok (szinonimák) csoportosítása	205
13.3.2. Poliszém elemek	207
13.4. Szintaktikai elemzés	208
13.4.1. Kételemű terminusok	208
13.4.2. Háromelemű terminusok	208

13.4.3. Négyelemű terminusok.....	209
13.4.4. Ötelemű terminusok	209
13.4.5. Hatelemű terminusok.....	209
13.5. Morfológiai elemzés.....	210
13.5.1. Összetételek	210
13.5.2. Képzések.....	211
13.6. Összegzés	213
14. AZ EUROTERMINUSOK NYELVÉSZETI ÖSSZEHA-SO-NLÍTÓ ELEMZÉSE	215
14.1. Lexikai és terminológiai összehasonlítás	215
14.1.1. Fogalmak, terminusok és lexikai elemek kapcsolata.....	215
14.1.2. A terminusok alakjai.....	216
14.1.3. A leggyakoribb főnevek	217
14.1.4. A leggyakoribb melléknévek.....	218
14.1.5. Szófaji besorolás.....	218
14.2. Szemantikai elemzés.....	220
14.2.1. A megnevezési variánsok összehasonlítása.....	220
14.3. Szintaktikai elemzés	222
14.3.1. A terminusok szerkezete.....	222
14.3.2. A szintaktikai struktúrák.....	223
14.4. Morfológiai elemzés	225
14.4.1. Főnévi összetételek.....	225
14.4.2. Melléknévi összetételek.....	226
14.4.3. Főnévi prefixumok	227
14.4.4. Főnévi szuffixumok.....	228
14.4.5. Melléknévi prefixumok	228
14.4.6. Melléknévi szuffixumok.....	229
15. KÖVETKEZTETÉS.....	231
BIBLIOGRÁFIA.....	240
FÜGGELÉK	249
I. MELLÉKLET - A KORPUSZ.....	250
A korpuszban felhasznált szövegek.....	250
A korpuszt alkotó szövegek internetes elérhetősége	253
II. MELLÉKLET	259
AZ EUROTERMINUSOK GLOSSZÁRIUMA ANGOL, MAGYAR, FRANCIA, OLASZ	
ÉS SPANYOL NYELVEN	259

0. BEVEZETÉS

„Lenne olyan szíves megadni ennek a terminusnak az EU-konform megfelelőjét?”

Egy szakértő kérdése az EU terminológiai szolgálatához

Az utóbbi években megszorodtak a szaknyelvekkel, terminológiával kapcsolatos kutatások, kézikönyvek, sőt a munka világában is egyre gyakrabban találkozunk terminológusokkal vagy a cégeken belül létrehozott terminológiai osztályokkal. A terminológia többek között az új évezred információs-kommunikációs szemléletének köszönheti ezt a népszerűséget: egyrészt a technológia és a társadalom rohamos fejlődésével naponta keletkeznek új fogalmak, amelyek új elnevezések megszületését eredményezik, másrészt a globalizálódó világ megkívánja a szakemberek közötti hatékony kommunikációt. A terminológia közel sem új jelenség. Ami különleges aktualitását adja, az sokkal inkább az, hogy az emberiség történelmének olyan eddig nem tapasztalt időszakát éli, amikor a nyelv lexikonjában a szaknyelvi szavak száma meghaladja a köznyelvi szavakét, hiszen a tudomány és a technológia szókincese jóval erőteljesebb mértékben változik, mint a köznyelv szavai (Rondeau: 1998). Az információnak közel 4/5-e szakmai információ, amely az országhatárokat átszelve, szédítő sebességgel cserél gazdát a soknyelvű információs társadalom tagjai között (COTSOES: 2002). A szaknyelvek óriási száma és gazdag belső szerkesztettségük, valamint az utóbbi évszázad felgyorsult technikai-tudományos fejlődése kéz a kézben jár, sőt a szaknyelvek ilyen mértékű fejlődése az adott közösség civilizációs fejlődési szintjéről is árulkodik (Bańcerowski: 2003).

A terminológia a különböző nyelvű közösségek közötti szakmai kommunikációt szolgálja azzal, hogy segítséget nyújt egyrészt a szakemberek számára, másrészt a fordítók/tolmácsok és a nyelvet standardizálók számára. A fő cél a valós kommunikációs igények leghatékonyabb és leggyorsabb módon való kielégítése. Ugyan a szakmai kommunikáció elsősorban a szakterminológia megfelelő alkalmazása révén valósul meg, ahhoz azonban a jellegzetes mondat- és szövegszerkesztés, illetve a sajátos stilisztikai elemek megválasztása is hozzájárul. A XX. század elején a törekvés a „helyes” – leginkább latin vagy görög tövű – forma megtalálása volt, jelenleg viszont inkább a gyakorlatias, funkcionális megközelítés dominál (Cabré: 1992).

A terminológia sokáig elsősorban a szakmai kommunikáció kérdéseivel foglalkozott, az utóbbi időben pedig a nyelvtudományban is jelentős kutatási területté vált.

Ez a szakterület akkor kapott igazán helyet a nyelvészetben, amikor a nyelvészeket elkezdte érdekelni a nyelv mint kommunikációs eszköz is.

A terminológiának a tudományos-technikai területen kívül kiemelt szerepe van a nemzetközi intézmények, így az Európai Unió igazgatásában is, ahol a nap mint nap születő dokumentumokat az adott szervezet hivatalos nyelveire le kell fordítani. A sajátos dokumentumtípusok és a speciális szóhasználat megköveteli, hogy e szervezetek fordítószolgálatainál a terminológiakezelés fokozott odafigyeléssel történjen. Azon túl, hogy a megfelelő fordítások elkészítéséhez elengedhetetlen a pontos terminológia alkalmazása, a mindennapi működés során kialakul egy sajátos nyelvezet is, amelyet az Európai Unió esetében leggyakrabban az eurozsargon megnevezéssel illetnek. Az eurozsargon mellett találkozunk az uniós terminológia, EU-terminológia, vagy euroterminológia megnevezésekkel, melyek egyrészt sokféle értelemben használatosak, másrészt számtalan szakterületet átfognak. Tapasztalatunk alapján sokszor keveredik a szaknyelv, a terminológia és a zsargon fogalma, ezért fontosnak tartjuk e fogalmak tisztázását és egymástól való elhatárolásukat.

Az EU az élet minden területén jelen van, jogszabályokat alkot, cselekvési tervek dolgoz ki vagy programokat hajt végre. Kevés olyan területet találunk, amelyben az Unió nem vesz részt valamilyen szinten. Ebből következik az, hogy az EU-terminológia többféleképpen értelmezhető. Néha csak akkor beszélünk EU-terminológiáról, ha szorosan az EU intézményeihez, működéséhez vagy jogi keretéhez kapcsolódnak a fogalmak. Máskor azonban EU-terminológiának tekintjük az uniós szövegekben megjelenő terminusok összességét. Mottónk is ez utóbbi értelmezéshez és ahhoz a feltételezéshez kapcsolódik, hogy az uniós szövegekben előforduló terminológia olyannyira sajátos, hogy adott esetben az egyéb bevett szakterületi szókinctől is eltérhet¹.

Bár az EU több mint 50 éves múltra tekint vissza, nyelvi/terminológiai értelemben viszonylag fiatal szakterületről beszélhetünk. A körülötte kialakult szaknyelvi/terminológiai/fogalmi zűrzavarnak megítélésünk szerint számos oka van, amelyek feltárását a későbbiekben szintén el kívánjuk végezni. Kiindulásként Fischer (2006) nézetét osztjuk, aki EU-terminusnak (a mi szóhasználatunkban euroterminusnak) az Európai Unió konceptuális rendszeréhez kapcsolódó fogalmat jelölő terminust tekint,

¹ Ennek a feltételezésnek van némi alapja, azonban főszabályként elmondható, hogy a szigorú értelemben vett uniós fogalmakat jelölő terminusokon kívül az EU-szakszövegek az adott tevékenységi kör elterjedt terminológiáját veszik át. Ennek azért is van jelentősége, mert az európai jogszabályok nem egy szupranacionális szinten, hanem az egyes tagállamok közigazgatási és jogi rendszerében kerülnek alkalmazásra.

uniós terminusnak pedig minden egyéb terminológiai egységet, amely uniós szakszövegben előfordul. Az EU-terminus, euroterminus fogalmát azonban tovább kell pontosítanunk, ehhez pedig fontos meghatározni, hogy mit tekintünk uniós terminológiának. E célból körül kell határolnunk azt a szakterületet és szaknyelvet is, amelynek ez a terminológia a részét képezi.

0.1. A vizsgálat célja

Jelen dolgozatban az uniós szaknyelv – az euronyelv – terminológiájára helyezzük majd a hangsúlyt, amely az Európai Unióhoz mint szakterülethez kapcsolódik, és amelyet nyelvészeti szempontból az újlatin nyelvek, az angol és a magyar nyelv tükrében vizsgálunk meg. A terminusok vizsgálatához előzetesen szükségünk van az európai uniós szakterület, szaknyelv és terminológia pontosabb körülhatárolására.

Mivel a terminológia az EU esetében szorosan összekapcsolódik a fordítással, a fordítónak a terminológiai egységek azonosításán és megoldásán kívül minden más fordítási problémával is meg kell birkóznia. A fordító számára minden nehézség fordítási probléma, amelyet összefoglalóan fordítási egységnek nevezünk. Ebből a szempontból tartjuk lényegesnek, hogy vizsgálatunk kiterjedjen annak meghatározására, hogy az euroterminusokat hogyan lehet viszonylag nagy biztonsággal megkülönböztetni az uniós szövegekben előforduló egyéb lexikai egységektől. Elemzésünk alapján ezt követően azonosítjuk a szorosan az EU-hoz kötődő terminusokat, azaz az euroterminusokat, amelyek szigorúan véve az EU intézményét és jogi működését jelölik és abból egy – nyelvi vizsgálatához alapul szolgáló – reprezentatív szakszókincs-gyűjteményt állítunk össze. A terminusgyűjtemény összeállításánál a fogalmak pontos meghatározására, valamint a nyelvi ekvivalensek és variánsok felsorolására szorítkozunk, hiszen ezekre az információkra van elsősorban szükségünk a későbbi elemzéshez.

A terminusokat elsősorban nyelvészeti eszközökkel vizsgáljuk. A szakirodalom tanulmányozása során az uniós terminológia kérdéseit érintő számos, különböző részletességű és szempontú vizsgálattal találkoztunk, hiányoltuk azonban a szisztematikus nyelvi leírást. Mivel a nyelvi elemzés maga is támaszkodhat különböző megközelítésekre, egyedi vagy általános jelenségekre, mi azt tartottuk szem előtt, hogy az euroterminusokat olyan átfogó, és egyben szisztematikus vizsgálatnak vessük alá, amely lehetővé teszi az adott szakterület terminológiájának általános – terminológiai szempontból releváns –

nyelvi leírását. Ebben az elemzésben a fogalmak meghatározását követően azokra az információkra támaszkodunk, amelyek a terminusok felszíni megjelenéséből kiolvashatók vagy levezethetők. Ekképpen a formai oldalból kiindulva végezzük el a fogalmi kategorizálást is, ezt követően pedig nyelvenként próbáljuk meg feltárni a terminusok morfológiai, szintaktikai, szemantikai és lexikai jellemzőit abban a reményben, hogy a terminusok tipológiája közelebb visz minket az uniós terminus / uniós terminológia meghatározásához és jellemzéséhez. A különböző vizsgálatoknál nem célunk a kimerítő leírás, hanem sokkal inkább a terminológiai szempontból releváns jellemzők átfogó bemutatása annak érdekében, hogy közelebb kerüljünk annak meghatározásához, hogy általánosságban mit tekinthetünk euroterminusnak. Törekvésünk tehát kettős: egyrészt elhelyezni az euroterminológiát egy szélesebb kontextusban, másrészt arról fogalmi és nyelvi jellemzést adni.

0.2. Az adatgyűjtés és a vizsgálat módszere

Mivel a terminológia nem választható el a gyakorlattól, ezért fontosnak tartjuk a gyakorlat és az elmélet ötvöztetését, valamint az uniós szakterület és az ehhez kapcsolódó terminusok nyelvészeti keretben való tárgyalását.

A terminológia gyakorlatában az alapterminológiát szokásosan az autoritást képviselő szövegekben található definíciókkal vagy az ilyen szövegekből kiszűrhető információkkal határozzák meg (Pavel, Nolet: 2001). Az EU keretét, működésének jogi alapját és elveit, intézményeit és hatásköreit a jogi erővel bíró alapszerződések határozzák meg (Horváth: 2005). Az alapszerződéseket az idők folyamán már többször is módosították, sőt újabb szerződések is megjelentek, mint az Európai Unióról szóló szerződés, amely egyszerre önálló és módosító szerződés is. Az alapszerződések rendszere meglehetősen összetett: az 1951-es ESZAK-Szerződéshez 1957-ben csatlakozott a két Római Szerződés (Euratom, EGK), majd 1967-ben a három szerződés egyesült (Egysítési Szerződés), azt módosította 1986-ban az Egységes Európai Okmány, majd létrejött 1992-ben az Európai Unióról szóló szerződés, 1997-ben az Amszterdami, 2000-ben pedig a Nizzai Szerződés. Nyilván jogosan merült fel az az igény, hogy az alapszerződéseket egyetlen dokumentumban kellene összefoglalni, amely felváltaná az összes eddigi szerződést, így született meg az európai alkotmány gondolata, amely az alapszerződések helyébe volt hivatott lépni és az egész struktúrát egyetlen hivatalos iratban meghatározni.

Az Alkotmány bukását követően annak szövegét felhasználva, a kényes politikai kérdéseket törölve igyekszik jelenleg a Lisszaboni Szerződés új jogi alapszöveget adni Európa számára. Mivel azonban ez a Szerződés sem került még elfogadásra a nemleges ír népszavazást követően, vizsgálatunkhoz a jelenleg hatályos, egységes szerkezetbe foglalt alapszerződést² vesszük alapul, amely tartalmazza egyrészt az Európai Unióról szóló szerződést, másrészt a legutóbb a Nizzai Szerződéssel módosított, az Európai Közösség létrehozásáról szóló szerződést.

Ha elfogadjuk, hogy az éppen hatályos alapszerződés meghatározza az intézmény és a rendszer alapjait, akkor feltételezhető, hogy az ebben található euroterminusok összessége megadja az euroterminológia magját. A vizsgálat kiindulásaként az alapszerződésből gyűjtjük ki tehát az EU terminológiájához kapcsolódó szavakat és kifejezéseket angol, magyar, francia, olasz és spanyol nyelven. Az alapszerződések ugyan lerakták az Európai Unió – és ezáltal az EU-terminológia – alapjait, az azóta eltelt 50 évben azonban a szervezet óriási mértékű változáson ment keresztül. A csaknem minden területre kiterjedő tevékenysége és jogalkotása révén mind a szervezet, mind a hozzá kapcsolódó terminológia a mai napig folyamatosan alakul. A reprezentativitás biztosítása érdekében ezért az alapszerződések szókincsén kívül egyéb uniós szövegek terminológiai vizsgálatát is szükségesnek tartottuk. Ennek megfelelően 35 olyan különböző szövegből is kivontuk az euroterminusokat, amelyek felölelik a legnagyobb szakterületeket, és amelyek egyben az intézmények által leggyakrabban használt szövegtípusokhoz tartoznak, így reményeink szerint a kivont terminusok olyanok lesznek, amelyek segítségével az európai uniós terminológia leírható és jellemezhető. Nem áll szándékunkban megadni az euroterminusok kimerítő listáját, és az előfordulási gyakoriságot sem vizsgáljuk. Figyelmünk középpontjában sokkal inkább az euroterminusok természete, azok jellemzőinek tanulmányozása és leírása áll. A reprezentatív mintán végzett vizsgálat során hangsúlyt helyezünk arra, hogy minél többféle területet, minél többféle intézményt és minél többféle szövegtípust feldolgozzunk. Várhatóan mindezek segítségével általános képet kapunk majd az euroterminusok jellemzőiről.

Kiindulási nyelvként az angolt használjuk, mivel az EU-terminusok többsége – jelenleg – ezen a nyelven születik meg, kisebb részük pedig franciául³, a többi nyelvi

² Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata, Hivatalos Lap C 321E, 2006. december 29.

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:321E:0001:0331:HU:pdf>

³ Bár meg kell jegyeznünk, hogy az Egyesült Királyság csatlakozása előtt a francia nyelv számított a mindennapi intézményi működésben elsődlegesen használt uniós nyelvnek.

megfelelő így ezek „fordításának” tekinthető. Az angol nyelvi terminus megfelelőjét megadjuk három újlatin nyelven (francia, olasz, spanyol) és feltüntetjük a magyar szakszót is. Feltárjuk a összetartozó nyelvi megfelelők mögött található közös fogalmakat és megadjuk azok definícióját. A fogalmak nagyobb kategóriákba rendezésétől pedig azt reméljük, hogy az megmutatja számunkra azoknak a fogalmaknak a körét, amelyek jellemzően az euroterminológiát alkotják.

Az összegyűjtött adatok alapján az egyes nyelvekben külön-külön írjuk le a terminusok jellemzőit, majd megvizsgáljuk, hogy ezek milyen jellegzetességeket mutatnak, csoportosíthatók-e, és a különböző nyelvekben a lexikai, szintaktikai, szemantikai⁴ és morfológiai tulajdonságok között milyen hasonlóságok és különbségek mutathatók ki.

A vizsgálat során az általánosan elfogadott (többek között Pavel, Nolet: 2001) terminológiai kutatási alapelvekből indulunk ki, és így a következő irányvonalak mentén dolgozunk:

- onomasziológiai⁵ és szemasziológiai megközelítés egyszerre: a terminusok fogalmi azonosításánál és ábrázolásánál a fogalomból kiindulva haladunk a terminus felé, ugyanakkor a terminus szövegben való azonosításánál és nyelvi elemzésénél már szemasziológiai szempontokat veszünk figyelembe
- fordításközpontú szemlélet (a terminusok vizsgálata a lexikai elemek fordítás során való kezelése szempontjából)
- az ismeretek osztályozási rendszer szerinti strukturálása, a szakterület behatárolása
- a szakterület kategorizálási rendszerben való elhelyezése
- az adott szakterülethez tartozó alcsoportok és fogalmak azonosítása és meghatározása
- a szakterület alcsoportjaihoz tartozó fogalmakból kiindulva a terminusok azonosítása és összegyűjtése
- a fogalmak fogalmi kategóriákba való csoportosítása
- konceptuális rendszer bemutatása választott ábrázolási mód segítségével

⁴ A szemantikai elemzés során nem a terminológiai egységek jelentését tanulmányozzuk, hanem a variánsok közötti szemantikai viszonyokat, nevezetesen a poliszémia és a szinonímia előfordulását.

⁵ A wüsteri hagyományos megközelítés szerint a terminológia elemzésénél mindig a fogalomból indulunk ki, azt határozzuk meg elsődlegesen, majd ezt követően kerül sor a nyelvi megfelelő megtalálására (lásd: Wüster: 1991). Ez az eset azonban kizárólag elsődleges terminusalkotásnál történik, például akkor, amikor az új technológiai vívmányoknak a létrehozók nevet adnak. A gyakorlatban a fogalom meghatározása és az elnevezés szinte azonos időben történik. A fordítás során, illetve a két- vagy többnyelvű terminológia esetében pedig már az eleve adott terminusból kell kiindulnunk, amelyhez fogalomelemzést követően kell megtalálni a másik nyelvű megfelelőt, vagyis elsődlegesen a formából tudunk kiindulni, majd a fogalmon keresztül újra a formához jutunk.

- a terminológiai információ rögzítése az egyfogalmi elv alapján, vagyis egy bejegyzésen az egy fogalomhoz tartozó összes terminus – nyelvi ekvivalensek és szinonimák – feltüntetése
- a terminusok (mivel alapvetően nyelvi egységekből épülnek fel) nyelvészeti eszközökkel való tanulmányozása
- a nyelvi elemzés nyelvenként külön-külön való elvégzése, majd a kapott eredmények egymással való összevetése.

Itt tartjuk fontosnak megemlíteni, hogy az uniós intézmények napi működésére, fordítási folyamatára és terminológiai gyakorlatára való utalásoknál a szerző nagyban támaszkodik azokra a tapasztalataira, amelyekre az Európai Unió Tanácsának fordítójaként és terminológusaként tett szert 2004 és 2009 között.

0.3. A vizsgálat alkalmazási területei

A terminusok esetében jelentős segítséget nyújt a nyelvi jellemzők ismerete: egyrészt az automatikus terminuskivonatolásban, másrészt a neologizmusok megalkotásában, kezelésében és azoknak a meglévő nyelvi/terminológiai rendszerbe való beillesztésében. A kapott elemek vizsgálata feltárhatja számunkra a terminusok lexikai/morfológiai/szintaktikai/szemantikai jellemzőit, amelyek hasznos adatokkal szolgálhatnak mind a terminológusok, mind a lexikográfusok, mind pedig a szaknyelvekkel tudományos vagy gyakorlati szinten foglalkozók számára. Alapul szolgálhatnak többek között egy EU-szakszótár összeállításához⁶. Segítséget nyújthatnak az osztályozási rendszereknél annak eldöntésében, hogy mely kifejezések sorolhatók be az Európai Unió szakterület alá. A morfológiai és szintaktikai jellemzők ismerete segítheti az elektronikus alkalmazások fejlesztését, elsősorban a számítógéppel támogatott fordítás és a terminológiakezelés terén. A kapott adatok az európai uniós képzésekben is hasznos támpontul szolgálhatnak az európai uniós alapterminológia megismertetéséhez. Adalékul szolgálhatnak a terminológusok számára, elsősorban a soknyelvű terminusalkotásnál, a fordítók számára a lexikai elemek kezelésénél, valamint a standardizáló

⁶ Itt kell megjegyeznünk, hogy a szakterület és ezzel a szakszókincs állandó bővülése, változása miatt a terminológia gyűjtése és rendszerezése elsősorban elektronikus formában valósítható meg, hiszen így lehet folyamatosan naprakészen tartani az adatokat. Az elektronikus szótár továbbá azt is lehetővé teszi, hogy a különböző nyelvi ekvivalensek (a nyelvkombinációk számáról nem is beszélve!) egyetlen rendszerben hatékonyan feltüntethetők és megtalálhatók legyenek.

szakemberek/nyelvészek számára a terminusok rendszerben való elhelyezésénél, valamint a neologizmusok rendszerbe való beillesztésénél. Külön kell kiemelni a fordítás szempontját, mivel a fordító számára különösen lényeges annak felismerése, hogy mikor van dolga euroterminussal vagy az uniós szaknyelv egyéb elemével, illetve mikor kell egyéb szakterületekkel és szaknyelvekkel foglalkoznia.

0.4. A dolgozat szerkezete

A dolgozat felépítése igyekszik követni a szakirodalomban meghatározott (többek között Pavel, Nolet: 2001, Arntz, Picht: 1982, Rey: 1995, Rondeau: 1998) módszertani útmutatások alapján a terminológiai kutatás és adatrögzítés lépéseit a következő sorrendben: a szakterület meghatározása, a vizsgálat tárgyának megadása, dokumentáció összeállítása, a terminusok azonosítása egy nyelven, fogalomelemzés, a más nyelvi ekvivalensek fogalmakhoz való hozzárendelése, az adatok adatbázisban való rögzítése. A terminológiai munka ezt követően kiegészül az egyéni kutatás anyagával és kérdéseivel, amelyek már a nyelvészet körébe tartoznak.

Az első fejezetben (*A szakterülettől a terminusig*) az alapfogalmakat kívánjuk tisztázni, vagyis meghatározni, hogy mit tekintünk szakterületnek, szaknyelvnek, mit értünk terminológián és terminuson, valamint elhelyezni a terminológiát a fordítás viszonylatában, a nyelvtudományban és az egyéb tudományok között. A második fejezetben (*Az Unió nyelvpolitikája, avagy Bábel tornya*) ismertetjük az Európai Unió nyelv- és fordításpolitikáját, és megvizsgáljuk a fordítási folyamatnak a terminológia szempontjából legfontosabb elemeit. Az első két fejezetre építve a harmadik fejezetben (*Az uniós szaknyelv és az eurozsargon*) bemutatjuk a címben megjelölt fogalmak körül kialakult félreértésekre okot adó helyzetet, majd emellett érvelünk, hogy létezik európai uniós szaknyelv, és kísérletet teszünk ennek leírására és meghatározására. A negyedik fejezetet (*Terminológia az Európai Unióban*) annak szenteljük, hogy megvizsgáljuk az uniós szövegeket, glosszáriumokat és szótárakat, vázoljuk az euroterminusok létrejöttének módját, az uniós intézményekben folyó terminológiai munkát, valamint általános leírást adjunk az EU-terminológia szövegben való megjelenéséről. Fordításközpontú szemléletet alkalmazva az ötödik fejezetben (*A lexikai elemek kezelése az európai uniós fordításokban*) a fordítás közben problémát jelentő lexikai elemeket vizsgáljuk meg és csoportosítjuk, mert ez segíthet minket a legjobban abban, hogy az euroterminusok azonosítását a

szövegben elvégezhezzük. A hatodik fejezet (*A terminusok azonosítása korpusz segítségével*) ismerteti a korpusz-összeállítás szempontjait, a vizsgálni kívánt elemek azonosításának módját, valamint az adatbázis elkészítésének mikéntjét. A hetedik fejezetben (*A terminusok nyelvi elemzése*) meghatározzuk azokat a szempontokat és módszereket, amelyeket a terminológia fogalmi és nyelvi elemzéséhez használni kívánunk. Felvázolunk egy lehetséges metodológiát, amelynek segítségével egy szakterület alapterminusai a formai oldalt alapul véve általánosan leírhatók. A nyolcadik fejezetben (*A fogalmak osztályozása*) az azonosított terminusok mögött található fogalmakat csoportosítjuk és igyekszünk azokat egy saját osztályozási rendszerben elhelyezni. A kilencedik-tizenharmadik fejezetben (*Az angol, francia, olasz, spanyol és magyar nyelvű euroterminusok nyelvészeti szempontú jellemzése*) az euroterminusoknak azokat a lexikai, szemantikai, morfológiai és szintaktikai jellemzőit vizsgáljuk meg, amelyek relevánsak a fordítás folyamatában, valamint a terminusok elektronikus feldolgozása és kivonatolása szempontjából. A tizennegyedik fejezetben (*Az euroterminusok nyelvészeti összehasonlító elemzése*) a megvizsgált nyelvekben megállapított nyelvi jellemzőket vetjük össze, hogy képet kapjunk az euroterminusok különböző nyelvekben megjelenő hasonlóságairól és különbségeiről. A tizenötödik fejezetben (*Következtetés*) a kapott adatok és az elvégzett elemzések alapján összefoglaljuk az uniós szaknyelvről és az euroterminusról tett megállapításainkat, ismertetjük az euroterminus általános jellemzőit, végezetül pedig vázoljuk a további vizsgálatok lehetséges irányát.

1. A SZAKTERÜLETTŐL A TERMINUSIG

„Minden szakértőnek ismernie kell saját szakterületének határait, kompetenciájának határát.”

Gál Tamás

Egy adott szakterület terminológiájának megvizsgálása érdekében először is tisztáznunk kell az alapfogalmakat és meg kell adnunk azt a keretet, amelyben a vizsgálódást el kívánjuk végezni. Mindenekelőtt fontos meghatározunk, hogy mit tekintünk szakterületnek, hogyan határozható meg a szaknyelv és milyen helyet foglal el a terminológia a szaknyelvben. A szaknyelvekkel kapcsolatban a legtöbbször a szakzsargon kérdése is felmerül. Az uniós szaknyelv esetében különös figyelmet érdemel ez a kérdés, tekintve, hogy az uniós nyelvet gyakran eurozsargonnak bélyegzik. Éppen ezért meg kell határozunk, hogy mit is tekintünk zsargonnak és milyen kapcsolat van zsargon és szaknyelv között.

Alapvető kérdés, hogy mikor beszélünk terminológiáról, vagyis a terminológiát egyrészt elméleti, másrészt gyakorlati szempontból is meg kell határozunk. A terminológiaelmélet alapjainak lerakása Eugen Wüster nevéhez kötődik, aki felismerve a technológia nemzetközi terjedésének nyelvi kihívásait a műszaki tudományok fogalmainak és szakmai megnevezéseinek szabványosítása felé fordult. Legfőbb törekvése az volt, hogy a szakmai kommunikációt gördülékennyé tegye a műszaki szakkifejezések egyértelműsítése révén (Cabré: 2000b). Általános terminológiaelméletében a kiindulási alapot a fogalom jelenti, amelyet definíció ír le és amelyet a megnevezés, a terminus jelöl (Wüster: 1991). A fogalmak és ezáltal a terminusok rendszert alkotnak, a fogalom egyik fő jellemzője a rendszerben elfoglalt helye (Muráth: 2006). A wüsteri kezdetek óta a terminológia hosszú utat járt be. Wüster általános terminológiaelmélete – annak ellenére, hogy több szempontból is számos kritika érte – napjainkban is erőteljesen jelen van mind az elméleti munkákban, mind a terminológiai tevékenységek metodológiájában, viszont számos új megközelítés látott napvilágot, és az utóbbi időben a terminológia a nyelvészetben is kezdi megtalálni a helyét. Ezzel a munkával is ahhoz szeretnénk hozzájárulni, hogy a terminológia nyelvi megközelítését erősítsük.

Meggyőződésünk, hogy az EU-nyelv és az euroterminológia elválaszthatatlan a fordítástól, ezért ki kell térnünk arra a kérdésre is, hogy hogyan kapcsolódik össze a terminológia és a fordítás. A szakfordítás során a terminus különleges helyet foglal el a szöveg lexikai egységei között. A terminus azonosításához és meghatározásához ezért

elengedhetetlen, hogy a többi lexikai egységről, így a szókapcsolatokról, rögzített „félterminológiai” egységekről is szóljunk. Ezek ismeretében tudunk arra a kérdésre válaszolni, hogy mit tekintünk terminusnak és az milyen nyelvi jellemzőkkel írható le.

Miután ezeket az általánosabb, elméleti kérdéseket megválasztuk, meg kell vizsgálnunk, hogy az Európai Unió, az uniós szaknyelv, az eurozsargon, az EU-terminológia és az euroterminus hogyan határozható meg az előbbi szempontokból.

1.1. Mit tekintünk szakterületnek?

Peter Wexler állapította meg, hogy mivel nem léteznek teljesen zárt emberi tevékenységek, úgy a szaknyelvek köré sem húzható éles határvonal (Lerat: 1995). A tevékenység és a szakterület valóban nem határozható meg teljes pontossággal, az ismeretek tagolásának és osztályozásának számtalan módja van, az ISO 1087-1/2000 szabvány szerint is a határokat egy sajátos nézőpont, egy előre meghatározott cél jelöli ki. Az emberi ismereteket és tevékenységeket különbözőképpen rendszerezhetjük, ahogy a valóságot fogalmilag is különbözőképpen tagolhatjuk. Az osztályozás szempontjából a legnagyobb nehézséget az jelenti, hogy a szakterületek sok esetben részlegesen fedik egymást, egymással különböző szinteken szorosan összekapcsolódnak, a különböző szakmai közösségek máshol húzzák meg a határokat, illetve a különböző fogalmak egyszerre több szakterületen is megjelenhetnek. Ebből arra következtethetünk, hogy a tagolás csak önkényes módon történhet meg, viszont az ismeretek gyarapodása, a technológia fejlődése és a globalizálódó világ megkövetelte, hogy létrejöjjenek egyetemesen elfogadott osztályozási rendszerek. A könyvtári információrendezésben például univerzálisan használatos az ETO osztályozási rendszer, de a különböző adatbázisok és egyéb információforrások is kidolgozták saját rendezési módjukat (pl. az EU-ban az EUOVOC rendszert).

A szakterület fogalmát általában a következőképpen határozzák meg: az emberi ismeretek egyik területe (http://www.cedar.at/terminology/env-term/datamodel_txt.html) vagy egy adott emberi tevékenység gondosan körbehatárolt része (Pavel: 2004). A De Bessé, Nkwenti-Azeh és Sager által összeállított terminológiai glosszárium (1997) definíciója szerint a terminológia szempontjából szakterület az ismeretek azon területe, amelyet annak céljával hoznak létre, hogy az összetartozónak tekintett fogalmakat konvencionális kategóriákba rendezzék. Megjegyzik ugyanakkor, hogy a szakterület

meghatározását és a többi szakterülettől való elhatárolását a szakemberek időről időre elvégzik és adott esetben módosítják is. Mindebből látható, hogy a szakterület meghatározása nem lehet időben állandó, a határok kijelölésénél pedig elsődleges, hogy világos legyen a rendszerezés célja. A szakterület tehát ismeretrendszerként, egyfajta kognitív rendszerként is felfogható, vagyis a fogalmak olyan, egymással összefüggő rendszereként, amelyben az elemek közötti kapcsolatot a közös tulajdonságok teremtik meg (De Bessé: 2000). Megítélésünk szerint a kapcsolat létrejöttéhez legalább egy közös tulajdonságra szükség van, amelyet tulajdonság helyett inkább egy lényeges elemként fogunk fel. Ez a lényeges szervező elem egy olyan központi fogalom, amelyhez az ismeretek, az elemek és az egyéb fogalmak mind hozzákapcsolódnak.

Összegzésképpen elmondható tehát, hogy a szakterület az emberi ismertek vagy az emberi tevékenységek adott nézőpontból, adott időben, meghatározott céllal körbehatárolt területe, amely egy központi, szervező fogalom köré építhető fel.

Az elméleti meghatározást követően nézzük meg, hogy a gyakorlatban hogyan határozhatunk meg egy adott szakterületet. A szakterület meghatározása két szempontból is elvégezhető: egyrészt a szakterület helyének megállapítása az emberi ismeretek között, vagyis a szakterület viszonyának meghatározása a többi szakterülethez képest, másrészt a szakterület felépítésének feltárása, vagyis milyen alterületek azonosíthatók és azok között milyen viszonyok vannak. Pavel és Nolet (2001) a terminológiai munka első lépésének tekintik a szakterület kijelölését, amelyet úgy kezdünk, hogy a gondosan kiválogatott dokumentációban azonosítjuk a tevékenységeket, eszközöket és produktumokat, majd ezt követően a tevékenységek célcsoportjait. (Meggyőződésünk, hogy mind a dokumentáció kiválogatásánál, mind az alapelemek és alapszereplők azonosítása során szem előtt kell tartanunk a központi fogalmat, amellyel minden esetben össze kell vetnünk az azonosított elemeket és azokat csak akkor megtartani, ha azok valóban szorosan kötődnek a kijelölt szervező fogalomhoz.) A szakterület meghatározása után fontos, hogy annak szerveződését is feltárjuk, ehhez pedig ábrázoljuk a tevékenységek és a célcsoportok közötti viszonyokat. A kapott eredményt összevetjük az ismert osztályozási rendszerekkel, és érvényességét optimális esetben szakértők bevonásával is ellenőrizzük (idem).

1.2. Szakmai kommunikáció és szaknyelv

A szaknyelv meghatározása nem egységes a szakirodalomban. Ha a használat felől közelítünk, akkor a kommunikatív funkciót emeljük ki, és azt mondhatjuk, hogy a szakismeretek közlésére a szakemberek által használt olyan jellegzetes lexikai, morfológiai és szintaktikai nyelvi eszközök összességéről van szó, amelyek megválasztását a szakemberek közötti optimális megértés határozza meg (COTSOES: 2002). Felber (1984) ehhez hasonlóan egy adott szakterület vagy szakma által, meghatározott szakterületen alkalmazott nyelvi eszközök összességéről beszél.

Pragmatikai szempontból is elhatárolhatjuk a szaknyelvet a köznyelvtől, mégpedig a cél, a helyzetek, a szereplők és a kontextus tekintetében. A szaknyelv funkciója a szakemberek közötti kommunikáció, amelynek elsődleges céljai között a leírást, az érvelést, az osztályozást, az elemzést és az értékelést találjuk (Cabré: 2005). A kommunikációs-informatív funkció mellett Cortelazzo megemlíti a szaknyelv azon szerepét is, amelynek révén lehetővé válik a szakmai kör tagjainak összetartozása, a körön kívül állóktól való távolságtartás (Fábián: 2006), vagyis egyfajta „elitiségérzet” hangsúlyozása.

A nyelv oldaláról közelítve általános az a nézet, hogy a szaknyelv a nyelv része, abban viszont koránt sincs egyetértés, hogy milyen helyet és szerepet foglal el a nyelvi rendszeren belül. Cabré (1999) szerint a nyelv önálló alegységét alkotja, amelynek sajátos jellemzői vannak. Lerat (1995) azonban úgy ítéli meg, hogy nem sajátos nyelvről, alrendszeréről vagy résznyelvről kell beszélnünk, hanem sokkal inkább egy speciális nyelvhasználatról. Az Akkreditációs kézikönyv (2007) szintén azt az álláspontot fogadja el, miszerint a szaknyelv esetében sajátos nyelvhasználatról állunk szemben, vagyis egy adott nyelvet sajátos célokból, sajátos helyzetekben, sajátos feladatok megoldása érdekében, kialakult szabályok szerint használunk.

Más nézetek szerint a szaknyelv a természetes nyelv funkcionális variánsának tekinthető, amely szakterülethez vagy sajátos tevékenységhez kötődik és célja az adott szakterület vagy tevékenység kommunikációs igényeinek a kielégítése (Fábián: 2006 és Arntz, Picht: 1982). Polguère (2003) rendszerezésében is azt találjuk, hogy a szaknyelv (és ezen belül a terminológia) a lexikon variánsai között helyezkedik el, vagyis a földrajzi (dialektusok), társadalmi (vulgáris, hivatalos), időbeli (archaikus, neologizmus) és kommunikációs forma szerinti (írott, beszélt) változatok mellett kell keresnünk a használati variánsokat, vagyis a szaknyelveket. Fóris (2005) ezzel szemben köznyelvi, társadalmi és

területi változatokat különböztet meg, és a szaknyelveket a társadalmi változatok közé sorolja. Niklas-Salminen (1997) a lexikonban négy alrendszeret különít el: regionális, társadalmi, időbeli és tematikus alcsoportokat határoz meg, amelyek között a szaknyelvek a tematikus alrendszerben kapnak helyet.

A nyelvi meghatározásnál a szaknyelvet sokszor a köznyelvhez képest igyekeznek definiálni, bár eltérőek a vélemények arról, hogy a szaknyelvet kell-e a köznyelv részének tekinteni vagy a köznyelvet a szaknyelv részének, esetleg két önálló rendszernek, amelyek közös metszettel rendelkeznek (Bergenholtz és Tarp: 1995). Ha a köznyelvet az általános kommunikációra szolgáló sajátos nyelvi eszközök alkalmazásának tekintjük, a szaknyelvet pedig a szakmai kommunikációra használt nyelvi eszközök összességének, akkor is szembetaláljuk magunkat azzal a kérdéssel, hogy mit tekintünk általános és szakmai kommunikációnak, illetve a kettő közötti folyamatos átjárást tekintve mennyire húzható éles határ. Cabré (1999) a szaknyelv/köznyelv különbözőségét a szókészletben látja, és a kettőt a cél, a téma, a kommunikációs helyzetek, a kommunikációban résztvevők és a kontextus alapján határolja el. Ez alapján a szaknyelvi lexikai elemeket úgy jellemzi, hogy azok elsődlegesen referenciálisak, szakmai témájúak, használóik a szakemberek, a kommunikációs helyzet strukturáltabb, a kontextus pedig szakmai és tudományos. Itt kell megjegyeznünk, hogy az előbbi jellemzők nemcsak a lexikai elemekre, hanem a többi szakmai nyelvi eszközre is érvényesek.

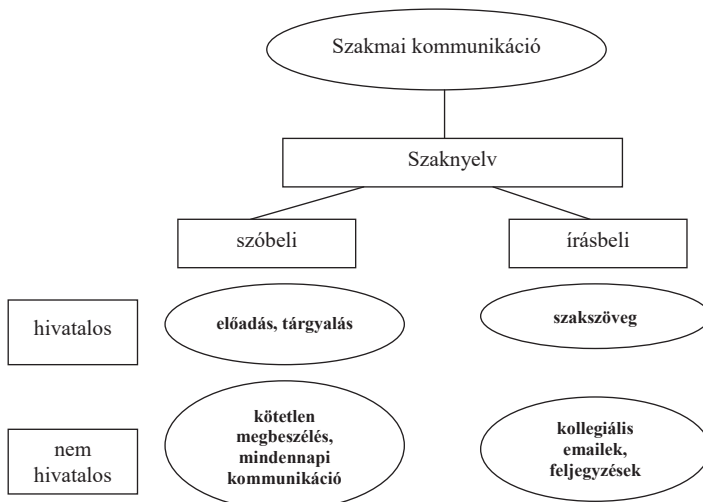
Az előbbieket alapján összességében elmondható, hogy egy nyelv lexikáján belül a szaknyelv többek között a köznyelvhez képest határozható meg, illetve valamilyen nyelvi változatként fogható fel. Célunk azonban a szaknyelvet olyan módon meghatározni, amely a jelen dolgozat szempontjából az uniós szaknyelv általános leírásához használható.

A szaknyelv meghatározásánál alapvetőnek tartjuk, hogy a szaknyelvet a természetes nyelven belül helyezzük el. A szaknyelv ennek megfelelően a nyelv grammatikai és lexikai komponensei közül válogat, amelyek önmagukban még nem sajátos nyelvi/lexikai eszközök; a sajátosságot az adja, hogy bizonyos nyelvi elemek együttesen és nagy gyakorisággal fordulnak elő úgy, hogy jelen van egy sajátos szakmai kommunikáció, cél, téma, kommunikációs helyzet, szereplők és kontextus.

A szaknyelv korántsem mutat egységes képet, amit úgy is megfogalmazhatnánk, hogy egy szakterülethez nem csak egyféle szaknyelv kapcsolódik. Adott szaknyelv horizontálisan és vertikálisan is tagolható. Horizontálisan a szaknyelvek a szakterületek szerint tagolódnak (Arntz, Picht: 1982). A vertikális tagolás a szaknyelv használói, a szakmaiság szintje és a kommunikációs helyzet szempontjából történik (COTSOES: 2002).

A szaknyelv használói elsősorban a szakemberek, azonban a szakemberek nem alkotnak egységes kategóriát, sokszor a szaknyelv használói még csak leendő szakemberek, akik éppen tanulják az adott szakterületet, vagy laikusok is találkozhatnak a szaknyelvvvel, például ismeretszerzési céllal. Éppen ezért szakemberek helyett inkább a szakmai kommunikációban résztvevőkről beszélhetünk. Mivel a szakmai tartalom nem minden beszélő számára azonosan ismert, az egyes szaknyelvek használóinak száma jóval kisebb, mint a köznyelvé. A szaknyelvi elemek száma alapján Arntz és Picht (1982) öt szintet különböztet el, így a szaknyelv a nagyon alacsony (fogyasztói) szakmai szinttől az alacsony (termelési), magas (alkalmazott), nagyon magas (kísérleti) szinten át a legmagasabb (elméleti) szakmai szintig rétegződik vertikálisan. A szaknyelvi kommunikációs helyzetekre pedig az jellemző, hogy aszerint rétegződnek, hogy milyen szaktudással rendelkező személyek között és milyen szakmai szituációkban zajlik a kommunikáció. Ez kiegészíthető azzal, hogy a szaknyelv a formalizáltság, vagyis a nyelvi változatok szerint is rétegződik (a szigorúan hivatalostól a zsargonig).

Kiindulásnak a szakmai kommunikációt tekintjük, amelyet szakmai téma, sajátos (a szakmai ismeretekkel többé-kevésbé rendelkező) résztvevők és szakmai kontextus jellemez (Cabré: 2005). A szakmai kommunikáció nyelvi eszközök sajátos összessége révén valósul meg, ez a szaknyelv. A szaknyelv írásbeli és szóbeli formában is megnyilvánul, valamint a hivatalos és nem hivatalos közeg szerint rétegződik. Ezt a következőképpen ábrázolhatjuk:

Hivatalos szaknyelvi kommunikációról akkor beszélhetünk, ha a szakmai közlés dokumentált, ellenőrzött és formális, továbbá pontosan definiált fogalmakkal dolgozik és rögzített, széles körben használatos nyelvi elemekből építkezik. Ezzel szemben nem hivatalos a szakmai kommunikáció akkor, ha a szakmai közlés nem dokumentált, kevésbé ellenőrzött, informális és spontán módon alakul ki, továbbá ad hoc, szűk körben elterjedt elemekkel dolgozik. A hivatalos szakmai kommunikáció túlnyomórészt írásban zajlik, így elsődleges formája a szakszöveg, amely a szakinformáció rögzítésének és átadásának formája (Bańcerowski: 2004). A nem hivatalos szakmai közlés ugyanakkor meghatározóan szóban történik, így jellegzetesen adott szakmai közösségben a kötetlen beszélgetésekben nyilvánul meg.

A fentiek alapján a szaknyelvet a következőképpen definiáljuk: a szakmai helyzetekben szakmai témájú, szakmai résztvevők közötti szakmai kommunikációra használatos nyelvi eszközök összessége, amelyek megválasztását a kommunikáció formája és a szakmaiság szintje határozza meg.

1.2.1. Néhány szó a szakzsargonról

A zsargon helyét az előbbi osztályozásban a nem hivatalos kommunikációban találhatjuk. A szakmai szókincs szempontjából a hivatalos kommunikációban használatos a terminológia, míg a nem hivatalos kommunikáció elsődlegesen zsargonelemekből építkezik.⁷ A zsargon meghatározásánál Domasnyev (1999) megközelítését követjük, aki szerint a zsargon esetében a közös hivatást, közös tevékenységet gyakorló emberek azon szavainak és kifejezéseinek összességéről van szó, amelyekkel a hétköznapi fordulatokat helyettesítik. Domasnyev két fajtát különít el: a csoportzsargont és a szakzsargont. Az előbbi meghatározás alapján a szakzsargon esetében tehát a közös szakmai tevékenységet folytató olyan szakmai közösség beszédmódjáról van szó, amelyben a hivatalosan elfogadott és széles körben elterjedt terminusokat helyettesítik nem hivatalos, sajátos szavakkal és kifejezésekkel. Ennek megfelelően rétegződik az adott szaknyelv, és a bevett szakmai szóhasználat mellett párhuzamosan megjelenő szinonimák a szaknyelv egy másik rétegét hozzák létre.

⁷ Érdekes megemlítenünk, hogy a XIX. századi francia szótárakban a terminológia a zavaros, nehéz és haszontalan szavak csoportjaként került meghatározásra. Ezzel szemben ez a pejoratív konnotáció ma már csak a zsargon esetében lelhető fel (Rey: 1995).

Mivel célunk a hivatalos, írásbeli közegben előforduló terminológia vizsgálata, így a szakszövegekre koncentrálnunk, és a következőkben azt vizsgáljuk meg, hogy melyek a hivatalos írásbeli szakmai kommunikáció, vagyis a szakszöveg gyakori, jellegzetes nyelvi elemei.

1.3. A szakszöveg jellemzői

Miután a szaknyelv elsődleges funkciója a szakemberek közötti kommunikáció egyértelművé tétele, így a nyelvi eszközök megválasztását mindenekelőtt az optimális megértés szükségletei határozzák meg. A zökkenőmentes kommunikációhoz elsősorban pontos, tömör, világos és továbbképezhető elemekre van szükség (COTSOES: 2002). Kurtán rámutat, hogy a szaknyelv definíciói időnként azt hangsúlyozzák, hogy a szaknyelv a nyelv eszközeit korlátozottan alkalmazza (Fóris: 2006b). A nyelvi eszközök korlátozott használata helyett a másik oldalról is megközelíthetjük a kérdést, és úgy fogalmazhatjuk meg, hogy a nyelvi eszközök fajtái ugyanazok, mint bármelyik nyelvi kommunikációban, a különbség bizonyos nyelvi eszközök gyakoriságában és a szövegen belüli együttes előfordulásukban keresendő.

Először is van egy szakterület, amelyhez egy adott szaknyelv és szakszöveg hozzákapszódik. Ennek megfelelően beszélhetünk jogi, orvosi, műszaki vagy zenei szakszövegről, de a területet még szűkebben is meghatározhatjuk, és ebben az esetben szerződésjogi, belgyógyászati, nanotechnológiai vagy zenetudományi szakszövegről lesz szó. A téma általában viszonylag jól behatárolható, és egyik fő jellemzője, hogy nem része a beszélő általános ismereteinek (Cabré: 1999).

Ahogy korábban megállapítottuk, a hivatalos szaknyelv alapvetően az írásbeliség köré tartozik, így annak vizsgálata elsősorban a szakmai szövegeken keresztül, vagyis a szakszövegekben végezhető el. A szakszöveg sajátosságai közül kiemelhető, hogy a szöveg felépítésének alapja a nagyobb kommunikatív koherencia (Felber: 1984), vagyis a szöveg akképpen szerveződik, ahogy a szakmai információt a leghatékonyabban közvetíteni tudja, ennek megfelelően formailag és logikailag jól strukturált. A lexikális kohézióhoz nagy mértékben a jellegzetes lexikai elemek ismétlődése, kisebb mértékben a kollokációs szerkezetek járulnak hozzá (Moncayo: 2005). A szövegnek jellemzően szerves részét képezik a szimbólumok, táblázatok és ábrák (Cabré: 1999). Jellemző továbbá a sajátos tagolás, a formai rögzítettség, valamint az anaforák és kataforák gyakori használata.

Cortelazzo pedig rámutat, hogy megfigyelhető a téma-réma sorrend szinte kizárólagos volta⁸ (Fábián: 2006).

A nyelvi eszközök megválasztása természetesen nyelvfüggő, ugyanakkor néhány olyan általános megállapítást tehetünk, amelyek jellegzetesen előfordulnak a dolgozatban vizsgált nyelvek esetében. A tömörséget, a pontosságot, világosságot és a személytelenséget a következő nyelvi jellemzők biztosítják:

A szintaktikai megoldásoknál az információ sűrítését a tömörítő-implicit szerkezetek (pl. igenevek) gyakori használata (COTSOES: 2002), valamint a nominalizáció (Cabré: 1999) biztosítja. Előtérbe kerül a főnév, olyannyira, hogy a szakszövegben a szókészleten belül a főnevek aránya 44%, míg az általános szövegekben 28% (Arntz és Picht: 1982), más szóosztályok pl. az adverbiumok és névmások ugyanakkor jóval kisebb szerepet kapnak (Niederbäumer: 2000). Mivel kedveltek a tömörítő szerkezetek, így az alárendelés ritkább lesz (Cabré: 1999). Cortelazzo megemlíti még a kevés, általában polivalens ige gyakori használatát (Fábián: 2006). A személytelenséget számos – főleg indoeurópai – nyelvben a passzív szerkezetek alkalmazása biztosítja (COTSOES: 2002).

A lexikai sajátosságok között elsődleges a szakterminusok nagyszámú jelenléte (Wright, Budin: 1997). Bańcerowski (2004) ezen túl az egyéb többszavas lexikai egységek: szókapcsolatok és más rögzített lexikai egységek alkalmazását, valamint az idegen szavak, kölcsönzések nagy gyakoriságát és a klasszikus nyelvek szókincsére való orientálódást emeli ki.

A szakszövegek morfológiáját a görög és latin struktúrák elterjedtsége (Arntz és Picht: 1982) jellemzi. A morfológiai jellemzők között megemlíthetők még a rövidített formák, a képzések és az összetételek nagy száma, valamint a személytelenség kifejezésére a kijelentő mód, jelen idő és 3. személy, illetve nyelvtől függően a többes szám első személy túlnyomó használata.

A szemantikai jellemzők között találjuk a monoszémiára törekvést (Bańcerowski: 2004), a monoreferencialitást (Rondeau: 1998), a szűkebb jelentésmező használatát (Fóris: 2005), a fogalom pontos meghatározottságát (Rondeau:1998) és a szókincs jelentéstani és formai strukturáltságát (Niklas-Salminen: 1997). Lerat (1995) továbbá kiemeli, hogy a szerkezetek szemantikája nagy biztonsággal megjósolható, vagyis jellemző a kompozicionalitás.

⁸ Az információátadás szempontjából lényeges, hogy az új elemeket megelőzzék a már ismert elemek.

Pearson (1998) ezen túl rámutat arra is, hogy a nyelvi szabályoktól való szándékos eltérés jelezheti, hogy szaknyelvvvel van dolgunk. Elég a magyar jogi szaknyelvre gondolnunk, ahol például a névelő elhagyása meglehetősen jellegzetes: *Felperes kijelenti* ...

1.4. Terminológia és szaknyelv

Ahogy azt feljebb láthattuk, a szaknyelvnek számos összetevője, jellemzője van, a terminológia jelenléte csak egy ezek közül. Kétségtelen azonban, hogy a szaknyelv legfőbb és legsajátosabb jellemzője a terminológia (Wright, Budin: 1997), hiszen az összes nyelvi eszköz közül ez az egyetlen, amely a köznyelvben kevésbé, a szaknyelvben azonban annál inkább jelen van. A terminológia jelenléte, elsődlegessége adja a szaknyelv magvát, ez lehet az oka annak, hogy sokszor a szaknyelvet is a terminológiával azonosítják (Lerat: 1995). A terminológia nagymérvű használata még nem azonos a szaknyelvvvel, bár a terminusokon keresztül fogható meg legjobban a szakmai kommunikáció lényege. A köznyelvtől való elhatárolás is leginkább a terminusokon keresztül történik, amelyekben a szakismeret nyelvileg megnyilvánul (Cabré: 2005). Egy terület szakismereteinek összessége általában bemutatható a terminusaival, amelyek önálló fogalmi és ismeretrendszert alkotnak. A terminusok gyakorlatilag a szakmai fogalmakat ábrázolják.

A terminológia tanulmányozása tehát külön figyelmet érdemel, a szaknyelv egyéb elemeinek vizsgálatától ezért el is szokott különülni. Ahogy Bańczerowski (2004) rámutat, a szaknyelvkutatás a nyelvészet körébe tartozik, míg a terminológiakutatás csak részben a nyelvészet feladata, más részben az adott szakterületen belül kell vele foglalkozni. A nyelvészet feladata meglátásunk szerint a terminusok formai jellemzőinek leírása, a szakterület ezzel szemben a terminológiai fogalmak által képviselt ismereteket hivatott rendszerezni.

1.5. A terminológia meghatározása

A terminológia többféle értelemben használatos: gyakorlati és elméleti vonatkozása is van. Értjük alatta egyrészt egy adott szakterület szakmai terminusainak összességét, másrészt a szakszókincs tanulmányozásával, elméletével, egy adott szakterület

fogalmainak és terminusainak tanulmányozásával foglalkozó tudományt – a terminológiatudományt – is, valamint magát a terminológiai munkát is, amely magában foglalja a terminusok gyűjtését, osztályozását, létrehozását, szabványosítását és rendszerezését⁹ (Felber: 1984).

1.5.1. A terminológia mint terminusgyűjtemény

Pavel és Nolet (2001) a terminuslistát egy adott szakterülethez vagy tevékenységhez tartozó szakszavak összességéként határozza meg. Az ISO 1087-es szabvány 3.5.1. és 3.5.3. meghatározása alapján ebben az esetben előre meghatározott névadási szabályok szerint létrejött megnevezések szisztematikusan strukturált csoportjáról van szó. A De Bessé, Nkwenti-Azeh és Sager által összeállított terminológiai glosszárium (1997) a terminológiát mint listát már nemcsak kifejezések gyűjteményeként értelmezi, hanem a terminusokhoz tartozó fogalmakat és a közöttük lévő fogalmi viszonyokat is idesorolja. Legpontosabbnak Fóris (2005) definíciója tűnik, aki meghatározott tárgykör logikai rendszeréhez illeszkedő rendszerezett terminusok összességéről beszél. Fontos ugyanis, hogy a terminológia esetében a meghatározásban szerepeljen, hogy melyik szakterülettel van dolgunk; hogy az ehhez tartozó fogalmakat és az azokat megjelenítő terminusokat soroljuk fel; hogy megjelenítsük a fogalmi viszonyokat; végezetül pedig a lexikai egységek ezen adott halmazát strukturáltan kezeljük.

1.5.2. A terminológia mint gyakorlat

A gyakorlati, alkalmazott terminológia esetében a fő szempont a felhasználók igényeinek kielégítése (Dubuc: 1980).

A terminológiai tevékenységek közé sorolható a terminusok azonosítása, gyűjtése, elemzése, leírása, osztályozása, képzése, ábrázolása, szabványosítása, érvényesítése, kezelése és rögzítése, egy szóval a szisztematikus „terminologizálás” minden lépése (vö.: Felber: 1984, Pavel: 2004, Wright, Budin: 1997, L'Homme: 2004). A szisztematikus munka során a terminusokat adott szakterület fogalmaihoz rendeljük hozzá, vagy fordítot

⁹ A magyar nyelvben kérdéses, hogy a terminológia szó valóban használatos-e a gyakorlati, alkalmazott terminológia megnevezésére. Megítélésünk szerint pontosabb lenne terminológiai munkáról vagy terminológiai tevékenységről beszélni.

irányból közelítve adott szakterületen tárjuk fel a fogalmakat és keressük meg az ezekhez tartozó megnevezéseket (Pavel, Nolet: 2001), azaz fogalmi és formai megközelítést egyaránt alkalmazhatunk. A fogalmi (onomasziológiai) módszer jól működik a nomenklatúrák összeállításánál, a formai (szemasziológiai) megközelítés pedig a terminuszazonosításban és -kivonatolásban, a mögöttes fogalmak elemzésében elsődleges (Rondeau: 1998). A szisztematikus munka során vegyes módszerre van szükség az adott lépés leghatékonyabb elvégzése céljából. Ad hoc terminológiai tevékenység esetén problémamegoldó szemléletet alkalmazva csak adott terminus vagy fogalom elemzését végezzük el, például egy szöveg fordítása kapcsán (Wright, Budin: 1997).

A terminológiai gyakorlat végzésekor más megközelítéseket is alkalmazhatunk. Tevékenységünk irányulhat a terminológiai használat leírására, de a terminológiai fogalmak vagy megnevezések szabványosítására is (Felber: 1984). A deskriptív/normatív szemléleten kívül – vagy éppen amellet – egynyelvű vagy többnyelvű komparatív munkát is folytathatunk. A többnyelvű tevékenység esetében általában fordításközpontú terminológiáról van szó. A cél mind az egynyelvű, mind a többnyelvű megközelítés esetében az, hogy adott fogalomhoz megtaláljuk a felszínen megjelenő formai kifejezést, vagy adott formának azonosítsuk a tartalmát. A különbség viszont abban áll, hogy a többnyelvű terminológia esetében két különböző irányú rendszert kell figyelembe vennünk: nemcsak a nyelvi megfelelőket kell egymással párosítanunk, hanem az egyes nyelveken belül a koherens, átlátható szaknyelvre is ügyelnünk kell.

Terminológiai munkát sokan, sokféleképpen végeznek. Tevékenységük fontos részeként elsősorban a terminológusok, a nyelvészek és a fordítók folytatnak terminológiai gyakorlatot. De tudatos a terminológiakezelés és -alkotás a szakemberek, a jogalkotók és a politikusok körében is. A terminológiaalkotás és -terjesztés lényeges szereplői a sajtó munkatársai is, bár az ő tevékenységük e téren már nem minden esetben tudatos. A szakember, a nyelvész és a terminológus szerepéről eltérőek a vélemények, de abban egységes az álláspont, hogy a szakembert valamilyen szinten be kell vonni (Cabré: 1999). Ideális esetben a szakmai kommunikációban részt vevő valamennyi felet érdemes bevonni a munkába, a gyakorlatban azonban ez sem nem idő-, sem nem költség-, sem nem energiahatékony, a megvalósíthatóságról nem is szólva. Egy dolog biztos: a nyelvi (formai) és a szakmai (fogalmi) oldalnak valamilyen formában összhangba kell kerülnie.

A terminológiai munkát időnként a terminográfia megnevezéssel illetik (vö.: Rey: 1995). Véleményünk szerint a terminográfia nem azonos a terminológiai tevékenységgel. A terminográfia – a lexikográfia analógiájára – terminológiai produktum (szakszótár,

glosszáríum, terminológiai adatbázis) létrehozására irányuló gyakorlat (Rondeau: 1998). A terminológiai munka ezzel szemben adott terminológiai feladat megoldására irányuló tevékenység, vagyis éppúgy lehet szisztematikus, mint ad hoc gyakorlat. Ez alapján terminológiai munkának tekintünk mindenfajta, gyakorlati felhasználást célzó terminológiai tevékenységet, amelybe beletartozik a terminográfia is.

1.5.3. A terminológia mint elmélet

Az elméleti terminológiát egyes szerzők (többek között Pavel és Nolet: 2001) tudománynak tekintik, mégpedig adott szakterület fogalmainak és terminusainak tanulmányozásával foglalkozó tudománynak, míg mások (például Cabré (1999) vagy Sager (1990)) úgy ítélik meg, hogy a terminológiának nincs önálló státusza – mert más tudományok (nyelvészet, kommunikáció, logika) jobban le tudják írni –, vannak viszont elméletei.

Wüster szerint a terminológia olyan interdiszciplináris tudomány, amely a nyelvészet, a logika, a kommunikáció és az informatika kereszteződésében helyezhető el (Cabré: 1999). Ez értelmezhető úgy, hogy a terminológiának mint tudománynak szüksége van más segédtudományokra, a másik oldalról pedig úgy, hogy a terminológia leírása mindezen tudományok nélkül nem képzelhető el. Ehhez a teljesség kedvéért hozzá kell tennünk, hogy a terminológia transzdiszciplináris jellege miatt valamennyi szakterületnek részét képezi, hiszen minden szakterület kialakította a maga szaknyelvét, a szaknyelven belül pedig a maga terminológiáját.

Az elméleti terminológiai kutatások a terminusok és a fogalmak tanulmányozásán túl a fogalmi/terminológiai viszonyoknak és a terminusalkotás módjainak vizsgálatára, valamint a terminológiai gyakorlat elméleteinek kidolgozására irányulnak (Felber: 1984).

A tudományos terminológiához többféle irányból közelíthetünk. A kognitív megközelítés a fogalmat tanulmányozza, a fogalom-terminus viszonyokat, valamint a konceptuális rendszerek megalkotásával és elemzésével foglalkozik (Cabré: 1999). A kommunikatív elmélet a kommunikációs helyzettől indul ki, az információközlés és a tudástranszfer áll a középpontjában (Cabré: 2005). Az alkalmazott terminológiai elmélet a terminológiai eljárások és módszerek tanulmányozását helyezi előtérbe (Guidelines for Terminology Policies: 2005). A nyelvi megközelítésben a hangsúly általában a lexikai-szemantikai elemzésre kerül, a kiindulás tehát mindenekelőtt formai (L'Homme: 2004). A

nyelvpolitikát elsősorban a nyelvtervezés érdekli, amelynek az az elképzelés áll a háttérben, hogy egy instabil nyelv használata megerősödhet, ha a hivatalos szervek szisztematikusan és stratégiai alapokon beavatkoznak, vagyis a cél az, hogy a technológiailag domináns országok nyelveiből jövő terminológiát helyettesítsék és a szóképzést ösztönözzék az adott kisnyelven (Cabré: 1999). Az előíró megközelítésben az ipari, jogi vagy politikai célú terminológiai szabványosítás és a szabványosítási eljárások kidolgozása a fő szempont (Wüster: 1991). A textuális terminológia a szövegből indul ki, a terminust a szövegelemzés eredményének tekinti, amelynek státuszát a korpuszban elfoglalt helye adja meg (L'Homme: 2004). A fordításközpontú megközelítés a terminológiát a fordítási folyamat tekintetében tanulmányozza (Cabré: 1999), és többek között azt vizsgálja, hogy a cél- és forrásnyelvi szövegekben hogyan teremthető meg a fogalmi/terminológiai ekvivalencia.

A terminológia esetében a gyakorlat és az elmélet kéz a kézben jár. A gyakorlatnak szüksége van az elméleti alapokra, az elmélet viszont nem létezhet a terminológiai gyakorlat nélkül. Dolgozatunkban a vizsgálat a nyelvi megközelítést alkalmazza, formai, leíró módszereket követve. Erősen jelen lesz a fordításközpontú szemlélet is, hiszen az uniós terminológia esetében a megnevezések hivatalos, terminológiai státuszukat a fordított szövegekben nyerik el. Éppen ezért az alábbiakban külön kitérünk a terminológia nyelvészetben elfoglalt helyére, valamint a terminológia és a fordítás kapcsolatára.

1.6. Terminológia és nyelvészet

Az utóbbi időben elmozdulás figyelhető meg a terminológiatudományon belül, amelynek egyik megnyilvánulása a nyelvi megközelítés előtérbe kerülése (Temmerman, Kerremans: 2003). Az informatikai alkalmazások elterjedésével a nyelvi elemzés a terminológiakezelésben egyre fontosabb szerephez jut. A terminusokkal kapcsolatos nyelvi jellemzők az információszűrésben, az automatikus kivonatolásban, a korpuszelemzésben és a gépi fordításban is elengedhetetlenné válnak (Felber: 1984).

A nyelvészet szempontjából is lényeges a terminológia figyelembe vétele: ha teljes mértékben le akarunk írni egy nyelvet, akkor a terminológiától sem tekinthetünk el, hiszen a szakszókincs a beszélő kompetenciájának részét képezi (Cabré: 2005). A terminológiai egységek alapvetően nyelvi egységek, amelyek éppúgy tanulmányozhatók a nyelvészet eszközeivel, mint bármilyen más lexikai egység. A nyelvi terminológia feladata így az,

hogy a terminusok fonológiai, morfológiai, szintaktikai és szemantikai jellemzőit leírja. A lexikológia eszközeivel a lexikális egységek vizsgálhatók, a szemantika ezek jelentéseit tanulmányozhatja, a formai megvalósulás elemzése pedig a morfológia és a szintaxis feladata.

A terminológia a szemantika egyik ágának tekinthető, amely a terminológiai egységek jelentéseit vizsgálja. Miután a terminológiai egységek a lexikai egységek egyik csoportjaként foghatók fel, a terminológia a lexikológián belül foglal helyet. Ha a lexikológiát úgy határozzuk meg, mint a nyelvtudománynak a nyelv teljes szókészletével foglalkozó ágát, akkor a terminológiát ezen belül azon részterületnek tekintjük, amely a szaknyelvi kifejezéseket tanulmányozza.

A lexikológia és a terminológia eszközei és módszerei számos ponton hasonlítanak (mindkettő lexikai egységeket vizsgál, szótárkészítéssel foglalkozik), viszont eljárásaikban és megközelítéseikben eltérések is mutatkoznak. Cabré (2005) a kettő közötti különbséget a következőkben látja: míg a lexikológia az egymással szorosan összekapcsolódó szót és a jelentést vizsgálja, addig a terminológia tárgya a terminus és a fogalom; a terminológiában a fogalom független a megnevezéstől, és a lexikológiai leírással szemben elfogadja, sőt munkája részének tekinti a tudatos beavatkozást; a lexikológiai és terminológiai egységek – nyelvi egységek lévén – azonos nyelvi jellemzőkkel írhatók le, a kettő közötti lényeges különbség, hogy míg a lexikológia a szavakat, sőt egy nyelv teljes szókészletét tanulmányozza, addig a terminológia az (egyszerű és összetett) szakkifejezésekkel foglalkozik, és elsősorban a főneveket vizsgálja, amelyeket a szakmai ismeretek hordozóinak tekint.

A gyakorlati tevékenységek, a lexikográfia és a terminográfia még több ponton eltér egymástól. Bergenholtz és Kaufmann (1997) összehasonlító elemzése alapján a következő lényeges különbségek figyelhetők meg: a lexikográfia főleg a köznyelvvvel foglalkozik, az anyanyelvi beszélőt részesíti előnyben, leíró és szemasziológiai módszereket alkalmaz, a poliszémiát azonos szócikken belül, a szinonímiát külön szócikkekben kezeli, valamint a nyelvi jelekre koncentrálnak; a terminológia csak a szaknyelvvvel foglalkozik, a szakembernek kiemelt szerepet juttat, előíró és onomasziológiai módszereket alkalmaz, a poliszémiát külön bejegyzésekként, a szinonímiát azonos bejegyzésben kezeli, valamint a fogalmakra és a fogalmi viszonyokra koncentrálnak.

Lexikológia/lexikográfia és terminológia/terminográfia valójában kölcsönösen kiegészítik egymást. A lexikográfia leírja az új formákat és az új jelentéseket, a

terminológia elemzi a fogalmakat és leírja a terminusokat, valamint segítségére lehet a lexikográfiának a terminusalkotás és az új fogalmak megnevezése révén (Rey: 1995).

1.7. Terminológia és fordítás

A terminológia szorosan összekapcsolódik a szakfordítással, amelynek fő nehézsége a szakmai információt hordozó elemek, a terminológiai egységek célnyelvre való átültetése. A szakszövegben felmérések szerint (Wright, Budin: 1997) a terminusok száma a szöveg lexikai elemeinek 1/3-át teszik ki, a szöveg fordításakor mégis az idő 75%-a megy el a szakszavak célnyelvi megoldására (Arntz, Picht: 1982). A szakmai kommunikációban közvetítőként részt vevő fordítónak ismernie kell tehát azokat az – elsősorban kutatási, elemzési, szóalkotási – mechanizmusokat, amelyek segítségével a szakszövegben megjelenő terminológiai problémákat meg tudja oldani. A szakfordító készségei között a célnyelv és a forrásnyelv magas szintű ismeretén túl követelményként az adott szakterület valamilyen szintű ismerete is szerepel (Cabré: 1999). Elengedhetetlen ezenkívül az informatikai eszközök megfelelő alkalmazása, amelyek nélkül jó minőségű, gyorsan és költséghatékonyan elkészített szakfordítás ma már nehezen képzelhető el.

Megítélésünk szerint a szakfordítás szempontjából a szakterületekről szerzett ismeretek fontossága némiképp csökken, hiszen a szakterületek száma is rohamosan növekszik és a szakterületeken belüli specializálódás is egyre erőteljesebb, így szakismereteket szerezni adott fordítási feladathoz – főleg az idő, ár és minőség hármasát szem előtt tartva – egyre kevésbé reális elvárás. Kiemelt szerep jut viszont az információkezelési mechanizmusoknak és az elektronikus eszközöknek, amelyeknek lehetővé kell lenniük, hogy a fordító rövid idő alatt hozzáférjen ahhoz az adathoz, amelyre szüksége van.

A fordításközpontú terminológiai munkánál fő cél a fordítás kiszolgálása, a standardizálás (a forrásnyelvi terminus mögött álló fogalom elemzése és ahhoz az egységesen használt szó kiválasztása), a terminológiai ürök kitöltése. Elsősorban ad hoc problémakezelést, izolált terminusok ekvivalenseinek megoldását kívánja meg, minden esetben a szövegből és a forrásnyelvi terminusból kiindulva. Ezt a munkát a többnyelvű terminológiai tevékenység szolgálja, amelynek egy fordítási probléma megoldása érdekében a következő lépéseket kell tartalmaznia: a forrásnyelvi szövegben a

terminológiai egység azonosítása, a szöveg alapján a fogalom tisztázása, majd egyéb szakszövegekben további kutatás és elemzés a fogalomtartalom ellenőrzésére, az adott fogalom célnyelvi megfelelőjének kiválasztása adatbázisból, szakszövegekből vagy információs forrásból, a terminus helytállóságának ellenőrzése, majd a célnyelvi szövegbe való beillesztése (Erdős, Rádai-Kovács: 2003). Ideális esetben a fordító a későbbi munka megkönnyítése érdekében az eredményeit adatbázisban rögzíti.

Miután a fordító elsődleges célja a fordítási feladat megfelelő elvégzése, a szisztematikus terminológiai gyakorlatot vagy egy későbbi fázisban kell elvégezni, vagy ideális esetben azt terminológusra bízni. A fordító terminológusként működik a fordítás egyes szakaszaiban problémája megoldása érdekében, a terminust azonban a terminológiai rendszertől izoláltan kezeli, ugyanakkor a szövegtől nem szakad el. A terminológus – vagy a fordítást követően ebben a szerepben működő fordító – ezzel szemben a terminuselemzésről az adott egységet elhelyezi a terminológiai/konceptuális rendszerben, nemcsak adott szöveget, hanem nagyobb korpuszt is megvizsgál, a leíró tevékenység mellett előíró módszert is alkalmaz az elemek szelektív kezelésével, az adatok helyességét ellenőrzi, végül a kapott eredményeket adatbázisban dokumentálja. A fordító és a terminológus munkája tehát kölcsönösen kiegészítik egymást, amely feladatokat az önállóan dolgozó szakfordítónak magának kell – egyik és másik esetben különböző megközelítést alkalmazva – elvégeznie.

1.8. Mi a terminus?

De Bessé, Nkwenti-Azeh és Sager terminológiai glosszáriuma (1997) a terminust egy vagy több szóból álló olyan lexikai egységnek tekinti, amely egy adott szakterület valamely fogalmát jelöli. Az ISO 1087-1 szabvány a terminust egy szakterület valamely általános fogalmának megnevezéseként határozza meg. Meglátásunk szerint az előbbieken túl lényeges annak hangsúlyozása, hogy a fogalom és a nyelvi forma tudatos összekapcsolás eredménye, ezért terminus alatt mi a következőt értjük: valamely szakterületen egy meghatározott fogalmat megegyezés alapján jelölő nyelvi egység¹⁰. Ennek megfelelően öt fontos összetevővel van tehát dolgunk:

¹⁰ Az ISO 1087 szerint a terminus a fogalmat a következő formában jelölheti: betűvel, számmal, piktogrammal vagy ezek kombinációjával. Nyelvészeti elemzést folytatva azonban csak a betűvel jelölt nyelvi egységeket vizsgáljuk.

- Egy adott szakterület: ez lehet tudományterület, tárgykör vagy tevékenységi terület, amelynek körülhatárolását viszonylagos pontossággal, a vizsgálat vagy a feldolgozás céljának szem előtt tartásával kell elvégezni.

- Egy meghatározott fogalom: fontos, hogy csak egyetlen fogalommal dolgozzunk (Pavel: 2004), és az elemzésnél ez legyen a kiindulási pont, különben az nem egyértelműen definiálható. A fogalom adott szakismeret legfontosabb összetevőinek és tulajdonságainak összességéből áll össze. Megközelítésünk tehát onomasziológiai, vagyis a fogalom felől közelítünk a nyelvi forma felé, ami az ábrázolásban úgy jelenik meg, hogy egy helyen tüntetjük fel az adott fogalomhoz tartozó valamennyi nyelvi egységet (akár egy, akár több nyelven). Ennek megfelelően a terminológiai adatbázisokban a szakterület meghatározása és a definíció megadása után feltüntetésre kerül valamennyi, a fogalmat jelölő szinonima.

Szólnunk kell arról, hogy a terminológiában nemcsak a dolgok egy osztályát tekintjük fogalomnak, hanem az egyedi dolgokat is (Felber: 1984), amelyet általában tulajdonnév jelöl. Nem minden tulajdonnév lehet azonban terminus, csak azoknak egy bizonyos csoportja. Azok a tulajdonnevek (elsősorban személynevek), amelyeknél van referencia, de nincs jelentés, nem válhatnak terminussá (pl. Wim Kok). Ezekben az esetekben a nevek elsődlegesen nem nyelvhez, hanem a valóság egy adott eleméhez kötődnek, így nem is fordíthatók. Ha viszont a névben van egy általános kategorizáló funkciójú elem (pl.: *bizottság*), amelyhez egyéb konstituensek (*európai, gazdasági, szociális*) társulnak, és a mögöttes fogalom szakmai konceptuális rendszerben elhelyezhető (az EU intézményrendszere), akkor egyedi fogalmat jelölő terminussal (*Európai Gazdasági és Szociális Bizottság*) van dolgunk.

- Definiálhatóság: a fogalom határozottsága, amelyhez a felszínen nyelvi megjelenítés, definíció tartozik (Rondeau: 1998). Ez utóbbinál alapvető a szakterülethez való hozzárendelés, a szakterület fogalmi rendszerében való elhelyezés és a legfontosabb tulajdonságok feltüntetése, amely révén lehetővé válik a fogalom azonosítása és ezzel a többi fogalomtól való elhatárolása.

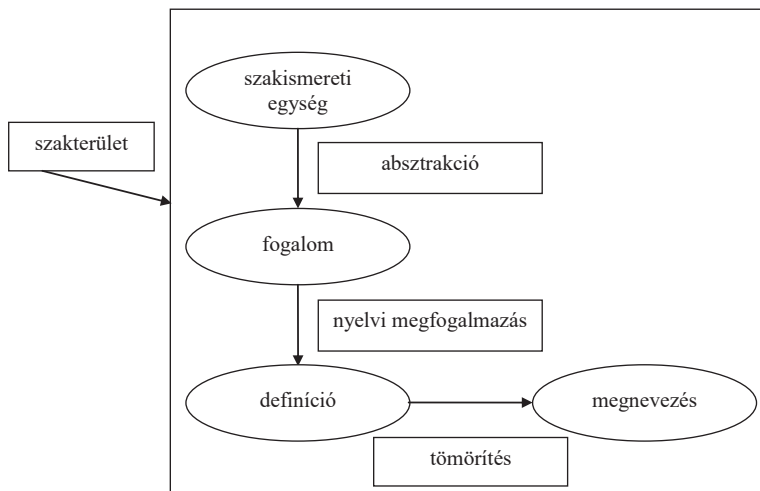
- Adott nyelvi egység: a felszínen megjelenő nyelvi forma, amely a szakismeretnek a szakmai kommunikációban való átadására szolgál; állhat egy szóból (egyszerű terminus) vagy több szóból (összetett terminus). Az összetett terminusok túlnyomórészt nominális szintagmák és kisebb részben igei szintagmák, bár a terminológiai gyakorlatnak megfelelően ez utóbbiakat is az ábrázolásban lehetőség szerint főnevesítik. A főnév szerepe olyannyira kiemelkedő, hogy Kurtán a terminológia és lexikológia különbségét is többek között a vizsgált elemek szófajában látja: a lexikológia minden szófajjal, a

terminológia kizárólag a főnevekkel foglalkozik (Balogh: 2007). A főnévi szintagmák egy vagy több azonosító elemből (többnyire melléknevekből) és a főnévből álló csoportok, illetve nyelvtől függően birtokos, prepozíciós vagy egymás mellé helyezés útján keletkezett szerkezetek. Nyelvtől függően gyakoriak a rövidítések, betűszavak, összetett szerkezetek, összetételek és képzett szavak. A nyelvi formánál továbbá az azonosíthatóság érdekében a helyesírást is rögzíteni kell (Dróth: 2000, Cabré: 2005).

- Konvenció alapú jelölés: a fogalom és a terminus összekapcsolása történhet akár implicit módon, ahogy a köznyelvben (a nyelvhasználó elfogadja a nyelvi jel önkényességét), akár explicit módon normatív alapon (pl. szabványosító bizottság megállapodása révén) (Lerat: 1995).

A terminus tehát egyszerre szakmai, kognitív, kommunikációs és megnevezési konvencionális egység, amely a szakismeretről absztrakció útján alkotott fogalmat önkényes módon megnevezi és közvetíti.

A terminus a fentieknek megfelelően a következő formában ábrázolható:

Szemléltetésképpen nézzük meg, hogyan jutunk el a szabályozás javítására vonatkozó elv euroterminushoz. Az Európai Unió szakterületén belül egy adott szakismereti egységtől (a jogalkotás egyik elve) absztrakció útján jutunk el a fogalomhoz (a fogalmi egységek, tulajdonságok egyedi kombinációja: Unió, elv, jogalkotás egyszerűsítése, átlátható jogszabály, stb.), amelynek nyelvi megfogalmazása révén

állíthatjuk össze a definíciót (*uniós elv, melynek célja az uniós jog tartalmi és formai egyszerűsítése, vagyis az egymást átfedő és bonyolult jogszabályoknak egyszerűbb, áttekinthetőbb jogszabályokkal való kiváltása*), ez utóbbi pedig tömörítés segítségével vezet el minket a nyelvi megnevezéshez (*a szabályozás javítására vonatkozó elv*).

A terminus fenti bemutatása, valamint számos szerző, többek között Felber (1984), Pavel (2004), a COTSOES ajánlásai (2002) és a IATE Input Manual (2008) meghatározásai alapján a terminussal szembeni követelményeket a következőképpen foglalhatjuk össze: szakmai (fogalmi) pontosság, szakterülethez kapcsolhatóság, a szakterület fogalmi struktúrájában való elhelyezhetőség, következetes használat, tömörség, könnyen kezelhetőség (illeszkedés a nyelvi rendszerhez, továbbképezhetőség, szövegbeli alkalmazhatóság), nyelvi (többek között helyesírási) korrektség, valamint a fogalom és a forma összhangja (a forma szemléltesse a tartalmat, levezethető legyen a jelentés).

1.8.1. A terminus azonosítása

A terminus felismerése a szövegekben korántsem egyértelmű feladat. Mivel a forma azonosítása nyelvhez kapcsolódóan történik, így minden nyelvre igaz általánosításokat nehéz megfogalmazni, néhány, gyakran megjelenő jellegzetesség azonban feltárható. Az alábbi gyűjtéshez nagyban támaszkodtunk L'Homme (2004) és Cabré (1999) ez irányú eredményeire. Mindenekelőtt nagy segítségünkre van a statisztika, hiszen a szövegben vagy korpuszban nagy gyakorisággal és széles eloszlással fellelhető lexikai egységek (mindenekelőtt a főnevek) nagy valószínűséggel terminusok lesznek, mert ezek hordozzák a szakmai információk nagy részét. Moncayo (2005) azt is bizonyította, hogy a terminológiai egységek gyakori használata szövegkohéziós szerepet is játszik. Óvatosan kell azonban bánni ezzel a kritériummal, ugyanis gyakori szerkezetek lehetnek szakmai tartalom nélküli csoportok, és terminus lehet a ritkán (időnként csak címben) megjelölt elem is.

A terminológiai egység egyben mozog, az elemek sorrendje kötött (*a Tanács elnöke*), bár időnként beilleszthetők más elemek is (*a Tanács jelenlegi elnöke*). A terminológiai egység szinonimáival (*közösségi intézmény – EU-intézmény*), körülírással (*a Tanács főtitkára – a Tanács Főtitkárságának élén álló személy*) vagy definícióval (*a kölcsönös bizalom elve - uniós elv, amely szerint a tagállamok egymás határozatait és*

rendszereit kölcsönösen megfelelőnek ismerik el, és amelyen a kölcsönös elismerés elve is alapul) helyettesíthető.

Segítség lehet az azonosításban, ha egy adott elemnek a szakterületen belül van antonimája (*elfogadható panaszbeadvány – visszautasított panasz*).

Az is utalhat terminus jelenlétére, hogy az egymással szorosan összekapcsolódó egységek esetében a jelentés nem vezethető le egyértelműen (*összehangolt magatartás – A közös piacon belüli verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célzó magatartás, amely akkor valósul meg, ha az egymással versenytársi pozícióban lévő vállalkozások olyan kapcsolatba lépnek, amely a versenytárs befolyásolására alkalmas, illetőleg a versenytárs számára megfelelő információt jelent a szándékolt piaci lépésről.*)

Az, hogy az egyik nyelvben egyelemű egység más nyelvekben több elemből áll (*megkeresés - letters rogatory, commission rogatoire, rogatoria, comisión rogatoria*) szintén jelezheti egy lexikai egység terminus mivoltát.

1.8.2. A terminus fajtái

Az egy szakterületen használt terminológia maga is több különböző csoportba sorolható. Először is meg kell különböztetni általános és szakterminológiát. Rondeau (1998) az általános terminológia elemeit egy köztes zónában képzei el, amelyek nem köthetők egy adott szaknyelvhez, hanem jellegzetesen a szaknyelvek többségében jelen vannak, egyfajta szaknyelvi terminológiának tekinthetők. A szakterminológia esetében ellenben az egységek egy adott szaknyelvhez köthetők, annak jellegzetes ismereteit, fogalmait leíró elemek összességét alkotják. Ezenfelül az egyes szaknyelvekben más szakterület fogalmai és terminusai is megjelennek, ezek más szakterületekről való kölcsönzésként foghatók fel. Pearson (1998) egy külön csoportba sorolja azokat a köznyelvi elemeket is, amelyek pragmatikai szempontból egy adott szakterületen speciális használatuk révén ad hoc terminológiai egységnek tekinthetők. Ennek alapján a következő négy csoportot határozhatjuk meg:

- *szakterminus*: elsődlegesen adott szakterülethez kötődő terminus (*az arányosság elve*);
- *kölcsönterminus*: más szakterületről kölcsönzött szakterminus (*jövedéki termék*);
- *általános terminus*: a szaknyelvekben általában megjelenő terminus (*megközelítés, végrehajtás*);
- *ad hoc terminus*: köznyelvi, ad hoc jelleggel terminusként használt kifejezés (*vita*).

1.8.3. A terminus nyelvi jellemzése

Ahogy Cabré (2005) megállapította, a terminus kettős rendezettséget mutat: egyrészt illeszkedik egy nyelvi rendszerbe, másrészt részét képezi egy szakterület terminológiai, szakismereti struktúrájának. Ez utóbbi vizsgálata elsősorban a szakterület feladata, míg a terminus nyelvi oldala nyelvi eszközökkel a nyelvészetben belül elemezhető. Lexikai szinten a terminusok a következő alakzatokban jelenhetnek meg:

- affixum nélküli egyszavas egység (*bíró*)
- affixummal ellátott egyszavas egység (*panaszos*)
- összetétel (*nagytanács*)
- többelemű, egyszerű egység: (*bizottsági konzultációs dokumentum*)
- többelemű, szemantikailag általában átlátszó, szintaktikailag megjósolható komplex egység, amely maga is egyszerű terminusokra bontható (*az európai év végrehajtására vonatkozó nemzeti program*)
- rövidítés (*Rec.*)
- betűszó (*EU*)
- szóösszevonás (*Cafe – Clean Air for Europe*)
- kölcsönzés (*flexicurity*).

Morfológiai szinten az affixummal ellátott egyszavas egységek és az összetételek vizsgálhatók, feltárva a képzés, illetve az összetétel módját.

Szintaktikai szempontból pedig a többelemű egységeket elemezhetjük a szerkezeti felépítés szempontjából.

Szemantikai szinten feltárható a terminológiai egységek jelentése, a megnevezési variánsok közötti viszonyok, és ebben a keretben vizsgálható a poliszémia jelensége is, amely a terminológiai megközelítésben nem okoz problémát az egyfogalmiság elve miatt¹¹.

1.9. Hogyan kezeljük az egyéb szaknyelvi lexikai egységeket?

A szaknyelv lexikai rétegében a terminusokon kívül jellegzetesen használt igék (*végrehajt, megerősít*), igei szerkezetek (*sajnálattal veszi tudomásul*), szókapcsolatok

¹¹ A terminológiai kezelés szempontjából a poliszémia jelensége valójában homonímiaként jelenik meg, az adott nyelvi formához tartozó különböző fogalmak külön elemzés tárgyát képezik (Rondeau: 1998).

(*minimális előírások*), szófordulatok (*sérelme nélkül*) találhatók. Felmerül a kérdés, hogy ezeket kell-e, lehet-e a terminológia keretében tárgyalni. Ha elfogadjuk azt, hogy a terminológia esetében fogalom és forma összekapcsolódásáról van szó egy adott szakmai kontextusban, akkor ezekben az esetekben a fogalom nehezen vagy egyáltalán nem értelmezhető szakmai szempontból, és a szakterületi kapcsolódás sem egyértelműsíthető. Lerat (1995) ezen lexikai egységeket támogató szókincsnek nevezi, amelynek nincs szakmai tartalma és inkább a stilisztikai eszközök között foglal helyet. A terminológia így ezeket az egységeket nem igazán tudja kezelni, bár a fordítás vagy a megfelelő szakmai nyelvhasználat szempontjából elengedhetetlenül fontos elemekről van szó. Azok tanulmányozása és ábrázolása megítélésünk szerint sokkal inkább a szaklexikográfia körébe tartozik, amely ötvözni képes a lexikográfiai és a terminográfiai megközelítéseket és módszereket.

Az uniós szakszövegek esetében ezeknek az egyéb lexikai elemeknek különösen fontos szerep jut, hiszen a nem annyira formális jogszabályi részekben is rengeteg rögzített – minden esetben azonosan fordítandó – elem fordul elő (Bart, Klaudy: 2003). A terminusok azonosítása érdekében lényeges tehát ezen elemek vizsgálata is, hiszen így válik lehetővé a terminusoknak – és különösen az euroterminusoknak – az egyéb lexikai egységektől való elhatárolása a szakszövegben. Ezt az elemzést egy uniós jogszabályt alapul véve az 5. fejezetben végezzük majd el.

1.10. Összegzés és további kérdések

Elsődlegesen a szakmai kommunikáció, a szaknyelv és a szakszöveg meghatározását végeztük el. A szaknyelvet úgy definiáltuk, mint a szakmai helyzetekben, szakmai témájú, szakmai résztvevők közötti szakmai kommunikációra használatos nyelvi eszközök összességét, amelyek megválasztását a kommunikáció formája és a szakmaiság szintje határozza meg. A szaknyelven belüli megjelenési formák szerint elkülönítettük a szóbeli és írásbeli szakmai kommunikációt, valamint a hivatalos és nem hivatalos szakmai nyelvhasználatot. Az osztályozásban a szakszöveg az írásbeli hivatalos szakmai kommunikáció eszközének, a szakszargon pedig a szóbeli nem hivatalos szakmai közlés eszközének tekinthető. Ezt követően összegyűjtöttük a szaknyelv jellemzőit, amelyek között a terminológia kiemelt szerepét hangsúlyoztuk. Ekkor végeztük el magának a terminológiának a meghatározását, amelyet terminusgyűjteményként, elméletként és

gyakorlatként is bemutattunk. A nyelvi és fordításközpontú szemlélet alkalmazása miatt külön kitértünk a terminológia és a nyelvészet, valamint a terminológia és a fordítás kapcsolatára. A terminus valamely szakterületen egy meghatározott fogalmat megegyezés alapján jelölő nyelvi egységként került meghatározásra. Ezután röviden szóltunk a terminusazonosítást segítő jellemzőkről, meghatároztuk a terminusok fajtáit és felsoroltuk azon jellemzőket, amelyeket a terminus esetében a nyelvészet körében lehet vizsgálni. Fontosnak tartottuk megemlíteni, hogy a nem terminológiai szaklexikai elemek tanulmányozása ugyan nem tartozik a terminológia körébe, a terminusok szövegben való elhatárolásához mégis foglalkoznunk kell velük.

A korábbi megállapításaink alapján a következőkben arra keressük a választ, hogy hogyan határozható meg az Európai Unió mint szakterület, hol helyezkedik el a szakterületek között, hogyan kapcsolódik össze fordítás és terminológia az uniós szakszövegek esetében, mi jellemzi az EU nyelv- és fordításpolitikáját, hogyan határozható meg az európai uniós szaknyelv és az eurozsargon, hogyan kapcsolódik az euroterminológia a szaknyelv többi eleméhez, valamint mi tekinthető euroterminusnak és az milyen nyelvi jellemzőkkel írható le.

2. AZ UNIÓ NYELVPOLITIKÁJA, AVAGY BÁBEL TORNYA

„– szókövekből - Bábel tornya újra épül.”
Szuhay-Havas Marianna

Az Európai Uniót röviden meghatározni nagyon nehéz feladat, hiszen politikai, földrajzi, jogi és közigazgatási szempontból más-más aspektusokat lehet kiemelni. Ha megnézzük az Európai Unióról szóló szerződést, ugyan egyértelmű meghatározást nem találunk, de az I. cím 1. cikke az EU létrehozásának lényegét megfogalmazza:

„E szerződés új szakaszt jelent az Európa népei közötti egyre szorosabb egység létrehozásának folyamatában, amelyben a döntéseket a lehető legnyilvánosabban és az állampolgárokhoz a lehető legközelebb eső szinten hozzák meg.

Az Unió az Európai Közösségeken alapul, amelyeket az e szerződéssel létrehozott politikák és együttműködési formák egészítenek ki. Feladata, hogy koherens és szolidáris módon szervezze a tagállamok közötti és a népek közötti kapcsolatokat.”

Az Európai Unió különleges államszövetséggént definiálható, vagyis leginkább a politika oldaláról lehet megközelíteni. Olyan politikai formáció ez, amely egyszerre 27 tagállam uniója, ugyanakkor sajátos, nemzetek feletti jogállással is rendelkezik. Saját intézményei, jogrendszere, igazgatása, szakpolitikái és pénzügyei vannak. Ezek nemcsak politikai státuszt biztosítanak számára, hanem szakterület is teszik. Az alábbiakban azt vizsgáljuk meg, hogy hogyan határozható meg az uniós szakterület és milyen részterületekből épül fel.

2.1. Az Európai Unió mint szakterület

Ahogy korábban említettük, a szakterület azonosításához és határainak kijelöléséhez meg kell határoznunk ennek a tevékenységnek a célját. Jelen esetben szándékunk az EU-hoz tartozó terminológia elemeinek meghatározása és nyelvi leírása. Ahhoz, hogy az elemek gyűjtését megkezdjük, a kiválasztás fontos kritériumaként biztonsággal meg kell tudnunk mondani, hogy az adott elemek valóban az uniós tárgykörök tartoznak-e. Ehhez pedig szükséges a terület behatárolása.

A terminológia összegyűjtéséhez és vizsgálatához a legnagyobb segítségünkre a jog lesz. Az Európai Unió esetében ugyanis egy olyan politikai, földrajzi és adminisztratív entitással állunk szemben, amelynek az alapjait, a kereteit és a határait az uniós jog jelöli ki. Mint korábban már említettük, ezek a határok sokszor elmosódnak, éppen a napi

működés, az uniós jogalkotás következtében, amikor is az élet számtalan területén hoz jogszabályokat – jelenleg – 27 állam. A szakterületet nehéz tisztán, önmagában körülhatárolni, hiszen az EU nem önállóan létezik: létét az őt alkotó tagállamoknak köszönheti. Hogy mégis van létjogosultsága külön szakterületről beszélni, annak a Közösség önálló jogalanyisága az alapja. Az ismeretek ezen részének kereteit a Közösséget és az Uniót létrehozó alapszerződések határozzák meg, sajátos nézőpontot pedig az Európai Közösségek önálló jogalanyisága (Horváth: 2005) adhat. Az uniós alapszerződés azonban csak az alapokat határozza meg, erre az alapra épül rá minden másodlagos jogforrás, egyéb tevékenység, dokumentum és program, amelyek abban az esetben tekinthetők az uniós tárgykörhöz tartozónak, ha kifejezetten ebben a jogi és tevékenységi keretben jöttek létre és ahhoz szorosan hozzákapszolódnak. Mindeközben folyamatosan szem előtt kell tartanunk egy központi szervező elem, egy felsőbb fogalom meglétét, amelyhez az ismeretek, az elemek, az egyéb fogalmak mind hozzákapszolódnak. Ez a központi elem a jogi alapokra épülő Európai Unió mint politikai, gazdasági és közigazgatási entitás.

A szakterület kijelölését a gyakorlatban úgy kezdjük, hogy az alapszerződésben azonosítjuk a tevékenységeket, eszközöket, produktumokat és ezek célcsoportjait (Pavel, Nolet: 2001). Ezzel a módszerrel a következő nagyobb csoportokat találjuk: elvek, eljárások, adminisztráció, intézmények, szervezeti felépítések, dokumentumtípusok, jogalkotás, integrációs folyamatok, a három pillér, szakpolitikák, költségvetés, polgárok, tisztviselők, jogalkotók, szakemberek, politikusok. Ebből az állapítható meg, hogy az uniós szakterület elsősorban tevékenységi terület, amely az EU létrejöttével, történetével és napi működésével kapcsolatos fogalmak rendszereként határozható meg.¹²

A szakterület határainak további pontosításában segít a szakterületi osztályozás, amely két szempontból is elvégezhető: egyrészt a szakterület helyének megállapítása az emberi ismeretek között, vagyis a szakterület viszonyának meghatározása a többi szakterülethez képest, másrészt a szakterület felépítésének feltárása, vagyis milyen

¹² Ez a feladat meglehetősen paradox helyzetet teremt. A munka megkezdéséhez szükségünk van a szakterület meghatározására, viszont a szakterületet csak a fogalmak azonosítása és rendszerezése után tudjuk pontosan meghatározni. A szakterület meghatározásának kezdeti szakaszában a kategóriák és fogalmak gyűjtésénél erősen az intuíciónkra és a meglévő ismereteinkre kell támaszkodnunk. A fogalmakat, elemeket annak alapján válogatjuk ki a dokumentációból, hogy szem előtt tartunk egy központi fogalmat, viszont csak nagy mennyiségű adat megvizsgálása során jutunk el oda, hogy teljesebb képet kapjunk a szakterületről, és az egyéb dokumentációban fellelhető fogalmak csak ebben a későbbi szakaszban sorolhatók be egyértelműen a szakterületre. Mindezt egy dinamikus folyamatként kell elképzelnünk, amely az adatgyűjtés előrehaladtával, a folyamatos visszacsatolással bontakozik ki.

alterületekre bontható és azok között milyen viszonyok vannak. Az alábbiakban ezt a kétféle osztályozási műveletet végezzük el.

2.1.1. Az Európai Unió helye a szakterületek között

Az osztályozási rendszereket vizsgálva megállapítható, hogy a nagyobb szakterületek meghatározása és a részletezettség az adott szervezet vagy cél igényeihez igazodik, így a felhasználói kontextus függvényében bizonyos területek hangsúlyosabban vannak jelen. Jól mutatja ezt, hogy például a washingtoni Kongresszusi Könyvtár osztályozási rendszerében (http://www.loc.gov/aba/cataloging/classification/lcco/lcco_j.pdf) 21 főcsoport van, az Európai Unió főcsoportként itt nem jelenik meg, csak ezeken belül a politikatudomány alatt az európai politikai intézmények és közigazgatás alosztályába vagy a nemzetközi kapcsolatok alá sorolható be. Ugyanakkor az Európai Unió dokumentumindexelésre használt tezauruszában, az EUROVOC-ban¹³ (http://europa.eu/eurovoc/sg/sga_doc/eurovoc_dif%20SERVEUR/menu!prod!MENU?langue=HU 2009.05.22.) a 21 főtárgykör között az egyik az Európai Közösségek. Az Innsbrucki Egyetemen kidolgozott Lenocho tezauruszban (http://www.bk.admin.ch/themen/sprachen/00083/00854/index.html?lang=fr&download=M3wBPgDB_8ull6Du36WenojQ1NTTjaXZnqWfVp7Yhmfnapmmc7Zi6rZnqCkkIV0fHh9bKbXrZ6lhuDZz8mMps2gpKfo.) a 48 fő tárgykör között szintén ott találjuk az Európai Közösségeket. Az tehát, hogy fő szakterületként megjelenik-e egy adott tárgykör nagyban függ a földrajzi, kulturális és felhasználói környezettől, hiszen ezek határozzák meg, hogy adott témakör milyen szereppel bír, ennek megfelelően milyen gyakorisággal és milyen részletekbe menően foglalkoznak vele. Az mindenesetre jól látszik, hogy az Európai Unió / Európai Közösség szakterületként jelen van, több esetben egyéb nagyobb tárgykörökkel azonos szinten.

¹³ Az Európai Unió terminológiai adatbázisa, a IATE szintén az EUROVOC osztályozási rendszerét használja.

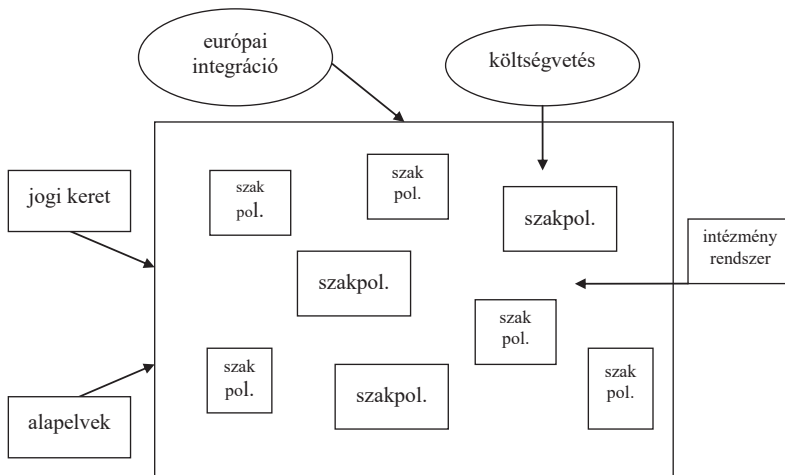
2.1.2. Az uniós szakterület felépítése

Az uniós fogalmak osztályozásához és besorolásához némi támpontot nyújthat az, hogy milyen alkategóriákat használnak ezek az osztályozások. Az alterületek alá besorolt részterületek feltételezhetően körülhatárolhatják az európai uniós szakterületet.

A Lenocho rendszerében 33 alterület található, amelyek az uniós intézményeket, a nagyobb pénzügyi alapokat, bizottságokat, dokumentumokat, személyzetet, közösségi jogot, külkapcsolati területeket és a közös pénzt foglalják magukban. Ebben a rendszerben kifogásolható, hogy néhány pénzügyi alapot alcsoportként tüntet fel, míg olyan területek, mint a szakpolitikák vagy a költségvetés ezen a szinten nem jelennek meg.

Sokkal árnyaltabb képet kapunk az EUROVOC esetében, amely kimerítően tartalmazza az uniós kategóriákat; ezekbe feltételezhetően nagy pontossággal valamennyi euroterminust be kell tudnunk sorolni. Az EUROVOC-rendszerben az Európai Közösségek szakterület alatt négy alterületet találunk: közösségi intézmények és európai közszolgálat; közösségi jog; európai építmény; közösségi pénzügyek. A közösségi intézmények és az európai közszolgálat körében találjuk a különböző intézményeket, szervezetet, hivatalokat, az ezek napi működéséhez kapcsolódó fogalmakat, valamint az intézményben dolgozó személyzetet. A közösségi jog alá tartoznak az elsődleges és másodlagos jogi aktusok, az eljárások és az elvek. Az európai építmény témakörébe kerültek a szakpolitikák, programok, külkapcsolatok és együttműködési területek. Külön csoportban kaptak helyet a pénzügyek, amelyekbe a pénzügyi eszközök és a költségvetés tartoznak bele.

Az alapszerződéseket és egy Európai Unióról szóló átfogó kézikönyvet (Horváth: 2005) megvizsgálva mi a következő hat nagy alterületet azonosítottuk: alapelvek, európai integráció (a bővítés és az elmélyítés folyamata), intézményrendszer, jogi keret (hárompilléres szerkezet, eljárások és közösségi jog), költségvetés és szakpolitikák (minden tevékenységi területet beleértve). A területek kapcsolatát a következőképpen jeleníthetjük meg:

Az alapelvek és a jogi keret statikus módon határozzák meg az Európai Unió alapjait, úgy is mondhatnánk, hogy olyan alapkövek ezek, amelyekre az egész európai építmény épül. Az Európai Unió másik (és legalább olyan) fontos – de az előbbivel szemben jóval dinamikusabb – alapja az európai integráció, vagyis az egyre növekvő számú tagállam, amelyek egyre szorosabban működnek együtt az alapelvek megvalósítása érdekében, az általuk meghatározott jogi keretben. Az Európai Unió – ahogy az ábrán is látszik – valójában a közös tevékenységek (szakpolitikák) halmazaként határozható meg, amelyeket egy statikus intézményrendszer és egy dinamikus költségvetés működtet.

2.2. Az EU nyelvpolitikája

A nyelvi kérdés komoly kihívások elé állítja ezt a hatalmas szervezetet. A rohamos technológizálódás, a szakterületek gyors fejlődése a hatékony kommunikáció érdekében megkívánhatná egyetlen domináns nyelv használatát, az EU azonban nagy hangsúlyt helyez a nemzeti identitás és nyelv megőrzésére és ápolására. Az az alapelv, hogy az Unió valamennyi államnyelve – pontosabban fogalmazva a csatlakozási tárgyalások során hivatalosként megjelölt nyelve – egyben hivatalos nyelv¹⁴ is, maga után vonja azt, hogy a

¹⁴ A hivatalos nyelv kritériumai: egy tagállamnak az alkotmányában rögzített államnyelve, amelynek az adott tagállam kérvényezi az EU-szinten hivatalosként való elismerését, a többi tagállam pedig ehhez egyhangúlag hozzájárul. (Leonard Orban, az Európai Bizottság többnyelvűségért felelős tagjának honlapja: <http://forums.ec.europa.eu/multilingualism/hu/>)

jogszabályoknak és minden fontos, a polgárokat érintő dokumentumnak el kell készíteni a fordítását az összes hivatalos nyelven. Ezt az alapelvet határozza meg az EU – az akkori EGK – első rendelete, vagyis az Európai Gazdasági Közösség által használt nyelvek meghatározásáról szóló, 1958-as 1. tanácsi rendelet, amely kimondja, hogy a hivatalos és munkanyelvek a Közösségben használt hivatalos nyelvek; ha ezeken a nyelveken fordul a polgár az intézményekhez, akkor az általa használt nyelven kell választ kapnia; a jogszabályokat és egyéb okmányokat minden hivatalos nyelvre le kell fordítani és a hivatalos közlönyt, a Hivatalos Lapot mindezekben a nyelveken meg kell jelentetni. Ebben az esetben beszélhetünk az Európai Unió külső többnyelvűségéről (Fischer: 2009a).

Az alapelv viszont a gyakorlatban egészen más képet mutat. A sok nyelv tiszteletben tartása és használata megvalósulhat a magas szintű tárgyalásokon, az Európai Parlament ülésein (belső többnyelvűség, vö.: Fischer: 2009a) és a hivatalos vagy a polgárok tájékoztatását szolgáló dokumentumok fordítása esetében, a napi működésben azonban szükség van egy közös kommunikációs eszközre. Belső használatra szánt dokumentumoknál, az intézményeken belüli és az azok közötti kommunikáció során nem biztosított sem tolmácsolás, sem fordítás, és a hivatalos munkadokumentumok többsége sem kerül lefordításra. Ennek természetesen anyagi, erőforrás-gazdálkodási és ésszerűségi okai vannak. A belső kommunikáció követeli meg egy lingua franca használatát, amely a Közösség fennállása óta mindig is jelen volt, csak az idők folyamán a hétköznapi nyelvhasználat némiképp megváltozott. Nagy-Britannia csatlakozásáig a francia volt a domináns kommunikációs nyelv, majd az angol nyelv megjelenésével annak térhódítása is megkezdődött, mígnem a 2004-es robbanásszerű csatlakozással a francia nyelv szerepe erősen háttérbe szorult.

Ahogy Szépe rámutat, az Uniónak nincs deklarált nyelvpolitikája, ilyen csak az egyes tagállamoknak van, amelybe az EU nem szól bele (Kiss: 2005). Ez is nyelvpolitikának tekinthető azonban, vagyis szabályozás helyett az EU a megengedési politikát választotta, a nyelvi különbségek adta nehézségeket pedig a fordítás / tolmácsolás révén igyekszik kezelni.

A kezdetek óta, az intézmény bővülésével változott a hivatalos nyelvek száma, nem változtak azonban ezek az alapelvek. Sőt, az utóbbi időben a korábbinál is fontosabbá vált a többnyelvűség megőrzésének kérdése. Ezt bizonyítja az is, hogy az Európai Bizottságban külön tárcát kapott ez a terület, és Leonard Orban lett az első, többnyelvűségért felelős biztos. A többnyelvűség új európai politikájában a sok nyelv egymás mellett élésén kívül nagy hangsúlyt kapott az egyéni többnyelvűség is, vagyis az, hogy az európai polgár minél

több idegen nyelven legyen képes kommunikálni, tanulni, illetve munkát vállalni (http://ec.europa.eu/education/languages/eu-language-policy/doc99_hu.htm).

A többnyelvűség tiszteltben tartásának, megőrzésének és ösztönzésének (Strubell: 2007) kétségtelenül megvannak a hátrányai. Anyagilag óriási terhet ró a költségvetésre, nem könnyíti meg a kommunikációt, sőt a nyelvi és politikai problémákat is konzerválja (Castiglione: 2007). Patten (2007) kifejezetten a nyelvi harmonizáció – egy közös európai nyelv – mellett érvel, amely elősegítené a társadalmi mobilitást, a demokratikus véleménynyilvánítást, hozzájárulna a közös európai identitás kialakításához és még energia-, idő- és költséghatékony is lenne. Politikai szempontból viszont a többnyelvűség biztosítja a tagállamok politikai egyenlőségét, a szövegek azonnali alkalmazhatóságát és az információk polgárok általi elérhetőségét (Creech: 2005). Nyelvi szempontból sem elhanyagolhatóak az előnyök. A politikai demokráciát elősegítő többnyelvűség a nem domináns nyelvek számára védelmet nyújt, sőt a társadalmi stabilitásnak is fontos eszköze, hiszen olyan nyelvek megőrzéséről van szó, amelyek évszázadokon át való használatukat követően szabványosításra kerültek és a nemzetállamok létrejöttéhez nagymértékben hozzájárultak (Strubell: 2007). Az sem elhanyagolható szempont, hogy a nagy mennyiségű dokumentum 23 nyelvre való lefordításával hatalmas mértékű terminológiaalkotás és -rögzítés történik, amely jelentős mértékben segíti a kisebb nyelvek technológiával való lépéstartását.

2.3. Fordítás az Európai Unióban

2.3.1. Fordításpolitikai

A nyelvpolitika egyenes következménye a fordításpolitikai (Fischer: 2006), amelynek háttérében a törvény előtti egyenlőség áll: az európai polgárnak joga van a kötelező erejű jogszabályokat a saját nyelvén megismerni. A különböző nyelvi változatok a Bíróság előtt azonos hatályúak annak ellenére, hogy jelentésbeli, értelmezési különbségek mindig is adódhatnak, hiszen fordításokról lévén szó irreális lenne elvárni a szövegek tökéletes ekvivalenciáját.

Az uniós szövegváltozatok esetében többféle ekvivalenciáról is beszélhetünk. Jogi, elektronikus és nyomdai okokból a szövegeknek formailag ekvivalensnek kell lenniük, így

válík lehetővé, hogy egy adott oldalon említett alpont minden nyelven ugyanazon az oldalon és pontban legyen megtalálható, hogy az elektronikus szövegkezelésnél párosíthatók legyenek a mondatok és a szövegek, valamint a nyomdai megoldásoknál is azonos eljárásokat lehessen alkalmazni. A tartalmi ekvivalenciát a fogalmi síkon való megfeleltetésnek kell biztosítania, amelynek lényeges összetevője a terminológiai ekvivalencia megteremtése is. A funkcionális ekvivalencia szempontjából a leglényegesebb az, hogy a szövegek azonos célt szolgáljanak és ezt a célt minden nyelvi közösségben azonosan be tudják tölteni. A jogszabályok esetében a jogi ekvivalencia is elengedhetetlen, mégpedig az, hogy azonos jogértelmezést tegyenek lehetővé. Tekintve, hogy jelenleg 23 nyelvre történik a jogszabályok hivatalos lefordítása, a szövegváltozatok közötti egyenlőséget leginkább a funkcionális ekvivalencia hivatott biztosítani. Ehhez kapcsolódhat az is, hogy az Európai Unió fordításpolitikájával kapcsolatban a fordítástudományi kutatásokban a fordítás társadalmi funkciója váltotta ki a legnagyobb érdeklődést (Klaudy: 2004b).

Abban az esetben, ha az Európai Bíróság előtt a nyelvi, fordításbeli eltérések miatt vita támad, akkor minden rendelkezésre álló verziót meg kell vizsgálni és a szerző szándékát figyelembe kell venni (Creech: 2005), vagyis egy adott szöveg szövegváltozatai mögött azonos jogi akaratot kell feltételezni. A magas szintű tárgyalások (európai parlamenti ülések, európai tanácsi csúcstalálkozók, miniszteri szintű találkozók) során demokratikus szükségszerűség, hogy minden tárgyaló fél a saját nyelvén fejthesse ki a véleményét, és a nyelvhasználat miatt ne kerüljön hátrányba. Az EU azonban szándékosan kerüli a fordítás megnevezést, és helyette a nyelvi változatot tartja megfelelőnek a jogi vonatkozások miatt (Wagner, Bech, Martinez: 2000). Könnyen belátható azonban, hogy a gyakorlatban nem tud egy szöveg egyszerre 23 változatban „megíródni”: a szövegek nagy része egy eredeti nyelven készül, majd az intézmények fordítószolgálatainál elkészülnek a fordítások. A nyelvi változatok egyenrangúságát így nem kereshetjük a párhuzamos szövegezésben, azt sokkal inkább az elkészült szövegváltozatok egyformán hivatalos státuszában találhatjuk meg (Fischer: 2009a). Hogy a gyakorlatban mennyire fordítói munkáról van szó, azt a különböző intézmények fordítással foglalkozó részlegeinek megnevezése is jelzi: az Európai Bizottság Fordítási Főigazgatósága, a Tanács Fordítási és Dokumentum-előállítási Igazgatósága, az Európai Parlament Fordítási és Terminológiai Igazgatósága.

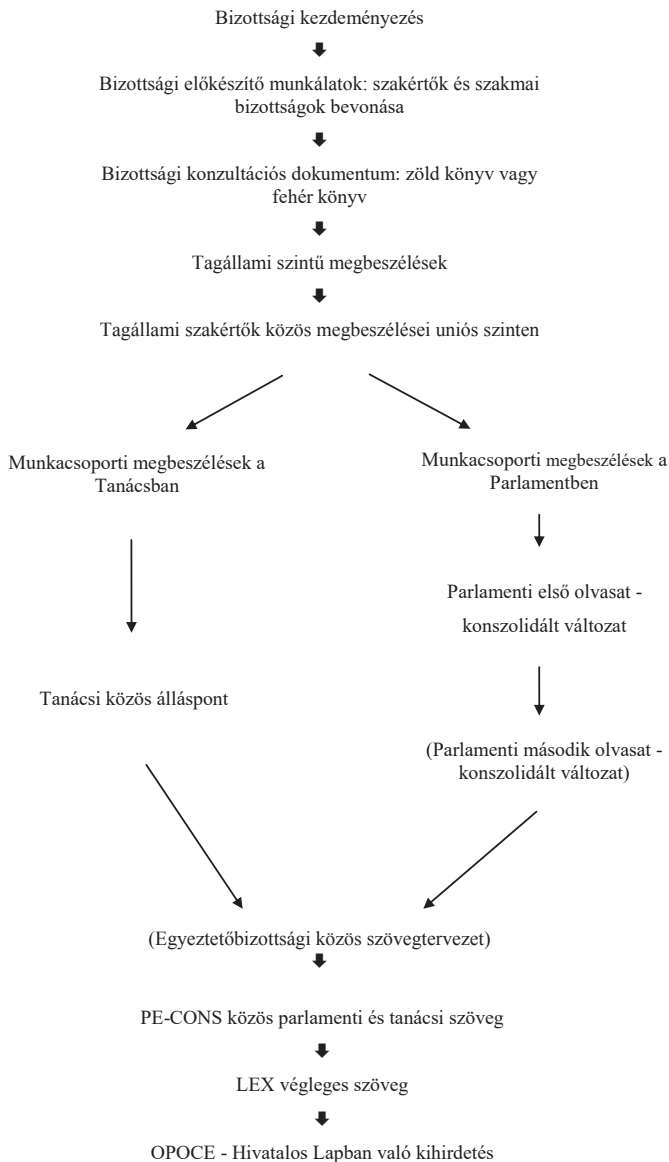
Az egyes intézmények saját fordítószolgálattal rendelkeznek, amelyek a szervezet nyelvi igényeit hivatottak kielégíteni. Azon kívül, hogy a Hivatalos Lapban megjelenő

dokumentumokat minden nyelven el kell készíteni, az egyes szervek maguk határozzák meg az általuk fordítandó anyagok körét. Általában a külső megjelentetésre szánt dokumentumok (sajtóközlemények, tájékoztatók, brosrák, jelentések) minden nyelvre le vannak fordítva.

2.3.2. Az intézményközi fordítási folyamat

Az egyes intézményeknél felmerülő fordítási feladatokat az intézményi fordítószolgálatok végzik el. Vannak azonban szép számmal olyan dokumentumok (elsősorban a konzultációs és együtdöntési eljárásokkal elfogadott jogszabályok), amelyek megszövegezésük és elfogadásuk során több intézményen mennek keresztül, és így számos fordítószolgáltatnál megfordulnak¹⁵. A rendkívül összetett, számtalan lépésből álló folyamatot a következő sematikus ábrával szemléltethetjük (ennek elkészítésében nagyban támaszkodtunk Dollerup (2001) elemzésére és a Tanács Fordítói Kézikönyvére (2007)), amelyen zárójellel jeleztük azokat a lépéseket, amelyekre nem minden esetben kerül sor:

¹⁵ Jogosan vetődik fel a kérdés, hogy az intézmények miért nem alkalmaznak közös fordítószolgáltatást. Az ötlet már több ízben felmerült, azonban politikai okokból ezt az intézmények eddig mindig elvetették.

Az ábra jól szemlélteti az uniós szövegek egyik fő jellegzetességét, miszerint végleges megjelentetésükig sok szereplő részt vesz a megszövegezésben, a fordításban és a róluk folytatott tárgyalásokban. A szöveg megalkotásának legjellegzetesebb résztvevői a fogalmazók, a jogász-nyelvészek, a kormányküldöttek, a szakmai képviselők, az európai parlamenti képviselők, a magas rangú politikusok, a fordítók, a terminológusok és a korrektorok. Caliendo (2004) ezt úgy fogalmazta meg, hogy az uniós joganyag diplomáciai jog eredménye. A végső szövegváltozatot számos kritika éri a kétértelműség és a nehéz nyelvezet miatt. Ehhez nagy valószínűséggel ez a hosszadalmas, kompromisszumos folyamat nagyban hozzájárul. A szövegek minőségét sokszor az is rontja, hogy a fogalmazók nem az anyanyelvükön írnak, a fordító – aki azonban az eddigi gyakorlat szerint minden esetben kizárólag az anyanyelvére dolgozik – nincs könnyű helyzetben, amikor a szerző szándékának kitalálásával, a mondatok hangsúlyos részének azonosításával vagy a csavaros mondat szerkesztéssel kell megküzdnie. További nehézséget jelenthet az is, hogy a szövegek különböző életszakaszaikban esetlegesen más-más nyelven tartalmazzák a módosításokat (ebből a szempontból valóban problémás lehet eredeti és fordított szövegről beszélni).

2.3.3. A fordítási gyakorlat terminológiai vonatkozásai

Az előbb elmondottaknak több fontos terminológiai vonatkozása van. Egyrészt a terminológiai munka fordításközpontú, támogató jellegű, vagyis a fordítási folyamatot hivatott megkönnyíteni és a nyelvi, fogalmi és jogi koherenciát elősegíteni. Másrészt a szövegek vagy azok módosításai egyszerre csak egy nyelven születnek meg, így a bennük megjelenő terminusok is az adott nyelven (nagyobb részt angolul, kisebb részt franciául vagy más nyelven) jönnek létre. A többi nyelvben a fordítási folyamat során kell az új terminusoknak megfelelőt találni, amelyek így másodlagos terminológiaalkotás révén jönnek létre. Hacsak nem követjük nyomon a szöveg életének minden mozzanatát, a végső szövegváltozatból nem feltétlenül lehet megmondani, hogy egy neologizmusnak melyik volt a születéskori nyelve, és mely nyelveken tekinthetők a tükörfordításban alkotott terminusok átvételnek. Továbbá a fordítási folyamat jellegéből és a jogi környezetből adódik, hogy nemcsak a szövegeken belüli következetes szó- és terminushasználat fontos, hanem a teljes uniós (sőt, tagállami) joganyagba is megfelelően illeszkednie kell. Éppen ezért a fordításnál és a terminológiakezelésénél elengedhetetlen az alapidokumentumok

szövegének és szóhasználatának átvétele, mindezt természetesen úgy, hogy az adott szöveg önállóan is helytálló legyen.

2.4. Összegzés

Az Európai Unió szakterületének meghatározásához a dokumentációban lévő fogalmak vizsgálatakor szem előtt tartottunk egy központi szervező elemet, amely a jogi alapokra épülő Európai Unió mint politikai, gazdasági és közigazgatási entitás volt. Ennek alapján megállapítottuk, hogy az uniós szakterület elsősorban tevékenységi terület, amely az EU létrejöttével, történetével és napi működésével kapcsolatos fogalmak rendszereként határozható meg. Osztályozási rendszerek tanulmányozását követően láthattuk, hogy az Európai Unió bizonyos besorolásokban (EUROVOC, Lench) önálló nagyobb tárgykörként jelenik meg. A szakterület belső struktúrájának feltérképezése során összesen hat nagy alterületeket azonosítottunk: alapelvek, európai integráció, intézményrendszer, jogi keret, költségvetés és szakpolitikák, majd a közöttük lévő viszonyok vizsgálatát követően ábrázoltuk a szakterületi felépítést.

Az uniós terminológia vizsgálatának teljességéhez az is hozzátartozik, hogy a terminológiával szorosan összekapcsolódó fordításról és az uniós nyelvhasználatról is szöjlünk néhány szót. A nyelvpolitikát leginkább az jellemzi, hogy megengedi a tagállamok számára saját nyelvpolitikájuk kialakítását, az uniós intézmények szintjén pedig alapelveként a többnyelvűséget határozza meg. Ugyan számos érvet fel lehet sorakoztatni a közös európai nyelv használata mellett, a politikai megfontolások eddig ezt a lehetőséget nem tartották megfelelőnek. Éppen ezért hatalmas mennyiségű dokumentum kerül lefordításra, amely feladatot az intézmények fordítószolgálatai végzik. Ugyan jogi szempontból nem helytálló fordításról, csak nyelvi változatról beszélni, a gyakorlatban azonban fordítási munka történik, amelynek intézményközi folyamatát ábrával szemléltettük. Végezetül fontosnak tartottuk, hogy szöjlünk a fordítás- és nyelvpolitika terminológiai vonatkozásairól is.

3. AZ UNIÓS SZAKNYELV ÉS AZ EUROZSARGON

„Brüsszelben ugyanis nem riadnak vissza frissen kitalált vagy hibrid szavaktól, amelyeknek az adott pillanatban nincs és nem is lehet magyar megfelelőjük.” Muharay Katalin

Mivel a terminológia szakterülethez és szaknyelvhez kapcsolódik, ezért a szakterület kijelölése után a következő fontos kérdés az, hogy az európai uniós terminológia milyen szaknyelv részét képezi; vagyis hogyan jellemezhetnénk az európai uniós szaknyelvet.

Egy közösség identitását több tényező határozza meg. Európa esetében az európai identitás a politikai, földrajzi és kulturális elemekből tevődik össze (Dér: 2005), vagyis a nyelv – amely egyébként fontos identitásalkotó tényező – az EU esetében ebből a szempontból nem játszik lényeges szerepet. Az Uniónak ugyanis nincs közös nyelve, amelyet minden polgár beszél, van viszont egy olyan közös nyelvezete, amely részét képezi a jelenleg 23 hivatalos államnyelvnek. Ezt úgy képzeljük el, hogy minden uniós hivatalos nyelven belül létrejött egy olyan sajátos jellemzőkkel rendelkező szaknyelv, amelynek egy bizonyos része a köznyelvbe is beáramlott, így az uniós fogalmakat hordozó nyelvezet – ha kis mértékben is, de – hozzátartozik az uniós identitáshoz.

Ez az identitás ugyan kevésbé van jelen a polgárok szintjén, a szervezeti szinten azonban annál hangsúlyosabban nyilvánul meg. Klaudy (2004a) ezt úgy fogalmazza meg, hogy a szakszövegek mögött nem azonosítható sem nemzeti kultúra, sem személyiség, jelen van viszont egy uniós intézményi kultúra és egy bürokratikus személytelenség. Az EU-nak különleges politikai státuszánál fogva éppúgy szüksége van identitásra, mint bármelyik országnak. Igyekszik tiszteletben tartani az egyes nemzetek identitását, ugyanakkor nagy hangsúlyt helyez arra, hogy a saját identitását is megteremtse. Ennek az identitásnak a megteremtéséhez pedig egy sajátos nyelvezet is hozzájárul.

Ezt a nyelvezetet többféle névvel illetik: pl. euroblabla, euroduma, de leginkább az eurozsargon megnevezés terjedt el. Ahogy arra korábban rámutattunk, fontos megkülönböztetni a hivatalos és a nem hivatalos szakmai nyelvhasználatot. A hivatalos uniós szaknyelv esetében euronyelvről, eurolektusról beszélünk, míg az eurozsargon megnevezést a nem hivatalos szakmai kommunikációra tartjuk fenn. Mivel az uniós szaknyelvet zűrzavar, érthetatlenség és a homályosság érzete lengi be, a hivatalos és nem hivatalos nyelvi eszközök használata összemosódik és a nyelvezet pejoratív megvilágításba kerül. A fordításpolitikai egyik deklarált célja, hogy az európai polgár számára anyanyelvén

hozzáférhetővé válnak a dokumentumok, viszont sokszor éppen ez a szakzsargon az, ami az uniós polgártól eltávolítja az egész brüsszeli bürokráciát és mindent, ami az EU-val kapcsolatos.

Megítélésünk szerint ez a homályosság és eltávolodás nagymértékben az alapismertek hiányának tudható be. Bańcerowski (2003) utal arra, hogy a szaknyelv nem megfelelő ismerete a civilizációs világon kívül maradást idézhet elő. Kérdés az, hogy „mennyi szaknyelvet” kell ismerni, mennyi ismerettel kell rendelkezni ahhoz, hogy az ember egy téma kapcsán ne érezze magát kívülállónak. Ennek megoldása elsősorban az oktatás, a megfelelő tájékoztatás és a nyitott polgári magatartás (aktív európai polgárság) révén valósítható meg. A tömegtájékoztatáson keresztül hatalmas mennyiségű információ zúdul ránk, és az életünk valamennyi területén jelen van már az EU. Az uniós nyelvezet, a különböző szakszavak nagy tömegben áramlanak be a köznyelvbe, viszont a mögöttes információ, a szakmai tartalom ezzel nem jár feltétlenül együtt. Ez pedig bizonytalanságérzetet és zavart kelt.

Távol álljon tőlünk azonban, hogy a sajtót és a polgárt „hibáztassuk”, már csak azért sem, mert ennek a homályosságnak van némi alapja. A probléma több forrásból is táplálkozik: a megszövegezés, a fordítás folyamata, valamint a terminológiaalkotás és -rögzítés egyaránt a zűrzavar forrása lehet (Caliendo: 2004). A megszövegezés során több, sokszor nem anyanyelvű szerző nehézkesen érthető szöveget hoz létre, amelyet tovább nehezít az, hogy a szövegek többsége jogszabály, vagyis a jogi nyelv jellegzetességeit is magán viseli¹⁶. A Bizottság felismerve az eredeti szöveg megfelelő megfogalmazásának fontosságát, elindította a *Fight the fog* elnevezésű kampányát, amelynek lényege az volt, hogy nyelvi tanácsokkal¹⁷ lássa el a fogalmazókat annak érdekében, hogy a létrejövő szöveg polgárközelibb nyelvezeten íródjon. Hasonló szándékkal készült el az Egyszerű Nyelvezet Bizottságának (Plain Language Commission) *How to write clearly* című ajánlása, vagy az Európai Unió Szerveinek Fordítóközpontja által összeállított *Writing for Translation* kiadvány, amelyek mind arra hívják fel a figyelmet, hogy a szövegek fordításra készülnek, ezért nyelvileg különös gonddal kell megszerkeszteni őket.

Az így megszövegezett dokumentumot a fordítás folyamata során sokszor csak komoly nehézségek árán lehet átültetni, mert gondot okoz az eredeti nyelvű szöveg pontos

¹⁶ Ehhez pedig hozzá kell még tenni azt a sajátos szakterületi nyelvezetet, amelyen a jogszabály rendelkezéseket hoz. Így a szöveg során három szaknyelv megértésével kell megküzdenni egyszerre: az uniós, a jogi és valamely egyéb szakterületi nyelvvel.

¹⁷ Az ajánlások között szerepelt például, hogy főnevek helyett igéket, passzív szerkezet helyett aktív formákat használjanak, röviden, egyszerűen, a lényegre térve fogalmazzanak és ügyeljenek a hamis barátokra (*Fight the fog: Write clearly*).

értelmezése, valamint a fordításban sem egy fordító, hanem különböző intézmények nyelvi szakemberei és akár egy intézményen belül is több fordító vesz részt. Nem meglepő hát, hogy egy ilyen komplex fordítási folyamatban előfordulnak olyan hibák, amelyek nehezen olvashatóvá teszik a szövegeket. Klaudy (2004b) ennek a nehézkességnek az okát a magyar fordításokban a téma-réma határ (kommunikatív szakaszhatár) eltűnésében látja¹⁸. A terminológiát tekintve pedig új megnevezések tömkelegét kell megalkotni az uniós fogalmak célnyelvi megfelelőjeként, a rendelkezésre álló idő pedig gyakran olyan kevés, hogy a terminológiai kutatás teljes alapossággal nem végezhető el, így a fordításba nem megfelelő terminológiai egységek is belekerülhetnek. A terminusok a szövegbe kerülésükkel bizonyos szinten rögzülnek, későbbi javításuk – mivel az következtelenséget okoz a szövegváltozatok között – nehezen kivitelezhető. A már elfogadott joganyag szóhasználatát a későbbiekben arra épülő jogszabályok kötelezően átveszik, az így alkalmazott terminusok viszont sokszor eltérőek lesznek a tagállami jogszabályokban használatos szókincstől.

Időnként a politikai célkitűzések elfeledtetik az új szószerkezetek megalkotóival, hogy a kifejezéseket további 22 nyelvre is át kell ültetni, ami azt eredményezheti, hogy az egyik nyelven jól hangzó szókapcsolatok, szójátékok a többi nyelvre szinte lefordíthatatlannak a stílárís árnyalat és a játékos hangulat elvesztése nélkül. Ez a helyzet áll fenn a szlogenek esetében, amelyre kiváló példa a *DDD: Democracy, Dialogue, Debate*. Ez esetben komoly viták folytak arról, hogy a három d-t megtartva hogyan lehet megfelelő magyar megoldást találni. A legelfogadhatóbb felvetés a *demokrácia, dialógus, diskurzus* volt, viszont végül az a döntés született, hogy a dialógus és a diskurzus idegen szavak lévén nem adják vissza a játékoságot, hanem éppen túl hivatalossá teszik ezt a kifejezést. Így az a magyarosabb változat került elfogadásra, amelyben a három „d” elveszett, viszont a köznyelvi stílus megmaradt: *demokrácia, párbeszéd és vita*.

Amellett érvelünk, hogy létezik egy olyan uniós szaknyelv, amelynek létét egy sajátos entitás és a hozzá kapcsolódó nyelv- és fordításpolitikai szükségessé teszi. Caliendo (2004) szintén az euronyelv létjogosultságát hangsúlyozza, és azt az új európai kultúra eszközeként tekinti. Úgy ítéli meg, hogy két okból is jogos szaknyelvről beszélni: egyrészt az eurokraták és szakemberek által szupranacionális kommunikációra használt nyelvről van szó, amelyben nemzeti hatások is érvényesülnek, másrészt pedig az euronyelvnek saját

¹⁸ További vizsgálatokra lenne szükség annak megállapítására, hogy ezek a szakaszhatárok az „eredetinek” számító angol vagy francia szövegekben minden esetben egyértelműen azonosíthatók-e, illetve hogy az egyéb nyelvi fordításokban hasonló jelenség megfigyelhető-e.

lexikája van, amelyhez politikai és diplomáciai eredetű fogalmak kötődnek. Várnai (2004) az euronyelv terminust félreérthetősége miatt (mert azt sugallhatná, hogy egy önálló európai nyelvről van szó) az uniós szaknyelv megjelölésére ugyan nem tartja a legszerencésebbnek, de azt ő is sajátos szakmai nyelvváltozatként értelmezi.

Az EU létrejöttével tehát új valóság jelent meg, amely létrehozta a saját fogalmait (Klaudy (2004a) szóhasználatával élve az EU-reáliákat), megnevezéseit és kialakította a szakmai kommunikációra használt nyelvezetét. Ennek a nyelvezetnek is megvannak a változatai. Mori kétféle uniós nyelvváltozatról beszél: megkülönbözteti a jogi szövegekben használatos nyelvezetet, amelyre a sok ágazatot átfogó terminológia használata jellemző, és az adminisztratív, bürokratikus nyelvezetet, amelyet alapvetően az intézményeken belül a napi kommunikációra használnak (Donati Fogliazza: 2007). Gulyás (2005) több szaknyelvi változatról beszél: elkülönít szituatív, médiumfüggő, intézményi, tér- és időbeli variánsokat, amelyeknek megítélése szerint mind megvan a maguk létjogosultsága.

Mi az uniós szaknyelv hivatalos és nem hivatalos formáját különítjük el; a hivatalos szaknyelvi változatot eurolektusnak, a nem hivatalos uniós nyelvet pedig eurosargonnak nevezünk. Az alábbiakban a hivatalos írásbeli kommunikáció eszközeként, az uniós szakszövegnek a jellemzőit mutatjuk be, majd néhány szót szólnunk az eurosargonról is.

3.1. Az uniós szakszöveg jellemzői

Az eurolektus alapvetően az Európai Unió keretével, történetével, tevékenységeivel és működésével kapcsolatos szakmai kommunikációban használt nyelvi eszközök összességéként határozható meg. Igaz, hogy a nyelvi formák a különböző nyelvekben más-más sajátosságokat mutatnak, a dolgozat második részében a terminológiai egységek vizsgálatát éppen ezért nyelvspecifikusan végezzük el, az euronyelvnek azonban vannak olyan nyelvi jellemzői, amelyek az általunk tanulmányozott nyelvek esetében általánosíthatók. A példák magyar nyelvűek, de a jellegzetességek a különböző nyelvekben – igaz, más-más nyelvi megoldással – ugyanúgy megtalálhatók. Az elemzés során megvizsgáljuk, hogy *A szakszöveg jellemzői* részben (vö.: 1.3.) bemutatott sajátosságok az uniós szöveg esetében hogyan jelennek meg, felhasználva Vitkuvienének (2005), Caliendónak (2004) és Klaudynak (2004a) az euronyelv tulajdonságaival kapcsolatos megállapításait is.

3.1.1. Szintaktikai jellemzők

- **Tömörítő (implicit) szerkezetek:** pl. alárendelés helyett gyakori az igenevek használata:
„A vizsgálattal megerősítendő, fizikai veszélyeket hordozó bejegyzéseket **** jelöli a 3.1. táblázatban.”
„Az ágazatban a kedvezményezettek különböző kategóriáinak nyújtott lehetséges támogatási intézkedések összeegyeztethetőségével kapcsolatos vizsgálat szempontjából lényeges közösségi rendelkezések végrehajtására vonatkozó dátumokat megvizsgálva négy időszak különíthető el”
- **Funkcionális igék gyakori használata:** pl. biztosít, végrehajt, elfogad, meghatároz
„Az Europol biztosítja, hogy az összekötő tisztviselők teljes körű tájékoztatásban részesüljenek valamennyi tevékenységéről, és részt vegyenek azokban, amennyiben ez összeegyeztethető beosztásukkal.”
„A felügyeleti szerv végrehajtja a közösségi bizonyítvány megfelelő módosításait.”
„Hasonlóképpen, ha ezen eredmények szintén indokolják, az említett rendelkezés nem akadályozza annak, hogy valamely tagállam úgy döntsön, hogy ilyen intézkedéseket több éven át elfogad vagy fenntart.”
„Ez az ajánlás meghatározza a pénzügyi szolgáltatási ágazat javadalmazási politikájára alkalmazandó általános alapelveket, amelyeket a pénzügyi szolgáltatási iparágban működő összes pénzügyi vállalkozásnak indokolt alkalmaznia.”
- **Negatív szerkezetek:** nem ritka a többszörös negatív összetétel, pl:
„A 4. cikk rendelkezéseinek sérelme nélkül a tagállamok nem megfelelő képzésre hivatkozva nem utasíthatják el, hogy egy másik tagállam állampolgára ugyanolyan feltételek mellett kezdjen el vagy folytasson az A. melléklet első részében felsorolt foglalkozást, mint amilyen feltételeket a tagállam saját állampolgárai esetében alkalmaz, ha előzőleg nem hasonlították össze a kedvezményezett oklevéllel, bizonyítvánnyal vagy a képzés megszerzéséről szóló egyéb tanúsítvánnyal igazolt, egy másik tagállamban ugyanazon tevékenység végzése céljából megszerzett ismereteit és készségeit a saját országban alkalmazott szabályokkal.”

- **Nominalizáció:**

„tömeg megállapítása díj, tarifa, adó, jutalom, bírság, díjazás, kártérítés vagy hasonló típusú fizetés megállapítása céljából”

- **Személytelen szerkezetek:**

„A felső határérték az optimista forgatókönyvvel kerül meghatározásra, amiben a cementgyártás nyereségességét fokozatosan javulónak tekintik és néhány év után eléri a nullszaldós állapotot.”

„A szükséges szaktudás biztosítása érdekében a folyamatba az ellenőrzési feladatköröket, és adott esetben az emberi erőforrással foglalkozó szervezeti egységeket és szakértőket is be kell vonni.”

- **Standard mondatok:** a különböző jogszabályok elején és végén – keretbe foglalva az adott jogi aktust – számos standard formula alkalmazandó. Az irányelvek végén tipikusan a következő standard mondat jelenik meg:

„A tagállamok 2000. július 1-jéig hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek szükségesek ahhoz, hogy ennek az irányelvnek megfeleljenek. Erről haladéktalanul tájékoztatják a Bizottságot.”

3.1.2. Morfológiai jellemzők

- **Jelen idő túlnyomó használata:**

„Mindegyik tagállam kijelöli a kísérleti projektek végrehajtásáért felelős illetékes hatóságot, és legkésőbb egy hónappal e rendelet hatálybalépését követően megküldi a Bizottságnak a hatóság nevét, címét, valamint telefon- és faxszámát.”

- **Jellegzetes szóképzési mechanizmusok:** görög és latin eredetű képzők alkalmazása, az euro- előtag gyakorisága¹⁹, pl.:

komitológia, szubszidiaritás, integráció, euromediterrán

¹⁹ A franciában például: eurocommunisme, eurocrate, eurobillet; az olaszban: eurobattesimo, euromediterraneo; az angolban: Eurocorps, eurocurrency, eurozone; a spanyolban: Euroescéptico, Eurolandia, euroregión; a magyarban: européer, eurokonform, euroatlanti. A legtöbb kifejezés, természetesen, a többi nyelvben is megtalálható, általában a nyelv rendszerébe integrálódott formában.

- **Rövid formák nagy száma:**

*a közös határokon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény helyett Schengeni Egyezmény
az Európai Unió Tanácsa helyett a Tanács*

- **Összetételek:**

árfolyam-mechanizmus, elosztórendszer-üzemeltető, irányelvtervezet

3.1.3. Szemantikai jellemzők

- **Szűkebb jelentésmező használata:** pl. az *integráció* szó az európai együttműködési folyamatra van fenntartva, ezért a *társadalmi integráció* helyett inkább a *társadalmi befogadás* használatos

- **Jelentésbővülés:** pl. a platform kifejezés egyre inkább felveszi a fórum jelentést is:
a civil társadalomnak a harmadik országokbeli állampolgárok integrációjára vonatkozó uniós szintű politikák támogatásába történő nagyobb mértékű bevonását célzó platform

- **Pontosan definiált fogalmak:** számos jogszabály tartalmaz fogalommeghatározásokat, de a szövegeken belül is gyakran sor kerül értelmező szakasz beszúrására
„Ennek az irányelvnek az alkalmazásában a "számítógépi program" fogalma magában foglalja a programok valamennyi formáját, beleértve a hardverbe beépített programokat is. Ez a fogalom magában foglalja továbbá a számítógépi program kifejlesztéséhez vezető előkészítő dokumentációt is, feltéve, hogy az előkészítő munka a jellegénél fogva a későbbiekben egy számítógépi programot eredményezhet.”

- **Szemantikai strukturáltság:** az uniós kontextusban használt kifejezetten „eurofogalmak” besorolhatók a terület fogalmi struktúrájába, pl. az EUROVOC osztályozási rendszerbe. A 7. fejezetben a fogalmi kategorizálásról még bővebben szólunk.

- **Kompozicionális jelentés:** az egyes elemek jelentéséből nagy biztonsággal megjósolható a jelentés:

európai fogyasztóvédelmi központok hálózata, adóminősítésekkel foglalkozó munkacsoport

3.1.4. Lexikológiai jellemzők

- **Jellegzetes lexikai elemek:** európai, közös, közösségi, jelentés, eljárás, bizottság
európai polgárság, közös politika, közösségi kezdeményezés, éves jelentés, konzultációs eljárás, intézményközi bizottság
- **Saját terminológia:** a sajátosan európai uniós fogalmakat jelölő terminusok összessége, amelynek nyelvi elemzését a 9-14. fejezetben részletesen végezzük el, de néhány példával szemléltetjük a szaknyelvi lexika ezen rétegét:
parlamenti vegyes bizottság, plenáris szakasz, megosztott hatáskör, fenntartható konvergencia
- **Rögzült szókapcsolatok:** számos olyan rögzült szerkezet fordul elő a szövegekben, amelyek nem tekinthetők terminusnak, azonban szervesen hozzátartoznak a szaklexikához:
együttes működtetés, sérelme nélkül, elvek tiszteletben tartása, ajánlást elfogad, politikai megállapodásra jut
- **Neologizmusok:** folyamatosan jönnek létre új szavak és kifejezések:
munkaidő-irányelv, különleges tárgyaló testület, fokozatos megszüntetés
- **Metaforák:** kedveltek a képi ábrázolást lehetővé tevő szerkezetek:
intézményi háromszög, többsebességű Európa, az Unió három pillére, „üres szék”-válság
- **Átvételek:** átvételnek mi alapvetően a direkt átvételt tekintjük, vagyis azt az esetet, amikor egy szó vagy kifejezés annak eredeti formájában és hangalakjában változtatás nélkül kerül át egy másik nyelvbe:
flexicurity, acquis communautaire, benchmarking

- **Kölcsönzések:** indirekt kölcsönzés, vagyis az az eset, amikor egy idegen szó vagy kifejezés úgy kerül át egy másik nyelvbe, hogy a befogadó nyelv nyelvi rendszerébe beilleszkedik:

komitológia, validál

- **Tükörfordítások:** az idegen nyelvű szerkezet az egyes elemek célnyelvre való fordításával kerülnek a másik nyelvbe:

közös védelmi politika (common defence policy), európai területi együttműködés (European Territorial Cooperation), többéves pénzügyi iránymutatások (multiannual financial guidelines)

- **Mozaikszavak:** az angol nyelvben különösen kedvelt mozaikszavak a többi nyelvben is megalkotásra kerülnek: időnként a célnyelvi változatból kiindulva, máskor viszont (pl. a magyar nyelv esetében sok esetben) az angol változat átvételével:

EFA (Európai Fejlesztési Alap), DCECI (fejlesztési együttműködési és gazdasági együttműködési eszköz), SI (stabilitási eszköz).

3.1.5. Szövegjellemzők

- **Rögzített tagolás:** A különböző szövegtípusok egységes szerkezeti felépítés alapján készülnek. A Bizottság jogszabályra irányuló javaslata általában indokolással kezdődik, majd hosszabb szövegek esetén tartalomjegyzéket is tartalmaz. Ezt követi a jogszabály tervezett szövege, amelynek szintén meghatározott struktúrája van: a bevezető hivatkozásokat követik a preambulumebekezdések, majd a rendelkező formula, a törzsszöveget pedig a rendelkezések adják²⁰. A tanácsi következtetések általában két nagy részből tevődnek össze: a bevezető hivatkozásokból és a megállapításokból.
- **Formai követelmények:** elsődlegesen a jogi aktusok szerkesztésének és formázásának szabályai tartoznak ide, de az uniós terminusok helyesírási jellegzetességei, valamint írásjelezési és hivatkozási előírások is ebbe a kategóriába sorolhatók.

²⁰ A jogszabályok szerkezetét illetően vö.: Útmutató az európai uniós joganyag magyar nyelvre történő fordításához, nyelvi és szakmai és jogi lektorálásához (2004).

A különböző szaknyelvi jellegzetességek rögzítésére vonatkozóan szabályzatok, iránymutatások és útmutatók készültek, amelyek elsősorban a fogalmazók, a fordítók és a jogász-nyelvészek munkáját szabályozzák, és amelyek révén biztosítható a szakszövegek egységessége. A standard mondatok gyűjteményét a *Jogszabályok (jogi aktusok) formája* kiadvány tartalmazza, amely egyben a különböző jogi aktusok formai strukturálódását is rögzíti. Az európai uniós joganyag magyar nyelvre történő fordításához, nyelvi és szakmai és jogi lektorálásához az Igazságügyi Minisztérium által készített és az uniós intézményekben a mai napig használatos útmutató az uniós szövegekre vonatkozó tudnivalókat, formai követelményeket, fordítási alapelveket, és rögzített elemeket egyaránt tartalmaz. A jogszabály-szövegezési útmutató (*Közös gyakorlati útmutató a közösségi jogszabályok szerkesztéséhez*) alapvetően a fogalmazók számára készült, és a jogszabályokra vonatkozó általános tudnivalókat követően a jogszabályok nyelvezetére, szóhasználatára, a hivatkozásokra, a mondszerkesztésre és a szövegfelépítésre vonatkozóan fogalmaz meg iránymutatásokat. Az *Intézményközi Kiadványszerkesztési Útmutató* a jogszabályok Hivatalos Lapban való megjelentetésének formai szabályait tartalmazza, de tartalmaz egyéb rögzített listákat és formai/nyelvi tudnivalókat is. Ezen túl az uniós szövegekkel dolgozó fordítók számára az egyes nyelvi osztályokon belül is készültek olyan útmutatók, amelyek a bevált gyakorlatot rögzítik és általában fordítási, mondszerkesztési, szóalkotási és terminológakezelési szabályokat vagy ajánlásokat fogalmaznak meg. Az egységesen elfogadott terminológia az intézményközi terminológiai adatbázisba, a IATE-ba kerül.

A fordítóknak, terminológusoknak, jogász-nyelvészeknek, fogalmazóknak és jogszabályszerkesztőknek az itt felsorolt útmutatókkal tisztában kell lenniük, és a megfelelő szöveg elkészítéséhez ezeket minden esetben figyelembe kell venniük.

3.2. Néhány szó az eurozsargonról

Visszatérve a szakmai kommunikáció korábbi csoportosításához (vö.: 1.2.) az eurozsargon elsősorban az intézményi kontextusban használt kifejezések, vagyis azon informális, hétköznapi (főleg szóbeli) kommunikációban megjelenő nyelvi fordulatok összességéként határozható meg, amelyeket az európai tisztviselők és az üléseken részt vevő kormányküldöttek használnak a mindennapi szakmai érintkezésre. Megfigyelhető, hogy ezek az elemek az angoltól és a franciából való átvétellel és kölcsönzéssel jöttek létre a magyar nyelvben:

implementál (végrehajt valamely programot), validál (egy bejegyzést érvényesít az adatbázisban), fiche (fordítási munkalap), summit (csúcstalálkozó), konkúrozik (versenyvizsgán vesz részt).

Az egymás nyelvéből való átvétel teljesen érthető abban a soknyelvű kontextusban, amely az uniós intézményeken belül uralkodik. Az angol és a francia nyelv elsődleges kommunikációs eszközként való használata pedig abból a fentebb már tárgyalt jelenségből vezethető le, miszerint a hivatalos soknyelvűség mellett eljárási vagy adminisztrációs nyelvek (lingua francák) vannak, amelyek szükséges jelenléte nem kétséges.

Ez a szóhasználat azonban jórészt az intézmények falain belül marad, így azt a következtetést vonhatjuk le, hogy az oly sokat emlegetett euroblabla, euroszargon vagy uniós bikkfanyelv kifejezések nem az általunk vázolt módon vannak értelmezve, hanem abba többnyire hivatalos és nem hivatalos terminológiai egységeket egyaránt beleértnek.

3.3. Összegzés

Az európai uniós szakterület sajátos nyelvezettel párosul, amely hivatalos és nem hivatalos formában is megjelenhet. A hivatalos szakmai kommunikációra használt uniós nyelvet euronyelvnek/eurolektusnak neveztük, a nem hivatalos szakmai közlés formáját pedig euroszargonként határoztuk meg. Az euroszargon kifejezéssel gyakran találkozhatunk a hivatalos szaknyelvi használat megjelölése esetében is, ami többek között annak tudható be, hogy az uniós nyelvezet nehézkes, a kívülálló számára nehezen követhető és a homályosság érzetét kelti. Ennek van némi alapja, amit több, az érthetőbb megfogalmazás érdekében, uniós szinten indított kampány is bizonyít.

Bár az uniós szaknyelv létét nem mindenki ismeri el, mi amellet érveltünk, hogy ilyen szaknyelv létezik és ezek jellemzői leírhatók. Uniós szakszövegekben azonosítottunk szintaktikai, morfológiai, szemantikai, lexikológiai és szövegalkotási jellemzőket, amelyeket példákkal is illusztráltunk. A jellemzők alapján kiderült, hogy éppolyan szaknyelvi sajátosságokkal van dolgunk, mint bármelyik más szaknyelv esetében, ami azt látszik alátámasztani, hogy jogosan beszélhetünk uniós szaknyelvről. Ez a nyelvezet fontos szerepet tölt be az EU identitásának meghatározásában és a jogi/szakmai egységességben. Éppen ezért a szakszövegek fogalmazási és fordítási munkálatait a különböző szaknyelvi sajátosságokra vonatkozó alapelvek és szabályok szigorú betartása mellett kell elvégezni; ezt pedig különböző útmutatók, szabályzatok és gyűjtemények segítik elő.

Végezetül röviden érintettük a belső szakmai kommunikációra használatos eurozsargon kérdését, amelyet elsősorban az angolból és a franciából származó átvételek és kölcsönzések jellemeznek, és amely a hivatalos nyelvezetet nem – vagy csak alig – „fertőzi meg”.

4. TERMINOLÓGIA AZ EURÓPAI UNIÓBAN

„...[az] Európai Tanácson (vagy Európai Csúcson) az Európai Unió tagállamainak állam- és kormányfői évente legalább kétszer üléseznek. Az Európai Tanács nem azonos az Európai Unió Tanácsával, melyen a tagállamok miniszterei üléseznek, és amely az Európai Parlamenttel együtt elfogadja az európai jogszabályokat. Nem azonos az Európa Tanáccsal sem, amely az Európai Unión kívüli nemzetközi szervezet, oktatással, kultúrával és az emberi jogok védelmével foglalkozik.”
EU Tények, Európai Tájékoztatói Központ

Az uniós terminológiára – ahogy korábban jeleztük – gyakran utalnak az eurozsargon kifejezéssel. Ennek nem feltétlenül csak a fentiekben ismertetett homályosság és érthetlenség az oka, hanem az a tény is, hogy az uniós szövegekben található szakmai lexikai elemeknek, vagyis terminusoknak kizárólag azokat a lexikai egységeket tekintik, amelyek a jogi szaknyelvhez vagy valamely egyéb, már nagyobb hagyományokkal rendelkező szakterülethez tartoznak. Az uniós kifejezéseket pedig a zsargon kategóriájába sorolják, azt is sugallva ezzel, hogy itt nincs szó önálló szaknyelvről és terminológiáról, csak valamiféle ad hoc zsargonról. Az EU hivatalos honlapja szerint is (http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm) az eurozsargon az uniós intézményekben dolgozók és a média képviselői által használt azon szavak és kifejezések összessége, amelyeket csak ezek a szakemberek értenek, és amelyek a nagyközönség számára nem feltétlenül érthetők. Ez a meghatározás nagyjából egybevág az általunk korábban adott definícióval, viszont a honlapon szereplő terminusok nagy részét²¹ mi a hivatalos szaknyelvi kommunikációra használt elemeknek tekintjük, már csak azért is, mert azok nagy része az elsődleges joganyagban meghatározásra került (mintegy lerakva az uniós szaknyelv alapjait), de a másodlagos jogszabályokban is gyakran használatos. A jogszabályokat pedig *par excellence* hivatalos szakmai kommunikációs dokumentumnak tekintjük.

A terminológia és a zsargon összemosására más példákat is találhatunk. Az eurozsargon Wikipédián található meghatározása a következő: napjaink brit újságírásában gyakran használt szó, amely az Európai Unió terminológiájára utal. Gyakoriak e terminusok között az euro- előtaggal képzett elemek. Megtalálható itt számos, az Európai Unió politikai struktúrájával kapcsolatos szokatlan kifejezés: *komitológia*, *szubszidiaritás*,

²¹ Például az intézménynevek, a csatlakozási folyamat státuszai, a lisszaboni stratégia, a megerősített együttműködés kifejezései semmiképpen nem a zsargon kategóriájába tartoznak.

konvergenciakritérium, közösségi vívmány. Idesorolják az angol nyelvben a francia hamis barátokat, amelyek zűrzavarhoz vezetnek. És idetartoznak a szakterminusok is, amelyeket uniós szakemberek használnak, és amelyek szintén zavarosak (<http://en.wikipedia.org/wiki/Eurojargon>). Ez a meghatározás szintén az újságírásban és a belső kommunikációban megjelenő terminusokat sorolja ide, amelyek fő ismérveiként a zavarosságot, a szokatlanságot és a szakmaiságot jelöli meg.

A 2004-es ír elnökség honlapján azon túl, hogy az Európai Unió saját terminológiájával kapcsolatban szintén azon az állásponton van, hogy azt elsősorban a médiában és az uniós intézményekben dolgozók használják, azt is hozzáteszi, hogy ez általában megijeszti a kívülállókat, az intézmények pedig erőfeszítéseket tesznek az eurozsargon csökkentésére és próbálnak érthető nyelvezetet használni. Megemlíti, hogy ez a nyelvezet a fordítási nehézségek elkerülésére is használatos (<http://www.eu2004.ie/templates/standard.asp?sNavlocator=3,243,249> (2007.05.22.)). Ez leginkább azt sugallja, hogy az uniós szókincs a kívülállók számára érthetetlen és ijesztő, de legalább a fordítási problémákat megoldja.

A Financial Times cikke (<http://news.ft.com/cms/s/ef793aa8-f984-11d9-81f3-00000e2511c8.html>) még tovább megy, és az uniós nyelvben kifejezetten az EU további fejlesztésének akadályát látja. A cikk szerint az alkotmányszerződéssel kapcsolatban tartott két nemleges népszavazást követően a kudarcot az Európai Bizottság többek között abban látta, hogy a polgárok felé nem volt megfelelő a kommunikáció, és az eurozsargon is eltávolítja őket az EU-tól, ezért fontosnak tartja a nyelvezet egyszerűsítését, legalábbis a polgárok irányában.

Az előbbi példákból valóban kiderül, hogy zsargon és terminológia összekeveredik, hiszen gyakran azonos meghatározásban beszélnek egyszerre a szűk körben használatos zsargonról és a hivatalos szakmai terminológiáról. A zsargon jellegzetességei e nyelvezet egyik rétegében meg is találhatók, de miután a hivatalos szakmai kommunikációban is jelen vannak sajátos uniós fogalmakra használt sajátos megnevezések, amelyek a korábbiakban ismertetetteknek megfelelően a szaknyelv minden jellegzetességét magukon viselik, így amellet érvelünk, hogy a hivatalos uniós kommunikációhoz hivatalos EU-terminológia tartozik. Az eurozsargont valóban a belső dolgozók szóhasználata képezi, viszont ez nem feltétlenül az a nyelvezet, amelyet a sajtó is használ. A médiában egyszerre vannak jelen a szakmai terminusok, a zsargon elemei, sőt tapasztalataink szerint a sajtóban használt uniós lexika egy új újságírói lexikai réteggel is rendelkezik (pl. a magyar sajtóban használt *derogáció*, *programozás* vagy *ratifikáció* kifejezések a másik két nyelvezetnek

nem képezik részét). A sajtó külön szóhasználata sokszor azzal is indokolható, hogy a sajtóközlemények először csak angolul vagy franciául (esetleg németül) hozzáférhetők, így az új kifejezések esetében az újságírók maguk alkotják meg az egyéb nyelvi megfelelőket.

Az említett szokatlanság azzal magyarázható, hogy az Unió új valóságot teremtett, új fogalmakkal és kifejezésekkel, ezeknek a köznyelvben való meghonosodásához pedig időre van szükség. Ez a gyakran emlegetett érthetlenséggel is összefüggést mutat, hiszen a szakmai tartalom ismeretére szükség van a megfelelő értelmezéshez. A terminusok mögött szakmai fogalmak húzódnak meg, amelyek egy teljes szakmai fogalomrendszer építene fel, éppen ezért joggal beszélhetünk szaknyelvhez kötődő terminológiáról.

Nem egyszerű az a kérdés viszont, hogy az uniós nyelvezet használata mennyiben és hogyan távolítja el a polgárt az EU-tól. Kétségtelen, hogy az uniós szinten folyó munkáról megfelelően kell az európai lakosságot tájékoztatni; a fordításpolitikának ez kimondott célja is. Ehhez a köztájékoztatásra szánt szövegeknek és híreknek kellene magyarázóbbnak, kifejtőbbnek és egyszerűbb nyelvezetűnek lenniük, vagyis azokat az ismeretterjesztés szabályai szerint kellene megfogalmazni. A szakmai nyelvhasználatot – beleértve a szakterminológiát is – pedig a hivatalos szakmai kommunikációra megőrizni. Ennek a hivatalos nyelvezetnek és a sajátos terminológiának a szükségességét az uniós jog, a közös szakpolitikák és az együttes tevékenységek mindenképpen indokolják. Ennek a sajátos terminológiának az elemeit mi euroterminusnak nevezzük, és a dolgozat későbbi fejezeteiben azonosítjuk az idetartozó elemeket, majd leírjuk azok szemantikai, morfológiai és szintaktikai jellemzőit.

Mielőtt erre rátérnénk, még megvizsgáljuk az euroszargon vagy EU-terminológia néven szereplő terminusgyűjteményeket, nyomon követjük az euroterminus születésének útját, bemutatjuk az EU-ban folyó terminológiai munkát és általános jellemzést adunk az uniós terminológiáról.

4.1. Az európai uniós szólisták, glosszáriumok és szótárak vizsgálata

Tekintve, hogy az euroszargon és az uniós terminológia általában hasonlóképpen kerül definiálásra, így ezt a vizsgálatot az euroszargon címmel jelzett esetekben is elvégezzük, feltételezve, hogy ezek többségében éppen a szaknyelvi terminológiai egységeket fogjuk megtalálni. Célunk éppen az, hogy képet kapjunk arról, hogy az ezen a

címen megjelenő listák, gyűjtemények és szótárak milyen elemeket tartanak ebbe a kategóriába tartozónak.

- *Az EU honlapján található segélylista:*

(http://europa.eu.int/abc/eurojargon/index_en.htm): a honlap ugyan világos útmutatót kíván nyújtani az euroszargon használatához, mégis az figyelhető meg, hogy csak egy-két elem, például az *Euroland* vagy a „*non-paper*” tekinthető zsargonnak, a felsoroltak többsége viszont euroterminus. A megnevezések a magyarázatokkal együtt átfogják az uniós alapszintű tudnivalókat, és a hírekben szereplő szóhasználat megértéséhez valószínűleg jelentős segítséget nyújtanak. A valamennyi hivatalos nyelven feltüntetett, összesen 82 címszó közé számos angol nyelvi elem került – amelyekhez nemcsak a magyarban, hanem a többi hivatalos nyelven is tartozik hivatalos terminológiai megnevezés –, sőt időnként a magyarázatok is tartalmazzák egy-egy kifejezés angol megfelelőjét.

- *Az EU honlapján található részletesebb, bővebb lista*, amelynek a honlap szerint megjelölt célja a szakmai használatú elemek felsorolása és magyarázata (csak 11 hivatalos nyelven hozzáférhető) (http://europa.eu.int/scadplus/glossary/index_en.htm): az euroszargon listájához képest az itt szereplő közel 230 címszó valóban kizárólag terminológiai egységek gyűjteménye, amelyknél nemcsak definíciók, hanem enciklopédikus információk is fel vannak tüntetve. Az átfogó magyarázatok az uniós alapismeretek teljes körét felölelik.

- Az aberdeeni egyetem által összeállított angol egynyelvű lista (*Glossary of The European Union and European Communities*) (<http://www.uta.fi/FAST/GC/eurgloss.html>): az alcímében a következőképpen határozza meg a listán szereplő elemek körét: mozaikszavak, kezdeményezések, intézmények, szakpolitikák, programok és terminusok. Az alcím arra enged következtetni, hogy a mozaikszavak, kezdeményezések, intézmények, szakpolitikák és programok megnevezései nem terminusok. Itt az egyedi fogalmakhoz tartozó neveket külön választják tehát az általános fogalmakhoz tartozó megnevezésektől, és csak ez utóbbiakat tekintik terminusnak²². A listában az egyedi fogalmak megnevezései többségben vannak az általános fogalmakhoz tartozó terminusokhoz képest, ami jól

²² A mi értelmezésünkben ezek mind a terminológia részének számítanak.

mutatja azt, hogy az EU esetében olyan új valósággal állunk szemben, amelynek keretében nemcsak általános, hanem egyedi dolgok is létrejönnek.

- *Eric Davies: Eurojargon (7th edition) A comprehensive dictionary of EU terminology containing more than 5,000 acronyms, abbreviations and terms:* ahogy az alcímből is kiderül, átfogó, angol egynyelvű szótárról van szó, amely hivatalos terminológiát és eurozsargon is tartalmaz. Érdekes megfigyelnünk, hogy a mozaikszavak és rövidítések – a terminusoktól megkülönböztetve – külön is említésre kerülnek, ami az aberdeeni egyetem glosszáriumához hasonlóan az egyedi fogalmak nagy számára utal. A kötetben valóban túlnyomó többségben vannak a tulajdonnevek, bár korántsem szeretnénk ezzel arra utalni, hogy az angol mozaikszavak minden esetben egyedi fogalmakat jelölnek. Az eurozsargon értelmezéséhez további adalékot szolgáltat az előszó, amelyben az eurozsargon a nem angol (hanem francia) eredetű terminusok összességéként kerül meghatározásra. Itt az uniós fogalmakon kívül olyan terminusok is megtalálhatók nagy számban, amelyek nem uniós fogalmakat jelölő megnevezések, viszont gyakran előfordulnak EU-s dokumentumokban. Külön érdekességnek számít, hogy személynevek is fel vannak tüntetve, amelyek már nehezen tekinthetők a terminológia részének.

- *Ír információszolgáltató honlap az EU-ról* (<http://eurog.ie/europeandyou/euinst.html>): 19 címszó alatt részletes információ olvasható angol nyelven, főleg az intézményekről, az uniós jogról, az EU történetéről és bővítéséről, valamint egy kivonatot is tartalmaz az EU honlapján lévő eurozsargon-glosszáriumból. Az itt közölt információk alapszintű tudnivalókkal szolgálnak a honlap meglátogatói számára.

- *A BBC uniós glosszáriuma* (http://news.bbc.co.uk/2/hi/in_depth/europe/euro-glossary/default.stm): 36 elemből álló, egynyelvű angol glosszárium, amely az intézményekről, néhány alapidokumentumról, eljárásról és sajátos képződményről ad rövid tájékoztatást.

- *Magyar-angol EU-szótár, EUROPOLY CD-ROM, Európa Stúdió, Budapest, 1997.,* (<http://www.mek.iif.hu/porta/szint/egyeb/szotar/euszojar.hun>): uniós és nem uniós terminusokat, szókapcsolatokat és mozaikszavakat tartalmazó magyar és angol nyelvű gyűjtemény, amely alapvetően uniós programok (Phare és Tempus) szókészletét ismerteti.

- *PMKIK: Az Európai Unió szótára*

<http://www.pmkik.hu/world/pmkikweb.nsf/c83d139b60e69b4cc1256e6a0066b50f/f5d83b3da26b1f23c1256e850043e19d?OpenDocument#kezdet>): megközelítőleg 150 szócikket tartalmazó lista, amelyben intézmények, eljárások, dokumentumok, programok és politikák megnevezései találhatók. Számos esetben angol vagy francia megnevezés szerepel magyar terminusként, a magyar esetében pedig megtalálható az angol megfelelő.

- *Az Európai Unió Hivatalos Kifejezéstára, MorphoLogi-SZAK Kiadó, 2004:* az Igazságügyi Minisztérium Fordításkoordináló Egységének munkája nyomán készült négynyelvű (angol, francia, német és magyar) szótár, amely a csatlakozás előtt lefordított 100 000 oldalas joganyagban szereplő terminológiát tartalmazza. A 23 000 szócikket tartalmazó szótár figyelmeztet arra, hogy ez a kifejezéstár csak a csatlakozásig volt hivatalosnak tekinthető, a terminológia ezt követő kezelése az uniós intézményekhez került, így 2004 májusától kezdve az intézményközi adatbázisban, a IATE-ban szereplő kifejezések sokszor felülírják a szótárban található megnevezéseket. A szótár a célját abban jelöli meg, hogy az európai uniós szövegekben megjelenő terminusok magyar megfelelőit rögzítse. Az először elhatárolja a kifejezetten EU-s fogalmakat és terminusokat az egyéb szaknyelvek lexikai elemeitől: az előbbieket a sajátosan uniós fogalomrendszer saját nyelvezeten megnevezett elemeiként határozza meg, amelyek az informálisabb közösségi szóhasználatban jelennek meg. Megítélésünk szerint a szaknyelvi elemek uniós szövegekben való megfelelőinek rögzítésével sokszor az adott szaknyelv más elemei kizárásra kerülnek, és így valóban megteremtődik egy „EU-konform” szóhasználat olyan szakterületeken, amelyeken az EU közös tevékenységeket folytat és jogszabályokat alkot.

- *Christophe Degryse: Dictionnaire de l'Union européenne, Éditions de Boeck Université, Bruxelles, 2007:* 1000 szócikket tartalmazó egy nyelvű francia szótár, amely uniós fogalmakat magyaráz, és ezekhez részletes, enciklopédikus információkat is megad.

- *Christian de Fouloy: Glossary of EC Terms, Butterworth, London, 1992:* öt nyelvű, csak uniós fogalmakat felölelő glosszárium, amely rövid definíciókkal határozza meg a hivatalos terminológiai egységeket, a nem hivatalos megnevezéseket azonban általában nem definiálja.

- *Félix de la Fuente: Diccionario jurídico de la Unión Europea., PPU, Barcelona, 1994:* nevével ellentétben nemcsak az uniós jog kifejezéseit, hanem általános uniós fogalmakhoz tartozó terminusokat (pl. a közösségi politikák megnevezéseit) is bemutat, részletes enciklopédikus magyarázatokkal.
- *Dizionario europeo, Edizioni Simone, Napoli, 1991:* négy nyelvű jogi-gazdasági uniós szótárként hirdeti magát, amely számos, nem uniós, de az EU szövegeiben előforduló jogi és gazdasági kifejezést is tartalmaz (pl. *income tax, trust, affidavit*).

A listák, glosszáriumok és szótárak vizsgálatából megállapítható, hogy a különböző terminusgyűjtemények többféleképpen is csoportosíthatók: vannak egy- és többnyelvű gyűjtemények, a definíció és az egyéb információ részletessége szerint rövid meghatározást, részletes információkat és kimerítő magyarázatokat tartalmazó gyűjtemények, kizárólag uniós terminológiát felsoroló és uniós szövegben előforduló egyéb terminológiát bemutató gyűjtemények, valamint csak terminológiai egységeket és terminológiát és zsargont egyaránt felölelő gyűjtemények.

Általánosságban megfigyelhető, hogy a kifejezetten uniós kifejezéseket sokszor nem sorolják a hivatalos terminológia közé, azokat zsargonnak bélyegzik.

Minden általunk vizsgált gyűjtemény tartalmaz egyedi és általános fogalmakat is, sőt az egyedi fogalmakat jelölő terminusok száma többnyire meghaladja az általános fogalmakat jelölő megnevezéseket.

Az uniós terminológia alatt időnként csak a sajátosan EU-s fogalmakat jelölő terminusokat értik, míg más esetekben minden olyan szakterminust, amely uniós szövegben előfordulhat. Az uniós terminusok csoportosítására e fejezet végén bővebben még visszatérünk.

4.2. Az euroterminusok születéséről

A terminusok egy nyelvben születnek, de szinte azonnal a többi nyelvben is megjelennek, hiszen a jogalkotói közösség soknyelvű, tagállami kiküldöttekből tevődik össze. A sajtóban azonnal megjelennek az új fogalmak és terminusok, ami gyakran történik a fogalom pontos ismerete nélkül vagy a terminus egységesített változatának kialakulása előtt. Az újabb tárgyalások, a folyamat során a szereplők gyakori változása, a szakértők,

fordítók, politikusok, jogászok különböző szinteken való bevonása nagyon nehézkessé teszi a „tisztá” terminológia létrejöttét. Ideális lenne, ha a terminus kizárólag egy nyelven formá ki magát, majd a fordítások során a különböző szereplők megfelelő bevonása mellett születnének meg a különböző nyelvi ekvivalensek. De a valóság jóval összetettebb.

A terminológiakezelés a fordításhoz hasonlóan tehát csapatmunka, amely – Wagner, Bech és Martinez (2000) felsorolását kiegészítve – a következő szereplőkből áll:

- *a fordítók* (más intézményekhez került dokumentumok esetében az előzőleg bevezetett terminusok alapul vétele kötelező, azok megváltoztatása csak szakértői egyeztetés eredményeképpen vagy nyilvánvaló nyelvi/terminológiai hiba meglétekor módosítható)
- *a terminológusok* (gyakran van szükség arra, hogy hosszabb szövegen több fordító dolgozzon egyidőben, ilyenkor a terminológus egyeztetési munkája rengeteget segíthet)
- *a lektorok* (a fordítók többsége egyben lektorként is dolgozik; a legfontosabb dokumentumokat minden intézményben lektorálják, tehát a szöveg legalább két ember munkája nyomán készül el)
- (bizonyos intézményeknél) *nyelvi tanácsadók / minőségellenőrök*
- (bizonyos intézményeknél) *a központi terminológiai osztályok*
- *a jogász-nyelvészek*
- *a politikusok* (pl.: parlamenti képviselők, kormánykiküldöttek)
- *a szakértők.*

Az alapterminusok politikai/szakpolitikai szinten születnek olyan tárgyalások során, amelyek angol vagy francia nyelven folynak, így a létrejövő új szavak is ezeken a nyelveken – bár elsősorban angolul – születnek meg. Ebből pedig az következik, hogy a többi nyelven a megjelenő szavak és kifejezések a fordítások során forrják ki magukat. A fordítók munkáját szinte minden intézményben anyanyelvű terminológusok és központi terminológiai irányítás segíti, de elegendő idő esetén ebben a nyelvi munkában a szakemberek is részt vesznek. A szakemberek leggyakrabban a tagállami szaktárcák Unió melletti képviselői, akik óriási segítséget tudnak nyújtani a terminusalkotásnál és a fogalmak tisztázásánál, hiszen ők vesznek részt a jogszabályokról tartott munkacsoporti megbeszéléseken. Mind a megszövegezésnél, mind a legfontosabb szakaszok lezárásakor a jogszabályokat jogilag és nyelviileg egyaránt ellenőrzik a jogász-nyelvészek, akik a végleges változat kialakítása előtt általában szakmai egyeztetéseken is részt vesznek. A terminusok megválasztásában és neologizmusok esetén azok megalkotásában a fő szerepet azonban a fordítók és a terminológusok játsszák. Az ő felelősségük, hogy az elkészült szövegek a meglévő európai uniós joganyaggal terminológiaiilag koherensek legyenek, de

ezzel egyidejűleg azt is szem előtt kell tartaniuk, hogy a terminológiai egységek az adott szövegbe is megfelelően illeszkedjenek, és abban következetesen legyenek használva. Az intézményközi fordítási folyamat pedig elengedhetetlenné teszi, hogy a fordítók a többi intézményben dolgozó kollégáikkal horizontális kapcsolatot tartsanak fenn, amely elsősorban informális csatornákon keresztül valósul meg.

A terminológiaalkotásnál számos probléma felmerül, kettő ezek közül különösen jellemző: az egyik, hogy a fordításra szánt szövegben először megjelenő terminus mögött nem világos a fogalom, a másik pedig, hogy a terminológiaalkotás nem fogomelemzést követően, hanem a szóalaktól kiindulva történik. A terminus mögötti fogalom nem teljesen határozható meg a konceptuális rendszerben például a *vision paper* esetében, amelyet nehéz elhatárolni a hasonló funkciójú *reflection paper*-tól, de ez a jelenség figyelhető meg a *concept paper* vagy *principles paper* kapcsán is. Az ekvivalens terminusok megalkotásánál történnek erőfeszítések a kifejezés fogalomból kiindulva való létrehozására (a *reflection paper* vitadokumentum, a *concept paper* stratégiai dokumentum), de a paper-ek elszaporodásával ez egyre kevésbé lehetséges. Ekkor nem marad más, mint a felszíni alak figyelembe vétele. Így lett a *principles paper* elvi dokumentum, a *vision paper* pedig elképzeléseket összegző dokumentum. Más esetekben a fogalom jól meghatározható és ehhez a nyelvi megfelelő elviekben szakszerűen megtalálható lenne, a szóalak mégis erőteljes hatást gyakorol a különböző nyelvi formák megválasztására. Ez viszont az egyes nyelvekben a szavak jelentésmódosítását vagy jelentésbővülését eredményezi (pl. az *adminisztráció* a magyarban kezd kormányzat értelemben elterjedni a *Clinton-adminisztráció*). A *programozást* használjuk sokszor a *programming/programmation* fordításaként, amikor a tervezés sokkal helytállóbb lenne; vagy a csatlakozási tárgyalásokon a tárgyalási álláspontot tartalmazó dokumentum jelölésére alkalmazták a *pozíciós papír* megnevezést a *position paper* fordításaként. Itt egyértelműen látjuk, hogy hamis barátokról van szó, de a szóalak sokszor erősebbnek bizonyult, mint a fogalomhoz tartozó pontosabb kifejezés megtalálásának igénye.

Az európai uniós szakterminust életútja során – amely szintén további kutatásokra ad lehetőséget – sok különféle hatás éri és több szinten is befolyásolják különböző tényezők. A politikai szinten való megszületését követően a sajtó a terminust használni kezdi, magyarázza, értelmezi, időnként újabb – sokszor köznapibb, egyszerű – elnevezésekkel illeti, ami aztán visszahat a politikai szintre vagy megjelenhet akár a hivatalos fordításokban is. Sokszor egy-egy angol nyelvű terminus hivatalos fordításának megszületése előtt a sajtó már ad neki nevet, amit később vagy átvesznek a hivatalos

fordításokban és tolmácsolások során, vagy újabb elnevezést használnak; így fordulhat elő az, hogy egy fogalomhoz aztán több nyelvi forma is tartozik majd (*reflection period – elmélkedési időszak, gondolkodási időszak*). Mivel a fordítás általában egy későbbi fázisban történik, amikor a fogalom már kikristályosodik és idegen nyelven már használhatósá válik, így történhet meg, hogy az angol – vagy egyéb idegen nyelvi – terminus már bekerül más nyelvekbe is, és a fordítással született szó nehezen honosodik meg a nyelvekben. Ekkor áll elő az az abszurd helyzet, hogy a fordításban az adott nyelvi egység után zárójelben feltüntetik az angol nyelvi megfelelőt, hogy az idegen nyelvi kifejezéshez szokott fül is értsen, hogy miről is van szó. Remek példa erre a teljesítménymérés definíciója az EU honlapjának eurozsargon-listáján: „*Teljesítménymérés (benchmarking): Annak felmérése, hogy egy adott ország, vállalat, iparág stb. más országokhoz, vállalatokhoz, iparágakhoz stb. képest milyen teljesítményt nyújt. Az irányadó szint (benchmark) az a szabvány, amely alapján a teljesítményt megítélik. A teljesítménymérés a lisszaboni stratégiában (lásd fent) alkalmazott egyik módszer.*”

4.2.1. A szabványosítás kérdése

A terminológiai munkában elsődleges szerep jut a szabványosításnak, hiszen az egyértelmű szaknyelvi kommunikáció kizárólag a következetes terminushasználattal biztosítható. Wüster ennek jelentőségét nagyon korán felismerte, a nevéhez fűződő első terminológiai elmélet is a terminusok szabványosítása köré épült. A terminológia szabványosítását nemcsak az alapfogalmak és terminusok rögzítése jellemzi, hanem a terminológiai módszerek, eljárások, vagyis a terminológiai gyakorlat szabványos meghatározása is (ISO 704, 860 és 1087). Mivel az egész uniós rendszer erős jogi alapokra épül, így a terminusok esetében nagyfokú az egységesítési törekvés. Jogi szempontból ez teljesen indokolt is: a következetes terminushasználat megkönnyíti a jogalkalmazást és erősíti a jogbiztonságot.

Pavel és Nolet (2001) megkülönböztet szabványosítást, egységesítést (harmonizálást) és hivatalosítást. Szabványosításról akkor beszélnek, ha széles szakmai és nyelvi konszenzuson alapuló megállapodásról van szó, amely rögzíti a tartalmat (a fogalmat), a formát (nyelvi kifejezést) és a jellemzőket (a definíciót). Így létrejön a terminológiai szabvány, amely definícióhoz rendeli a terminust. A szabvány kialakítását leggyakrabban hivatalos szerv (szabványügyi testület) végzi, ekkor *de iure* szabványosítás

történik. A szabvány azonban kialakulhat a piac, a helyzet vagy a gyakorlat diktálta módon is, Pavel és Novel ekkor *de facto* szabványosításról beszél. A terminusok harmonizálására, egységesítésére akkor van szükség, ha a terminusokat és a fogalmakat a különböző nyelvek között össze kell hangolni, vagy egy nyelven belül kell egy egységes nyelvi változatban megegyezni. A hivatалosítást pedig úgy határozzák meg, mint olyan terminológiai tevékenységet, amely során egy hivatalos szerv, intézmény rendel hozzá egy fogalomhoz egy adott terminust.

Az uniós terminológia esetében nincs *de iure* szabványosítás, nem létezik egy olyan szerv vagy bizottság, amely terminológiai standardokat hozna létre. Annál jellemzőbb azonban a *de facto* szabványosítás, amely a jogi környezetből adódik. Várnai (2004a) az uniós terminológia egységesítése kapcsán fejti ki, hogy a terminusok jogszabályokban való rögzítése/rögzülése az azonosító szerep biztosítása érdekében hatalmi eszközökkel történő kodifikációnak tekinthető. Azáltal, hogy a terminusok a jogszabályokban rögzítésre kerülnek, nemcsak a szövegekben való használat révén, hanem a fogalommeghatározásokban is, szabványos formák alakulnak ki, hiszen a jogi szövegek normalizáló erővel bírnak. A jogi kodifikáció révén való terminusrögzítés sokszor megelőzi a szakmai körökben való elfogadottságot, viszont a kihirdetett jogszabályok révén a terminusok a szakmai szóhasználat részévé válnak (Fischer: 2009a). A jogalkotási folyamat sajátossága, hogy nem alapul széles társadalmi konszenzuson, így az uniós jog esetében sem várható el, hogy az abban megjelenő terminológia széles nyelvhasználói konszenzus eredményeképpen jöjjön létre (Várnai: 2004a).

Számos esetben, például az országnevek, a tagállami kormányzatszervek és tisztségek esetében hivatalosítás történik: az uniós szövegekre vonatkozóan intézményközi szinten kerülnek meghatározásra ezek a nómenklatúrák. A soknyelvű terminológiai tevékenység pedig megköveteli, hogy a napi munka részévé váljon az egységesítés, melynek során elsősorban a terminológusok dolgoznak azon, hogy a nyelvek közötti változatokat összehangolják.

Az uniós terminológiát időnként az a kritika éri, hogy jóval erőteljesebb egységesítés és nyelvi szabályozás figyelhető meg, mint az sokszor első látásra indokolt lenne. Tipikus példa az *action* fordítása, amelynek szabályozására történtek kísérletek (a *fellépés* egységes használatát szorgalmazva), de világosan látszik, hogy a poliszém szó esetében ez nem működhet, hiszen szövegkörnyezettől függően lehet cselekvés, intézkedés, fellépés, ritka esetben még akció is.

4.2.2. A terminus életútja

A sokszereplős, kompromisszumos folyamatból következik, hogy a terminusok sokszor hosszú utat járnak be, mielőtt elnyerik végső formájukat. Ennek bemutatását egy 2008-as jogszabály (*Az Európai Parlament és a Tanács 2008/115/EK irányelve (2008. december 16.) a harmadik országok illegálisan tartózkodó állampolgárainak visszatérésével kapcsolatban a tagállamokban használt közös normákról és eljárásokról*) fogalommeghatározásainak vizsgálatával végezzük el. Egy szövegnek, ahogy azt a 2. fejezetben ábrázoltuk, rengeteg változata, módosítása és kiegészítése van, ezért a négy legfontosabb szakaszban elkészült szövegváltozatot vizsgáltuk meg, ezáltal a három fő jogalkotási intézmény (a Bizottság, a Parlament és a Tanács) módosításait is nyomon követhetjük, és azokat összevethetjük a végleges formában kihirdetett szöveggel. A következő szövegváltozatokat²³ vettük figyelembe:

1. A Bizottság által a Tanácshoz és a Parlamenthez 2005. szeptember 2-án beterjesztett javaslat (COM(2005) 391 végleges)
2. Az Európai Parlament 2008. június 18-i állásfoglalása (egységes szerkezetbe foglalt szöveg)
3. A Tanács által 2008. december 8-án elfogadott szöveg
4. A Hivatalos Lapban, 2008. december 16-án megjelent kihirdetett jogszabály szövege.

Az elemzést terminológiai szempontból végezzük el, ennek megfelelően megnézzük, hogy a terminusok számában, nyelvi formájában és tartalmában az egyes szakaszokban milyen változás következett be, és kitérünk arra is, hogy módosult-e a definíció megszövegezése²⁴. A változások ábrázolására a táblázatokban a következő jelöléseket használtuk:

* a terminus nyelvi formája változatlan

♣ a terminus nyelvi formája változik, amelyet nem fogalmi módosítás indokol

a terminus nyelvi formája változik, amelyet fogalmi módosítás indokol

Ø a terminus kikerül a fogalommeghatározások közül

NEW új terminológiai egység

²³ A szövegváltozatok a Pre-Lex adatbázisban férhetők hozzá a következő internetes címen: http://ec.europa.eu/prelex/detail_dossier_real.cfm?CL=hu&DosId=193255.

²⁴ A terminus tartalmát és a definíció megszövegezését azért indokolt elkülönítenünk, mert a terminus tartalmában bekövetkező módosulás lényegi, fogalmi változásra utal, míg a definíció megszövegezésében csak kisebb, nyelvi javítások találhatók, amelyek a fogalmat nem érintik.

DEF a terminus fogalomtartalmának megváltozása, amely a definíció módosításával is együtt jár

DEFTEXT a definíció megszövegezésének módosulása

- sem a terminus formájában, sem annak tartalmában, sem a definíció megszövegezésében nem történik változás

COM: a bizottsági javaslat szövege

EP: a parlamenti módosításokkal egységes szerkezetbe fogalt szövegtervezet

CONS: a tanácsi módosításokat tartalmazó szövegtervezet

LEX: a Hivatalos Lapban megjelent végleges jogszabályszöveg.

Annak érdekében, hogy a változásokról minél teljesebb képet kapjunk, a vizsgálatot az angol, a francia, az olasz, a spanyol és a magyar szövegváltozaton is elvégezzük.

Valamennyi nyelvre vonatkozó megállapítások:

A terminusok számában bekövetkezett változások:

A COM-szakaszban a terminusok száma: 7.

Az EP-szakaszban: a terminusok száma 9, ebből 5 a COM-változatban is megvolt, 1 kikerült a fogalommeghatározások közül, 1 jelentős mértékben (nyelvi és fogalmi szinten is) módosult, illetve 3 új elem felkerült a listára.

A CONS-szakaszban: a terminusok száma 9, amelyek megfelelnek az EP-szakasz terminusainak.

A LEX-szakaszban: a terminusok száma 9, amelyek megfelelnek a CONS-szakasz terminusainak.

A terminus tartalmának módosulása: 5 esetben, melyek közül 4 esetben csak kiegészítések, pontosítások történtek, míg egy esetben jelentős tartalmi változás volt, amely maga után vonta a nyelvi forma megváltozását is.

Angol:

COM- EN		EP-EN		CONS-EN		LEX-EN
third-country national	* DEF	third-country national	-	third-country national	-	third-country national
illegal stay	* DEF	illegal stay	-	illegal stay	-	illegal stay
return	* DEF	return	* DEFTEXT	return	* DEFTEXT	return
return decision	* DEF	return decision	-	return decision	-	return decision
removal	* DEFTEXT	removal	-	removal	-	removal
re-entry ban	#DEF	entry ban	* DEFTEXT	entry ban	* DEFTEXT	entry ban
removal order	Ø					
	NEW	risk of absconding	* DEFTEXT	risk of absconding	* DEFTEXT	risk of absconding
	NEW	voluntary departure	-	voluntary departure	-	voluntary departure
	NEW	vulnerable persons	-	vulnerable persons	-	vulnerable persons

A terminus nyelvi formájának megváltozása: 1 esetben, amely együtt járt a fogalomtartalom módosításával (*re-entry ban* → *entry ban*)

A definíció megszövegezésében történt kisebb változás: 7 esetben

pl.: 'removal' means the execution of the obligation to return, namely the physical transportation out of the country → "removal" means the enforcement of the obligation to return, namely the physical transportation out of the Member State

A változások helye: a nyelvi forma és a foglalommodosulás kizárólag az 1. és a 2. szakasz között, míg a definíció megszövegezésének módosítása minden szakaszban előfordult.

Francia:

COM-FR		EP-FR		CONS-FR		LEX-FR
ressortissant d'un pays tiers	* DEF	ressortissant d'un pays tiers	* DEFTEXT	ressortissant d'un pays tiers	*DEFTEXT	ressortissant d'un pays tiers
séjour irrégulier	* DEF	séjour irrégulier	-	séjour irrégulier	-	séjour irrégulier
retour	* DEF	retour	* DEFTEXT	retour	*DEFTEXT	retour
décision de retour	*DEF	décision de retour	*	décision de retour	-	décision de retour
éloignement	* DEFTEXT	éloignement	* DEFTEXT	éloignement	*DEFTEXT	éloignement
interdiction de réadmission	#DEF	interdiction d'entrée	-	interdiction d'entrée	-	interdiction d'entrée
décision d'éloignement	Ø					
	NEW	risque de fuite	-	risque de fuite	-	risque de fuite
	NEW	départ volontaire	-	départ volontaire	-	départ volontaire
	NEW	personnes vulnérables	*DEFTEXT	personnes vulnérables	*DEFTEXT	personnes vulnérables

A terminus nyelvi formájának megváltozása: 1 esetben, amely együtt járt a fogalomtartalom módosításával (ugyanaz, mint az angol esetében) *interdiction de réadmission* → *interdiction d'entrée*

A definíció megszövegezésében történt kisebb változás: 9 esetben

pl.: "personnes vulnérables": les mineurs, les mineurs non accompagnés, les personnes handicapées, les personnes âgées, les femmes enceintes, les parents isolés accompagnés d'enfants mineurs et les personnes qui ont été victimes de torture, de viol ou d'une autre forme grave de violence psychologique, physique ou sexuelle. → "personnes vulnérables", les mineurs, les mineurs non accompagnés, les personnes handicapées, les personnes âgées, les femmes enceintes, les parents isolés accompagnés d'enfants mineurs et les personnes qui ont été victimes de torture, de viol ou d'une autre forme grave de violence morale, physique ou sexuelle.

A változások helye: a nyelvi forma és a fogalommódosulás kizárólag az 1. és a 2. szakasz között, míg a definíció megszövegezésének módosítása minden szakaszban előfordult.

Olasz:

COM-IT		EP-IT		CONS-IT		LEX-IT
cittadino di paesi terzi	♣ DEF	cittadino di un paese terzo	*DEFTEXT	cittadino di un paese terzo	*DEFTEXT	cittadino di un paese terzo
soggiorno irregolare	* DEF	soggiorno irregolare	-	soggiorno irregolare	-	soggiorno irregolare
rimpatrio	* DEF	rimpatrio	*DEFTEXT	rimpatrio	*DEFTEXT	rimpatrio
decisione di rimpatrio	* DEF	decisione di rimpatrio	*DEFTEXT	decisione di rimpatrio	*DEFTEXT	decisione di rimpatrio
allontanamento	* DEFTEXT	allontanamento	*DEFTEXT	allontanamento	*DEFTEXT	allontanamento
divieto di reingresso	#DEF	divieto d'ingresso	♣DEFTEXT	divieto di ingresso	♣DEFTEXT	divieto d'ingresso
provvedimento di allontanamento	Ø					
	NEW	rischio di fuga	*DEFTEXT	rischio di fuga	*DEFTEXT	rischio di fuga
	NEW	partenza volontaria	-	partenza volontaria	-	partenza volontaria
	NEW	persone vulnerabili	*DEFTEXT	persone vulnerabili	*DEFTEXT	persone vulnerabili

A terminus nyelvi formájának megváltozása: 4 esetben, ebből 1 együtt járt a fogalomtartalom jelentős módosulásával, a többi eset viszont nem.

divieto di reingresso → *divieto d'ingresso* → *divieto di ingresso* → *divieto d'ingresso*

Ez a példa nemcsak a jelentős fogalmi változás miatti módosítást mutatja jól, hanem azt is, hogy a formák az intézmények között hogyan változnak különösebb indok nélkül.

A definíció megszövegezésében történt kisebb változás: 15 esetben.

pl.: "allontanamento": *l'esecuzione dell'obbligo di rimpatrio, vale a dire il trasporto fisico fuori dallo Stato membro* → "allontanamento": *l'attuazione dell'esecuzione dell'obbligo di rimpatrio comportante il trasporto fisico fuori dal paese*;

A változások helye: mindegyik szakaszban.

Spanyol:

COM-ES		EP-ES		CONS-ES		LEX-ES
nacional de un tercer país	* DEF	nacional de un tercer país	-	nacional de un tercer país	-	nacional de un tercer país
estancia ilegal	♣ DEF	situación irregular	♣ DEFTEXT	estancia ilegal	♣ DEFTEXT	situación irregular
retorno	* DEF	retorno	* DEFTEXT	retorno	* DEFTEXT	retorno
decisión de retorno	* DEF	decisión de retorno	* DEFTEXT	decisión de retorno	* DEFTEXT	decisión de retorno
expulsión	* DEFTEXT	expulsión	* DEFTEXT	expulsión	* DEFTEXT	expulsión
prohibición de reingreso	# DEF	prohibición de entrada	* DEFTEXT	prohibición de entrada	* DEFTEXT	prohibición de entrada
orden de expulsión	Ø					
	NEW	riesgo de fuga	* DEFTEXT	riesgo de fuga	* DEFTEXT	riesgo de fuga
	NEW	salida voluntaria	-	salida voluntaria	-	salida voluntaria
	NEW	personas vulnerables	-	personas vulnerables	-	personas vulnerables

A terminus nyelvi formájának megváltozása: 4 esetben, ebből 1 együtt járt a fogalomtartalom jelentős módosulásával, a többi eset viszont nem.

prohibición de reingreso → *prohibición de entrada*

estancia ilegal → *situación irregular* → *estancia ilegal* → *situación irregular*

A definíció megszövegezésében történt kisebb változás: 13 esetben

"Decisión de retorno" cualquier decisión administrativa, resolución judicial o acto por el que se declare ilegal la estancia de un nacional de un tercer país y se imponga o declare una obligación de retorno. → "decisión de retorno" una decisión o acto de naturaleza administrativa o judicial por el que se declare irregular la situación de un nacional de un tercer país y se imponga o declare una obligación de retorno;

A változások helye: mindegyik szakaszban.

Magyar:

COM-HU		EP-HU		CONS-HU		LEX-HU
harmadik ország állampolgára	♣ DEF	harmadik országbeli állampolgár	* DEFTEXT	harmadik országbeli állampolgár	* DEFTEXT	harmadik országbeli állampolgár
illegális tartózkodás	* DEF	illegális tartózkodás	* DEFTEXT	illegális tartózkodás	* DEFTEXT	illegális tartózkodás
visszatérés	♣ DEF	kiutasítás	* DEFTEXT	kiutasítás	* DEFTEXT	kiutasítás
kiutasítási határozat	* DEF	kiutasítási határozat	-	kiutasítási határozat	* DEFTEXT	kiutasítási határozat
kitoloncolás	* DEFTEXT	kitoloncolás	* DEFTEXT	kitoloncolás	* DEFTEXT	kitoloncolás
ismételt belépési tilalom	# DEF	beutazási tilalom	* DEFTEXT	beutazási tilalom	* DEFTEXT	beutazási tilalom
kitoloncolási végzés	Ø					
	NEW	a szökés veszélye	-	a szökés veszélye	-	a szökés veszélye
	NEW	önkéntes távozás	* DEFTEXT	önkéntes távozás	* DEFTEXT	önkéntes távozás
	NEW	kiszolgáltatott személyek	-	kiszolgáltatott személyek	-	kiszolgáltatott személyek

A terminus nyelvi formájának megváltozása: 3 esetben, ebből 1 együtt járt a fogalomtartalom jelentős módosulásával, a másik két eset viszont nem.

ismételt belépési tilalom → beutazási tilalom (jelentős fogalommodosulás)
harmadik ország állampolgára → harmadik országbeli állampolgár
visszatérés → kiutasítás

A definíció megszövegezésében történt kisebb változás: 14 esetben

pl.: „*önkéntes távozás*”: a visszatérési kötelezettségnek a kiutasítási határozatban e célból meghatározott határidőn belüli teljesítése → „*önkéntes távozás*”: a visszatérési kötelezettségnek a kiutasítási határozatban erre a célra meghatározott határidőn belüli teljesítése.

A változások helye: mindegyik szakaszban.

Érdekes lehet megnézni azt is, hogy a módosítások egyes esetekben hány nyelvben fedezhetők fel:

Minden nyelvben végrehajtott módosítások: a bizottsági és a parlamenti szakasz között öt definíció módosult (*harmadik országbeli állampolgár, illegális tartózkodás, kiutasítás, kiutasítási határozat, beutazási tilalom*), egy definíciónak megváltozott a megszövegezése (*kitoloncolás*), egy terminust fogalommodosítás miatt felváltott egy másik (*ismételt belépési tilalom → beutazási tilalom*), egy terminus lekerült a listáról (*kitoloncolási végzés*) és három új terminus került bevezetésre (*a szökés veszélye, önkéntes távozás, kiszolgáltatott személyek*). A táblázatból az látszik, hogy a bizottsági javaslatot minden terminus esetében módosították, és a változtatások valamennyi nyelvben átvezetésre kerültek. Ezen túl csak egyetlen olyan eset van, amelynél minden nyelvben felfedezhető a módosítás: a *kiutasítás* terminus definíciójának megszövegezése. Ez valószínűleg azzal magyarázható, hogy az elsődleges kulcsszóról van szó, amelynek pontosítását minden egyes szakaszban szükségesnek ítélték.

Négy nyelvben végrehajtott módosítások: két definíció megszövegezésénél találunk majdnem minden nyelvben módosítást: a *kitoloncolás* (FR, IT, ES, HU) és a *beutazási tilalom* (EN, IT, ES, HU) esetében.

Három nyelvben végrehajtott módosítások: ilyenek három definíció megszövegezésénél történtek: *harmadik országbeli állampolgár* (FR, IT, HU), *kiutasítási határozat* (IT, ES, HU) és *a szökés veszélye* (EN, IT, ES).

Két nyelvben végrehajtott módosítások: a terminus alakjának megváltoztatása az olasz (*cittadino di paesi terzi* → *cittadino di un paese terzo*) és a magyar nyelvben (*harmadik ország állampolgára* → *harmadik országbeli állampolgár*). Ezenkívül két definíció megszövegezése változott azonos nyelvekben: az *illegális tartózkodás* (ES, HU) és a *kiszolgáltatott személyeké* (FR, IT).

Csak egy-egy nyelvben végrehajtott módosítások: a terminus formájának módosítása történt a spanyolban (*estancia ilegal* → *situación irregular*), az olaszban (*divieto di ingresso* → *divieto d'ingresso*) és a magyarban (*visszatérés* → *kiutasítás*). A definíció megszövegezésének változását egyedül a magyar nyelvben találjuk az *önkéntes távozás* esetében.

A fenti elemzés bepillantást nyújt abba, hogy az intézményközi jogalkotási diplomáciai, kompromisszumos folyamat során hogyan változnak a terminusok, a mögöttük álló fogalmak, sőt a definíció szövege is. A változásokat, ha együtt járnak a fogalom módosulásával, szakmai és politikai okok indokolják, a definíció szövegében történt változások pedig nagyrészt a fordítók vagy a jogász-nyelvészek tevékenysége során jönnek létre. Ez utóbbi esetben az is megfigyelhető volt, hogy a végleges szövegváltozatba nem a tanácsai, hanem a parlamenti tervezet szövege került be, vagyis a szöveget „visszaírták” a parlamenti változatnak megfelelőre. A legjelentősebb terminológiai változások (fogalmi, nyelvi módosítások és a terminusok számának megváltoztatása) a bizottsági és a parlamenti szakasz között történtek, ezt követően már csak kisebb javításokat végeztek a szövegeken.

A terminus nyelvi formájának megváltoztatása a francia és az angol esetében csak akkor volt megfigyelhető, ha azt a fogalomtartalom jelentős módosulása indokolta, a többi nyelv más esetekben is végrehajtott változtatásokat. A francia és az angol nyelv kevesebb módosítása talán azzal is magyarázható, hogy ezek az eredeti megfogalmazási nyelvek, és feltételezhető, hogy a fogalmi és a formai rögzítés nagyobb százalékban történik a megfogalmazás fázisában, mint a későbbi módosítási szakaszokban. A definíció szövegének módosulása 7 és 15 között oszlott meg, a legtöbbet az olasz, a legkevesebbet

az angol szövegbe vezették be. Megállapítható továbbá, hogy ha a definíció megszövegezése módosul, az majdnem minden esetben legalább két szakaszban megtörténik. Végezetül kiderült, hogy a terminus alakja az első és a második szakasz között általában rögzítésre kerül, míg a definíció megszövegezése az utolsó szakaszig folyamatos módosításokon megy át.

4.3. Az uniós intézmények terminológiai gyakorlata

Az uniós terminológia alapjait az alapító országok hivatalos nyelveiben (német, francia, olasz, holland) rakták le. Ezen tagállamok esetében a fordítási és a terminológiai munka a kezdetektől a közösségi intézmények berkeiben folyt. A később csatlakozó országok az addig kihirdetett joganyagot, a közösségi vívmányokat még a taggá válás előtt kötelesek voltak lefordítani és azt nemzeti joguk részévé tenni. Így a későbbi hivatalos nyelvek esetében az alapterminológia kialakítása nemzeti szinten zajlott²⁵, majd a csatlakozással került a fordítás és a terminológia az uniós intézmények hatáskörébe.

A terminológia kialakítása az uniós szaknyelvben a fordítások során történik, a rögzítés és szabványosítás pedig a jogi és egyéb hivatalos szövegek kihirdetése révén valósul meg. A terminológiai munka így alapvetően funkcionális, vagyis közvetlenül kapcsolódik a fordításhoz: a terminusalkotásnál és -kutatásnál a fordításokba való megfelelő beillesztés a cél, valamint a későbbi felhasználás érdekében a fogalomelemzés, a konceptuális rendszerben való elhelyezés az elsődleges szempont. E célból a kutatások eredményét, a szövegben használatos terminusokat az egységesség érdekében tárolni kell, az adatokat folyamatosan ellenőrizni és frissíteni, valamint gondoskodni kell arról, hogy ezek az információk a megfelelő időben az érintett felhasználók számára kezelhető formában, könnyen hozzáférhetők legyenek.

A terminológiai munka egyrészt a központi terminológiai osztályon folyik, másrészt azt a fordítóosztályok terminológusai, fordítói végzik. A két osztály munkája alapvetően abban tér el egymástól, hogy a központi terminológiai osztály többnyire szisztematikus terminológiai tevékenységet folytat: fogalmi rendszereket tár fel, meghatározza a fogalmakat és az azokhoz tartozó angol vagy francia nyelvű terminusokat,

²⁵ Magyarországon ezt a munkát az Igazságügyi Minisztérium Fordításkoordináló Egysége végezte. Az egység működéséről bővebben lásd: Várnai (2005).

majd az azoknak megfelelő más nyelvű ekvivalensek hozzáillesztése már a fordítóosztályokon folyik. A fordítóosztályok idejük legnagyobb részében fordításközpontú ad hoc terminológiával foglalkoznak: adott szövegek kapcsán keresik a kontextusnak megfelelő terminusokat, szem előtt tartva közben a teljes európai anyag terminológiáját. A terminológusok szerepe kettős: biztosítja a gyors segítségnyújtást a fordítók számára egy-egy terminológiai probléma megoldásánál, valamint feldolgozzák adott szöveg, szövegcsomag vagy szövegtípus terminológiáját is. A problémás esetek kapcsán szisztematikus fogalomelemzést végeznek és a terminológiai mező elemeit igyekeznek feltárni, definiálni és az eredményeket adatbázisban rögzíteni. Egy-egy szakterület teljes terminológiájának szisztematikus kidolgozására az eddigi tapasztalatok alapján nem áll rendelkezésre elegendő idő és emberi erőforrás.

A terminológiai munkánál többféle szempontot is figyelembe kell venni egyszerre: a terminológiai problémákra rövid idő alatt kell megoldást találni, mert annak a fordítás elkészítéséhez rendelkezésre kell állnia; a terminusnak illeszkednie kell az adott nyelvi rendszerbe (magyarul például nem fogadható el a Kommunikáció és Innováció Intézet, de jó megoldás a *Kommunikációs és Innovációs Intézet*); a terminusnak illeszkednie kell a terminológiai rendszerbe (a *bizottsági szakasz* párja a *parlament*i szakasz, és nem a *parlament*i...rész); a terminusnak koherensnek kell lennie az uniós joganyaggal, de a tagállami jogban meglévő fogalmak és kifejezések figyelembe vételével (a korábban kihirdetett és a szövegben említett jogszabályok terminológiája ezért elengedhetetlenül fontos); a terminusnak szakmailag megfelelőnek kell lennie a fogalomtartalom kifejezésére (a *bírói különtanács* megnevezés jól mutatja, hogy speciális feladatkörökkel megbízott, különös hatáskörű bírói testületről van szó); a terminusnak a szakmai közösség számára elfogadhatónak kell lennie (nem használható például az oktatási szövegekben az alapiskola megnevezés, csak a magyar oktatási rendszerben elfogadott *általános iskola*); a terminusnak politikailag korrektnek kell lennie (a Tanács üléseit levezető elnököt a történelmi/politikai konnotáció miatt nem hívjuk tanácselnöknek, helyette a *Tanács elnöke* a bevett kifejezés), valamint az egyes nyelvek terminusai között az ekvivalenciát meg kell teremteni (ez különösen a tagállami oktatási, belügyi, jogi kifejezések más nyelvre való átültetésénél okoz gondot).

4.3.1. A terminológiai munkát segítő eszközök

A fordítás közbeni terminológiai munkát különböző eszközök segítik. Amikor az internet használata elterjedt, sokan úgy gondolták, hogy a fáradságos terminológiai kutatások és adatrögzítések kora lejárt. Amikor egy dán bizottsági terminológust megkérdeztek 2006-ban, az úgy vallott az uniós intézményben folyó terminológiai munkáról, hogy az internet segít az ellenőrzésben, de nem helyettesíti a terminológust, aki az adatokat elemzi és szükség esetén egységesíti (<http://euobserver.com/9/21321>). Az internet valóban elengedhetetlenül fontos információforrás, de a megfelelő terminológiai tevékenységet nem lehet csak erre építeni. El kell viszont ismerni, hogy az internet valóban elsődleges információforrás, aminek gyakorlati oka is van. A nyomtatott referenciaanyagok, szakkönyvek az anyanyelvi források távolléte miatt nem hozzáférhetők, azaz az intézményi könyvtárakban csak korlátozottan állnak rendelkezésre az egyes szakterületekhez kapcsolódó szakmai információkat tartalmazó folyóiratok és könyvek. A papír alapú információhordozók szerepe ettől függetlenül is egyre csökken. Ugyan minden fordító íróasztalán megtalálhatók a különböző egy- és kétnyelvű értelmező és szakszótárak, de ezek nem képesek megfelelő segítséget nyújtani a hatalmas mennyiségű új terminus ekvivalenseinek megtalálásában. Az EU óriási mennyiségű szöveget tesz közzé nagyon rövid idő alatt, amelyek számos új fogalmat és új terminust bevezetnek vagy hoznak használatba, ezek rendszerezésével és rögzítésével a „papírszótár” nem tud lépést tartani. Az elektronikus adatbázisnak a fordítói munka minőségében betöltött szerepét a Közösség nagyon korán felismerte, és 1963-ban meg is alkotta az első terminológiai rendszerét (Rondeau: 1998), amelyet 1973-ban felváltott az EURODICAUTOM. Ez a Bizottság elektronikus adatbázisa volt, később a többi intézmény is létrehozta a maga rendszerét (pl. a Parlament az EUTERPE-t, a Tanács a TIS-t), amelyek különállóan működtek egészen 2004-ig, amikor is intézményközi bevezetésre került a közös uniós adatbázis, a IATE. Ezenkívül a fordítókat terminológiai problémáik megoldásában különböző forrásból származó (szintén elektronikus) szakmai glosszáriumok, útmutatók és segédanyagok segítik. Az elektronikus eszközök között terminológiai szempontból kiemelkedő jelentőségű a Quest program, amely több adatbázisban való keresésre kifejlesztett bizottsági keresőmotor, így a fordítók számára lehetővé válik több adatbázis gyors átnézése anélkül, hogy egyenként kellene azokban keresniük. Az intézményközi terminológiai együttműködés megkönnyítését az ELISE rendszer hivatott elősegíteni, amelybe a különböző intézményeknél dolgozó fordítók adott szöveg kapcsán vihetnek be

terminológiai vagy fordítási megjegyzéseket. A fordítónak tehát ahhoz, hogy hatékonyan tudjon megoldani egy terminológiai problémát, elsősorban az információkezelésben és -elemzésben kell nagyon otthonosan mozognia.

Tekintve, hogy az első számú terminológiai forrás a IATE – amely egyben szabványosító erővel is bír, hiszen az ebben rögzített elemek a felhasználók számára követendő megoldásokat tartalmaznak – annak bemutatását az alábbiakban részletesebben is megteesszük.

4.3.2. A IATE

A IATE intézményközi uniós terminológiai adatbázis, amely úgy jött létre, hogy az összes intézmény meglévő adatbázisa teljes egészében (harmonizálás és ellenőrzés nélkül) átkerült a IATE-ba, ami azt eredményezte, hogy egy fogalomhoz sokszor 8-10 bejegyzés is tartozik. A tisztogatási munka utólagosan kezdődött el: mivel a bejegyzések száma jelenleg milliós nagyságrendű, így évtizedekbe is beletelhet, mire az adatbázis terminológiai szempontból elfogadható lesz²⁶. Az egységes megjelenítést a beírási szabályok (Writing rules) és a kézikönyv (Best practice) határozza meg, ezeket a terminológiával foglalkozóknak és a IATE-ba író terminológusoknak és fordítóknak kötelezően be kell tartaniuk.

Az adatbázisban a bejegyzéseknek három szintje van:

- a nyelvtől független szint: itt határozzák meg a szakterületet, valamint a terminológiai probléma nyelvét²⁷.
- a nyelvi szint: itt adják meg a különböző nyelveken a fogalom definícióját, annak forrását és a fogalomhoz tartozó megjegyzést ide lehet bevezetni,
- a terminus szintje: itt található a fogalom nyelvi megfelelője, annak forrása, a terminus típusa, megbízhatósági szintje, státusza, a terminust jellemző kontextus, a kontextus forrása, a nyelvi szinthez tartozó megjegyzés, nyelvhasználati tudnivalók, lehetséges keresési formák és adminisztratív információk. A nyelvi szinthez több terminus is tartozhat, amennyiben vannak szinonimák, rövid formák vagy rövidítések. Közel

²⁶ Az adatbázis 2007-től a nyilvánosság számára is hozzáférhető. Az első felmérésekből az derült ki, hogy minden hiányossága ellenére a IATE rendkívül népszerű; a felhasználók többsége köszönetüzeneteket fogalmazott meg (IATE goes public: 2008).

²⁷ Neologizmusok esetében ez az eredeti szöveg nyelvét jelenti, vagyis azt a nyelvet, amelyben először megjelent a terminus. Itt lehet jelölni azt is, ha egy terminus kifejezetten valamelyik nyelvi kultúrához tartozik, pl. a magyar közigazgatás szereplője, a *jegyző* esetében a probléma nyelve a magyar.

azonos értékű szinonimák esetén meghatározható, hogy melyik a preferált/standard forma; különböző nyelvhasználati szabályokkal rendelkező terminusok esetén pedig mindkettő azonos szintű/értékű, viszont ilyenkor mindig meg kell adni, hogy melyik kontextus melyik terminust kívánja meg.

Az adatbázis terminológiai szempontból kétségre vonható vonása az, hogy a fogalmak definíciója, amely a nyelvtől független szinten a nyelvi szint felett helyezkedik el, mégsem a nyelvtől független szinten jelenik meg, hanem a nyelvi szint első elemeként. A fogalom elvileg minden nyelv számára közös, így elég lenne azt egyszer a nyelvtől független szinten megjeleníteni, majd a nyelvi szinten a különböző nyelvi megfelelőket beilleszteni. Ezzel szemben minden nyelv a saját nyelvén definiálja a fogalmat, ami időnként ahhoz vezet, hogy a meghatározások nem is minden esetben fedik egymást. Ezt a dokumentálási formát elsősorban gyakorlati szempontok vezérlik, hiszen a nyelvtől független szinten a fogalmat nyelv nélkül igen nehéz lenne definiálni, és elvi indokok alapján nincs olyan közös, kiválasztott nyelv, amelyen a fogalom meghatározása megjelenhetne.

A frazeológia, a bevett szókapcsolatok helye nem egyértelmű az adatbázisban. A szaknyelvhez hozzátartoznak jellegzetes frazeológiai szerkezetek is (pl. *is hereby established*), ezek időnként helyet kapnak a terminológiai adatbázisban is. Vita folyik arról, hogy ezeket kell-e és ha igen, akkor hogyan az adatbázisban feltüntetni. A terminus típusánál megadható, hogy terminusról vagy frazeológiáról van-e szó, ennek ellenére a beírási szabályok ellenjavallják az ilyen egységek terminológiai megjelenítését, hiszen ezek nem tekinthetők szigorú értelemben vett terminusoknak. A COTSOES (2002) ajánlása alapján azonban azokat a standard szókapcsolatokat, formamondatokat, amelyek minden esetben ugyanúgy fordítandók azonos szövegkörnyezetben, és a szaknyelv szerves részét képezik, szerepeltetni kell az elsősorban fordítók által használt adatbázisban, hiszen ők az adatbázis elsődleges felhasználói. Mivel a IATE fordítókat segítő adatbázisként jött létre, így néhány frazeológiai szerkezetet és standard mondatot is megtalálhatunk benne.

4.4. EU-terminológia

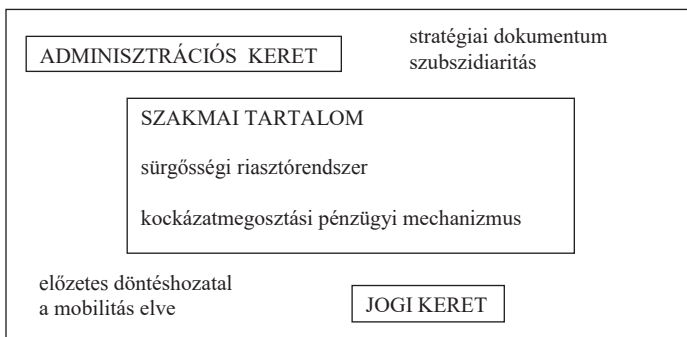
Az Európai Unió szakterületéhez tartozó alcsoportokat a 2. fejezetben azonosítottuk, ezek a következők: alapelvek, európai integráció (a bővítés és az elmélyítés folyamata), intézményrendszer, jogi keret (hárompilléres szerkezet, eljárások és közösségi

jog), költségvetés és szakpolitikák (minden tevékenységi területet beleértve). Az EU terminológiájában így olyan terminológiai egységeket fogunk találni, amelyek ezekbe a részterületekbe beilleszthetők.

Az a tény, hogy az Európai Unió egyszerre egy hatalmas intézményrendszer és egy valamennyi tagállamban jelenlévő, az élet minden területét átható nemzetek feletti szerveződés, abban is megnyilvánul, hogy amikor EU-terminológiáról beszélünk, abba sokszor beletartozhat bármelyik szakterület, amelyen a szervezet jogszabályokat alkot. Éppen ezért két különféle értelemben beszélhetünk uniós terminusokról. Szűkebb értelemben csak az EU alapteretéhez, intézményrendszeréhez és tevékenységeihez tartozó terminusok összessége, tágabb értelemben azonban valamennyi olyan szakterületnek a szakszavai is idetartoznak, amelyek uniós szövegekben megjelennek. A tágabb értelemben használatos uniós terminológia rendkívül szerteágazó, sokféle szakterületet felölelő, és terminológiai szempontból ezeket a terminusokat elsődlegesen különböző olyan szakterületekhez kapcsolhatjuk, amelyek nem képezik részét az európai uniós szakterületnek. Gulyás (2005) szerint a fentiek alapján nem is igazán dönthető el, hogy hány EU-terminus is létezik összesen. A jelen vizsgálathoz azonban meg kell határoznunk azoknak a terminusoknak a körét, amelyeket ebbe a kategóriába sorolunk, mert az elemzést csak egy adott csoportra vonatkozóan végezzük el. Így mi csak szűkebb értelemben beszélünk EU-terminológiáról, vagyis euroterminológiáról, és az ebbe tartozó terminológiai egységeket nevezzük euroterminusoknak.

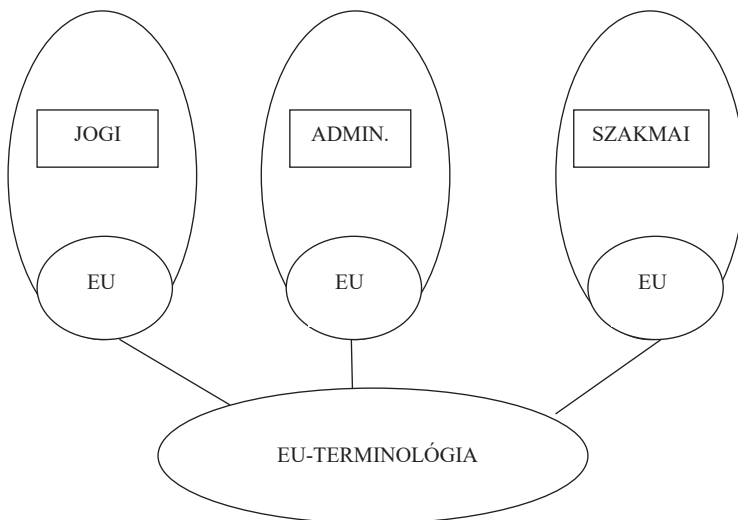
Az uniós terminológia osztályozásánál különféle megközelítésekkel találkozunk, amelyek ugyanakkor számos ponton hasonlítanak. Várnai (2004a) két nagyobb csoportot határoz meg attól függően, hogy a terminusok jogszabályi környezetben vagy egyéb uniós szövegekben fordulnak elő. Az egyéb szövegekben előforduló terminológiai egységek esetében használja az eurozsargon megnevezést, amely kategóriába az intézményrendszerrel és annak működésével kapcsolatos kifejezéseket, jogi jellegű kifejezéseket, egyéb szakterminológiai egységeket, valamint intézményneveket és jogforráscímeket sorol. Gulyás (2005) az EU-terminológiát terminológiai konglomerátumként fogja fel, amelybe beletartoznak a szakmai nomenklatúrák, az uniós intézményi és jogi nomenklatúrák, valamint a köznyelvhez közelebb álló eurozsargon kifejezések. Az általa zsargonként megjelölt elemek többségét (*szubszidiaritás, komitológia, cselekvési terv*) azonban mi a hivatalos uniós terminológia részének tekintjük. Vizsgálataink és tapasztalataink alapján mi összesen három csoportot különítettünk el: jogi, adminisztrációs és szakmai terminusokat. Az uniós szakszövegekre jellemző, hogy azok

többsége jogi erővel bír, de legalábbis egy erősen formalizált politikai, közigazgatási kontextusban jön létre. A szövegeknek keretet ad a jogi és az adminisztrációs nyelvezet, benne az ehhez kapcsolódó terminológiai egységekkel, ezen belül pedig a tárgyalt téma valamely további szakterülethez, így adott szaknyelvhez és terminológiához kötődik. Az uniós szakszöveget terminológiai szempontból a következőképpen ábrázolhatjuk:

A külső keretet tehát a jogi és az adminisztrációs terminológiai elemek töltik ki, ezeket azonos területen ábrázoltuk, mert a két keret szorosan összekapcsolódik, és együtt képezik valamennyi uniós szöveg alapját. A belső keretben helyezkedik el az adott témához kapcsolódó szakterminológia, amely a szakterülettől függően más és más lehet.

A szövegben azonban – ahogy fentebb jeleztük – jelen vannak a nem uniós terminusok is, amelyek terminológiai szempontból éppúgy hozzátartoznak egy adott szöveghez, mint az euroterminusok. Az összes terminológiai egység megjelenítése a következőképpen képzelhető el:

Az ábrán látható, hogy a jogi keret elemei, az adminisztrációs terminológiai elemek és a szakmai tartalom tagjai külön terminológiai csoportokat alkotnak, amelyeknek egy-egy része kizárólagosan az EU-hoz kötődő fogalmakat/terminusokat tartalmaz. Az EU-terminológia ezekből az utóbbi elemekből áll össze, a halmazok többi része pedig az uniós szövegekben előforduló, de nem uniós szakterminológiai egységek helyét jelölik ki.

Felmerülhet a kérdés, hogy ha a külső keretbe együttesen helyeztük el a jogi és az adminisztrációs terminusokat, miért kezeljük azokat mégis külön. Ennek oka a terminológiakezelésben keresendő. A jogi kifejezések megalkotása és rendszerbe illesztése elsősorban a jogász-nyelvészek munkája révén történik meg. Az adminisztrációs terminológia létrehozását az egyes intézmények terminológusai és fordítói végzik: az intézményspecifikus kifejezések az adott intézmény hatáskörébe tartoznak, míg az egész Unió működését érintő terminusok létrehozása – ideális esetben – intézményközi horizontális nyelvi szinten történik meg. A szakmai terminusok kiválasztása vagy megalkotása pedig – a jogász-nyelvészek, terminológusok és fordítók közreműködésével – szakember bevonását igényli.

Az uniós terminológia másik jellegzetességét az a speciális helyzet adja, hogy a forrásnyelv nem a szokásos nyelvi kultúra, ugyanakkor a célnyelvi szokásos nyelvi kultúra felé közvetít (Fóris: 2005). A forrásnyelv mögött a forrásnyelvi kultúra helyett egy sajátos, szupranacionális kultúrát találunk. Ehhez a kultúrához nem tartozik saját nyelv, hanem

kommunikációs célra a tagállami nyelveket használja. Az egyik legnagyobb kihívás elé állítja a fordítókat és a terminológusokat, ha a szöveg a sajátos tagállami rendszereket kívánja egy szövegen belül a többi tagállammal megismertetni (pl. a schengeni rendszerek tagállami kiépítése, az oktatási vagy a jogi rendszer bemutatása). Ebben az esetben fontos egyrészt, hogy a rendszerek a terminológián keresztül egymással összehasonlíthatók legyenek, ugyanakkor a sajátos fogalmakat (reáliákat) és formákat is meg kell őrizni. A fogalmak nehezen átültethetők, mert adott kultúrákban bizonyos fogalmak nem léteznek: az atlanti halászat szakkifejezései (*merevítőrudas vonóháló*), különböző szeszes italok megnevezése (*méznektár* [litván alkoholos ital]), az oktatási (*szakképzésre előkészítő év* [Németország]), társadalombiztosítási (*betegbiztosító iroda* [Spanyolország]) és közigazgatási (a cseh parlament kétkamarás: *Képviselőház* és *Szenátus*) kifejezések elnevezése. Ilyenkor a fordításban a következő megoldások alkalmazhatók: körülbelüli fordítások, új szavak alkotása, régies elnevezések alkalmazása, átvételek (esetlegesen egy magyarzó fordítással kísérve).

Fischer (2006) mutat rá arra, hogy a különböző konceptuális rendszerek milyen komplex módon kapcsolódhatnak össze. Egyrészt a nemzeti és tagállami fogalmi rendszerek is folyamatos interakcióban vannak egymással, másrészt a helyzetet tovább bonyolítja, hogy egy tagállami nyelvhez több konceptuális rendszer is tartozhat (a német nyelvhez például az osztrák és a német fogalmi rendszer), de egy konceptuális rendszerhez is tartozhat több nyelv (a belga rendszerben a holland és a francia nyelv egymás mellett élése).

A terminológiaalkotásnál ezt a komplex rendszert is szem előtt kell tartani, hiszen fel kell a szövegben ismerni, ha szupranacionális fogalommal van dolgunk, és azt a hasonló tagállami fogalmak megnevezéseitől terminológiailag el kell különíteni. Ilyen kifejezések alapvetően kétféleképpen jönnek létre: egyrészt új terminus megalkotásával (*komitológia*) vagy meglévő kifejezések jelentésének bővítésével (a *besorolás* szó bővült azzal a jelentéssel, hogy az európai tisztviselők alkalmazási fokozatát is jelöli.) Az is igaz viszont, hogy adott szakterületen a tagállami rendszerekben létező terminológiát, ha az nem sajátos uniós valóságot ír le, az uniós szövegbe át kell venni, és nem célszerű új megnevezéseket alkotni. Castagnoli (2006) a nemzeti és az uniós fogalmi rendszerek fordításokban való megfelelő kezelésére hívja fel a figyelmet. Az egészségügyi szókincset vizsgálva ugyanis azt állapítja meg, hogy létező terminusok használata helyett mesterséges kifejezések jönnek létre, mert az ekvivalenciát nem fogalmi, hanem nyelvi szinten teremtik meg (az olasz nemzeti egészségügyi rendszerben használatos *piano di sicurezza e di*

coordinamento helyett az uniós jogszabályban a *piano di sicurezza e di salute* áll az angol *safety and health plan* mintájára). A magyar nyelvben az uniós környezetvédelmi terminológiában jelent meg a *cross-compliance* megfelelőjeként a *keresztmegfelelés*, és ez is lett az elfogadott terminus, mert a jogszabályok fordítása azt így rögzítette; ellenben szakmai szempontból megfelelőbb lett volna a *környezeti felelősség* kifejezés.

Ezek a megoldások valószínűleg felesleges szinonimákat hoznak létre a nyelvekben, hiszen itt nincs szó arról, hogy terminológiai űrt kellene kitölteni, vagy egy sajátos uniós fogalmat a tagállamitól megkülönböztetni.

Számos más terminológiai elem létrehozása vagy jogszabályban rögzítése ugyanakkor gazdagítja a különböző nyelveket. Az új tudományos, technológiai vagy egyéb szakmai, tevékenységi területen rengeteg új fogalom és terminus keletkezik, amelyek többsége az iparilag és politikailag domináns nyelvekben (főleg amerikai angolban) jön létre. A kisebb nyelvekben való terminusalkotás a maga természetes módján sokszor hosszú időt vesz igénybe, számos változat egymás mellett élésével, míg a végleges változat kiforrja magát és teljesen beépül a szaknyelvbe. Az uniós szövegek hozzájárulnak ahhoz, hogy ezek a terminusok rögzítésre kerüljenek az anyanyelvi rendszerekbe való megfelelő beilleszkedés szem előtt tartásával. Így sokszor a tudatos terminológiaalkotás és -választás révén lehetővé válik, hogy az idegen átvételek helyett anyanyelvi változatok alakuljanak ki, amelyek a jogszabályi megjelenés következtében nemcsak jogilag, de valamennyire nyelvileg is normatívvá is válnak.

4.5. Összegzés

Az uniós szaknyelv esetében jellegzetesnek mondható a terminológia és a zsargon összemosása. A legtöbb forrás terminológiának csak a szakterülethez tartozó elemeket nevezi, míg az uniós fogalmakhoz kapcsolódó terminológiai egységek esetében zsargonról beszél, nem fogadva el ezáltal az önálló uniós szakterület létezését. Amellett érveltünk, hogy a korábban bemutatott szaknyelvi jellemzők meglelte a szaknyelv és ezáltal a hozzá kapcsolódó sajátos hivatalos terminológia létezésére utal. Az uniós terminológiával kapcsolatos zavarosság, érthetlenség és szokatlanság pedig nem feltétlenül a zsargon létét erősíti, hanem éppen arra utal, hogy olyan szakmai valósággal állunk szemben, amelynél a nyelvi formák megfelelő értelmezéséhez a szakmai tartalmat is ismerni kell.

Megvizsgáltunk néhány uniós terminológiát vagy eurozsargont bemutató glosszáriumot, szótárt és szólistát, és megállapítottuk, hogy nagyon változó, hogy ki milyen elemeket sorol ebbe a kategóriába. Időnként a gyűjtemények csak uniós terminusokat, más esetekben azonban az uniós szövegekben előforduló bármilyen terminológiát felvettek a listájukra. Abban is nagy volt az eltérés, hogy csak hivatalos terminusokat vagy zsargont is bemutatnak-e.

Szólunk az euroterminusok létrejöttéről, amelyre a politikai/diplomáciai szinten való fogalomalkotás és az egy nyelvben (általában az angolban, kisebb mértékben a franciában) való elsődleges terminusalkotás jellemző. A másodlagos terminusalkotás a többi nyelvben a fordítási folyamat során történik. A terminusok létrehozásában a terminológusok, a fordítók és a jogász-nyelvészek játsszák a fő szerepet, de számos más szereplő is hozzájárul a végleges forma kialakításához. A terminusok szabványosítása hivatalos csatornákon nem történik meg, azonban a jogi szövegekben való fogalmi és formai rögzítés révén a terminusok egyfajta normatív használatot vezetnek be.

Ezt követően egy adott irányelv fogalmait vizsgáltuk meg a jogszabályalkotás négy különböző fázisában, öt különböző nyelvben, hogy nyomon kövessük ezáltal a terminus kialakulásának útját. Megfigyelhető volt, hogy a terminus formája és tartalma kevésbé, míg a definíció megszövegezése jelentősebb mértékben és több ízben változott. A terminus formája és tartalma főleg az 1. és a 2. szakasz között módosult, ami minden nyelvben tükröződött; a definíció megszövegezésének megváltozása ellenben minden szakaszban és minden nyelvben jellemző volt. Eltérések mutatkoztak a nyelvek között a módosítások számában: az angol és a francia nyelv kevésbé, az olasz, a spanyol és a magyar nagyobb mértékben vezetett be módosításokat.

A terminus életútjának ismertetése után a mindennapi terminológiai gyakorlatot érintettük röviden, hangsúlyt helyezve arra, hogy az alapvetően a fordításhoz kapcsolódik. Ismertettük azokat a nyelvi, jogi, politikai, szakmai és ekvivalenciával összefüggő szempontokat, amelyek a terminológiai tevékenységet elsődlegesen meghatározzák. A napi munkát különböző – elsősorban elektronikus – eszközök segítik, míg a nyomtatott források szerepe elenyészőnek mondható. Mivel a legfontosabb terminológiai eszköz, a IATE adatbázis, így annak ismertetését részletesebben is elvégeztük.

Végezetül bemutattuk az európai uniós terminológia kettős szerkesztettségét: egyrészt a terminológia felosztható a szigorú értelemben vett uniós fogalmak megnevezéseire, az euroterminusokra és az uniós szövegekben előforduló terminológiai egységekre; másrészt az uniós szövegek felépítésüket tekintve tartalmaznak egy jogi és

adminisztrációs elemekből álló keretet, illetve egy szakmai tartalmat kifejező belső magot. A terminológia struktúráját ezen túl tovább bonyolítja a nemzeti és az európai fogalmi rendszer közötti folyamatos interakció, amely komoly terminológiai kihívást jelent a fordítók számára. A jogi környezetben rögzítésre kerülő elemek előnyöket is hordoznak: az új fogalmak tartalmát és megnevezéseit rögzítik, segítve ezzel a domináns nyelvekkel szembeni anyanyelvi megfelelők kialakulását.

5. A LEXIKAI ELEMKE KEZELÉSE AZ EURÓPAI UNIÓS FORDÍTÁSOKBAN

„Mármost minden jó fordítónak az a fő célja, hogy az eredeti munkának, melyet fordít, valóságos értelmét igaz módon előadja, mégpedig ezt annak a nyelvnek, melyre fordít, a maga természetes tisztaságában adja vissza. A fordítás regulái, a nyelvek igaz eszméletén alapulván, fölöttébb számosak, és a nyelvek természetével szoros egységben állnak, de nem kevésbé kell egyezniök az emberi természettel sem. Amiképp nem készülhet jó fordítás megértés nélkül, ugyanúgy nem állhat fenn igaz megértés, ha az egyetértés dicsőségének némi visszfénye vagy vétkes gyamujának legalább halvány árnyéka nem vetül rá.”
Batsányi János: A fordítástról

A fordítás szempontjából a lexikai elemek – legyenek akár terminológiai egységek, akár más típusú lexikai egységek – megoldása hasonló problémát jelent: lexikai szinten mindkettőt át kell ültetni (Rey: 1995). A fordítónak egyszerre számos nyelvi elemmel kell megbirkóznia: szintaktikai kérdésekkel, egy sajátos szövegtípussal, formai és tartalmi szövegépítési eszközökkel, a helyesírással, a nyelvhelyességgel, referenciaanyagokkal és lexikai elemekkel. A szakfordításban a legnagyobb nehézséget a lexikai egységek kezelése jelenti, amelyek többféle lehetnek, és ennek megfelelően más és más módszerekkel kell azokat a forrásnyelvből a célnyelvbe áttülni.

A lexikai elemek típusainak feltárása két szempontból is lényeges. Egyrészt tehát a mindennapi fordítási gyakorlat során tudni kell, hogy milyen típusú lexikai egységgel van dolgunk, mert csak így választható meg az a módszer, amellyel az adott fordítási/terminológiai/lexikai probléma megoldható. A terminológiai egységek, a szaknyelvi szókapcsolatok, a rögzített elemek és a szabadon áttülnthető szerkezetek egymástól való elkülönítésével a fordító tudatosíthatja, hogy mely elemeket fordíthatja szabadon, melyeknek kell szaknyelvi megfelelőket találnia és mely elemeket célszerű egységesítenie. Másrészt az euroterminus meghatározásához is szükséges az európai uniós szövegekben lévő lexikai elemek feltérképezése, mert így lehetséges az euroterminus ezekhez képest való elhelyezése.

Ahogy arra korábban utaltunk, az európai uniós terminológia fordításközpontú, így a terminológia vizsgálatánál is a fordításból, a fordítandó szövegekből kell kiindulnunk. Az EU esetében a terminológia majdnem kizárólag a soknyelvű fordításokhoz kapcsolódik, a terminológiai problémák azonban időnként „elbújnak” a többi fordítási probléma között. A fordító elsődlegesen a fogalmi/tartalmi áttülnetésre, a nyelvi, szintaktikai beillesztésre, az egységességre, a szövegkoherenciára és az értelemzhetőségre koncentrál, vagyis folyamatosan benne van a szövegben. L’Homme (2004) ezt úgy fogalmazza meg, hogy a

fordító számára gondot okoz minden olyan nyelvi egység, amely nem világos vagy amelynek a fordító nem találja a célnyelvi megfelelőjét. Ezeket fordítási egységnek nevezi. Lerat (1995) szerint a fordítási egységet meg kell különböztetni a terminustól. A terminusok adott nyelvi jellemzőkkel és szakmai tartalommal rendelkező nyelvi elemek, míg a fordítási egységek alkotják azt a kiegészítő szókincset, amely a fordító számára nehézséget okoz. Wright és Budin (1997) L’Homme-hoz hasonlóan fordítási problémáinak tekinti a terminológiai nehézségeket is. A terminológiai problémáknak a fordításban megjelenő egyéb nehézségekkel azonos szinten való kezelése az uniós szövegek esetében is megfigyelhető. Fischer (2009b) megvizsgálta – az elsődlegesen az uniós terminológiai problémák megtárgyalására létrejött – HUTERM európai uniós levelező fórumon megvitatt kérdéseket, és azt állapította meg, hogy a kérdések nagy száma helyesírási, nyelvhelyességi és fordítástechnikai problémákat érintett.

Osztjuk azt a nézetet, miszerint a fordító számára a terminológiai probléma éppen olyan probléma, mint bármelyik másik, a fordítás során felmerülő lexikai nehézség, így a továbbiakban mindenfajta lexikai típusú egységet összefoglalóan fordítási egységnek nevezünk. Eltekintve most a szövegben felbukkanó egyéb fordítási kérdésektől, figyelmünket a lexikai elemek vizsgálatára és ezeknek a fordítás szempontjából való csoportosítására fordítjuk.

A terminológia lexikai szempontú kezelése azzal is indokolható, hogy a fordítás során mindig adott nyelvű szövegből, szóalakból, nyelvi jelből indulunk ki, és a mögött keressük a fogalmat, majd a fogalomelemzést követően rendeljük azt hozzá a célnyelvi megfelelőhöz, és tesszük mindezt a szövegbe való beillesztés, a szövegkohézió, valamint az egységes joganyag szem előtt tartásával²⁸. A nehézséget a következő példával szemléltethetjük: az Európai Parlament tagállami választások során megválasztott politikusainak hivatalos megnevezését (*európai parlamenti képviselő* – *Member of the European Parliament*) az Európai Parlament eljárási szabályzata rögzíti. Az alapszerződésben azonban ez a kifejezés az *Európai Parlament tagja*-ként szerepel egyrészt az angol nyelvi forma mintájára, másrészt amiatt, mert a szövegben előfordul a *representative in the European Parliament* is, és mivel a két kifejezést a fordításban meg kellett egymástól különböztetni, ez utóbbinak magyarra való átültetése lett az *európai*

²⁸ A fogalmi megközelítés, természetesen, továbbra sem elhanyagolható szempont, éppen ezért van szükség a terminológus rendszerszemléletű munkájára, aki adott fogalomkör feltárásával igyekszik rendet tenni a fogalmak és a nyelvi formák között. Cabré (1999) utal arra, hogy a fordító számára a terminus a szakmai kommunikáció közvetítő eszköze, vagyis elsődleges számára a közvetítés, a kommunikatív dimenzió. Ezzel szemben a terminológus a terminológia nyelvi dimenziójára koncentrálna; célja a fogalom elemzése, a helyes nyelvi forma kiválasztása és a fogalmi rendszerben való elhelyezés.

parlamentari képviselő (lásd: Az Európai Közösséget létrehozó szerződés, 189-190. cikk). Amennyiben parlamenti kontextusról van szó, úgy az eljárási szabályzatban rögzített megnevezés az irányadó, viszont az alapszerződésekre való hivatkozásánál az azokban szereplő terminológiai megoldások a követendők. A szövegbe való beillesztést, a nyelvi alakok különbségének fordításban való visszaadását, a fogalmi tartalmat és a jogi és a terminológiai koherenciát mind szem előtt kell tartani, és mivel ezek időnként összeütközésbe kerülhetnek, a fordítónak a különböző szempontokat minden egyes esetben külön mérlegelnie kell, és időnként egyes szempontokat másokkal szemben előnyben kell részesítenie.

Egyetértünk L'Homme-mal (2004) abban, hogy a terminusok a nyelv lexikonjának alcsoportját alkotják, és így a terminológiai egységek megkülönböztethetők a többi nyelvi egységtől. Mivel alapvetően a szaknyelvi szókincset vizsgáljuk, így a köznyelvi és a szaknyelvi elemek elhatárolása után a szaknyelvi elemek közötti különbségekre koncentrálnunk, és kísérletet teszünk ezek különböző szempontú csoportosítására.

5.1. A fordítási egységek azonosítása egy uniós jogszabályban

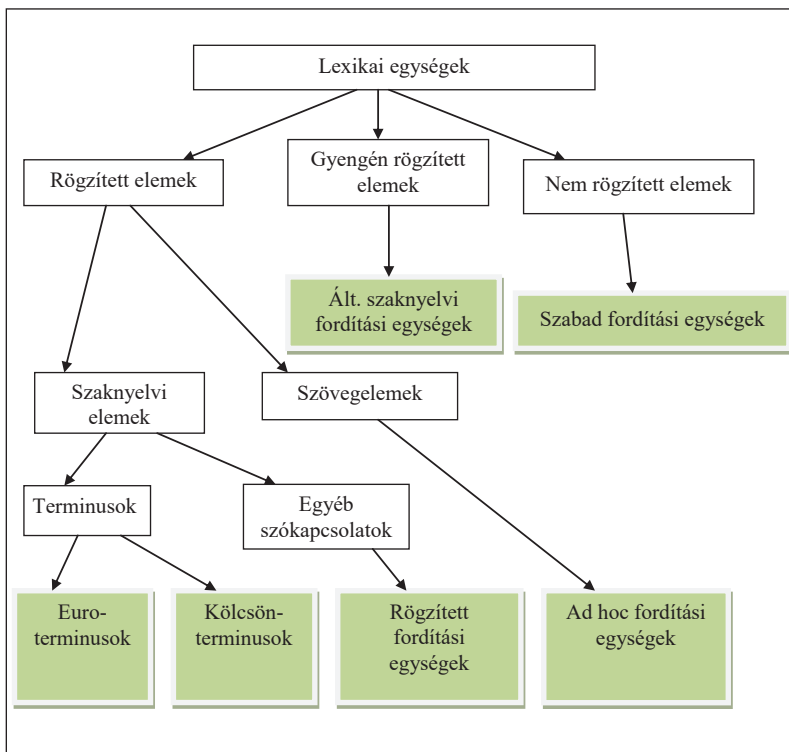
A szaknyelvi szókincs tipologizálására többféle szempontú és eredményű megoldással találkozhatunk a szakirodalomban. Lerat (1995) szerint a szaknyelvi elemek közé az általános szaknyelvi, a speciális terminológiai és a frazeológiai egységeket, továbbá az egyéb rögzített szókapcsolatokat sorolhatjuk. A szakmai és az általános nyelvi szerkezetek elhatárolását találjuk Wright és Budin (1997) elemzésében is, akik a kollokációkat osztályozzák és konceptuális és lexikai szókapcsolatokat különböztetnek meg. Konceptuális szókapcsolatnak tekintik azokat, amelyek mögött fogalom áll, ezek lesznek a terminusok, lexikai kollokációknak pedig az egyéb „sima” szókapcsolatokat nevezik, amelyek mögött nem találunk szakmai fogalmat. Más osztályozásokban a csoportosítás alapját a rögzítettség foka képezi. Antia (2000) például adaptálta a német köznyelvi szókapcsolatok Hausmann által bemutatott tipológiáját az angol nyelvre, amelyben rögzített és nem rögzített elemek alkotják a két nagy csoportot. A rögzített elemek között kaptak helyet a figuratív összetett elemek (*strongroom*), a nem rögzített elemeket pedig három csoportba osztotta. Ez utóbbi kategóriába sorolta a nyelvi intuíciónak ellentmondó szókapcsolatokat (*watch your height*), a kollokációkat (*confirmed bachelor*) és a szabad szókapcsolatokat (*buy a book*). A rögzítettség szerinti osztályozást a

szaknyelv esetében is megtaláljuk. Felber és Schaefer (Muráth: 2002) két nagy csoportot különít el a szakszókincsben a terminologizáció foka szerint. A terminologizálódott elemeken (amelyeknél a mögöttes fogalom pontosan definiált és a megnevezés megszilárdult) belül további alcsoportokat állapítanak meg: a (testületileg) szabványosított és a nem szabványosított elemeket, míg a nem terminologizálódott elemeket a gyakorlatban elterjedt és elfogadott szakkifejezésekre (amelyeknél a fogalom viszonylag jól definiált és a megnevezés széles körben elterjedt) és a gyakorlatban széles körben nem elfogadott és alkalmazott szakkifejezésekre osztják. Balogh (2007) az uniós gazdasági szaknyelv vizsgálata során a köznyelv/szaknyelv viszonyában, a jelentésmódosulásokat elemezve három nagyobb csoportot határozott meg: az általános köznyelvi szókincset (*piac*), a közös szakszókincset (*eszköz*) és a specifikus szakszókincset (*jövedelemadó*).

Megfigyelhető az előbbieken ismertetett osztályozásokban, hogy kiemelt szerepet kap a rögzítettség szempontja, valamint több helyen előkerül a terminológiai egységek és az egyéb szaknyelvi szókapcsolatok elkülönítése. A lexikai elemek fordítási szempontú csoportosításánál fő szervező erőnek mi is a rögzítettséget tekintjük. Ezt a választásunkat az indokolja, hogy a lexikai elemek között a terminológia helyét elsősorban a szakterülethez való szoros kötődés, a fogalom és a nyelvi forma konvencionális összekapcsolódása, valamint a többnyelvű terminológiában adott fogalom szempontjából a különböző nyelvi formák egymásnak való megfeleltetése jelöli ki. A rögzített és kevésbé rögzített elemek elhatárolását találjuk Klaudy (2004a) elemzésében is, aki a fordítandó uniós szöveg azon részét, amelyben kötött kifejezéseket és szerkezeteket kell alkalmazni, a szöveg „kemény” részének, míg a szabadabban kezelhető fordítási részeket a szöveg „puha” részének tekinti. Elfogadjuk azt is, hogy a terminológiai és az egyéb szaknyelvi kifejezéseket szintén célszerű elkülöníteni egymástól: ennek alapján terminológiai egységnek tekintjük a hivatalos szakmai kommunikációban használt, definiált szakmai tartalommal rendelkező, adott szakterülethez hozzákapcsolódó lexikai egységeket, míg az egyéb lexikai elemek esetében a rögzítettség foka szerint más-más fordítási egységről beszélünk. Ezen túl a terminusok 1. fejezetben általunk végzett besorolását – mely szerint szakterminust, általános terminust, kölcsönterminust és ad hoc terminust különítettünk el – adaptáljuk úgy, hogy az összes lexikai egységet figyelembe vesszük. Fontosnak tartjuk továbbá a kontextus szerepének hangsúlyozását és a csoportosítás szempontjából ennek figyelembe vételét is. Pearson (1998) megközelítése szerint a terminusok nem autonóm egységek, terminus értéküket attól nyerik el, hogy bizonyos kontextusban kerülnek felhasználásra. Megítélésünk szerint léteznek kontextusfüggetlen, adott szakterülethez

hozzárendelhető terminológiai egységek, amelyek fogalmi és formai oldala egyaránt rögzült, és azok konvencionálisan, definíció útján összekapcsolódnak. Vannak azonban olyan ad hoc terminusok is, amelyek potenciálisan magukban hordozzák a terminus jellegét, és amelyek a szakmai felhasználók, a szakmai szituációk vagy a szakmai téma révén „aktivizálódnak”.

Ezek alapján az uniós szövegek esetében a rögzítettségből kiindulva határozzuk meg a különböző lexikai csoportokat. Elsődlegesen három csoportot különíthetünk el: rögzített, gyengén rögzített és nem rögzített elemeket. A rögzített elemek közé tartoznak a szaknyelvi és a szövegelemek. A szaknyelvi elemek között találjuk a terminusokat (szak- és kölcsönterminusok egyaránt), valamint a rögzített szaknyelvi szókapcsolatokat és mondat szintű fordítási egységeket; ezek az adott szaknyelven belül kontextusfüggetlen elemeknek tekinthetők. Ez a csoport magán viseli a Felber-Schaeder-féle csoportosításban használt terminologizálódott jegyet. A rögzített szövegelemek, vagyis az ad hoc fordítási egységek azok, amelyek a kontextus miatt, adott szövegben vagy szövegtípusban kerülnek rögzítésre. Ez a csoport leginkább úgy jellemezhető, mint a Pearson által bemutatott, kontextusban aktivizálódott terminológiai egységek, csak itt a terminológiai egységeken kívül egyéb szaknyelvi szókapcsolatok is helyet kapnak. A gyengén rögzített szaknyelvi elemek közé soroljuk az általános szaknyelvi egységeket, amelyek egységes tendenciát mutatnak. A Felber-Schaeder modellben ez a kategória a gyakorlatban elterjedt és elfogadott szakkifejezéseknek feleltethető meg. Ez a kategória a terminologizáció útján elindult elemeket tartalmazza, amelyek egyre inkább a kontextusfüggetlenség irányába haladnak. Minden egyéb, szabadon fordítható lexikai egység pedig a nem rögzített elemek kategóriájába kerül, vagyis ezek esetében már nem találunk szakmai fogalmat, hanem alapvetően köznyelvi lexikai egységekről van szó. Osztályozásunkat a következőképpen ábrázolhatjuk:

Célunk az alábbiakban annak tesztelése, hogyan alkalmazható egy adott európai uniós szövegben ez a kategorizálás.

Egy tipikusan uniós joganyag (irányelv) lexikai elemeit (fordítási egységeit) vizsgáltuk meg és igyekeztünk ezek mindegyikét a különböző kategóriákba besorolni. Ehhez a vizsgálathoz a *harmadik országból beutazó személyek által importált termékek után fizetendő hozzáadottérték-adó és jövedéki adó alóli mentesítésről* szóló, 2007. december 20-i 2007/74/EK tanácsi irányelv kifejezéseit csoportosítottuk.

A fordító szempontjából az előbbi osztályozás alapján a hat különféle lexikai csoport a következőképpen jellemezhető, és az alábbi elemeket tartalmazza:

1. *Szabad fordítási egységek:* a fordító a szöveg típusának, regiszterének és koherenciájának megfelelően választja meg az anyanyelvi megfelelőket:

Noha továbbra is fenn kell tartani ezt a rendszert; mindazonáltal; indokolt; állapíthatják meg; nem áll fenn a gazdaság védelmének szükségessége; eredményez; következtében; eldönthetik; lehetősége van arra, hogy.

2. *Általános szaknyelvi fordítási egységek*: gyakran használatos, jellegzetes lexikai elemek, amelyek szövegtípustól függetlenül az európai uniós szövegekben egységes megoldásokat hoznak létre. Ezek a megoldások nem kötelezőek és nem kerültek (legalábbis egyelőre) hivatalosan rögzítésre, de megfigyelhető ezek egységes fordítása. A szövegek többsége a korábbi szövegek szóhasználatát alkalmazza, így ezek a kifejezések egyre inkább megfeleltethetők a többi nyelvi formának, és a szokás fokozatosan rögzíti az egységes fordítást:

létrehoz, alkalmaz, kiigazít, tekintetbe vesz, célszerű, ennek megfelelően, biztosít, emlékeztetni kell arra, hogy, (nem) minősül, közös rendelkezések, amennyiben, meghatározott, nem lehet figyelembe venni, általános és záró rendelkezések, végrehajtás, mellékelve, helyébe lép, hatályát veszti, kell tekinteni, megfelelően, eljuttat, rendelkezés, hatályba lép, kell alkalmazni.

3. *Ad hoc fordítási egységek*: adott szövegben vagy meghatározott szövegtípusban mutatnak egységes megoldásokat, hivatalos rögzítettség ezeknél sem figyelhető meg. Ebben az esetben nyújtanak óriási segítséget a különböző fordítástámogató szoftverek, fordítómemóriák (az EU-s intézmények esetében a TRADOS), amelyek automatikusan vagy konkordanciavizsgálat esetén megmutatják, hogy adott egységet a fordító a szövegben korábban már hogyan fordította:

harmadik országból beutazó személyek, hozzáadottérték-adó és jövedéki adó alóli mentesség, értékhatár meghatározása, egészség magas szintű védelme, alacsonyabb mennyiségi korlátokat alkalmaz, utasok személyi poggyászában behozott termékek, mentesség alkalmazása, ... térfogatszázaléknál (nem) nagyobb alkoholtartalmú alkohol, nemzeti valutában kifejezett összeg.

4. *Rögzített fordítási egységek*²⁹: intézményközi útmutatókban (pl.: intézményközi kiadványszerkesztési útmutató, IM útmutató, Az Európai Unió Tanácsa keretében elfogadott jogi aktusok formája), belső segédkönyvekben, glosszáriumokban hivatalosan rögzített fordítási megoldások, amelyek nem terminusok, de alkalmazásuk elsősorban a jogi következetesség biztosítása miatt szigorúan betartandó:

²⁹ Várnai (2005) ezekre az egységekre a normatív kifejezések megnevezést használja.

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre és különösen annak 93. cikkére; megállapított; A legutóbb a ... irányelvvel (HL L ..., ..., ..., o.) módosított irányelv.; értelmében; megfelelően; ELFOGADTA EZT AZ IRÁNYELVET; Tárgy- és fogalommeghatározások; cikk; meghatározottak szerinti; Ezen irányelv alkalmazásában; és különösen; szakasz; említett; albekezdés; pont; eltérve; -bAn foglalt; A Bizottság négyévente – első alkalommal 2012-ben – jelentést nyújt be a Tanácsnak ezen irányelv végrehajtásáról, mellékelve adott esetben a módosításra vonatkozó javaslatokat.; helyébe lép; ... kezdődő hatállyal a ... irányelv hatályát veszti és helyébe ezen irányelv lép; A hatályon kívül helyezett irányelvre történő hivatkozásokat az ezen irányelvre történő hivatkozásoknak kell tekinteni a mellékletben található megfelelési táblázatnak megfelelően.; A tagállamok hatályba léptetik azokat a törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseket, amelyek ahhoz szükségesek, hogy ezen irányelv ... cikkeinek ... kezdődő hatállyal megfeleljenek.; Ez az irányelv az Európai Unió Hivatalos Lapjában való kihirdetése napján lép hatályba.; Ezt az irányelvet ... kell alkalmazni.; A ... cikket azonban ... kell alkalmazni.; Ennek az irányelvnek a tagállamok a címzettjei.; Kelt Brüsszelben, ...-án.; a Tanács részéről; bevezető szöveg; francia bekezdés; oszlop.

5. *Kölcsönterminus*: egy adott szakterületen használatos terminológia, amelynél a helyes megfelelő megtalálásához az adott terület szakértői, szakszótárak, nemzeti és európai uniós már kihirdetett joganyag terminológiája tud segítséget nyújtani:

jövedéki adó; jövedéki adó alóli mentesség; törvényi intézkedés; közigazgatási intézkedés; forgalmi adó; forgalmi adó alól nyújtott mentesség; kettős adóztatás; mennyiségi korlát; értékhatar; jövedékiadó-köteles termék; szárazföldi határ; légi utazás; tengeri utazás; dohánytermék; alkoholtartalmú ital; jövedéki termék; adózási rendszer; kiskorú; egészségvédelem; monetáris érték; termékek behozatala; harmadik ország; személyi poggyász; jövedéki adó visszatérítése; légi utas; tengeri utas; magánjellegű, kedvtelési célú repülés; magánjellegű, kedvtelési célú tengeri hajózás; légi jármű; tengerjáró hajó; természetes személy; jogi személy; személyszállítás; termékszállítás; határárövezet; helyi közigazgatási körzet; határárövezetben dolgozó munkavállaló; kísérőpoggyász; ajándék céljára szánt termék; ideiglenes exportálás; gyógyszerkészítmény; cigaretta; szivarka; fogyasztási dohány; csendes bor; sör; alkoholtartalom; térfogatszázalék; nem denaturált etilalkohol; motoros jármű; hordozható tartály; szomszédos harmadik ország; határárövezetben lakóhellyel rendelkező személy; jövedéki adó kivetése.

6. *Euroterminus*: ennek kialakításáért a csatlakozás előtt a nemzeti fordításkoordináló egységek felelősek, majd a csatlakozást követően ez a hatáskör teljes egészében átkerül az EU intézményeinek fordítóosztályaihoz, jogász-nyelvészai szolgálataihoz és tolmácsszolgálataihoz. Itt kell megjegyezni, hogy a terminusok rögzítése, egységesítése és a neologizmusok kialakítása nagyrészt a fordítóosztályokon történik:

irányelv; irányelv hatályon kívül helyezése; irányelv helyettesítése; a Tanács irányelve; hozzáadottérték-adó alóli mentesítés; az Európai Unió Tanácsa; Európai Unió; az Európai Közösséget létrehozó szerződés; Európai Közösség; a Bizottság javaslata; Bizottság; az Európai Parlament véleménye; Európai Parlament; az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye; Európai Gazdasági és Szociális Bizottság; rendelkezések összehangolása; jelentés; az adómentességek közösségi rendszere; bővítés; külső határok; tagállam; közösségi polgár; közösségi határ; euro; hozzáadottérték-adó (héta); közösségi rendelkezés; az Európai Unió Hivatalos Lapja; módosításra vonatkozó javaslat; megfelelési táblázat; módosítás; nemzeti jog; nemzeti valuta.

Az egyes megközelítésekénél a különbség abban áll, hogy más a felhasznált források hierarchiája, más a kutatási módszer, eltérő mértékű a szakértők bevonása. Az EU-tól eltérő szakterülethez kötődő terminusok (kölcsonterminusok) és a mindennapi intézményi működés során felmerülő szavak/kifejezések (euroterminusok) elhatárolását az eltérő terminológiakezelés indokolja, amit az uniós szövegek terminológiai egységeinek korábban bemutatott osztályozásakor (vö.: 4.4. *EU-terminológia*) a szakmai tartalom/keret megkülönböztetésben jelenítettünk meg. Felmerülhet azonban a kérdés, hogy miért kell az egyéb fordítási egységeket más-más csoportokba sorolni. Ezek egy része jogi kifejezés, másik részük inkább a köznyelvi lexikai elemekhez áll közelebb. Az általános és a rögzített fordítási egységek leginkább a szöveg keretét alkotják és a jogi nyelvezet jellegzetességeit viselik magukon; külön csoportokba való besorolásukat az indokolja, hogy eltérő a rögzítettségük mértéke, és máshol helyezkednek el a köznyelv-szaknyelv skáláján is. A rögzített fordítási egységek rögzítettebbek és szaknyelvibbek, míg az általános szaknyelvi egységek kevésbé rögzültek és közelebb vannak a köznyelvhez. Az ad hoc fordítási egységek a két csoport között találhatók: inkább szakmai tartalmúak, viszont rögzítettségüket kizárólag adott szövegben nyerik el.

5.2. A fordítási egységek csoportosítása

A különböző lexikai fordítási egységek jellemzésénél ugyan a rögzítettségből indultunk ki, azonban másféle szempontokat is figyelembe vettünk. A fordítás tekintetében a rögzítettség mellett két másik szempontot emelhetünk ki: a köznyelv/szaknyelv kérdését és a szövegben való helyzetet. A lexikai egységek köznyelvi vagy szaknyelvi mivolta azért meghatározó, mert a köznyelvi formák esetében a megfeleltetést a forrás- és a célnyelv köznyelvi elemei között kell létrehozni, a források megválasztásánál eltérőek lesznek a

felhasznált szótárak, referenciaanyagok, valamint mások lesznek az átültetés során alkalmazott módszerek. Mivel az uniós fordítás többnyire szakszövegekkel dolgozik, ezért lényeges annak vizsgálata a lexikai elemek esetében, hogy azok a szakmai maghoz közelebb vagy attól távolabb helyezkednek el, de ezt a kérdést úgy is feltehetnénk, hogy a szövegépítménynek az alapját, a vázát vagy a belső szerkezetét alkotják. Az előbbi elemzés alapján három különböző megközelítés tekintetbe vételével írjuk le a fordítási/lexikai egységeket: alapul vesszük a rögzítettség fokát, a szaknyelv–köznyelv skálán való elhelyezkedést, valamint a szöveg szempontú besorolást.

5.2.1. A szaknyelv–köznyelv viszonylatában

A szaknyelv és a köznyelv között nem húzható éles határ, azt leginkább egyfajta skálán képzelhetjük el. Bizonyos elemek a köznyelvhez, mások a szaknyelv állnak közelebb, míg megint mások a kettő közötti zónában foglalnak majd helyet. A köznyelvet és a szaknyelvet Cabré (1999) megközelítése alapján a kommunikáció szempontjából választjuk el a célnak, a témának, a kommunikációs helyzet strukturáltságának, a kommunikációban részt vevőknek és a kontextusnak megfelelően. A köznyelvben az általános ismeretekig terjedő információ közvetítése a cél, a situációk hétköznapiabbak és kevésbé strukturáltak, a résztvevők kategóriájába pedig mindenki beletartozhat. Ezzel szemben a szaknyelvben az általános ismereteken túlmutató információk közlése a cél, a situációk strukturáltabbak és szakmaibbak, a résztvevők között pedig szakemberek, „főszakértőket” vagy tájékozódni kívánó érdeklődőket találunk. Meggyőződésünk, hogy az előbbi szempontok közül a téma elsődleges szerepet tölt be, hiszen a szakmai tartalom az, amely nélkül szakmai kommunikációról nem beszélhetünk, és ehhez társul az egyéb tényezők jelenléte.

E kritériumok alapján a köznyelvhez legközelebb álló elemek a szabad fordítási egységek. Őket követik a köznyelvtől kicsit messzebb, de a szaknyelvtől még távol található általános szaknyelvi fordítási egységek. Ugyan nevükben a szaknyelvre utalnak, mert a szaknyelv felépítésében erőteljesen részt vesznek, viszont szakmai tartalmuk kevésbé jellemző. Ezért kapták az általános szaknyelvi egység elnevezést, mert ezzel kifejezhetjük, hogy tartalmukban általánosak, viszont a szaknyelv építőköveiként mégis szakmaiak. Az ad hoc fordítási egységek a köztes területen kaptak helyet, ugyanis terminusokat tartalmazó komplex lexikai egységekről van szó, és ebből a szempontból a

szaknyelvhez állnak közelebb. A szerkezet megoldása viszont csak adott szövegben rögzül, amit a szövegkoherencia és a jogi egységesség követel meg, és ebből a szempontból a nem terminológiai elemeken kívül választott köznyelvi elemekkel dolgozik a fordító. A szerkezetek tagjai együtt mozognak a szövegben, többször előfordulnak, ezért azonos a fordításuk. A rögzített fordítási egységek esetében erőteljes a szaknyelv jelenléte, ezeket a terminusoktól már csak az választja el, hogy nem szigorú értelemben vett terminológiai egységek (egy fogalom-egy megnevezés), hanem komplex szókapcsolatok vagy akár teljes mondatok. A szaknyelv középpontjában a terminusok állnak (lásd: 1.4. *Terminológia és szaknyelv*), amelyek tömören hordozzák a szakmai információt és eleget tesznek a terminus kritériumainak. Ezen a skálán a hatféle csoportot a következőképpen helyezhetjük tehát el:

Köznyelv				Szaknyelv
szabad fordítási egységek	ált. szaknyelvi fordítási egységek	ad hoc fordítási egységek	rögzített fordítási egységek	kölcsön-terminusok euroterminusok

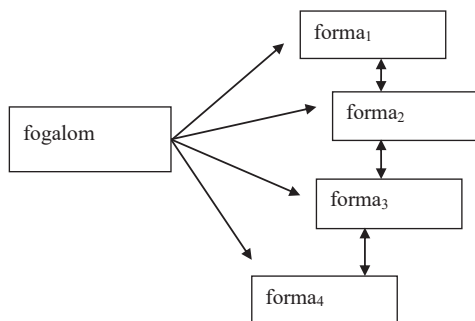
5.2.2. A rögzítettség foka szerint

A rögzítettségről korábban már szoltunk. A terminus meghatározásánál az egyik fontos jellemzőként a konvenció alapú jelölést adtuk meg (lásd: 1.8. *Mi a terminus?*). Vizsgáljuk most meg azt, hogy milyen rögzítettségről beszélünk, vagyis mi van rögzítve? Meglátásunk szerint egyszerre kétféle rögzítés is történik. Egyrészt a fogalmi oldalból kiindulva az egyes nyelveken belül megfigyelhető a fogalom és a forma, vagyis a tartalom és a megnevezés rögzítése.

fogalom → forma

Amennyiben soknyelvű fordításról beszélünk, a fogalomhoz többféle nyelvi forma is tartozni fog. Másrészt a nyelvi formákból kiindulva egy fogalmon belül az egyes nyelvi formák is megfelleltethetők egymásnak, sőt azok egymáshoz képest is rögzítésre kerülnek.

Ezt az alábbiak szerint mutathatjuk be:

Amikor formai rögzítést alkalmazunk, egy felszíni alakhoz egy másik nyelven rendelünk hozzá egy felszíni alakot azzal a céllal, hogy minden körülmények között azonos mögöttes tartalmat jelöljünk vele. A gyakorlatban ez úgy tűnhet, mintha a fogalmi alapú megközelítést szinte teljes mértékben figyelmen kívül hagynánk, és csak annyit tennénk, hogy ha bármikor előfordul egy rögzített szó vagy kifejezés, ahhoz minden körülmények között egy bizonyos szót vagy kifejezést rendelünk hozzá³⁰. A formák egymáshoz való rögzítése viszont nem önmagában történik, hanem az együtt jár a fogalom és a megnevezések egymáshoz rendelésével. Miután a fogalomelemzés megtörtént, vagyis a fogalom pontosan meghatározásra került, és a nyelvi formák is rögzítésre kerültek, a fordító feladata valójában a „megfeleltetés” (Klaudy: 2003).

Ennek alapján beszélhetünk tehát formai és fogalmi rögzítettségről. A formai rögzítettségre egy bizonyos kifejezés azonos fordítása érdekében, a szövegek egységessége miatt van szükség, vagyis egy bizonyos szószerkezet minden esetben mindenki számára minden nyelven ugyanazt hivatott³¹ jelölni. Pl: *in accordance with* - *-val* összhangban. A fogalmi rögzítettséget pedig egy adott szakterület koherenciája kívánja meg, hogy a szak kifejezések minden esetben azonos fogalmat takarjanak, illetve adott fogalmat – szerencsés esetben – mindig ugyanaz a kifejezés jelöljön. Pl.: az Európai Unió legfelsőbb döntéshozó szervének fogalmát az *Európai Unió Tanácsa* terminus jelöli.

³⁰ Erre a rögzítettségre építenek a fordítástámogató szoftverek is, amelyek nyelvi formákat rendelnek egymáshoz.

³¹ Hangsúlyozzuk, hogy ez csak a jogi szándék, a gyakorlatban nem biztosítható teljességgel, hogy ne legyenek eltérő értelmezések.

A rögzítettség szempontjából a következő skálán képzelhetjük el az elemeket:

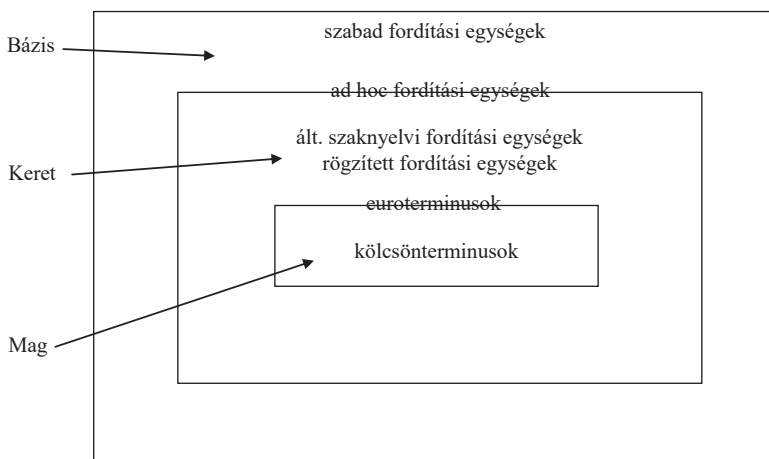
Nem rögzített elemek		Egységes tendenciát mutató elemek		Rögzített elemek
szabad fordítási egységek	ad hoc fordítási egységek	ált. szaknyelvi fordítási egységek	kölcsön-terminusok	euroterminusok rögzített fordítási egységek

A skála nem rögzített végén találjuk értelemszerűen a szabad fordítási egységeket, amelyeknél az ad hoc fordítási egységek annyival rögzítettebbek, hogy azokat a kontextus köti. Az általános fordítási egységeknél korábban jeleztük, hogy azok egységes tendenciát mutatnak, bár a használatos kifejezéstől való eltérés nem okoz fennakadást a szakmai tartalom közvetítésében. Látható, hogy a kölcsönterminusok és az euroterminusok nem azonos ponton helyezkednek el. Ennek az az oka, hogy az uniós szöveg szempontjából a – hasonló mértékben – legrögzítettebb elemek az uniós szaknyelv legmeghatározóbb elemei, vagyis az euroterminusok és a jellegzetesen uniós szaknyelvi szókapcsolatok.

5.2.3. A szöveg szempontjából

A 4. fejezet *EU-terminológia* részében (4.4.) az uniós szövegekben megjelenő terminológiai egységeket a szakmai tartalmú elemekre és a szöveg keretét adó adminisztrációs és jogi elemekre osztottuk. Az összes lexikai egység szempontjából viszont bővítenünk kell ezt az osztályozást, hogy valamennyi fordítási egység helyet kaphasson benne. A kölcsönterminusok, amelyek a szakmai tartalmat hordozzák, továbbra is a legbelső magvát adják az uniós szövegnek. A keretbe azonban az adminisztrációs és jogi terminusokon (vagyis alapján véve az euroterminusokon) kívül a szaknyelvi (akár általános, akár uniós) szókapcsolatok, mondat szintű egységek is beletartoznak. A mindennapi fordítási munka során a fordítási közeg az európai uniós jog, a megszülető szövegek nagy része a közös joganyag részét képezi. A jogi nyelvezet ezért alapját adja a szövegeknek, egyfajta keretbe foglalja a tárgyalt kérdéseket, amelyek a lehető

legkülönbözőbb szakterületekhez tartozhatnak³². Ez a fajta adminisztrációs-jogi nyelvezet az intézményeken belül születik meg és fejlődik tovább: elsősorban a fordítók, terminológusok és jogász-nyelvészek összehangolt munkájának eredményeként. Az euroterminusok azért kerültek a mag és a keret határára, mert ezek is rendelkezhetnek szakmai tartalommal (pl. a közös agrárpolitikához kötődő kifejezések, amelyek egyszerre euroterminusok és szakterminusok). A bázist, vagyis a szöveg alapját a köznyelvi, szabadon fordítható elemek képezik, amelyek adott nyelv tág értelemben vett lexikájához tartoznak. A keret periferiáján foglalnak helyet az ad hoc egységek, amelyek segítenek adott szöveg keretét felépíteni, viszont sok szempontból már a bázis köznyelvi jellegzetességeit viselik magukon.

5.3. Összegzés

Fordításközpontú szemléletet alkalmazva amelltt érveltünk, hogy mindenfajta szövegben megjelenő lexikai egység fordítási egységnek tekinthető, amelyet a célnyelven meg kell oldani. Annak érdekében, hogy elhatároljuk az euroterminust a többi fordítási egységtől, meg kell határoznunk, hogy milyen egyéb lexikai egységekkel van dolgunk és

³² A jogi keret kívánja meg azt is, hogy a szakterületi kölcsönterminusok minden esetben összevetésre kerüljenek a hazai jogban az adott területen használt terminusokkal.

ezek ilyen jellemzőkkel írhatók le. Egy uniós irányelvben vizsgáltuk meg a különböző fordítási egységeket, amelyeknél a megkülönböztetés alapját a rögzítettség mértéke szolgáltatta. Összesen hat lexikai/fordítási csoportot azonosítottunk, amelyek három különféle szempontból jellemezhetők: a köznyelv-szaknyelv viszonyában, a rögzítettség mértéke szerint és a szövegben való elhelyezkedés alapján.

A hat kategóriát a három megközelítésnek megfelelően a következő összefoglaló táblázat mutatja be:

	<i>Köznyelv – szaknyelv</i>	<i>Rögzítettség</i>	<i>Szöveg</i>
<i>szabad fordítási egységek</i>	<i>köznyelv</i>	<i>nem rögzített</i>	<i>bázis</i>
<i>ált. szaknyelvi fordítási egységek</i>	<i>köznyelv</i>	<i>egységes tendencia</i>	<i>keret</i>
<i>ad hoc fordítási egységek</i>	<i>köznyelv és szaknyelv határa</i>	<i>adott szövegben vagy szövegtípusban rögzített vagy egységes tendenciát mutat</i>	<i>bázis és keret határa</i>
<i>rögzített fordítási egységek</i>	<i>köznyelv és szaknyelv között (közelebb a szaknyelvhez)</i>	<i>minden szövegben vagy azonos erőteljesen rögzített</i>	<i>keret</i>
<i>kölcsönterminusok</i>	<i>szaknyelv</i>	<i>megfelelően rögzített</i>	<i>mag</i>
<i>euroterminusok</i>	<i>szaknyelv</i>	<i>erőteljesen rögzített</i>	<i>mag és keret határa</i>

Az euroterminusokról a három szempont alapján az mondható el, hogy azok szaknyelvi, erőteljesen rögzített, az uniós szöveg magjának és keretének határára elhelyezkedő lexikai egységek.

6. A TERMINUSOK AZONOSÍTÁSA KORPUSSZ SEGÍTSÉGÉVEL

„A szaktudás nyelvének van saját szakszókincse, amelynek az alapját egy meghatározott terminológiai és az a szabályrendszer képezi, amelynek segítségével bevezetik a terminológiai egységeket a szövegbe.”
Bañcerowski Janusz: A szaknyelvek és a szaknyelvi szövegek egyes sajátosságairól

Miután elhatároztuk az euroterminusokat a többi lexikai egységtől, célunk, hogy az uniós terminológiát egy reprezentatív minta alapján nyelvi szempontból jellemezzük. E célból egy átfogó korpuszból kb. 1000 fogalmat³³ kívánunk azonosítani és az ehhez tartozó terminusokat gyűjteni. Mivel a terminus két lényeges összetevője a fogalmi és a nyelvi oldal, az adatokat egyrészt terminológiai, másrészt nyelvi szempontból dolgozzuk fel. Előbb a fogalmak alapján glosszáriumot állítunk össze, amely a fogalom terminológiai definícióját és a fogalomhoz tartozó nyelvi variánsokat tartalmazza öt különböző nyelven. Ezt követően a terminus nyelvi oldalával foglalkozunk, és annak szintaktikai, morfológiai, szemantikai és lexikai elemzését végezzük el. Mivel csak a hivatalos szakmai kommunikációra használt lexikai egységekkel foglalkozunk, a szakterület reprezentatív dokumentációjából összeállított korpusz kizárólag írásos szakmai szövegeket tartalmaz.

A korpusz alapú terminusgyűjtésnél és -kezelésnél terminológiai munkát végzünk, amelynek megvannak a maga lépései. Cabré (2005), valamint Pavel és Nolet (2001) hasonlóan határozzák meg az ilyen típusú terminológiai tevékenység fázisait: a szakterület, a téma kijelölése után megadjuk a feldolgozás szempontját és módját, a szakszövegek tartalomelemzése után szelektív korpuszt állítunk össze, osztályozzuk a megjelenő fogalmakat, feltárjuk a konceptuális rendszert, gyűjtjük a terminusokat, végezetül pedig azokat adatbázisban vagy egyéb módon rögzítjük. Ezeket a lépéseket mi is alapul vesszük a feldolgozásnál azzal a különbséggel, hogy a konceptuális rendszert csak az adatgyűjtés alapján végezzük el. Az adatgyűjtést megelőzően csak a fogalmi keret meghatározását tartjuk szükségesnek, a konceptuális rendszer vázolását csak a rendelkezésre álló adatok felhasználásával tartjuk kivitelezhetőnek.

³³ Felber (1984) ajánlása alapján egy adott szakterület megfelelő terminológiai vizsgálatához 1000 fogalomnál többel nem érdemes foglalkozni.

6.1. A téma kijelölése

A szakterület a mi esetünkben az EU, ezen belül az euroterminusok körére koncentrálnak. Az 5. fejezetben az euroterminusokat akképpen határoztuk el a többi lexikai egységtől, hogy azokat szaknyelvi jellegű, erősen rögzített és a szöveg keretét alkotó elemekként határoztuk meg. Ezen túl a fogalmi, szakterületi oldalról közelítve azt mondhatjuk, hogy célunk olyan terminológiai egységek gyűjtése, amelyek mögött uniós fogalom húzódik meg, vagyis olyanok, amelyek elsődlegesen az EU szakterületéhez rendelhetők hozzá. Uniós fogalomnak tekintjük az EU keretében létrejött, abban létező vagy annak következtében kialakult fogalmat, vagyis azt, amelynek az EU ad létjogosultságot.

6.2. A terminológiafeldolgozás célja és típusa

A terminológiafeldolgozást fogalmi és nyelvi keretben kívánjuk elvégezni. Jelen esetben a terminológiai munka célja a nyelvi elemzés, vagyis a cél egyrészt az egyes nyelvekben megjelenő jellemzők leírása, másrészt a nyelvek közötti összehasonlítás. Mivel a terminológia középpontjában hagyományosan a főnévi csoportok állnak, a nyelvi elemzés révén a tipikus főnévi struktúrákat és a morfológiai jellemzőket azonosítjuk (Wright, Budin: 1997). A főnévi struktúrák létrehozása nyelvenként eltérő eszközökkel történik: a német nyelvben³⁴ az összetételek nagy száma fordul elő, az angol nyelvben különböző elemek egymás mellé helyezése jellegzetes, míg az újlatin nyelvekben kedveltek a prepozíciós szerkezetek (Stolze: 1999). A vizsgálatunk célja többek között annak megállapítása, hogy a különböző nyelvek milyen mértékben élnek a rendelkezésükre álló nyelvi eszközökkel a terminológiai főnévi szerkezetek megalkotásánál. Megítélésünk szerint a teljesebb nyelvi leírás érdekében az előbbieket mellett vizsgálhatók még a terminológiai szempontból releváns szemantikai viszonyok (szinonímia és poliszémia) és a terminológiai egységekben jellegzetesen előforduló lexikai elemek is. Erről bővebben még a 7. fejezetben szólnak.

Esetünkben a terminológiai tevékenység típusát tekintve tehát többnyelvű. Vizsgálódásunk alapját az angol nyelvű szövegek képezik majd, figyelembe véve a terminológiai munkának azt az alapelvét, mely szerint a kiindulási nyelv – a probléma

³⁴ A terminusalkotásban a magyar nyelvben is jellemző az összetételek gyakori alkalmazása.

nyelve – az a nyelv, amelyen a szöveg megszületett. Ugyan pontos arányszámok nem állnak rendelkezésünkre, azt azonban tapasztalataink (és intézményi beszámolók) alapján elmondhatjuk, hogy a legtöbb intézményben a szövegek nagy része angol nyelven születik meg. Kivételt képez a Bíróság munkagyakorlata, amely továbbra is elsősorban francia nyelvű szövegekkel dolgozik. Az angol nyelvű szövegekben, a bíróságiak esetében a francia nyelvűekben azonosítjuk a terminusokat, majd a párhuzamos szövegeinkben – amelyek ez esetben nagyrészt fordítások lesznek – az eredeti terminusokhoz hozzárendeljük a magyar, a francia (adott esetben az angol), az olasz és a spanyol nyelvű megfelelőket. A többnyelvű terminológia esetén jogosan merülhet fel a nyelvek közötti fogalmi ekvivalencia kérdése. Mivel az uniós szövegek egymás azonos jogi szándékú és hatású változatai, ezért a mögöttes tartalmat ekvivalensnek tekintjük. A gyakorlatban ugyan nem léteznek egymással teljesen ekvivalens szövegek, azonban az uniós terminológia szempontjából, amely egy szupranacionális fogalmi rendszerhez köthető, a terminusok mögött meghúzódó fogalmat az egyes nyelvi változatok esetében ekvivalensnek vesszük.

A feldolgozás leíró jellegű, vagyis kizárólag a korpuszban megjelenő terminusokat tüntetjük fel, azokkal a variánsokkal együtt, amelyek ezekben a szövegekben szintén megjelennek. Ennek megfelelően a terminuslista nem lesz teljes, és a variánsok sem kimerítőek. A variánsok között a normatív terminológiai gyakorlattal ellentétben nem teszünk különbséget, azokat a nyelvi elemzés céljából egyenrangúként kezeljük. Ennek megfelelően az is előfordul, hogy a glosszáriumban szereplő terminusok egy része nem a legáltalánosabban használt vagy a legelfogadottabb variánsok, ezek feltárása egy külön vizsgálatnak képezhetné az alapját. Mivel a lista nem teljes, így a glosszáriumban eltekintettünk a fogalmi viszonyokban való eligazodást segítő kereszthivatkozásoktól.

6.3. A szöveg alapú terminológiafeldolgozás

Pearson (1999) a korpuszt olyan, meghatározott kritériumok alapján kiválogatott szövegek összességéként határozza meg, amelyek a nyelv mintájaként szolgálnak. Ha ezt a meghatározást adaptáljuk a terminuskivonatolási célú korpusz-összeállításra, akkor a szaknyelvi korpuszt olyan szakmai tartalmú szakszövegek összességének tekinthetjük, amelyek az adott fogalomrendszerhez tartozó nyelvi formák összegyűjtése céljából a szaknyelv és a szakterminológia reprezentatív mintáját alkotják.

A terminológiában az onomasziológiai megközelítéshez való ragaszkodás miatt sokáig nem fogadták el a szöveg alapú feldolgozást, hagyományosan a fogalmi rendszerekre építettek (Wright, Budin: 1997). A fogalomhoz viszont igazán a szövegben, a kontextusban megjelenő nyelvi formákon, a terminusokon át vezet az út. Bourigaut és Slodizian (1999) is tagadja a hagyományos wüsteri elveket, és azzal érvelnek, hogy a fogalom nem előzi meg a szót, hanem a terminologizáció és a fogalomalkotás párhuzamosan zajlik. Az ő értelmezésükben a fogalom, a terminus jelentése a korpuszban megjelenő jelentések alapján azonosítható, vagyis a szövegtől kell haladnunk a terminus felé. Ezt a megközelítést osztva, uniós szakszövegekből indulunk ki, azokból állítjuk össze a korpuszunkat és a fogalmi rendszert a dokumentáció alapján kíséreljük meg feltárni. Pearson (1998) is elveti azt, hogy a jelentést a terminus fogalomhoz való hozzárendelése előtt kell azonosítani, helyette azt hangsúlyozza, hogy ha már létezik a terminus, akkor az elsődleges feladat a nyelvi forma mögötti fogalom pontos meghatározása. Mivel a terminus szövegben fordul elő, így a lényeges szempont a terminus használata, ehhez pedig valódi szövegekből kell kiindulni.

6.4. Eredeti szöveg kontra fordítás

A valódi, eredeti szövegen általában azt szokás érteni, hogy a szöveg nem manipulált, tehát azt a természetesen megírt formájában kell kezelni (L'Homme: 2004). A terminológiai célra szánt korpusz esetében ajánlatos, hogy ne fordításokkal, hanem eredeti nyelven írott szövegekkel dolgozzunk (Cabré: 1999). Rondeau (1998) is óva int a fordított szövegek felhasználásától, még abban az esetben is, ha az adatgyűjtés a fordítást szolgálja. A bevált gyakorlat ellenére a mi korpuszunkat mégis fordítások alkotják, ami az uniós szaknyelv sajátosságával indokolható. Az uniós terminusok elsődleges forrása az uniós szakszöveg, amelynek hivatalos változata a fordítási folyamat keretében születik meg. Ezen túl az EU-ban a fordítás- és nyelvpolitika következtében minden szöveg eredetinek számít, vagyis hivatalosan szövegváltozatokról és nem fordításokról beszélünk. Az uniós terminológiaalkotás szempontjából az sem elhanyagolható, hogy az uniós fogalmakat jelölő szavak és kifejezések létrehozásának joga az EU-intézményeket illeti. Miután a fordítási feladatkör a nemzeti szervektől a csatlakozás után az uniós intézményekhez kerül, a felelősség az intézményi fordítókat, terminológusokat és jogász-nyelvészeket terheli,

akik a kormányoktól semmiféle utasítást nem fogadhatnak el³⁵. Ennek megfelelően tehát, ha a „valódi” uniós szakszövegeket akarjuk vizsgálni, a fordított változatok felé kell fordulnunk, és az EU-intézmények hatáskörébe tartozó euroterminusokat ezekből kigyűjtünk.

6.5. A korpusz mérete

A kiindulási – angol nyelvű – korpuszunk közel 350 000 szót tartalmaz. Emellett a nyelvi összehasonlítás érdekében az angolnak megfelelő – francia, spanyol, olasz és magyar – szövegváltozatokból összeállított párhuzamos korpuszokat használunk fel. Tekintve, hogy fő célunk az uniós szakterület terminológiájának nyelvi leírása, a korpusz méretét annak megfelelően határoztuk meg, hogy a kvalitatív jellemzéshez elegendő és reprezentatív anyag álljon a rendelkezésünkre. Wright és Budin (1997) úgy ítélik meg, hogy egy korpusz akkor tekinthető reprezentatívnak, ha az abból várható eredmény egy nagyobb korpuszra is általánosítható lehet. Irányadó számnak a 100 000 szavas korpuszt jelölik meg, de hozzátézik, hogy valójában nem adhatók meg pontos számok. Mivel körülbelül 1000 fogalmat kívánunk a különböző nyelveken megvizsgálni, ehhez a 100 000-esnél nagyobb méretű korpuszra volt szükségünk.

6.6. A korpusz összeállításának szempontjai

A korpusz méretét az is indokolta, hogy sokféle szöveggel dolgozzunk. Pearson (1998) a szövegeket külső és belső kritériumok alapján osztályozza. A külső kritériumok között találjuk a szövegtípust, a célközönséget és a szöveg funkcióját, míg a belső kritériumokat a téma és a stílus alkotják.

Az egyes szövegek kiválasztásánál Pearson (1999) ajánlásai alapján azt tartottuk szem előtt, hogy a szövegek jelenleg érvényesek, hatályosak legyenek, teljes szövegekkel és ne szövegrészletekkel dolgozzunk, csak a hivatalosan és nyilvánosan kihirdetett és hozzáférhető anyagok közül válogassunk. Ezen túl – ahogy arra L’Homme (2004) is felhívja a figyelmet – ügyeltünk arra, hogy a szövegek többségének szakmai szintje magas,

³⁵ A gyakorlatban azonban a különböző szakterületeket illetően rendszeres konzultáció folyik a hazai szakértőkkel és a kormányküldöttekkel, ritka esetben még az uniós terminusokkal kapcsolatban is.

a nyelvi minőségük pedig megfelelő legyen (bár a szövegek között ez utóbbi tekintetében kisebb-nagyobb különbségek vannak). Pavel és Nolet (2001) a terminológiafeldolgozásra szánt szövegek kiválasztásánál azt is lényeges szempontnak tartják, hogy a szövegek terminológiai vonatkozása releváns legyen. Ez utóbbi szempontból tartottuk indokoltnak, hogy az uniós alapszókincs vizsgálatát az uniós alapító szerződések terminológiai feldolgozásával kezdjük.

6.7. A korpusz

Az előbbi szempontokat felhasználva végeztük el a szakterület szakmai anyagainak tartomelemzését annak érdekében, hogy a szakszövegekből egy szelektív hasznos korpuszt állítsunk össze. E célból az Európai Unió Hivatalos Lapjában megjelent dokumentumokat tanulmányoztuk, valamint átnéztük a különböző intézmények hivatalos honlapján található anyagokat. Megállapítható, hogy az uniós dokumentumok, szövegek túlnyomó többsége hivatalos, szakmai szöveg, csak kisebb részük tartozik a széles közönségnek szánt informatív, tájékoztató anyagok körébe. Ennek megfelelően 36 szöveget választottunk ki, amelyek közül 4 tartozik az informatív anyagok közé, a többi 32 vagy a Hivatalos Lapban, vagy az intézmények hivatalos dokumentum-nyilvántartásában jelent meg.

A reprezentativitás érdekében arra törekedtünk, hogy minél több intézmény dokumentuma, minél többféle szövegtípus (a célközönséget és a funkciót is tekintetbe véve) és minél többféle téma érintve legyen. A szövegtípusok széles skáláját vonultatjuk fel: megtalálhatók a dokumentumok között az alapszerződések, másodlagos jogszabályok, tájékoztató jellegű dokumentumok, információs anyagok és eljárási dokumentumok. A szövegtípusokat ezért úgy válogattuk ki, hogy minden uniós intézmény egy-egy jellemző dokumentumtípusa megjelenjen a korpuszunkban. Ezen túl a szövegek kiválasztásánál igyekeztünk az EU tevékenységi területei közül minél többet érinteni: szakpolitikák széles körét, költségvetést, intézményközi kapcsolatokat, belső eljárásokat és human erőforrást illető írásos anyagokat egyaránt felvettünk a korpuszba.

A korpuszt alkotó szövegek teljes listája a szövegtípus, a szakterület és az oldalszám feltüntetésével az I. mellékletben található.

A szövegek változatossága alapján arra számíthatunk, hogy az uniós terminológiáról általános fogalmi és nyelvi leírást tudunk adni. Itt kell megjegyeznünk,

hogy ez a korpusz lehetővé teszi számunkra, hogy számot adjunk az uniós terminológiáról általában, viszont nem elegendő ahhoz, hogy a terminusok gyakoriságáról vagy a szövegekben való disztribúciójukról érvényes megállapításokat tehessünk. Egy ilyen típusú kvantitatív vizsgálathoz a szövegtípusok, a tevékenységi területek és az intézmények minél nagyobb lefedettsége érdekében jóval bővebb, – megítélésünk szerint – több millió szavas korpuszra lenne szükség.

6.8. A fogalmi keret

A fogalmi keret tekintetében, utalva a 2. fejezet *Az uniós szakterület felépítése* című részére (vö.: 2.1.2.), azt az alapelvekhez, a jogi kerethez, az európai integrációhoz, a költségvetéshez, a szakpolitikákhoz és az intézményrendszerhez kapcsolódó fogalmak rendszereként határozzuk meg, és azokat a fogalmakat keressük a korpuszban, amelyek ezekbe a kategóriákba beilleszthetők.

6.9. Az adatgyűjtés módja

A terminusok szövegekből való kigyűjtését manuálisan végeztük el. Ennek többek között az az oka, hogy az elektronikus feldolgozással szemben a manuális kivonatolásnak számos előnye van. Ezáltal biztosítható a teljesség, kiszűrhetők a variánsok, igazolható egy terminus helytállósága adott kontextusban, valamint bizonyítható az is, hogy a terminus tényleg abban a formában létezik (Wright, Budin: 1997). Az automatikus terminusgyűjtés problémáival L'Homme (2004) is foglalkozott, és ennek nehézségeit többek között abban látja, hogy sok a komplex, szabad szókapcsolat, a mellérendelő szerkezetek, a beékelés és a kétértelmű konstrukciók. Megítélésünk szerint az elektronikus terminuskivonatolástól egy nagy méretű korpusz esetén (főleg ha milliós nagyságrendről van szó) nem lehet eltekinteni. Osztjuk Pearson (1998) azon megközelítését, miszerint két szakaszban kell az adatgyűjtést elvégezni. A terminuskivonatolás első fázisában ajánlatos a terminusalkotási minták tanulmányozása, majd a második fázisban a minták alapján elektronikusan azonosíthatók a terminusjelöltek. A minták feltérképezése alapján megadhatók a lehetséges kombinációk: az egyszavas egységeknél a disztribúcióra és a gyakoriságra, a többszavas szerkezeteknél a kollokációs viselkedésre kell helyezni a hangsúlyt. Daille a

morfoszintaktikai jellemzők mellett a statisztikai szempontok figyelembe vételét is lényegesnek tartja (Pearson: 1998). Meglátásunk szerint a lehetséges szintaktikai kombinációkat minden nyelv esetében külön meg kell adni, és ahhoz a morfológiai jellemzőket (elsősorban az affixumokat) is meg kell határozni, amelyeknek különösen az egyszavas egységeknél van kiemelt szerepük. A szintaktikai és morfológiai jellemzőket pedig a leggyakoribb lexikai elemek hozzáadásával lehet kombinálni, így számítani lehet arra, hogy viszonylag kevés redundáns elem kerül a listába. A többnyelvű párhuzamos korpuszból való adatgyűjtés érdekében feltárhatók a szintaktikai és morfológiai megfelelések és egyéb szabályosságok, amelyek hozzásegítenek ahhoz, hogy a nyelvi ekvivalensek is párhuzamosan kivonatolhatók legyenek. További kutatások keretében a statisztikai vizsgálatot egy nagyobb korpuszon, a jelen elemzés során feltárt morfoszintaktikai és lexikai jellemzők segítségével lehetne elvégezni.

6.10. A terminusok azonosítása

A terminus fogalmi és nyelvi oldala szorosan összekapcsolódik. Az onomasziológiai megközelítés így a terminusok azonosításánál nem lehet kizárólagos, mivel a felismerés formái alapú (Cabré: 2005). Egyrészt egy bizonyos, előre meghatározott fogalmi keretben mozgunk, másrészt az ehhez tartozó nyelvi formákat keressük. A nyelvi formák felismeréséhez nyelvi szempontokra van szükségünk.

Pavel (2004) a terminus ismertetőjegyei között a következetes használatot, a lexikalizációt, a gyakoriságot, a tipográfiát, az általános ismeretekhez nem tartozó sajátos jelentést, a szinonimák, rövidítések, oppozíciók jelenlétét emeli ki. Cabré (1999) szerint a terminus arról ismerhető fel, hogy egy alap köré szerveződik, más elemek nem illeszthetők be a terminológiai elemek közé, az elemek önállóan nem módosíthatók, az egyik nyelvű komplex egység egy másik nyelvben gyakran egyetlen lexikai egységként jelenik meg, valamint a részek összességéből nem minden esetben olvasható ki a jelentés.

Egyetértünk azzal, hogy a terminus azonosításához többféle szempontot kell egy időben figyelembe venni. Fogalmi oldalról meghatározzuk azt a szakterületet és a hozzá tartozó szakmai fogalmi keretet, amelybe a terminusoknak be kell illeszkedniük. Formai oldalról a szerkezeti felépítést vesszük alapul, és amellet érvelünk, hogy szintaktikai szempontból a terminus kettős szerkesztettségű. Ahogy Cabré említi, a terminológiai

egység egy alap köré szerveződik, mi ezt a terminus alaptagjának fogjuk hívni (*a Bizottság módosított javaslata* terminusban a *javaslat* az alptag, a többi elem ezt szűkíti és pontosítja), a pontosító elemeket pedig modifikátornak nevezzük. A beilleszthetőséget és az elemek önálló módosíthatatlanságát nyelvfüggőnek tartjuk, a magyar nyelvben például működik a *Bizottság tegnapi módosított javaslata*. Egyetértünk azzal, hogy lexikalizálódott egységekről van szó, amelyek együttesen mozognak a mondatban és a szövegben.

Statistikai oldalról a gyakoriság fontos kritérium, de óvatosan kell vele bánni, mert ritkán előforduló szerkezetek is lehetnek terminusok, amelyek egyszer kerülnek a szövegben meghatározásra, majd annak más variánsai, rövidítései szerepelnek később.

Szemantikai szempontból Cabré (2005) állapította meg, hogy a terminus lényeges jellemzői között találjuk azt, hogy a részek összességéből nem jósolható meg a jelentés. Ez a terminusok egy részénél valóban így van (*a Quaestorok Kollégiuma* = a Parlament egyik testülete), viszont az euroterminusok nagy részénél a szemantikai kompozicionalitás erőteljesen jelen van (*a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség; a nemek közötti egyenlőségről szóló európai paktum; a növekedésről és a foglalkoztatásról szóló integrált iránymutatások*). Ezenkívül előfordulnak szinonimák, amelyeket mi egy fogalomhoz tartozó terminusvariánsoknak tekintünk, továbbá gyakoriak a fogalmi rendszer felépülése miatt az antonimák (*EU-tagállam – EU-n kívüli ország; elfogadható panaszbeadvány – visszautasított panasz*), és a hosszabb terminusok esetén előszeretettel alkalmazott rövidítések (*sürgősségi riasztórendszer - RAPEX; schengeni információs rendszer „központi rész” - C.SIS*).

A használat oldaláról közelítve valóban megfigyelhető a következő használat: egyrészt összekapcsolódik a fogalom és a forma (vagyis azonos fogalomra azonos terminust alkalmazunk, illetve azonos terminus alatt azonos fogalmat értünk), másrészt bizonyos kontextusban adott lexikai elemek fordulnak elő, és fordítva is igaz, a lexikai elemek jellegzetes kontextusokhoz kapcsolódnak.

Mivel a terminológiai gyakorlat alapvetően a főnévi csoportokat kezeli (Wright, Budin: 1997), ezért mi szinte kizárólag ezekre az elemekre koncentrálunk. Ugyan a feldolgozás módja leíró jellegű, annak érdekében, hogy minden esetben egymásnak megfeleltethető főnévi csoportokkal dolgozzunk, a más (főleg igei csoport) formában megjelenő szerkezeteket főnévi csoporttá alakítottuk.

A terminus behatárolása korántsem egyszerű feladat. Antia (2000) mutat rá, hogy a komplex terminusokban az alptag körül egyéb egyszerű terminusok figyelhetők meg. A

másik oldalról megközelítve ezt a kérdést az egyszerű terminusok kiterjesztése révén olyan komplex terminológiai egységet kaphatunk, amelyben további terminusok azonosíthatók. A behatárolást mi aszerint végeztük el, hogy terminusnak tekintettünk minden olyan egységet, amely mögött van egy – és csak egy – azonosítható (uniós) fogalom³⁶. Amennyiben a komplex terminusok maguk is egyéb terminusokból állnak össze, úgy a kisebb egységű terminust külön is feltüntettük az adatbázisban. Így a *schengeni információs rendszer* „nemzeti rész” mellett megtalálható a *schengeni információs rendszer* is, vagy a *regionális politikai, közlekedési és idegenforgalmi bizottság* mellett szerepel a *regionális politika* külön is.

6.11. Az adatok rögzítése

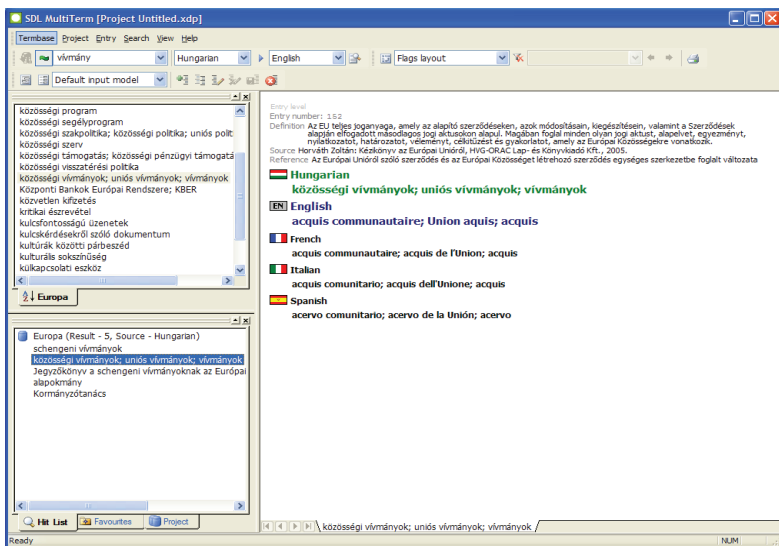
A terminuskivonatolás során azonosított elemeket a Multiterm adatbázisban rögzítettük. A terminológiakezelésnél a megfelelő terminológiai adatbázisnak felbecsülhetetlen szerepe van. Az adatok többféle szempontból (definíció, forrás, referencia, nyelvek) kereshetők, azok fogalmi alapú megjelenítése pedig elősegíti a gyors áttekintést. Egy adatlapon csak egy fogalom szerepel, amelynek fel kell tüntetni a meghatározását, majd a fogalomhoz tartozó nyelvi variánsok az adatlapról könnyen leolvashatók. Ennek a fajta megjelenítésnek a fordítás támogatásában van óriási szerepe.

Felmerülhet a kérdés, hogy az adatlapon milyen adatokat kell minimálisan, és milyeneket lehet még maximálisan feltüntetni. L’Homme (2004) elemzésében a maximálisan kidolgozott adatlap bibliográfiai információkat (referenciákat), adminisztratív adatokat (az adatlap szerzője, a létrehozás dátuma, a terminus státusza), fogalmi információkat (definíció), nyelvi információkat (terminusok, variánsok, más nyelvi ekvivalensek) és pragmatikus adatokat (kontextus, nyelvhasználat) tartalmaz. A minimális adatlapelemek ezzel szemben – Pavel és Nolet (2001) alapján – nyelvi és fogalmi információkat foglalnak magukban, valamint a szakterület megjelölését (amelyet szintén tekinthetünk fogalmi információknak). A definíció helyett a textuális alátámasztást (kontextus) is elfogadhatónak tartják. Felber (1984) szerint a nyelvi információkon túl minimálisan definícióval, magyarázattal vagy kontextussal kell szolgálni. A magyarázatot és a definíciót úgy különbözteti meg egymástól, hogy bár mindkettő fogalmi leírást ad, a

³⁶ Ha egy felszíni alak mögött két vagy több fogalom azonosítható, úgy azok külön terminusokként kerülnek meghatározásra.

definíció a fogalmat a fogalmi rendszerben is elhelyezi, míg a magyarázat a rendszerben való elhelyezést nem teszi meg.

Mivel az adatbázisunk a nyelvi elemzést szolgálja, így mi az egyes adatlapokon csak a vizsgálathoz szükséges minimális információkat tüntettük fel. Az onomasziológiai ábrázolási módot követve az adatlapot úgy állítottuk össze, hogy a fogalom definíciója áll az adatlap élén, azt követi a definíció forrása, valamint referenciaként a korpusz azon szövege, amelyből a kiindulási terminus származik. A fogalomhoz tartozó nyelvi ekvivalensek egymás alatt foglalnak helyet, az egyes nyelvi mezőkben pedig az azonos nyelvű, korpuszban előforduló variánsok szerepelnek.

Az adatlapok összességéből készített glosszárium esetében a nyomtatott formában való kereshetőség érdekében a magyar terminus szerinti alfabetikus rendszerezést alkalmaztunk. A teljes glosszáriumot a II. melléklet tartalmazza. A szócikk felépítése ezért eltér a Multiterm adatlapjától: a rendszerezés alapját a magyar nyelvű terminus adja, ezt követi az angol, a francia, az olasz és a spanyol ekvivalens. Amennyiben a terminusnak a korpuszban egyéb variánsai is megjelentek, úgy azokat egymás mellett az adott nyelvi mezőben közöljük. A nyelven belüli és a nyelvek közötti variánsok mind egy fogalomhoz tartoznak, amelynek definíciója a terminusok után található. A definíció forrását a *Forrás*

mezőben tüntettük fel. A keresés és azonosíthatóság érdekében a referencia mező a korpusznak azt a szövegét tartalmazza, amelyből az angol nyelvű terminus azonosításra került. A példaként előbb bemutatott adatlap a glosszáriumban már a következőképpen jelenik meg:

közösségi vívmányok; uniós vívmányok; vívmányok

Angol **acquis communautaire; Union aquis; acquis**
Francia **acquis communautaire; acquis de l'Union; acquis**
Olasz **acquis comunitario; acquis dell'Unione; acquis**
Spanyol **acervo comunitario; acervo de la Unión; acervo**

Definíció Az EU teljes joganyaga, amely az alapító szerződéseken, azok módosításain, kiegészítésein, valamint a Szerződések alapján elfogadott másodlagos jogi aktusokon alapul. Magában foglal minden olyan jogi aktust, alapelvet, egyezményt, nyilatkozatot, határozatot, véleményt, célkitűzést és gyakorlatot, amely az Európai Közösségekre vonatkozik.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

6.11.1. A definíció

A definíció megadásánál Felber (1984) ajánlásait követtük, és vagy rendszer szintű meghatározást, vagy magyarázatot adtunk. A kontextus szerepét jóval csekélyebbnek ítéljük a definícióénál, mivel a terminus lényegét a mögöttes fogalom adja, így elsődlegesen a fogalommeghatározás a fontos, a kontextusnak inkább kiegészítő, használatot bemutató szerepe van. Mivel csak minimális információkra szorítkoztunk, így a kontextus nem szerepel az információk között. Az ISO 704 szabvány a definíció esetében a helyettesíthetőség elvét határozza meg elsődlegesen. Bár a legtöbb általunk adott definícióra ez igaz is lesz, fő szempontunk az azonosíthatóság és a megkülönböztethetőség elve volt. Azt tartottuk szem előtt, hogy a generikus fogalom azonosítható legyen, az egyéb információk kijelöljék a fogalom helyét az uniós alterületi kategóriák között, és szolgáljanak kiegészítő, pontosító leírással a generikus fogalomhoz képest. Pavel és Nolet (2001) szintén azt tartja fontosnak a definíció megfogalmazásánál, hogy az olyan lényeges jellemzők tömör leírása legyen, amelyek az adott fogalmat a többitől megkülönböztetik. A kanonizált formájú definíció egy mondatból áll (Cabré: 1999), ettől csak abban az esetben tekintettünk el, ha a funkció leírása indokolt volt, vagy az intenzív és extenzív definíció kombinálásával vált lehetővé a megfelelő meghatározás (lásd: *közösségi vívmányok; közösségi program; közös kül- és biztonságpolitika*).

A definíciónál első helyen azt néztük meg, hogy az alapszerződés maga meghatározza-e a euroterminusokat. Amennyiben ilyen meghatározást találtunk, vagy az a Szerződésből kikövetkeztethető volt, úgy ezt tüntettük fel a glosszáriumban. Ha ilyen

meghatározás nem volt az alapszerződésben, akkor a korpuszban lévő többi szöveget használtuk a fogalom azonosítására és meghatározására. Abból indultunk ki ugyanis, hogy sok szakszöveg magyarázza is a terminusokat (Pearson: 1999), amire rengeteg példát találtunk. Amennyiben általánosabb fogalommal volt dolgunk (pl. *strukturált együttműködés*, *véleménytervezet*), úgy számos szöveget áttanulmányoztunk az EU honlapjának hivatalos dokumentum-nyilvántartásában (EUR-LEX), és azokból szűrtük le a lényeges információkat. Ebben az esetben a definíció forrásaként általánosan csak az *EUR-LEX*-et adtuk meg. Ha ezeket a forrásokat kimerítettük, és a fogalom még nem volt világosan azonosítható, úgy egyéb internetes forrásokat is felhasználtunk, valamint Horváth Zoltán: *Kézikönyv az Európai Unióról* (2005) című művében igyekeztünk megbízható meghatározást keresni. A definíció megszövegezésénél ritkán vettük át teljes egészében a talált meghatározást, általában kisebb-nagyobb módosítást, időnként a tömörség érdekében átfogalmazást is végrehajtottunk.

6.11.2. A referencia

A *Referencia* mező általában csak azt a szöveget tünteti fel, amelyből az angol elem azonosításra került. Az esetek legnagyobb többségében a többi nyelvi ekvivalens is az adott szöveg párhuzamos változatából került ki, de időnként a variánsok más-más – de kizárólag a korpuszban található – szövegekből származnak. A mező csak a szövegek címét tünteti fel, internetes elérhetőségük az I. mellékletben szerepel.

6.11.3. A terminusok

A terminus ábrázolása a kanonizált forma szerint történik, vagyis a kifejezést kisbetűvel, egyes számban, névelő és egyéb nyelvtani információ (nem, szófaj) megadása nélkül az alkotóelemek előfordulásának sorrendjében tüntetjük fel (Wright, Budin: 1997).

6.12. Összegzés

Vizsgálatunk fő célja az euroterminusok fogalmi kategorizálása és nyelvi (szintaktikai, morfológiai, lexikai és szintaktikai) jellemzése. Az euroterminusokat 5

párhuzamos korpuszból azonosítottuk, kiindulási nyelvként a 350 000 szavas, összesen 36 dokumentumot magában foglaló angol nyelvű korpuszt használva. A korábbi gyakorlat fogalmi, rendszer alapú terminusgyűjtésével szemben a korpusz alapú megközelítést azért választottuk, mert meggyőződésünk, hogy elsődlegesen a nyelvi forma áll rendelkezésre, azt kell azonosítani, és csak ezt követően kerülhet sor a fogalmi rendszer feltárására. Az előzetes fogalmi rendszer feltárásával szemben amellett érveltünk, hogy az azonosításhoz elegendő egy fogalmi keret megadása, amelybe az EU esetében hat terület tartozik; a szövegekben tehát az ezekbe besorolható fogalmakat keressük. A terminológiai munkánál a szakszövegek megválasztásánál általános elv, hogy eredeti nyelven íródott szövegekkel és ne fordításokkal dolgozzunk. Az uniós szakszöveg azonban eredeti formájában olyan szövegváltozatnak tekintendő, amely a fordítási folyamat eredményeképpen jön létre, így az uniós szaknyelvi elemek tanulmányozásának elsődleges forrásai fordítások. A reprezentatív minta érdekében a korpusz az összes intézménytől származó olyan dokumentumokból áll össze, amelyek az uniós tevékenységek és szövegtípusok széles körét fedlelik.

A terminuskivonatolásnál kizárólag azokra a terminológiai egységekre koncentráltunk, amelyek uniós (az EU keretében létrejött) fogalmat jelölnek. Összesen 985 fogalmat azonosítottunk, amelyekhez a párhuzamos korpuszokból vontuk ki öt nyelven az ekvivalenseket. A nyelvi megnevezések közötti ekvivalencia tekintetében a különböző nyelvi formákat a mögöttes fogalom szempontjából egyenrangúnak vettük. A többnyelvű adatgyűjtést a nyelvi összehasonlítás érdekében végeztük el. Mivel a feldolgozás módja deskriptív jellegű, így az egy fogalomhoz tartozó variánsokat a közöttük lévő különbségek megjelölése nélkül közöltük. A terminuslista ennek megfelelően nem teljes, és az azonosított terminusok sem feltétlenül a legmegfelelőbb terminológiai megnevezések. Egy szakterület terminológiájának teljes leírása megítélésünk szerint két lépésben végezhető el: az elektronikus feldolgozást meg kell előznie a manuális feldolgozásnak, mert ezáltal azonosíthatók azok a morfoszintaktikai minták, amelyek lehetővé teszik az automatikus kivonatolást. Az adatokat előbb a Multiterm adatbázisban rögzítettük, majd abból olyan nyomtatott glosszáriumot állítottunk össze, amely definíciót, annak forrását, a szövegreferenciát és a különböző nyelvi formákat tartalmazza.

7. A TERMINUSOK NYELVI ELEMZÉSE

„...formally terms are words”

Kyō Kageura: The dynamics of terminology

A terminológiában a nyelvi elemzés egyre nagyobb szerepet kap, ami többek között a gépi fordítás előtérbe kerülésének és az információsűrűség jelentőségének tudható be (Felber: 1984). A terminus, egy szakterület terminológiája sokféle szempontból elemezhető: például fogalmi, pragmatikai, kommunikációs vagy nyelvi szempontból. A terminológia L’Homme (2004) szerint a szakterület fogalmain és referenciáin alapuló fogalmi rendszerként fogható fel; ez a megállapítás a fogalmi alapú vizsgálatot hangsúlyozza. Cabré (2000b) úgy véli, hogy a terminus forma és tartalom szerint egyaránt elemezhető nyelviileg, mivel a terminusok is nyelvi jelek; a többi lexikai egységhez képest különbözőségüket a pragmatikai aspektus és a jelentés módja³⁷ adja. Megítélésünk szerint a terminus esetében a fogalom és a forma szorosan összekapcsolódik, így a fogalmi és a nyelvi alapú megközelítés egyszerre is választható. Ezt az a tény is indokolja, hogy a terminológia egyszerre egy fogalmi és egy megnevezési rendszer, amelyben a fogalmak, illetve a terminusok egymással összefüggő hálózatokat hoznak létre (Stolze: 1999).

A nyelvi elemzés elsősorban azért indokolt, mert a terminus mindenekelőtt nyelvi forma, hiszen olyan lexikai elemekből épül fel, amelyek a nyelvészet különböző eszközeivel éppúgy leírhatók, mint bármelyik más lexikai egység. A nyelvi elemzésnél azt tartjuk lényegesnek, hogy olyan leírást adjunk, amely lehetővé teszi a terminusok fordítás közbeni (vagyis szövegben való) azonosítását, valamint az elektronikus korpuszokból való automatikus kivonatolásukat. Pavel és Nolet (2001) a nyelvi jellemzők ismeretét nemcsak a kivonatolás, hanem a terminusalkotás szempontjából is fontosnak tartja.

A nyelvi elemzés maga is többféle megközelítés szerint végezhető el; meggyőződésünk, hogy azokat a nyelvi aspektusokat kell előtérbe helyezni, amelyek terminológiai szempontból relevánsak lehetnek. Dolgozatunkban kísérletet teszünk arra, hogy a terminológiának egy olyan lehetséges nyelvi elemzési metodológiáját vázoljuk fel, amely mind a fordításközpontú terminológiafeldolgozásban, mind az automatikus terminuszazonosításban hasznosítható. Ebből kiindulva azt kell megállapítanunk, hogy azokra az információkra kell koncentrálnunk, amelyek a szöveg alapján a nyelvi formából

³⁷ Cabré (2000a) a jelentés sajátos módját abban látja, hogy a terminus adott tematikai szegmensben fordul elő és az ebben betöltött helye adja meg a szemantikai értékét.

kiolvashatók, vagyis a kiindulásnak mindenképpen formainak kell lennie. Lerat (1995) a terminológiai egység nyelvi szempontú elemzésénél elsősorban a morfológiai jegyek és a szintaktikai szerkezetek leírását tartja fontosnak. Felber (1984) a terminológiafeldolgozásnál a morfológiai és szintaktikai információk rendszerezésén túl a szemantikai jellemzést emeli még ki. Cabré (2000a) a terminológiában valamennyi nyelvi szempontot elemezhetőnek tartja, és ennek megfelelően a terminus nyelvi modelljében fonológiai, morfológiai, szintaktikai, szemantikai, pragmatikai és enciklopédikus szintet különít el. Meglátásunk szerint a terminológiai megközelítésben bizonyos szintek relevánsabbak, ezért elsősorban azokkal kell foglalkoznunk. Az írásbeli, hivatalos szakmai kommunikációban használatos szakszövegek esetében a fonológiai szempontokat nem tartjuk lényegesnek, ezektől el is tekintünk. A pragmatikai megközelítés elsősorban a szakterület viszonyában, a kommunikációs funkció szempontjából lényeges, ez megfelelően a szakterület, a nyelv és az üzenetközvetítés együttes vizsgálatával végezhető el. Az enciklopédikus információk pedig jóval túlmutatnak mind a nyelven, mind a terminológián, azok elsősorban szakmai szempontból értékelhetők. Kizárva tehát a fonológiai, a pragmatikai és az enciklopédikus oldalt, figyelmünket a morfológiai, szemantikai és szintaktikai szint felé fordítjuk. Mivel lexikai egységekkel van dolgunk, nem tekinthetünk el a lexikai oldaltól sem, vagyis annak vizsgálatát is lényegesnek tartjuk, hogy a terminusok felépítésében milyen jellegzetes lexikai elemek vesznek részt. Vizsgálható még a fentieken kívül a terminologizálódás mikéntje (kölcsonzés, jelentésmódosulás, metafora) (Stolze: 1999) vagy a különböző nyelvi alakok egymásra hatása is. Mivel vizsgálódásunkban a nyelvi formából levezethető információkra koncentrálnunk, ez utóbbi elemzésektől eltekintünk.

A fogalmi oldal ugyan elsősorban a tartalomhoz és nem a formához kötődik, azonban a formából viszonylag nagy biztonsággal következtethetünk a tartalomra. Kocourek utal arra, hogy a terminológia struktúrája összetettebb és határozottabb, mint a lexikon szerkesztettsége (L'Homme: 2004). Ehhez hozzátehető még az, hogy jóval szisztematikusabb is, ami az euroterminusok esetében is kimutatható. A felszíni alak a legtöbb esetben a fogalmi kategóriát is megmutatja, vagyis szemantikailag többnyire átlátszó. A terminus alaptagja, amely köré a terminus szerveződik, egyben magában hordozza a generikus kategóriára vonatkozó információt is. Pl. az *európai szabványosított információs adatlap* terminusban az alaptag az adatlap, vagy még inkább a lap. Itt tehát egy lappal, egy adatlappal, egy dokumentumtípussal van dolgunk, amelyet a kiegészítő információk pontosítanak és határoznak meg.

Mivel egyszerre öt nyelvvvel dolgozunk, amelyek három különböző nyelvcsaládba tartoznak, fontos, hogy az elemzésnél a kategóriákat minél általánosabban határozzuk meg, hogy aztán az eredmények egymással összehasonlíthatóak legyenek. A participiumok esetében például nem teszünk különbséget a melléknévi igenevek fajtái között, mivel azokat a különböző nyelvek különbözőképpen csoportosítják. A magyar folyamatos, befejezett és beálló melléknévi igenevek nem feleltethetők meg egyértelműen alakilag a jelen idejű és múlt idejű kategóriákat használó francia, olasz, spanyol vagy angol participiumoknak. Így egy közös participium kategóriát (*Vpart*) használunk, amely a terminusok elemzése esetében elegendőnek is bizonyult.

A nyelvi elemzés önállóan nem végezhető el megfelelően, ahhoz szükség van a fogalmak meghatározására is. A terminológiai nyelvi elemzésre a következő módszert javasoljuk: a vizsgálatot két lépésben végezzük el, különválasztva a fogalomhoz és a nyelvi formához kapcsolódó elemzést. A vizsgálat rámutatott arra, hogy a fogalmi elemzésnek és a fogalmak leírásának meg kell előznie a nyelvi elemzést, mivel számos esetben (elsődlegesen a szemantikai elemzésnél) szükségünk van a pontosan meghatározott fogalmakra.

Fogalmi elemzés:

- terminológiai leírás: a fogalomból kiindulva végezhető el (egy nyelvet alapul véve a többi nyelven az ekvivalensek, a nyelveken belül pedig a variánsok feltüntetése)
- fogalmi kategóriák megállapítása elsődlegesen a terminusok alaptagját figyelembe véve
- a fogalmi rendszer ábrázolása.

Nyelvi elemzés:

- kiindulópont a szöveg és az abban megjelenő nyelvi forma
- a nyelvi egységek azonosítása az előre meghatározott szakterületi fogalmi keretnek megfelelően; a fogalmak és az ezekhez kapcsolódó terminológiai egységek számának megadása
- a terminológiai egységek csoportosítása a terminus struktúrája szerint

- az ekvivalensek és a variánsok feltárása; a variánssal rendelkező terminológiai egységek számának megadása
- a variánsok közötti nyelvi kapcsolatok leírása
- a szintaktikai szerkezetek összetevőinek feltárása; az összetevők számának megadása és a szintagmák szerkezetének vizsgálata
- a lexikai elemek számának megadása (az összes lexikai elem száma és a részt vevő elemek száma), valamint a leggyakoribb elemek azonosítása
- a lexikai elemek grammatikai kategóriáinak azonosítása
- a lexikai elemek vizsgálata a szóalkotás szempontjából (mindenelőtt a terminusokban részt vevő affixumok és az összetételek fajtái)
- a poliszém elemek leírása.

Az alábbiakban ismertetjük, hogy az egyes vizsgálatokat milyen módszerrel és milyen szempontok alapján végezzük el. Ehhez azonban szükségesnek tartjuk, hogy szóljunk néhány szót a terminus szerkezetéről.

7.1. A terminus struktúrája

A terminus kettős szerkesztettségű: egyrészt a terminusnak – azt a tartalom és a forma komplex egységeként értelmezve – van egy fogalmi és egy nyelvi oldala, másrészt magának a nyelvi formának van egy alaptagja és modifikátorai.

Lerat (1995) a terminus kettős természetét abban látja, hogy a nyelvi, szemasziológiai oldalt az jellemzi, hogy a terminusok is a nyelv szavaiból épülnek fel; az onomasziológiai oldalt pedig az, hogy a terminusok fogalmak megnevezései.

A terminus nyelvi struktúráját illetően Rey (1995) alaptagról és determináló elemekről beszél: az alaptag hordozza a generikus fogalmat, a körülötte található meghatározó elemek végzik a szűkítést és a pontosítást. Rey (idem) úgy ítéli meg, hogy determináló elemek mindig vannak, csak az egyeleműeknél zéró determinálóval állunk szemben. Mivel főnévi szintagmákkal dolgozunk, ez az alaptag mindig főnév. Wright és Budin (1997) az összetételek esetében osztják két részre a terminust: a meghatározott elem mutatja a fogalmi kategóriát, a meghatározó elem pedig a kategória alfajáról informál. A meghatározott és meghatározó elemek ugyanígy az összetett terminusokban, a szintagmákban is megtalálhatók. Ebből kiindulva a fogalmak elemzésénél meg kívánjuk

vizsgálni az alaptagokat, nevezetesen azt, hogy azok milyen mértékben képesek eligazítani minket a generikus kategória megállapításánál. Az alapkategóriák ismerete több szempontból is lényeges: megmutatja a szakterülethez tartozó fogalmak körét, vagyis segít a fogalmi rendszer feltárásában, hozzájárul a definíció megfogalmazásához azzal, hogy azonosítja a magasabb szinten elhelyezkedő, általánosabb fogalmat, valamint megkönnyíti a terminusok osztályozását és a szakterület alrendszerébe való besorolását.

Mind a fogalmi, mind a formai oldal vizsgálatánál kiindulhatunk a nyelvi alakból. Az alaptagok összegyűjtésével és a legáltalánosabb kategóriák meghatározásával viszont eljuthatunk egy olyan fogalmi szintre, amely már nyelvtől függetlenül érvényes lesz, vagy úgy is fogalmazhatnánk, hogy minden nyelv esetében igaz lesz.

A nyelvi oldalon – amely tehát minden esetben nyelvfüggő – a lexikai elemek vizsgálatánál a szófaji meghatározások közelebb vihetnek minket ahhoz, hogy feltárjuk, hogy milyen elemek a pontosító modifikátorok, vagyis a főnév mellett milyen grammatikai kategóriák vesznek részt a terminusok felépítésében.

A szintaktikai elemzés segítségével láthatjuk, hogy hogyan építik fel ezek a modifikátorelemek a főnévi csoportok szintaktikai struktúráit, legyen szó akár az összetételekről, akár a szintagmákról. Az összetételeket azonban nem a szintaktikai elemzés részeként, hanem a morfológiában tárgyaljuk, mivel nem a terminológiai egységeket, hanem a lexikai elemeket vizsgáljuk.

A zéró determinálókkal rendelkezők, azaz az egyelemű terminológiai egységek esetében a legfontosabb nyelvi információval az affixumok rendelkeznek, így ezek vizsgálata további segítséget nyújthat a nyelvi jellemzéshez. A morfológiai képzésben részt vevő elemek azonban nemcsak az egyelemű terminusok esetében szolgáltatnak információt, hanem az összetett terminusoknál is. Ez utóbbiak a szintaktikai jellemzőkkel kombinálva jelentős többletinformációval szolgálnak a terminusfelismeréshez.

Szemantikai szempontból a terminológia számára mindenekelőtt a szemantikai viszonyok, nevezetesen a szinonímia és a poliszémia kérdése érdekes. A szinonimáknak tekinthető variánsok közötti kapcsolatok tanulmányozása megmutathatja számunkra, hogy az egy fogalomhoz tartozó variánsok alaptagjai és modifikátorai között milyen nyelvi változások figyelhetők meg. A *lisszaboni stratégia* és a *lisszaboni menetrend* között például az alaptag módosítása látszik. A poliszémia – ahogy korábban jeleztük – a terminológiában nem számít problémának, az általában homonímiaként jelentkezik: az egyes jelentések esetében külön fogalomábrázolás kerül alkalmazásra. A probléma mégis érdekes a fordításközpontú megközelítésben, ahol a kiindulási alapot a szöveg jelenti. A

terminust elsődlegesen nyelvi formaként azonosítva, lényegessé válik, hogy ha annak több jelentése van, adott esetben melyikkel van dolgunk³⁸.

A terminus formáját tekintve a következő alakokban jelenhet meg:

- egyszerű terminus: egyetlen grafikai szó (az egy szóba írtak és a kötőjellel megjelenők is)
 - o zéró affixummal: morfémákra való elemzés révén nem azonosítható affixum
case, juge, Aula, demanda, tanács
 - o affixummal: termékeny vagy szabályosságot mutató nem termékeny képző jelenléte
petitioner, cofinancement, allargamento, notificación, vívmány
 - o összetétel: a terminus (szabad formákból vagy klasszikus elemekből álló) összetételi tagokra bontható; ide soroltuk a mozaikszavas összetételeket is
draftsman, SET-Plan, comitologie, controricorso, Eurogrupo, misszióvezető, MTIC-csalás
- komplex terminus: több grafikai szóból álló szintagma
annual audit plan, traité constitutif, commissione temporanea d'inchiesta, experto sin derecho a voto, intézményközi közös megközelítés
- rövidített terminus:
 - o mozaikszó: betűszók (többszavas név elemeinek kezdőbetűiből) és a szóösszevonások (rövid szavakból, kisebb-nagyobb szórészetekből)
ABAC, PCRD, Euratom, ECOFIN, EFA
 - o rövidítés.
Rec.

A terminológiai formának megfelelően elvégezzük a terminusok csoportosítását és megvizsgáljuk, hogy az egyes csoportok hány elemet tartalmaznak.

³⁸ Ebből a szempontból a terminológiakezelésnél az adatbázisban fontos a fordító számára annak feltüntetése, hogy a terminus formái egyezés miatt egy másikkal összekeverhető. A másik jelentésre ajánlatos utalni, és a másik terminushoz lehetőleg kereszthivatkozást csatolni.

7.2. Fogalomelemzés

A terminusok esetében monoszémiára és mononímiára való törekvés figyelhető meg, vagyis ideális esetben egy terminus csak egy fogalomhoz van hozzárendelve és egy fogalom csak egy terminushoz tartozik (Felber: 1984). A gyakorlat azonban egészen más képet fest: egy terminus néha több fogalomhoz is tartozik (poliszémia), egy fogalmat pedig több terminus is jelölhet (szinonímia, nyelvi variánsok).

Az ekvivalensekhez és variánsokhoz tartozó nyelvi formák mögött a terminus esetében mindig ott találunk egyetlen közös szakmai tartalmú fogalmat. Ezek a fogalmak egyértelműek, pontosak és jól meghatározható helyük van a szakterület fogalmi rendszerében. Terminológiai szempontból egyaránt fogalomnak tekintjük az egyedi és az általános fogalmakat is. Arnzt és Picht (1982) az egyedi fogalmakat úgy jellemzik, hogy azok egyszerűek és határozottak, azokról időre és helyre vonatkozó megállapításokat lehet tenni, nyelvileg általában név fejezi ki őket; az általános fogalmak ezzel szemben nem egyszerűek és nem határozottak, nyelvileg pedig megnevezés fejezi ki őket. Az euroterminusok nagy része általános fogalom (*jogalkotási javaslat, parlamenti kérdés, ellenkérelem*), de azok között számos egyedi fogalom is megtalálható: programok (*CARDS*), bizottságok (*Emberi Jogi Bizottság*) és egyedi jogi aktusok (*Maastrichti Szerződés*). A fogalmaknál így meghatározzuk azt is, hogy azok az egyedi vagy az általános fogalmak kategóriájába tartoznak-e, ezáltal választ kaphatunk arra a kérdésre, hogy milyen gyakorisággal fordul elő az egyik és a másik.

A fogalmak hierarchikus struktúrát alkotnak, így a kevésbé specifikus fogalmak felé haladva eljuthatunk egy általános fogalmi kategóriához. Meggyőződésünk, hogy ezeknek az általános fogalmi kategóriáknak a száma véges, így ezek azonosítása megadhatja a fogalmi rendszer alapszerkezetét. Ha elég általánosok ezek a kategóriák, akkor alkalmasak lehetnek arra, hogy minden további új terminológiai egységet a mögöttes fogalom alapján ezekbe be lehessen sorolni.

Béjoint és Thoiron (2000) különbséget tesz a nyelvészet szempontjából lényeges szemantikai jegyek és a terminológia számára fontos fogalmi jegyek között. A szemantikai jegyek a használat révén, a fogalmi jegyek pedig autoritás révén rögzülnek. Úgy ítélik meg, hogy a szemantikai jegyek mögött feltárhatók az archejegyeknek nevezett szemantikai alapjegyek, a fogalmi jegyek mögött pedig azonosíthatók az archefogalmaknak nevezett fogalmi alapjegyek. Meglátásunk szerint az általános fogalmi kategóriák segítségével ezek az archefogalmak határozhatók meg.

Mivel a fogalomból indulunk ki, és a fogalomhoz tartozó nyelvi formákkal dolgozunk, felmerül a különböző nyelvi ekvivalensek és a nyelven belüli variánsok közötti ekvivalencia kérdése. A többnyelvű terminológiában a formai ekvivalencia nem lényeges szempont, ehelyett a fogalmi ekvivalencia az elsődleges kritérium (Rondeau: 1998). Az ISO 860-as szabvány ezt úgy fogalmazza meg, hogy a nyelvi megnevezéseknek minden esetben ugyanazt a fogalmat kell jelölniük. A variánsok közötti ekvivalenciát illetően leginkább funkcionális ekvivalenciáról beszélhetünk, hiszen ezek azért kerülhetnek egy fogalom alá, mert adott szakterületen és adott kontextusban ugyanazt a funkciót töltik be, vagyis egymással helyettesíthetők.

Sapir és Whorf állapította meg, hogy minden anyanyelvi beszélő másképp tagolja a valóságot (Van Campenhoudt: 1998). Ennek megfelelően a különböző nyelvű beszélők a világ dolgait másképp konceptualizálják. Wüster ebből kiindulva munkálkodott azon, hogy a fogalmak nemzetközi szinten kerüljenek szabványosításra. Arntz (idem) azonban ezt az előíró módszert nem tartja megfelelőnek, helyette első lépésként az egyes nyelveken való fogalommeghatározáson alapuló leíró megközelítést helyezi előtérbe. A fogalmi eltérések érzékeltetésére pedig a fordítás során más módszerek alkalmazását tartja célravezetőnek: a kölcsönzést, a körülírást vagy neologizmus alkotását. Az EU fogalmi szempontból sajátosnak tekinthető abban az értelemben, hogy itt a fogalmak kialakulása az egyes nyelvekben nem külön-külön megy végbe, hanem egy nyelv feletti szinten, ami megkönnyíti a fogalmi ekvivalencia kialakulását. A szövegekben pedig funkcionális ekvivalenciával van dolgunk, hiszen a különböző nyelvi egységek azonos fogalmi tartalmat hivatottak jelölni, amit a jogi ekvivalencia is alátámaszt.

7.3. Az elemzés lépései

A nyelvi elemzést az egyes nyelvek esetében külön-külön végezzük el. A Multiterm adatbázisból egy táblázatba exportáltuk a különböző terminológiai egységeket. A 985 fogalomhoz tartozó bejegyzés a variánsok számában lévő különbségek miatt eltérő számú terminológiai egységet eredményezett, így mindenekelőtt azt nézzük meg, hogy az egyes nyelvekben hány terminussal dolgozunk. Éppen ezért megvizsgáljuk, hogy összesen hány terminológiai bejegyzésben szerepelnek variánsok, és a variánssal rendelkező fogalmakhoz hány variáns tartozik. Ezt követően a variánsok közötti kapcsolatokkal foglalkozunk, és feltárjuk, hogy a variánsok között milyen formai, szerkezeti változások azonosíthatók. A

következő lépésben a teljes terminuslistát vizsgálva kiszűrjük azokat a terminológiai egységeket, amelyek egynél több esetben szerepelnek a listában, így megkaphatjuk a poliszém elemeket. Megnézzük, hogy az egyes nyelvekben hány poliszém elemmel találkozunk és melyek ezek.

Ezt követően a terminusokat olyan lexikai egységekre bontottuk, amelyek valójában grafikai egységek, hiszen azokat az elemeket tekintettük egy lexikai egységnek, amelyek a szövegben két szóköz között helyezkednek el. Statisztikai szempontból megnézzük, hogy a 985 fogalmat összesen hány lexikai elem építi fel. A lexikai elemeket szótári alakjukban vizsgáljuk, az inflexiók elemeket tehát eltávolítjuk. Ekkor megvizsgáljuk, hogy melyek azok a leggyakoribb lexikai elemek (elsősorban a főnevek és a melléknevek), amelyek a terminusokat felépítik. A következő lépésben az ismétlődéseket is eltávolítjuk, és azt számoljuk össze, hogy hány egyedi lexikai elem építi fel a terminusokat. Az egyedi lexikai elemek esetében meghatározzuk, hogy azok milyen szófajba tartoznak.

Ezek után visszatérünk a teljes terminológiai egységekhez és azokkal szintaktikai szempontból foglalkozunk. Először azt nézzük meg, hogy az egyes terminusok hány összetevőből állnak, majd azt vizsgáljuk meg, hogy az összetevők milyen szófaji összetevőkre bonthatók és ezek milyen sorrendben építik fel azokat, megkapva ezzel a terminusok szintaktikai szerkezetét.

Végezetül az egyedi lexikai elemek morfológiai vizsgálatára térünk rá. Ebben a szakaszban az affixumokkal foglalkozunk, és a főnevek és a melléknevek esetében külön-külön feltüntetjük a prefixumokat és a szuffixumokat. A morfológiai elemzés részeként vizsgáljuk meg az egyelemű, összetétel során létrejött terminusokat is, és megadjuk ezek összetevőit.

Az alábbiakban részletesen ismertetjük, hogy az egyes vizsgálatokat milyen módon végeztük el, milyen problémákkal talákoztunk és hogyan próbáltunk olyan általános kategóriákat és egységes megközelítést alkalmazni, amely minden nyelv esetében használható volt.

7.4. Lexikai elemzés

A terminusok nyelvi szempontból olyan nyelvi formaként jelennek meg, amelyek lexikai elemekből állnak. Ahogy fentebb említettük, a lexikai egységnek a grafikai

egységet tekintjük. Ugyan a nyelvészet számára nem lényeges a helyesírás, a terminológia esetében mégis van jelentősége a szövegben való megjelenési forma szempontjából. Cabré (1999) a helyesírás szerepét az egységességben látja, ami szintén nem elhanyagolható szempont, viszont a helyesírási variánsok (még akkor is, ha azok sokszor nem felelnek meg a kanonizált helyesírási formáknak) a szövegben való azonosítás miatt is lényegesek. Mi itt abban a formájukban vizsgáljuk a terminusokat, ahogy azokat az első előfordulásukban találtuk, a helyesírási variánsokkal itt külön nem foglalkozunk³⁹.

Az összes lexikai (grafikai) elem számszerűsítésekor minden egységet külön vettünk, még akkor is, ha azok önállóan a nyelvben nem értelmezhetők: *Leonardo da Vinci* (3 elem), *ex ante* és *ad hoc* (2-2 elem).

Mivel a terminológiában ritka a teljesen új elemek alkotása, helyette leginkább a meglévő lexikai elemek felhasználása történik (COTSOES:2002), ezért érdekes az, hogy a terminusokat milyen lexikai elemek építik fel és hány egyedi lexikai elem kombinálódik egymással, hogy új terminológiai egységeket hozzon létre. Ez az euroterminusok esetében is igaz, nagyon kevés olyan új önálló elemet találunk, mint például az *euro* vagy a *komitológia*. Az esetek legnagyobb részében a lexikonban már jelen lévő elemek újszerű kombinációjával találkozhatunk: *átvitelrendszer-üzemeltető*, *Európai Atomenergia-közösség* vagy *nagyon rövid távú finanszírozási rendszer*.

Tekintve, hogy a vizsgálataink azt mutatták, hogy a terminust alkotó elemek szófaji besorolás szempontjából alapvetően a melléknevek és a főnevek csoportjába tartoznak, a leggyakoribb lexikai elemek közül csak az ebbe a két kategóriába tartozó lexikai egységek gyakoriságát vizsgáljuk. Mivel főnévi csoportokat vizsgáltunk, ezért várható volt, hogy messze a leggyakoribb szófaj a főnév lesz, amit az elemzés igazolt is, ezért a főnevekből az első 15 leggyakoribbat, a melléknevekből a 10 leggyakoribbat tüntetjük fel. A gyakoriság szempontjából a melléknevek esetében azért is választottunk 10 elemet, mert ezek előfordulása az adatbázisunkban meghaladta a 10-et, ha ennél több elemet gyűjtöttünk volna ki, az már statisztikailag kevésbé lett volna releváns. Amennyiben a 15., illetve a 10. helyen egynél több esetben volt megfigyelhető azonos számú előfordulás, úgy azokat egyaránt feltüntettük.

Összefoglalva a lexikai elemzés keretében a következő adatokat keressük:

- A terminológiai bejegyzések (fogalmak) száma adott: 985

³⁹ A terminológiai leírás szempontjából, főleg az adatrögzítésben a kanonizált vagy egységesített formát tüntetjük fel a terminus mezőben, a helyesírási variánsokat általában a megjelenési formák között szerepeltetjük, hogy azokra ekképpen elektronikusan rá lehessen keresni. A IATE-ban ezek a *Lookup Forms* mezőben jelennek meg.

- Terminusok száma
- Lexikai elemek száma összesen
- Egyedi lexikai elemek száma
- A leggyakoribb lexikai elemek (a 15 leggyakoribb főnév, a 10 leggyakoribb melléknév).

7.5. Szófaji besorolás

Jurafsky és Martin (2009) a korpuszok nyelvi feldolgozásánál azt emelik ki, hogy a szófajok rengeteg információt szolgáltatnak magáról a lexikai elemről és a vele szomszédos elemekről is, továbbá az információsűrűs során megmutatják többek között a különböző kategóriájú elemeket, és azt, hogy ezek milyen affixumokkal állhatnak. A lexikai elemek szófajainak meghatározása a terminológiai egységek esetében is érdekes lehet. Ez képezi alapját a terminusok nyelvi elemzésének és ezáltal válik lehetővé, hogy a terminológiai szerkezeteket a szövegekből automatikusan kivonjuk.

Rijkhoff (2007) 50 nyelv vizsgálatát követően azt állapította meg, hogy a nyelvek között a szóosztályok, szófajok meghatározásában jelentős kvantitatív és kvalitatív eltérések vannak (2007). Az általunk tanulmányozott öt nyelv lexikai elemeinek szófaji besorolása korántsem volt egyértelmű. Igyekeztünk minden nyelv esetében érvényes kategóriákat találni, a nyelvek közötti különbségek azonban számos kérdést felvetettek, ezeket az egyes szófajok esetében alább ismertetjük.

Ugyan a lexikai elemek összeszámolásánál a grafikai egységeket vettük figyelembe, ez a szófaji besorolásnál nem volt minden esetben tartható. A szófajok szempontjából egy elemnek tekintettük a több egységből álló személy- és földrajzi neveket (*Jean Monnet, Leonardo da Vinci, Marie Curie, New Zealand, La Haya*), vagy a külön lexikai elemekként nem értelmezhető *ex ante* és *ad hoc* szerkezeteket is.

A szófaji besoroláshoz a kategóriák kijelölésénél Jurafsky és Martin (2009) számítógépes nyelvészeten alkalmazott csoportosítását vettük alapul, ezeken csak két kisebb módosítást hajtottunk végre. Míg Jurafsky és Martin a predeterminánsokról beszél, mi inkább a szintaxisban hagyományosan alkalmazott kvantor elnevezést választottuk. Ezen túl az újlatin nyelvekre jellemző, prepozíció és determináns összevonásával létrejövő alakulatokat a formai szempontú besorolás miatt külön kategóriaként kezeljük.

A következő szófaji besorolást választottuk tehát:

N: főnév

Mivel főnévi csoportokkal dolgozunk, ez a szerkezetek alaptagja. Egyetlen főnévnek tekintettük tehát a többbelemű tulajdonneveket és az egy grafikai egységként megjelenő mozaikszavakat is.

Nprop: tulajdonnév

Ezeket az elemeket az elemzés során nem jelöltük külön, a főnevek csoportjában kezeltük őket. Csak azt tekintettük tulajdonnévnek, aminek – Lehmann és Martin-Berthet (2005) meghatározása alapján – nincs jelentése, csak referenciája. Ez az euroterminusok esetében személynevek és földrajzi nevek formájában van jelen. Ebben a kategóriában pusztán arra voltunk kíváncsiak, hogy az euroterminusok felépítésében hány tulajdonnév vesz részt és azok milyen típusúak.

Adj: melléknév

A terminusok felépítésében részt vevő másik alapkategória, amely minden nyelvben a leggyakoribb modifikátorként jelenik meg. A gyakoriság azzal magyarázható, hogy a terminusok legnagyobb része minimálisan két elemű, vagyis az alaptag mellett ott találunk legalább egy modifikátorelemet. Az elsődleges nyelvi eszköz pedig a modifikátor kifejezésére a melléknév.

A nyelvi eltérésekből adódóan a magyar nyelvet kivéve a többi nyelv sorszámnevét ebbe a kategóriába soroltuk (*fifth, troisième, primo, segundo*), és ebbe a csoportba került az olasz birtokos melléknév (*nostro*) is.

V: ige

A terminusok felépítésében marginálisan részt vevő kategória.

Aux: segédige

Ahogy az igék általában kevésbé jelennek meg a terminológiai egységekben, úgy a segédigék megjelenése sem gyakori.

Adv: határozó

Megfigyelhető, hogy bár néhány terminusban találkozunk határozókkal, ezek szerepe is csekély a terminusok felépítésében.

P: prepozíció (Prep) vagy posztpozíció (Postp)

A nyelvi sajátosságoknak megfelelően vagy prepozíciókkal vagy posztpozíciókkal találkozunk. Az angolban és az újlatin nyelvekben számos prepozíció vesz részt a terminológiai egységekben, míg a magyarban a posztpozíciók jóval ritkábban tűnnek fel a terminusok összetevőiként.

Det: determináns

Minden nyelvben ebbe a kategóriába kerültek a névelők, valamint az angolban, a franciában és a spanyolban ide soroltuk a birtokos determinánsokat (*our, notre, nuestro*).

P+Det: prepozíció+determináns

Az összevont determinánsokat soroltuk be ebbe a csoportba, amit a formai azonosítás miatt tartottunk szükségesnek, különösen a szintaktikai elemzés megfelelő elvégzése érdekében. Nem lehetett ugyanis azonos csoportban feltüntetni az *N Prep N Prep Det N* (*conseil d'administration de la BEI*) szerkezetet és a *N Prep N Prep+Det N* szerkezetet (*programme d'aide au retour*), hiszen ezek a felszínen más alakban jelennek meg. Ez a fajta összevonás az újlatin nyelvekre jellemző, azok mindegyikében – bár eltérő mértékben – jelen van.

Num: számnév

Minden nyelvben ide kerültek a tőszámnevek, a magyar nyelvben a sorszámneveket is ide soroltuk.

Vinf: főnévi igenév

A terminusok felépítésében marginális szerepet játszó csoport, a magyar nyelvű terminusok között ilyen összetevő nem is fordult elő.

Vpart: melléknévi igenév

Az egyik legtöbb problémát felvető csoport. A melléknévi igenevek kettős természetűeknek köszönhetően időnként inkább igeként, máskor inkább melléknévként viselkednek. Bizonyos megközelítések szerint a terminológiai szerkezetek leírásánál az *Adj N* kategóriában *Adj*-ként lehet feltüntetni minden igenevet (Daille et al.: 1996). A jelzői szerkezetekben ez általában tartható is: *módosított javaslat, asuntos acumulados*. Az igenévi kategóriától nem lehet azonban eltekinteni abban az esetben, ha a lexikai elem egyértelműen igei használatot mutat, pl.: *trattato su cui è fondata l'Unione* vagy a *figyelmeztető jelzést kiadó tagállam*. A magyar nyelvben például úgy tehetünk különbséget a melléknévi igenév és a melléknév között, hogy igenévnek azt tekintjük, amelyek DP-ben vesz részt (Kenesei: 2000). Jurafsky és Martin (2009) a kettő elhatárolását szintén azon az alapon javasolja, hogy az igei használatúakat tekintsük igenévnek, míg a tulajdonságot leírókat melléknévként: *They were married by the Justice of Peace...*(igenév), *At the time, she was already married* (melléknév). Ennek megfelelően mi is megkülönböztettük a melléknévi igeneveket és a mellékneveket, a melléknévi igenevek fajtái között a nyelvi eltérések miatt nem láttuk indokoltnak különbséget tenni.

Conj: kötőszó

A mellérendelő (*et, y, és*) és az alárendelő kötőszavakat (*that, que*) egyaránt ebbe a kategóriába soroltuk.

Quant: kvantor

Egy egyetlen esetben, de minden nyelvben előforduló elem került ide: *mindenki, all, tous, tutti, todos*.

Pro: névmás

Ide kerültek a vonatkozó (*which, lequél*), visszaható (*se*), határozatlan (*quien, chi*) és személyes névmások (*számára*).

FW: idegen szó

Idegen szavakként azokat az elemeket jelöltük meg, amelyek morfológiájukat tekintve nem illeszkednek az adott nyelv rendszerébe (pl. az angolban az *acquis, ex ante, ad hoc*, a franciában *Small Business Act*).

7.6. Szemantikai elemzés

A terminológiában megfigyelhető a monoszémiára törekvés, a szabványosításnak is éppen ez a célja (Rondeau: 1998). A monoszémia azonban nem minden esetben tartható. A szemantikai egyértelműség hiányának számos megjelenési formája van: a homonímia, a poliszémia, a szinonímia, továbbá egyes szavaknak más kifejezésekben más a jelentése (Stolze: 1999). A szakmai kommunikáció ideálisan valóban poliszémia és szinonímia nélkül zajlik, de a gyakorlatban ez nem lehetséges, mert azonos fogalomra más szakmai csoportok más-más megnevezést használnak, sokszor pedig különböző fogalmakat azonos terminus jelöl (Fóris: 2006b). Mind a szinonímia, mind a poliszémia jelensége megfigyelhető az euroterminusok esetében is, a kérdés az, hogy milyen mértékben fordulnak elő.

A szemantikai vizsgálatot nem lexikai elemeken, hanem a terminológiai egységeken végezzük el, mert a szemantika szempontjából az elsődleges a teljes struktúra jelentése és nem az egyes alkotóelemeké. A szemantikai vizsgálatot azonban nem elsődlegesen a jelentések⁴⁰ szempontjából folytattuk, hanem a terminológailag releváns szemantikai viszonyokra, a szinonímiára és a poliszémiára koncentráltunk.

Az azonos fogalomra használt nyelvi formákat variánsoknak nevezzük, amelyek legfőbb jellemzője, hogy a szövegben azonos kontextusban egymással helyettesíthetők. Mindenekelőtt megvizsgáljuk azt, hogy hány fogalomhoz tartoznak megnevezési variánsok és a variánsokat felmutató fogalmak esetében hány variánssal találkozunk. A variánsok két nagyobb csoportba oszthatók: vannak valódi szinonimák és vannak megnevezési változatok. Valódi szinonimáról abban az esetben beszélünk, ha két változat között lexikai és/vagy morfoszintaktikai módosítás történik: *Lisbon agenda* – *Lisbon strategy*, *accession negotiations* – *entry negotiations*, *Member of the Commission* – *Commissioner*, *Small Business Act* – *initiative relative aux PME*. Megnevezési változatokról akkor beszélünk, ha ugyanakkor a szerkezetnek a rövidebb és hosszabb formájáról van szó, de nem egy szerkezetben belül módosulnak az egyes elemek: *College* – *College of Commissioners*, *Working Party on Energy* – *WP on Energy*, *Accrual Based Accounting* – *ABAC*. A variánsok megnevezését azért választottuk, hogy abba a valódi szinonim egységeket és a megnevezési változatokat is együttesen beleérthessük.

⁴⁰ Külön hangsúlyozzuk, hogy a terminológia szempontjából a jelentést és a fogalmat élesen el kell határolni. A fogalom nyelvfüggetlen, azt a különböző nyelvekben más-más formai megoldások fejezik ki, ezzel szemben a jelentés nyelvfüggő, vagyis a különböző terminológiai nyelvi formák mögött húzódik meg (Stolze: 1999).

A variánssal rendelkező fogalmaknak az összes nyelvben való vizsgálatát követően a változásokat azok jellege alapján nagyobb csoportokba osztottuk és a következő kategóriákat állapítottuk meg:

Rövidített formák alkalmazása

Olyan esetek, amikor a struktúrában szereplő alapösszetevők azonosan minden változatban részt vesznek, a rövidebb formákból viszont bizonyos kiegészítő összetevők elmaradhatnak, vagy a mozaikszavak esetében az egyes elemekre csak utalás történik (pl. az összetevők első betűjével).

- **Teljes forma - mozaikszó**

Ebbe a csoportba azok a változatok kerültek, amelyek esetében a teljes terminológiai egységet egyetlen mozaikszó váltja fel.

gestionnaire des réseaux de distribution – GRD

- **Teljes forma – rövid forma (lexikai elem helyettesítése mozaikszóval)**

Ebben a csoportban azok a variánsok szerepelnek, amelyek esetében nem a teljes terminológiai egységet, hanem csak annak egy részét helyettesíti mozaikszó.

piano strategico europeo per le tecnologie energetiche - piano SET

- **teljes forma – rövid forma (komplex modifikátor helyettesítése egyszerű lexikai elemmel)**

Ebben a csoportban azok a terminusváltozatok kaptak helyet, amelyekben a több tagból álló modifikátort egyetlen lexikai elem helyettesíti.

Tratado sobre el que se funda la Unión - Tratado constitutivo

- **modifikátor hozzáadása**

A rövidebb és a hosszabb forma közötti különbség abban áll, hogy további modifikátorelem kerül bele a szerkezetbe, amely valójában az alapterminust kiegészítő információ.

Általános Tanács - az EKB Általános Tanácsa

Lexikai módosítás

Olyan esetek, amelyekben a szintaktikai szerkezet változása nélkül vagy az alaptagot, vagy a modifikátort, vagy mindkettőt egy másik lexikai elem helyettesíti.

- **lexikai helyettesítés (modifikátor helyettesítése)**

A terminológiai egység modifikátorát egy másik azonos szófajú lexikai elemmel helyettesítjük.

accession negotiations - entry negotiations

- **lexikai helyettesítés (alaptag helyettesítése)**

A terminológiai egység alaptagját egy másik, azonos szófajú lexikai elemmel helyettesítjük.

strategia di Lisbona - agenda di Lisbona

- **teljes lexikai helyettesítés (alaptag és modifikátor helyettesítése egyaránt)**

A terminológiai egységben mind az alaptagot, mind valamelyik modifikátort másik lexikai elem helyettesíti.

inversión general de la obligación tributaria - procedimiento generalizado de inversión impositiva

- **alaptag áthelyezése (a korábbi alaptagból modifikátor lesz)**

A terminológiai egység egy olyan új elemmel egészül ki, amely megváltoztatja a terminus összetevőinek státuszát: az új elem lesz az alaptag, a korábbi elemek pedig modifikátorrá válnak.

európai integráció - európai integrációs folyamat

Szerkezeti módosítás

Olyan esetek, amelyekben a terminológiai egységekben részt vevő elemekben szerkezeti módosítás történik, ami gyakran a lexikai elemek megváltozásával is együtt jár.

- **morfoszintaktikai módosítás**

A szerkezetben részt vevő lexikai elemek morfológiai és szintaktikai változáson esnek át.

európai zászló - az EU zászlója

- **komplex módosítás (morfoszintaktikai és lexikai módosítás egyaránt)**

A szerkezetben részt vevő elemek morfológiai, szintaktikai és lexikai változáson esnek át.

sección "Orientación" - fondo de orientación agrícola

Átvétel

Olyan esetek, amelyekben a variánsok úgy jönnek létre, hogy a teljesen vagy részben saját belső alkotású terminológiai egységek mellett egy másik nyelvből átvett forma is megjelenik.

- **átvétel – saját struktúra**

Zona de Viaje Común - Common Travel Area

A nyelvi elemzésnél az egyes csoportok mögött zárójelben tüntettük fel, hogy a variánsok között hány adott típusú változást azonosítottunk. A több variánssal rendelkező fogalmaknál a legegyszerűbb formákból indultunk ki, és azokhoz képest vizsgáltuk a változásokat, kivéve a mozaikszavaiknál, ahol a teljes formát tekintettük alapnak.

A poliszémia tanulmányozásánál is a formailag azonos terminológiai egységeket és nem az egyes lexikai elemeket vettük alapul. Amennyiben a felszíni alakhoz a korpuszban több jelentés is azonosítható volt, úgy az adott terminust poliszémként jelöltük meg. Hogy valódi poliszémiával állunk szemben, azt az is igazolni tudja, ha az ekvivalensek között a poliszémia nem minden nyelvben fedezhető fel, hiszen a monoszémiára törekvést minden nyelv terminológiai rendszere szem előtt tartja. Ha más nyelvek az adott forma mögötti különböző fogalmakra más-más megnevezést használnak, az megmutathatja, hogy valóban eltérő fogalmakról van szó. Így fontosnak tartjuk azt is, hogy az egyes nyelvekben gyűjtött azonos alakú, de különböző jelentésekkel bíró terminusok felsorolása után, az

összehasonlításban megvizsgáljuk azt is, hogy hány nyelvben figyelhető meg ugyanaz a poliszém jelenség.

7.7. Szintaktikai elemzés

A szintaktikai elemzés célja a terminológiai egységek szerkezetének feltárása. Először is csoportosítjuk a terminusokat aszerint, hogy azokat hány összetevő építi fel. Mivel fő célunk, hogy a leggyakoribb mintákat azonosítsuk, a két-, három- és négyelemű terminusok esetében csak azon szintaktikai szerkezeteket soroltuk fel az elemzésben, amelyek legalább 10 esetben azonosíthatók voltak a korpuszban. Az öteleműek esetében az ötnél több, a hateleműek esetében a háromnál több előfordulást ismertetjük.

Az egyes csoportokon belül megvizsgáljuk, hogy milyen struktúrák jellemzik a szerkezeteket. Elsődlegesen az összetevőkre és azok sorrendjére, vagyis a felszínen megjelenő alakra koncentrálunk, az elemek közötti viszonyokat nem jelöljük, mert az az azonosítás szempontjából nem releváns. A szerkezet belső összetétele⁴¹ az értelmezésben játszik szerepet, ennek tanulmányozására a formai vizsgálatnál nincs módunk. A szerkezeteket így az alkotóelemek sorrendjében tüntetjük fel, ahogy az a terminuskivonatolás esetében is általában megfigyelhető (lásd: Eurotermbank: 2005): *Adj N Prep Det N*.

7.8. Morfológiai elemzés

A morfológiai vizsgálat során nem a teljes terminológiai egységet tanulmányozzuk, hanem ismét a lexikai összetevőket. A szintagmák mellett az összetételek is felbonthatók alaptagra és modifikátorra: *capomissione* (*capo* – alaptag; *missione* – modifikátor) vagy *elfogatóparancs* (*elfogató* – modifikátor; *parancs* – alaptag). Az alaptag a nyelv

⁴¹ A belső szerkezetet az értelmezéshez a következőképpen ábrázolhatjuk:

- **Adj** [[N₂ N₃] N₁]
bilateral [[*air services*] *agreement*]
- **Adj** [N₂ [N₃ N₁]]
Central [*Schengen* [*Information System*]]
- **Adj** N₃ [N₂ N₁]
National Employment Action Plan

Jelen vizsgálatban azonban csak a felszínen azonosítható szerkezettel foglalkozunk, így a három csoportot egy csoportként tüntetjük fel: Adj N N N.

tipológiájának megfelelően az újlatin nyelvekben többnyire bal oldalon, a magyar és az angol estében leginkább a jobb oldalon helyezkedik el. Összetételnek tekintettünk minden olyan egységet, amely két szabad morféma összekapcsolásával keletkezett (ebből a szempontból pl. a *kulcskérdés* összetétel, de az *előfinanszírozás* nem). A klasszikus összetételi tagokból álló lexikai elemek ugyan nem szabad morfémák összeolvadásából jönnek létre, de ezeket többnyire (többek között Kenesei: 2000, Scalise: 1994) összetételnek tekintik annak ellenére, hogy a képzés és az összetétel határán helyezkednek el (pl. *xenofóbia*). Az összetételeknél a mellékneveket és a főneveket külön vizsgálva minden előfordulást feltüntettünk.

Tekintve, hogy a terminológia szempontjából a szóalkotás lényeges, vagyis elsődlegesen a képzés és az összetételek (Niederbäumer: 2000), az inflexiók toldalékok a terminológia számára nem érdekesek (Felber: 1984), így azokkal nem foglalkoztunk. A lexikai elemeket nem elemezzük szét morfémákra, hanem a képzésnél azt vizsgáljuk meg, hogy melyek azok az affixumok, amelyek jellegzetesen részt vesznek a terminológiai egységek felépítésében. Affixumokról abban az esetben beszélünk, ha olyan kötött morfémával van dolgunk, amely egy szabad morfémához csatlakozik és ahhoz szorosan hozzákapcsolódik (Scalise: 1984). Olyan elemekről van tehát szó, amelyek önállóan nem szerepelnek a mondatban. A magyar nyelvben ennek a meghatározásnak megfelelően a *kül-, al-, köz-* elemeket affixumokként és nem összetételi tagokként kezeljük. Nemcsak a termékeny, hanem a nem produktív képzéseket is vizsgáljuk, vagyis abban az esetben, ha szabályosság fedezhető fel az affixum megjelenésében, vagyis ha annak szerkezete elemzés révén levezethető, akkor azt a listában feltüntetjük (pl. *-mány* a magyar nyelvben).

A morfológiai csoportosítás szempontjából érdekes azt megvizsgálnunk, hogy a terminológiai egységekben részt vevő elemek közül hány tőszóval (affixum nélküli egység) és hány képzett szóval van dolgunk. A morfológiai elemzésben négy csoportot alkottunk: külön vizsgáltuk a mellékneveket és a főneveket, valamint azokon belül külön a prefixumokat és a suffixumokat. A prefixumoknál csak azokat az eseteket tüntettük fel, amelyek legalább kétszer előfordultak, a suffixumoknál pedig csak azokat, amelyek legalább öt esetben szerepeltek az adatbázis elemei között. A nagyobb csoportok azonosítása érdekében nem tettünk különbséget sem az allomorfok között, sem az egyéb affixumváltozatok között. Ennek megfelelően nem került külön csoportba – többek között az angolban – a *-sion* és a *-tion*, hanem egy közös *-ion* kategóriát határoztunk meg:

cohesion, appropriation. Hasonlóképpen *Re-* *R-* és *Ré* is egy csoportba került a franciában: *recours, renvoi, résolution*.

7.9. Összegzés

Tekintve, hogy az elemzés fő célja a terminusok olyan nyelvi leírása, amely azok szövegben való azonosítását megkönnyíti, így kiindulásunk formai alapú. Azokra a nyelvi jellemzőkre koncentrálunk, amelyek elsősorban a felszínen jelennek meg, vagyis azt vizsgáljuk meg, hogy a nyelvi formából milyen terminológiában hasznosítható információk nyerhetők. Az általunk vázolt vizsgálati módszer egyben egy olyan lehetséges elemzési metodológiát kíván nyújtani, amellyel más szakterminológiák átfogó nyelvi leírása is elvégezhető. Az elemzés négy különböző szinten történik: morfológiai, szintaktikai, szemantikai és lexikai szinten. Ugyan a terminus nyelvi és fogalmi oldalának vizsgálata hagyományosan az eltérő megközelítés miatt külön elemzés keretében folyik, mégis azzal érvelünk, hogy a formából, nevezetesen a terminus alaptagjából nagy biztonsággal megjósolható az a fogalmi kategória, amelybe a terminus beletartozik.

Törekedtünk arra, hogy az elemzésben alkalmazott kategóriák minél általánosabbak, ezáltal minden nyelv esetében használhatók legyenek, a nyelvi különbségek miatt azonban időnként részletesebb alkategóriákat kellett alkalmaznunk.

Bár elsődlegesen a nyelvi jellemzőkre koncentráltunk, megállapítottuk, hogy azok leírását meg kell előznie a fogalmi leírásnak. A fogalmi elemzés keretében a fogalmak azonosítását és az azokat jelölő terminusokat kell elvégeznünk. Az alaptagok kigyűjtésével ekkor válik lehetővé a fogalmi kategóriák meghatározása. A véges számú fogalmi kategória segítségével reményeink szerint felvázolható a szakterület fogalmi alapstruktúrája.

A statisztikai adatok esetében lexikai egységnek a grafikai egységet tekintettük, hiszen ez ismerhető fel a szövegben akár manuálisan, akár elektronikusan, a szófaji és a szintaktikai elemzésnél azonban az önállóan nem elemezhető egységeket (*ad hoc, Új-Zéland*) egy lexikai egységnek tekintettük. A lexikai elemzésben a terminológiai egységek, az összes lexikai egység és az egyedi lexikai egységek számát, valamint a leggyakoribb főneveket és melléknéveket tüntettük fel. Külön részt szenteltünk az egyedi lexikai elemek szófaji besorolásának, amire többek között a szintaktikai szerkezetek leírásához volt szükségünk.

A szemantikai elemzésben a terminológia számára érdekes szemantikai viszonyokat, a poliszémia és a szinonímia jelentőségét vizsgáltuk. Mindkettőnél fontosnak tartottuk annak számszerűsítését, hogy az összes terminológiai egységben hány variánssal és hány poliszém elemmel találkozunk. A szinonímia esetében variánsokról beszélünk, amelyeket különböző kategóriákba soroltunk aszerint, hogy a legrövidebb formához vagy az alapformához képest milyen változás figyelhető meg a két terminológiai egység között.

A szintaktikai elemzés célja a többbelemű terminusokat alkotó elemeknek az összetevők sorrendjében való leírása. Csak a felszínen megjelenő elemekkel foglalkoztunk, az összetevők egymáshoz való viszonyát, a terminológiai egység belső szerkezetét nem vizsgáltuk.

A morfológiai vizsgálat a terminusok felépítésében részt vevő affixumok felsorolására vonatkozik. A kötött morfémákként meghatározott elemeknél – elhatárolva egymástól a főneveket és a mellékneveket – külön kezeltük az affixumokat és a prefixumokat. Elemző megközelítést alkalmaztunk, tehát a szabályosságot mutató nem produktív képzéseket is felvettük a listára. A morfológián belül az egyelemű összetételeket is elemeztük, és leírtuk azok összetevős szerkezetét.

8. A FOGALMAK OSZTÁLYOZÁSA

„We know a book is something composed of pages and made of paper. We also know there are words printed in a book. There may be other information. All these knowledge composes the concept of “book”.”

Yang Li, Tong Zhang, Stephen E. Levinson: Word Concept Model for Intelligent Dialogue Agents

Amikor egy adott terminológiához kapcsolódóan osztályozást végzünk, erről kétféle értelemben beszélhetünk: a szakterület osztályozási rendszeréről és a fogalomosztályozásról (Felber: 1984). A szakterületi osztályozás szintén kétféle szinten folyhat: egyrészt a szakterület elhelyezhető a többi szakterülethez képest, vagyis meghatározható, hogy a vizsgált szakterület hogyan kapcsolódik más szakterületekhez (vö.: 2.1.1.), másrészt feltérképezhető, hogy ez a terület milyen további alterületekre oszlik (vö.: 2.1.2.). A fogalmi osztályozásnál a fogalmakat csoportosítjuk fogalmi osztályokba a hasonló tulajdonságok alapján, és így írjuk le a fogalmi rendszert (Cabré: 1999).

Ha abból indulunk ki, hogy a terminológia adott szakterület fogalmi rendszerébe illeszkedő fogalmak megnevezéseinek összessége, akkor várhatóan a szakterületi és a fogalmi osztályozás között párhuzamot találunk: a fogalmi kategóriáknak ennek alapján illeszkedniük kell a szakmai alterületekhez. A fogalmi csoportosítás után így megvizsgáljuk, hogy ez a megfeleltetés létrehozható-e.

A vizsgálattal az a célunk, hogy azonosítsuk a generikus fogalmi kategóriákat és azokat rendszerbe foglaljuk. A különböző szempontok alapján más-más osztályozási rendszer hozható létre (ISO 704), így minden rendszerezés valamennyire önkényes lesz. Bármilyen osztályozási módot válasszunk is, az mindenképpen hasznos lehet több tekintetben is: modellelzi a fogalmi struktúrát, ábrázolja a fogalmi viszonyokat, az egységes terminológia alapját képezi, megkönnyíti az összehasonlító elemzést és segít a definíció meghatározásában (idem). Feltételezésünk, hogy a fogalmak osztályozása révén kapunk néhány nagyobb kategóriát, amelyek segítségével közelebb kerülhetünk az euroterminusok körébe tartozó fogalmak meghatározásához.

8.1. A fogalmi kategóriák meghatározásának módja

Az alapkategóriák megállapítása korántsem egyértelmű feladat (Habert, Nazarenko, Salem: 1997); mindenekelőtt azt kell tehát meghatároznunk, hogy mit tekintünk fogalmi kategóriának. Ebben a tekintetben visszanyúlhatunk Arisztotelészig, aki megállapította,

hogy az ember a kategorizálást a hasonló tulajdonságok alapján végzi (Stolze: 1999). Ezt a megállapítást felhasználva a fogalmi kategóriát úgy értelmezzük, mint egy szervező elem köré csoportosuló elemek összességét. A szervező elem valójában olyan elvont csoportalkotó tényező, amely a hasonló tulajdonságok összességeként fogható fel, azaz egy csoportba olyan elemek kerülnek, amelyek egy vagy több közös tulajdonsággal rendelkeznek.

A kategorizálás kétféle irányból is elvégezhető: kiindulhatunk előre meghatározott kategóriákból, és azokba igyekszünk a különböző fogalmakat elhelyezni (szükség esetén menet közben módosítva a kategóriákat), vagy kiindulhatunk a fogalmakból és azokat próbáljuk általánosítható tulajdonságaik alapján csoportokba rendezni. Úgy véljük, hogy abban az esetben, ha egy szakterületen fogalmi rendszerezés még nem történt, vagy nem található alkalmazható/adaptálható osztályozási rendszer, akkor célravezetőbb a fogalmakból kiindulni és azok alapján meghatározni a csoportokat. Ebben az esetben ugyanis nem korlátozza a vizsgálatot egy eleve adott konceptuális megközelítés.

A fogalmi csoportok megítélésünk szerint absztrakció és általánosítás útján határozhatók meg leginkább. Az absztrakció során az általánosabb fogalmak felé haladva elmaradnak az egyedi jegyek, míg végül csak a legáltalánosabbak maradnak meg (Fóris: 2006b). A gyakorlatban ezt úgy valósíthatjuk meg, ha a terminusok alaptagjából indulunk ki. Ahogy korábban jeleztük, a terminus alaptagja sokat elárul az általánosabb fogalmi kategóriáról, vagyis a terminológiai egységek többnyire átlátszóak (vö.: 7.1.). Amennyiben az alaptag nem tükrözi a generikus kategóriát, úgy azt a fogalom alapján módosítanunk kell: a *Bizottsági Elnökök Értekezlete* például nem fórum, hanem egy intézmény állandó szerve. Ehhez a művelethez szükséges ellenőriznünk minden esetben a mögöttes fogalmat.

Az első lépésben az összes terminusból kigyűjtöttük az alaptagokat, az előbbieknél megfelelően módosítva adott esetben a kategóriát. Ezzel 316 egyedi alaptagot kaptunk: pl. *ügynökség, szervezés, részleg, zászló, megállapodás, jogsegély, helyettes*. Ezt követően már csak az alaptagokat vizsgáltuk, és azokat a hasonló tulajdonságok alapján nagyobb csoportokba rendeztük, ezáltal 20 fogalmi kategóriát állapítottunk meg.

8.2. A fogalmak osztályozása

A csoportosítás során fontos volt, hogy az általánosítás érdekében igyekezzünk nagyobb, általánosabb fogalmi kategóriákat használni. Felbernél (1984) is azt találjuk,

hogy a többnyelvű fogalomosztályozáshoz olyan egységes osztályozási rendszert kell találni, amely minden nyelv esetében érvényes lehet. Az EU esetében – ahogy azt már többször hangsúlyoztuk – viszonylag jó helyzetben vagyunk, mert a fogalmak elsődlegesen nem nyelvhez, hanem egy nemzetek feletti struktúrához kötődnek. A szöveg alapú, formai megközelítésben, természetesen, a jelentésben mutatkozhatnak nyelvi eltérések, de ezek nem a fogalmi oldalon, hanem szemantikailag jelennek meg.

Mivel a terminusok sokszor több kategóriába is besorolhatók, a csoportosítás egyszerűsítése szempontjából csak a legjellemzőbb, legrelevánsabb kategóriát jelöljük meg. A költségvetés egyszerre lehet eljárás, fellépés, rendszer vagy eszköz is, viszont elsődlegesen rendszerként jelöltük meg, ebben az esetben figyelembe véve a fogalommeghatározást is, amely azt sajátos költségvetési rendszerként tünteti fel. A 985 fogalom vizsgálatakor a következő 20 tágon értelmezett kategóriát azonosítottuk, amelyeket az alábbiaknak megfelelően határozzunk meg:

jogi aktus: az Európai Unió jogalkotási folyamatai során születő dokumentum

pl.: csatlakozási jegyzőkönyv, módosított javaslat

dokumentum: az Európai Unió keretében létrejött nem jogalkotási dokumentum, nyomtatvány, irat vagy okmány

pl.: éves jelentés, panaszbeadvány, európai szabványosított információs adatlap

szabályozási keret: uniós jogi területek, jogi keretek, jogi kategóriák, követelmények, kritériumok, normák, magatartási szabályok

pl.: költségvetési végrehajtási jogkör, közös referenciakeret, koppenhágai kritériumok, európai piaci rendtartás, európai fogyasztóvédelmi jog, közösségi jog, másodlagos jog

politika: egy adott szakterület vagy szakmai tevékenység céljainak megvalósítása érdekében alkalmazott eszközök, programok, eljárások, magatartások és fellépések összessége

pl.: kohéziós politika, európai energiapolitika

elv: olyan koherens elképzelés, amely szervező-irányító erőként működik

pl.: a szabályozás javítására vonatkozó elv, gazdasági szolidaritás, kulturális sokszínűség

szimbólum: az identitás azonosítására, a sajátos jelleg kiemelésére szolgáló jelzés vagy eszköz

pl.: Európa-nap, schengeni szám, második pillér, európai zászló

eszköz: egy meghatározott cél elérésére használt dolog; lehet konkrét tárgy, számítógépes rendszer és pénzügyi eszköz

pl.: igazgatási kiadások, mezőgazdasági támogatás, megfelelési táblázat, Európai Unió Újságírói Díj

státusz: valamilyen kategória, egy adott csoporton belül elemek egymáshoz való viszonya vagy állapot, amely tipikusan kijelölés eredményeként jön létre

pl.: csatlakozó állam, európai polgárság

folyamat: hosszan tartó esemény, amelynek a kezdőpontja határozható meg

pl.: csatlakozási folyamat, konvergencia

fellépés: konkrét cél elérése érdekében végzett szándékos tevékenység, egy hosszabb folyamat részeként tett konkrét lépés vagy lépések sorozata

pl.: jogszabályok közelítése, az Európai Parlament hozzájárulása, csatlakozás, bővítés, MTIC-csalás

szerv: meghatározott céllal létrehozott, autoritással rendelkező intézményesült szerveződés, amelyben személyek statikus csoportja vesz részt (a személyek státusza a meghatározó)

pl.: eseti küldöttség, Választottbírósági Bizottság, Európai Újjáépítési Ügynökség

fórum: személyek meghatározott céllal való dinamikus csoportosulása (a személyek közötti interakció a hangsúlyos)

pl.: csatlakozási tárgyalás, éves ülészak, barcelonai konferencia

személy: adott feladatkörrel vagy szerepkörrel rendelkező konkrét vagy átvitt személyi kategória

pl.: számvitelért felelős tisztviselő, panaszos, független rendszerüzemeltető

eljárás: egy adott cél elérésének szabályozott lépései, aminél mind a kiindulópont, mind az út lépései, mind pedig a végpont meghatározható

pl.: alternatív vitarendezési eljárás, bizottsági szakasz

program: egy cél elérése érdekében alkalmazott eszközök és fellépések összessége, ide tartozik a közösségi terv, a stratégia, a kezdeményezés, a rendezvény, a díj és a program

pl.: éves ellenőrzési terv, barcelonai cél, CARDS, Európai Unió Újságírói Díj

rendszer: meghatározott szabályok, elemek és eljárások egymással összefüggő összessége

pl.: általános fordított adókvetési rendszer, európai fogyasztóvédelmi központok hálózata

magatartás: adott dologhoz való tudatos viszonyulás (egyoldalú szemlélet jellemző)

pl.: egységes európai megközelítés, a Közösség által képviselendő álláspont, európaiságtudat

viszony: két vagy több dolog egymáshoz való viszonyulása (többoldalú szemlélet jellemző)

pl.: közigazgatási együttműködés

hely: az Európai Unió tevékenységei nyomán létrejött valósan, földrajzilag vagy virtuálisan meghatározható terület

pl.: a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség, közös piac

cél: a jövőben (tervezetten) megvalósuló esemény vagy állapot, amelynél a végpont határozható meg

pl.: barcelonai cél, lisszaboni célkitűzés, K+F beruházási cél

A fenti kategóriák alapján megállapíthatjuk, hogy az európai uniós szakterület fogalmi rendszerét az Európai Unió keretében létrejött, alapvetően ahhoz kötődő vagy abban sajátos értelmezést nyert jogi aktusok, szabályozási keretek, elvek, szimbólumok, politikák, személyek, fórumok, szervek, eljárások, folyamatok, magatartások, eszközök, programok, rendszerek, fellépések, helyek, dokumentumok, státuszok, viszonyok és célok összessége alkotja.

8.3. A kategóriák statisztikája

8.3.1. A fogalmi kategóriák

Szervek	179
Jogi aktusok	103
Dokumentumok	90
Programok	76
Eszközök (elektronikus és pénzügyi eszközök is)	71
Személyek	70
Fellépések	62
Eljárások	52
Rendszerek	43
Fórumok	38
Elvek	35
Státuszok	32
Politikák	27
Helyek	23
Szabályozási keret	31
Viszonyok	16
Magatartások	13
Folyamatok	12
Szimbólumok	9
Célok	3

A kategóriák előfordulásaiból megállapítható, hogy a fogalmak több mint egyharmadát a szervek, a jogi aktusok és a dokumentumok (372 fogalom) teszik ki, ami az Európai Unió közigazgatási jellegét mutatja. A jogi aktusokként és a szabályozási keretként meghatározott fogalmak magas száma (134) arra utal, hogy az Unió nemcsak sajátos adminisztráció, hanem ahhoz egyedi jogrendet is létrehozott. A programok nagy száma (76) arra enged következtetni, hogy az EU működésében jelentős szerepet játszanak a programok, amelyek a sajátos uniós politikák keretében valósulnak meg (összesen 103 fogalom). A mindennapi működéshez fellépések, eljárások, rendszerek, fórumok, viszonyok, magatartások és folyamatok (236 fogalom) kapcsolódnak, amihez nagyszámú eszköz (71) járul hozzá. A személyeket valójában olyan sajátos szerepekként értelmezhetjük, amelyek az Unió különböző szintjein, különböző keretben és tevékenységben vesznek részt; ezeknek a sajátos szerepeknek a száma (70) is jelentős. Fontosak az elvek és a szimbólumok is (44), amelyek az Unió identitását hivatottak biztosítani. A kevésbé gyakori státuszoknak igazából a kategorizálásban van nagy

szerepük, mert ezek adott csoport tagjai között jelölnek viszonyokat (*pénzügyi év, európai év; nettó kifizető, nettó kedvezményezett; csatlakozásra váró ország, társult ország*). Az Unióhoz számos egyedi hely is kapcsolódik, amely főleg virtuális térségek formájában jelenik meg: *euroövezet, belső piac, közös gazdasági térség*.

Külön meg kell említeni, hogy a célok, amelyek számukat tekintve a legutolsó helyre kerültek, mégis keretbe foglalják a fogalmi kategóriákat. Megítélésünk szerint ez elsősorban azzal magyarázható, hogy az Európai Unió céljainak többsége nem sajátosan magához az intézményhez kötődik, hanem teljesen általános célkitűzések ezek, amelyeket sok állam, közösség és szervezet oszt (pl.: demokrácia, a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteletben tartása, a jogállamiság, a népek közötti szolidaritás, a fenntartható fejlődés stb.). Az Európai Unió viszont olyan szerveződés, amely éppen azért jött létre, hogy ezeket a sokakkal közös célokat egy sajátos keretben, sajátos eszközökkel próbálja megvalósítani.

Összefoglalóan azt mondhatjuk el, hogy az uniós fogalmi rendszer egy olyan programközpontú közigazgatási-jogi entitásra utal, amely általános célokat sajátos eszközökkel, személyekhez kötődő sajátos szerepekkel és tevékenységekkel egy egyedi térben igyekszik megvalósítani.

8.3.2. Egyedi és általános fogalmak

A fogalmak nemcsak a fogalmi kategóriákba sorolhatók be, hanem azok aszerint is vizsgálhatók, hogy egyedi vagy általános fogalmakkal van-e dolgunk (vö.: 7.2., Fogalomelemzés). Az egyedi fogalmak egyszeri, határozott dolgokhoz, az általános fogalmak pedig a dolgok egy adott csoportjához kapcsolódnak. Az általános fogalmak száma 711, az egyedi fogalmaké 274.

Az egyedi fogalmak (274) a következő fogalmi kategóriákon belül jellemzőek: szervek (*az Európai Unió Tanácsa*), programok (*Európai Halászati Alap*), jogi aktusok (*Schengeni Megállapodás*), helyek (*Európai Gazdasági Térség*), rendszerek (*az Ombudsmanok Európai Hálózata*). A fogalmak több mint egynegyede tehát az egyedi fogalmak körébe tartozik. Ez a magas szám azt is jelzi, hogy az EU önálló entitás, amely egy olyan új valóságot hozott létre, amelynek folyamatosan újabb és újabb tagjai vannak. Megítélésünk szerint az EU a sajátos egyedi dolgok kialakítása révén igazolja saját önállóságát, egyediségét, identitását, sőt létjogosultságát is.

8.4. A kategorizálás nehézségei

Felmerülhet a kérdés, hogy miért különböztettük meg egymástól a jogi aktust és a dokumentumot, és miért nem alkottunk egyetlen **dokumentum** kategóriát. A megkülönböztetés alapját a jogalkotási folyamatban játszott szerep adta, amit azért éreztünk indokoltnak, mert azon túl, hogy ezeket a dolgokat is alapvetően a dokumentum jelleg határozza meg, egy olyan (jogi) többletjeggyel is rendelkeznek, amely alapján külön csoportot alkothatnak. A jogalkotási folyamatban részt vevő dokumentumok a javaslati formától a véglegesen kihirdetett változatig a jogi aktus kategóriájában kaptak helyet. Az egyéb dokumentumok, mint pl. az *útlevel*, az *egészségbiztosítási kártya* vagy *adatlap* a dokumentumok közé kerültek. A szürke zónában helyezkednek el az olyan dokumentumok, mint pl. a jelentések vagy a bírósági beadványok, amelyek kapcsolódhatnak a jogalkotási folyamathoz, de abban nem szükségszerűen vesznek részt. Így ezeket végül az egyéb dokumentumok közé soroltuk.

A fórum és a szerv közötti különbségtétel sem tűnhet első látásra egyértelműnek, ugyanis mindkettő személyek csoportját jelöli. A szerv esetében egy állandóbb, intézményesült (eljárásokkal, rendszerekkel, székhellyel rendelkező) csoportosulással állunk szemben, míg a fórum esetében a csoportosulás ad hoc jellegű, spontánabb összetételűnek tekinthető.

A másik érdekes kérdést a szemantikailag nem vagy kevésbé átlátszó szerkezetek jelentették. A *közös álláspont* például három különböző fogalmat is takar, ugyanakkor ezek két kategóriába sorolhatók (kettő jogi aktus, a harmadik magatartás). Az alaptag is sokszor félrevezető a csoportosítás szempontjából: a *közös stratégia* például nem program, hanem jogi aktus. A metaforák esetében is szükség volt a fogalom pontos meghatározására a kategóriák közötti elhelyezéshez: *intézményi háromszög* (viszony) vagy a *Szerződések őre* (státusz).

Egyes fogalmak többféle jelleget hordoznak magukban, és attól függően, hogy az adott fogalomban, jelentésben melyik jelleg domborodik ki, aszerint kellett a legjellemzőbb kategóriát megválasztani. A különböző jellegek különböző fogalmi kategóriákra utalnak, ilyen a fentebb említett *költségvetés* fogalma, de ehhez hasonlítható a *szavazás* is, amely éppúgy lehet eljárás, mint fellépés. Ezekben az esetekben minden előfordulásnál ugyanazt a kategóriát lehetett megjelölni, mert a fogalommeghatározás alapján eldönthető volt az az egy kategória, amelybe a fogalom jellemzően beletartozhat. Más, többször előforduló alaptagok esetében viszont a különböző szerkezetekben más-más

jelleg volt hangsúlyosabb, így ezeknek megfelelően kerültek különböző kategóriákba: a *nyilatkozat* bizonyos esetekben dokumentumnak (*megbízhatósági nyilatkozat*), más esetekben inkább fellépésnek (*személyes nyilatkozat*) számít, vagy a *polgárság* lehet magatartás (*aktív európai polgárság*) vagy státusz (*uniós polgárság*) is.

Voltak nehezen kategorizálható esetek is. Problémát jelentett többek között az *egységes vízumformátum*, a *megfelelési táblázat*, a *szociális piacgazdaság* vagy a *közösségi vívmányok* terminusok mögött található alapfogalom meghatározása. Az *egységes vízumformátum*-ot végül a szabályozási keret kategóriájában helyzetük el, annak norma jellegére hivatkozva, a *megfelelési táblázat* elektronikus eszközként az eszközök közé került, a *szociális piacgazdaság* a gazdaság viszony jellegéből adódóan a viszony kategóriában foglalt helyet, a *közösségi vívmányok* pedig alap-jogiaktusok lévén jogi aktusként kerültek kategorizálásra.

8.5. Alrendszerek

8.5.1. Dinamikus és statikus kategóriák

A fogalmi kategóriák egy része csoportosítható aszerint, hogy azok inkább dinamikus, vagy inkább statikus viszonyokat fejeznek ki.

Fellépés és magatartás: a fellépés aktív, dinamikus tevékenység egy cél elérése érdekében, a magatartás szintén aktív, viszont statikus viszonyulás egy adott dologhoz.

Rendszer és viszony: a rendszer dolgok közötti dinamikus kapcsolat, míg a viszony dolgok közötti statikus kapcsolat.

Státusz és szimbólum: mindkettő statikus viszonyt fejez ki és mindkettő hozzárendelés eredményeként jön létre; a státusz esetében egy jellemzőt, egy tulajdonságot rendelünk hozzá egy dologhoz, míg a szimbólum esetében egy dolgot rendelünk hozzá annak az egyik kiemelt jellemzőjéhez vagy tulajdonságához.

Szerv és fórum: a szerv személyek, eljárások és rendszerek statikus csoportosulása, míg a fórum személyek, eljárások és rendszerek dinamikus csoportosulása.

8.5.2. Esemény szemléletű kategóriák

A fogalmi kategóriák másik részénél az eseményből kiindulva határozhatjuk meg a kategória fő jellemzőjét.

Folyamat, cél és eljárás: a folyamat hosszan tartó eseményt jelöl, amelynek a kezdőpontja határozható meg, a cél esetében a végpont emelhető ki, míg az eljárásnál mind a kezdőpont, mind a végpont, sőt a kettő közötti lépések is megállapíthatók.

Eszköz, program, politika: az eszköz esetében egy konkrét dolog kerül alkalmazásra egy cél érdekében, a programnál a cél érdekében alkalmazott eszközök és fellépések összességéről van szó, a politika kategóriájába pedig célok, eszközök, programok, eljárások, magatartások és fellépések egyaránt beletartoznak, amelyek adott szakterülethez vagy tevékenységi körhöz szorosan hozzákapszolódnak.

8.5.3. Alapkategóriák

A személy, a hely, az elv, az eszköz, az eljárás és a valamilyen szintű szabályozási keret megítélésünk szerint olyan alapvető kategóriáknak tekinthetők, amelyek a legtöbb fogalmi rendszer kategóriái között megtalálhatók.

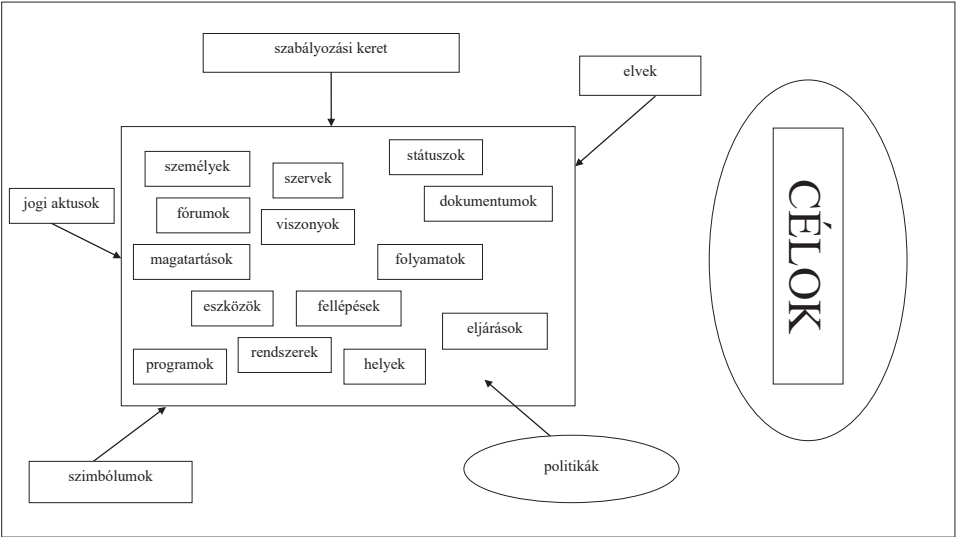
8.6. Kategóriaábrázolás

Az ábra azt kísérli meg bemutatni, hogy a jogi aktusok, a szabályozási keret, az elvek és a szimbólumok alkotják azt az alapstruktúrát, amelyek meghatározzák a különböző politikák alapjait. Ezen a struktúrán belül található a politikák működtetéséhez szükséges, egymással a legkülönbözőbb interakcióba lépő elemek (személyek, fórumok, szervek, eljárások, folyamatok, magatartások, eszközök, programok, rendszerek, fellépések, helyek, dokumentumok, státuszok és viszonyok). Mind az alapstruktúrát, mind a struktúrában található elemeket pedig áthatják a célok, amelyek az egész struktúrának mozgatórugói.

Ha a fogalmi rendszert összevetjük a 2.1.2. részben bemutatott szakterületi csoportosítással, akkor egyértelmű párhuzamot fedezhetünk fel. Az alapstruktúrában mindkét esetben hasonló elemeket találunk: a fogalmi rendszernél a jogi aktusok, a szabályozási keret, az elvek és a szimbólumok építik fel ezt a keretet, míg a szakterületi

csoportosításnál a jogi keret, az alapelvek és az európai integráció alkotják az alapstruktúrát. Az alapstruktúrában találhatók meg mindkettőnél a politikák, amelyeket a szakterületnél az intézményrendszer és a költségvetés működtet, a fogalmi rendszerben azonban ezeken kívül jóval több rendszeralkotó elemet találunk. A költségvetés valójában eszköz, eljárás vagy fellépés is lehet, az intézményrendszerbe pedig mindenfajta egyéb elemet beleérthetünk. A különbség tehát igazából a részletezettségben ragadható meg.

A fogalmi rendszert a következőképpen ábrázoltuk:

8.7. Összegzés

A fogalmakat a fogalmi rendszer felvázolása érdekében hasonló tulajdonságaik alapján nagyobb fogalmi kategóriákba rendeztük. Az osztályozáshoz formai megközelítést alkalmaztunk, amely a gyakorlatban az alaptagok kigyűjtéséből, majd absztrakció útján a generikus kategóriák meghatározásából állt. Összesen 316 egyedi alaptagot és 20 generikus kategóriát különítettünk el. Ezáltal jutottunk közelebb ahhoz, hogy az euroterminusok körébe tartozó fogalmakat azonosítsuk. Az euroterminusokat a fogalmi csoportosítás alapján jogi aktusok, szabályozási keretek, elvek, szimbólumok, politikák, személyek, fórumok, szervek, eljárások, folyamatok, magatartások, eszközök, programok, rendszerek, fellépések, helyek, dokumentumok, státuszok, viszonyok és célok összességeként határoztuk meg.

A kategóriák gyakoriságát alapul véve a fogalmi rendszerre vonatkozóan számos következtetést levonhattunk, és így megállapítottuk, hogy az uniós fogalmi rendszer egy programközpontú közigazgatási-jogi entitás létét feltételezi, amely általános célokat sajátos eszközökkel, sajátos szereppel rendelkező személyekkel, célzott tevékenységekkel, egy egyedi térben igyekszik megvalósítani. Az EU sajátos helyzetét és egyedi arcát az egyedi fogalmak nagy száma is alátámasztja, amelyek az összes fogalomnak a 28%-át teszik ki.

Ezt követően ismertettük, hogy az osztályozás során milyen nehézségekkel találkoztunk és azokat hogyan próbáltuk megoldani. Gondot okozott többek között bizonyos kategóriák szétválasztása (pl. fórum/szerv) vagy a szemantikailag kevésbé átlátszó szerkezetek mögötti alapfogalmak meghatározása. A kategorizálás során az egyes csoportok között alrendszerek voltak megfigyelhetők, így meghatároztunk dinamikus és statikus kategóriákat, esemény szemléletű kategóriákat és alapkategóriákat.

Végül ábrázoltuk a fogalmi kategóriákat, ezáltal mutatva be a szakterületi fogalmak rendszerét. Majd próbáltunk párhuzamot találni a szakterületi és a fogalmi osztályozás között, és arra jutottunk, hogy azok jórészt megfeleltethetők egymásnak, a különbség leginkább a politikákat működtető elemek részletezettségében fedezhető fel.

9. AZ ANGOL NYELVŰ EUROTÉRMINUSOK NYELVÉSZETI SZEMPONTÚ JELLEMZÉSE

„All governments deal in jargon, but the European Union may be the world leader. Its key strategy, honed over many years, is to avoid calling anything by a name that might let an outsider guess what is being talked about.” The tower of babble, Economist

9.1. Lexikai elemzés

Terminológiai bejegyzések (fogalmak) száma: 985

Terminusok száma: 1238

Lexikai elemek száma összesen: 3521

Egyedi lexikai elemek száma: 973

A leggyakoribb lexikai elemek:

Főnevek

Community	60
policy	44
committee	43
Union	38
Council	38
programme	34
member	29
report	27
system	26
procedure	25
state	24
Treaty	23
agreement	23
EU	22
cooperation	22

Melléknevek

European	148
common	38
economic	23
national	21
financial	20
general	18
social	17
internal	16
joint	15
single	13

9.1.1. Szófüji besorolás

N: 701

Nprop: 31

Adj: 224

Prep: 14

Num: 4

Vpart: 13

V: 2

Aux: 2

Conj: 2
Det: 3
Adv: 3
Quant: 1
Pro: 1
FW: 3

9.2. A terminusok formája

Zéró determináló elem, csak alaptag: 73

Zéró affixum: 20

judge, note

Affixummal: 53

judgment, maladministration

Összetétel: 10

Director-General, part-session

Komplex terminus: 1045

Community activity, Sustainable Development Strategy

Mozaikszó: 110

COREPER, SOLVIT, Euratom

Rövidítés: -

9.3. Szemantikai elemzés

9.3.1. A terminológiai variánsok (szinonimák) csoportosítása

Variánssal rendelkező terminológiai bejegyzések száma: 193

Két variánssal rendelkező bejegyzések: 150

Három variánssal rendelkező bejegyzések: 35

Négy variánssal rendelkező bejegyzések: 2

Öt variánssal rendelkező bejegyzések: 4

Hat variánssal rendelkező bejegyzések: 2

- **teljes forma – mozaikszó (91)**

Accrual Based Accounting – ABAC

Alternative Dispute Resolution – ADR

European Technology Platform – ETP

- **teljes forma – rövid forma (lexikai elem helyettesítése mozaikszóval) (26)**
Community instrument – EU instrument
European anthem – EU anthem
Missing Trader Intra-Community Fraud – MTIC fraud
Working Party on Energy – WP on Energy

- **teljes forma – rövid forma (komplex modifikátor helyettesítése egyszerű lexikai elemmel) (5)**
Treaty concerning the accession of new Member States to the European Economic Community and to the European Atomic Energy Community – Accession Treaty
Community Charter of the Fundamental Social Rights of Workers – Social Charter
Treaty establishing a Single Council and a Single Commission of the European Communities – Merger Treaty

- **lexikai helyettesítés (modifikátor helyettesítése) (28)**
accession negotiations – entry negotiations
Chief authorising Officer – Principal Authorising Officer
common economic area – single economic area

- **lexikai helyettesítés (alaptag helyettesítése) (12)**
Lisbon agenda – Lisbon strategy
preliminary draft budget – preliminary draft estimates
Schengen area – Schengen territory

- **teljes lexikai helyettesítés (alaptag és modifikátor helyettesítése egyaránt) (5)**
Barcelona Process – Euro-Mediterranean Partnership
external border – Community frontier

- **modifikátor hozzáadása (43)**
amended proposal – Commission’s amended proposal
College – College of Commissioners
Commission – European Commission

- **alaptag áthelyezése (a korábbi alaptagból modifikátor lesz) (2)**
European integration – process of European integration
EuropeAid - EuropeAid Co-operation Office

- **morfoszintaktikai módosítás (11)**
Member of the Commission – Commissioner
operating expenditure – operational expenditure
budget appropriations – budgeted appropriations
system of own resources – own resources system
Union activity – activity of the Union
method of open coordination – open method of coordination

- **komplex módosítás (morfoszintaktikai és lexikai módosítás egyaránt) (28)**
parliamentary committee – committee of the European Parliament
free movement of knowledge – fifth freedom
Guidance Section – agricultural guidance fund
treaty on which the Union is founded – founding treaty
oral question – question for oral answer
blanket reversal of tax liability – general reverse-charge system
progress report – report on the progress achieved
- **átvétel – saját struktúra (1)**
acquis communautaire – Union acquis

9.3.2. Poliszém elemek

applicant: 1. A Bíróság előtt keresetet benyújtó személy. 2. Az európai ombudsmanhoz vagy az európai adatvédelmi biztoshoz panaszt benyújtó személy.

common position: 1. A KKBP keretén belül elfogadott jogi aktus, amely meghatározza, hogy az Unió hogyan viszonyul egy adott földrajzi vagy tematikus természetű kérdéshez. 2. A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén a Tanács által elfogadott jogi aktus, amely meghatározza, hogy az Unió hogyan viszonyul e terület egyes kérdéseire. 3. A kétolvasatú együttműködési és együtdöntési eljárás első szakaszának záródokumentuma, amelyet a Miniszterek Tanácsa ad ki, ezt aztán az Európai Parlamenthez küldik második olvasatra.

special report: 1. A Számvevőszék meghatározott kérdésekre vonatkozó megállapításai. 2. Az európai ombudsman Európai Parlamentnek küldött jelentése abban az esetben, ha egy közösségi intézmény vagy szerv nem válaszol megfelelően egy ajánlástervezetre.

subcommittee: 1. tanácsadói jogkörrel rendelkező szerveken (Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága) belül létrehozható bizottság, amely meghatározott kérdésekben vagy meghatározott területeken az adott szervnek megvitatás céljából benyújtandó véleménytervezeteket készít. 2. Európai parlamenti állandó vagy ideiglenes bizottság által munkája megkönnyítése érdekében kijelölt bizottság.

EUMC: 1. **European Union Military Committee** A közös európai biztonsági és védelmi politika keretében létrejött bizottság, amelynek tagjai a tagállamok vezérkari főnökei, akiket katonai képviselők helyettesítenek. 2. **European Monitoring Centre for Racism and Xenophobia** Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének előfutára, melynek célja az volt, hogy segítse az Európai Unió és a tagállamok rasszizmus és idegengyűlölet elleni fellépésének kialakítását és intézkedéseik végrehajtását.

convention: 1. A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén a Tanács által elfogadott jogi aktus, amelyet a Tanács a tagállamoknak alkotmányos követelményeiknek megfelelő elfogadásra ajánl. 2. Az Európai Tanács által létrehozott

fórum, mely azt a megbízást kapta, hogy készítsen alkotmánytervezetet annak érdekében, hogy az EU meg tudjon felelni a közép- és kelet-európai országok csatlakozása által támasztott kihívásoknak.

9.4. Szintaktikai elemzés

A terminológiai egységek száma összesen: 1238

Egyelemű terminusok: 194

Kételemű terminusok: 479

Háromelemű terminusok: 276

Négyelemű terminusok: 127

Ötelemű terminusok: 75

Hatelemű terminusok: 31

Hételemű terminusok: 28

Nyolcelemű terminusok: 10

Kilencelemű terminusok: 9

Tízelemű terminusok: 2

Tizenkét elemű terminusok: 2

Tizenhárom elemű terminusok: 1

Tizennégy elemű terminusok: 3

Húszelemű terminusok: 1

9.4.1. Kételemű terminusok

- **Adj N (266)**
acceding State, common market, internal chamber
- **N N (209)**
Accession Agreement, solidarity policy, Lisbon target

9.4.2. Háromelemű terminusok

- **Adj N N (114)**
agricultural guarantee fund, alternative dispute resolution, multiannual framework programme, better regulation principle

- **Adj Adj N (49)**
active European citizenship, annual budgetary procedure, individual legal commitments
- **N Prep N (49)**
Act of Accession, farm to fork, guidelines for employment
- **N N N (44)**
ACP-EC Convention, budget implementation power, Commission consultation document, Energy Action Plan
- **N Adj N (13)**
Commission's original proposal, EU financial instrument, Spring European Council

9.4.3. Négyelemű terminusok

- **Adj N N N (20)**
bilateral air services agreement, European Aviation Safety Agency, Central Schengen Information System, National Employment Action Plan, European Union Centres Network
- **N Prep Det N (20)**
Commissioner for the Environment, proposal from the Commission, statement in the minutes
- **Adj N Prep N (20)**
Common Frame of Reference, European Alliance for Families, Working Group on Securitisation
- **N Prep Adj N (17)**
area without internal frontiers, Commission for External relations, representative at ministerial level
- **Adj Adj N N (11)**
bilateral Ministerial Troika consultation, European Monetary Cooperation Fund, European Standardised Information Sheet, integrated European mortgage market

9.4.4. *Ötelemű terminusok*

- **N Prep Det Adj N (9)**
assent of the European Parliament, Council of the European Union, member of the European Community
- **Adj N Prep Adj N (9)**
broad guidelines of economic policies, European system of central banks, judicial cooperation in civil matters
- **Adj N Conj N N (6)**
European Coal and Steel Community, common security and defence policy, European Neighbourhood and Partnership Instrument
- **Adj N Prep Det N (6)**
joint motion for a resolution, General Council of the ECB, exclusive competence of the Community

9.4.5. *Hatelemű terminusok*

- **N Prep Det N Prep N (5)**
Member of the Court of Auditors, judgment of the Court of Justice
- **Adj N Prep Det Adj N (4)**
general budget of the European Communities, Official Journal of the European Union
- **N Prep N Prep Det N (3)**
Board of Directors of the EIB, candidate for accession to the Union, application for revision of a judgment

9.5. *Morfológiai elemzés*

9.5.1. *Összetételek*

Főnevek

- N+N (12)
draftsman, part-session, EuropeAid
- N+Adj (5)
rapporteur-general, Director-General, Directorate-General, Advocate-General

- V+N (3)
guideline, passport, reverse-charge
- N+Prep (2)
phasing-out, buying-in

Melléknevek

- Adj+N (4)
high-level, own-initiative, medium-term
- Prep+N (2)
off-balance, online
- Num+N (3)
five-year, one-minute, one-stop
- N+Adj (1)
country-specific
- V+N (1)
cross-border

9.5.2. Képzések

Az affixumok azonosításához Adams (1976) és Selkirk (1982) csoportosításából indultunk ki.

Főnevek

- **Prefixumok**
 - Re + X (13)
recast, return, review
 - Co + X (7)
co-financing, co-decision, coordinator
 - Euro + X (3)
Eurojust, euro-pessimism, Eurobarometer
 - Trans + X (2)
transmission, transposition
 - Dis + X (2)
discharge, disease
 - Pre + X (2)
pre-financing, pre-accession
 - Sub + X (2)
Subcommittee, submission
 - Tele + X (2)
telecommunication, television

- In (Im) + X (2)
investment, immigration
- **Suffixumok**
 - X + ion (98)
derogation, Commission, accession, maladministration, regulation, notification
 - X + ty (27)
intermodality, Community, proportionality, safety, property, certainty
 - X + er(or) (23)
Commissioner, adviser, petitioner, auditor, governor, supervisor
 - X + ing (19)
co-financing, pre-financing, sitting
 - X + ment (17)
establishment, assessment, statement
 - X + nce (16)
convergence, preference, precedence, assurance, assistance, guidance
 - X + nt (9)
appellant, complainant, applicant, agent, respondent, Vice-President
 - X + al (5)
proposal, referral, reversal
 - X + ism (5)
euro-pessimism, counter-terrorism, mechanism
 - X + ship (5)
citizenship, fellowship, partnership

Melléknevek

- **Prefixumok**
 - Non + X (9)
non-confidential, non-legislative, non-EU
 - Inter + X (5)
intercultural, interinstitutional, interparliamentary
 - Re + X (3)
renewed, requested, requesting
 - Dis + X (2)
disguised, discovering
 - In + X (2)
independent, inadmissible
 - Multi + X (2)
multiannual, multilateral

- **Szuffixumok**
 - X + al (56)
agricultural, financial, procedural
 - X + ed (22)
concerted, consolidated, integrated
 - X + ing (21)
flanking, founding, authorising
 - X + ary (14)
supplementary, parliamentary, budgetary
 - X + ic (10)
economic, scientific, strategic
 - X + ive (9)
administrative, exclusive, indicative
 - X + an (7)
Euro-Mediterranean, Caribbean, human
 - X + ory (7)
supervisory, exploratory, regulatory

9.6. Összegzés

Az angol nyelvben a 985 fogalmat 1238 terminus jelöli: 193 fogalomhoz egynél több variáns tartozik. Az esetek nagy részében (150) két variáns jelenik meg, de nem ritkák (35) a három variánssal rendelkezők sem. A leggyakoribb terminusváltozat (91) a teljes formából képzett mozaikszó, valamint a modifikátor hozzáadása (43), vagyis a rövidített formák alkalmazása. Nagyobb számban fordulnak még elő azok a struktúrák, amelyekben két vagy több lexikai elemet mozaikszó helyettesít, a lexikai helyettesítés (modifikátor helyettesítése) (27), valamint a lexikai és morfoszintaktikai komplex módosítás (28). A poliszémiát illetően az angol terminusok között összesen 6 olyat találtunk, amelyek az EU különböző alterületein más-más fogalmat takarnak. A jelentések között több közös szemantikai jegyet fedezhetünk fel az *applicant*, a *common position*, a *special report* és a *subcommittee* esetében, míg az *EUMC* más-más lexikai elemek helyett áll, és a felszíni egyezés véletlennek tekinthető, a *subcommittee* esetében pedig egymástól távol eső jelentéseket találunk (vagyis e két utóbbi esetben inkább homonimákról beszélhetünk).

Az 1238 terminológiai egység összesen 3521 lexikai elemet tartalmaz, ami arra enged következtetni, hogy az angol euroterminusok átlagosan három lexikai elemből épülnek fel. Az elemek számát megvizsgálva megállapítható, hogy a leggyakoribb terminusszerkezet két elemből áll, ezt követik a háromelemű terminusok, majd az egyeleműek és a

négyeleműek. Az ennél több tagból álló terminusok már jóval ritkábban fordulnak elő. Az összesen 3521 lexikai elem 973 egyedi elemet tartalmaz, ami arra utal, hogy egy lexikai elem átlagosan 3,5-szer fordul elő a terminusokban. A leggyakoribb lexikai elemeket kigyűjtve azt állapíthattuk meg, hogy a leggyakoribb lexikai elem a *European* melléknév és a *Community* főnév. A főnevek között a szervek megnevezései, dokumentumok és fogalmi alapkategóriák (*policy, system, procedure, programme*) szerepelnek leginkább; a mellékevek egy része pedig az átfogóságra és az összefogásra (*European, general, single, common, joint*), másik része a leginkább érintett szférákra (*economic, social, national*) utal.

A szófaji kategóriák között magasán kiemelkedik a főnevek nagy száma, ezeket követik a mellékevek. A 973 egyedi lexikai elemből 925 a főnevek és a mellékevek csoportjába tartozik. A főnevek között 31 tulajdonnév is előfordul. Az idegen szavak száma elhanyagolható (3). A lexikai kategóriákban az ige és a határozó csekély mértékben vesz részt a terminusépítésben, a funkcionális kategóriák tekintetében a grammatikai kapcsolatokat jelölő prepozíciókon és a modifikatori szerkezetben megjelenő participiumokon kívül a többi kategória elhanyagolható mértékben képviselteti magát.

A leggyakoribb szintagma *Adj N* felépítésű, e mellett az *NN* és az *Adj NN* struktúra fordul még elő nagy számban. A szófaji kategóriák közül a tipizálható szerkezetű terminusok összesen öt szófaji kategóriával dolgoznak: *N, Adj, Prep, Det, Conj*. A két-, három- és négyelemű terminológiai egységeknél még viszonylag népesebb csoportokat lehetett azonosítani, azonban az öt- és hatelemű szerkezetek már egyre kevésbé sorolhatók nagyobb csoportokba. A terminusok szerkezetét illetően ennek megfelelően a legtöbb terminus (1045 az 1238-ból) komplex terminológiai egység, vagyis legalább két lexikai (grafikai) elemből álló struktúrát (alaptagot és modifikátort) tartalmaz. Az esetek túlnyomó többségében azonosítható alaptag és determináló elem, a zéró determinálóval rendelkezők száma viszonylag alacsony (73). Ez utóbbiak közül is a nagy részük valamilyen képzőt tartalmaz, elenyészőnek tekinthető (20) a tőszóból álló terminusok száma. 110 terminust kizárólag mozaikszó jelöl.

Az egyedi lexikai elemek morfológiáját tekintve az összetételek (összesen 42) inkább a főnevek (25) között fordulnak elő; a leggyakoribb főnévi összetétel *N+N*, a melléknévi pedig az *Adj+N*. A prefixumok között kevés igazán jellegzetes és gyakori előfordulás volt megfigyelhető: a főneveknél legtöbbször a *Re+X*, a mellékeveknél a *Non+X* prefixumos szerkezet jelent meg. A szuffixumok jóval nagyobb számára való tekintettel az előfordulások is jelentősebbek: a főneveknél leggyakoribb szuffixumos struktúráként az *X+ion*, a mellékeveknél az *X+al* volt megfigyelhető.

10. A FRANCIA NYELVŰ EUROTERMINUSOK NYELVÉSZETI SZEMPONTÚ JELLEMZÉSE

„Au regard des évolutions récentes, je suppose que le "véhicule" de ces nouveaux standards culturels européens sera la langue anglaise ; ainsi, l' "euroculture" elle-même sera, en majeure partie, basée sur les unités nominales de l'anglais déjà existantes, qui sont associées à certaines significations et valeurs. Par conséquent, nous verrons émerger une nouvelle culture relais : une euroculture fondée sur l'anglais parlé à Bruxelles, à Strasbourg et dans d'autres endroits localisés hors du pays "donateur" de l'eurolangage : le Royaume-Uni.”

Parlons, cultures d'Europe ! , Cafebabel.com

10.1. Lexikai elemzés

Terminológiai bejegyzések (fogalmak) száma: 985

Terminusok száma: 1205

Lexikai elemek száma összesen: 4024

Egyedi lexikai elemek száma: 974

A leggyakoribb lexikai elemek:

Főnevek

politique	45
conseil	41
commission	36
Union	35
programme	31
Communauté	30
procédure	29
membre	27
État	26
comité	24
rapport	24
accord	23
traité	22
système	22
coopération	21

Melléknevek

européen	145
commun	45
communautaire	33
général	30
économique	23
national	20
financier	19
social	18
unique	15
intérieur	13
annuel	13

10.1.1. Szófaji besorolás

N: 699

Nprop: 34

Adj: 209

Prep: 12
Num: 4
Aux: 1
Vpart: 15
Vinf: 2
Conj: 1
Det: 7
Adv: 2
Quant: 1
Pro: 1
Neg: 3
Prep+Det: 4
FW: 13

10.2. A terminusok formája

Zéró determináló elem, csak alaptag: 76

Zéró affixum: 20

avis, arrêt

Affixummal: 56

comptable, refonte

Összetétel: 4

décision-cadre, eurogroupe

Komplex terminus: 1024

procédure budgétaire, déclaration d'assurance

Mozaikszó: 100

MFEG, EAMR, FSE

Rövidítés: 1

Rec.

10.3. Szemantikai elemzés

10.3.1. A terminológiai variánsok (szinonimák) csoportosítása

Variánssal rendelkező terminológiai bejegyzések száma: 171

Két variánssal rendelkező bejegyzések: 135

Három variánssal rendelkező bejegyzések: 29

Négy variánssal rendelkező bejegyzések: 3

Öt variánszal rendelkező bejegyzések: 3

Hat variánszal rendelkező bejegyzések: 1

- **teljes forma – mozaikszó (77)**
comité de la recherche scientifique et technique - CREST
instrument de financement de la coopération au développement et de la coopération économique - DCECI
gestionnaire des réseaux de distribution – GRD
- **teljes forma – rövidítés (1)**
Recueil de la jurisprudence de la Cour de justice et du Tribunal de première instance
- Rec.
- **teljes forma – rövid forma (lexikai elem helyettesítése mozaikszóval) (19)**
Conseil de l'Union européenne - Conseil de l'UE
mission de police de l'Union européenne - mission EUPOL
réseau des centres européens des consommateurs - réseau des CEC
- **teljes forma – rövid forma (komplex modifikátor helyettesítése egyszerű lexikai elemmel) (7)**
traité relatif à l'adhésion de nouveaux États membres à la Communauté économique européenne et à la Communauté européenne de l'énergie atomique - traité d'adhésion
rapprochement de dispositions législatives et réglementaires - rapprochement des législations
charte communautaire des droits sociaux fondamentaux des travailleurs - Charte sociale
- **lexikai helyettesítés (modifikátor helyettesítése) (20)**
acte communautaire - acte législatif
politique de cohésion - politique de solidarité
espace économique commun - espace économique unique
- **lexikai helyettesítés (alaptag helyettesítése) (9)**
pays d'Afrique, des Caraïbes et du Pacifique - États d'Afrique, des Caraïbes et du Pacifique
aide communautaire - subvention communautaire
espace Schengen - territoire Schengen
- **teljes lexikai helyettesítés (alaptag és modifikátor helyettesítése egyaránt) (1)**
requérant – partie demanderesse

- **modifikátor hozzáadása (48)**
présidence - présidence du Conseil
proposition de la Commission - proposition législative de la Commission
stratégie de Lisbonne renouvelée - stratégie de Lisbonne renouvelée pour la
croissance et l'emploi
- **alaptag áthelyezése (a korábbi alaptagból modifikátor lesz) (5)**
intégration européenne - processus d'intégration européenne
EuropeAid - Office de coopération EuropeAid
EPSCO - Conseil EPSCO
- **morfoszintaktikai módosítás (2)**
membre de la Commission - commissaire
institution de la Communauté - institution communautaire
- **komplex módosítás (morfoszintaktikai és lexikai módosítás egyaránt) (29)**
budget des Communautés européennes - budget communautaire
libre circulation de la connaissance - cinquième liberté
politique de développement de la Communauté - politique de coopération au
développement
- **átvétel – saját struktúra (1)**
Small Business Act - initiative relative aux PME

10.3.2. Poliszém elemek

position commune: 1. A KKBP keretén belül elfogadott jogi aktus, amely meghatározza, hogy az Unió hogyan viszonyul egy adott földrajzi vagy tematikus természetű kérdéshez. 2. A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén a Tanács által elfogadott jogi aktus, amely meghatározza, hogy az Unió hogyan viszonyul e terület egyes kérdéseire. 3. A kétolvasatú együttműködési és együtdöntési eljárás első szakaszának záródokumentuma, amelyet a Miniszterek Tanácsa ad ki, ezt aztán az Európai Parlamenthez küldik második olvasatra.

bureau Sirene: 1. A nemzeti Sirene-iroda hivatali helyisége 2. A Schengeni Információs Rendszer kiegészítő információinak cseréjét biztosító nemzeti hatóság.

rapport spécial: 1. A Számvevőszék meghatározott kérdésekre vonatkozó megállapításai. 2. Az európai ombudsman Európai Parlamentnek küldött jelentése abban az esetben, ha egy közösségi intézmény vagy szerv nem válaszol megfelelően egy ajánlástervezetre.

État membre destinataire: 1. A schengeni információs rendszerben az a tagállam, amely a fájlok és üzeneteket átveszi. 2. A schengeni információs rendszer keretében olyan tagállam, aki egy másik tagállamtól hozzáférés iránti kérelmet kap.

procédure communautaire de contrôle: 1. A belső piac szabályainak megfelelő alkalmazását ellenőrző eljárás. 2. A környezetvédelem területén alkalmazott uniós eljárás, amely a környezetvédelmi követelményeknek megfelelő harmonizációs intézkedéseket érinti.

conseil: 1. Az Unió legfőbb döntéshozó testülete. A tagállamokat képviseli, és ülésein az Unió minden egyes nemzeti kormányából egy-egy miniszter vesz részt. 2. Olyan jogász, aki a tagállamokat és a közösségi intézményeket a Bíróság előtt képviselő meghatalmazottat segítheti.

convention: 1. A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén a Tanács által elfogadott jogi aktus, amelyet a Tanács a tagállamoknak alkotmányos követelményeiknek megfelelő elfogadásra ajánl. 2. Az Európai Tanács által létrehozott fórum, mely azt a megbízást kapta, hogy készítse el alkotmánytervezetet annak érdekében, hogy az EU meg tudjon felelni a közép- és kelet-európai országok csatlakozása által támasztott kihívásoknak.

rapporteur: 1. Az Európai Parlament döntéseinek előkészítésekor az adott témáért felelős képviselő. 2. Az Európai Parlament valamely dokumentumának szerzője.

conseil des gouverneurs: 1. Az Európai Beruházási Bank egyik irányító szerve, amely a tagállamok által kijelölt miniszterekből áll, és amely megállapítja a Bank hitelpolitikájára vonatkozó általános irányelveket, különös tekintettel azokra a célkitűzésekre, amelyeket a közös piac megvalósításában történő előrehaladás során követni kell. 2. Az EKB egyik döntéshozó szerve, amely az EKB Igazgatóságának tagjaiból és a nemzeti központi bankok elnökeiből áll.

10.4. Szintaktikai elemzés

A terminológiai egységek száma összesen: 1205

Egyelemű terminusok: 181

Kételemű terminusok: 308

Háromelemű terminusok: 194

Négyelemű terminusok: 175

Ötelemű terminusok: 138

Hatelemű terminusok: 72

Hételemű terminusok: 46

Nyolcelemű terminusok: 28

Kilencelemű terminusok: 23

Tízelemű terminusok: 15

Tizenegy elemű terminusok: 6

Tizenkét elemű terminusok: 5

Tizenhárom elemű terminusok: 5

Tizennégy elemű terminusok: 2

Tizenöt elemű terminusok: 1

Tizenhat elemű terminusok: 2

Tizenennyolc elemű terminusok: 1
Húszelemű terminusok: 1
Huszonhárom elemű terminusok: 1

10.4.1. Kételemű terminusok

- **N Adj (244)**
pays associé, Charte sociale, administrateur suppléant
- **N N (48)**
groupe Aho, zone euro, message clé
- **Adj N (13)**
deuxième pilier, troisième chambre, mauvaise administration, Haute Autorité

10.4.2. Háromelemű terminusok

- **N Prep N (128)**
traité d'adhésion, télévision sans frontière, billet en euros
- **N Adj Adj (46)**
héritage culturel commun, Entreprise commune européenne, cadre financier pluriannuel

10.4.3. Négyelemű terminusok

- **N Prep N Adj (51)**
espace sans frontières intérieures, zone de voyage commune, décision à titre préjudiciel
- **N Prep Det N (41)**
panier de l'écu, directive sur les services, appartenance à l'UE
- **N Prep+Det N (32)**
Office des publications, commissaire aux comptes, Conseil des gouverneurs
- **N Adj Prep N (23)**
recommandations intégrées par pays, politique européenne de voisinage, méthode ouverte de coordination

10.4.4. Ötelemű terminusok

- **N Adj Prep Det N (34)**
stratégie coordonnée pour l'emploi, État candidat à l'adhésion, marché intérieur de l'électricité
- **N Prep+Det N Adj (20)**
commission des affaires juridiques, élections au Parlement européen, représentant au niveau ministériel
- **N Adj Prep+Det N (18)**
position commune du Conseil, réseau européen des médiateurs, marché unique des services
- **N Adj Prep N Adj (15)**
accord bilatéral de services aériens, fiche européenne d'information standardisée, coopération judiciaire en matière civile
- **N Prep Det N Adj (14)**
transposition sur le plan national, intervention pour un fait personnel, Tribunal de la fonction publique
- **Adj N Prep+Det N (6)**
libre circulation des capitaux, libre prestation des services

10.4.5. Hatelemű terminusok

- **N Adj Prep Det N Adj (11)**
Agence exécutive pour l'énergie intelligente, Journal officiel de l'Union européenne
- **N Adj Prep+Det N Adj (8)**
avis conforme du Parlement européen, organisation commune du marché viticole
- **N Prep N Prep Det N (8)**
groupe de travail sur la titrisation, conseil d'administration de la BEI
- **N Prep N Prep+Det N (7)**
programme d'aide au retour, droit d'accès aux documents
- **N Prep+Det N Prep N (6)**
gestionnaire du système de stockage, délégation au comité de conciliation
- **N Prep Det N Prep N (5)**
greffier de la Cour de justice, directive sur le temps de travail

- **N Prep N Prep N Adj (4)**
question avec demande de réponse orale, rapport de mise en œuvre annuel
- **N Prep N Conj Prep N (3)**
pacte de stabilité et de croissance, accord d'association et de stabilisation

10.5. Morfológiai elemzés

10.5.1. Összetételek

Főnevek

- N+N (6)
décision-cadre, directive-cadre, eurogroupe
- N+Adj (2)
procès-verbal, État-major
- Adj+N (2)
libre-échange, plateforme

Melléknevek

- Ø

10.5.2. Képzések

Az affixumok csoportosításánál Zwanenburg (1983) elemzéséből indultunk ki.

Főnevek

- **Prefixumok**
 - Re (R, Ré) + X (16)
recours, refonte, remarque, recommandation, renvoi, résolution
 - Pré + X (8)
préfinancement, préadhésion, précaution
 - Euro + X (8)
eurogroupe, europessimisme, Eurobaromètre
 - A(Ad) + X (8)
accompagnement, approche, assurance, adjoint, administrateur, administration

- Co + X (6)
cofinancement, coopération, coordinateur
- En + X (4)
encouragement, enregistrement, engagement
- Sous (Sou) + X (3)
sous-comité, sous-commission, soutien
- Trans + X (3)
transport, transporteur, transposition
- Télé + X (2)
télécommunication, télévision
- **Suffixumok**
 - X + ion (110)
dérogation, adhésion, convention
 - X + té (30)
intermodalité, Communauté, proportionnalité
 - X + eur (24)
ordonnateur, médiateur, rapporteur
 - X + ment (22)
préfinancement, cofinancement, règlement
 - X + nce (22)
surveillance, appartenance, correspondance, convergence, préférence
 - X + nt (10)
suppléant, requérant, plaignant, agent, vice-président, résident
 - X + aire (9)
commissaire, pétitionnaire, secrétaire
 - X + ée (8)
assemblée, donnée, entrée
 - X + at (7)
débat, mandat, partenariat
 - X + age (6)
héritage, repérage, voisinage
 - X + isme (5)
europessimisme, mécanisme, organisme

Melléknevek

- **Prefixumok**
 - Inter + X (5)
intergouvernemental, interculturel, interinstitutionnel
 - Dé + X (3)
déguisé, défaillant, déposé
 - Re(R) + X (2)
requérant, renouvelé

- Con + X (2)
consolidé, conjoint
- Extra + X (2)
extrajudiciaire, extraordinaire
- Trans + X (2)
transeuropéen, transfrontière
- **Suffixumok**
 - X + al (25)
multilatéral, fondamental, régional
 - X + é (25)
associé, dérivé, simplifié
 - X + el (24)
annuel, formel, officiel
 - X + aire (21)
budgétaire, parlementaire, réglementaire
 - X + ique (17)
atomique, énergétique, stratégique
 - X + if (13)
administratif, constitutif, législatif
 - X + nt (7)
dormant, glissant, signalant, adhérent, émergent
 - X + ble (6)
irrecevable, durable, amiable
 - X + eur (5)
intérieur, fondateur, demandeur
 - X + ier (5)
douanier, financier, policier
 - X + en (4)
euroméditerranéen, transeuropéen, européen

10.6. Összegzés

A francia nyelvben a 985 fogalmat 1205 terminus jelöli: 171 fogalomhoz egynél több variáns tartozik. Az esetek nagy részében (135) két variáns jelenik meg, de nem ritkák (29) a három variánssal rendelkezők sem. A leggyakoribb terminusvátozat (77) a teljes formából képzett mozaikszó, valamint a modifikátor hozzáadása (48), vagyis a rövidített formák alkalmazása. Nagyobb számban fordul még elő a lexikai és morfoszintaktikai komplex módosítás (29), a lexikai helyettesítés (modifikátor helyettesítése) (20), valamint azok a struktúrák, amelyekben két vagy több lexikai elemet mozaikszó helyettesít (19). A

poliszémiát illetően a francia terminusok között összesen 9 olyat találtunk, amelyek az EU különböző alterületein más-más fogalmat takarnak. A jelentések között több közös szemantikai jegyet fedezhetünk fel az *État membre destinataire*, a *position commune*, a *rapport spécial*, a *rapporteur*, a *procédure communautaire de contrôle*, a *bureau Sirene* és a *conseil des gouverneurs* esetében, míg a *conseil* és a *convention* esetében egymástól távolabb eső jelentéseket találunk (vagyis inkább homonimáknak tekinthetők).

Az 1205 terminológiai egység összesen 4024 lexikai elemet tartalmaz, ami arra enged következtetni, hogy a francia euroterminusok átlagosan három vagy négy lexikai elemből épülnek fel. Az elemek számát megvizsgálva megállapítható, hogy a leggyakoribb terminusszerkezet két elemből áll, ezt követik a háromelemű terminusok, majd az egyeleműek, a négyeleműek, végül pedig az öteleműek. Az ennél több tagból álló terminusok már jóval ritkábban fordulnak elő. Megfigyelhető volt, hogy az összesen 4024 lexikai elem 974 egyedi elemet tartalmaz, ami arra utal, hogy egy lexikai elem átlagosan 4-szer fordul elő a terminusokban. A leggyakoribb lexikai elemeket kigyűjtve azt állapíthattuk meg, hogy a leggyakoribb lexikai elem az *européen* melléknév és a *politique* főnév. A főnevek között a szervek megnevezései, dokumentumok és fogalmi alapkategóriák (*politique*, *système*, *procédure*, *programme*) szerepelnek leginkább; a melléknemek egy része pedig az átfogóságra és az összefogásra (*européen*, *général*, *unique*, *commun*, *communautaire*), másik része a leginkább érintett szférákra (*économique*, *social*, *national*) utal.

A szófaji kategóriák között magasan kiemelkedik a főnevek nagy száma, ezeket pedig követik a melléknemek. A 974 lexikai elemből 908 a főnevek és a melléknemek csoportjába tartozik. A tulajdonnevek száma 34. A lexikai kategóriákban az ige és a határozó elhanyagolható mértékben vesz részt a terminusépítésben, a funkcionális kategóriák tekintetében a grammatikai kapcsolatokat jelölő prepozíciókon és a modifikátori szerkezetben megjelenő participiumokon kívül a többi kategória csekély mértékben képviselteti magát. A determinánsok között jellegzetes kategóriaként a franciában jelen van a *Prep+Det* összevonással keletkezett szerkezet. A terminusokban az idegen szavak (átvételek) száma 13.

A leggyakoribb szintagma *N Adj* felépítésű, e mellett az *N Prep N* és az *N Prep N Adj*, az *N N* és *N Adj Adj* struktúra fordul még elő nagy számban. Megfigyelhető, hogy a funkcionális viszonyokat jelölő *Prep* már a háromelemű terminusoktól kezdve jellegzetes alkotóeleme a struktúráknak. A szófaji kategóriák közül a tipizálható szerkezetű terminusok összesen öt szófaji kategóriával dolgoznak: *N*, *Adj*, *Prep*, *Det*, *Conj*, valamint a

francában jellegzetes *Prep+Det* összetevővel lehet még gyakran találkozni. A két-, három-, négy- és ötelemű terminológiai egységeknél még viszonylag népesebb csoportokat lehetett azonosítani, azonban a hatelemű szerkezetek már nagyon változatos képet mutattak. A terminusok szerkezetét illetően ennek megfelelően a legtöbb terminus (1024 az 1205-ből) komplex terminológiai egység, vagyis legalább két lexikai (grafikai) elemből álló alaptagot és modifikátort tartalmaz. Az esetek túlnyomó többségében azonosítható alptag és determináló elem, a zéró determinálóval rendelkezők száma alacsony (76). Ez utóbbiak közül is a nagy részük valamilyen képzőt tartalmaz, elenyészőnek tekinthető (20) a töszöböl álló terminusok száma. 100 terminust kizárólag mozaikszó jelöl.

Az egyedi lexikai elemek morfológiáját tekintve az összetételek (összesen 10) száma rendkívül alacsony, azok is kizárólag a főnevek között fordulnak elő; a leggyakoribb főnévi összetétel $N+N$. A prefixumok között kevés igazán jellegzetes és gyakori előfordulás volt megfigyelhető: a főneveknél legtöbbször a *Re* (*R*, *Ré*)+*X*, a mellékneveknél az *Inter*+*X* prefixumos szerkezet jelent meg. A szuffixumok jóval nagyobb számára való tekintettel az előfordulások is jelentősebbek: a főneveknél leggyakoribb szuffixumos struktúráként az $X+ion$, a mellékneveknél az $X+al$, $X+é$ és $X+el$ volt megfigyelhető.

11. AZ OLASZ NYELVŰ EUROTÉRMINUSOK NYELVÉSZETI SZEMPONTÚ JELLEMZÉSE

„In un discorso sul tema "Reuniting Europe with its citizens: what role for the Convention ?", pronunciato il 22 luglio al Royal Institute of International Affairs, a Londra, il commissario europeo alla Giustizia e agli Affari interni, Antonio Vitorino, membro della Convenzione, ha affermato che, lungi dall'essere un circolo di iniziati "che parlano tra loro in un 'eurolinguaggio' incomprensibile per i cittadini", la Convenzione è "ampiamente accessibile".

Nuovi contributi al dibattito sulla Convenzione europea, http://assemblealegislativa.regione.emilia-romagna.it/biblioteca/pubblicazioni/MonitorEuropa/2002/Monitor_4/Dibattito.htm

11.1. Lexikai elemzés

Terminológiai bejegyzések (fogalmak) száma: 985

Terminusok száma: 1207

Lexikai elemek száma összesen: 3899

Egyedi lexikai elemek száma: 1020

A leggyakoribb lexikai elemek:

Főnevek

politica	42
consiglio	40
programma	35
commissione	34
Unione	33
Comunità	30
Stato	28
sistema	27
membro	27
relazione	26
procedura	26
comitato	26
trattato	22
cooperazione	21
accordo	21

Melléknevek

europeo	143
comune	46
comunitario	34
generale	30
economico	23
nazionale	21
interno	21
finanziario	20
sociale	18
unico	15

11.1.1. Szófaji besorolás

N: 674

Nprop: 33

Adj: 237

Prep: 10

Prep+Det: 23

Num: 4

Vpart: 5
Vinf: 5
V: 5
Aux: 1
Conj: 3
Det: 10
Adv: 5
Pro: 2
Quant: 1
Neg: 1
FW: 34

11.2. A terminusok formája

Zéró determináló elem, csak alaptag: 77

Zéró affixum: 19
atto, troika
Affixummal: 58
supplente, indicatore

Összetétel: 5

controricorso, decisione-quadro

Komplex terminus: 1026

direttiva sul gas, strumento di ratifica

Mozaikszó: 98

FECOM, Dolceta, RAPEX

Rövidítés: 1

Racc.

11.3. Szemantikai elemzés

11.3.1. A terminológiai variánsok (szinonimák) csoportosítása

Variánssal rendelkező terminológiai bejegyzések száma: 175

Két variánssal rendelkező bejegyzések: 140

Három variánssal rendelkező bejegyzések: 28

Négy variánssal rendelkező bejegyzések: 3

Öt variánssal rendelkező bejegyzések: 3

Hat variánssal rendelkező bejegyzések: 1

- **teljes forma – mozaikszó (78)**
risoluzione alternativa delle controversie – ADR
quadro comune di riferimento – QCR

- **teljes forma – rövid forma (lexikai elem helyettesítése mozaikszóval) (16)**
missione di polizia dell'Unione europea – missione EUPOL
piano strategico europeo per le tecnologie energetiche - piano SET

- **teljes forma – rövidítés (1)**
Raccolta della giurisprudenza della Corte e del Tribunale di primo grado - Racc.

- **teljes forma – rövid forma (komplex modifikátor helyettesítése egyszerű lexikai elemmel) (12)**
orientamenti per le politiche degli Stati membri a favore dell'occupazione -
orientamenti in materia di occupazione
conferenza dei rappresentanti dei governi degli Stati membri - Conferenza
intergovernativa

- **lexikai helyettesítés (modifikátor helyettesítése) (16)**
cittadino europeo – cittadino comunitario
Consiglio dei ministri – Consiglio dell'Unione

- **lexikai helyettesítés (alaptag helyettesítése) (10)**
meccanismo di inversione contabile generale - procedura di inversione contabile
generale
strategia di Lisbona - agenda di Lisbona

- **teljes lexikai helyettesítés (alaptag és modifikátor helyettesítése egyaránt) (1)**
contributo comunitario – assistenza finanziaria comunitaria

- **modifikátor hozzáadása (47)**
presidenza - presidenza del Consiglio
Parlamento - Parlamento europeo

- **alaptag áthelyezése (a korábbi alaptagból modifikátor lesz) (3)**
EuropeAid - Ufficio di cooperazione EuropeAid
integrazione europea - processo di integrazione europea

- **morfoszintaktikai módosítás (3)**
attività comunitaria - attività della Comunità
membro della Commissione - Commissario

- **komplex módosítás (morfoszintaktikai és lexikai módosítás egyaránt) (33)**
rappresentante nazionale - rappresentante di uno Stato membro

- **átvétel – saját struktúra (1)**

gruppo di esperti sul finanziamento del credito ipotecario - Mortgage Funding Expert Group

11.3.2. Poliszém elemek

convenzione: 1. A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén a Tanács által elfogadott jogi aktus, amelyet a Tanács a tagállamoknak alkotmányos követelményeiknek megfelelő elfogadásra ajánl. 2. Az Európai Tanács által létrehozott fórum, mely azt a megbízást kapta, hogy készítsen alkotmánytervezetet annak érdekében, hogy az EU meg tudjon felelni a közép- és kelet-európai országok csatlakozása által támasztott kihívásoknak.

comitato esecutivo: 1. Az EKB egyik döntéshozó szerve, amely az elnökből, az alelnökből és négy további tagból áll. 2. A schengeni együttműködés vezető szerve volt, amelynek feladatát az Európai Unió Tanácsának Főtitkársága vette át.

EUMC: 1. **European Union Military Committee** A közös európai biztonsági és védelmi politika keretében létrejött bizottság, amelynek tagjai a tagállamok vezérkari főnökei, akiket katonai képviselőik helyettesítenek. 2. **European Monitoring Centre for Racism and Xenophobia** Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének előfutára, melynek célja az volt, hogy segítse az Európai Unió és a tagállamok rasszizmus és idegengyűlölet elleni fellépésének kialakítását és intézkedéseik végrehajtását.

posizione comune: 1. A KKBP keretén belül elfogadott jogi aktus, amely meghatározza, hogy az Unió hogyan viszonyul egy adott földrajzi vagy tematikus természetű kérdéshez. 2. A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén a Tanács által elfogadott jogi aktus, amely meghatározza, hogy az Unió hogyan viszonyul e terület egyes kérdéseire. 3. A kétolvasatú együttműködési és együttdöntési eljárás első szakaszának záródokumentuma, amelyet a Miniszterek Tanácsa ad ki, ezt aztán az Európai Parlamenthez küldik második olvasatra.

procedura comunitaria di controllo: 1. A belső piac szabályainak megfelelő alkalmazását ellenőrző eljárás. 2. A környezetvédelem területén alkalmazott uniós eljárás, amely a környezetvédelmi követelményeknek megfelelő harmonizációs intézkedéseket érinti.

relatore: 1. Az Európai Parlament döntéseinek előkészítésekor az adott témáért felelős képviselő. 2. Az Európai Parlament valamely dokumentumának szerzője.

relazione speciale: 1. A Számvevőszék meghatározott kérdésekre vonatkozó megállapításai. 2. Az európai ombudsman Európai Parlamentnek küldött jelentése abban az esetben, ha egy közösségi intézmény vagy szerv nem válaszol megfelelően egy ajánlástervezetre.

ufficio Sirene: 1. A nemzeti Sirene-iroda hivatali helyisége 2. A Schengeni Információs Rendszer kiegészítő információinak cseréjét biztosító nemzeti hatóság.

11.4. Szintaktikai elemzés

A terminológiai egységek száma összesen: 1207

Egyelemű terminusok: 181
Kételemű terminusok: 317
Háromelemű terminusok: 185
Négyelemű terminusok: 185
Ötelemű terminusok: 136
Hatelemű terminusok: 74
Hételemű terminusok: 42
Nyolcelemű terminusok: 29
Kilencelemű terminusok: 19
Tízelemű terminusok: 15
Tizenegy elemű terminusok: 8
Tizenkét elemű terminusok: 3
Tizenhárom elemű terminusok: 3
Tizennégy elemű terminusok: 2
Tizenöt elemű terminusok: 2
Tizenhat elemű terminusok: 1
Húszelemű terminusok: 1
Huszonhárom elemű terminusok: 1

11.4.1. Kételemű terminusok

- **N Adj (240)**
Mediatore europeo, ordinatore principale, procedura sommaria
- **N N (56)**
Stato Schengen, paese partner, messaggio chiave
- **Adj N (14)**
alto funzionario, quinta libertà, potenziale candidato

11.4.2. Háromelemű terminusok

- **N Prep N (109)**
protocollo d'intesa, processo di adesione, discussione in Aula
- **N Adj Adj (49)**
Atto unico europeo, spazio economico comune, politica energetica esterna

- **N N Adj (10)**
frode carosello intracomunitaria, programma quadro pluriennale, Stato membro segnalante

11.4.3. Négyelemű terminusok

- **N Prep+Det N (71)**
istruzione della causa, richiamo al regolamento, direttiva sul gas
- **N Prep N Adj (42)**
sistema a sportello unico, votazione per parti separate, spazio senza frontiere interne, organo di controllo indipendente
- **N Adj Prep N (25)**
modello uniforme di visto, relazione annuale di monitoraggio, progetto preliminare di bilancio

11.4.4. Ötelemű terminusok

- **N Adj Prep+Det N (35)**
rete europea sulle migrazioni, sostegno generale al bilancio, proposta modificata della Commissione
- **N Prep+Det N Adj (32)**
Carta dei diritti fondamentali, Deputato al Parlamento europeo, recepimento sul piano nazionale
- **N Adj Prep Det N (11)**
Agenzia europea per la ricostruzione, quadro europeo per le qualifiche, Banca europea per gli investimenti
- **Adj N Prep+Det N (10)**
libera circolazione dei capitali, libera circolazione delle persone, libera prestazione dei servizi
- **N Adj Prep N Adj (7)**
cooperazione giudiziaria in materia civile, sistema comunitario di esenzioni fiscali, Unità europea di cooperazione giudiziaria
- **N Prep Det N Adj (5)**
comitato per la protezione sociale, passaporto per gli animali domestici, procedura per i disavanzi eccessivi

- **N Prep N Adj Adj (5)**
procedura di inversione contabile generale, quadro di controllo interno integrato, servizio di interesse economico generale

11.4.5. Hatelemű terminusok

- **N Adj Prep+Det N Adj (20)**
anno europeo del dialogo interculturale, strategia comunitaria sullo sviluppo sostenibile, Agenzia esecutiva per l'energia intelligente
- **N Prep N Prep+Det N (13)**
politica di cooperazione allo sviluppo, principio di certezza del diritto, domanda di revocazione della sentenza
- **N Prep+Det N Prep N (11)**
delegazione al Comitato di conciliazione, fase dell'esame in commissione, gestore del sistema di stoccaggio
- **N Adj Prep Det N Adj (5)**
mercato comune per i prodotti agricoli, Agenzia europea per la sicurezza aerea, Ufficio europeo per la lotta antifrode

11.5. Morfológiai elemzés

11.5.1. Összetételek

Főnevek

- **N+N (3)**
capomissione, decisione-quadro, Eurogruppo
- **V+N (2)**
compleanno, passaporto
- **Adj+N (1)**
piattaforma

Melléknevek

- **N+Adj (1)**
ferroviario

11.5.2. Képzések

Az affixumok csoportosításánál Dardano (1978) elemzéséből indultunk ki.

Főnevek

- Prefixumok

- Ri (Re, Ra) + X (19)
ricorso, revocazione, ravvicinamento
- Co (Com, Con) + X (13)
codecisione, composizione, concorrenza
- A + X (7)
allargamento, appartenenza
- ¹In (Im) + X (7)
immigrazione, inchiesta
- Pre + X (4)
preadesione, previsione
- Dis + X (3)
disavanzo, discarico
- Euro + X (3)
Eurobarometro, europessimismo
- ²In + X (2)
indipendenza, inversione
- Pro + X (2)
proporzionalità, proposta
- S + X (2)
scambio, scoperta
- Sotto + X (2)
sottocomitato, sottocommissione
- Tele + X (2)
telecomunicazione, televisione
- Tras + X (2)
trasmissione, trasporto

¹helyhatározói

²ellentétes

- Szuffixumok

- X + ione (106)
pubblicazione, regolamentazione, votazione
- X + mento (23)
emendamento, orientamento, stabilimento

- X + tà (22)
diversità, mobilità, sussidiarietà
- X + nza (20)
precedenza, vigilanza, concordanza
- X + ore (19)
debitore, ordinatore, relatore
- X + ato (11)
vicinato, mandato, partenariato
- X + nte (11)
consulente, supplente, denunciante
- X + ario (6)
funzionario, firmatario
- X + ismo (6)
organismo, meccanismo, antiterrorismo

Melléknevek

- Prefixumok

- Ri (Ra) + X (7)
riunito, ricorrente, rafforzato
- Inter + X (6)
interlocutorio, interparlamentare, intergovernativo
- Co (Con) + X (4)
consolidato, congiunto, coordinato
- Pre + X (3)
precontrattuale, pregiudiziale, preliminare
- ¹Im (I) + X (2)
impugnato, iscritto
- ²In (Ir) + X (2)
indipendente, irricevibile
- Trans + X (2)
transeuropeo, transfrontaliero

¹helyhatározói

²ellentétes

- Szuffixumok

- X + ale (54)
procedurale, ministeriale, giurisdizionale
- X + ato (24)
modulato, derivato, associato
- X + ivo (21)
orientativo, legislativo, direttivo

- X + ario (19)
finanziario, intracomunitario, tariffario
- X + ico (18)
strategico, unico, economico
- X + nte (12)
aderente, vacante, richiedente
- X + are (7)
interparlamentare, regolamentare, titolare
- X + eo (6)
europo, aereo, temporaneo
- X + bile (5)
ciclabile, ricevibile, sostenibile

11.6. Összegzés

Az olasz nyelvben a 985 fogalmat 1207 terminus jelöli: 175 fogalomhoz egynél több variáns tartozik. Az esetek nagy részében (140) két variáns jelenik meg, de nem ritkák (28) a három variánssal rendelkezők sem. A leggyakoribb terminusváltozat (78) a teljes formából képzett mozaikszó, valamint a modifikátor hozzáadása (47), vagyis a rövidített formák alkalmazása. Nagyobb számban fordul még elő a lexikai és morfoszintaktikai komplex módosítás (33), a lexikai helyettesítés (modifikátor helyettesítése) (16), valamint azok a struktúrák, amelyekben két vagy több lexikai elemet mozaikszó helyettesít (16). A poliszemiát illetően az olasz terminusok között összesen 8 olyat találtunk, amelyek az EU különböző alterületein más-más fogalmat takarnak. A jelentések között több közös szemantikai jegyet fedezhetünk fel a *comitato esecutivo*, a *posizione comune*, a *relazione speciale*, a *relatore*, a *procedura comunitaria di controllo* és az *ufficio Sirene* esetében, míg az *EUMC* más-más lexikai elemek helyett áll, és a felszíni egyezés véletlennek tekinthető, a *convenzione* esetében egymástól távolabb eső jelentéseket találunk (vagyis e két utóbbi esetben inkább homonim alakokkal van dolgunk).

Az 1207 terminológiai egység összesen 3899 lexikai elemet tartalmaz, ami arra enged következtetni, hogy az olasz euroterminusok átlagosan három lexikai elemből épülnek fel. Az elemek számát megvizsgálva megállapítható, hogy a leggyakoribb terminusszerkezet két elemből áll, ezt követik az azonos számú három- és négyelemű terminusok, majd az egyeleműek, végül pedig az öteleműek. Az ennél több tagból álló terminusok már jóval ritkábban fordulnak elő. Megfigyelhető volt, hogy az összesen 3899 lexikai elem 1020 egyedi elemet tartalmaz, ami arra utal, hogy egy lexikai elem átlagosan

közel 4-szer fordul elő a terminusokban. A leggyakoribb lexikai elemeket kigyűjtve azt állapíthattuk meg, hogy a leggyakoribb lexikai elem az *européo* melléknév és a *politica* főnév. A főnevek között a szervek megnevezései, dokumentumok és fogalmi alapkategóriák (*politica, sistema, procedura, programma*) szerepelnek leginkább; a melléeknek egy része pedig az átfogóságra és az összefogásra (*européo, generale, unico, comune, comunitario*), másik része a leginkább érintett szférákra (*economico, nazionale, finanziario*) utal.

A szófaji kategóriák között magasan kiemelkedik a főnevek nagy száma, ezeket pedig követik a melléeknek. Az 1020 lexikai elemből 911 a főnevek és a melléeknek csoportjába tartozik. A lexikai kategóriákban az ige és a határozó elhanyagolható mértékben vesz részt a terminusépítésben, a funkcionális kategóriák tekintetében a grammatikai kapcsolatokat jelölő prepozíciókon kívül a többi kategória csekély mértékben képviselteti magát. A determinánsok között nagy számban (23) jellegzetes kategóriaként az olaszban jelen van a *Prep+Det* összevonással keletkezett szerkezet. A terminusokban az idegen szavak (átvételek) száma viszonylag magas: 34.

A leggyakoribb szintagma *N Adj* felépítésű, e mellett az *N Prep N* és az *N Prep+Det N*, az *N N* és *N Adj Adj* struktúra fordul még elő nagy számban. Megfigyelhető, hogy a funkcionális viszonyokat jelölő *Prep* már a háromelemű terminusoktól kezdve jellegzetes alkotóeleme a struktúráknak. A szófaji kategóriák közül a tipizálható szerkezetű terminusok összesen négy szófaji kategóriával dolgoznak: *N, Adj, Prep, Det*, valamint az olasz nyelvben számos formában megjelenő *Prep+Det* összetevővel lehet még gyakran találkozni. A két-, három-, négy- és ötelemű terminológiai egységeknél még viszonylag népesebb csoportokat lehetett azonosítani, és bizonyos szintig a hatelemű szerkezetek is néhány nagyobb csoportba voltak sorolhatók. A terminusok szerkezetét illetően ennek megfelelően a legtöbb terminus (1026 az 1207-ből) komplex terminológiai egység, vagyis legalább két lexikai (grafikai) elemből álló alaptagot és modifikátort tartalmaz. Az esetek túlnyomó többségében azonosítható alptag és determináló elem, a zéró determinálóval rendelkezők száma alacsony (77). Ez utóbbiak közül is a nagy részük valamilyen képzőt tartalmaz, elenyészőnek tekinthető (19) a tőszókból álló terminusok száma. 98 terminust kizárólag mozaikszó jelöl.

Az egyedi lexikai elemek morfológiáját tekintve az összetételek (összesen 8) száma rendkívül alacsony, azok is inkább a főnevek között fordulnak elő (6); a leggyakoribb főnévi összetétel az *N+N*. A prefixumok között kevés igazán jellegzetes és gyakori előfordulás volt megfigyelhető: a főneveknél legtöbbször a *Ri (Re, Ra)+X*, valamint a *Co*

(Com, Con)+X, a mellékneveknél a *Ri(Ra)+X* és az *Inter+X* prefixumos szerkezet jelent meg. A szuffixumok jóval nagyobb számára való tekintettel az előfordulások is jelentősebbek: a főneveknél leggyakoribb szuffixumos struktúráként az *X+ione*, a mellékneveknél az *X+ale* volt megfigyelhető.

12. A SPANYOL NYELVŰ EUROTÉRMINUSOK NYELVÉSZETI SZEMPONTÚ JELLEMZÉSE

„Subsidiariedad, "Opting-out" (oportunidad de elección), "avis motivé" (aviso). Son sólo algunos de los ejemplos, por no hablar de siglas y acrónimos, que explican parte de la incomprensión y desapego de los ciudadanos comunitarios hacia las instituciones europeas.”

¡Por fin! La UE habla claro, El Mundo

12.1. Lexikai elemzés

Terminológiai bejegyzések (fogalmak) száma: 985

Terminusok száma: 1210

Lexikai elemek száma összesen: 4283

Egyedi lexikai elemek száma: 968

A leggyakoribb lexikai elemek:

Főnevek

política	40
Consejo	39
Unión	37
programa	37
Comisión	35
Comunidad	30
miembro	27
Comité	27
procedimiento	25
informe	25
Estado	25
acuerdo	23
tratado	21
cooperación	21
sistema	20

Melléknevek

Europeo	148
común	44
comunitario	31
general	30
económico	23
nacional	20
financiero	20
social	18
único	15
anual	13

12.1.1. Szófaji besorolás

Grammatikai kategóriák:

N: 682

Nprop: 33

Adj: 229

Prep: 10

Prep+Det: 2
Num: 4
V: 6
Aux: 2
Vinf: 4
Vpart: 6
Conj: 3
Det: 7
Adv: 2
Quant: 1
Pro: 2
Neg: 1
FW: 7

12.2. A terminusok formája

Zéró determináló elem, csak alaptag: 76

Zéró affixum: 17

acervo, nota

Affixummal: 59

contestación, recurso

Összetétel: 2

comitología, Eurogrupo

Komplex terminus: 1035

Carta Social, cesta del ecu

Mozaikszó: 96

MFEG, EAMR, FSE

Rövidítés: 1

Rec.

12.3. Szemantikai elemzés

12.3.1. A terminológiai variánsok (szinonimák) csoportosítása

Variánssal rendelkező terminológiai bejegyzések száma: 175

Két variánssal rendelkező bejegyzések: 139

Három variánssal rendelkező bejegyzések: 28

Négy variánssal rendelkező bejegyzések: 4

Öt variánssal rendelkező bejegyzések: 3

Hat variánssal rendelkező bejegyzések: 1

- **teljes forma – mozaikszó (75)**
contabilidad por el principio de devengo - ABAC
C.SIS - parte central del Sistema de Información de Schengen
- **teljes forma – rövid forma (lexikai elem helyettesítése mozaikszóval) (13)**
Red de Centros Europeos del Consumidor - red CEC,
Misión de Policía de la Unión Europea - misión EUPOL
- **teljes forma – rövidítés (1)**
Recopilación de la Jurisprudencia del Tribunal de Justicia - Rec.
- **teljes forma – rövid forma (komplex modifikátor helyettesítése egyszerű lexikai elemmel) (12)**
Convenio de aplicación del Acuerdo de Schengen sobre la gradual abolición de los controles en las fronteras comunes - Convenio de Schengen
Tratado sobre el que se funda la Unión - Tratado constitutivo
- **lexikai helyettesítés (modifikátor helyettesítése) (17)**
reunión de Alto Nivel - reunión de Directores Generales
actividad de la Comunidad – actividad de la Unión
- **lexikai helyettesítés (alaptag helyettesítése) (8)**
Estrategía de Lisboa - Programa de Lisboa
tercero Estado - tercero país
- **teljes lexikai helyettesítés (alaptag és modifikátor helyettesítése egyaránt) (1)**
inversión general de la obligación tributaria - procedimiento generalizado de inversión impositiva
- **modifikátor hozzáadása (48)**
procedimiento presupuestario - procedimiento presupuestario anual
Comisión - Comisión Europea
- **alaptag áthelyezése (a korábbi alaptagból modifikátor lesz) (5)**
integración europeo - proceso de integración europea
Progress - programa Progress
demandante - parte demandante
- **morfoszintaktikai módosítás (5)**
método de coordinación abierta - Método Abierto de Coordinación
Institución de la Comunidad - institución comunitaria

- **komplex módosítás (morfoszintaktikai és lexikai módosítás egyaránt) (38)**
política de desarrollo de la Comunidad - política de cooperación al desarrollo
sección "Orientación" - fondo de orientación agrícola
- **átvétel – saját struktúra (1)**
Zona de Viaje Común - Common Travel Area

12.3.2. Poliszém elemek

Comité ejecutivo: 1. Az EKB egyik döntéshozó szerve, amely az elnökből, az alelnökből és négy további tagból áll. 2. A schengeni együttműködés vezető szerve volt, amelynek feladatát az Európai Unió Tanácsának Főtitkársága vette át.

demandante: 1. A Bíróság előtt keresetet benyújtó személy. 2. Az európai ombudsmanhoz vagy az európai adatvédelmi biztoshoz panaszt benyújtó személy.

informe especial: 1. A Számvevőszék meghatározott kérdésekre vonatkozó megállapításai. 2. Az európai ombudsman Európai Parlamentnek küldött jelentése abban az esetben, ha egy közösségi intézmény vagy szerv nem válaszol megfelelően egy ajánlástervezetre.

Pleno: 1. A Parlamentnek a képviselők összességének jelenlétével, Strasbourgban tartott ülése. 2. Az Európai Bíróság ítélkező testülete, amelyet a bírák összessége alkot.

ponente: 1. Az Európai Parlament döntéseinek előkészítésekor az adott témáért felelős képviselő. 2. Az Európai Parlament valamely dokumentumának szerzője.

posición común: 1. A KKBP keretén belül elfogadott jogi aktus, amely meghatározza, hogy az Unió hogyan viszonyul egy adott földrajzi vagy tematikus természetű kérdéshez. 2. A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén a Tanács által elfogadott jogi aktus, amely meghatározza, hogy az Unió hogyan viszonyul e terület egyes kérdéseire. 3. A kétolvasatú együttműködési és együtdöntési eljárás első szakaszának záródokumentuma, amelyet a Miniszterek Tanácsa ad ki, ezt aztán az Európai Parlamenthez küldik második olvasatra.

procedimiento comunitario de control: 1. A belső piac szabályainak megfelelő alkalmazását ellenőrző eljárás. 2. A környezetvédelem területén alkalmazott uniós eljárás, amely a környezetvédelmi követelményeknek megfelelő harmonizációs intézkedéseket érinti.

sistema de alerta rápida: 1. Közösségi információs rendszer, amelynek célja olyan harmadik felekre vonatkozó, korlátozott terjesztésű információk köröztetése a Bizottságon és annak végrehajtó ügynökségein belül, akik veszélyt jelenthetnek a Közösségek pénzügyi érdekeire és jó hírére vagy a Közösségek által kezelt bármely más forrásra. 2. Uniós információs rendszer, amely a fogyasztók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatokat hivatott kivédeni azáltal, hogy gyors információcserét biztosít az uniós tagországok között. A rendszer lehetővé teszi a nemzeti hatóságok számára, hogy értesítsék a Bizottságot, amennyiben az európai piacon veszélyes (nem élelmiszer jellegű) termék kerül forgalomba, a többi tagállam riasztását követően pedig a Bizottság a kérdéses árucikket kivonhatja a forgalomból, vagy annak értékesítését feltételekhez kötheti.

12.4. Szintaktikai elemzés

A terminológiai egységek száma összesen: 1210

Egyelemű terminusok: 175
Kételemű terminusok: 304
Háromelemű terminusok: 207
Négyelemű terminusok: 195
Ötelemű terminusok: 113
Hatelemű terminusok: 93
Hételemű terminusok: 47
Nyolcelemű terminusok: 21
Kilencelemű terminusok: 26
Tízelemű terminusok: 15
Tizenegy elemű terminusok: 5
Tizenkét elemű terminusok: 1
Tizenhárom elemű terminusok: 1
Tizennégy elemű terminusok: 2
Tizenhét elemű terminusok: 3
Tizenkilenc elemű terminusok: 1
Huszonhárom elemű terminusok: 1

12.4.1. Kételemű terminusok

- **N Adj (248)**
visado uniforme, proyecto europeo, procedimiento escrito
- **N N (40)**
informe Kok, Agenda Europa, número Schengen
- **Adj N (10)**
Gran sala, tercero país, mala administración

12.4.2. Háromelemű terminusok

- **N Prep N (130)**
votación por partes, Proceso de Barcelona, negociaciones de adhesión
- **N Adj Adj (52)**
política económica regional, arancel aduanero común, informe general anual

12.4.3. Négyelemű terminusok

- **N Prep N Adj (55)**
ordenador de pagos principal, Zona de Viaje Común, espacio sin fronteras interiores
- **N Adj Prep N (45)**
Marco Común de Referencia, política energética para Europa, procedimiento comunitario de control
- **N Prep Det N (44)**
debate en el Pleno, estrategia para el Pacífico, propuesta de la Comisión
- **N Prep+Det N (23)**
lengua del Tratado, Defensor del Pueblo, zona del euro

12.4.4. Ötelemű terminusok

- **N Adj Prep Det N (23)**
marco presupuestario de la UE, política exterior de la energía, Pacto Europeo para la Juventud
- **N Adj Prep N Adj (13)**
Fondo Europeo de Desarrollo Regional, acuerdo bilateral sobre servicios aéreos
- **N Prep Det N Adj (16)**
Tribunal de la Función Pública, impuesto sobre el valor añadido
- **N Prep N Prep N (14)**
gestor de redes de distribución, fase de examen en comisión
- **N Prep+Det N Adj (10)**
revisión del mercado único, elecciones al Parlamento Europeo
- **N Adj Prep+Det N (8)**
Apoyo General al Presupuesto, Secretario General del Consejo
- **N Prep N Conj N (6)**
Comité sobre inmigración y asilo, programa de estabilidad y convergencia

12.4.5. Hatelemű terminusok

- **N Adj Prep Det N Adj (17)**
estatuto europeo de la empresa privada, informe relativo a los progresos realizados
- **N Adj Prep N Conj N (6)**
Instrumento Europeo de Vecindad y Asociación, Sistema Integrado de Gestión y Control
- **N Adj Prep N Prep N (4)**
red europea de pistas para ciclistas, Supervisor Europeo de Protección de Datos
- **N Adj Prep+Det N Adj (6)**
Año Europeo del Diálogo Intercultural, marco integrado del control interno
- **N Prep+Det N Prep N (7)**
Presidente del Tribunal de Justicia, principio del país de origen
- **N Prep Det N Prep N (5)**
delegación en el Comité de Conciliación, contabilidad por el principio de devengo
- **N Prep N Adj Conj Adj (4)**
Consejo de Asuntos Económicos y Financieros, aproximación de disposiciones legales y reglamentarias
- **N Prep N Prep Det N (12)**
política de desarrollo de la Comunidad, Directiva sobre fiscalidad de la energía
- **N Prep N Prep+Det N (9)**
marco de evaluación del rendimiento, competencia de ejecución del presupuesto
- **N Prep N Prep N Adj (6)**
Grupo de Expertos sobre Financiación Hipotecaria, programa de acción de carácter general

12.5. Morfológiai elemzés

12.5.1. Összetételek

Főnevek

- **N+N (1)**
Eurogrupo

- Adj+N (1)
plataforma
- V+N (2)
cumpleaños, pasaporte

Melléknevek

- Ø

12.5.2. Képzések

Az affixumok csoportosításánál Ezquerro (1995), Fernando González, Hervás és Báez (1984), valamint Salvador (1985) elemzéseit vettük alapul.

Főnevek

- **Prefixumok**
 - Re + X (14)
revisión, repatriación, reexamen
 - Co (Con, Com, Cor) + X (9)
cofinanciación, compromiso, correspondencia, concentración
 - Pre + X (7)
preadhesión, prefinanciación, presupuesto
 - A (Ad) + X (6)
aproximación, aprobación, administración, administrador
 - Trans + X (4)
transposición, transmisión
 - En + X (3)
enfermedad, enfoque, enmienda
 - Euro + X (3)
Eurobicicleta, Eurobarómetro, europesimismo
 - Sub (Su) + X (3)
subcomisión, subcomité, supresión
 - ¹In (Im) + X (2)
impuesto, inmigración
 - ²In + X (2)
independencia, inversión
 - De (Des) + X (2)
detención, descargo
 - Inter + X (2)
intermodalidad, interlocutor

- Super + X (2)
supervisión, supervisor
- Tele + X (2)
telecomunicación, televisión

¹ helyhatározói

² ellentétes

- Szuffixumok

- X + ión (127)
adhesión, fusión, votación
- X + dad (26)
diversidad, movilidad
- X + ncia (20)
jurisprudencia, vigilancia, convergencia
- X + ario (19)
peticionario, comentario
- X + nte (13)
ponente, suplente, demandante
- X + ador (10)
trabajador, ordenador
- X + miento (10)
planteamiento, procedimiento
- X + ismo (7)
europesimismo, periodismo
- X + tor (7)
director, gestor, receptor
- X + ado (6)
mercado, tratado, refugiado

Melléknevek

- Prefixumok

- A (Ad) + X (7)
administrativo, asociado, acogido
- Re + X (7)
requirente, reforzado
- Con (Con, Com) + X (6)
concertado, compartido, coordinado
- Inter + X (5)
intercultural, interparlamentario
- Pre + X (3)
prejudicial, presupuestario

- Extra + X (2)
extrajudicial, extraordinario
- ¹In (Im) + X (2)
impositivo, inscrito
- ²In + X (2)
independiente, inadmisibile
- Trans + X (2)
Transeuropeo, transfronterizo

¹helyhatározói

²ellentétes

- Szuffixumok

- X + al (55)
procesal, judicial, nominal
- X + ado (25)
derivado, modificado, normalizado
- X + ario (19)
comunitario, reglamentario, presupuestario
- X + ivo (19)
informativo, consultivo, orientativo
- X + nte (12)
permanente, emergente, adherente
- X + ico (10)
químico, energético, estratégico
- X + ido (9)
recurrido, compartido, dirigido
- X + eo (5)
européo, aéreo

12.6. Összegzés

A spanyol nyelvben a 985 fogalmat 1210 terminus jelöli: 175 fogalomhoz egynél több variáns tartozik. Az esetek nagy részében (139) két variáns jelenik meg, de nem ritkák (28) a három variánssal rendelkezők sem. A leggyakoribb terminusvátozat (75) a teljes formából képzett mozaikszó, valamint a modifikátor hozzáadása (48), vagyis a rövidített formák alkalmazása. Ezen túl nagyobb számban fordul még elő a lexikai és morfoszintaktikai komplex módosítás (38), valamint a lexikai helyettesítés (modifikátor helyettesítése) (17). A poliszémiát illetően a spanyol terminusok között összesen 8 olyat

találtunk, amelyek az EU különböző alterületein más-más fogalmat takarnak. Az összes jelentés között több közös szemantikai jegyet fedezhetünk fel.

Az 1210 terminológiai egység összesen 4283 lexikai elemet tartalmaz, ami arra enged következtetni, hogy a spanyol euroterminusok átlagosan három vagy négy lexikai elemből épülnek fel. Az elemek számát megvizsgálva megállapítható, hogy a leggyakoribb terminusszerkezet két elemből áll, ezt követik a három- és a négyelemű terminusok, majd az egyeleműek és az öteleműek következnek a sorban. Az ennél több tagból álló terminusok már jóval ritkábban fordulnak elő. Megfigyelhető volt, hogy az összesen 4283 lexikai elem 968 egyedi elemet tartalmaz, ami arra utal, hogy egy lexikai elem átlagosan 4,5-szer fordul elő a terminusokban. A leggyakoribb lexikai elemeket kigyűjtve azt állapíthattuk meg, hogy a leggyakoribb lexikai elem az *Europeo* melléknév és a *política* főnév. A főnevek között a szervek megnevezései, dokumentumok és fogalmi alapkategóriák (*política, sistema, procedimiento, programa*) szerepelnek leginkább; a melléznevek egy része pedig az átfogóságra és az összefogásra (*Europeo, general, único, común, comunitario, anual*), másik része a leginkább érintett szférákra (*económico, nacional, financiero, social*) utal.

A szófaji kategóriák között magasan kiemelkedik a főnevek nagy száma, ezeket pedig követik a melléznevek. Az 1210 lexikai elemből 911 a főnevek és a melléznevek csoportjába tartozik. A lexikai kategóriákban az ige és a határozó elhanyagolható mértékben vesz részt a terminusépítésben, a funkcionális kategóriák tekintetében a grammatikai kapcsolatokat jelölő prepozíciókon kívül a többi kategória csekély mértékben képviselteti magát. A terminusokban az idegen szavak (átvételek) száma viszonylag alacsony: 7.

A leggyakoribb szintagma *N Adj* felépítésű, e mellett az *N Prep N*, az *N Prep N Adj*, az *N Adj Adj* és az *N Adj Prep N* struktúra fordul még elő nagy számban. Megfigyelhető, hogy a funkcionális viszonyokat jelölő *Prep* már a háromelemű terminusoktól kezdve jellegzetes alkotóeleme a struktúráknak. A szófaji kategóriák közül a tipizálható szerkezetű terminusok összesen öt szófaji kategóriával dolgoznak: *N, Adj, Prep, Det, Conj*, valamint a többi újlatin nyelvhez hasonlóan a *Prep+Det* összetevővel lehet még gyakran találkozni. A két-, három-, és négyelemű terminológiai egységeknél még viszonylag népesebb csoportokat lehetett azonosítani, az öt- és hatelemű szerkezetek már nagyobb változatosságot mutattak. A terminusok szerkezetét illetően ennek megfelelően a legtöbb terminus (1035 az 1210-ből) komplex terminológiai egység, vagyis legalább két lexikai (grafikai) elemből álló alaptagot és modifikátort tartalmaz. Az esetek túlnyomó

többségében azonosítható alaptag és determináló elem, a zéró determinálóval rendelkezők száma alacsony (76). Ez utóbbiak közül is a nagy részük valamilyen képzőt tartalmaz, elenyészőnek tekinthető (17) a töszóából álló terminusok száma. 96 terminust kizárólag mozaikszó jelöl.

Az egyedi lexikai elemek morfológiáját tekintve az összetételek (összesen 13) száma alacsony, azok is inkább a főnevek között fordulnak elő (9); a leggyakoribb főnévi összetétel $V+N$, valamint a klasszikus összetételek. A prefixumok között kevés igazán jellegzetes és gyakori előfordulás volt megfigyelhető: a főneveknél legtöbbször a $Re+X$, a mellékneveknél az $A (Ad)+X$ és a $Re+X$ prefixumos szerkezet jelent meg. A szuffixumok jóval nagyobb számára való tekintettel az előfordulások is jelentősebbek: a főneveknél leggyakoribb szuffixumos struktúráként az $X+ión$, a mellékneveknél az $X+al$ volt megfigyelhető.

13. A MAGYAR NYELVŰ EUROTERMINUSOK NYELVÉSZETI SZEMPONTÚ JELLEMZÉSE

„A szókincsbővülés leglátványosabb területe a számítástechnika, manapság pedig az ún. euronyelv kialakulása, tehát az Európai Unióval kapcsolatos kifejezéseké. Korántsem sikerült mindet magyarítani, így nagyon sok közöttük az idegen.”
Minya Károly, Édes Anyanyelvünk, XXVII. évfolyam. I. szám

13.1. Lexikai elemzés

Terminológiai bejegyzések (fogalmak) száma: 985

Terminusok száma: 1206

Lexikai elemek száma összesen: 3123

Egyedi lexikai elemek száma: 1118

A leggyakoribb lexikai elemek:

Főnevek

bizottság	50
Tanács	35
program	27
Unió	25
Közösség	24
eljárás	23
rendszer	20
megállapodás	20
jelentés	20
szerződés	18
politika	18
tagállam	16
jog	16
elv	15
stratégia	12

Melléknevek

európai	153
közös	49
közösségi	35
nemzeti	21
egységes	20
pénzügyi	19
gazdasági	18
uniós	16
belső	16
általános	15

13.1.1. Szófaji besorolás

N: 658

Nprop: 8, Nprop-os összetétel: 6

Adj: 397

Vpart: 35

Num: 9

V: 2

Conj: 1

Det: 2
Adv: 4
Quant: 1
Neg: 1
Postp: 1
Pro: 1
FW: 6

13.2. A terminusok formája

Zéró determináló elem, csak alaptag: 62

Zéró affixum: 14

euro, konvent

Affixummal: 48

biztos, elnökség

Összetétel: 107⁴²

Kok-jelentés, képviselőcsoport, AKCS-államok

Komplex terminus: 948

rendkívüli ülészak, a tudás szabad mozgása

Mozaikszó: 89

GMU, ERFA, KKBP

Rövidítés: -

13.3. Szemantikai elemzés

13.3.1. A terminológiai variánsok (szinonimák) csoportosítása

Variánssal rendelkező terminológiai bejegyzések száma: 172

Két variánssal rendelkező bejegyzések: 141

Három variánssal rendelkező bejegyzések: 21

Négy variánssal rendelkező bejegyzések: 6

Öt variánssal rendelkező bejegyzések: 1

Hat variánssal rendelkező bejegyzések: 3

⁴² A magyar nyelvre jellemző a mozaikos összetételek nagy száma. Az összetételek közül 32 mozaikszót tartalmaz: *AKCS-állam, KTF-keretprogram, héacsálás*.

- **teljes forma – mozaikszó (67)**
a tagállamok állandó képviselőinek bizottsága - COREPER
Gazdasági és Pénzügyi Tanács - ECOFIN
Európai Rendőrségi Hivatal - Europol

- **teljes forma – rövid forma (lexikai elem helyettesítése mozaikszóval) (16)**
Közlekedési, Távközlési és Energiaügyi Tanács - TTE-Tanács
az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés - EAK-Szerződés
az Európai Unió Tanácsa - az EU Tanácsa

- **teljes forma – rövid forma (komplex modifikátor helyettesítése egyszerű lexikai elemmel) (11)**
törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítése - jogszabályok közelítése
az Európai Unióról szóló szerződés - Maastrichti Szerződés
a tagállamok és a Közösség gazdaságpolitikájára vonatkozó átfogó iránymutatások -
átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások

- **lexikai helyettesítés (modifikátor helyettesítése) (30)**
írásbeli nyilatkozat - írásos nyilatkozat
az EU Tanácsa - a Miniszterek Tanácsa
összehangolt foglalkoztatási stratégia - európai foglalkoztatási stratégia

- **lexikai helyettesítés (alaptag helyettesítése) (10)**
lisszaboni stratégia - lisszaboni menetrend
schengeni állam - schengeni tagállam
kérelmező - felperes

- **teljes lexikai helyettesítés (alaptag és modifikátor helyettesítése egyaránt) (2)**
barcelonai folyamat - euromediterrán partnerség
jogi aktus – közösségi jogszabály

- **modifikátor hozzáadása (45)**
közösségi támogatás - közösségi pénzügyi támogatás
Általános Tanács - az EKB Általános Tanácsa
ombudsman - Európai Ombudsman

- **alaptag áthelyezése (a korábbi alaptagból modifikátor lesz) (3)**
EuropeAid - EuropeAid Együttműködési Hivatal
európai integráció - európai integrációs folyamat

- **morfoszintaktikai módosítás (10)**
európai zászló - az EU zászlója
a szolgáltatásokról szóló irányelv - szolgáltatási irányelv
bizottsági testület - a biztosok testülete

- **komplex módosítás (morfoszintaktikai és lexikai módosítás egyaránt) (22)**
Orientációs Részleg - mezőgazdasági orientációs alap
beszédidő - felszólalásra megadott idő
harmadik állam - tagsággal nem rendelkező ország
- **átvétel – saját struktúra (0)**

13.3.2. Poliszém elemek

EMEA: 1. **Európai Gyógyszerértékelő Ügynökség** Európai ügynökség, amelynek feladata az egészség védelme és előmozdítása a köz- és állategészségügy területén az emberi, illetve állatgyógyászati felhasználásra szánt gyógyszerek értékelése és felügyelete által. 2. **Európai Monetáris Együttműködési Alap** A Közösségnek a Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) megvalósítása érdekében létrehozott pénzügyi alapja, amelynek feladatait az Európai Monetáris Intézet vette át.

albizottság: 1. A tanácsadói jogkörrel rendelkező szerveken (Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága) belül létrehozható bizottság, amely meghatározott kérdésekben vagy meghatározott területeken az adott szervnek megvitatás céljából benyújtandó véleménytervezeteket készít. 2. Európai parlamenti állandó vagy ideiglenes bizottság által munkája megkönnyítése érdekében kijelölt bizottság.

az egyenlőség elve: 1. Uniós elv, melynek lényege a bármilyen nemű diszkrimináció tilalma. 2. Bizottságok összeállításánál alkalmazott uniós elv, mely szerint a bizottságot alkotó csoportok, szervek vagy küldöttségek azonos számú tagot adnak.

beadvány: 1. Írásbeli észrevételek, amelyeket az előzetes döntéshozatali eljárások során meghatározott személyeknek jogukban áll benyújtani. 2. Az Európai Bíróság elé benyújtott eljárásra vonatkozó dokumentum.

Kormányzótanács: 1. Az Európai Beruházási Bank egyik irányító szerve, amely a tagállamok által kijelölt miniszterekből áll, és amely megállapítja a Bank hitelpolitikájára vonatkozó általános irányelveket, különös tekintettel azokra a célkitűzésekre, amelyeket a közös piac megvalósításában történő előrehaladás során követni kell. 2. Az EKB egyik döntéshozó szerve, amely az EKB Igazgatóságának tagjaiból és a nemzeti központi bankok elnökeiből áll.

közös álláspont: 1. A KKBP keretén belül elfogadott jogi aktus, amely meghatározza, hogy az Unió hogyan viszonyul egy adott földrajzi vagy tematikus természetű kérdéshez. 2. A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén a Tanács által elfogadott jogi aktus, amely meghatározza, hogy az Unió hogyan viszonyul e terület egyes kérdéseihez. 3. A kétolvasatú együttműködési és együttdöntési eljárás első szakaszának záródokumentuma, amelyet a Miniszterek Tanácsa ad ki, ezt aztán az Európai Parlamenthez küldik második olvasatra.

közösségi ellenőrzési eljárás: 1. A belső piac szabályainak megfelelő alkalmazását ellenőrző eljárás. 2. A környezetvédelem területén alkalmazott uniós eljárás, amely a környezetvédelmi követelményeknek megfelelő harmonizációs intézkedéseket érinti.

különjelentés: 1. A Számvevőszék meghatározott kérdésekre vonatkozó megállapításai. 2. Az európai ombudsman Európai Parlamentnek küldött jelentése abban az esetben, ha egy közösségi intézmény vagy szerv nem válaszol megfelelően egy ajánlástervezetre.

13.4. Szintaktikai elemzés

A terminológiai egységek száma összesen: 1206

Egyelemű terminusok: 258

Kételemű terminusok: 448

Háromelemű terminusok: 262

Négyelemű terminusok: 117

Ötelemű terminusok: 71

Hatelemű terminusok: 23

Hételemű terminusok: 9

Nyolcelemű terminusok: 8

Kilencelemű terminusok: 3

Tízelemű terminusok: 4

Tizenegy elemű terminusok: 1

Tizenhárom elemű terminusok: 1

Tizennégy elemű terminusok: 1

13.4.1. Kételemű terminusok

- **Adj N (414)**

társult ország, tulajdonjogi szétválasztás, közös fellépés

- **N N (23)**

PROGRESS program, „Külkapcsolatok” szakbizottság, Régiók Bizottsága

- **Num N (11)**

első főtanácsnok, hatodik keretprogram, négy alapszabadság

13.4.2. Háromelemű terminusok

- **Adj Adj N (153)**

összesített innovációs index, független külső könyvvizsgáló, egyszerűsített módosítási eljárás

- **Det N N (53)**

az elnökök rangsora, az Unió költségvetése, a kérdések órája

- **N Vpart N (22)**
bizottsághoz történő visszautalás, indokolással ellátott indítvány, elsőbbséget élvező kérdés
- **N Adj N (12)**
kultúrák közötti párbeszéd, terrorizmus elleni koordinátor, név szerinti szavazás

13.4.3. Négyelemű terminusok

- **Det Adj N N (23)**
a származási ország elve, az Elsőfokú Bíróság tagja, az egységes piac felülvizsgálata
- **Det N Adj N (20)**
a Tanács rendkívüli ülése, a tudás szabad mozgása, a szolgáltatás egységes piaca
- **Adj Adj Adj N (18)**
belső piaci információs rendszer, személyes emberi jogi képviselő, Európai Monetáris Együttműködési Alap
- **Adj Conj Adj N (18)**
társadalmi és területi kohézió, igazgatási és ellenőrzési rendszer, stabilizációs és társulási megállapodás

13.4.4. Ötelemű terminusok

- **Det Adj N Adj N (12)**
a mezőgazdasági piacok közös szervezése, az Európai Unió Alapjogi Chartája, a szociális partnerek közötti párbeszéd
- **Adj Adj Conj Adj N (10)**
gazdasági, társadalmi és területi kohézió, európai szomszédsági és partnerségi eszköz, Közlekedési, Távközlési és Energiaügyi Tanács

13.4.5. Hatelemű terminusok

- **Adj Adj Adj Conj Adj N (3)**
regionális politikai, közlekedési és idegenforgalmi bizottság, Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztási Tanács

- **Adj Adj Conj Adj N N (3)**
törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolása, eredeti személyazonosító és úti okmányok nyilvántartása
- **Det Adj Conj Adj N N (3)**
a Gazdasági és Szociális Bizottság Elnöksége, a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elve

13.5. Morfológiai elemzés

13.5.1. Összetételek

Főnevek

- N+N (152)
referenciakeret, intézkedéscsomag, biztonságpolitika
- Adj+N (15)
elfogatóparancs, támogatórendszer, egyeztetőbizottság
- N+N+N (12)
eurobankjegy, hulladékirányelv, árfolyam-mechanizmus
- N+N+N+N (7)
munkaidő-irányelv, értékpapírosítás-munkacsoport, Sirene-fényképtovábbítás
- Adj+N+N (6)
kerekasztal-tárgyalás, napirendtervezet, elosztórendszer-üzemeltető
- N+Adj+N (2)
héa-azonosítószám, Sirene-kézikönyv
- Adj+N+N+N (1)
átváltásiárfolyam-stabilitás
- N+Num+N (1)
tudásháromszög
- Num+N (1)
háromszög
- N+Vpart+N (1)
Számvevőszék

Melléknevek

- N+Adj (63)
irányadó, tagállami, országspecifikus

- Num+Adj (6)
egyablakos, háromoldalú, elsőfokú
- Adj+Adj (5)
szabadkereskedelmi, szociálpolitikai, választottbíróági
- Adj+N+Adj (3)
élőhelyvédelmi, fűzősenergia-fejlesztési, élelmiszer-biztonsági
- N+N+N+Adj (2)
jelzáloghitel-finanszírozási, jelzáloghitel-piaci
- N+N+Adj (1)
éghajlat-változási
- N+Vpart (1)
alapvető
- PRO+Adj (1)
magatartási
- Quant+Adj (1)
többoldalú

13.5.2. Képzések

Az affixumok megállapításánál nagyban támaszkodtunk Kiefer és Ladányi elemzésére (2000).

Főnevek

- **Prefixumok**
 - Elő + X (3)
előfinanszírozás, előirányzat
 - Szak + X (3)
szakbizottság, szakértő, szakpolitika
 - Al + X (2)
albizottság, alelnök
 - Fel + X (2)
felperes, felügyelet
 - Kül + X (2)
külkapcsolat, külképviselet
- **Suffixumok**
 - X + ás(és) (116)
nyilvántartás, pénzgazdálkodás, kötelezettségvállalás, közelítés, kulcskérdés, piacszerzés

- X + ság(ség) (48)
bízottság, jogbiztonság, alapszabadság, sokszínűség, küldöttség, térség
- X + at(et) (45)
módosítástervezet, testület, euroövezet, előirányzat, javaslat, szabályzat
- X + ó(ö) (35)
főképviselő, fellebbező, programengedélyező, főelőadó, fogalmazó, rendszerirányító
- X + mány(mény) (12)
keretegyezmény, közlemény, intézmény, alapokmány, takarmány, vívmány
- X + ió (11)
integráció, delegáció, szekció
- X + el (6)
észrevétel, felvétel, részvétel
- X + itás (6)
intermodalitás, mobilitás, szubszidiaritás
- X + izmus (6)
hitelmechanizmus, rasszizmus, europesszizmus

Melléknevek

- **Prefixumok**
 - Köz + X (4)
közérdekű, közigazgatási, közszolgálati
 - Szak + X (3)
szakértői, szakképzési, szakképzés-fejlesztési
 - Elő + X (2)
előcsatlakozási, előkészítő
 - Kül + X (2)
kültügyi, külkapcsolati
- **Suffixumok**
 - X + i (217)
teljesítményértékelési, szomszédsági, partnerségi
 - X + s (46)
egységes, harmonizációs, kohéziós
 - X + (t) (34)
leplezett, szakosított, egyszerűsített, integrált, strukturált, társult
 - X + ő(ö) (29)
egyeztető, figyelmeztető, megkereső, csatlakozó, irányadó, feltáró
 - X + ú(ü) (18)
háromoldalú, kulcsfontosságú, elsőfokú, eredményszemléletű, ellenérdekű, közérdekű
 - X + is (10)
formális, monetáris, regionális

- X + köz(i) (5)
intézményközi, kormányközi, parlamentközi

13.6. Összegzés

A magyar nyelvben a 985 fogalmat 1205 terminus jelöli: 172 fogalomhoz egyénnél több variáns tartozik, ami a szinonímia határozott jelenlétét mutatja. Az esetek túlnyomó részében (141) két variáns jelenik meg, de nem ritkák (21) a három variánssal rendelkezők sem. A leggyakoribb terminusváltozat (67) a teljes formából képzett mozaikszó, valamint a modifikátor hozzáadása (45), vagyis a rövidített formák alkalmazása. Ezen túl a lexikai helyettesítés (modifikátor helyettesítése) (30), valamint a lexikai és morfoszintaktikai komplex módosítás (22) fordul még elő nagyobb számban. A poliszémiát illetően a magyar terminusok között összesen 8 olyat találtunk, amelyek az EU különböző alterületein más-más fogalmat takarnak. 7 esetben a jelentések között több közös szemantikai jegyet fedezhetünk fel, egy esetben az EMEA mozaikszónál az alaki egybeesés az egyik esetben magyar, míg a másik esetben egy angol betűszó véletlenszerű egyezéséből adódik (vagyis ebben az utolsó esetben inkább a homonímia jelensége figyelhető meg).

Az 1205 terminológiai egység összesen 3123 lexikai elemet tartalmaz, ami arra enged következtetni, hogy a magyar euroterminusok átlagosan kettő vagy három lexikai elemből épülnek fel. Az elemek számát megvizsgálva megállapítható, hogy a leggyakoribb terminusszerkezet két elemből áll, ezt követik a három- és az egyelemű terminusok, majd a négyeleműek következnek a sorban. Az ennél több tagból álló terminusok már jóval ritkábban fordulnak elő. Megfigyelhető volt, hogy az összesen 3123 lexikai elem 1124 egyedi elemet tartalmaz, ami arra utal, hogy egy lexikai elem átlagosan közel 3-szor fordul elő a terminusokban. A leggyakoribb lexikai elemeket kigyűjtve azt állapíthattuk meg, hogy a leggyakoribb lexikai elem az *európai* melléknév és a *bizottság* főnév. A főnevek között a szervek megnevezései, dokumentumok és fogalmi alapkategóriák (*politika, rendszer, jog, eljárás, elv, program*) szerepelnek leginkább; a melléknevek egy része pedig az átfogóságra és az összefogásra (*európai, közösségi, uniós, közös, közösségi, egységes, általános*) másik része a leginkább érintett szférákra (*gazdasági, nemzeti, pénzügyi*) utal.

A szófaji kategóriák közül magasan kiemelkedik a főnevek nagy száma, ezeket pedig követik a melléknevek. Az 1124 lexikai elemből 1055 a főnevek és melléknevek csoportjába tartozik. A lexikai kategóriákban az ige és a határozó elhanyagolható mértékben vesz részt a terminusépítésben, az igenevek esetében viszont a melléknévi

igenév gyakori előfordulását (35) figyelhetjük meg. A funkcionális kategóriák tekintetében a kategóriák csekély mértékben képviseltetik magukat. A terminusokban az idegen szavak (átvételek) száma viszonylag alacsony: 6.

A leggyakoribb szintagma *Adj N* felépítésű, e mellett az *Adj Adj N* és a *Det N N* struktúra fordul még elő nagy számban. Megfigyelhető, hogy a *Vpart*-on kívül a *Num* és a *Conj* is jellegzetes alkotóelemei a struktúráknak, valamint sajátos a magyar nyelv esetében a *Der*-tel kezdődő szerkezetek nagy száma, ami a birtokos szerkezetek esetén fordul elő. A szófaji kategóriák közül a tipizálható szerkezetű terminusok összesen hat szófaji kategóriával dolgoznak: *N*, *Adj*, *Vpart*, *Det*, *Conj*, *Num*. A két-, három-, négy- és ötelemű terminológiai egységeknél még viszonylag népesebb csoportokat lehetett azonosítani, a hatelemű szerkezetek számukat tekintve sem jelentősek, és a szerkezetek is nagy változatosságot mutattak. A terminusok szerkezetét illetően ennek megfelelően a legtöbb terminus (948 az 1205-ből) komplex terminológiai egység, vagyis legalább két lexikai (grafikai) elemből álló alaptagot és modifikátort tartalmaz. Az esetek túlnyomó többségében azonosítható alaptag és determináló elem, a zéró determinálóval rendelkező száma alacsony (62). Ez utóbbiak közül is a nagy részük valamilyen képzőt tartalmaz, elenyészőnek tekinthető (14) a töszöből álló terminusok száma. 89 terminust kizárólag mozaikszó jelöl. A magyar nyelvben jellegzetes a mozaikszavas összetételek nagy száma is, ilyenrel 32 esetben találkozhattunk.

Az egyedi lexikai elemek morfológiáját tekintve az összetételek (összesen 284) száma rendkívül magas, nagyobb számban a főnevek között fordulnak elő, de a melléknevek között is nagyon gyakoriak. Messze a leggyakoribb főnévi összetétel az *N+N*, a melléknévi összetételek között az *N+Adj* fordul elő a leggyakrabban. Az összetételek nemcsak számosak, hanem nagyon változatos szerkezeti konstrukciókat mutatnak. Jellemző, hogy három- és négytagú összetételek is szép számmal megfigyelhetők mind a főnévi, mind a melléknévi kategóriában. A prefixumok között nem volt igazán jellegzetes és gyakori előfordulás megfigyelhető: a főneveknél leginkább az *Elő+X* és a *Szak+X*, a mellékneveknél a *Köz+X* prefixumos szerkezet jelent meg, bár ezek is elhanyagolható mértékben. A szuffixumok jóval nagyobb számára való tekintettel az előfordulások is jelentősebbek: a főneveknél leggyakoribb szuffixumos struktúráként az *X+ás(és)*, a mellékneveknél magasán az *X+i* volt megfigyelhető.

14. AZ EUROTÉRMINUSOK NYELVÉSZETI ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉSE

*„Inspector Cabillot est el autentiquo europeano polizero qui fighte contra el mal por eine Europa van pax und prosperity donde se speake eine sola lingua: de Europanto”
Diego Marani, Las adventures des inspector Cabillo*

14.1. Lexikai és terminológiai összehasonlítás

14.1.1. Fogalmak, terminusok és lexikai elemek kapcsolata

	<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
<i>Fogalmak száma</i>	985	985	985	985	985
<i>Terminusok száma</i>	1238	1205	1207	1210	1206
<i>Lexikai elemek száma összesen</i>	3521	4024	3899	4283	3123
<i>Egyedi lexikai elemek száma</i>	973	974	1020	968	1118

A 985 fogalmat 1206 és 1238 közötti terminológiai egység fejezi ki. A legtöbb terminus az angolban található, ami az angol variánsok nagyobb számára utal; a többi nyelvben közel azonos a terminológiai egységek száma. Átlagosan 1213 terminus fejezi ki a 985 fogalmat; és átlagosan 177 fogalomhoz egynél több variáns tartozik, ami a szinonímia határozott jelenlétét mutatja. Ennek alapján elmondható, hogy minden ötödik fogalom egynél több megnevezési variánst mutat fel. Az összes lexikai elem tekintetében a nyelvek között jelentős különbségek fedezhetők fel. A legkevesebb lexikai elemből a magyar terminusok (3123), a legtöbbből a spanyol terminusok (4283) épülnek fel. Az egyedi lexikai elemeket illetően is nagy szórás figyelhető meg: a spanyol nyelvben 968, a magyar nyelvben 1118 egyedi elemmel találkozhatunk. Átlagosan 3770 lexikai elem fordul elő a nyelvekben, amelyek között 1010 egyedi elem található. Ez arra enged következtetni, hogy egy lexikai elem átlagosan 3,7-szer fordul elő az euroterminusokban. Az átlagosan 1213 terminus 3770 lexikai elemből építkezik, vagyis az euroterminusok átlagosan három lexikai elemet tartalmaznak.

14.1.2. A terminusok alakjai

	<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
Zéró determináló elem, zéró affixum	20	20	19	17	14
Zéró determináló elem, affixum	53	56	58	59	48
Összetétel	10	4	5	2	107
Komplex terminus	1045	1024	1026	1035	948
Mozaikszó	110	100	98	96	89
Rövidítés	0	1	1	1	0

A terminusok szerkezetét illetően a legtöbb terminus (átlagosan 1016) komplex terminológiai egység, vagyis legalább két lexikai (grafikai) elemből álló struktúrát (alaptagot és modifikátort) tartalmaz, ami számszerűsítve azt jelenti, hogy a terminusok 83%-a komplex szerkezet. Az egyes kategóriákon belül a nyelvek viszonylag hasonló mértékben alkalmazzák a különböző formai lehetőségeket; kivételnek számít a magyar nyelv, ahol a komplex terminusok száma jóval alacsonyabb, mint a többi nyelvben, az összetételek száma azonban ezt kompenzálандó jóval magasabb. Eltérések mutatkoznak még a mozaikszavak számában is: a legtöbbel az angolban, a legkevesebbel a magyarban találkozhatunk. Az angol rendkívüli mértékben kedveli a rövidített formákat, a többi nyelvben a mozaikszavak általában az angol hatására keletkeznek; a magyar nyelvű mozaikszavak alacsonyabb száma pedig azzal is magyarázható, hogy ott számos esetben a mozaikszó összetételekben jelenik meg, vagyis a kimutatásokban ezek a szerkezetek nem a mozaikszavak, hanem az összetételek között tűnnek fel. Az esetek túlnyomó többségében azonosítható alaptag és determináló elem, a zéró determinálóval rendelkezők száma alacsony (átlagosan 73). Ez utóbbiak közül is a nagy részük valamilyen képzőt tartalmaz, elenyészőnek tekinthető (18) a tőszóból álló terminusok száma. Ebből az állapítható meg, hogy a terminusok esetében ritka az olyan, amely formai szinten ne hordozna speciális tartalomra utaló valamilyen nyelvi jelet.

14.1.3. A leggyakoribb főnevek

<i>EN</i>	<i>db</i>	<i>FR</i>	<i>db</i>	<i>IT</i>	<i>db</i>	<i>ES</i>	<i>db</i>	<i>HU</i>	<i>db</i>
Community	60	politique	45	politica	42	política	40	bizottság	50
policy	44	conseil	41	consiglio	40	Consejo	39	Tanács	35
committee	43	commission	36	programma	35	Unión	37	program	27
Union	38	Union	35	commissione	34	programa	37	Unió	25
Council	38	programme	31	Unione	33	Comisión	35	Közösség	24
programme	34	Communauté	30	Comunità	30	Comunidad	30	eljárás	23
member	29	procédure	29	Stato	28	miembro	27	rendszer	20
report	27	membre	27	sistema	27	Comité	27	megállapodás	20
system	26	État	26	membro	27	procedimiento	25	jelentés	20
procedure	25	comité	24	relazione	26	informe	25	szerződés	18
state	24	rapport	24	procedura	26	Estado	25	politika	18
Treaty	23	accord	23	comitato	26	acuerdo	23	tagállam	16
agreement	23	traité	22	trattato	22	tratado	21	jog	16
EU	22	système	22	cooperazione	21	cooperación	21	elv	15
cooperation	22	coopération	21	accordo	21	sistema	20	stratégia	12

Összességében elmondható, hogy a legtöbb lexikai elem megtalálható minden nyelvben. A franciában, az olaszban és a spanyolban ugyanazok a lexikai elemek szerepelnek az első 15 helyen, a sorrendben vannak csak kisebb eltérések. Ahogy az egyes nyelveknél már elmondtuk, a főnevek között magának az EU-nak a különböző megnevezései, egyéb szervek terminusai és dokumentumtípusok találhatók meg nagyobb számban. Érdekes megfigyelni, hogy a 8. fejezetben azonosított fogalmi alapkategóriák közül hat is megjelenik a leggyakoribb elemek között: *politika*, *rendszer*, *jog*, *eljárás*, *elv*, *program*. Ez is azt mutatja, hogy a terminusok jó része valamelyik alkotóelemében eleve magában hordozza a fogalmi kategóriát.

A különbségek a nyelvi megoldásokkal magyarázhatók. A magyarban hiányzik a *tag* és az *állam* önálló elemként, viszont jelen van a *tagállam* összetételként. Az EU rövidítésként csak az angolban szerepel a leggyakoribb elemek között, a többi nyelvben sok esetben az *Unió*-nak megfelelő elem vagy a melléknévi forma szerepel. A magyarban két melléknév is használatos ez esetben: *közösségi* és *uniós*. A magyarból hiányzik az *együttműködés* lexikai elem is, mert a melléknévi forma szintén jelen van az elemek között. A magyar nyelvben első helyre került a *bizottság*, ami azzal magyarázható, hogy a többi nyelv különbséget tesz formailag *Commission/committee* között, a magyarban viszont ezt egyetlen elemmel fejezzük ki. Az angolban a *Community* azért került az első helyre, szemben a többi nyelv hátrábbi helyezéseivel, mert a többi nyelv a főnév mellett gyakran használja a melléknévi formát is, így az előfordulások megoszlának a főnévi és a melléknévi csoportok között. A *politika* magyar nyelvben való kevésbé gyakori

előfordulása annak tudható be, hogy a lexikai elem gyakran összetételi tagként, illetve melléknévi formában jelenik meg a terminusokban.

14.1.4. A leggyakoribb melléklevelek

<i>EN</i>	<i>db</i>	<i>FR</i>	<i>db</i>	<i>IT</i>	<i>db</i>	<i>ES</i>	<i>db</i>	<i>HU</i>	<i>db</i>
European	148	européen	145	europeo	143	Europeo	148	európai	153
common	38	commun	45	comune	46	común	44	közös	49
economic	23	communautaire	33	comunitario	34	comunitario	31	közösségi	35
national	21	général	30	generale	30	general	30	nemzeti	21
financial	20	économique	23	economico	23	económico	23	egységes	20
general	18	national	20	nazionale	21	nacional	20	pénzügyi	19
social	17	financier	19	interno	21	financiero	20	gazdasági	18
internal	16	social	18	finanziario	20	social	18	uniós	16
joint	15	unique	15	sociale	18	único	15	belső	16
single	13	intérieur	13	unico	15	anual	13	általános	15
		annuel	13						

A melléklevelekről szintén az állapítható meg, hogy a különböző nyelvekben viszonylag egységes képet mutatnak. Teljes az egyezés az első és a második leggyakoribb elemeknél: magasan az első helyen végzett az *európai*, majd jóval lemaradva a második helyre került a *közös* melléknév. A melléklevek nagyobb része a szervezetre, az átfogóságra és az összefogásra (*európai, közösségi, uniós, közös, egységes, általános, belső*), kisebb része a leginkább érintett szférákra (*gazdasági, nemzeti, pénzügyi*) utal.

A *közösségi*-nek megfelelő elem hiányzik az angolban, helyette a főnévi formát *Community* találjuk. A magyarban a *social*-nak megfelelő forma nem szerepel, mert az *társadalmi* és *szociális* melléknévként is előfordul. A spanyolból hiányzik a *belső*-nek megfelelő, mert az megoszlik az *interior* és az *interno* között, viszont egyik sem éri el a leggyakoribb számokat. Csak az angolban szerepel a *joint*, mert azt a többi nyelv leginkább a *commun, comune, común, közös* lexikai elemmel fejezi ki, vagy egyéb, bár kevésbé gyakori eszközzel: *conjoint, congiunto, conjunto, együttes*.

14.1.5. Szófaji besorolás

	<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
N	701	699	674	682	658
<i>Nprop</i>	31	34	33	33	8+ 6 összetételben
Adj	224	209	237	229	397

	<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
Prep/Postp	14	12	10	10	1
Num	4	4	4	4	9
Vpart	13	15	5	6	35
Vinf		2	5	4	0
V	2	1	5	6	2
Aux	2	0	1	2	0
Conj	2	1	3	3	1
Det	3	7	10	7	2
Prep+Det	0	4	23	2	0
Adv	3	2	5	2	4
Quant	1	1	1	1	1
Pro	1	1	2	2	1
Neg	0	3	1	1	1
FW	3	13	34	7	6

A szófaji kategóriák között magasan kiemelkedik a főnevek nagy száma, ezeket követik a mellénevek. Ennek alapján ezeket tekinthetjük a terminusok alapvető lexikális kategóriáinak. A főnevek nagy száma azzal magyarázható, hogy a szintagmáknak ez az alaptagja, a mellénevek pedig a nyelvtanilag elsődleges modifikátori, determináló funkcióval rendelkező elemek. A főnevek között találunk tulajdonneveket is, elsősorban személy- és földrajzi neveket, ezek száma az egyes nyelvekben – a magyart kivéve – hasonló. A magyarban tapasztalható különbség azzal magyarázható, hogy a földrajzi nevek általában melléknévi és nem főnévi formában jelennek meg. Jelentős különbséget mutat a magyar nyelv a mellénevek tekintetében is, ami a nyelvben a par excellence modifikátori kategóriának tekinthető. A lexikai kategóriákban az ige és a határozó elhanyagolható mértékben vesz részt a terminusépítésben, a funkcionális kategóriák tekintetében – a magyaron kívül – a grammatikai kapcsolatokat jelölő prepozíciókon és a modifikátori szerkezetben megjelenő melléknévi participiumokon túl a többi kategória csekély mértékben képviselteti magát. A melléknévi ige nevek nagy száma a magyarban azzal magyarázható, hogy a szerkezetekben a jelzősítés során a nyelv gyakran folyamodik ehhez a megoldáshoz. A magyar nyelvre egyébként jellemző posztpozíció (egyetlen esettől eltekintve) sem vesz részt a terminusszerkezetekben. A számneveknél tapasztalható különbség a magyar és a többi nyelv között a kategorizálás eltérő módjának tudható be: a sorszámnevek a magyarban számnévnek, a többi nyelvben általában melléknévnek tekintendők. Az idegen szavak száma általában alacsony, azok leginkább az olasz nyelvben voltak megfigyelhetők.

14.2. Szemantikai elemzés

14.2.1. A megnevezési variánsok összehasonlítása

	<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
2 variáns	150	135	140	139	141
3 variáns	35	29	28	28	21
4 variáns	2	3	4	4	6
5 variáns	4	3	2	3	1
6 variáns	2	1	1	1	3
Összesen	193	171	175	175	172

A fentebb bemutatott adatok alapján megállapítható volt a szinonímia erőteljes jelenléte az euroterminusok között. Látható, hogy átlagosan 177 fogalomhoz tartozik megnevezési variáns, legnagyobb számban ez az angolban figyelhető meg. Általában kettő, kisebb mértékben három variánssal találkozhattunk, ennél több terminusváltozat csak néhány esetben fordult elő.

	<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
teljes forma – mozaikszó	91	77	78	75	67
teljes forma – rövidítés	0	1	1	1	0
teljes forma - rövid forma (lexikai elem helyett mozaikszó)	26	19	16	13	16
teljes forma - rövid forma (komplex modifikátor helyett egyszerű)	5	7	12	12	11
lexikai helyettesítés (modifikátor helyettesítése)	28	20	16	17	30
lexikai helyettesítés (alaptag helyettesítése)	12	9	10	8	10
teljes lexikai helyettesítés	5	1	1	1	2
modifikátor hozzáadása	43	48	47	48	45
alaptag áthelyezése	2	5	3	5	3
morfoszintaktikai módosítás	11	2	3	5	10
komplex módosítás	28	29	33	38	22
átvétel – saját struktúra	1	1	1	1	0

A különböző kategóriákat illetően a nyelvek közel azonos számú variánst tartalmaznak, eltérések az angol nyelv esetében figyelhetők meg. Az angol nyelvben jelentkező magasabb szám a mozaikszavak (akár önállóan, akár egy szerkezet tagjaként való) gyakoribb előfordulásával magyarázható. Az a tény, hogy a terminusvariánsok minden nyelvben közel azonos számban találhatók meg, magyarázható azzal, hogy a fordítás során

az egyes terminológiai szerkezeteknek nemcsak fogalmi, hanem formai megfelelőket is igényeznek találni a fordítók, így minden nyelvben megjelennek a hasonlóan képzett struktúrák.

Összességében a leggyakoribb terminusváltozat (átlagosan 78) a teljes formából képzett mozaikszó, valamint a modifikátor hozzáadása (átlagosan 46), vagyis a rövidített formák alkalmazása figyelhető meg. Szintén a rövidített forma iránti igényt mutatja az olyan rövid formák jelenléte (átlagosan 18), amelyekben két vagy több lexikai elemet mozaikszó helyettesít. Ezen túl a lexikai helyettesítés (modifikátor helyettesítése) (átlagosan 22), valamint a lexikai és morfoszintaktikai komplex módosítás (30) fordul még elő nagyobb számban, ami a valódi szinonímia jelenségét támasztja alá az euroterminológiában.

A morfoszintaktikai módosítás nagyobb számban a magyar és az angol nyelvben volt megfigyelhető, ez a variánsalkotási mód az újlatin nyelvekben nem igazán jellegzetes.

Ritkának számít a rövidítés alkalmazása, valamint olyan variánsok jelenléte, amelyek a saját nyelvi struktúrák mellett a másik nyelvből való átvételként párhuzamosan élnek. Ez utóbbi azt mutatja, hogy a fordítók törekednek arra, hogy anyanyelvi vagy az anyanyelvükbe illeszkedő terminusokat hozzanak létre, és ne egy másik nyelv struktúráját vegyék át változatlan formában.

14.2.2. A poliszém elemek az egyes nyelvekben

<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
applicant			demandante	
common position	position commune	posizione comune	posición común	közös álláspont
special report	rapport spécial	relazione speciale	informe especial	különjelentés
subcommittee				albizottság
EUMC		EUMC		
convention	convention	convenzione		
	bureau Sirene	ufficio Sirene		
	État membre destinataire			
	procédure communautaire de contrôle	procedura comunitaria di controllo	procedimiento comunitario de control	közösségi ellenőrzési eljárás
	conseil			
	rapporteur	relatore	ponente	
	conseil des gouverneurs			Kormányzótanács
		comitato esecutivo	Comité ejecutivo	
			Pleno	
			sistema de alerta rápida	
				EMEA
				az egyenlőség elve
				beadvány

A poliszémia szintén megfigyelhető a terminusok között, de jóval csekélyebb mértékben, mint a szinonímia. Az öt nyelvben összesen 18 olyan terminussal találkoztunk, amelyek esetében a poliszémia jelensége fennállt. Csak két olyan terminus van (*közös álláspont, különjelentés*), amely minden nyelvben egyaránt poliszém. Az összes többi esetben csak egy-egy nyelvben találkoztunk azonos alakú, de különböző jelentésű terminológiai egységekkel, ami annak tudható be, hogy a nyelvekben valóban törekvés van a monoszémiára, és a különböző fogalmakat különböző nyelvi eszközökkel igyekeznek megjeleníteni.

A jelentések között általában több közös szemantikai jegyet fedezhetünk fel (*albizottság, Kormányzótanács*), vagyis itt valódi poliszémiáról beszélhetünk. Vannak azonban véletlen felszíni egyezések (a mozaikszavak egybeesése esetén: *EUMC, EMEA*), valamint időnként egymástól távolabb eső jelentéseket találunk (*convenzione, conseil*), ami inkább a homonímia megjelenésére utal.

14.3. Szintaktikai elemzés

14.3.1. A terminusok szerkezete

	<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
1 elemű	194	181	181	175	258
2 elemű	479	308	317	304	448
3 elemű	276	194	185	207	262
4 elemű	127	175	185	195	117
5 elemű	75	138	136	113	71
6 elemű	31	72	74	93	23
7 elemű	28	46	42	47	9
7-nél több elemű	28	90	84	76	18

Az elemek számát megvizsgálva megállapítható, hogy a leggyakoribb terminusszerkezet két elemből áll (átlagosan 371). Az angol és a magyar nyelvben ugyanakkor jóval több, az újlatin nyelvekben kevesebb kételemű egységet találunk. A magyar nyelvben kiemelkedik az egyelemű terminusok nagy száma, ami az összetételek gyakoribb mivoltát mutatja. A magyar nyelvben a terminusok összetevőinek száma általában alacsonyabb, mivel a többi nyelvben a grammatikai viszonyokat gyakrabban

szintaktikai, a magyarban inkább morfológiai megoldások fejezik ki. Gyakoriságban a kételeműeket követik a háromelemű terminusok (átlagosan 225), majd az egyeleműek (átlagosan 198), végül pedig a négyeleműek (átlagosan 160). Az angolban és a magyarban ezek a leggyakoribb előfordulások, ennél több elemet már jóval kevesebb esetben találunk. Ezzel szemben az újlatin nyelvekben az öteleműek is viszonylag gyakorinak számítanak. Az ennél több tagból álló terminusok már lényegesen kevésbé jellemzőek.

14.3.2. A szintaktikai struktúrák

	<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
Adj N	266	13	14	11	414
N Adj	-	244	241	250	-
N N	209	48	56	40	23
Num N	1	1	1	1	11
Adj Adj N	49	-	-	-	153
Adj N N	114	-	1	1	7
Det N N	-	-	-	-	53
N Adj Adj	-	46	49	52	-
N Adj N	13	1	2	3	12
N N Adj	-	6	10	6	-
N N N	45	4	5	3	4
N Prep N	49	128	109	130	-
N Vpart N	3	-	-	-	22
Adj Adj Adj N	1	-	-	-	18
Adj Adj N N	11	-	-	-	4
Adj Conj Adj N	5	-	-	-	18
Adj N N N	20	-	-	-	1
Adj N Prep N	20	1	1	5	-
Det Adj N N	-	-	-	-	23
Det N Adj N	-	-	-	-	20
N Adj Prep N	1	23	25	46	-
N Prep Adj N	17	4	6	3	-
N Prep Det N	20	41	5	44	-
N Prep+Det N	-	32	72	23	-
N Prep N Adj	-	51	42	55	-
Adj Adj Conj Adj N	4	-	-	-	10
Adj N Conj N N	6	-	-	-	-
Adj N Prep Adj N	9	-	-	-	-
Adj N Prep Det N	6	1	-	1	-
Adj N Prep+Det N	-	6	7	1	-

	<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
Det Adj N Adj N	-	-	-	-	12
N Adj Prep Det N	-	34	14	23	-
N Adj Prep+Det N	-	18	35	8	-
N Adj Prep N Adj	-	15	7	13	-
N Prep Det Adj N	9	-	-	2	-
N Prep Det N Adj	-	14	5	16	-
N Prep+Det N Adj	-	20	32	10	-
N Prep N Adj Adj	-	4	5	2	-
N Prep N Conj N	4	-	1	6	-
N Prep N Prep N	2	4	4	14	-
Adj Adj Adj Conj Adj N	-	-	-	-	3
Adj Adj Conj Adj N N	-	-	-	-	3
Adj N Prep Det Adj N	4	-	-	-	-
Det Adj Conj Adj N N	-	-	-	-	3
N Adj Prep Det N Adj	-	11	5	17	-
N Adj Prep+Det N Adj	-	8	20	6	-
N Adj Prep N Conj N	-	-	2	6	-
N Adj Prep N Prep N	-	1	2	4	-
N Prep Det N Prep N	5	5	-	5	-
N Prep+Det N Prep N	-	6	11	7	-
N Prep N Adj Conj Adj	-	2	2	4	-
N Prep N Conj Prep N	-	3	2	-	-
N Prep N Prep Det N	3	8	-	12	-
N Prep N Prep+Det N	-	7	13	9	-
N Prep N Prep N Adj	-	4	2	6	-

A szófaji gyakoriság, vagyis a főnevek és a melléknevek túlnyomó jelenléte a terminusok szintaktikai szerkezetében is tükröződik: a legtöbb szerkezetben szerepel mind főnév, mind melléknév. A tipikusan előforduló szerkezeteket dőlttel, a marginálisan megjelenőket félkövérrel jelöltük. Összesen négy olyan szerkezet volt azonosítható, amely minden nyelvben jelen van: *Adj N*, *N N*, *N N N* és az *N Adj N*. A nyelvek közötti különbségek és hasonlóságok a szintaktikai struktúrákban jól látszanak. Az újlatin nyelvek általában azonos szerkezetekkel dolgoznak, míg az angol és a magyar között fedezhetők fel részleges hasonlóságok. A legnagyobb eltéréseket a magyar nyelv mutatja, amelyben teljesen egyéni struktúrák jelennek meg.

A kételeműek esetében nyelvtől függően a leggyakoribb szintagma az *Adj N* és az *N Adj*, a háromeleműeknél az *Adj Adj N* és az *N Adj Adj*, valamint az *N Prep N*. A magyar és az angol nyelvben a négy-, öt- és hateleműek esetében kiemelkedően előforduló

struktúra nem volt azonosítható. A négyeleműeknél az újlatin nyelvekben az *N Prep Det N*, illetve az összevont formát tartalmazó *N Prep+Det N*, valamint az *N Prep N Adj* a leggyakoribb felépítés. Az ötelemű terminusok között az *N Adj Prep(+Det N)*, a hateleműeknél az *N Adj Prep(+Det N Adj)* volt a leggyakrabban megfigyelhető.

Megfigyelhető, hogy minél több tagból állnak a szerkezetek (a magyar kivételével), a funkcionális viszonyokat jelölő *Prep* (kisebb mértékben a *Conj*) annál gyakrabban jelenik meg. A szófaji kategóriák közül a tipizálható szerkezetű terminusok összesen hét szófaji kategóriával dolgoznak: *N*, *Adj*, *Prep*, *Det*, *Conj*, *Num*, *Vpart*. Az újlatin nyelvekben jellegzetes az összevont *Prep+Det* összetevő erőteljes jelenléte, míg a magyarban a *Vpart* előfordulása figyelhető meg gyakran.

A két- és háromelemű terminológiai egységeknél még viszonylag népesebb csoportokat lehetett azonosítani, azonban a négy-, öt- és hatelemű szerkezetek már egyre kevésbé voltak nagyobb csoportokba sorolhatók.

14.4. Morfológiai elemzés

14.4.1. Főnévi összetételek

	<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
<i>Adj+N</i>		2	1	1	15
<i>N+Adj</i>	4	2			
<i>N+N</i>	12	6	3	1	152
<i>N+Prep</i>	2				
<i>Num+N</i>					1
<i>V+N</i>	3		2	2	
<i>Adj+N+N</i>					6
<i>N+Adj+N</i>					2
<i>N+N+N</i>					12
<i>N+Num+N</i>					1
<i>N+Vpart+N</i>					1
<i>Adj+N+N+N</i>					1
<i>N+N+N+N</i>					7

A morfológia tekintetében még inkább megmutatkoznak a nyelvek közötti különbségek. Az újlatin nyelvekben kevés főnévi összetétel vesz részt, az angolban

valamennyivel több, viszont a magyar nyelvben jellegzetes szerkezeti elemnek számít. Az egyetlen főnévi összetétel, amellyel minden nyelvben találkozhatunk: az *N+N*. Az angol, francia, spanyol és olasz nyelvben csak két összetételi tagú, a magyar nyelvben viszont három- és négy összetételi tagú alakulatokkal is találkozhatunk.

14.4.2. Melléknévi összetételek

	<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
<i>Adj+Adj</i>					5
<i>Adj+N</i>	4				
<i>N+Adj</i>	1		1		63
<i>Num+Adj</i>					6
<i>Num+N</i>	3				
<i>Prep+N</i>	2				
<i>PRO+Adj</i>					1
<i>Q+Adj</i>					1
<i>V+N</i>	1				
<i>Adj+N+Adj</i>					3
<i>N+N+Adj</i>					1
<i>N+Vpart</i>					1
<i>N+N+N+Adj</i>					2

Az újlatin nyelvekben egy kivételtől eltekintve nem találtunk melléknévi összetételeket. Néhány előfordulással találkozhattunk az angolban, viszont a magyar nyelvben a melléknévi összetételek is nagy számban jelennek meg a terminusokban. A leggyakoribb melléknévi összetétel az angolban az *Adj+N*, a magyarban az *N+Adj*. Mind az angol, mind a magyar egyedi struktúrákat mutat fel az összetételeket illetően.

Mind a főnévi, mind a melléknévi affixumokat igyekeztünk úgy táblázatba foglalni, hogy az alaki és szemantikai egyezéseket próbáljuk bemutatni. A megfeleltetés szinte soha nem teljes, de ha már részlegesen lehetséges volt szabályosságok megállapítása, úgy azokat az egyezéseket feltüntettük. Az elemzésben – marginális voltuk miatt – nem szereplő, de a glosszáriumban előforduló szerkezeteket félkövérrel jelöltük. Az angol, francia, spanyol és olasz prefixumoknak a magyar nyelvben időnként inkább szuffixum feleltethető meg, ezt aláhúzással jelöltük.

14.4.3. Főnévi prefixumok

<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
A(Ad)+X	A(Ad)+X	A+X	A(Ad)+X	Hozzá+X
Co+X	Co+X	Co(Com, Con)+X	Co(Con, Com, Cor)+X	Társ+X, Együtt+X
Dis+X	Dé+X	Dis+X; S+X	De(Des)+X	
En+X	En+X		En+X	
Euro+X	Euro+X	Euro+X	Euro+X	Euro+X
In(lm)+X	Im+X	In(lm)+X ¹	In(lm)+X	Be+X
In+X, Un+X	In+X	In+X ²	In+X	<u>X+tlAnsÁg</u>
Inter+X	Inter+X	Inter+X	Inter+X	Inter+X
Pre+X	Pré+X	Pre+X	Pre+X	Elő+X
Re+X	Re(R, Ré)+X	Ri(Re, Ra)+X	Re+X	Vissza+X
Sub+X	Sous(Sou)+X	Sotto+X	Sub(Su)+X	Al+X
Super+X	Sur+X	Sor+X	Super+X	Fel+X
Tele+X	Télé+X	Tele+X	Tele+X	Tele+X, Táv+X
Trans+X	Trans+X	Tras+X	Trans+X	Transz+X, Át+X
		Pro+X	Pro+X	
				Kül+X
				Szak+X

¹helyhatározói

²ellentétes

Megállapítható, hogy a legtöbb prefixumhoz hozzá lehet rendelni egy megfelelőt a többi nyelvben, sajátos főnévi prefixum az olaszban és a magyarban figyelhető meg. A leggyakoribb főnévi prefixum az angolban a *Re+X*, illetve az újlatin nyelvekben az ennek megfeleltethető struktúrák, a magyar nyelvben ezzel szemben az *Elő+X* alakulat a leggyakoribb.

14.4.4. Főnévi szuffixumok

EN	FR	IT	ES	HU
X+age	X+age	X+aggio	X+aje	
X+al				
X+er(or)	X+eur, X+aire	X+ore, X+ario	X+ador, X+tor X+ario	X+ó(ó)
X+ion	X+ion	X+ione	X+ión	X+ió
X+ing				X+ás(és)
X+ism	X+isme	X+ismo	X+ismo	X+izmus
X+ment	X+ment	X+mento	X+miento	X+ás(és)
X+nce, X+ncy	X+nce	X+nza	X+ncia	X+ncia
X+nt	X+nt	X+nte	X+nte	X+ó(ő)
X+ship				
X+ty	X+té	X+tà	X+dad	X+ítás
	X+at	X+ato	X+ado	
	X+ée	X+ata	X+ada	
				X+at(et)
				X+mány(mény)

A főnévi szuffixumok esetében a megfeleltetés nehezebbnek bizonyult, kevésbé lehetett szabályos alakí és szemantikai egyezéseket találni. Az angol nyelvben leggyakoribb főnévi szuffixum az *X+ion* és az újlatin nyelvekben az ennek megfelelő szerkezetek, a magyar nyelvben pedig az *X+ás(és)* alakulat fordul elő a leggyakrabban.

14.4.5. Melléknévi prefixumok

EN	FR	IT	ES	HU
Dis+X	Dé+X	Dis+X	Des+X	
Extra+X	Extra+X	Stra+X	Extra+X	
In+X ¹	In(Ir)+X	In(Ir)+X	In+X	Be+X
Inter+X	Inter+X	Inter+X	Inter+X	<u>X+közi</u>
Im(In)+X ²	Im+X	Im(I)+X	In(Im)+X	<u>X+atAlAn</u>
Multi+X	Multi+X, Pluri+X	Multi+X, Pluri+X	Multi+X, Pluri+X	Több+X
Non+X	Non+X			
Pre+X	Pré+X	Pre+X	Pre+X	Elő+X

<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
Re+X	R(Re)+X	Ri(Ra+X)	Re+X	Újjá+X
Trans+X	Trans+X	Trans+X	Trans+X	Transz+X, Át+X
	A(Ad)+X	A+X	A(Ad)+X	Hozzá+X
	Con+X	Co(Con)+X	Co (Con, Com)+X	Együtt+X, Hozzá+X
				Köz+X
				Kül+X
				Szak+X

¹ ellentétes

² helyhatározói

A melléknévi prefixumok ismét nagyobb szabályosságot és megfeleltetési lehetőségeket tártak fel: a legtöbb esetben sikerült legalább részleges egyezéseket megállapítani. A magyar nyelv ismét szolgált néhány sajátos prefixummal. A leggyakoribb elemek a különböző nyelvekben eléggé változatos képet mutatnak, az egyetlen hasonlóság a spanyol és az olasz között fedezhető fel: az angolban a *Non+X*, a franciában az *Inter+X*, az olaszban a *Ri(Ra)*, a spanyolban az *A(Ad)* és *Re+X*, a magyarban pedig a *Köz+X* volt a leggyakoribb melléknévi prefixum.

14.4.6. Melléknévi szuffixumok

<i>EN</i>	<i>FR</i>	<i>IT</i>	<i>ES</i>	<i>HU</i>
X+al	X+al, X+el	X+ale	X+al	X+i
X+an	X+en	X+eo	X+eo	X+i
X+ary	X+aire, X+ier, X+eur	X+ario, X+are	X+ario, X+ador	X+ó(ő)
X+ble	X+ble	X+bile	X+ble	X+ható(hető)
X+ed	X+é	X+ato	X+ado	X+(t)t
X+ic	X+ique	X+ico	X+ico	
X+ing	X+nt	X+nte	X+nte	X+ó(ő)
X+ive	X+if	X+ivo	X+ivo	
X+ory	X+oire	X+orio	X+orio	
				X+közi
				X+ú(ű)

A melléknévi szuffixumok könnyebben megfeleltethetők voltak egymásnak, mint a főnéviek, de itt sem volt teljesen egyértelmű egyezéseket találni. A magyar nyelv e tekintetben is mutat sajátosságokat. Az angolban az $X+al$, az újlatin nyelvekben az ennek megfelelő struktúrák voltak a leggyakoribbak, a magyar nyelvben pedig az $X+i$ alakulat.

Összességében elmondható, hogy a prefixumok között kevés igazán jellegzetes és gyakori előfordulás volt megfigyelhető, általában ritkábbak és kevésbé csoportosíthatók, mint a szuffixumok. A szuffixumok jóval nagyobb számára való tekintettel az előfordulások jelentősebbek és tipikusabbak is.

15. KÖVETKEZTETÉS

„A nyelvtudomány legfőbb feladata a törvények keresése, amelyek a megfigyelt tényeket összefoglalják és magyarázzák”

Gombocz Zoltán: Változás és törvény a nyelvtudományban

Az euronyelvet, az eurozsargont és az euroterminológiát olyan zűrzavar és homályosság lengi be, hogy fontosnak tartottuk ezeknek a fogalmaknak a pontosabb meghatározását és jellemzőik bemutatását. Dolgozatunkban elsősorban az európai uniós terminológia vizsgálatát ígyeztünk elvégezni, és ennek kapcsán a következő kérdésekre kerestünk választ: hogyan határolható el az uniós szakterület, létezik-e uniós szaknyelv és ha igen, mi jellemzi azt, milyen kapcsolat van eurozsargon és euroterminológia között, valamint hogyan írhatók le nyelvi eszközökkel az euroterminusok fogalmi és formai szempontból. A terminusokat egy reprezentatív (nyelvenként kb. 500 oldalas) korpuszban azonosítottuk. Mivel többnyelvű összehasonlító elemzést kívántunk végezni, ezért a terminusokat párhuzamos szövegekből vontuk ki, kiindulásként az angol nyelvi dokumentumokat használva. Fontosnak tartottuk, hogy egy keretben tárgyaljuk a terminológiát, az Európai Unió nyelvezetét és a nyelvi elemzést. Kísérletet tettünk arra, hogy a terminusok nyelvi vizsgálatához egy átfogó metodológiát dolgozzunk ki, amelynek alapját a terminus formai oldala képezi. Nemcsak a lexikai, szintaktikai, morfológiai és szemantikai elemzéshez vettük alapul a terminus nyelvi alakját, hanem a fogalmi elemzéshez is a formán keresztül próbáltunk eljutni.

A terminusok kigyűjtését megelőzően szükségesnek ítéltük az uniós szakterület, az uniós szaknyelv, a terminológia és a terminus fogalmának meghatározását, így az első négy fejezetben azokat az alapfogalmakat ígyeztük tisztázni, amelyekkel a későbbiekben dolgoztunk. A szakterületet az emberi ismeretek vagy tevékenységek adott nézőpontból, adott időben, meghatározott céllal körbehatárolt területeként határoztuk meg, amely egy központi szervező fogalom köré építhető fel. Ennek szem előtt tartásával az uniós szakterületről azt állapítottuk meg, hogy az elsősorban tevékenységi területnek tekinthető, amelynek középpontjában az Európai Unió mint politikai, közigazgatási és jogi entitás áll, és amely a szervezet létrejöttével, történetével és napi működésével kapcsolatos fogalmak összességéből épül fel. A szakterületi osztályozásánál – az osztályozási rendszer céljától függően – az Európai Unió az EUROVOC és a Lench rendszerben megjelenik önálló szakterületként, míg más osztályozásban kevésbé hangsúlyos szerepet kap. A szakterület

felosztását illetően hat alterületet különítettünk el: alapelvek, európai integráció, intézményrendszer, jogi keret, költségvetés és szakpolitikák.

A szakmai kommunikáció a szakemberek által szakmai téma közvetítésére szakmai kontextusban használt nyelvi eszközök összességéként határozható meg. A szakmai kommunikáció a szaknyelv segítségével valósul meg, amely írásbeli és szóbeli, illetve hivatalos és nem hivatalos formát is ölthet. Az uniós szaknyelvet úgy jellemeztük mint a különböző nyelvekben párhuzamosan jelen lévő nyelvezetet, amely részét képezi az EU szervezeti identitásának. Mivel uniós szakszövegeket vizsgáltunk, ezért kizárólag a hivatalos írásbeli kommunikációval foglalkoztunk, amelyet euronyelvnek/eurolektusnak neveztünk. Az eurozsargont ugyanakkor a nem hivatalos – elsődlegesen – szóbeli szakmai kommunikáció kategóriájában helyeztük el.

A szakszöveg jellemzői között sajátos pragmatikai, szintaktikai, morfológiai, lexikai és szemantikai megoldásokat találunk, amelyek az uniós szakszövegek esetében éppúgy azonosíthatók, mint más szaknyelvek esetében, így megállapítottuk, hogy az uniós szaknyelvnek létjogosultsága van a többi szaknyelv között. A szintaktikai jellemzők szempontjából tömörítő, negatív, személytelen, nominalizált szerkezetek, standard mondatok és gyakori funkcionális igék azonosíthatók, a morfológiát illetően a jelen idő túlnyomó használata, a rövid formák és a jellegzetes szóalkotási mechanizmusok jelentek meg; a szemantika tekintetében szűkebb jelentésmező, jelentésbővítés, szemantikai strukturáltság és a kompozicionális jelentés volt kiemelhető; a lexikológiai jellemzőket vizsgálva pedig jellegzetes lexikai elemek, terminusok, rögzült szókapcsolatok, neologizmusok, átvételek, tükrörfordítások és mozaikszavak fordultak elő jellemzően. Ezen túl a szöveg szempontjából a rögzített tagolás és a szigorú szövegalkotási formai követelmények voltak megfigyelhetők.

A szaknyelv számos jellemzője között kiemelt figyelmet érdemel a terminológia, amely a szakmai tartalmat leginkább képes közvetíteni. Ezt az a tény is alátámasztja, hogy a szakfordítás során a fordító a munkája 75%-át a szakkifejezések megoldásával tölti. A terminológia többféleképpen értelmezhető: lehet terminusgyűjtemény, terminológiai munka és terminológiatudomány is. A dolgozatunkban mindhárom értelemben foglalkoztunk az uniós terminológiával: a terminológiai gyakorlat lépéseit követve összeállítottunk egy reprezentatív euroterminus-gyűjteményt, majd arról nyelvészeti megközelítést alkalmazva nyelvi leírást adtunk. Az uniós szakszöveg esetében megfigyelhető egy jogi-adminisztrációs keret jelenléte, amelybe beilleszkedik a szakmai tartalom. A terminológia szempontjából ez azt jelenti, hogy a keretet jogi és

adminisztrációs terminusok, a központi tartalmat szakterminusok töltik ki. Ezek azonban nemcsak euroterminusok lehetnek, hanem rengeteg más szakterminológiai elem is megjelenik kölcsönzés formájában az uniós szaknyelvben. Az uniós terminológia szűkebb és tágabb értelmezésével találkoztunk a különböző EU-s szójelöltek, glosszáriumok és szótárak vizsgálata során is, amelyek egy része csak a szigorúan uniós fogalmakat jelölő terminusokat, míg mások mindenféle, uniós szövegben előforduló fogalmat/terminust feltüntetnek. Euroterminusoknak mi csak azokat a jogi, adminisztrációs és szakmai csoportban elhelyezkedő terminusokat tekintettük, amelyek az EU-hoz szorosan kapcsolódó fogalmakat írnak le.

A terminusra úgy tekintettünk, mint meghatározott fogalmat megegyezés alapján jelölő nyelvi egységre, amelynek tehát öt alapösszetevője van: szakterület, fogalom, definíció, nyelvi egység és konvenció. Ezt úgy ábrázoltuk, hogy egy adott szakterületen a szakismereti egységtől absztrakció útján jutunk el a fogalomhoz, amelynek nyelvi megfogalmazása révén állíthatjuk össze a definíciót, ez utóbbi pedig tömörítés segítségével vezet el minket a nyelvi megnevezéshez. Az előbbi megállapításokat az euroterminusra vonatkoztatva általánosságban azt mondhatjuk el, hogy olyan lexikai elemekkel van dolgunk, amelyek az uniós szakterületen pontosan definiált, az EU-hoz kötődő fogalmakat megegyezés alapján jelölik. Az euroterminus jellegzetes utat jár be, mielőtt végleges formájában rögzítésre kerül. Ebben a rögzítésben játszik kiemelt szerepet – számos más fordítástámogató elektronikus eszköz mellett – a IATE hivatalos intézményközi terminológiai adatbázis. Ezt a folyamatot a sokféle szereplő, sokféle intézmény és sokféle érdek egyidejű jelenléte formálja. A vizsgálataink azt mutatták, hogy az euroterminusnak, mielőtt a folyamat eredményeképpen számos kompromisszum és diplomáciai beavatkozás révén megszületne, a nyelvi formája és a mögötte álló fogalom is módosuláson mehet keresztül, bár ez többnyire a jogalkotási folyamat elején véglegesedik. A legtöbb módosítás a definíció megszövegezésében tapasztalható, ami a fordítási folyamat terminusalkotó szerepére mutat rá: a fordítók a szöveg újabb átdolgozásai során átfogalmazták, változtatják a definíció szövegét.

Amellett érveltünk, hogy a terminusok is alapvetően nyelvi elemek, ezért vizsgálhatók nyelvészeti eszközökkel. A nyelvészetben belül a terminológiát a lexikon részeként képzeljük el, mivel abból indultunk ki, hogy a lexikon egy nyelv minden lexikai elemét magában foglalja, tehát a terminusokat is. A lexikológia és a terminológia elhatárolására az általuk alkalmazott különböző eljárások és megközelítések miatt van szükség. A lexikológia alapvetően a szót és a jelentést vizsgálja, míg a terminológia a

terminussal és a fogalommal foglalkozik; a lexikológia többnyire deskriptív megközelítést alkalmaz, a terminológia ezzel szemben ötvözi a leíró és az előíró szemléletet. A terminológia nyelvi megközelítését nemcsak a felszíni nyelvi forma indokolja, hanem a fordításközpontú szemlélet is. A fordítás során a szövegben azonosítható lexikai elemekből álló szerkezettel találkozunk először a fordító, és ezen keresztül képes eljutni a fogalomhoz, vagyis a terminuskezelés szöveg és forma alapú.

A fordítás és a terminológia kapcsolata az euroterminológia esetében különös jelentőséggel bír, ugyanis a hivatalos, rögzített kifejezések a fordítás – és azon belül is a jogalkotási folyamathoz kötődő fordítási tevékenység – során bontakoznak ki és fejlődnek tovább. A fordításpolitikai – melynek középpontjában az az elv áll, hogy a külső megjelentetésre szánt dokumentumokat minden hivatalos nyelvre le kell fordítani – szorosan összekapcsolódik egy másik uniós elvvel, a többnyelvűséggel. A többnyelvűségi politika azon túl, hogy az egyéni többnyelvűséget ösztönzi, a gyakorlatban is megvalósul, mégpedig a szervezeti többnyelvűség révén. A párhuzamosan elkészülő szövegek nyelvpolitikai szempontból nem tekinthetők fordításoknak, csak nyelvi változatoknak. A szövegek és a nyelvek közötti egyenrangúságot és jogi egyenlőséget a deklarált funkcionális és jogi ekvivalencia hivatott biztosítani.

Az ötödik fejezetben arra mutattunk rá, hogy a fordító szempontjából minden, szövegben megoldandó feladat fordítási probléma, amelyre a fordítási egység megnevezést használtuk. Az euroterminusok szövegben való pontosabb azonosítása érdekében fontosnak tartottuk azoknak a többi lexikai/fordítási egységtől való elhatárolását. Ezt a műveletet úgy végeztük el, hogy egy uniós jogszabályból kigyűjtöttük a fordítási egységeket és azokat összesen hat csoportba soroltuk: szabad fordítási egységek, szaknyelvi fordítási egységek, ad hoc fordítási egységek, rögzített fordítási egységek, kölcsönterminusok és euroterminusok. A csoportok közötti elhatárolást a köznyelv-szaknyelv viszonyában, a rögzítettség foka szerint és a szövegben elfoglalt hely alapján tettük meg. E szempontok figyelembe vételével az euroterminusokról azt állapítottuk meg, hogy azok szaknyelvi, erőteljesen rögzített, az uniós szöveg magjának és keretének határán elhelyezkedő lexikai elemek.

Miután meghatároztuk, hogy milyen szakterülettel, milyen szaknyelvvvel és milyen terminológiai egységekkel kívánunk foglalkozni, a hatodik fejezetben ismertettük, hogy hogyan azonosítottunk 985 fogalmat egy reprezentatív korpuszban azzal a céllal, hogy az euroterminusok nyelvi leírását öt nyelven megadjuk és a nyelvi formákat és megoldásokat egymással összehasonlítsuk. A reprezentativitás biztosításához 36, különböző

intézményektől származó, a legfontosabb uniós tevékenységi területeket átfogó eltérő típusú szöveget válogattunk ki, amelyek nyelvenként kb. 350 000 szót tartalmaznak. Annak ellenére, hogy a terminológiai feldolgozáshoz nem ajánlatos fordításokat alapul venni, mi mégis fordított szövegekkel, azaz nyelvi változatokkal dolgoztunk az uniós terminológia fordításközpontú jellegzetessége miatt. Kiindulásképpen az uniós fogalmakat jelölő főnévi csoportokat azonosítottuk az angol nyelvű korpuszban, majd azok megfelelőit a francia, olasz, spanyol és magyar párhuzamos szövegekből vontuk ki. A kivonatolás és az adatfeldolgozás során leíró megközelítést alkalmaztunk, így az elemeket abban a formában rögzítettük, ahogy azok az első előfordulásnál felmerültek. Ez a gyakorlatban azt is maga után vonta, hogy a helyesírási variánsoktól eltekintettünk, a nyelvi variánsokat azonban minden esetben feltüntettük. A kivonatolásnál a manuális feldolgozást részesítettük előnyben, amit azzal indokoltunk, hogy így szűrhetők ki legpontosabban a teljes terminológiai formák és a hozzájuk tartozó variánsok; az automatikus feldolgozás egy nagyobb korpuszon ezen az előkészítő jellegű reprezentatív nyelvi leíráson alapulhatna, ami egyben kijelöli a további kutatások lehetséges irányát is.

A terminusfelismerésben elsődlegesen a terminus két legfontosabb oldalát, a nyelvi és a fogalmi oldalt vettük együttesen figyelembe, vagyis azokat a lexikai egységeket kerestük, amelyek egy főnévi alaptag köré szerveződő elemekből álló struktúráként jelennek meg és mögöttük uniós fogalom található. A gyaníthatóan uniós fogalmat takaró terminusjelöltet első körben annak a tesztnek vetettük alá, hogy a fogalom besorolható-e a korábban meghatározott hat uniós alterület valamelyikébe. A próbát kiálló terminológiai egységeket a fogalom definíciójával kezdve a Multiterm adatbázisban rögzítettük, a nyelvi variánsokkal és a nyelvi ekvivalensekkel együtt. A teljes adatbázist ezt követően glosszárium formájában exportáltuk, a szócikkeket a magyar terminus szerinti ABC-sorrendbe rendezve. Mivel célunk a terminusok nyelvi és nyelvi alapú fogalmi elemzése volt, így az adatlapon, illetve a szócikkben csak a minimális, ehhez a vizsgálathoz szükséges adatokat szerepeltettük: a nyelvi megnevezéseket, a fogalom definícióját és annak forrását, valamint referenciaként a terminus első előfordulásának helyét.

A terminusgyűjtemény összeállítását követően az egyes nyelvekben egyenként végeztük a különböző elemzéseket. A nyelvi elemzést – amelynek módját a hetedik fejezetben mutattuk be részletesen – nemcsak a fordítás szempontjából, a szövegben való terminusazonosításban értékeltük relevánsnak, hanem az automatikus terminuskivonatolást illetően is. A nyelvi vizsgálatnál a terminus kettős szerkesztettségére támaszkodtunk, vagyis figyelembe vettük, hogy a terminusnak van egy fogalmi és egy nyelvi oldala,

valamint a nyelvi forma maga is két részből épül fel: az alaptagból és a modifikátorokból. A nyelvi – vagyis a nyelvi formából levezethető – jellemzők közül azokkal foglalkoztunk, amelyek a terminológia és a fordítás viszonyában, a terminológiafeldolgozásban és a terminuszazonosításban relevánsak lehetnek. A formai oldalt ennek megfelelően morfológiai, szintaktikai, lexikai és szemantikai vizsgálatnak vetettük alá, a fogalmi oldal esetében pedig a terminusok struktúrájának központi elemét alkotó alaptagot azonosítottuk. Az volt a tapasztalatunk, hogy a terminusok legnagyobb részénél az alaptag megmutatta az alapfogalmat, amely alapján pedig felvázolható volt az uniós fogalmi rendszer.

A nyolcadik fejezetben elvégzett fogalomelemzésnél az alaptag mellett a fogalom pontos leírására is szükség volt, így a fogalomelemzés valójában három lépésben történt: először megadtuk a terminusok mögötti fogalom definícióját, majd az alaptagot és a definíciót együttesen szem előtt tartva 20 fogalmi alapkategóriát határoztunk meg, végül az alapkategóriák segítségével a fogalmi rendszert vázoltuk fel. A generikus fogalmi kategóriák meghatározásánál az alaptagokat gyűjtöttük ki, így jutottunk el először 316 egyedi alaptaghoz, amelyek a legfőbb közös jellemzők alapján 20 nagyobb csoportba, azaz alapkategóriába voltak sorolhatók. Az alapkategóriák azt is megmutatták számunkra, hogy a terminusok általában milyen fogalmakat takarnak, így az euroterminusok jogi aktusok, szabályozási keretek, elvek, szimbólumok, politikák, személyek, fórumok, szervek, eljárások, folyamatok, magatartások, eszközök, programok, rendszerek, fellépések, helyek, dokumentumok, státuszok, viszonyok és célok összességeként voltak meghatározhatók. A kategóriák előfordulásai alapján megállapítható volt, hogy az uniós fogalmi rendszer az EU esetében általánosságban egy programközpontú közigazgatási-jogi entitásra utal, amely általános célokat sajátos eszközökkel, sajátos szereplőkkel, célzott tevékenységekkel, egy egyedi térben igyekszik megvalósítani. Az egyediség hangsúlyos volta a terminusok szintjén jól érzékelhető abban is, hogy az összes fogalom 28%-át egyedi fogalmak teszik ki. A szakterületi alegységek meghatározását általában el szokás különíteni a fogalmi rendszer kategóriáitól. A kettőt összevetve arra jutottunk, hogy a kétféle kategorizálás között párhuzamot lehet vonni, a csoportok egymásnak viszonylag jól megfeleltethetők, a különbségek elsősorban az egyes csoportok részletezettségében fedezhetők fel.

A nyelvi elemzésnél – amelynek eredményeit az öt nyelv esetében külön-külön a kilencedik-tizenharmadik fejezetben írtunk le – megkülönböztettük azokat a vizsgálatokat, amelyeknél a teljes terminológiai egységeket tanulmányoztuk (terminusok formája, szemantikai és szintaktikai elemzés) és azokat, amelyeknél a terminusokat alkotó lexikai egységek képezték az elemzés alapját (lexikai elemek, szófajok, szóalkotási

mechanizmusok). Ez arra enged következtetni, hogy a teljes terminológiai egységek tanulmányozásához a szintaxis, a szemantika és a terminológia nyújt segítséget, ezt pedig kiegészíti az egyes lexikai összetevők vizsgálata, amelyet a morfológia és a lexikológia eszközei tesznek lehetővé.

Az egyes nyelvi vizsgálatoknál először a terminológiai egységeket csoportosítottuk a terminusok struktúrája szerint, így egyszerű, komplex és rövidített terminusokat különítettünk el. Az ekvivalensek és variánsok kigyűjtésével lehetővé vált a szinonímia jelenségének vizsgálata, vagyis az, hogy hány fogalomnak van megnevezési variánsa. A variánsok közötti kapcsolatok tanulmányozása pedig négy nagyobb csoport (és 12 kisebb csoport) meghatározásához vezetett el: rövidített formák alkalmazásával, lexikai módosítással, szerkezeti módosítással és átvétellel létrejött terminusvariánsok voltak megfigyelhetők. A terminológiai alakok összevetése arra is rámutatott, hogy hány esetben volt dolgunk poliszém elemekkel. Meg kell jegyeznünk, hogy ezek egy része inkább a homonímia körébe tartozik. A terminológia számára általában nem jelent gondot a poliszémia, azt minden esetben homonímiaként kezeli, hiszen kiindulási alapnak a fogalmat tekinti. Egyszerre mindig csak egy fogalommal dolgozik, így a különböző jelentések különböző fogalmakként jelennek meg, amelyek külön elemzést és ábrázolást kívánnak meg. A fordításközpontú terminológiánál ugyanakkor nem lehet eltekinteni a poliszémia jelenségétől, mivel ez esetben a kiindulási alapot a szöveg és a nyelvi forma jelenti, vagyis releváns az, hogy adott lexikai egységnek melyik jelentésével van dolgunk.

Mivel minden terminusnál feltételeztük az alaptagból és modifikátorból álló struktúrát, a terminusok formájukat tekintve négy nagyobb csoportra voltak oszthatók. A komplex terminusok külön álló alaptagot és modifikátort, az összetételek egybeírt alaptagot és modifikátort tartalmaznak, az egyszerű terminusokban pedig alaptag és zéró modifikátor azonosítható. A rövidített formák szerkezetileg ekképpen nem csoportosíthatók, viszont formájukat tekintve egy sajátos kategóriát alkotnak, amely magában foglalja a betűszavakat és a szóösszevonásokat (együttesen mozaikszavakat), valamint a rövidítéseket.

A szintaktikai elemzésnél megvizsgáltuk, hogy hány lexikai elemből épülnek fel a terminusok, majd bemutattuk a leggyakoribb felszíni szintaktikai struktúrákat.

Lexikai szempontból összevetettük a terminológiai bejegyzések (fogalmak), a terminusok, az összes lexikai elem és az egyedi lexikai elemek számát. Kigyűjtöttük a terminusokat alkotó 15 leggyakrabban előforduló főnevet és a 10 leggyakrabban

felbukkanó melléknevet, majd az egyedi lexikai elemeket szófaji meghatározás céljából besoroltuk a különböző grammatikai kategóriákba.

Végül morfológiai elemző módszer segítségével az egyedi lexikai elemekben található leggyakoribb főnévi és melléknévi affixumokat igyekeztünk azonosítani.

Az euroterminusok nyelvi jellemzőivel kapcsolatban a következő megállapításokat tettük:

Az összes nyelvben az euroterminusok kb. 1/5-ének (18%) egynél több megnevezési variánsa van, amely leggyakrabban mozaikszó. A poliszémia jelensége minden nyelvben jelen van, azonban csekély mértékben: a poliszém elemek száma 6 és 9 között mozog.

Az angol és az olasz terminusszerkezet átlagosan három, a francia és a spanyol három vagy négy, a magyar kettő vagy három lexikai elemből épül fel. A leggyakoribb terminusstruktúra mind az öt nyelvben két lexikai elemű. A legjellemzőbb szintaktikai szerkezet az angol és a magyar nyelv esetében az *Adj N* főnévi csoport, az újlatin nyelvek esetében az *N Adj* csoport. A háromelemű terminusoknál az angol és a magyar nyelvben az *Adj Adj N*, a francia, olasz és spanyol nyelvben pedig az *N Adj Adj*, illetve az *N Prep N* szerkezet volt leginkább megfigyelhető. A szintaktikai struktúrákat illetően tehát jól látszik, hogy az újlatin nyelvek azonos szerkezeteket használnak a leggyakrabban.

Egy egyedi lexikai elem az angolban átlagosan 3,5-szer, a franciában és az olaszban 4-szer, a spanyolban 4,5-szer, a magyarban 3-szor fordul elő a terminusokban. A leggyakoribb főnév az angolban a *Community*, az újlatin nyelvekben a *politique*, *politica*, *política*, a magyar nyelvben a *bizottság*. A leggyakoribb melléknév minden nyelvben azonos: *European*, *européen*, *europeo*, *Europeo*, *európai*. Összességében a leggyakoribb lexikai elemek magára az EU-ra, a szervekre, a dokumentumokra, az átfogóságra és az összefogásra utalnak. A grammatikai kategóriákat illetően a főnevek alkotják a lexikai elemek 2/3-át (68%), a melléknevek pedig az 1/4-ét (26%). Ez a két kategória tekinthető tehát az euroterminusok fő alkotóelemeinek.

A legtöbb terminológiai egység komplex terminus: az angolban és az újlatin nyelvekben a terminológiai egységek 85%-a, a magyar nyelvben 78%-a komplex terminológiai egység. A terminusok több mint 12%-a, vagyis minden nyolcadik euroterminus mozaikszó. A leggyakoribb főnévi összetétel az angolban, a franciában, az olaszban és a magyarban az *N+N*, a spanyolban a *V+N*. A melléknévi összetételek közül az angol nyelvben az *Adj+N* struktúra, a magyar nyelvben az *N+Adj* volt leggyakrabban

megfigyelhető, ugyanakkor az újlatin nyelvekben a melléknévi összetétel a terminusokban nem jellemző.

A legjelentősebb nyelvi különbségek a morfológiában voltak kimutathatók. A magyar nyelvet kivéve a többi négy nyelvben egymásnak megfeleltethető főnévi és melléknévi szuffixumok, valamint főnévi prefixumok voltak kimutathatók. Az angol, francia, olasz és spanyol nyelv sorrendjében a leggyakoribb főnévi prefixum: *Re+X*; *Re (Ré, R)+X*; *Ri (Ra)+X*; *Re+X*; a leggyakoribb főnévi szuffixum: *X+ion*; *X+ion*; *X+ione*; *X+ión*; a leggyakoribb melléknévi szuffixum: *X+al*; *X+al*, *X+el* és *X+é*; *X+ale*; *X+al*. A magyar nyelvben a főnévi prefixumoknál az *Elő+X* és a *Szak+X*, a melléknévi szuffixumoknál a *X+i*, a főnévi szuffixumoknál pedig az *X+ás(és)* jelent meg a leggyakrabban. A melléknévi prefixumok minden nyelvben más gyakorisági képet mutattak: az angolban a *Non+X*, a franciában az *Inter+X*, az olaszban a *Co(Com, Con)+X*, a spanyolban az *A(Ad)+X* és a *Re+X*, a magyarban a *Köz+X* volt a legjellemzőbb.

Kísérletet tettünk arra, hogy az automatikus azonosítás érdekében az alaki és szemantikai – legalább részleges – egyezés alapján megfeleltetéseket állapítsunk meg. Ez a prefixumok esetében valamivel könnyebben, a szuffixumoknál némileg nehezebben volt elvégezhető.

Ahogy arra korábban utaltunk, elemzésünket egy teljesebb euroterminológiai gyűjtemény és leírás első lépésének tekintjük. Úgy ítéljük meg, hogy a vizsgálat alapját képezheti egy uniós alapterminológia összeállításának. E célból az egyes nyelvi sajátosságok felhasználásával egy nagyobb (meglátásunk szerint kb. 2 000 000 szavas) korpuszból lehetne automatikusan kivonatolni az uniós kifejezéseket, ami egyben a nyelvi elemzés elektronikus használatra való alkalmazhatóságának is a tesztje lenne. Egy ilyen kivonatoláshoz a tényleges és lehetséges helyesírási variánsokat is figyelembe kell venni. A kapott adatokat (ez a glosszáriumban szereplő kifejezésekre is érvényes) gyakoriság és szakmai elfogadottság szempontjából vizsgálatnak kellene alávetni, és az egyes nyelvekben a terminológiailag legmegfelelőbb alakot (esetenként alakokat) kiválasztani. Ez azt jelenti a gyakorlatban, hogy a terminusvariánsok közül csak a ténylegesen elfogadott és alkalmazott változatokat kellene megtartani. Az így összegyűjtött adatok alapján egy többnyelvű EU-szótár vagy még inkább egy online uniós terminológiai adatbázis is elkészíthető.

„A tízezer mérföldes utazás is egyetlen lépéssel kezdődik.”

Kínai közmondás

BIBLIOGRÁFIA

- ABLONCZYNÉ MIHÁLYKA L. (2007): *Gazdaság és nyelv*, In: Magyar Nyelvőr, 131. évfolyam 4. szám.
- ADAMS V. (1976): *An introduction to modern English word-formation*, Longman, London.
- Akkreditációs kézikönyv (2007), <http://www.nyak.hu/nyat/doc/kezikonyv2007/AK20070920.pdf>
- ANTIA B. E. (2000): *Terminology and Language Planning, An alternative framework of practice and discourse*, John Benjamins Publishing Company.
- ARNTZ R., PICTH H. (1982): *Einführung in die Übersetzungsbezogene Terminologearbeit*, Georg Olms Verlag, Hildesheim.
- BALÁZS G. (2003): *Euroterminológia és a magyar nyelv*, In: Magyar Orvosi Nyelv, 2003/1., Budapest.
- BALÁZS G. (2007a): *A jogszabályok közérthetősége, Nyelvi követelmények a jogi szaknyelvben*, <http://e-nyelv.nyitolap.hu/admin/uploads/Balazs2.pdf>
- BALÁZS G. (2007b): *Párhuzamos fordítások nyelvi megközelítése*, In: Magyar Nyelvőr, 131. évfolyam 4. szám.
- BALÁZS G. (2007c): *The research of Hungarian for specific purposes (HSP) since the change of regime: achievements and challenges*, In: Terminologia et Corpora, Tomus III., Szombathely.
- BALOGH G. (2006): *Egy túlterhelt fogalom*, In: Információs társadalom, 2006/1.
- BALOGH J. (2007): *A magyar, a német és a francia EU-s gazdasági szaknyelv(ek) lexikoszemantikái és/vagy terminológiai vizsgálata*, In: Porta Lingua 2007, Szaknyelvoktatásunk határokon átvelő hid, Debrecen.
- BAŃCZEROWSKI J. (2003): *A szaknyelvek szerepe a civilizációs fejlődésben*, In: Magyar Nyelvőr, 127. évfolyam 3. szám.
- BAŃCZEROWSKI J. (2004): *A szaknyelvek és a szaknyelvi szövegek egyes sajátosságairól*, In: Magyar nyelvőr, 128. évfolyam 4. szám.
- BART I., KLAUDY K. (2003): *EU fordítóiskola, Európai uniós szövegek fordítása angolról magyarra*, Corvina Kiadó, Budapest.
- BÉJOINT H., THOIRON P. (2000): *Le sens des termes*, In: H. Béjoint, P. Thoiron: *Le sens en terminologie*, Presses universitaires de Lyon, Lyon.
- BERGENHOLTZ H., KAUFMANN U. (1997): *Terminography and Lexicography. A Critical Survey of Dictionaries from a Single Specialised Field*, In: Hermes, Journal of Linguistics, no. 18.
- BERGENHOLTZ H., TARP S. (1995): *Manual of Specialised Lexicography*, John Benjamins Publishing Company.
- Best practice consolidation projects* (2005), a Tanács Terminológiai Osztályának belső dokumentuma.
- Best practice for Terminologists* (2008), IATE – intézményi belső adatbázis.
- BOISSY J. (1995): *Pour une analyse linguistique des termes dans la phrase*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 14.
- BOURIGAUT D., SLODZIAN M. (1999): *Pour une terminologie textuelle*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 19.
- BOUTAYEB S., FANTAPIÉ A. (1997): *De la terminologie à la dictionnaire: contributions à l'acquisition de connaissances autour des langues*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 17.
- BOWKER L. (1998): *Exploitation de corpus pour la recherche terminologique ponctuelle*, In: Terminologies nouvelles, N° 18.
- BRAASCH A. (2005): *A Large-Scale Lexical Database of Danish for Language Technology Applications and Other Purposes*, Kernerman Dictionary News, Number 13, Tel Aviv.
- CABRÉ M. T. (1999): *Terminology. Theory, methods and applications*, John Benjamins Publishing Company.

- CABRÉ M. T. (2000a): *Sur la représentation mentale des concepts : bases pour une tentative de modélisation*, In: H. Béjoint, P. Thoiron: *Le sens en terminologie*, Presses universitaires de Lyon, Lyon.
- CABRÉ M. T. (2000b): *Terminologie et linguistique: la théorie des portes*, In: *Terminologies nouvelles*, Rint, Bruxelles, N° 21.
- CABRÉ M. T. (2005): *La terminología: representación y comunicación: elementos para una teoría de base comunicativa y otros artículos*, IULA, Barcelona.
- CALIENDO G. (2004): *EU Language in Cross-Boundary Communication*, In: *Intercultural Discourse in Domain-Specific English*, TEXTUS 17, N. 1, ISSN 1824-3967.
- CALIENDO G., DI MARTINO G., VENUTI M. (2005): *Language and Discourse Features of EU Secondary Legislation*, In: Cortese, A. Duszak (eds): *Identity, Community, Discourse: English in Intercultural Settings*. Lang, Bern.
- CANDEL D. (2000): *La définition chez les scientifiques*, In: *Terminologies nouvelles*, Rint, Bruxelles, N° 21.
- CASTAGNOLI S. (2006): *Turning a termbase into an integrated knowledge-base: the Environmental and Occupational Health & Safety terminology website*, Mediazioni: Rivista online di studi interdisciplinari su lingue e culture
http://www.mediaziononline.it/MONOGRAFICI/castagnoli_jta.htm
- CASTIGLIONE D. (2007): *Introduction: Negotiating Language Regimes*, In: Dario Castiglione, Chris Longman: *The Language Question in Europe and Diverse Societies*, Political, Legal and Social Perspectives, Hart Publishing, Oxford.
- CHANSOU M. (1997): *Méthodologie de la constitution du corpus*, In: *Terminologies nouvelles*, Rint, Bruxelles, N° 16.
- CLAS A., GROSS G. (2003): *Analyzing LSP for Automatic Data Processing the Language of Football (SOCCER)*
http://klpl.re.pusan.ac.kr/seminar/Analyzing_LSP_for_automatic_Data_Processing_Clas.rtf
- CONDAMINES A. (1995): *Analyse de textes spécialisés pour le recueil de données terminologiques*, In: *Terminologies nouvelles*, Rint, Bruxelles, N° 14.
- Controlled Vocabularies for Learning Object Metadata: Typology, impact analysis, guidelines and a web based Vocabularies Registry* (2003), CWA 14871:2003 ISO/IEC JTC1 SC36, EUROPEAN COMMITTEE FOR STANDARDIZATION.
<ftp://cenftp1.cenorm.be/PUBLIC/CWAs/e-Europe/WS-LT/cwa14871-00-2003-Oct.pdf>
- COTSOES (2002): *Recommendations for Terminology Work*, MediaCenter of the Confederation, Bern.
- CREECH R. L. (2005): *Law and Language in the European Union, The Paradox of a Babel „United in Diversity”*, Europa Law Publishing, Groningen.
- CUTTS M., WAGNER E. (2002): *Clarifying EC Regulations, Plain Language Commission*,
<http://www.clearest.co.uk/?id=38>
- DAILLE B. et al. (1996): *Empirical Observation of Term Variation and Principles for Their Description*, In: *Terminology*, vol. 3. no. 2.
- DARDANO M. (1978): *La formazione delle parole nell'italiano di oggi*, Bulzoni editore, Roma.
- DAVIES E. (2004): *Eurojargon, a dictionary of European Union acronyms, abbreviations and terminology*, European Information Association, Manchester.
- DE BESSÉ B. (2000): *Le domaine*, In: H. Béjoint, P. Thoiron: *Le sens en terminologie*, Presses universitaires de Lyon, Lyon.
- DE BESSÉ B., NKWENTI-AZEH B., SAGER J. C. (1997): *Glossary of Terms used in Terminology*, In: *Terminology* 4:1, John Benjamins.
<http://www.benjamins.com/jbp/additional/term.gloss.pdf>
- DÉCSY Gy. (2003): *The Linguistic Identity of Europe*, In: *Magyar Nyelvőr*, 127. évfolyam 1. szám.
- DEPECKER L. (2000): *Le signe entre signifié et concept*, In: H. Béjoint, P. Thoiron: *Le sens en terminologie*, Presses universitaires de Lyon, Lyon.
- DÉR A. (2005): *Az európai identitás elméleti alapjai*, In: *Politikatudományi Szemle*, 2005/1. szám.

- DE SCHAETZEN C. (1995): *Gestion assistée des liens entre concepts*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 14.
- DOLLERUP C. (2001): *Complexities of EU language work*, In: Perspectives: Studies in Translatology 9.
- DOMASNYEV, A. I. (1999): *Társalgási nyelv – szleng – zsargon*, In: Fenyvesi A., Kis T., Várnai J. Sz. (szerk.): *Mi a szleng? Tanulmányok a szleng fogalmáról*, Kossuth Egyetemi Kiadó, Debrecen.
- DONATI FOGLIAZZA F.: *Traduire au sein de l'Union européenne. Analyse des procédés et processus à partir d'un corpus français, anglais, italien*, egyetemi szakdolgozat, Università degli Studi di Bergamo, anno accademico 2006/2007.
- DRÓTH J. (2000): *Legyen egységes az Európai Unió magyar nyelvű terminológiája!*, In: Magyar Nyelvőr, 124. évfolyam 3. szám.
- DRÓTH J. (2003): *Egy korszerű szakszótár elkészítésének alapjai*, In: Magyar Nyelvőr, 127. évfolyam 2. szám.
- DUBUC R. (1980): *Manuel pratique de terminologie*, Conseil international de la langue française, Paris.
- ERDŐS J., RÁDAI-KOVÁCS É. (2003): *A terminológia szerepe és alkalmazása a fordítói munkában*, In: Fordítók és Tolmácsok Őszi Konferenciája, Előadások szövege, Budapest.
- ESZE K. (2003): *Az Európai Bizottság Fordítási Főigazgatósága*, In: Fordítástudomány 5/ 2. szám.
- EUROTERMBANK, *D1.1 Current Standards and Best Practices Assessment Report* (2005), <http://www.cst.dk/EuroTermBank/D1.1.%20Current%20Standards%20and%20Best%20Practices%20Assessment%20Report%20V1.1.pdf>
- EZQUERRA M. A. (1995): *La formación de palabras en español*, Arco Libros, S. L., Madrid.
- FÁBIÁN Zs. szerk. (2006): *Antologia di semantica, di lessicologia e di lessicografia italiana*, Eötvös József Könyvkiadó, Budapest.
- FELBER H. (1984): *Terminology Manual*, UNESCO, Infoterm, Párizs.
- FERNÁNDEZ GONZÁLEZ Á. R., HERVÁS S., BÁEZ V. (1984): *Introducción a la semántica*, Cátedra, Madrid.
- Fight the fog: Write clearly* (1998), Directorate-General for Translation, European Commission http://ec.europa.eu/translation/writing/clear_writing/fight_the_fog_en.pdf
- FISCHER M. (2006): *Language(policy), translation and terminology in the European Union*, In: Proceedings of the conference Terminology and Society – The impact of terminology on everyday life, International Conference on Terminology, 16-17 November 2006, Antwerpen.
- FISCHER M. (2009a): *Az európai uniós fordítás és terminusalkotás magyar vonatkozásai*, In: Magyar Nyelvőr, 133. évf. 1. szám.
- FISCHER M. (2009b): *Európai uniós terminológia – egy levelező fórum tükrében*, in print. *Fordítói kézikönyv*, Az Európai Unió Tanácsának magyar osztálya, 2007.
- FÓRIS Á. (2002): *Szótár és oktatás*, Iskolakultúra, Pécs.
- FÓRIS Á. (2005): *Hat terminológia lecke*, Lexikográfia Kiadó, Pécs.
- FÓRIS Á. (2006a): *A szótári információk és a szaknyelvi normák viszonya*, In: Magyar Nyelvőr, 130. évfolyam 1. szám.
- FÓRIS Á. (2006b): *A magyar terminológia helyzete és fejlesztésének feladatai napjainkban*, In: Magyar Tudomány, 2006/6.
- FÓRIS Á. (2007): *Hungarian terminology today*, In: Terminologia et Corpora, Tomus III., Szombathely.
- FÓRIS Á., BÉRCZES E. (2006): *A wellness terminológiája*, In: Magyar Nyelvőr, 130. évfolyam 4. szám.
- FÓRIS Á., BÉRCES E. (2007): *A zenei szaknyelv és a zenei lexikográfia aktuális kérdései*, In: Magyar Nyelvőr, 131. évfolyam 3. szám.
- FUENTES A. C. (2001): *Lexical Behaviour in Academic and Technical Corpora: Implications for Esp Development*, In: Language Learning & Technology, Vol. 5, Nr. 3.

- GAUDIN F. (1998): *La politique linguistique par le trou de la serrure ou les aventures du mot-clé*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 18.
- GAUDIN F. (2000): *Les termes ont-ils des propriétés extrinsèques ?*, In: H. Béjoint, P. Thoiron: Le sens en terminologie, Presses universitaires de Lyon, Lyon.
- GAUDIN F., DELAVIGNE V. (1997): *L'enquête en terminologie : point de la question et propositions*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 16.
- GEENTJENS S. et al. (2006): *Sociocognitive terminology and Termontography* http://cvc.ehb.be/pub/JETALA2006_SKRP.pdf
- GÓMEZ-PÉREZ A. (1999): *Développements récents en matière de conception, de maintenance et d'utilisation des ontologies*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 19.
- GOUADEC D. (1997): *Terminologie et phraséologie pour traduire : le concordancier du traducteur*, Les guides langagiers. Série 1 : Terminoguide ; 3, Maison du dictionnaire, Paris.
- GOUJON B. (1999): *Extraction d'informations techniques pour la veille par l'exploitation de notions indépendantes d'un domaine*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 19.
- GRÉTSY L. (2002): *A szaknyelvek megújításáért*, In: Magyar Nyelvőr, 126. évfolyam 3. szám.
- Guidelines for Terminology Policies, Formulating and implementing terminology policy in language communities* (2005), United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Paris.
- GULYÁS R. (2005) : *Magyar terminológia az EU-intézményekben*, In: Fordítástudomány. VII, 2.
- HABERT B., NAZARENKO A., SALEM A. (1997): *Les linguistiques de corpus*, Armand Colin, Paris.
- HELTAI P. (2004a): *A fordító és a nyelvi normák I.*, In: Magyar Nyelvőr, 128. évfolyam 4. szám.
- HELTAI P. (2004b): *Mitől fordítás a fordítás?*, In: Porta Lingua, Szaknyelvoktatásunk az EU kapujában, Debrecen.
- HELTAI P. (2005a): *A fordító és a nyelvi normák II.*, In: Magyar Nyelvőr, 129. évfolyam 1. szám.
- HELTAI P. (2005b): *A fordító és a nyelvi normák III.*, In: Magyar Nyelvőr, 129. évfolyam 2. szám.
- HEYER G., WITSCHER H. F. (2004): *Terminology as a Basis for Ontology Learning*, Infoterm Newsletter, INL 114-2204, ISSN 0253-5041, Infoterm, Bécs.
- HONG M., FISSAHA S., HALLER J. (2001): *Hybrid Filtering for Extraction of Term Candidates from German Technical Texts* http://www.iai.uni-sb.de/docs/term_extract.pdf
- HORVÁTH Z. (2005): *Kézikönyv az Európai Unióról*, HVG-ORAC Kiadó, Budapest.
- HUTCHESON H. (1998): *La terminologie et Internet: profession en évolution*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 18.
- IATE Goes Public* (2008), belső jelentés, Centre de Traduction des Organes de l'Union européenne, Luxembourg.
- IATE Input Manual* (2008), IATE – intézményi belső adatbázis.
- ISO 704:2000 Terminology work -- Principles and methods* (2000), second edition.
- ISO 860:1996 Terminology work -- Harmonization of concepts and terms* (2007), third edition.
- ISO 1087-1:2000 Terminology work -- Vocabulary -- Part 1: Theory and application* (2000), first edition.
- Jogszabályok (jogi aktusok) formája, az Európai Unió jogi aktusaiban szereplő rögzített formulák gyűjteménye* (2001), Igazságügyi Minisztérium – Európai Közösségi Jogi Főosztály, Fordításkoordináló, Dokumentációs és Közösségi Jogi Információs Osztály, Budapest <http://irm.gov.hu/download/foa.pdf/foa.pdf>
- JOHNSON I., MACPHAIL A. (2000): *IATE – Inter-Agency Terminology Exchange: Development of a Single Central Terminology Database for the Institutions and Agencies of the European Union* <http://www.lrec-conf.org/lrec2000/korterm.kaist.ac.kr/lrec2000/wtrcfile/IanJohnson.doc>
- JURAFSKY D., MARTIN J. H. (2009): *Speech and Language Processing: An introduction to natural language processing, computational linguistics and speech recognition*, Prentice Hall, New Jersey.
- KAGEURA K. (2002): *The Dynamics of Terminology, A descriptive theory of term formation and terminological growth*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.

- KENESEI I.: *Szavak, szófajok, toldalékok*, In: Kiefer F. szerk. (2000): Strukturális magyar nyelvtan, Morfológia, Akadémiai kiadó, Budapest.
- KERREMANS K., TEMMERMAN R. (2004): *Towards Multilingual, Termonological Support in Ontology Engineering*, In: Proceedings Workshop on Terminology, Ontology and Knowledge representation - 22 & 23/01/2004, Lyon.
<http://www.ffpoinot.org/Publications/TERMINO2004-KT.pdf>
- KIEFER F., LADÁNYI M.: *A szóképzés*, In: Kiefer F. szerk. (2000): Strukturális magyar nyelvtan, Morfológia, Akadémiai kiadó, Budapest.
- KERREMANS K., TEMMERMAN R., TUMMERS J.: *Discussion on the Requirements for a Workbench supporting Termonography*, In: Proceedings Euralex 2004, Lorient.
http://www.ffpoinot.org/Publications/Euralex2004_KTT.pdf
- KISS J. (2005): *A magyar nyelv és az Európai Unió*, In: Magyar Nyelvőr, 129. évfolyam 1. szám.
- KLAUDY K. (2001): *Mit tehet a fordítástudomány a magyar nyelv „korszerűsítésért”?*, In: Magyar Nyelvőr, 125. évfolyam 2. szám.
- KLAUDY K. (2004a): *Az EU-szakszövegek fordításának oktatása*, In: Dobos Cs. (szerk.): Miskolci nyelvi mozaik, Eötvös József Kiadó, Budapest.
- KLAUDY K. (2004b): *A kommunikatív szakaszhatárok eltűnése a magyarra fordított európai uniós szövegekben*, In: Magyar Nyelvőr, 128. évfolyam 4. szám.
- Közös gyakorlati útmutató a közösségi jogszabályok szerkesztéséhez* (2008), Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, Luxembourg.
- KRAUS P. A. (2007): *Intercultural Recognition and Linguistic Diversity in Europe*, In: Dario Castiglione, Chris Longman: The Language Question in Europe and Diverse Societies, Political, Legal and Social Perspectives, Hart Publishing, Oxford.
- LAPORTE I., L'HOMME M.-C. (1997): *Recensement et consignation des combinaisons lexicales en langue de spécialité : exemple d'application dans le domaine de la pharmacologie cardiovasculaire*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 16.
- La traduction à la Commission : état de la question deux ans après l'élargissement* (2006), MEMO/06/173, Bruxelles, le 27 avril 2006
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/06/173&format=PDF&age=d=1&language=FR&guiLanguage=en>
- LAVIOSA S., CLEVERTON V. (2006): *Learning by Translating: A Contrastive Methodology for ESP Learning and Translation*, In: Scripta Manent 2(1).
http://www.sdutsj.edus.si/ScriptaManent/2006_1/Laviosa_Cleverton.html
- LEHMANN A., MARTIN-BERTHET F. (2005): *Introduction à la lexicologie*, Armand Colin, Paris.
- Le multilinguisme dans l'Union européenne : la Commission européenne appelle à œuvrer pour la promotion des langues et lance un nouveau portail web* (2005), IP/05/1451, 22/11/2005.
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/1451&format=HTML&aged=0&language=HU&guiLanguage=fr>
- LERAT P. (1995): *Les langues spécialisées*, Presses Universitaires de France, Paris.
- L'HOMME M.-C. (2004): *La terminologie: principes et techniques*, Les Presses de l'Université de Montréal, Montréal.
- LONGMAN C. (2007): *English as Lingua Franca: A Challenge to the Doctrine of Multilingualism*, In: Dario Castiglione, Chris Longman: The Language Question in Europe and Diverse Societies, Political, Legal and Social Perspectives, Hart Publishing, Oxford.
- MÉSZÁROS K., SZÁSZNÉ VEIDNER K. (2004): *A fordítók életének megkeserítője: a bikkfanyelv*, In: Porta Lingua, Szaknyelvoktatásunk az EU kapujában, Debrecen.
- MONCAYO F. J. C. (2005): *The Textual Function of Terminology in Business and Finance Discourse*, The Journal of Specialised Translation Issue 03. <http://www.jostrans.org>
- Multilinguisme et traduction* (2005), Direction générale de la traduction de la Commission européenne, http://ec.europa.eu/dgs/translation/bookshelf/brochure_fr.pdf
- MURÁTH J. (2002): *Zweisprachige Fachlexikographie*, Nemzeti Tankönyvkiadó, Budapest.
- MURÁTH J. (2006): *Szakfordítás és segédesszközök*, PTE KTK, Pécs.

- NEGRINI G. (1998): *Quels systèmes conceptuels peut-on préconiser pour les banques de données terminologiques en ligne?*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 18.
- NIEDERBÄUMER A. (2000): *German Terminology of Banking: Linguistic Methods of Description and Implementation of a Program for Term Extraction*, Universität Zürich.
<http://www.ifi.uzh.ch/groups/CL/study/lizarbeiten/lizangelaniederbaeumer.pdf>
- NIKLAS-SALMINEN A. (1997): *La lexicologie*, Armand Colin, Paris.
- Nouvelle communication de la Commission: révision et ajustement de la stratégie des services de traduction* (2005), IP/05/976, 20/07/2005.
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/05/976&format=HTML&aged=1&language=FR&guiLanguage=fr>
- NUOPPONEN A. (1995): *Concept systems and analysis of special language texts. Towards a terminological text analysis*, In: Gerhard Budin (ed.): *Multilingualism in Specialist Communication*, Proceedings of the 10th European LSP-Symposium, Vienna.
- Outils d'aide à la traduction et cycle de travail* (2008), Direction générale de la traduction, Commission européenne.
http://ec.europa.eu/dgs/translation/bookshelf/tools_and_workflow_fr.pdf
- PATTEN A. (2007): *Theoretical Foundations of European Language Debates*, In: Dario Castiglione, Chris Longman: *The Language Question in Europe and Diverse Societies, Political, Legal and Social Perspectives*, Hart Publishing, Oxford.
- PAVEL S., NOLET D. (2001): *Précis de terminologie*, Translation Bureau, Ottawa-Hull
<http://www.bureaudeLATRADUCTION.gc.ca/publications/documents/termino-fra.pdf>
- PAVEL, S. (2004) : *Le Pavel. Didacticiel de terminologie*, Ottawa, Travaux publics et services gouvernementaux Canada,
http://www.termium.gc.ca/didacticiel_tutorial/francais/lecon1/indexe_f.html.
- PEARSON J. (1998): *Terms in Context*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.
- PEARSON J. (1999): *Comment accéder aux éléments définitoriaux dans les textes spécialisés ?*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 19.
- PIGA A. (2007): *Framing Identity through the Virtual Channels of EU Institutional Communication*, Università di Napoli Federico II.
http://www.dipstat.unina.it/insegnamenti0708/seminari%20inglese/sem_07-08_A.Piga.doc
- POLGUERE A. (2003): *Lexicologie et sémantique lexicale, Notions fondamentales*, Les Presses de l'Université de Montréal, Montréal.
- Proposal for Interinstitutional Terminology Organisation* (2005), Interinstitutional Committee for Translation and Interpretation, IATE Support and Development Unit.
- PUSZTAI F. (2003): *Lexikográfiai kérdések és válaszok az átdolgozott Magyar értelmező kéziszótárban*, In: Magyar Nyelvőr, 127. évfolyam 4. szám.
- PUSZTAY J. (2007): *Terminologie und Sprachpolitik*, In: Terminologia et Corpora, Tomus III., Szombathely.
- „Quality” Action Plan*, (2006), Comité Interinstitutionnel de la Traduction et de l'Interprétation, belső anyag
- QUINN D. (1997): *Terminology for machine translation: a study*, In: Machine Translation Review, issue 6.
- RÁDAI-KOVÁCS É. (2004a): *Terminológiakurzus a fordítóképzésben*, In: Porta Lingua, Szaknyelvoktatásunk az EU kapujában, Debrecen.
- RÁDAI-KOVÁCS É. (2004b): *Az EPSO fordító-versenyvizsga tapasztalatai*, In: Fordítók és Tolmácsok Őszi Konferenciája, Előadások szövege, Budapest.
- RÁDAI-KOVÁCS É. (2006): *Az EU-ban dolgozó fordítók internetes és számítógépes segédesszközei, terminológiai problémák számítógépes megoldása*, In: Fordítók és Tolmácsok Őszi Konferenciája, Előadások szövege, Budapest.
- RÁDAI-KOVÁCS É. (2007): *Transzliterációs és toldalékolási problémák a fordításban*, In: Fordítók és Tolmácsok Őszi Konferenciája, Előadások szövege, Budapest.

- RAGUENAUD C. (2002): *Managing complex taxonomic data in an object-oriented database*, PhD-értekezés, Napier University.
<http://www.soc.napier.ac.uk/publication/op/getpublication/publicationid/1845313>
- RAMSAY A. (2000): *Eurojargon, a dictionary of European Union*, 6th. edition, CPI Limited, Bruton.
- REICHLING A. (1998): *Systèmes d'information multilingues au service du traducteur*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 18.
- RESCHE C. (1997): *Terminologie et phraséologie comparées : un moyen et non une fin pour l'enseignement dans le secteur Lansad*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 17.
- REY A. (1979): *La terminologie: noms et notions*, PUF, Paris.
- REY A. (1995): *Essays on Terminology*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.
- RIJKHOFF J. (2007): *Word classes*, In: Language and Linguistics Compass 1/6, Blackwell Publishing Ltd.
- ROCHE C., MARTY J-C., LACROIX S. (1999): *Ontologie et terminologie: le modèle OK*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 19.
- RONDEAU G. (1998): *Introduction à la terminologie*, Gaëtan Morin, Boucherville.
- SAGER J. C. (1990): *A Practical Course in Terminology Processing*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.
- SAGER J. C. (2000): *Pour une approche fonctionnelle de la terminologie*, In: H. Béjoint, P. Thoiron: Le sens en terminologie, Presses universitaires de Lyon, Lyon.
- SALAGER-MEYER F. (1985): *Pioneering Research in the Medical English Lexis*, In: English for Medical Purposes Newsletter
<http://148.234.25.3/medicina/idiomas1/empm/empm15-2/clasico1.htm>
- SALVADOR G. (1985): *Semántica y lexicología del español : estudios y lecciones*, Paraninfo, Madrid.
- SCALISE S. (1994): *Morfologia*, Mulino, Bologna.
- SCHLESINGER P. (2007): *The Babel of Europe? Networks and Communicative Spaces*, In: Dario Castiglione, Chris Longman: The Language Question in Europe and Diverse Societies, Political, Legal and Social Perspectives, Hart Publishing, Oxford.
- SELKIRK E. O. (1982): *The Syntax of Words*, MIT Press, Cambridge, Massachusetts
- SHUIBHNE N. N. (2007): *Minority Languages, Law and Politics: Tracing EC Action*, In: Dario Castiglione, Chris Longman: The Language Question in Europe and Diverse Societies, Political, Legal and Social Perspectives, Hart Publishing, Oxford.
- SLODZIAN M. (2000): *L'émergence d'une terminologie textuelle et le retour du sens*, In: H. Béjoint, P. Thoiron: Le sens en terminologie, Presses universitaires de Lyon, Lyon.
- SMITH B., CEUSTERS W., TEMMERMAN R. (2005): *Wüsteria*, In: Studies in Health Technology and Informatics, 116.
- STOLZE R. (1999): *Die Fachübersetzung, Eine Einführung*, Gunter Narr Verlag Tübingen, Tübingen.
- SZABÓMIHÁLY G. (2007): *Sprachpolitik, Sprachplanung und Terminologie – Probleme der Durchsetzung sprachlicher Rechte von Minderheiten in der Slowakei*, In: Terminologia et Corpora, Tomus III., Szombathely.
- SZIKLANÉ GOMBOS Zs. (2004): *Interkulturális szempontok a szaknyelvi képzésben az EU csatlakozás küszöbén*, In: Porta Lingua, Szaknyelvoktatásunk az EU kapujában, Debrecen.
- Stratégie du Centre pour 2006/2007* (2006), Centre de Traduction des Organes de l'Union européenne, Luxembourg.
[http://www.cdt.europa.eu/cdt/ewcm.nsf/_AFC0089D8F6C3605C125710E003D1453/\\$file/Strategie06_FR.pdf?openelement](http://www.cdt.europa.eu/cdt/ewcm.nsf/_AFC0089D8F6C3605C125710E003D1453/$file/Strategie06_FR.pdf?openelement)
- STRUBELL M. (2007): *The Political Discourse on Multilingualism in the European Union*, In: Dario Castiglione, Chris Longman: The Language Question in Europe and Diverse Societies, Political, Legal and Social Perspectives, Hart Publishing, Oxford.
- TEMMERMAN R. (2000a): *Towards New Ways of Terminology Description, The sociocognitive approach*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.

- TEMMERMAN R. (2000b): *Une théorie réaliste de la terminologie: le sociocognitivism*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 21.
- TEMMERMAN R., KERREMANS K. (2003): *Termonography: Ontology Building and the Sociocognitive Approach to Terminology Description*, In: Hajicová, E., Kotešovcová, A., Mirovský, J. (eds.), Proceedings of CIL17, Matfyzpress, MFF UK, Prague.
http://www.hf.uib.no/forskerekole/temmerman_art_prague03.pdf
- TEMMERMAN R., KNOPS U. (2004): *The translation of domain-specific languages and multilingual terminology management*, In: Linguistica Antverpiensia New Series 3/2004, Hogeschool Antwerpen, Antwerp.
- TEMMERMAN R., KERREMANS K., VANDERVOORT V. (2005): *La termonographie en contexte(s)*, In: Blampain, D., Thoiron, P., Van Campenhoudt, M. (eds.), Mots, Termes et Contextes. Actes des septièmes Journées scientifiques du réseau de chercheurs Lexicologie Terminologie Traduction, Bruxelles.
<http://perso.univ-lyon2.fr/~thoiron/JS%20LTT%202005/pdf/Temmerman.pdf>
- Terminology Action Plan*, belső tanácsi dokumentum, DGIII's Priorities for 2006, Bruxelles.
- Terminology & Documentation Activity Report 2007* (2007), belső dokumentum.
- Terminology at the Council* (2005), a Tanács Terminológiai Osztályának belső dokumentuma.
- Terminology for the Units in 2006* (2006), belső tanácsi dokumentum.
- Terminology Work* (2006), a Tanács magyar nyelvi osztályának belső dokumentuma.
- Terminology Work with IATE in the DGT Departments, One year of DGT-C, March 2006 – February 2007* (2007), European Commission, Directorate-General for Translation, Directorate C.
- Translation in the Commission: where do we stand two years after Enlargement?* (2006), MEMO/06/173, Brussels, 27 April 2006
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/05/10&type=HTML&agend=0&language=EN&guiLanguage=en>
- TRUJILLO R. (1988): *Introducción a la semántica española*, Arco Libros, S. A., Madrid.
- TUDHOPE D., KOCH T., HEERY R. (2006): *Terminology Services and Technology, JISC state of the art review*, UKOLN.
http://www.jisc.ac.uk/media/documents/programmes/capital/terminology_services_and_technology_review_sep_06.pdf
- Útmutató az európai uniós joganyag magyar nyelvre történő fordításához, nyelvi és szakmai és jogi lektorálásához (2004), Igazságügyi Minisztérium – Európai Közösségi Jogi Főosztály, Fordításkoordináló, Dokumentációs és Közösségi Jogi Információs Osztály, Budapest
http://www.irm.hu/download/im_utmutato.pdf/im_utmutato.pdf
- VAN CAMPENHOUDT M. (1998): *Abrégé de terminologie multilingue*, TERMISTI, Bruxelles.
<http://www.termisti.refer.org/>
- VAN GYSEL B. (1997): *Enquête sur les particularités du français de Belgique dans les langues de spécialité*, In: Terminologies nouvelles, Rint, Bruxelles, N° 16.
- VAN STERKENBURG P. (2003): *A Practical Guide to Lexicography, (Terminology and Lexicography Research and Practice, vol. 6)*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.
- VAN VALIN, R. D. (2003): *An introduction to syntax*, Cambridge University Press, Cambridge.
- VÁRNAI J. Sz. (2004a): *Az európai uniós terminológia magyar nyelvű egységesítése*. In: Dróth Júlia (szerk.) Szaknyelv és szakfordítás, Gödöllő: Szent István Egyetem.
- VÁRNAI J. Sz. (2004b): *A magyar euroszargonról és euroterminológiáról*, In: Hoffmann I., Kis T., Nyirkos I. (szerk.): Magyar nyelvjárások XLII, Debrecen.
- VÁRNAI J. Sz. (2005): *Európai uniós terminológia és fordítás – múlt és jelen*, In: Fordítástudomány. VII, 2.
- VITKUVIENÉ S. (2005): *Eurojargon Characteristics*, Jaunuju Mokslininku Darbai. Nr. 1 (5).
<http://www.cecol.com/aspx/issuedetails.aspx?issueid=692b4da5-2dbf-11da-a3d8-00e02950c0e3&articleid=4a885d3e-5db7-11da-a3d8-00e02950c0e3>

- VOIGT V. (2006): *Egy új tudományközi feladatkör – terminológia/nevezéktan*, In: Magyar Tudomány, 2006/6. <http://www.matud.iif.hu/06jun/14.html>
- WAGNER E. (2001): *Eurospeak – Fighting the Disease*, In: Cultivate Interactive, Issue 4.
- WAGNER E., BENCH S., MARTÍNEZ J. M. (2002): *Translating for the European Union institutions*, St Jerome Publishing, Manchester.
- WILLIAMS J., CHESTERMAN A. (2002): *The Map, A Beginner's Guide to Doing Research in Translation Studies*, St Jerome Publishing, Manchester.
- WRIGHT S. E., BUDIN G. (1997): *Handbook of Terminology Management*, Vol. 1-2, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam.
- Writing for Translation* (2003), ISBN 92-894-6331-7, Translation Centre for the Bodies of the European Union, Luxembourg.
[http://www.cdt.europa.eu/cdt/ewcm.nsf/_/6399745C0C39313CC1256EC1004B3F61/\\$file/Ecrire_en.pdf?openelement](http://www.cdt.europa.eu/cdt/ewcm.nsf/_/6399745C0C39313CC1256EC1004B3F61/$file/Ecrire_en.pdf?openelement)
- Writing rules for the IATE database* (2005), IATE – intézményi belső adatbázis.
- WÜSTER E. (1991): *Einführung in die Allgemeine Terminologielehre und Terminologische Lexikographie*, Romanistischer Verlag, Bonn.
- ZWANENBURG W. (1983): *Productivité morphologique et emprunt*, John Benjamins Publishing Company, Amsterdam/Philadelphia.

Egyéb internetes források:

Az Európai Bíróság Fordítás honlapja

<http://curia.europa.eu/hu/instit/services/traduction/traduction.htm>

Az Európai Bizottság Fordítási Főigazgatóságának honlapja

http://ec.europa.eu/dgs/translation/index_en.htm

Az Európai Unió portálja

<http://www.europa.eu/>

Bart DEFRANCQ honlapja

<http://users.telenet.be/bartdefrancq/euterminologybabel.htm>

Glossary – Translation keywords: terminology analysis

http://www.fxm.ch/En/Langues-Traduction/Glossaire/df_termino.en.htm

IATE – Az EU többnyelvű terminológiai adatbázisa

<http://iate.europa.eu/iatediff/switchLang.do?success=mainPage&lang=hu>

Intézményközi kiadványszerkesztési útmutató, Kiadóhivatal

<http://publications.europa.eu/code/hu/hu-000100.htm>

Le grand dictionnaire terminologique, Office québécois de la langue française

http://www.granddictionnaire.com/btml/fra/r_motclef/index800_1.asp

Traducteur au Parlement européen, Az Európai Parlament honlapja

http://www.europarl.europa.eu/multilingualism/trade_of_translator_fr.htm

FÜGGELÉK

I. MELLÉKLET - A KORPUSZ

A korpuszban felhasznált szövegek

Sor-szám	Szövegtípus	Cím	Szakterület	Oldalak száma
1.	alapszerződés	Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata	Európai Unió	5
2.	éves jelentés	Éves jelentés a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről	pénzügyi ellenőrzés	30
3.	információs füzet	Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?	fogyasztóvédelem	23
4.	pályázati felhívás	Pályázati felhívás – Az Európai Közösségek Bíróságának könyvtár-, kutatási és dokumentációs főigazgatói állása (AD15-AD16)	humán erőforrás	2
5.	közös álláspont	30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából	kultúra	13
6.	közlemény	A Bizottság Közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a hía-rendszert a csalás elleni küzdelem érdekében módosító intézkedésekről	csalás elleni küzdelem	11
7.	következtetés	Az Európai Tanács elnökségének következtetései - 2008. márciusi ülés	politika	22
8.	nyilatkozat	Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat	külső kapcsolatok	6
9.	irányelv	A Bizottság 1925/2004/EK rendelete (2004. október 29.) a hozzáadottérték-adó területén való közigazgatási együttműködésről szóló 1798/2003/EK tanácsi rendelet végrehajtására vonatkozó rendelkezések megállapításáról	adózás	7
10.	EKB-iránymutatás	Az Európai Központi Bank iránymutatása (2008. június 20.) az Európai Központi Bank devizatartalékokat megtestesítő eszközeinek	monetáris politika	21

Sor-szám	Szövegtípus	Cím	Szakterület	Oldalak száma
		nemzeti központi bankok általi kezeléséről, valamint az ilyen eszközöket érintő műveletek jogi dokumentációjáról		
11.	EKB-ajánlás	Az Európai Központi Bank ajánlása (2006. december 21.) az Európai Unió Tanácsa számára az Oesterreichische Nationalbank külső könyvvizsgálójáról	könyvvizsgálat	2
12.	parlamenti kérdés	Szöbeli választi igénylő kérdés vitával - Az Eljárási Szabályzat 108. cikke alapján előterjesztette: Klaus-Heiner Lehne a(z) Jogi Bizottság nevében a Bizottsághoz Tárgy: Az európai szerződési jog közös referenciakerete	szerződési jog	1
13.	külső ellenőr jelentése	A külső ellenőr jelentése a Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó beszámolójáról	pénzügyi ellenőrzés	11
14.	tájékoztató kiadvány	Európa 12 leckében	uniós alapismeretek	68
15.	internetes oldal	Az EU tevékenységeinek áttekintő oldala Regionális politika	regionális politika	3
16.	ítélet	A Bíróság ítélete (harmadik tanács) 2008. január 24. Az EGK–Törökország társulási megállapodás – A munkavállalók szabad mozgása – A Társulási Tanács 1/80 határozata – A 6. cikk (1) bekezdésének első francia bekezdése – A rendes munkaerőpiachoz tartozó munkavállaló – Diákként vagy au pairként kapott beutazási engedély – A tartózkodási jogra gyakorolt hatás	csatlakozás	10
17.	kereset	A Bíróság ítélete (negyedik tanács) 2008. július 17. Fellebbezés – A borpiac közös szervezése – Lepárlási támogatások – Kártérítési kereset – A Közösség szerződésén kívüli felelőssége – Elévülési idő – Kiindulópont	mezőgazdaság	12
18.	brosúra	Eredeti személyazonosító és úti okmányok nyilvántartása	eredeti és hamis okmányok	2
19.	egyetértési nyilatkozat	Egyetértési nyilatkozat az Európai Ombudsman és az Európai Adarvédelmi Biztos között	intézményközi együttműködés	3
20.	napirend	A Mezőgazdasági Különbizottság 1334. ülése - Tervezett napirend	mezőgazdaság	6
21.	feljegyzés	A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i	belső piac	13

Sor-szám	Szövegtípus	Cím	Szakterület	Oldalak száma
		<i>ülésének előkészítése</i>	<i>(energia)</i>	
22.	<i>bejelentés</i>	Összefonódás előzetes bejelentése (Ügyszám COMP/M.5234 – Thomas Cook France/Jet Tours)	<i>turizmus</i>	<i>1</i>
23.	<i>éves jelentés és összefoglaló</i>	Európai Ombudsman 2007. évi éves jelentés összefoglaló és statisztikák	<i>európai polgári jogok</i>	<i>31</i>
24.	<i>vélemény</i>	Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „A határokon átnyúló kerékpáros közlekedés ösztönzése”	<i>közlekedés</i>	<i>5</i>
25.	<i>sajátközlemény</i>	Határok nélküli televíziózás	<i>audiovizuális ágazat</i>	<i>4</i>
26.	<i>ajánlás</i>	A Bizottság ajánlása a szolgáltatások nyújtásának keretében a munkavállalók kiküldetése terén a megerősített igazgatási egyezményekről	<i>foglalkoztatás</i>	<i>4</i>
27.	<i>jelentés</i>	A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről	<i>kutatás</i>	<i>11</i>
28.	<i>állásfoglalás</i>	Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004- es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról	<i>emberi jogok</i>	<i>23</i>
29.	<i>eljárási szabályzat</i>	Európai Parlament – Eljárási szabályzat 16. kiadás – 2004. július	<i>európai közigazgatás</i>	<i>140</i>
30.	<i>kézikönyv</i>	A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról	<i>igazságügyi együttműködés</i>	<i>40</i>
31.	<i>megbízhatósági nyilatkozat</i>	A Számvevőszék megbízhatósági nyilatkozata az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak	<i>pénzügyi beszámoló</i>	<i>4</i>
32.	<i>tanulmány</i>	Régiók Bizottsága vélemény tárgya: „Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról”	<i>migráció</i>	<i>6</i>
33.	<i>ajánlattételi felhívás</i>	A Görög Köztársaság által a 2408/92/EGK tanácsi rendelet 4. cikke (1) bekezdésének d) pontja értelmében közzétett ajánlattételi felhívás három menetrendszerű légi járat közszolgálati kötelezettség keretében történő üzemeltetésére	<i>légi közlekedés</i>	<i>3</i>
34.	<i>megállapodás</i>	Megállapodás az ITER projekt közös megvalósítása érdekében az ITER Nemzetközi Fűzőenergia-fejlesztési Szervezetét megillető kiváltságokról és mentességekről	<i>energia</i>	<i>47</i>

Sor-szám	Szövegtípus	Cím	Szakterület	Oldalak száma
35.	<i>fehér könyv</i>	<i>Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról</i>	<i>pénzügy</i>	<i>11</i>
36.	<i>munkadokumentum</i>	<i>A Bizottság szervezeti egységeinek munkadokumentuma - az Európai parlament és a Tanács határozatjavaslata a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évéről (2010) - A hatásvizsgálat összefoglalója</i>	<i>szociális ügyek</i>	<i>6</i>
Összesen				542

A korpuszt alkotó szövegek internetes elérhetősége

1. Alapszerződés

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2006:321E:0001:0331:HU:pdf>

2. Éves jelentés

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2007:259:0001:0028:HU:PDF>

3. Információs füzet

http://ec.europa.eu/publications/booklets/move/64/index_hu.htm

4. Pályázati felhívás

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=473249:cs&lang=en&list=473410:cs,473351:cs,473350:cs,473349:cs,473313:cs,473312:cs,473249:cs,473060:cs,472620:cs,472248:cs,&pos=7&page=3&nbl=711&pgs=10&hwords=pályázati%20felhívás~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

[lex.europa.eu/Notice.do?val=473249:cs&lang=en&list=473410:cs,473351:cs,473350:cs,473349:cs,473313:cs,473312:cs,473249:cs,473060:cs,472620:cs,472248:cs,&pos=7&page=3&nbl=711&pgs=10&hwords=pályázati%20felhívás~&checktexte=checkbox&visu=#texte](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=473249:cs&lang=en&list=473410:cs,473351:cs,473350:cs,473349:cs,473313:cs,473312:cs,473249:cs,473060:cs,472620:cs,472248:cs,&pos=7&page=3&nbl=711&pgs=10&hwords=pályázati%20felhívás~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

5. Közös álláspont

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=437228:cs&lang=en&list=446695:cs,446694:cs,446693:cs,443520:cs,443469:cs,442946:cs,472818:cs,438355:cs,437229:cs,437228:cs,&pos=10&page=5&nbl=215&pgs=10&hwords=közös%20álláspont~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

[lex.europa.eu/Notice.do?val=437228:cs&lang=en&list=446695:cs,446694:cs,446693:cs,443520:cs,443469:cs,442946:cs,472818:cs,438355:cs,437229:cs,437228:cs,&pos=10&page=5&nbl=215&pgs=10&hwords=közös%20álláspont~&checktexte=checkbox&visu=#texte](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=437228:cs&lang=en&list=446695:cs,446694:cs,446693:cs,443520:cs,443469:cs,442946:cs,472818:cs,438355:cs,437229:cs,437228:cs,&pos=10&page=5&nbl=215&pgs=10&hwords=közös%20álláspont~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

6. Közlemény

<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=465254:cs&lang=hu&list=465254:cs,&pos=1&page=1&nbl=1&pgs=10&hwords=bizottság%20közleménye~&checktexte=checkbox&visu=#texte>

7. Következtetés

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/hu/ec/99410.pdf

8. Nyilatkozat

<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=464148:cs&lang=hu&list=466201:cs,465974:cs,465674:cs,464148:cs,463947:cs,463851:cs,462004:cs,461952:cs,462052:cs,464756:cs,&pos=4&page=1&nbl=157&pgs=10&hwords=nyilatkozat~&checktexte=checkbox&visu=#texte>

9. Irányelv

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2007:346:0006:0012:HU:PDF>

10. EKB-iránymutatás

<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=474935:cs&lang=en&list=474935:cs,473672:cs,464899:cs,462203:cs,460386:cs,460385:cs,458538:cs,455336:cs,453205:cs,450795:cs,&pos=1&page=1&nbl=67&pgs=10&hwords=iránymutatása~&checktexte=checkbox&visu=#texte>

11. EKB-ajánlás

<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=440798:cs&lang=en&list=470352:cs,464009:cs,461541:cs,459583:cs,450751:cs,440798:cs,435914:cs,434981:cs,434980:cs,425484:cs,&pos=6&page=1&nbl=20&pgs=10&hwords=központi%20bank~&ajánlása~&checktexte=checkbox&visu=#texte>

12. Parlamenti kérdés

<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?type=OQ&language=HU&reference=O-2008-0072&secondRef=0>

13. Külső ellenőr jelentése

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=460613:cs&lang=en&list=460613:cs,437919:cs,417726:cs,393135:cs,&pos=1&page=1&nbl=4&pgs=10&hwords=külső%20ellenőr~jelentése-&checktexte=checkbox&visu=#texte)

[lex.europa.eu/Notice.do?val=460613:cs&lang=en&list=460613:cs,437919:cs,417726:cs,393135:cs,&pos=1&page=1&nbl=4&pgs=10&hwords=külső%20ellenőr~jelentése-&checktexte=checkbox&visu=#texte](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=460613:cs&lang=en&list=460613:cs,437919:cs,417726:cs,393135:cs,&pos=1&page=1&nbl=4&pgs=10&hwords=külső%20ellenőr~jelentése-&checktexte=checkbox&visu=#texte)

14. Tájékoztató kiadvány

http://ec.europa.eu/publications/booklets/eu_glance/60/hu.pdf

15. Internetes oldal

http://europa.eu/pol/reg/overview_hu.htm

16. Ítélet

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62006J0294:HU:HTML>

17. Kereset

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=474652:cs&lang=en&list=475105:cs,475002:cs,475000:cs,474999:cs,474652:cs,474538:cs,473876:cs,473929:cs,473928:cs,473875:cs,&pos=5&page=4&nbl=4406&pgs=10&hwords=kereset~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

[lex.europa.eu/Notice.do?val=474652:cs&lang=en&list=475105:cs,475002:cs,475000:cs,474999:cs,474652:cs,474538:cs,473876:cs,473929:cs,473928:cs,473875:cs,&pos=5&page=4&nbl=4406&pgs=10&hwords=kereset~&checktexte=checkbox&visu=#texte](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=474652:cs&lang=en&list=475105:cs,475002:cs,475000:cs,474999:cs,474652:cs,474538:cs,473876:cs,473929:cs,473928:cs,473875:cs,&pos=5&page=4&nbl=4406&pgs=10&hwords=kereset~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

18. Brosúra

http://www.consilium.europa.eu/cms3_applications/Applications/librarie/freebookShop.ASP?LANG=HU&SessionID=ab200837210281735586335853-911942025&SelectedBookLang=292&BookType=0&SessLang=EN&cmsID=500

19. Egyetértési nyilatkozat

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=442855:cs&lang=en&list=442855:cs,389844:cs,389777:cs,&pos=1&page=1&nbl=3&pgs=10&hwords=egyetértési%20nyilatkozat~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

[lex.europa.eu/Notice.do?val=442855:cs&lang=en&list=442855:cs,389844:cs,389777:cs,&pos=1&page=1&nbl=3&pgs=10&hwords=egyetértési%20nyilatkozat~&checktexte=checkbox&visu=#texte](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=442855:cs&lang=en&list=442855:cs,389844:cs,389777:cs,&pos=1&page=1&nbl=3&pgs=10&hwords=egyetértési%20nyilatkozat~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

20. Napirend

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/hu/06/st08/st08138.hu06.pdf>

21. Feljegyzés

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/hu/07/st15/st15193-re01.hu07.pdf>

22. Bejelentés

<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=474263:cs&lang=en&list=474471:cs,474497:cs,474496:cs,474263:cs,474262:cs,473986:cs,473881:cs,473854:cs,473911:cs,473742:cs,&pos=4&page=3&nbl=1722&pgs=10&hwords=bejelentés~&checktexte=checkbox&visu=#texte>

23. Éves jelentés és összefoglaló

http://www.ombudsman.europa.eu/report07/pdf/hu/short07_hu.pdf

24. Vélemény

<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=452555:cs&lang=en&list=452555:cs,452554:cs,443427:cs,438285:cs,437389:cs,431124:cs,421327:cs,&pos=1&page=1&nbl=7&pgs=10&hwords=gazdasági%20és%20szociális%20bizottság-közlekedés~&checktexte=checkbox&visu=#texte>

25. Sajtóközlemény

http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/HU/misc/96683.pdf

26. Ajánlás

<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=467954:cs&lang=hu&list=467954:cs,466343:cs,464706:cs,464705:cs,464704:cs,464703:cs,464453:cs,464444:cs,464230:cs,464009:cs,&pos=1&page=1&nbl=165&pgs=10&hwords=ajánlása~&checktexte=checkbox&visu=#texte>

27. Jelentés

<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=455412:cs&lang=en&list=455412:cs,441512:cs,413642:cs,400592:cs,389119:cs,&pos=1&page=1&nbl=5&pgs=10&hwords=jelentés-kutatói~&checktexte=checkbox&visu=#texte>

28. Állásfoglalás

<http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=423402:cs&lang=en&list=423402:cs,&pos=1&page=1&nbl=1&pgs=10&hwords=Annual%20Report%20on%20Human%20Rights%20in%20the%20World~&checktexte=checkbox&visu=#texte>

29. Eljárási szabályzat

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:044:0001:01:EN:HTML>

30. Kézikönyv

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:317:0041:0080:HU:PDF>

31. Megbízhatósági nyilatkozat

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=459242:cs&lang=en&list=459242:cs,458384:cs,435379:cs,435377:cs,418027:cs,418083:cs,429160:cs,392014:cs,283466:cs,282269:cs,&pos=1&page=1&nbl=36&pgs=10&hwords=Statement%20of%20Assurance~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

[lex.europa.eu/Notice.do?val=459242:cs&lang=en&list=459242:cs,458384:cs,435379:cs,435377:cs,418027:cs,418083:cs,429160:cs,392014:cs,283466:cs,282269:cs,&pos=1&page=1&nbl=36&pgs=10&hwords=Statement%20of%20Assurance~&checktexte=checkbox&visu=#texte](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=459242:cs&lang=en&list=459242:cs,458384:cs,435379:cs,435377:cs,418027:cs,418083:cs,429160:cs,392014:cs,283466:cs,282269:cs,&pos=1&page=1&nbl=36&pgs=10&hwords=Statement%20of%20Assurance~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

32. Tanulmány

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=411993:cs&lang=en&list=466559:cs,463295:cs,434767:cs,422126:cs,413643:cs,411993:cs,403133:cs,393700:cs,358105:cs,&pos=6&page=1&nbl=9&pgs=10&hwords=tanulmány~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

[lex.europa.eu/Notice.do?val=411993:cs&lang=en&list=466559:cs,463295:cs,434767:cs,422126:cs,413643:cs,411993:cs,403133:cs,393700:cs,358105:cs,&pos=6&page=1&nbl=9&pgs=10&hwords=tanulmány~&checktexte=checkbox&visu=#texte](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=411993:cs&lang=en&list=466559:cs,463295:cs,434767:cs,422126:cs,413643:cs,411993:cs,403133:cs,393700:cs,358105:cs,&pos=6&page=1&nbl=9&pgs=10&hwords=tanulmány~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

33. Ajánlattételi felhívás

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=462108:cs&lang=en&list=468980:cs,467157:cs,466863:cs,466862:cs,466861:cs,464144:cs,464016:cs,463062:cs,462108:cs,461972:cs,&pos=9&page=2&nbl=135&pgs=10&hwords=ajánlattételi%20felhívás~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

[lex.europa.eu/Notice.do?val=462108:cs&lang=en&list=468980:cs,467157:cs,466863:cs,466862:cs,466861:cs,464144:cs,464016:cs,463062:cs,462108:cs,461972:cs,&pos=9&page=2&nbl=135&pgs=10&hwords=ajánlattételi%20felhívás~&checktexte=checkbox&visu=#texte](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=462108:cs&lang=en&list=468980:cs,467157:cs,466863:cs,466862:cs,466861:cs,464144:cs,464016:cs,463062:cs,462108:cs,461972:cs,&pos=9&page=2&nbl=135&pgs=10&hwords=ajánlattételi%20felhívás~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

34. Megállapodás

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=448852:cs&lang=en&list=453773:cs,452716:cs,450408:cs,442716:cs,443014:cs,448852:cs,437895:cs,437899:cs,437665:cs,447598:cs,&pos=6&page=2&nbl=44&pgs=10&hwords=megállapodás~fejlesztési~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

[lex.europa.eu/Notice.do?val=448852:cs&lang=en&list=453773:cs,452716:cs,450408:cs,442716:cs,443014:cs,448852:cs,437895:cs,437899:cs,437665:cs,447598:cs,&pos=6&page=2&nbl=44&pgs=10&hwords=megállapodás~fejlesztési~&checktexte=checkbox&visu=#texte](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=448852:cs&lang=en&list=453773:cs,452716:cs,450408:cs,442716:cs,443014:cs,448852:cs,437895:cs,437899:cs,437665:cs,447598:cs,&pos=6&page=2&nbl=44&pgs=10&hwords=megállapodás~fejlesztési~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

35. Fehér könyv

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=461615:cs&lang=en&list=473751:cs,472534:cs,469100:cs,467793:cs,461615:cs,461860:cs,458032:cs,458352:cs,452018:cs,452100:cs,&pos=5&page=1&nbl=30&pgs=10&hwords=fehér%20könyv~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

[lex.europa.eu/Notice.do?val=461615:cs&lang=en&list=473751:cs,472534:cs,469100:cs,467793:cs,461615:cs,461860:cs,458032:cs,458352:cs,452018:cs,452100:cs,&pos=5&page=1&nbl=30&pgs=10&hwords=fehér%20könyv~&checktexte=checkbox&visu=#texte](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=461615:cs&lang=en&list=473751:cs,472534:cs,469100:cs,467793:cs,461615:cs,461860:cs,458032:cs,458352:cs,452018:cs,452100:cs,&pos=5&page=1&nbl=30&pgs=10&hwords=fehér%20könyv~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

36. Munkadokumentum

[http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=461415:cs&lang=en&list=466207:cs,464220:cs,464176:cs,464175:cs,464273:cs,463532:cs,462713:cs,462582:cs,461415:cs,461259:cs,&pos=9&page=1&nbl=121&pgs=10&hwords=munkadokumentuma~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

[lex.europa.eu/Notice.do?val=461415:cs&lang=en&list=466207:cs,464220:cs,464176:cs,464175:cs,464273:cs,463532:cs,462713:cs,462582:cs,461415:cs,461259:cs,&pos=9&page=1&nbl=121&pgs=10&hwords=munkadokumentuma~&checktexte=checkbox&visu=#texte](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=461415:cs&lang=en&list=466207:cs,464220:cs,464176:cs,464175:cs,464273:cs,463532:cs,462713:cs,462582:cs,461415:cs,461259:cs,&pos=9&page=1&nbl=121&pgs=10&hwords=munkadokumentuma~&checktexte=checkbox&visu=#texte)

II. MELLÉKLET

***AZ EUROTÉRMINUSOK GLOSSÁRIUMA ANGOL,
MAGYAR, FRANCIA, OLASZ ÉS SPANYOL NYELVEN***

I.

I. yaoundéi egyezmény

Angol Yaoundé I Convention
Francia convention Yaoundé I
Olasz convenzione di Yaoundé I
Spanyol Convenio de Yaoundé I

Definíció Az Európai Közösség és tagállamai, illetve a társult afrikai és malgas országok között 1963-ban létrejött egyezmény.

Forrás A Tanács határozata (2003. július 21.) az Európai Beruházási Bank által, a második, harmadik, negyedik, ötödik és hatodik EFA keretében a Kongói Demokratikus Köztársaságban végrehajtott műveletek számára kapott pénzeszközök újraelosztásáról

Referencia A Számvévszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

A

a közös határokon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló Schengeni Megállapodás végrehajtásáról szóló egyezmény; Schengeni Egyezmény

Angol Convention implementing the Schengen Agreement on the gradual abolition of checks at common borders; Schengen Convention
Francia convention d'application de l'accord de Schengen relatif à la suppression graduelle des contrôles aux frontières communes; convention de Schengen
Olasz convenzione di applicazione dell'accordo di Schengen relativo all'eliminazione graduale dei controlli alle frontiere comuni; convenzione Schengen
Spanyol Convenio de aplicación del Acuerdo de Schengen sobre la gradual abolición de los controles en las fronteras comunes; Convenio de Schengen

Definíció A Schengeni Megállapodás után 5 évvel, 1990-ben létrejött végrehajtási egyezmény, amely meghatározta a schengeni térség gyakorlati megvalósításának folyamatát.
Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005. alapján
Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

a Bíróság döntésére irányuló kérelem

Angol submissions; form of order sought
Francia conclusions
Olasz conclusioni
Spanyol pretensiones

Definíció A Bíróságnak benyújtott keresetlevél egyik eleme, amelyben a kérelmezőnek határozottan meg kell fogalmaznia, hogy a Bíróságtól az ügyében milyen döntést vár.

Forrás A Bíróság alapokmánya

<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtodcf/txtsensvigueur/statut.pdf>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Bíróság elnöke

Angol President of the Court of Justice
Francia président de la Cour de justice
Olasz presidente della Corte di giustizia
Spanyol Presidente del Tribunal de Justicia

Definíció A 27 tagállam bíráiból álló bírói karnak a maguk közül választott vezetője.

Forrás A Bíróság eljárási szabályzata

<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtodcf/txtsensvigueur/txt5.pdf>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Bíróság hivatalvezetője; hivatalvezető

Angol Registrar of the Court of Justice; Registrar
Francia greffier de la Cour de justice; greffier
Olasz cancelliere della Corte di giustizia; cancelliere
Spanyol secretario del Tribunal de Justicia; secretario

Definíció Az Európai Bírósági magas rangú tisztsége, amelynek feladata, hogy segíti a Bíróságot, az elnöket, a tanácselnököket és a bírákat valamennyi hivatali feladatuk ellátásában.

Forrás A Bíróság eljárási szabályzata

<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtodcf/txtsensvigueur/txt5.pdf>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Bíróság ítélete; ítélet

Angol judgment of the Court of Justice; judgment
Francia arrêt de la Cour de justice; arrêt
Olasz sentenza della Corte di giustizia; sentenza
Spanyol sentencia del Tribunal de Justicia; sentencia

Definíció Egy bírósági ügy lezárásaként hozott döntés.

Forrás A Bíróság alapokmánya

<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtodcf/txtsensvigueur/statut.pdf>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Bizottság elnöke

Angol President of the Commission
Francia président de la Commission
Olasz il presidente della Commissione
Spanyol Presidente de la Comisión

Definíció A Bizottság 27 főből álló politikai testületének vezetője, akinek személyét a Tanács jelöli és az Európai Parlament hagyja jóvá.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Bizottság eredeti javaslata; eredeti javaslat

Angol Commission's original proposal; original proposal
Francia proposition initiale de la Commission; proposition initiale
Olasz proposta originaria della Commissione; proposta originaria
Spanyol propuesta original de la Comisión; propuesta original

Definíció A Bizottság azon jogalkotási javaslata, amelyre egy későbbi módosított változat épül.

Forrás 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

a Bizottság javaslata; jogalkotásra irányuló bizottsági javaslat; közösségi jogi aktusra irányuló javaslat

Angol proposal from the Commission; Commission proposal for legislation; proposal for a Community act
Francia proposition de la Commission; proposition législative de la Commission; proposition d'acte communautaire
Olasz proposta della Commissione; proposta legislativa della Commissione; proposta di atto comunitario
Spanyol propuesta de la Comisión; propuesta legislativa de la Comisión; propuesta de acto comunitario

Definíció A jogalkotási folyamat során egy új jogszabály létrehozására irányuló kezdeményezés, amelyet általában a Bizottság mint fő javaslattevő szerv indít útjára.

Forrás <http://mkdsz1.freeweb.hu/eu-int-III.htm>
Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából. Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Bizottság képvisellete; a Bizottság külképvisellete

Angol Commission delegation; Commission external delegation
Francia délégation de la Commission; délégation externe de la Commission
Olasz delegazione della Commissione; delegazione esterna della Commissione
Spanyol delegación de la Comisión; delegación exterior de la Comisión

Definíció A Bizottság részeként működő, de valójában az egész EU érdekeit képviselő külügyi szolgálat, amely képviseli és végrehajtja az EU politikáit, figyeli és elemzi az adott ország politikáit, valamint felhatalmazással tárgyalásokat folytat.

Forrás
http://ec.europa.eu/external_relations/delegations/intro/role.htm
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Bizottság szolgálata; a Bizottság részlege

Angol Commission service; Commission's department
Francia service de la Commission
Olasz servizio della Commissione
Spanyol servicio de la Comisión

Definíció A Bizottság szervezeti egysége.

Forrás http://ec.europa.eu/dgs_hu.htm

Referencia A Bizottság ajánlása (2008. március 31.) a szolgáltatások nyújtásának keretében a munkavállalók kiküldetése terén a megerősített igazgatási együttműködésről; A Számvevőszék megbízhatósági nyilatkozata az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak

a Bizottság tagja; biztos

Angol Member of the Commission; Commissioner
Francia membre de la Commission; commissaire
Olasz membro della Commissione; Commissario
Spanyol miembro de la Comisión; Comisario

Definíció A 27 főből álló Európai Bizottság egyik tagja.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Bizottsági Elnökök Értekezlete

Angol Conference of Committee Chairmen
Francia Conférence des présidents des commissions
Olasz Conferenza dei presidenti di commissione
Spanyol Conferencia de Presidentes de Comisión

Definíció Az Európai Parlament egyik szerve, amely az összes állandó és ideiglenes bizottság elnökéből áll.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

a borpiac közös szervezése

Angol common organisation of the market in wine
Francia organisation commune du marché viticole
Olasz organizzazione comune del mercato viticolo
Spanyol organización común del mercado vitivinícola

Definíció A közös agrárpolitika egyik eleme, amely a bortermelési potenciálra, a piaci mechanizmusokra, a termelői és szakmai szervezetekre, a borászati eljárásokra és kezelésekre, a termékek leírására, jelölésére, kiszervezésére és az utalomra, az m. t. minőségi borokra és a harmadik országokkal való kereskedelemre vonatkozó szabályokat tartalmazza.

Forrás A Tanács 1493/1999/EK rendelete (1999. május 17.) a borpiac közös szervezéséről

Referencia C-51/05. P. sz. ügy: A Biróság (negyedik tanács) 2008. július 17-i ítélete – Az Európai Községek Bizottsága kontra Cantina sociale di Dolianova Soc. coop. a.r.l, Cantina Trexenta Soc. coop. a.r.l, Cantina sociale Marmilla – Unione viticoltori associati Soc. coop. a.r.l, Cantina sociale S. Maria La Palma Soc. coop. a.r.l, Cantina sociale del Vermentino Soc. coop. a.r.l Monti-Sassari (Fellebbezés – A borpiac közös szervezése – Lepárlási támogatások – Kártérítési kereset – A Községek szerződésen kívüli felelőssége – Elévülési idő – Kiindulópont)

a dokumentumokhoz való hozzáférési jog

Angol right of access to documents
Francia droit d'accès aux documents
Olasz diritto di accedere ai documenti
Spanyol derecho a acceder a los documentos

Definíció Az Európai Unió polgárainak és az ott letelepedett személyeknek arra vonatkozó joga, hogy az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság dokumentumaihoz hozzáférjenek.

Forrás http://ec.europa.eu/magyarorszag/press_room/press_releases/20080430_eu_intezmenyek_dokumentumai_hu.htm

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a függetlenség elve

Angol principle of independence
Francia principe d'indépendance
Olasz principio d'indipendenza
Spanyol principio de independencia

Definíció Unióis elv, mely szerint feladatok és kötelezettségek végrehajtása során nem kérhető vagy fogadható el utasítás a feladaton kívül álló közösségi intézményektől vagy szervektől, a tagállamok kormányaitól vagy bármely egyéb szervtől.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Gazdasági és Szociális Bizottság elnöke

Angol chairman of the Economic and Social Committee
Francia président du Comité économique et social
Olasz presidente del Comitato economico e sociale
Spanyol Presidente del Comité Económico y Social

Definíció A Gazdasági és Szociális Bizottság tagjai közül megválasztott vezető.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Gazdasági és Szociális Bizottság Elnöksége

Angol Bureau of the Economic and Social Committee
Francia bureau du Comité économique et social
Olasz ufficio di presidenza del Comitato economico e sociale
Spanyol Mesa del Comité Económico y Social

Definíció A Gazdasági és Szociális Bizottság 24 tagból álló vezető testülete, amelynek feladata a testület munkájának koordinálása.

Forrás http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_intezmenyrendszer&id=7

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elve

Angol principle of sound financial management
Francia principe de la bonne gestion financière
Olasz principio della buona gestione finanziaria
Spanyol principio de buena gestión financiera

Definíció Költségvetési elv, amely a gazdaságosság elve (az intézmény által a tevékenységei folytatására felhasznált források a megfelelő időben, a megfelelő mennyiségben és minőségben, illetve a legjobb áron álljanak rendelkezésre), a hatékonyság elve (az igénybe vett források és az elért eredmények közötti legjobb kapcsolatot) és az eredményesség elve (a kitűzött meghatározott célok megvalósítása és a tervezett eredmények elérése) alapján kerül meghatározásra.

Forrás http://eur-lex.europa.eu/budget/data/AP2008_VOLI/HU/nmc-grseqN70091660751-2/index.html

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a jog érvényesülésén alapuló európai térség

Angol European judicial area
Francia espace judiciaire européen
Olasz spazio giudiziario europeo
Spanyol espacio judicial europeo

Definíció Valéry Giscard d'Estaing francia elnök kezdeményezése, amely mögött az az elképzelés húzódott meg, hogy a közösségi dimenzióval rendelkező jogi ügyek (például a tagállamok kiadatási politikája, vízum és menekültügyek, rendőrségi eljárások) vonatkozásában egy közös struktúrát alakítsanak ki, mivel a közös keretrendszer hiánya hátráltatta a rendőri szervek, bevándorlási hivatalnokok és igazságügyi hatóságok közötti együttműködést.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124eumine.aspx>

Referencia Európa 12 leckében

a jogbiztonság elve

Angol principle of legal certainty
Francia principe de sécurité juridique
Olasz principio di certezza del diritto
Spanyol principio de seguridad jurídica

Definíció Az Európai Bíróság gyakorlatának eredményeképpen kialakult általános jogelv, melynek lényege az előreláthatóság, és szorosan hozzátartozik a visszaható hatály tilalmának, a szerzett jogok és a bizalom védelmének elve.

Forrás

http://www.euvonal.hu/index.php?op=kozossagi_jog&id=4
Referencia C-51/05. P. sz. ügy: A Bíróság (negyedik tanács) 2008. július 17-i ítélete – Az Európai Községek Bizottsága kontra Cantina sociale di Dolianova Soc. coop. arl, Cantina Trexenta Soc. coop. arl, Cantina sociale Marmilla – Unione viticoltori associati Soc. coop. arl, Cantina sociale S. Maria La Palma Soc. coop. arl, Cantina sociale del Vermentino Soc. coop. arl Monti-Sassari (Fellebbezés – A borpiac közös szervezése – Lepárlási támogatások – Kártérítési kereset – A Közösség szerződésen kívüli felelőssége – Elévülési idő – Kiindulópont)

a kérdések órája

Angol question time

Francia heure des questions

Olasz tempo delle interrogazioni

Spanyol turno de preguntas

Definíció A Parlament ülésein az az előre meghatározott időpont, amelyben lehetőséget biztosítanak a Tanácshoz és a Bizottsághoz intézett kérdések feltevésére.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

a kezdeményezés joga

Angol right of initiative

Francia droit d'initiative

Olasz diritto di iniziativa

Spanyol derecho de iniciativa

Definíció Az Európai Bizottság alapvető előjogainak egyike, amely a Szerződések alapján a jogszabályjavaslatok elkészítésének feladatát jelöli.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041123eumink.aspx>

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

a Kormányzótanács tagja

Angol governor

Francia gouverneur

Olasz governatore

Spanyol gobernador

Definíció Az Európai Központi Bank Kormányzótanácsának tagja.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Községek létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Községek létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a kölcsönös bizalom elve

Angol principle of mutual confidence

Francia principe de la confiance mutuelle

Olasz principio della fiducia reciproca

Spanyol principio de la confianza mutua

Definíció Uniói elv, amely szerint a tagállamok egymás határozatait és rendszereit kölcsönösen megfelelőnek ismerik el, és amelyen a kölcsönös elismerés elve is alapul.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

a kölcsönös elismerés elve

Angol principle of mutual recognition

Francia principe de reconnaissance mutuelle

Olasz principio del riconoscimento reciproco

Spanyol principio del reconocimiento mutuo

Definíció Uniói jogharmonizációs elv, melynek lényege, hogy a tagállamok minőségi, egészségügyi stb. előírásai egyenrangúnak tekintendők.

Forrás

http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=15

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

a költségvetés végrehajtásáról szóló összevont jelentések

Angol Consolidated reports on implementation of the budget

Francia états consolidés sur l'exécution du budget

Olasz relazioni consolidate sull'esecuzione del bilancio

Spanyol informes consolidados sobre la ejecución presupuestaria

Definíció Az Európai Községek éves beszámolójának egyik eleme, amelybe beletartoznak a költségvetés végrehajtásáról szóló összevont jelentések, a költségvetési alapelvek összefoglalása és egyéb magyarázó jegyzetek.

Forrás A Számvevőszék megbízhatósági nyilatkozata az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak

Referencia A Számvevőszék megbízhatósági nyilatkozata az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak

a közös kül- és biztonságpolitika főképviselője

Angol High Representative for the common foreign and security policy

Francia haut représentant pour la politique étrangère et de sécurité commune

Olasz Alto rappresentante per la politica estera e di sicurezza comune

Spanyol Alto Representante de la política exterior y de seguridad común

Definíció A Tanács főtükára, aki egyben a közös kül- és biztonságpolitika főképviselője is. Segíti a Tanácsot a közös kül- és biztonságpolitika hatálya alá tartozó kérdésekben, különösen azáltal, hogy részt vesz a politikai döntések kialakításában, előkészítésében és végrehajtásában, valamint adott esetben az elnökség kérésére a Tanács nevében eljárva harmadik felekkel politikai párbeszédet folytat.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Községek létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Községek létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Közösség alkalmazottja

Angol Community servant

Francia agent de la Communauté

Olasz agente della Comunità

Spanyol agente de la Comunidad

Definíció Olyan személy, akit a Közösségek valamely intézményének állományában létrehozott beosztásba az adott intézmény kinevezésre jogosult hatósága által kibocsátott kinevezési okirattal tisztviselővé kineveznek, vagy szerződéssel alkalmaznak.

Forrás Személyzeti szabályzat <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1962R0031:20080501:HU:PDF>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Közösség által képviselendő álláspont

Angol Community position

Francia position à prendre au nom de la Communauté

Olasz posizione da adottare a nome della Comunità

Spanyol posición que deba adoptarse en nombre de la Comunidad

Definíció A Tanács által - a Bizottság javaslata alapján és a témától függően más intézményekkel folytatott konzultációk követően - meghatározott álláspont, amelyet a Közösség képviselében eljáró intézménynek nemzetközi szinten képviselnie kell.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Közösség intézménye; közösségi intézmény; az Unió intézménye; uniós intézmény; EU-intézmény; európai intézmény

Angol institution of the Community; Community institution; institution of the Union; EU institution; European institution

Francia institution de la Communauté; institution communautaire; institution de l'Union; institution de l'UE; institution européenne

Olasz istituzione della Comunità; istituzione comunitaria; istituzione dell'Unione; istituzione dell'UE; istituzione europea

Spanyol Institución de la Comunidad; institución comunitaria; institución de la Unión; institución de la UE; institución europea

Definíció Az EU öt fő szerve tartozik ide: az Európai Parlament, az Európai Bizottság, az Európai Unió Tanácsa, a Számvéveszők és a Bíróság.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata; közös álláspont

a Közösség kizárólagos hatásköre; közösségi hatáskör

Angol exclusive competence of the Community;

Community competence

Francia compétence exclusive de la Communauté;

compétence communautaire

Olasz competenza esclusiva della Comunità; competenza della Comunità

Spanyol competencia exclusiva de la Comunidad; competencia comunitaria

Definíció A tagállami intézkedések kizárása a következő területeken: a közös vámtarifa (EKSZ 26. cikk), a közös kereskedelempolitika (EKSZ 133. cikk), a nemzetközi közlekedés és fuvarozás (EKSZ 71. cikk), valamint a halászati politika egyes kérdései.

Forrás

http://www.law.klte.hu/jati/tanszkek/nemzetkozi/tse/tse_nki_1-2005.doc (2009.01.26)

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Közösség környezetpolitikája

Angol Community policy on the environment

Francia politique de la Communauté dans le domaine de l'environnement

Olasz politica della Comunità in materia ambientale

Spanyol política de la Comunidad en el ámbito del medio ambiente

Definíció Uniós szakpolitika, amely a környezeti szempontok figyelembevételén alapuló fenntartható növekedés koncepciójára épül, vagyis arra, hogy a további gazdasági fejlődés kizárólag a környezeti és természeti értékek megkímélése mellett lehetséges.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Közösség saját forrásainak rendszere; saját források rendszere

Angol system of own resources of the Community; own resources system

Francia système des ressources propres de la Communauté; système de ressources propres

Olasz sistema delle risorse proprie della Comunità;

sistema di risorse proprie

Spanyol sistema de recursos propios de la Comunidad; sistema de recursos propios

Definíció Költségvetési rendszer, amely az EU-költségvetés bevételeit biztosítja. Ez a hagyományos saját forrásokból, az áfa alapú saját forrásokból és a GNI alapú forrásból áll.

Forrás

http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=1014

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Közösség szakképzési politikája

Angol vocational training policy of the Community

Francia **politique de formation professionnelle de la Communauté**
Olasz **politica di formazione professionale della Comunità**
Spanyol **política de formación profesional de la Comunidad**

Definíció Közösségi politika, amely a szak- és a szakmai képzések, valamint az át- és továbbképzések összehangolására irányul.

Forrás <http://www.oki.hu/oldal.php?tipus=cikk&kod=2007-02-vt-Tobbek-Szakkepzes>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Közösség tevékenysége; közösségi tevékenység; uniós tevékenység; az Európai Unió tevékenysége

Angol **Community activity; Union activity; activity of the Union**

Francia **activité communautaire; activité de l'Union**
Olasz **attività comunitaria; attività della Comunità; attività dell'Unione**

Spanyol **actividad comunitaria; actividad de la Comunidad; actividad de la Unión**

Definíció Valamely szakpolitika területén végzett cselekvés, fellépés vagy intézkedés.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Közösség fejlesztési politikája; fejlesztési együttműködési politika

Angol **development policy of the Community; development cooperation policy**

Francia **politique de développement de la Communauté;**

Olasz **politica di sviluppo della Comunità; politica di cooperazione allo sviluppo**

Spanyol **política de desarrollo de la Comunidad; política de cooperación al desarrollo**

Definíció Közösségi politika, amely kiegészíti a tagállamok által folytatott politikákat, és ösztönzi a fejlődő országok – különösen a legkedvezőtlenebb helyzetűek – fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődését, a fejlődő országok zökkenőmentes és fokozatos integrációját a világ gazdaságba, valamint a szegénység elleni küzdelmet a fejlődő országokban.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Központi Bankok Elnökeinek Bizottsága

Angol **Committee of Governors**

Francia **comité des gouverneurs**

Olasz **comitato dei governatori**

Spanyol **Comité de Gobernadores**

Definíció Az Európai Monetáris Intézet keretében valaha működő bizottság, amely a gazdasági és monetáris uniós második szakaszában megszűnt.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a kultúrák közötti párbeszéd európai éve

Angol **European Year of Intercultural Dialogue**

Francia **Année européenne du dialogue interculturel**

Olasz **anno europeo del dialogo intercultureale**

Spanyol **Año Europeo del Diálogo Intercultural**

Definíció A 2008-as év európai éve, amely arra buzdítja a kontinens lakóit, hogy használják ki az Európa kulturális örökségéből származó előnyöket, és tanuljanak a különböző kultúrák hagyományáiból.

Forrás

http://www.interculturaldialogue2008.eu/406.0.html?&L=12&redirect_url=my-startpage-eyid.html

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

a külső támogatások kezeléséről szóló irányítási jelentés; EAMR

Angol **External Assistance Management Report; EAMR**

Francia **rapport sur la gestion de l'aide extérieure; EAMR**

Olasz **relazione di gestione degli aiuti esterni; EAMR**

Spanyol **Informe de Gestión de la Ayuda Exterio; EAMR**

Definíció A bizottsági küldötségek delegált irányításának felügyelete keretében a küldötségek által készített jelentés, amelyben az éves ellenőrzési terv végrehajtását jelentik a központ felé.

Forrás A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

a lakáshitelekre vonatkozó magatartási kódex

Angol **Code of Conduct on Home Loans**

Francia **code de conduite concernant les prêts au logement**

Olasz **codice di condotta volontario in materia di**

informativa precontrattuale per i mutui per la casa

Spanyol **Código de Conducta para los Créditos Vivienda**

Definíció A lakáshitelekre vonatkozó szerződéskötés előtti információkról szóló önkéntes uniós magatartási kódex.

Forrás Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

Referencia Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

a légi szolgáltatásokról szóló kétoldalú megállapodás

Angol bilateral air services agreement
Francia accords bilatéraux de services aériens
Olasz accordo bilaterale sui servizi aerei
Spanyol acuerdo bilateral sobre servicios aéreos

Definíció Az Európai Közösség és harmadik ország között a légi szolgáltatások terén létrejött megállapodás.
Forrás Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat
Referencia Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

a letelepedés szabadsága

Angol freedom of establishment
Francia liberté d'établissement
Olasz libertà di stabilimento
Spanyol libertad de establecimiento

Definíció Valamennyi tagállam állampolgárának egy másik tagállam területén történő letelepedésére vonatkozó korlátozás mindenfajta tilalma.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a mezőgazdasági piacok közös szervezése

Angol common organisation of agricultural markets
Francia organisation commune des marchés agricoles
Olasz organizzazione comune dei mercati agricoli
Spanyol organización común de los mercados agrícolas

Definíció Egységes piacszerzés a közös agrárpolitika célkitűzéseinek elérése érdekében, amely megvalósítható közös versenyszabályok, a különböző nemzeti piaci rendtartások kötelező összehangolása vagy egy európai piaci rendtartás révén.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a mezőgazdasági termékek közös piaca

Angol common market for agricultural products
Francia marché commun pour les produits agricoles
Olasz mercato comune per i prodotti agricoli
Spanyol mercado común para los productos agrícolas

Definíció A termőföld, az állattenyésztés és a halászat termékeinek, valamint az ezekhez a termékekhez közvetlenül kapcsolódó első feldolgozási szint termékeinek európai közös piaca.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a mobilitás elve

Angol principle of mobility
Francia principe de mobilité
Olasz principio della mobilità
Spanyol principio de movilidad

Definíció Uniósi alapelv, mely szerint az EU állampolgárai és egy harmadik ország huzamos tartózkodási engedéllyel rendelkező állampolgárai szabadon mozoghatnak a tagállamok között földrajzi vagy foglalkoztatási mobilitás céljából.
Forrás A Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága számára - Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról
Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról"

a monetáris politika eszköze

Angol monetary policy instrument
Francia instrument de politique monétaire
Olasz strumento di politica monetaria
Spanyol instrumento de política monetaria

Definíció Az eurorendszer pénzügyi eszköze, melynek révén nyílt piaci műveleteket hajthatók végre, jegybanki rendelkezésre állás biztosítható, valamint a hitelintézeteknek az eurorendszerrel vezetett számláikon kötelező tartalék képzése van előírva.
Forrás A monetáris politika végrehajtása az euroövezetben www.mnb.hu/Resource.aspx?ResourceID=mnbf&resourceName=gendoc2006bu
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a munkavállalók alapvető szociális jogairól szóló közösségi charta; Szociális Charta

Angol Community Charter of the Fundamental Social Rights of Workers; Social Charter
Francia charte communautaire des droits sociaux fondamentaux des travailleurs; Charte sociale
Olasz Carta comunitaria dei diritti sociali fondamentali dei lavoratori; Carta sociale
Spanyol Carta comunitaria de los derechos sociales fundamentales de los trabajadores; Carta Social

Definíció 1989-ben elfogadott közösségi charta, amely a munkavállalók alapvető szociális jogainak területén szorosabb koordinációt tűzött ki.
Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a munkavállalók szabad mozgása

Angol freedom of movement for workers
Francia libre circulation des travailleurs
Olasz libera circolazione dei lavoratori
Spanyol libre circulación de los trabajadores

Definíció Az európai munkavállaló ahhoz való joga, hogy egy másik tagországban munkahelyet keressen, ott munkavállalási engedély nélkül dolgozzon és e célból ott letelepedjen, munkahelye megszűnése után is ott maradjon, és a munkavállalás, munkafeltételek és a beilleszkedést segítő minden más szociális és pénzügyi juttatás tekintetében egyenlő elbánásban részesüljön a fogadó ország állampolgáraival.

Forrás

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=458&langId=hu>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a nemek közötti egyenlőségről szóló európai paktum

Angol European Pact for Gender Equality
Francia Pacte européen pour l'égalité entre les hommes et les femmes
Olasz patto europeo per la parità di genere
Spangol Pacto Europeo por la Igualdad entre Hombres y Mujeres

Definíció Intézkedéscsomag, amelynek célja az alapszerződésben megfogalmazott esélyegyenlőségi célok elérése, az európai munkaerő termelékenységének nagyobb mértékű kihasználása, a foglalkoztatás és a szociális védelem terén kialakult nemű alapú különbségek enyhítése, a demográfiai kihívások kezelése a családi/magán élet és a hivatás összeegyeztethetőségének előmozdításával.

Forrás <http://www.szmnm.gov.hu/main.php?folderID=996>
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

a növekedésről és a foglalkoztatásról szóló integrált iránymutatások

Angol Integrated Guidelines for Growth and Jobs
Francia lignes directrices intégrées pour la croissance et l'emploi
Olasz orientamenti integrati per la crescita e l'occupazione
Spangol Directrices integradas para el crecimiento y el empleo

Definíció Olyan iránymutatások, amelyek egyesítik a gazdaság- és foglalkoztatáspolitikák koordinálására szolgáló, a Szerződésen alapuló két központi eszközt: az átfogó gazdaságpolitikai iránymutatásokat és a foglalkoztatási iránymutatásokat.

Forrás

<http://iate.europa.eu/iatediff/FindTermsByLilId.do?lilId=2213966&langId=hu>

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

a növekedést és foglalkoztatást célzó megújult lisszaboni stratégia; megújult lisszaboni stratégia; növekedési és foglalkoztatási program

Angol renewed Lisbon strategy for growth and jobs; renewed Lisbon strategy; growth and jobs agenda
Francia stratégie de Lisbonne renouvelée pour la croissance et l'emploi; stratégie de Lisbonne renouvelée; programme pour la croissance et l'emploi
Olasz strategia di Lisbona rinnovata per la crescita e l'occupazione; strategia di Lisbona rinnovata; programma per la crescita e l'occupazione

Spangol estrategia de Lisboa renovada para el crecimiento y el empleo; estrategia de Lisboa renovada; programa de crecimiento y empleo

Definíció A lisszaboni stratégia felüldös értékelése után megújult formában útjára indított stratégia, melynek középpontjában a gazdasági növekedés és a munkahelyek állnak.

Forrás

http://ec.europa.eu/growthandjobs/pdf/comm_spring_hu.pdf
Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kulturák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

a Parlament dokumentuma

Angol Parliament document
Francia document du Parlement
Olasz documento del Parlamento
Spangol documento del Parlamento

Definíció Az Európai Parlament az adathordozótól (papír, elektronikus forma, illetve hang-, kép- vagy audiovizuális felvétel) függetlenül, az intézmény feladatkörébe tartozó politikákkal, tevékenységekkel és döntésekkel kapcsolatos bármely anyaga.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

a Parlamentek Konferenciája

Angol Conference of Parliaments
Francia Conférence de parlements
Olasz Conferenza di parlamenti
Spangol Conferencia de Paramentos

Definíció Az Európai Parlament és a nemzeti parlamentek konferenciája.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

a Quaestorok Kollégiuma

Angol College of Quaestors
Francia Collège des questeurs
Olasz Collegio dei Questori
Spangol Junta de Cuestores

Definíció Az Európai Parlament öt quaestorából álló testület.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

a Rasszizmus és Idegengyűlölet Európai Megfigyelőközpontja; EUMC

Angol European Monitoring Centre for Racism and Xenophobia; EUMC
Francia Observatoire européen des phénomènes racistes et xénophobes; EUMC

Olasz Osservatorio europeo dei fenomeni di razzismo e xenofobia; EUMC
Spainol Observatorio Europeo del Racismo y la Xenofobia; EUMC

Definíció Az Európai Unió Alapjogi Ügynökségének előfutára, melynek célja az volt, hogy segítse az Európai Unió és a tagállamok rasszizmus és idegengyűlölet elleni fellépésének kialakítását és intézkedéseik végrehajtását.

Forrás

http://europa.eu/agencies/community_agencies/fra/index_hu.htm

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség

Angol area of freedom, security and justice
Francia espace de liberté, de sécurité et de justice
Olasz spazio di libertà, sicurezza e giustizia
Spainol espacio de libertad, seguridad y justicia

Definíció Az Unió azon sajátos térsége, ahol a személyek szabad mozgásának biztosítása a külső határok ellenőrzésére, a menekültügyre, a bevándorlásra, valamint a bűnmegelőzésre és bűnüldözésre vonatkozó megfelelő intézkedésekkel párosul.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a szabályozás javítására vonatkozó elv

Angol better regulation principle
Francia principe de meilleure réglementation
Olasz principio per legiferare meglio
Spainol principio dirígido a legislar mejor

Definíció Uniósi elv, melynek célja az uniósi jog tartalmi és formai egyszerűsítése, vagyis az egymást átfedő és bonyolult jogszabályoknak egyszerűbb, áttekinthetőbb jogszabályokkal való kiváltása.

Forrás

http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=14

Referencia Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

a szakmai képesítések elismeréséről szóló irányelv

Angol Professional Qualifications Directive
Francia directive sur les qualifications professionnelles
Olasz direttiva sul riconoscimento delle qualifiche professionali
Spainol Directiva relativa al reconocimiento de las calificaciones profesionales

Definíció Az Európai Parlament és a Tanács 2005/36/EK irányelve (2005. szeptember 7.) a szakmai képesítések elismeréséről

Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 2005/36/EK irányelve (2005. szeptember 7.) a szakmai képesítések elismeréséről

Referencia A Bizottság ajánlása (2008. március 31.) a szolgáltatások nyújtásának keretében a munkavállalók kiküldetése terén a megerősített igazgatási együttműködésről

a Számvevőszék döntése

Angol Court decision
Francia décision de la Cour
Olasz decisione della Corte
Spainol Decisión del Tribunal

Definíció Az Európai Számvevőszék testülete által hozott határozat.

Forrás A külső ellenőr jelentése a Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó beszámolójáról

Referencia A külső ellenőr jelentése a Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó beszámolójáról

a Számvevőszék elnöke

Angol President of the Court of Auditors
Francia président de la Cour des comptes
Olasz presidente della Corte dei conti
Spainol Presidente del Tribunal de Cuentas

Definíció A számvevőszéki tagok maguk közül megválasztott vezetője.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Számvevőszék tagja

Angol Member of the Court of Auditors
Francia membre de la Cour des comptes
Olasz membro della Corte dei conti
Spainol miembro del Tribunal de Cuentas

Definíció A tagállamok egy-egy olyan állampolgára, akit olyan személyek közül választanak ki, akik országukban külső ellenőrzést végző szervekhez tartoznak vagy tartoztak, vagy akik rendelkeznek az ehhez a hivatalkához szükséges különleges képesséssel.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a származási ország elve

Angol country of origin principle
Francia principe du pays d'origine
Olasz principio del paese d'origine
Spainol principio del país de origen

Definíció Uniósi elv, mely meghatározza, hogy egy szolgáltatóra, aki nem származási országában tevékenykedik, kizárólag a származási országának jogszabályai vonatkoznak.

Forrás <http://www.greens->

efsa.org/cms/topics/dokbin/105/105820.pdf

Referencia Az Európai Unió Tanácsának sajtóközleménye,

Határok nélküli televíziózás, Luxembourg, 2007. október 15.

a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai éve

Angol European Year for Combating Poverty and Social Exclusion

Francia **Année européenne de lutte contre la pauvreté et l'exclusion sociale**
Olasz **Anno europeo della lotta alla povertà e all'esclusione sociale**
Spanyol **Año Europeo de Lucha contra la Pobreza y la Exclusión Social**

Definíció A 2010-es európai év, melynek fő célkitűzése, hogy szembeítse a köztudatot azzal, hogy a szegénység hogyan keseríti meg oly sok európai mindennapi életét.

Forrás
http://ec.europa.eu/magyarorszag/press_room/press_releases/20071212_2010_europai_ev_hu.htm

Referencia A Bizottság szervezeti egységeinek munkadokumentuma - az Európai parlament és a Tanács határozatjavaslata a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évéről (2010) - A hatásvizsgálat összefoglalója

a személyek szabad mozgása

Angol **free movement of persons**
Francia **libre circulation des personnes**
Olasz **libera circolazione delle persone**
Spanyol **libre circulación de personas**

Definíció Az Unió egyik alapcélkitűzése, mely szerint az EU által létrehozott, a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térségben a személyek szabadon mozoghatnak.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Szerződésék öre

Angol **guardian of the Treaty**
Francia **gardienne du traité**
Olasz **custode del trattato**
Spanyol **guardiana de los Tratados**

Definíció A Bizottság egyik feladata, mely szerint felügyeli, hogy a Tanács által elfogadott rendeleteket és irányelveket megfelelő módon hajtsák végre a tagállamokban.

Forrás
http://www.euvoan.hu/index.php?op=tenyek_intezmenyrendszer&id=31

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

a szociális partnerek közötti párbeszéd

Angol **dialogue between management and labour**
Francia **dialogue social**
Olasz **dialogo sociale**
Spanyol **diálogo social**

Definíció A munkaadók és a munkavállalók csúcsszervezetei közötti párbeszéd.

Forrás
<http://www.eselyegyenloseg.hu/main.php?folderID=16206&articleID=30273&ctag=articlelist&iid=1>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a szolgáltatásnyújtás szabadsága

Angol **freedom to provide services**
Francia **libre prestation des services**
Olasz **libera prestazione dei servizi**
Spanyol **libre prestación de servicios**

Definíció A szolgáltatásnyújtás korlátozásának tilalma a tagállamok olyan állampolgárai tekintetében, akik a Közösségnek nem abban a tagállamában telepednek le, mint a szolgáltatást igénybe vevő személy.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a szolgáltatások egységes piaca; egységes szolgáltatási piac

Angol **single market for services**
Francia **marché unique des services**
Olasz **mercato unico dei servizi**
Spanyol **mercado único de los servicios**

Definíció Olyan egységes piac, amelyben nincsenek akadályok a szabad szolgáltatásnyújtás előtt, valamint biztosított a szolgáltatásnyújtók és a fogyasztók jogi biztonsága.

Forrás http://www.eco.u-szeged.hu/penzugytani_szes/pdf/konyv4/Pelle_Somosi.pdf

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

a szolgáltatások szabad mozgása

Angol **free movement of services**
Francia **libre circulation des services**
Olasz **libera circolazione dei servizi**
Spanyol **libre circulación de servicios**

Definíció A szolgáltatásnyújtás szabadsága a Közösség bármely tagállamában, vagyis a szolgáltatást nyújtó személy a szolgáltatásnyújtás érdekében tevékenységét ideiglenesen a szolgáltatásnyújtás helye szerinti államban is folytathatja az ezen állam saját állampolgáira irányadó feltételek szerint.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a szolgáltatásokról szóló irányelv; szolgáltatási irányelv

Angol **Services Directive**
Francia **directive sur les services**
Olasz **direttiva servizi**
Spanyol **Directiva relativa a los servicios**

Definíció Az Európai Parlament és a Tanács 2006/123/EK irányelve (2006. december 12.) a belső piaci szolgáltatásokról

Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 2006/123/EK irányelve (2006. december 12.) a belső piaci szolgáltatásokról

Referencia A Bizottság ajánlása (2008. március 31.) a szolgáltatások nyújtásának keretében a munkavállalók kiküldetése terén a megerősített igazgatási együttműködésről

a szubszidiaritás elve

Angol principle of subsidiarity
Francia principe de subsidiarité
Olasz principio della sussidiarietà
Spanyol principio de subsidiariedad

Definíció Az EU egyik alapelve, mely szerint a döntéseket az állampolgárokhoz a lehető legközelebb eső szinten kell meghozni.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a tagállamok állandó képviselőinek bizottsága; COREPER

Angol committee of the Permanent Representatives of the Member States; COREPER
Francia comité des représentants permanents des États membres; COREPER
Olasz Comitato dei rappresentanti permanenti degli Stati membri; COREPER
Spanyol Comité de los representantes permanentes de los Estados miembros; COREPER

Definíció A tagállamok Európai Unióhoz delegált, brüsszeli székhelyű nagyköveteinek bizottsága, amelynek legfontosabb feladata a Miniszterek Tanácsa üléseinek előkészítése.

Forrás <http://hvg.hu/cumindentudo/20041124euminc.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a tagállamok és a Közösség gazdaságpolitikájára vonatkozó átfogó iránymutatások; átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások

Angol broad guidelines of the economic policies of the Member States and of the Community; broad guidelines of economic policies; BEPGs
Francia grandes orientations des politiques économiques des États membres et de la Communauté; grandes orientations des politiques économiques; GOPE
Olasz indirizzi di massima per le politiche economiche degli Stati membri e della Comunità; indirizzi di massima per le politiche economiche
Spanyol orientaciones generales de las políticas económicas de los Estados miembros y de la Comunidad; orientaciones generales de las políticas económicas; OGPE

Definíció A lisszaboni stratégia megvalósítását célzó bizottsági iránymutatások, amelyek célja, hogy világos stratégiai irányt jelöljenek ki a makro- és mikrogazdaság területén az Unió és a tagállamok számára.

Forrás <http://www.szmum.gov.hu/main.php?folderID=992&accessibl e=>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a tagállamok fizetési mérlegének középtávú pénzügyi támogatását biztosító egységes rendszer

Angol single facility providing medium-term financial assistance for Member States' balances of payments
Francia mécanisme unique de soutien financier à moyen terme des balances des paiements des États membres
Olasz meccanismo unico di sostegno finanziario a medio termine delle bilance dei pagamenti degli Stati membri
Spanyol instrumento único de ayuda financiera a medio plazo para las balanzas de pagos de los Estados miembros

Definíció Olyan pénzügyi közösségi mechanizmus, amely lehetővé teszi, hogy a folyó fizetési mérleg vagy a tőkemozgások tekintetében fizetési mérleg-nehezégekkel küzdő, illetve ilyen nehézségek által komolyan fenyegetett egy vagy több tagállam hitelben részesüljön.

Forrás A Tanács 1988. június 24-i 1969/88/EKG rendelete a tagállamok fizetési mérlegéhez középtávú pénzügyi támogatást nyújtó egyedi mechanizmus létrehozásáról <http://ccvista.taixx.be/show.asp?link=/Fulcrum/CCVista/HU/31988R1969-HU.doc>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a tagállamok kormányai képviselőinek részvételével tartandó konferencia; a tagállamok kormányképviselőinek konferenciája; kormányközi konferencia; kkk

Angol conference of representatives of the governments of the Member States; Intergovernmental Conference; IGC
Francia conférence des représentants des gouvernements des États membres; Conférence intergouvernementale; CIG
Olasz conferenza dei rappresentanti dei governi degli Stati membri; Conferenza intergovernativa; CIG
Spanyol conferencia de los representantes de los Gobiernos de los Estados miembros; Conferencia Intergubernamental; CIG

Definíció Kormányközi konferencia, amelyen a tagállamok kormányképviselői közös megegyezéssel igyekeznek meghatározni a Unió alapját képező szerződések módosításait.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Tanács elnöke

Angol President of the Council
Francia président du Conseil
Olasz presidente del Consiglio
Spanyol Presidente del Consejo

Definíció Az EU Tanácsa különböző formációinak vezetője, a különböző formációkban az elnökséget betöltő ország témáért felelős minisztere. Általánosságban az elnökségi tagállam külügyminiszterét tekintik a poszt betöltőjének.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Tanács elnöksége; elnökség

Angol Presidency of the Council; presidency

Francia présidence du Conseil; présidence

Olasz presidenza del Consiglio; presidenza

Spanyol Presidencia del Consejo; presidencia

Definíció A Tanács soros elnökségének intézménye, melyet felévente más-más tagállam tölt be, előre meghatározott sorrendben.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Tanács Emberi Jogi Munkacsoportja; Emberi Jogi Munkacsoport

Angol Council Working Party on Human Rights; Working Party on Human Rights

Francia groupe de travail du Conseil sur les Droits de l'homme; groupe de travail sur les Droits de l'homme

Olasz gruppo di lavoro del Consiglio sui diritti dell'uomo; gruppo di lavoro sui diritti dell'uomo

Spanyol Grupo de trabajo del Consejo sobre derechos humanos; Grupo de trabajo sobre derechos humanos

Definíció A Tanácsnak az emberi jogi kérdésekkel foglalkozó előkészítő szerve.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005. alapján

Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

a Tanács főtítkára

Angol Secretary-General of the Council

Francia secrétaire général du Conseil

Olasz segretario generale del Consiglio

Spanyol Secretario General del Consejo

Definíció A Tanács Főtítkárságának élén álló személy, aki egyben a közös kül- és biztonságpolitika főképviselője is. Segíti a Tanácsot a közös kül- és biztonságpolitika hatálya alá tartozó kérdésekben, különösen azáltal, hogy részt vesz a politikai döntések kialakításában, előkészítésében és végrehajtásában, valamint adott esetben az elnökség kérésére a Tanács nevében eljárva harmadik felekkel politikai párbeszédet folytat.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Tanács rendkívüli ülése

Angol extraordinary Council meeting

Francia réunion extraordinaire du Conseil

Olasz riunione straordinaria del Consiglio

Spanyol reunión extraordinaria del Consejo

Definíció A Tanács olyan ülése, amelyet gyors döntést igénylő esetekben az elnökség hivatalból vagy a Bizottság, illetve valamely tagállam kérelmére negyvennyolc órán, illetve szükséghelyzetben rövidebb időn belül összehívhat.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a Tanács tagja

Angol member of the Council

Francia membre du Conseil

Olasz membro del Consiglio

Spanyol miembro del Consejo

Definíció A tagállamok témakörnek megfelelő olyan miniszteri szintű képviselője, aki felhatalmazással rendelkezik arra, hogy az adott tagállam kormánya nevében kötelezettséget vállaljon.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a tőke szabad mozgása

Angol free movement of capital

Francia libre circulation des capitaux

Olasz libera circolazione dei capitali

Spanyol libre circulación de capitales

Definíció A korlátozás tilalma a tagállamok, valamint a tagállamok és harmadik országok közötti tőkemozgásra és fizetési műveletekre vonatkozóan.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

a tudás szabad mozgása; ötödik szabadság

Angol free movement of knowledge; fifth freedom

Francia libre circulation de la connaissance; cinquième liberté

Olasz libera circolazione delle conoscenze; quinta libertà

Spanyol libre circulación del conocimiento; quinta libertad

Definíció A négy alapszabadság melletti célkitűzés, amely a kutatók szabad mozgására, egy valódi kutatás-fejlesztési egységes belső piac kialakítására vonatkozik.

Forrás www.nkth.gov.hu/nemzetközi-tevékenység/attasei-beszamolok-2002/brusszeli-beszamolo-2008 -

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

ABAC; eredményszemléletű számvitel

Angol ABAC; Accrual Based Accounting

Francia ABAC; comptabilité d'exercice

Olasz ABAC; contabilità per competenza
Spangol ABAC; contabilidad por el principio de devengo

Definición A Bizottság által biztosított, korszerűsített elektronikus számviteli rendszer.

Forrás A Bizottság határozata a Bizottság engedélyezésre jogosult tisztviselői és a végrehajtó ügynökségek által használandó korai előrejelző rendszerről

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

adóminősítésekkel foglalkozó munkacsoport

Angol Expert Group on Credit Histories
Francia groupe d'experts sur les historiques de crédit
Olasz gruppo di esperti sulle informazioni storiche sui crediti
Spangol Grupo de Expertos sobre Historiales de Crédito

Definición A Bizottság által felállított munkacsoport, amelynek feladata, hogy segítse a hitelinformációk hozzáférhetőségét, összehasonlíthatóságát és teljességét javító megfelelő intézkedések előkészítését.

Forrás A Bizottság határozata (2008. június 13.) az adóminősítésekkel foglalkozó munkacsoport felállításáról

Referencia Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

afrikai, karibi és csendes-óceáni országok; afrikai, karibi és csendes-óceáni államok; AKCS-államok

Angol African, Caribbean and Pacific countries; African, Caribbean and Pacific States; ACP States
Francia pays d'Afrique, des Caraïbes et du Pacifique; États d'Afrique, des Caraïbes et du Pacifique; États ACP
Olasz paesi dell'Africa, dei Caraibi e del Pacifico; Stati dell'Africa, dei Caraibi e del Pacifico; Stati ACP
Spangol países de África, del Caribe y del Pacifico; Estados de África, del Caribe y del Pacifico; países ACP

Definición Eredetileg az 1975-ös Loméi Egyezmény, illetve 2000-től a Cotonoui Megállapodás keretében az Európai Unió tagállamaival társult viszonyt létesítő államok.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124euminaa.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata; A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

Aho-csoport

Angol Aho Group
Francia groupe Aho
Olasz gruppo Aho
Spangol Grupo Aho

Definición Az Esko Aho, korábbi finn miniszterelnök által vezetett szakértői csoport.

Forrás A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

ajánlás

Angol recommendation
Francia recommandation
Olasz raccomandazione
Spangol recomendación

Definición Nem kötelező erejű jogi aktus, amelyet azonban a nemzeti bíróságoknak, ha a közösségi joggal kapcsolatos ügyekben járnak el, figyelembe kell venniük. A címzettkre nézve bizonyos cselekvési és magatartási elvárásokat fogalmaz meg.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

ajánlástervezet

Angol draft recommendation
Francia projet de recommandation
Olasz progetto di raccomandazione
Spangol proyecto de recomendación

Definición Az európai ombudsman által az érintett intézménynek vagy szervnek elkészített jelentés olyan esetekben, amikor az Ombudsman részéről szükségesnek tűnik az utólagos nyomon követés, azaz ha az érintett intézmény még megszüntetheti a hivatali visszasságot, vagy ha a hivatali visszasság különösen súlyos vagy általános következményekkel jár.

Forrás Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

AKCS-EK Együttműködési Megállapodás; Cotonoui Megállapodás

Angol ACP-EC Partnership agreement; Cotonou agreement
Francia accord de partenariat ACP-CE; accord de Cotonou
Olasz accordo di partenariato ACP-CE; accordo di Cotonou
Spangol Acuerdo de Asociación ACP-CE; acuerdo de Cotonú

Definición Cotonouban 2000. június 23-án aláírt partnerségi megállapodás egyrészről az afrikai, karibi és csendes-óceáni államok, másrészről az Európai Közösség és tagállamai között

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&lng1=en&h&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=235813:cs&page=1&hwords=>

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

AKCS-EK-egyezmény

Angol ACP-EC Convention
Francia convention ACP-CE
Olasz convenzione ACP-CE
Spangol Convenio ACP-CE

Definíció Az afrikai, karibi és csendes-óceáni országok és az Európai Közösség közötti, pénzügyi támogatást és kereskedelmi könnyítéseket biztosító egyezmény.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=225386;cs&lang=en&list=225386;cs&pos=1&page=1&nb=1&pgs=10&hwords=&checktext=&checkbox&visu=#texte>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

aktív európai polgárság

Angol **active European citizenship**
Francia **citoyenneté européenne active**
Olasz **cittadinanza europea attiva**
Spanyol **ciudadanía europea activa**

Definíció Európai unióس célkitűzés, amely a polgároknak az Európai Unióhoz és intézményeihez való közelebb hozására és az unióس intézményekkel való gyakoribb kapcsolattartására, valamint az Európai Unió felépítéséről való gondolkodásra és vitába való szorosabb bevonására irányul.

Forrás A Tanács határozata (2004. január 26.) az aktív európai polgárságot (a polgári részvételt) támogató közösségi cselekvési program létrehozásáról

Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

alapító atyák

Angol **founding fathers**
Francia **pères fondateurs**
Olasz **padri fondatori**
Spanyol **padres fundadores**

Definíció Jean Monnet, Robert Schuman és más hasonló nagy politikusok, akik Európa népeinek hosszan tartó békében és barátságban való egyesítéséről álmodoztak, majd lerakták az EU alapjait.

Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm

Referencia Európa 12 leckében

alpokmány

Angol **Statute**
Francia **statut**
Olasz **statuto**
Spanyol **Estatuto**

Definíció Valamely intézmény szervezetét, felépítését meghatározó szabályzat.

Forrás A Bíróság alpokmánya
<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/statut.pdf>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

albizottság

Angol **subcommittee**
Francia **sous-comité**
Olasz **sottocomitato**
Spanyol **subcomité**

Definíció A tanácsadói jogkörrel rendelkező szervezetek (Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága) belül létrehozható bizottság, amely meghatározott kérdésekben vagy meghatározott területeken az adott szervnek megítás céljából benyújtandó véleménytervezeteket készít.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

albizottság

Angol **subcommittee**
Francia **sous-commission**
Olasz **sottocommissione**
Spanyol **subcomisión**

Definíció Európai parlamenti állandó vagy ideiglenes bizottság által munkája megkönnyítése érdekében kijelölt bizottság.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás
2004. július

alelnök

Angol **Vice-President**
Francia **vice-président**
Olasz **vicepresidente**
Spanyol **vicepresidente**

Definíció Az Európai Bizottság vezető biztosi testülete elnökének helyettese.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

alkotmányszerződés

Angol **Constitutional Treaty**
Francia **traité établissant une Constitution pour l'Europe**
Olasz **Trattato costituzionale**
Spanyol **Tratado Constitucional**

Definíció Az alapszerződések módosítását célzó, megkötött szerződésstervezet, amelynek legfontosabb célja az volt, hogy választ adjon azokra az új kihívásokra, amelyekkel a kibővült közösségnek szembe kell néznie. E kihívások közül a legfontosabb maga a bővítés volt, a másik a közösség természetének megváltozása, feladatainak és felelősségének megnövekedése.

Forrás <http://www.euvonal.hu/index.php?op=alkotmany&id=6>

Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

Alkotmányügyi Bizottság

Angol **Constitutional Affairs Committee**
Francia **commission des affaires constitutionnelles**
Olasz **commissione per gli affari costituzionali**
Spanyol **Comisión de Asuntos Constitucionales**

Definíció Az Európai Parlament állandó bizottsága, amely az európai integrációs folyamat intézményi vonatkozásaival, az EU-Szerződés végrehajtásával és értékelésével, az Unió bővítésére irányuló tárgyalások intézményi következményeivel, intézményközi kapcsolatokkal, az egységes választási eljárással, az európai szintű politikai pártokkal, a tagállamok közös elveinek egy tagállam által történő súlyos és tartós megsértésének megállapításával, valamint a belső eljárási szabályzat értelmezésével és alkalmazásával foglalkozik.

Forrás Az Európai Parlament eljárási szabályzata
Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Állampolgári Jogi, Bel- és Igazságügyi Bizottság

Angol Committee on Civil Liberties, Justice and Home Affairs

Francia commission des libertés civiles, de la justice et des affaires intérieures

Olasz Commissione per le libertà pubbliche, la giustizia e gli affari interni

Spanyol Comisión de Libertades Cíviles, Justicia y Asuntos de Interior

Definíció Az Európai Parlament egyik állandó bizottsága.

Forrás Az Európai Parlament eljárási szabályzata

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

állandó bizottság

Angol standing committee

Francia commission permanente

Olasz commissione permanente

Spanyol comisión permanente

Definíció A Parlament által felállított bizottság, amelynek hatáskörét az eljárási szabályzat határozza meg.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

állandó küldöttség

Angol standing delegation

Francia délégation permanente

Olasz delegazione permanente

Spanyol delegación permanente

Definíció Az Európai Parlament által az eljárási szabályzatnak megfelelően felállított küldöttség.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

állandó parlamentközi küldöttség

Angol standing interparliamentary delegation

Francia délégation interparlementaire permanente

Olasz delegazione interparlamentare permanente

Spanyol delegación interparlamentaria permanente

Definíció A Parlament által más parlamentekkel való kapcsolattartásra felállított küldöttség.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

állandó póttag

Angol permanent substitute

Francia suppléant permanent

Olasz sostituto permanente

Spanyol suplente permanente

Definíció Az Európai Parlament valamely bizottsága tagjának állandó helyettese.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

állásfoglalás

Angol resolution

Francia résolution

Olasz risoluzione

Spanyol resolución

Definíció Az Európai Unió tevékenységi körébe tartozó ügyekben a konzultatív szervek vagy az Európai parlament által kiadott állásfoglalás.

Forrás Eljárási szabályzatok

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

állásfoglalási indítvány

Angol motion for a resolution

Francia proposition de résolution

Olasz proposta di risoluzione

Spanyol propuesta de resolución

Definíció Az európai parlamenti képviselőknak az Európai Unió tevékenységi körébe tartozó ügyekben állásfoglalásra vonatkozó előterjesztése, amely legfeljebb 200 szóból állhat.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

általános cselekvési program

Angol general action programme

Francia programme d'action à caractère général

Olasz programma generale d'azione

Spanyol programa de acción de carácter general

Definíció Olyan közösségi program, amely adott területen meghatározza az elérendő elsődleges célkitűzéseket.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

általános fordított adókötelezettség; általános fordított adóketési rendszer

Angol blanket reversal of tax liability; general reverse-charge system
Francia système généralisé de l'autoliquidation
Olasz meccanismo di inversione contabile generale;
procedura di inversione contabile generale
Spanyol inversión general de la obligación tributaria;
procedimiento generalizado de inversión impositiva

Definíció Olyan adóztatási rendszer, amelyben az ÁFA összegét az értékesítő nem vetné ki a céges vásárlóra, amennyiben ez utóbbi egy másik adóalany. Így az eladó helyett a vásárló lenne felelős azért, hogy az áfa összegét befizesse a költségvetésnek.

Forrás
http://ec.europa.eu/magyarorszag/press_room/press_releases/20080225_afa-csalas_hatekonyabb_megakadalyozasa_hu.htm

Referencia Az Európai Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a hűrendszert a csalás elleni küzdelem érdekében módosító intézkedésekről, COM(2008) 109 végleges

általános gazdasági érdekű szolgáltatás; közérdekű szolgáltatás

Angol service of general economic interest; service of general interest
Francia service d'intérêt économique général; service d'intérêt général
Olasz servizio di interesse economico generale; servizio di interesse generale
Spanyol servicio de interés económico general; servicio de interés general

Definíció Olyan gazdasági természetű szolgáltatás, amelyet adott tagállam közérdekűnek (a társadalom számára kiemelkedő fontosságúnak) minősít. Általában a következőket foglalja magában: közüzemek, közutak, vasúti, közúti tömegközlekedés, egyes stratégiai termelési, közszolgáltatási területek.

Forrás
<http://www.omikk.bme.hu:8080/cikkadat/bitstream/123456789/801/1/2005.08bol2.pdf>;
http://www.kszk.gov.hu/data/cms18805/Hkp_diasor_work.ppt.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

általános iránymutatások

Angol general guidelines
Francia orientations générales
Olasz orientamenti generali
Spanyol orientaciones generales

Definíció Jogi aktus, amelyet az Európai Tanács a közös kül- és biztonságspolitiká elveire vonatkozóan határoz meg.
Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

általános jelentés a Közösség tevékenységéről

Angol general report on the activities of the Community
Francia rapport général sur l'activité de la Communauté

Olasz relazione generale sull'attività della Comunità
Spanyol informe general sobre las actividades de la Comunidad

Definíció A Bizottság által évente, legkésőbb az Európai Parlament ülészakának megnyitása előtt egy hónappal közzétett jelentés.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

általános költségvetési támogatás

Angol General Budget Support
Francia appui budgétaire général
Olasz sostegno generale al bilancio
Spanyol Apoyo General al Presupuesto

Definíció Az Unió fejlesztési politikája keretében nyújtott finanszírozás, amely akkor adható, ha a partnerállam közkiadásainak kezelési szabályai kellően átlátható, megbízható és hatékony, és ha a partnerállam megfelelő és a főbb adományozók által – beleértve adott esetben a nemzetközi pénzügyi szervezeteket is – jóváhagyott ágazati vagy makrogazdasági politikákat működtet.

Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 1717/2006/EK rendelete (2006. november 15.) a Stabilitási Eszköz létrehozásáról

Referencia A Számvévsőzők 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

általános megközelítés

Angol general approach
Francia orientation générale
Olasz approccio generale
Spanyol orientación general

Definíció A Tanács ülésén egy adott jogalkotási javaslattal kapcsolatban a tagállamok által meghatározott közös megközelítés.

Forrás Tervezett napirend - Az Állandó Képviselők Bizottságának (I. rész) 2135. ülése, 2006. április 7., péntek (10.15)

Referencia Tervezett napirend - Az Állandó Képviselők Bizottságának (I. rész) 2135. ülése, 2006. április 7., péntek (10.15)

általános preferenciarendszer; GSP

Angol general system of preferences; GSP
Francia système de préférences généralisées; GSP
Olasz sistema delle preferenze tariffarie generalizzate; SPG
Spanyol sistema de preferencias generalizadas; SPG

Definíció Vámkedvezmények olyan rendszere, amelynek célja, hogy támogassa a készárúk és feldolgozott mezőgazdasági termékek fejlődő országokból az Unióba történő exportját.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124euminaa.aspx>
Referencia Európa 12 leckében

általános vita

Angol general debate
Francia discussion générale
Olasz discussione generale
Spanyol debate general

Definíció Olyan vita, amely az Európai Központi Bank elnöke által a Központi Bankok Európai Rendszerének tevékenységéről, valamint az előző és a folyó év monetáris politikájáról tartott ismertetést követi.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

alternatív vitarendezési eljárás

Angol alternative dispute resolution; ADR
Francia procédure de règlement extrajudiciaire des litiges; ADR
Olasz risoluzione alternativa delle controversie; ADR
Spanyol resolución alternativa de litigios

Definíció Olyan fogyasztóvédelmi eljárás, melynek célja, hogy költséges és hosszadalmas bírósági eljárás nélkül segítsenek a viták elrendezésében.

Forrás Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

Amszterdami Szerződés

Angol Treaty of Amsterdam
Francia traité d'Amsterdam
Olasz trattato di Amsterdam
Spanyol Tratado de Amsterdam

Definíció Az EU alapszerződéseit módosító egyik szerződés, amely 1999. május 1-jén lépett hatályba.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

árfolyam-mechanizmus

Angol exchange-rate mechanism
Francia mécanisme de change
Olasz meccanismo di cambio
Spanyol mecanismo de tipo de cambio

Definíció Az európai monetáris rendszer (EMR) része, amely a valutaingadozások minimalizálásának eszköze volt.

Forrás <http://hvg.hu/ekonomia/20041124eminaa.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

árstabilitás

Angol price stability
Francia stabilité des prix
Olasz stabilità dei prezzi
Spanyol estabilidad de precios

Definíció Az eurorendszer elsődleges célja, amely az árak változatlanóságát, vagy leggyakrabban lassú ütemű növekedését igyekszik megvalósítani.

Forrás <http://wapeda.mobi/hu/%C3%81rstabilit%C3%A1s>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

átdolgozás

Angol recast
Francia refonte
Olasz rifusione
Spanyol refundición

Definíció Uniósi jogi aktus átdolgozott változata, amely tartalmazza az újonnan elfogadott jogi aktus rendelkezéseit: egyetlen szövegbe foglalja a korábbi aktuson végrehajtott érdemi módosításokat és az aktus változatlan rendelkezéseit. Az új jogi aktus a korábbi helyébe lép, és hatályon kívül helyezi azt.

Forrás Intézményközi megállapodás (2001. november 28.) a jogi aktusok átdolgozási technikájának szervezettébb használatáról http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!CelexNumDoc&numdoc=32002Q0328&lg=hu

Referencia Az Európai Központi Bank iránymutatása (2008. június 20.) az Európai Központi Bank devizatartalékokat megtestesítő eszközeinek nemzeti központi bankok általi kezeléséről, valamint az ilyen eszközöket érintő műveletek jogi dokumentációjáról (átdolgozás)

átváltásiárfolyam-stabilitás

Angol exchange rate stability
Francia stabilité des cours
Olasz stabilità dei cambi
Spanyol estabilidad del tipo de cambio

Definíció Az 8t konvergenciakritérium egyike, mely szerint az átváltási árfolyamoknak az előző két év jóváhagyott ingadozásai sávján belül kell maradniuk.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

átvevő tagállam

Angol receiving Member State
Francia État membre destinataire
Olasz Stato membro destinatario
Spanyol Estado miembro receptor

Definíció A schengeni információs rendszer keretében olyan tagállam, aki egy másik tagállamtól hozzáférés iránti kérelmet kap.

Forrás 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

átviteli/szállítási rendszerek

üzemeltetőinek európai hálózata

Angol European Network of Transmission System Operators; ENTSO
Francia Réseau européen des gestionnaires de réseau de transport; Réseau européen des GRT; REGRT
Olasz rete europea dei gestori dei sistemi di trasmissione; REGST

Spain **Red Europea de Gestores de Redes de Transporte; ENTSO**

Definición 34 európai ország 42 rendszerirányítója által alapított szervezet, melynek célja, hogy segítse a megbízható és hatékony páneurópai, valamint regionális energiapiacok működtetését.

Forrás

<http://www.gazpiac.hu/index.php?par=11&option=news&id=18379>

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

átviteli/szállítási rendszerüzemeltető

Angol **Transmission System Operator; TSO**

Francia **gestionnaire du réseau de transport; GRT**

Olasz **gestore del sistema di trasmissione; GST**

Spain **gestor de la red de transporte; GRT**

Definición Az a természetes vagy jogi személy, aki/amely felelős egy adott terület átviteli hálózatának üzemeltetéséért, karbantartásáért, valamint szükség esetén annak fejlesztéséért, és adott esetben annak más rendszerekkel való összekapcsolásáért, felelős továbbá azért, hogy a rendszer hosszú távon alkalmas legyen a villamos energia átvitelével kapcsolatos, indokolt igények kielégítésére.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=491517:cs&lang=hu&list=492052:cs,492051:cs,491590:cs,491517:cs,487162:cs,485446:cs,490950:cs,486152:cs,483121:cs,483677:cs,&pos=4&page=1&nb=109&pgs=10&chwords=Transmission%20System%20Operator-&checktext=checkbox&visu=#texte>

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

az "eltűnő kereskedő" útján elkövetett közösségen belüli adócsalás; MTIC-csalás

Angol **Missing Trader Intra-Community fraud; MTIC fraud**

Francia **fraude intracommunautaire à l'opérateur défaillant**

Olasz **frode carosello intracomunitaria**

Spain **fraude intracomunitario "carrusel"; fraude intracomunitario del "operador desaparecido"**

Definición Az adókiertülés leginkább elterjedt formája, amelynek lényege, hogy a héányilvántartásban szereplő értékesítő értékesítéseket számláz ki, majd eltűnik az adó megfizetése nélkül. Ennek során azonban érvényes héat tartalmazó számlát biztosít az ügyfél részére, aki így visszaiigényelheti az előzetesen felszámított héat. Ez azt eredményezi, hogy a kincstár nem kapja meg az értékesítés után járó héat, de a láncban következő kereskedőnek meg kell hiteleznie az előzetesen felszámított héat, mintha azt kifizetné volna.

Forrás A Tanács határozata a tagállamok forgalmi adóra vonatkozó jogszabályainak összehangolásáról szóló

77/388/EGK tanácsi irányelv 21. cikke (1) bekezdésének a) pontjától eltérő különös intézkedés bevezetésének az Egyesült Királyság részére történő engedélyezéséről

Referencia A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a héa-rendszert a csalás elleni küzdelem érdekében módosító intézkedésekről, COM(2008) 109 végleges

az adómentességek közösségi rendszere

Angol **Community system of tax exemptions**

Francia **régime communautaire de franchises fiscales**

Olasz **sistema comunitario di esenzioni fiscali**

Spain **régimen comunitario de exenciones fiscales**

Definición A nemzetközi utazás során alkalmazott importra vonatkozó forgalmi és jövedéki adó alóli mentességek rendszere.

Forrás A Tanács 2007/74/EK irányelve (2007. december 20.) a harmadik országokból beutazó személyek által importált termékek után fizetendő hozzáadottérték-adó és jövedéki adó alóli mentesítésről

Referencia A Tanács 2007/74/EK irányelve (2007. december 20.) a harmadik országokból beutazó személyek által importált termékek után fizetendő hozzáadottérték-adó és jövedéki adó alóli mentesítésről

az alelnökök rangsora

Angol **order of precedence**

Francia **ordre de préséance**

Olasz **ordine di precedenza**

Spain **precedencia**

Definición A Parlament alelnökeinek elnöki rangsora, amely megegyezik megválasztásuk sorrendjével, szavazategyenlőség esetén pedig koruk szerint alakul.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

az arányosság elve

Angol **principle of proportionality**

Francia **principe de proportionnalité**

Olasz **principio di proporzionalità**

Spain **principio de proporcionalidad**

Definición A szubsidiaritás mellett az Európai Unió működésének és döntéshozatalának másik alapelve, mely szerint az uniós intézkedések csak addig terjedhetnek, amíg elerik a Szerződésekben meghatározott célkitűzéseket.

Forrás http://www.euvoanal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az áruk szabad mozgása

Angol **free movement of goods**

Francia **libre circulation des marchandises**

Olasz **libera circolazione delle merci**

Spain **libre circulación de mercancías**

Definición Vámunió alapuló szabad árukereskedelem, amely magában foglalja a behozatali és kiviteli vámok, valamint az azokkal azonos hatású díjak tilalmát a tagállamok között.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az átviteli/szállítási rendszerirányító közötti ellentételezési mechanizmus

Angol **inter transmission system operator compensation mechanism**

Francia mécanisme de compensation entre gestionnaires de réseau de transport
Olasz meccanismo di compensazione fra gestori dei sistemi di trasmissione
Spanyol mecanismo de compensación de los gestores de redes de transporte

Definíció Az átviteli rendszerirányítók ellentételezését szolgáló pénzügyi mechanizmus, amelyet az átviteli hálózaton befogadott határkeresztesző villamosenergia-áramlás költségeit hivatott kompenzálni.

Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 1228/2003/EK rendelete (2003. június 26.) a villamos energia határokon keresztül történő kereskedelme esetén alkalmazandó hálózati hozzáférési feltételekről

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

az egyenlőség elve

Angol principle of equality
Francia principe d'égalité
Olasz principio della parità
Spanyol principio de igualdad

Definíció Unióis elv, melynek lényege a bármilyen nemű diszkrimináció tilalma.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az egyenlőség elve

Angol principle of parity
Francia principe de parité
Olasz principio di parità
Spanyol principio de paridad

Definíció Bizottságok összeállításánál alkalmazott unióis elv, mely szerint a bizottságot alkotó csoportok, szervek vagy küldöttségek azonos számú tagot adnak.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

az egységes piac felülvizsgálata

Angol Single Market Review
Francia réexamen du marché unique
Olasz riesame del mercato unico
Spanyol revisión del mercado único

Definíció Az a tevékenység, melynek során az Európai Bizottság megvizsgálja, hogyan tartott lépést az egységes piac az európai gazdaságok fejlődésével 1992 óta.

Forrás
<http://www.kulugyminiszterium.hu/NR/rdonlyres/D768A312-3BDF-48E2-8DA8-429531B80468/0/5.pdf>

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

az EKB Általános Tanácsa; Általános Tanács

Angol General Council of the ECB; General Council
Francia conseil général de la BCE; conseil général
Olasz consiglio generale della BCE; consiglio generale
Spanyol Consejo General del BCE; Consejo General

Definíció Az EKB harmadik döntéshozó szerve, tagjai az EKB elnöke, alelnöke és valamennyi EU-tagállam nemzeti jegybankjának elnöke.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az élelmiszerekre és takarmányokra vonatkozó sürgősségi riasztórendszer; RASFF

Angol Rapid Alert System for Food and Feed; RASFF
Francia Système d'alerte rapide pour les denrées alimentaires et les aliments pour animaux; RASFF
Olasz sistema di allarme rapido per gli alimenti e i mangimi; RASFF
Spanyol sistema de alerta rápida para alimentos y piensos; RASFF

Definíció Az Európai Unió élelmiszerekre és takarmányokra vonatkozó gyorsvészjelző rendszere.

Forrás
http://www.euvoal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=27

Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

az elért haladásról szóló jelentés

Angol report on the progress achieved; progress report
Francia rapport concernant les progrès réalisés
Olasz relazione sui progressi compiuti
Spanyol informe relativo a los progresos realizados

Definíció Írásos jelentés, amelyet az Európai Tanács évente nyújt be az Európai Parlamentnek az Unió által elért eredményekről.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Eljárási Szabályzat alkalmazására irányuló felhívás

Angol point of order
Francia demande de parole
Olasz richiamo al regolamento
Spanyol Observancia del Reglamento

Definíció Európai parlamenti képviselőnek azzal a céllal való felszólalása, hogy felhívja az elnök figyelmét a Parlament eljárási szabályzatának megsértésére.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás
2004. július

az elővigyázatosság elve

Angol precautionary principle
Francia principe de précaution
Olasz principio della precauzione
Spanyol principio de cautela

Definíció Uniói elv, amely lehetővé teszi a megelőző cselekvés elővigyázatossági intézkedésként történő megtételét.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124eumine.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Elsőfokú Bíróság elnöke

Angol President of the Court of First Instance
Francia président du Tribunal de première instance
Olasz presidente del Tribunale di primo grado
Spanyol Presidente del Tribunal de Primera Instancia

Definíció A 27 fős bírói kar a tagok által maguk közül választott elnöke.

Forrás Az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata

<http://curia.europa.eu/hu/instit/txt/doc/fr/txtsensvigneur/txt7.pdf>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Elsőfokú Bíróság Hivatala

Angol Registry of the Court of First Instance
Francia greffe du Tribunal de première instance
Olasz cancelleria del Tribunale di primo grado
Spanyol Secretaría del Tribunal de Primera Instancia

Definíció Az Elsőfokú Bíróság azon szervezeti egysége, ahol a hivatalvezető felügyelete alatt nyilvántartást vezetnek, amelybe benyújtásuk sorrendjében bejegyeznek minden eljárási iratot és az ezekhez tartozó mellékleteket.

Forrás Az Elsőfokú Bíróság eljárási szabályzata

Referencia C-51/05. P. sz. ügy: A Bíróság (negyedik tanács) 2008. július 17-i ítélete – Az Európai Közösségek Bizottsága kontra Cantina sociale di Dolianova Soc. coop. a.r.l, Cantina Trexenta Soc. coop. a.r.l, Cantina sociale Marmilla – Unione viticoltori associati Soc. coop. a.r.l, Cantina sociale S. Maria La Palma Soc. coop. a.r.l, Cantina sociale del Vermentino Soc. coop. a.r.l Monti-Sassari (Fellebbezés – A borpiac közös szervezése – Lepárlási támogatások – Kártérítési kereset – A Közösség szerződésen kívüli felelőssége – Elévülési idő – Kiindulópont)

az Elsőfokú Bíróság hivatalvezetője

Angol Registrar of the Court of First Instance
Francia greffier du Tribunal de première instance
Olasz cancelliere del Tribunale di primo grado
Spanyol secretario del Tribunal de Primera Instancia

Definíció Magas rangú hivatali tisztség az Elsőfokú Bíróságon azzal a feladattal, hogy – az elnök felügyelete alatt – átvegyje, megküldje és őrizze a dokumentumokat, valamint teljesítse a kézbesítéseket; ezenkívül segíti az Elsőfokú Bíróságot, az elnököt és a bírákat valamennyi hivatali feladatuk ellátásában.

Forrás Az Európai Közösségek Elsőfokú Bíróságának eljárási szabályzata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Elsőfokú Bíróság tagja

Angol Member of the Court of First Instance
Francia membre du Tribunal de première instance
Olasz membro del Tribunale di primo grado
Spanyol miembro del Tribunal de Primera Instancia

Definíció Az Elsőfokú Bíróság - legmagasabb rangú jogászai - bírói tisztsége.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az EMI Tanácsa

Angol Council of the EMI
Francia conseil de l'IME
Olasz consiglio dell'IME
Spanyol Consejo del IME

Definíció Az Európai Monetáris Intézet irányító szerve, amely az elnökből és a nemzeti központi bankok elnökeiből áll, akik közül az egyik az alelnök.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az esélyegyenlőség mindenki számára európai év

Angol European Year of Equal Opportunities for All
Francia Année européenne de l'égalité des chances pour tous
Olasz anno europeo delle pari opportunità per tutti
Spanyol Año Europeo de la Igualdad de Oportunidades para Todos

Definíció Európai év, amely arra irányul, hogy az embereket tudatosabb tevékenységekkel kapcsolatban, támogassa a mindenki számára egyenlő esélyeket és széles körű társadalmi párbeszédet indítson arról, milyen előnyökkel jár a sokféleség mind az európai társadalmak, mind az egyének számára.

Forrás http://osha.europa.eu/hu/teaser/news_article.2007-02-07.7971395745

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kulturák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

az EU csendes-óceáni európai stratégiája; csendes-óceáni európai stratégia

Angol European Union strategy for the Pacific; strategy for the Pacific
Francia stratégie de l'UE concernant le Pacifique; stratégie concernant le Pacifique

Olasz **strategia dell'Unione europea per il Pacifico; strategia per il Pacifico**
Spainyol **estrategia de la Unión Europea para el Pacifico; estrategia para el Pacifico**

Definición Az EU-nak a csendes-óceáni térség államaival fenntartott kapcsolataira vonatkozó stratégiája, amelynek célja az EU és az AKCS csendes-óceáni országai közötti politikai kapcsolat megerősítése, például a Csendes-óceáni Szigetek Fórumával folytatott intenzívebb párbeszéd révén.

Forrás
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/hu/06/st11/st11182.hu06.pdf>

Referencia Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

az EU fenntartható fejlődési stratégiája; fenntartható fejlődési stratégia

Angol **EU Sustainable Development Strategy; Sustainable Development Strategy**

Francia **stratégie de l'UE en faveur du développement durable; stratégie en faveur du développement durable**

Olasz **strategia comunitaria sullo sviluppo sostenibile; strategia sullo sviluppo sostenibile**

Spainyol **Estrategia de desarrollo sostenible de la UE; Estrategia de desarrollo sostenible**

Definición A fenntartható fejlődést előirányzó közös uniós stratégia, amely a környezetvédelem, a gazdasági növekedés és a szociális előrehaladás egységét épül.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technologiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153)/COM/2007/0519 végleges

az EU kibocsátáskereskedelmi rendszere; EU ETS

Angol **EU ETS**

Francia **système d'échange de quotas d'émission de gaz à effet de serre de l'UE**

Olasz **sistema UE di scambio delle quote di emissione**
Spainyol **RCDE de la UE**

Definición Uniós környezetvédelmi rendszer, amelynek célja, hogy a legnagyobb létesítmények CO₂-kibocsátását szabályozva csökkenjen a tagországok szén-dioxid-kibocsátása, és így az a rendszer egy fontos pillére legyen az Európai Unió Kiotói Jegyzőkönyvben vállalt céljainak teljesítésében.

Forrás
<http://www.vertisfinance.com/index.php?page=203&l=2>
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

az EU misszióvezetője; misszióvezető

Angol **EU Head of Mission; Head of Mission**

Francia **chef de la mission de l'Union européenne; chef de la mission**

Olasz **capomissione dell'UE; capomissione**

Spainyol **Jefe de Misión de la UE; Jefe de Misión**

Definición Harmadik országba telepített uniós katonai vagy rendőri misszió vezetője.

Forrás Megállapodás az Európai Unió és Grúzia között az Európai Unió grúziai megfigyelő missziójának jogállásáról
Referencia Tervezett napirend - Az Állandó Képviselők Bizottságának (I. rész) 2135. ülése, 2006. április 7., péntek (10.15)

az EU születésnapja

Angol **EU's birthday**

Francia **anniversaire de l'UE**

Olasz **compleanno dell'UE**

Spainyol **cumpleaños de la UE**

Definición 1950. május 9., amikor Robert Schuman, francia külügyminiszter az Európai Szén- és Acélközösség (ESZAK) létrehozására tett javaslatot, és ezzel lerakta az EU alapját.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

az EU terrorizmus elleni koordinátora; terrorizmus elleni koordinátor

Angol **EU's Counter-Terrorism Coordinator; Counter-Terrorism Coordinator**

Francia **coordinateur antiterrorisme de l'Union européenne; coordinateur antiterrorisme**

Olasz **coordinatore antiterrorismo dell'UE; coordinatore antiterrorismo**

Spainyol **Coordinador de la UE de la lucha contra el terrorismo; Coordinador de la lucha contra el terrorismo**

Definición A Tanács terrorizmus elleni tevékenységeinek összehangolásáért, az alkalmazható eszközök felügyeletéért, valamint az uniós terrorizmus elleni stratégia végrehajtásáért felelős magas rangú koordinátor.

Forrás
<http://www.consilium.eu.int/showPage.aspx?id=1344&lang=HU>

Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

az euroövezet országa

Angol **euro-area country**

Francia **pays membre de la zone euro**

Olasz **Stato membro della zona euro**

Spainyol **país de la zona del euro**

Definición Az Európai Unió olyan tagállama, amely az euró törvényes fizetőeszközt használja.

Forrás http://www.ecb.int/euro/intro/html/map_hu.html

Referencia Európa 12 leckében

az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés; az Euratomot létrehozó szerződés; EAK-Szerződés

Angol **Treaty establishing the European Atomic Energy Community; Treaty establishing Euratom; EAEC Treaty**

Francia **traité instituant la Communauté européenne de l'énergie atomique; traité instituant l'Euratom; traité CEEA**

Olasz **trattato che istituisce la Comunità europea dell'energia atomica; trattato che istituisce Euratom; trattato CEEA**

Spanyol Tratado constitutivo de la Comunidad Europea de la Energía Atómica; Tratado CEEA

Definición Közösségi szerződés az EKG-szerződést 1957-ben aláíró eredeti hat tag közötti nukleáris együttműködésről.
Forrás <http://hu.euabc.com/word/359>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Beruházási Bank tagja

Angol member of the European Investment Bank
Francia membre de la Banque européenne d'investissement
Olasz membro della Banca europea per gli investimenti
Spanyol miembro del Banco Europeo de Inversiones

Definición Valamennyi tagállam, amelyek a Bank tőkéjét jegyzik.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Bírósági Határozatok Tára; EBHT

Angol Reports of Cases before the Court of Justice and the Court of First Instance; ECR
Francia Recueil de la jurisprudence de la Cour de justice et du Tribunal de première instance; Rec.
Olasz Raccolta della giurisprudenza della Corte e del Tribunale di primo grado; Racc.
Spanyol Recopilación de la Jurisprudencia del Tribunal de Justicia; Rec.

Definición A Bíróság határozatainak hivatalos közlönye.
Forrás <http://www.irm.gov.hu/?katid=198&id=126>
Referencia C 294/06. sz. ügy Ezgi Payir és társai kérelme alapján - The Queen kontra Secretary of State for the Home Department

az európai év végrehajtására vonatkozó nemzeti program

Angol National Programme for implementing the European Year
Francia programme national de mise en œuvre de l'année européenne
Olasz programma nazionale di attuazione dell'Anno europeo
Spanyol Programa Nacional de ejecución del Año Europeo

Definición A tagállamok által a Bizottságnak benyújtott program, amely bemutatja a nemzeti szinten tervezett országos, regionális és helyi tevékenységeket.
Forrás A Bizottság szervezeti egységeinek munkadokumentuma - az Európai parlament és a Tanács határozatjavaslata a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évéről (2010) - A hatásvizsgálat összefoglalója
Referencia A Bizottság szervezeti egységeinek munkadokumentuma - az Európai parlament és a Tanács határozatjavaslata a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évéről (2010) - A hatásvizsgálat összefoglalója

az Európai Közösségek Bírósága; Európai Bíróság; Bíróság

Angol Court of Justice of the European Communities; European Court of Justice; Court of Justice
Francia Cour de justice des Communautés européennes; Cour de justice européenne; Cour de justice
Olasz Corte di giustizia delle Comunità europee; Corte di giustizia europea; Corte di giustizia
Spanyol Tribunal de Justicia de las Comunidades Europeas; Tribunal de Justicia Europeo; Tribunal de Justicia

Definición Az Európai Unió öt intézményének egyike, a legfőbb bírói fórum, amely a tagállamoktól és a többi intézménytől függetlenül biztosítja a közösségi jog egységes értelmezését és alkalmazását.
Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Közösségek egységes Tanácsának és egységes Bizottságának létrehozásáról szóló szerződés; egyesítési szerződés

Angol Treaty establishing a Single Council and a Single Commission of the European Communities; Merger Treaty
Francia traité instituant un Conseil unique et une Commission unique des Communautés européennes; traité de fusion
Olasz trattato che istituisce un Consiglio unico e una Commissione unica delle Comunità europee; trattato di fusione
Spanyol Tratado por el que se constituye un Consejo único y una Comisión única de las Comunidades Europeas; Tratado de fusión

Definición Az ESZAK, az EKG és az Euratom addig párhuzamosan működő szerveinek összevonásáról szóló 1965-os szerződés. Eredményeképpen a három intézménynek közös tanácsa és közös bizottsága lett.
Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Közösségek költségvetése; közösségi költségvetés; az Európai Unió általános költségvetése; az Európai Közösségek általános költségvetése; az Unió költségvetése

Angol budget of the European Communities; Community budget; general budget of the European Union; general budget of the European Communities; Union budget
Francia budget des Communautés européennes; budget communautaire; budget général de l'Union européenne; budget général des Communautés européennes; budget de l'Union
Olasz bilancio delle Comunità europee; bilancio comunitario; bilancio generale dell'Unione europea; bilancio generale delle Comunità europee
Spanyol presupuesto de las Comunidades Europeas; presupuesto comunitario; presupuesto general de la

Unión Europea; presupuesto general de las Comunidades Europeas; presupuesto de la Unión

Definición Sajátos költségvetési rendszer, amely a GDP-nek alig több mint 1%-át osztja újra, és alapvetően nem finanszíroz közjavakat és közszolgáltatásokat; leginkább szabályozó és forrás-újraelosztó funkciókat lát el.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Közösséget létrehozó szerződés; EK-Szerződés; Római Szerződés

Angol Treaty establishing the European Community; EC Treaty; Treaty of Rome; Rome Treaty
Francia traité instituant la Communauté européenne; traité CE; traité de Rome
Olasz trattato che istituisce la Comunità europea; trattato CE; trattato di Roma
Spanyol Tratado constitutivo de la Comunidad Europea; Tratado CE; Tratado de Roma

Definición Az Európai Unió alapját képező szerződés, amelyet már több ízben módosítottak, legutóbb a Nizzai Szerződéssel.
Forrás http://europa.eu/abc/treaties/index_hu.htm

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Központi Bank iránymutatása

Angol Guideline of the European Central Bank
Francia orientation de la Banque centrale européenne
Olasz indirizzo della Banca centrale europea
Spanyol orientación del Banco Central Europeo

Definición Az Európai Központi Bank jogi aktusa, amelyet a Kormányzatnács fogad el az eurorendszerre ruházott feladatok ellátása érdekében.
Forrás http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_intezmenyrendszer&id=8

Referencia Az Európai Központi Bank iránymutatása (2008. június 20.) az Európai Központi Bank devizatartalékokat megtestesítő eszközeinek nemzeti központi bankok általi kezeléséről, valamint az ilyen eszközöket érintő műveletek jogi dokumentációjáról (átdolgozás)

az Európai Parlament bizottsága; parlamenti bizottság

Angol committee of the European Parliament; parliamentary committee
Francia commission du Parlement européen; commission parlementaire
Olasz commissione del Parlamento europeo; commissione parlamentare
Spanyol comisión del Parlamento Europeo; comisión parlamentaria

Definición Az Európai Parlament eljárási szabályzatának megfelelően felállított bizottság, amely lehet állandó bizottság, ideiglenes bizottság és vizsgálóbizottság.
Forrás Az Európai Parlament eljárási szabályzata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Parlament Főtitkársága

Angol General Secretariat of the European Parliament
Francia secrétariat général du Parlement européen
Olasz segretariato generale del Parlamento europeo
Spanyol Secretaría General del Parlamento Europeo

Definición Az Európai Parlament munkáját szervező, irányító és segítő szerv, amelynek összetételét és szervezetét az Elnökség határozza meg, élén a főtitkár áll.

Forrás Az Európai Parlament eljárási szabályzata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Parlament hozzájárulása

Angol assent of the European Parliament
Francia avis conforme du Parlement européen
Olasz parere conforme del Parlamento europeo
Spanyol dictamen conforme del Parlamento Europeo

Definición Az Európai Parlament vétőjoga az Unió fejlődése szempontjából kiemelt fontosságú, a Szerződésben meghatározott területeken. A gyakorlatban azt jelenti, hogy a Parlament egyetértése szükséges a Tanács döntése előtt.
Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Parlament módosítása

Angol European Parliament amendment
Francia amendements du Parlement européen
Olasz emendamenti del Parlamento europeo
Spanyol enmiendas del Parlamento Europeo

Definición Az uniós jogalkotási eljárások egy részében a Parlamentnek a jogszabály egyes részeitnek megváltoztatására tett javaslata.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Parlament ülésszaka

Angol session of the European Parliament
Francia session du Parlement européen
Olasz sessione del Parlamento europeo
Spanyol periodo de sesiones del Parlamento Europeo

Definición Az Európai Parlament adott időszakra való összehívása.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az európai szerződési jog közös referenciakerete

Angol Common frame of reference for European contract law
Francia cadre commun de référence pour le droit européen des contrats
Olasz quadro comune di riferimento per il diritto contrattuale europeo
Spanyol Marco Común de Referencia para el Derecho contractual europeo

Definíció Tervezett európai uniós referenciakeret, amelynek a hatályos szerződési jogra vonatkozó közösségi vívmányokhoz közvetlenül kapcsolódó témákat kell tartalmaznia, ötvözve azokat az általános szerződési jognak a közösségi vívmányok szempontjából fontos kérdéseivel.

Forrás A Bizottság jelentése - Második időközi jelentés a közös referenciakeretről <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0447:FIN:HU:PDF>

Referencia Parlamenti kérdés, Szóbeli választ igénylő kérdés vitával - Az Eljárási Szabályzat 108. cikke alapján, előterjesztette: Klaus-Heiner Lehne az(z) Jogi Bizottság nevében a Bizottsághoz, 2008. június 11.

az Európai Unió Alapjogi Chartája; Alapjogi Charta

Angol Charter of Fundamental Rights of the European Union; Charter of Fundamental Rights
Francia charte des droits fondamentaux de l'UE; charte des droits fondamentaux
Olasz Carta dei diritti fondamentali dell'Unione europea; Carta dei diritti fondamentali
Spanyol Carta de los Derechos Fundamentales de la Unión Europea; Carta de los Derechos Fundamentales

Definíció Az uniós polgárok alapvető jogait tartalmazó charta, amely még nem vált az alapszerződések részévé.

Forrás <http://www.jogiforum.hu/hirek/17090>

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kulturák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

az Európai Unió emberi jogokról szóló éves jelentése

Angol European Union Annual Report on Human Rights
Francia rapport annuel de l'Union européenne sur les Droits de l'homme
Olasz relazione annuale dell'Unione europea sui diritti umani
Spanyol Informe anual de la Unión Europea sobre los derechos humanos

Definíció Az Unió által évente kiadott jelentés, amelyben értékel a emberi jogok helyzetét az Európai Unióban és az EU tömboldalú kapcsolataiban olyan témákat érintve, mint a gyermekek és a nők jogai, a rasszizmus, a xenofóbia és az antiszemitizmus, az emberkereskedeleme, valamint a menedékjog és a bevándorlás témája.

Forrás <http://europa.eu/generalreport/hu/2005/rg69.htm>

Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

az Európai Unió Hivatalos Lapja; Hivatalos Lap; HL

Angol Official Journal of the European Union; Official Journal; OJ
Francia Journal officiel de l'Union européenne; Journal officiel; JO
Olasz Gazzetta ufficiale dell'Unione europea; Gazzetta ufficiale; GU
Spanyol Diario Oficial de la Unión Europea; Diario Oficial; DO

Definíció Az EU hivatalos közlönye, amely valamennyi hivatalos nyelven, az év legnagyobb részében szinte naponta jelenik meg.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041123euminh.aspx>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Unió Katonai Bizottsága

Angol European Union Military Committee; EUMC
Francia Comité militaire de l'Union européenne; CMUE
Olasz Comitato militare dell'Unione europea; EUMC
Spanyol Comité Militar de la Unión Europea; CMUE

Definíció A közös európai biztonsági és védelmi politika keretében létrejött bizottság, amelynek tagjai a tagállamok vezérkari főnökei, akiket katonai képviselők helyettesítenek.
Forrás A Tanács határozata (2001. január 22.) az Európai Unió Katonai Bizottságának felállításáról <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001D0079:HU:HTML>

Referencia Európa 12 leckeében

az Európai Unió katonai egysége; EUFOR

Angol European Union military force; EUMC
Francia force militaire de l'UE; EUFOR
Olasz forza militare dell'UE; EUFOR
Spanyol contingente militar de la Unión Europea; EUFOR

Definíció Az Európai Unió katonai egysége, amelybe a tagállamok delegálják a katonai állományt, a vezetést azonban az EU látja el.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia Európa 12 leckeében

az Európai Unió Közzszolgálati Törvényszéke; Közzszolgálati Törvényszék

Angol European Union Civil Service Tribunal; Civil Service Tribunal; EU Civil Service Tribunal
Francia Tribunal de la fonction publique de l'Union européenne; Tribunal de la fonction publique
Olasz Tribunale della funzione pubblica dell'Unione europea; Tribunale della funzione pubblica; Tribunale della funzione pubblica dell'UE
Spanyol Tribunal de la Función Pública de la Unión Europea; Tribunal de la Función Pública

Definíció Hét bíróból álló, az Elsőfokú Bíróság mellett tevékenykedő törvényszék, amely az Európai Unió és saját köztisztviselői közötti vitákban ítélkezik.

Forrás http://europa.eu/institutions/inst/justice/index_hu.htm

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Unió Szerveinek Fordítóközpontja

Angol Translation Centre for Bodies of the European Union

Francia Centre de traduction des organes de l'Union européenne

Olasz Centro di traduzione degli organi dell'Unione europea

Spanyol Centro de Traducción de los Órganos de la Unión Europea

Definíció Az EU egyik ügynöksége, amelynek feladata az Európai Unió decentralizált és specializált ügynökségeinek tevékenységéhez szükséges fordítási feladatok ellátása.

Forrás http://europa.eu/agencies/community_agencies/cdt/index_hu.htm

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

az Európai Unió Tanácsa; az EU Tanácsa; a Miniszterek Tanácsa; Tanács

Angol Council of the European Union; Council of the EU; EU Council; Council of Ministers; Council

Francia Conseil de l'Union européenne; Conseil de l'UE;

Olasz Consiglio dei ministri; Consiglio

Olasz Consiglio dell'Unione europea; Consiglio dell'UE; Consiglio dei Ministri; Consiglio

Spanyol Consejo de la Unión Europea; Consejo de la UE; Consejo de Ministros; Consejo

Definíció Az Unió legfőbb döntéshozó testülete. A tagállamokat képviseli, és ülésén az Unió minden egyes nemzeti kormányából egy-egy miniszter vesz részt.

Forrás http://europa.eu/institutions/inst/council/index_hu.htm

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Unió Tanácsának Főtitkársága

Angol General Secretariat of the Council of the European Union; GSC

Francia Secrétariat général du Conseil de l'Union européenne; SGC

Olasz Segretariato generale del Consiglio dell'Unione europea; SGC

Spanyol Secretaría del Consejo de la Unión Europea; SGC

Definíció Igazgatási intézmény, amely szellemi és gyakorlati infrastruktúrával látja el a munkacsoportokat, az Állandó Képviselők Bizottságát, a Miniszterek Tanácsát, az Európai Tanácsot, valamint kiszolgálja az elnökséget.

Forrás <http://ue.eu.int/App/Faq/faq.aspx?lang=HU&cmsid=129&faqid=19>

Referencia Az Európai Unió Tanácsának ismeretterjesztő prospektusa az eredeti személyazonosító és úti okmányok nyilvántartásáról

az Európai Unióról szóló szerződés; EU-Szerződés; Maastrichti Szerződés

Angol Treaty on European Union; EU Treaty; Maastricht Treaty

Francia traité sur l'Union européenne; traité UE; traité de Maastricht

Olasz trattato sull'Unione europea; trattato UE; trattato di Maastricht

Spanyol Tratado de la Unión Europea; Tratado UE; Tratado de Maastricht

Definíció Az EU-t létrehozó alapszerződés, amely egyben a korábbi szerződéseket is módosította. 1992. február 7-én Maastrichtban írták alá, és 1993. november 1-jén lépett hatályba.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Unió Központok Hálózata; EUCN

Angol European Union Centres Network; EUCN

Francia Réseau des centres de l'Union européenne; EUCN

Olasz European Union Centres Network; EUCN

Spanyol Red de Centros de la Unión Europea

Definíció Olyan új-zélandi egyetemek hálózata, amelyek Európa-tanulmányok képzést kínálnak és érdekeltek az EU megismertetésének a térségben való elterjesztésében.

Forrás <http://www.eucnetwork.org.nz/>

Referencia Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

az Európai Üggyekkel Foglalkozó Bizottságok Konferenciája; COSAC

Angol Conference of European Affairs Committees; COSAC

Francia Conférence des organes spécialisés dans les affaires communautaires; COSAC

Olasz Conferenza delle commissioni per gli affari europee; COSAC

Spanyol Conferencia de órganos especializados en asuntos europeos; COSAC

Definíció Az Európai Unió tagállamainak nemzeti parlamentjeiben és az Európai Parlamentben az európai ügyekre szakosodott különböző bizottságok képviselőinek konferenciája.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124euminc.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az innovációra és a kutatásra vonatkozó integrált cselekvési terv

Angol Integrated Innovation/Research Action Plan

Francia plan d'action intégré innovation/recherche

Olasz piano d'azione integrato ricerca/innovazione

Spanyol Plan de Acción Integrado Innovación/Investigación

Definíció 2005-ben elfogadott cselekvési terv, amely az európai kutatás és innováció feltételeinek jelentős javítását célozza

különböző kezdeményezések révén, így például az állami támogatások átcsoportosításával, a szellemi tulajdon hatékonyabb védelmével, további pénzeszközök kutatási célú mozgósításával, innovációs központok létrehozásával, valamint az egyetemek és az ipar közötti partnerségek megerősítésével.

Forrás A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről
Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

az ITER Szervezetének Tanácsa

Angol Council of the ITER Organisation
Francia Conseil de l'organisation ITER
Olasz Consiglio dell'Organizzazione ITER
Spanyol Consejo de la Organización ITER

Definíció Az ITER Szervezetének legfőbb szerve, amely a tagok képviselőiből áll, és amelynek feladata, hogy elősegítse, irányítsa és felügyelje az ITER Szervezet által célja elérése érdekében folytatott tevékenységet.

Forrás [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22006A1216\(03\):HU:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22006A1216(03):HU:HTML)

Referencia Megállapodás az ITER projekt közös megvalósítása érdekében az ITER Nemzetközi Fűzőenergia-fejlesztési Szervezetét megillető kiváltságokról és mentességekről

az Ombudsmanok Európai Hálózata

Angol European Network of Ombudsmen
Francia réseau européen des médiateurs
Olasz Rete europea dei difensori civici
Spanyol Red Europea de Defensores del Pueblo

Definíció Európai együttműködési fórum az uniós tagállamok, Norvégia, Izland és a tagjelölt országok ombudsmanjai között.

Forrás <http://www.ombudsman.europa.eu/liaison/hu/statement.htm>

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

az Unió alapját képező szerződés; alapító szerződés

Angol Treaty on which the Union is founded; founding treaty
Francia traité sur lequel est fondée l'Union; traité constitutif
Olasz trattato su cui è fondata l'Unione; trattato istitutivo
Spanyol Tratado sobre el que se funda la Unión; Tratado constitutivo

Definíció Az EGK, az Euratom és az ESZAK alapító szerződésait és az Európai Unióról szóló szerződés közös megnevezése.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

az Európai Unió Katonai Törzse

Angol European Union Military Staff; EUMS
Francia État-major permanent de l'Union européenne; EMUE
Olasz Stato maggiore dell'Unione europea; EUMS

Spanyol Estado Mayor de la Unión Europea; EMUE

Definíció A közös európai biztonság- és védelempolitika keretében működő katonai állomány.

Forrás A Tanács határozata (2001. január 22.) az Európai Unió Katonai Törzsének létrehozásáról <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001D0080:HU:HTML>

Referencia Európa 12 leckében

B

barcelonai cél

Angol Barcelona objective
Francia objectif de Barcelone
Olasz obiettivo di Barcellona
Spanyol objetivo de Barcelona

Definíció Uniói célkitűzés, mely szerint a tagországoknak 2010-ig átlagban a GDP 3%-ra kell növelniük a kutatási ráfordításait.

Forrás <http://www.nkth.gov.hu/hivatal/main.php?folderID=2972&objectID=5005568>

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

barcelonai folyamat; euromediterrán partnerség

Angol Barcelona Process; Euro-Mediterranean Partnership
Francia Processus de Barcelone; Partenariat euroméditerranéen
Olasz Processo di Barcellona; partenariato euromediterraneo
Spanyol Proceso de Barcelona; Asociación Euromediterránea

Definíció Az EU és a mediterrán országok közötti partnerségi folyamat, amelynek célja az EU és a mediterrán térség államainak szorosabb együttműködése, valamint a mediterrán ország egymással folytatott kapcsolatainak erősítése.

Forrás http://europa.eu/scadplus/glossary/barcelona_process_en.htm

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Barcelonai Konferencia

Angol Barcelona Conference
Francia conférence de Barcelone
Olasz conferenza di Barcellona
Spanyol Conferencia de Barcelona

Definíció 1995-ben, Barcelonában megrendezett konferencia, amelyen valamennyi uniós tagállam és mediterrán ország részt vett (kivéve Albánia, Líbia és a volt Jugoszlávia országai) és amelyen meghatározták az új euromediterrán partnerség alapjait.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

beadvány

Angol statement of case
Francia mémoire
Olasz memoria
Spanyol memoria

Definíció Írásbeli észrevételek, amelyeket az előzetes döntéshozatali eljárások során meghatározott személyeknek jogukban áll benyújtani.

Forrás <http://curia.europa.eu/hu/instit/txtdocfr/autres/txts/txt9.pdf>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

beadvány

Angol procedural document
Francia acte de procédure
Olasz atto processuale
Spanyol acto procesal

Definíció Az Európai Bíróság elé benyújtott eljárásra vonatkozó dokumentum.

Forrás A Bíróság eljárási szabályzata
<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/txt5.pdf>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

befejező határozat

Angol final decision
Francia décision mettant fin à l'instance
Olasz decisione che conclude il procedimento
Spanyol resolución que ponga fin al proceso

Definíció Bírósági eljárás lezárására vonatkozó határozat.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

beilleszkedéssel foglalkozó nemzeti kapcsolattartó

Angol National Contact Point for Integration
Francia point de contact national sur les questions d'intégration
Olasz punto di contatto nazionale in materia di integrazione
Spanyol punto de contacto nacional para la integración

Definíció Az Európai Migrációs Hálózat tagállami egysége, amely dokumentációs, elemzési, valamint kutatási tevékenységeket végez, ezenkívül nemzeti partnerhálózatokat kell kialakítania.

Forrás Javaslat - A Tanács határozata az Európai Migrációs Hálózat létrehozásáról

Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról"

békés megoldás

Angol friendly solution
Francia solution à l'amiable
Olasz soluzione amichevole
Spanyol solución amistosa

Definíció Az európai ombudsman intézkedése, mellyel hivatali visszásságot igyekszik rendezni a panaszos és az érintett intézmény számára egyaránt megelégedést nyújtó eredmény megtalálása révén.

Forrás Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

bel- és igazságügyi együttműködés

Angol cooperation in the fields of justice and home affairs
Francia coopération dans les domaines de la justice et des affaires intérieures
Olasz cooperazione nei settori della giustizia e degli affari interni
Spanyol cooperación en los ámbitos de la justicia y de los asuntos de interior

Definíció Az EU harmadik, kormányközi pillére volt, amelynek célja az volt, hogy a bel- és igazságügyi politika meghatározott területein a tagállamok összehangoltan lépjenek fel.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124eumibn.aspx>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Bel- és Igazságügyi Tanács

Angol Justice and Home Affairs Council
Francia Conseil "Justice et affaires intérieures"
Olasz Consiglio Giustizia e Affari interni
Spanyol Consejo de Justicia e Interior

Definíció A Tanács kilenc formációjának egyike, amely a tagállamok bel- és igazságügy-minisztereiből áll.

Forrás <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=249&lang=HU>

Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról"

belső adó

Angol internal taxation
Francia imposition intérieure
Olasz imposizione interna
Spanyol tributo interno

Definíció Hazai vagy más tagállami termékre, egy adott tagállamban kivetett adó. Meg kell különböztetni a külső adótól, amelyet harmadik országokból származó termékekre vetnek ki.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

belső ellenőrzési részleg; IAC

Angol Internal Audit Capability; IAC

Francia structure d'audit interne

Olasz struttura di audit interno; IAC

Spanyol estructura de auditoría interna; EAI

Definíció A Bizottság egyes főigazgatóságokon belüli belső ellenőrzési egysége, amely a főigazgatónak felel.

Forrás

<http://epa.oszk.hu/00800/00877/00194/pdf/hu00010314.pdf>

Referencia A Számvévszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

belső ellenőrzési szolgálat; IAS

Angol Internal Audit Service; IAS

Francia service d'audit interne

Olasz servizio di audit interno; IAS

Spanyol servicio de auditoría interna; SAI

Definíció Az uniós intézmények mindegyike által létrehozott osztály, amely felel az előbbiek a költségvetés-végrehajtási rendszerek és eljárások megfelelő működésének ellenőrzéséért.

Forrás Költségvetési rendelet

Referencia A Számvévszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

belső energiapiac

Angol internal energy market

Francia marché intérieur de l'énergie

Olasz mercato interno dell'energia

Spanyol mercado interior de la energía

Definíció Az EU belső gáz- és villamosenergia-piac, amely tisztességes árakat biztosít a polgárok és az iparágak számára, ugyanakkor garantálja, hogy még a kisebb, például a megújuló energiába befektető vállalatok is hozzáférjenek az energiapiachoz.

Forrás

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/07/9&format=HTML&aged=1&language=HU&guiLanguage=en>

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

belső energiapiaci csomag

Angol Internal energy market package

Francia paquet "Marché intérieur de l'énergie"

Olasz pacchetto sul mercato interno dell'energia

Spanyol paquete sobre el mercado interior de la energía

Definíció Az Uniónak a belső energiapiac kialakítását szolgáló jogszabálysomagja.

Forrás Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

belső határ; közös határ

Angol internal border; common border

Francia frontière intérieure; frontière commune

Olasz frontiera interna; frontiera comune

Spanyol frontera interior; frontera común

Definíció A tagállamok közös szárazföldi határai, beleértve az álló- vagy folyóvizeken áthaladó határokat is; a tagállamok belső légi járatok indítására és fogadására szolgáló repülőterei; a tagállamok tengeri, folyami és tavi kikötői, amelyek rendszeres kompjárat céljára szolgálnak.

Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 562/2006/EK rendelete (2006. március 15.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) létrehozásáról

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

belső határok nélküli térség

Angol area without internal frontiers

Francia espace sans frontières intérieures

Olasz spazio senza frontiere interne

Spanyol espacio sin fronteras interiores

Definíció Olyan térség, ahol a belső határok lebontása révén biztosítva van az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke szabad mozgása.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

belső megállapodás

Angol Internal Agreement

Francia accord interne

Olasz Accordo interno

Spanyol Acuerdo interno

Definíció Egy intézményen belüli megállapodás, gyakran a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői között.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia A Számvévszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

belső piac

Angol internal market

Francia marché intérieur

Olasz mercato interno

Spanyol mercado interior

Definíció Integrációs forma, amelyet az áruk, a személyek, a szolgáltatások és a tőke tagállamok közötti szabadása jellemez.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Belső Piaci Harmonizációs Hivatal; OHIM

Angol Office for Harmonisation in the Internal Market;
OHIM
Francia Office de l'harmonisation du marché intérieur;
OHMI
Olasz Ufficio per l'armonizzazione nel mercato interno;
UAMI
Spanyol Oficina de Armonización del Mercado Interior;
OAMI

Definíció Az EU azon ügynöksége, amely 1996 óta a közösségi védjegyeljárásokat, valamint 2003 óta a közösségi formatervezésiminta-eljárásokat folytatja le; az így létrejövő szellemi tulajdonjogok pedig az EU minden országában érvényesek.

Forrás
http://europa.eu/agencies/community_agencies/ohim/index_hu.htm

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

belső piaci információs rendszer; IMI

Angol Internal Market Information System; **IMI**
Francia système d'information du marché intérieur; **IMI**
Olasz sistema d'informazione del mercato interno; **IMI**
Spanyol Sistema de Información del Mercado Interior; **IMI**

Definíció Olyan információtechnológiai eszköz, amely lehetővé teszi a tagállamok illetékes hatóságai számára, hogy a belső piaci jogszabályok végrehajtása keretében információt cseréljenek egymással.

Forrás Az európai adatvédelmi biztos véleménye a belső piaci információs rendszernek (IMI) a személyes adatok védelme tekintetében történő végrehajtásáról szóló, 2007. december 12-i 2008/49/EK bizottsági határozatról (2008/C 270/01)

Referencia A Bizottság ajánlása (2008. március 31.) a szolgáltatások nyújtásának keretében a munkavállalók kiküldetése terén a megerősített igazgatási együttműködésről

belső politika

Angol internal policy
Francia politique interne
Olasz politica interna
Spanyol política interna

Definíció Minden közös és közösségi politika, illetve tevékenység.

Forrás
http://www.csik.sapientia.ro/ghkar/images/stories/letoltheto/Eu_gazd/2009/eu%20koltsagvetese.pdf

Referencia A Számvevőszék megbízhatósági nyilatkozata az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak

belső tanács

Angol internal chamber
Francia chambre interne
Olasz sezione interna
Spanyol sala interna

Definíció A Számvevőszék bizonyos típusú jelentések vagy vélemények elfogadása céljából létrehozott szerve.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

belső villamosenergia-piac

Angol internal electricity market
Francia marché intérieur de l'électricité
Olasz mercato interno dell'energia elettrica
Spanyol mercado interior de la electricidad

Definíció Az EU egyik belső piaca, amely elősegíti a nemzeti villamosenergia-átviteli hálózatok dinamikus integrációját.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31990L0547:HU:HTML>

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

belső vizsgálat

Angol internal investigation
Francia enquête interne
Olasz indagine interna
Spanyol investigación interna

Definíció Az Európai Csaláselleni Hivatal által folytatott közigazgatási vizsgálat az EK- és az Euratom-Szerződés által vagy annak alapján létrehozott intézményekben, szervezetben, hivatalokban és ügynökségekben.

Forrás Intézményközi megállapodás (1999. május 25.) az Európai Parlament, az Európai Unió Tanácsa és az Európai Közösségek Bizottsága között az Európai Csaláselleni Hivatal (OLAF) belső vizsgálatairól

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

besorolás

Angol grade
Francia qualité
Olasz qualifica
Spanyol función

Definíció Az európai tisztviselők alkalmazási fokozata.

Forrás Az Európai Unió tisztviselőinek személyzeti szabályzata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

beszédidő; felszólalásra megadott idő

Angol speaking time
Francia temps de parole
Olasz tempo di parola
Spanyol tiempo de uso de la palabra

Definíció Az európai parlamenti viták lefolytatására meghatározott idő.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Bevándorlási és Menekültügyi Bizottság

Angol Committee on Immigration and Asylum

Francia comité sur l'immigration et l'asile

Olasz comitato sull'immigrazione e l'asilo

Spanyol Comité sobre inmigración y asilo

Definíció Az Európai Bizottság keretében létrehozott szakértői bizottság.

Forrás Javaslat: a Tanács irányelve a harmadik országbeli állampolgárok magas szintű képzettséget igénylő munkavállalás céljából való belépésének és tartózkodásának feltételeiről

Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogserű és jogserűtlen migráció közötti kapcsolatokról"

bíró

Angol Judge

Francia juge

Olasz giudice

Spanyol juez

Definíció Az Európai Bíróság tagja, egyben a legmagasabb rangú jogászti tisztség.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

bírói különtanács

Angol judicial panel

Francia chambre juridictionnelle

Olasz camera giurisdizionale

Spanyol sala jurisdiccional

Definíció Az Elsőfokú Bíróság valamely szakterületen speciális feladatokkal felruházott különös hatáskörű bírói testülete.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

bizalmatlansági indítvány

Angol motion of censure

Francia motion de censure

Olasz mozione di censura

Spanyol moción de censura

Definíció Az Európai Parlament azon lehetősége, amelynek alkalmazásával a leadott szavazatok kétharmadával és tagjainak többségével lemondathatja az Európai Bizottságot.

Forrás <http://hvg.hu/umindentudo/20041124eumin.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

bizottságban előterjesztett módosítások

Angol amendments tabled in committee

Francia amendements déposés en commission

Olasz emendamenti presentati in commissione

Spanyol enmiendas presentadas en comisión

Definíció Adott jogalkotási javaslatra vonatkozóan az illetékes parlamenti bizottságban előterjesztett módosítások.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

bizottsághoz történő visszautalás

Angol referral back to committee

Francia renvoi en commission

Olasz rinvio in commissione

Spanyol devolución a comisión

Definíció Az európai parlamenti jogalkotási eljárás során a jogalkotási javaslatnak az illetékes parlamenti bizottsághoz való visszautalása.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

bizottsági konzultációs dokumentum

Angol Commission consultation document

Francia document de consultation de la Commission

Olasz documento di consultazione della Commissione

Spanyol documentos de consulta de la Comisión

Definíció A Bizottság vitaindító, egyeztetést szolgáló vagy informálásra szánt dokumentuma, amely lehet zöld könyv, fehér könyv vagy közlemény.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

bizottsági közlemény

Angol Commission communication

Francia communication de la Commission

Olasz comunicazione della Commissione

Spanyol Comunicación de la Comisión

Definíció Az Európai Bizottság tájékoztató jellegű dokumentuma, amelyet saját vagy átruházott hatáskörében fogad el.

Forrás http://europa.eu/documents/comm/index_hu.htm

Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006.

november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kulturák közötti párbeszéd határozati évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadására céljából

bizottsági munkadokumentum

Angol Commission's Staff Working Document

Francia document de travail des services de la Commission

Olasz documento di lavoro dei servizi della Commissione

Spanyol documento de trabajo de los servicios de la Comisión

Definíció A Bizottság kötelező jogi erővel nem bíró munkaaanyaga.
Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>
Referencia A Bizottság ajánlása (2008. március 31.) a szolgáltatások nyújtásának keretében a munkavállalók kiküldetése terén a megerősített igazgatási együttműködésről

bizottsági szakasz

Angol Committee stage
Francia stade de l'examen en commission
Olasz fase dell'esame in commissione
Spanyol fase de examen en comisión

Definíció Az Európai Parlament első olvasatának első szakasza, amely során a témában illetékes parlamenti bizottság tárgyalja meg a jogalkotási javaslatot.
Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

bizottsági testület; a biztosok testülete

Angol College; College of Commissioners
Francia collège; Collège des commissaires
Olasz collegio; collegio di commissari
Spanyol Colegio; Colegio de Comisarios

Definíció Az Európai Bizottság vezető testülete, amely jelenleg tagállamként egy tagból áll.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

bolognai folyamat

Angol Bologna process
Francia processus de Bologne
Olasz processo di Bologna
Spanyol proceso de Bolonia

Definíció Európai felsőoktatási reformfolyamat, amelynek átfogó célja egy olyan Európai Felsőoktatási Térség (EFT) létrehozása, amely előmozdítja a mobilitást, vonzó a hallgatók és az oktatók számára Európában és a világ más tájain, valamint nemzetközileg versenyképes. E cél érdekében elősegíti a különböző európai felsőoktatási rendszerek nagyobb összehasonlíthatóságát és összeegyeztethetőségét, és javítja azok minőségét.
Forrás <http://www.okm.gov.hu/main.php?folderID=601&articleID=603&ctag=articlist&iid=1>
Referencia Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

bővítés

Angol enlargement
Francia élargissement
Olasz allargamento
Spanyol ampliación

Definíció Az európai integráció kiterjesztésének egyik fontos eleme, melynek révén új tagokat vesz fel soraiba.

Forrás http://ec.europa.eu/enlargement/the-policy/index_hu.htm
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

bővítési folyamat

Angol enlargement process
Francia processus d'élargissement
Olasz processo di allargamento
Spanyol proceso de ampliación

Definíció Új tagállamoknak az Európai Unióhoz való csatlakozásának folyamata.
Forrás Európa 12 leckében
Referencia Európa 12 leckében

büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés

Angol police and judicial cooperation in criminal matters
Francia coopération policière et judiciaire en matière pénale
Olasz cooperazione di polizia e giudiziaria in materia penale
Spanyol cooperación policial y judicial en materia penal

Definíció Az Unió harmadik pillére, amelynek keretében a tagállamok közös fellépések kidolgozásával, valamint a rasszizmus és idegengyűlölet megelőzésével és az ezek elleni küzdelemmel igyekeznek biztosítani a polgárok magas szintű biztonságát egy olyan térségben, amely a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapul.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

C

CARDS

Angol CARDS
Francia CARDS
Olasz CARDS
Spanyol CARDS

Definíció A nyugat-balkáni régió országainak újjáépítésére, fejlesztésére és stabilizációjára szolgáló közösségi támogatás.
Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.
Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

célzott ellenőrzés

Angol specific check
Francia contrôle spécifique
Olasz controllo specifico
Spanyol control específico

Definíció A schengeni információs rendszer keretében személyek, járművek és szállított tárgyak átvizsgálása.
Forrás Schengeni Egyezmény

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

címzett tagállam

Angol recipient Member State
Francia État membre destinataire
Olasz Stato membro ricevente
Spanyol Estado miembro beneficiario

Definíció A schengeni információs rendszerben az a tagállam, amely a fájlokat és üzeneteket átvesszi.
Forrás 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról
Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

CIVITAS

Angol CIVITAS; City VITAlity Sustainability
Francia CIVITAS
Olasz Civitàs
Spanyol Cívitas

Definíció Uniósi program, amely a tisztább és jobb városi közlekedést támogatja, és amelynek megvalósítása jelentősen hozzájárulhat az európai polgárok jólétének növeléséhez.
Forrás http://www.gtm.hu/cikk.php?cikk_id=769
Referencia Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: A határokon átnyúló kerékpáros közlekedés ösztönzése

Comenius program

Angol Comenius Programme
Francia programme Comenius
Olasz programma Comenius
Spanyol Programa Comenius

Definíció Uniósi közoktatási program az egész életen át tartó tanulás terén, melynek célja, hogy az EU iskoláinak 5%-a részt vegyen a közös oktatási tevékenységekben.
Forrás Európa 12 leckében
Referencia Európa 12 leckében

CORDIS

Angol CORDIS
Francia CORDIS
Olasz CORDIS
Spanyol CORDIS

Definíció Interaktív információs szolgáltatás, amely hivatalos tájékoztatással szolgál a 7. kutatási és technológiafejlesztési keretprogramon belül közzétett pályázati felhívásokkal kapcsolatban.
Forrás http://publications.europa.eu/cordis/index_hu.htm
Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

CREST; Tudományos és Műszaki Kutatási Bizottság

Angol CREST; Scientific and Technical Research Committee

Francia CREST; comité de la recherche scientifique et technique
Olasz CREST; comitato per la ricerca scientifica e tecnica
Spanyol CREST; Comité de Investigación Científica y Técnica

Definíció Tanácsadó szerv, melynek feladata a Bizottság és Tanács kutatási és fejlesztési kérdésekben való segítése.
Forrás <http://www.consilium.eu.int/showPage.aspx?id=1422&lang=HU>
Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

Cs

csatlakozás

Angol accession
Francia adhésion
Olasz adesione
Spanyol adhesión

Definíció Meghatározott feltételek teljesítését és a csatlakozási tárgyalások lezárását követően, az EU-ba teljes jogú tagként való belépés.
Forrás Európa 12 leckében
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

csatlakozási folyamat

Angol accession process
Francia processus d'adhésion
Olasz processo di adesione
Spanyol proceso de adhesión

Definíció Az a folyamat, amelynek során a felvételt kérő állam - a kérelmek benyújtásától a csatlakozási tárgyalásokon át a parlamenti hozzájárulásig és az alkotmányos megerősítésig - az EU teljes jogú tagjává válik.
Forrás http://ec.europa.eu/enlargement/how-does-it-work/index_hu.htm
Referencia Európa 12 leckében

csatlakozási jegyzőkönyv

Angol accession protocol
Francia protocole d'adhésion
Olasz protocollo di adesione
Spanyol Protocolo de adhesión

Definíció Valamely szervezethez vagy megállapodáshoz való csatlakozásról készült jegyzőkönyv, amelyet az adott jogi aktushoz csatolnak, és az annak szerves részét képezi.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

csatlakozási okmány

Angol Act of Accession

Francia acte d'adhésion
Olasz atto di adesione
Spanyol Acta de adhesión

Definíció A csatlakozó ország vagy országok csatlakozásának feltételeiről, valamint az Európai Unió alapját képező szerződések kiigazításáról szóló okmány.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/hu/treaties/dat/L2003T/htm/L2003236HU.003301.htm>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

csatlakozási szerződés; új tagállamoknak az Európai Gazdasági Közösséghez és az Európai Atomenergia-közösséghez történő csatlakozásáról szóló szerződés

Angol Accession Treaty; Treaty concerning the accession of new Member States to the European Economic Community and to the European Atomic Energy Community

Francia traité d'adhésion; traité relatif à l'adhésion de nouveaux États membres à la Communauté économique européenne et à la Communauté européenne de l'énergie atomique

Olasz trattato di adesione; trattato relativo all'adesione di nuovi Stati membri alla Comunità economica europea e alla Comunità europea dell'energia atomica

Spanyol Tratado de adhesión; Tratado relativo a la adhesión de nuevos Estados miembros a la Comunidad Económica Europea y a la Comunidad Europea de la Energía Atómica

Definíció Az európai unió és a tagjelölt ország/országok közötti szerződés a tagjelölt/tagjelöltek Európai Unióhoz történő csatlakozásáról.

Forrás <http://www.euvonal.hu/index.php?op=szerzodesek&id=10> alapján

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

csatlakozási tárgyalások

Angol accession negotiations; entry negotiations
Francia négociations d'adhésion
Olasz negoziati d'adesione
Spanyol negociaciones de adhesión

Definíció A csatlakozni kívánó ország és az EU között több szinten folyó tárgyalás, amelynek során azt vizsgálják, hogy az adott ország milyen mértékben felel meg a csatlakozás követelményeinek. A tárgyalásokon dől el, hogy mi kerül a csatlakozási szerződésbe, például, hogy mely kötelezettségek teljesítése alól kérünk átmeneti mentességet.

Forrás http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=4

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

csatlakozásról szóló megállapodás

Angol Accession Agreement

Francia accord d'adhésion
Olasz accordo di adesione
Spanyol acuerdo de adhesión

Definíció Valamely szervezethez, egyezményhez, megállapodáshoz vagy jegyzőkönyvhöz való csatlakozásról készült megállapodás.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

csatlakozó állam

Angol acceding State
Francia État adhérent
Olasz Stato aderente
Spanyol Estado adherente

Definíció Státusz, amelyet az a tagjelölt ország nyerhet el, amely megfelel a csatlakozási kritériumoknak, és az Európai Unióval folytatott csatlakozási tárgyalásai lezárultak.

Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

csatlakozásra váró ország

Angol accession country
Francia pays en voie d'adhésion
Olasz paese in fase di adesione
Spanyol país adherente

Definíció Státusz, amelyet az a tagjelölt állam nyer el, amelyik már megkezdte, de még nem zárta le a csatlakozási tárgyalásokat.

Forrás <http://iate.europa.eu/iatediff/FindTermsByL1Id.do?l1Id=921401&langId=fr>

Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

D

delegáció

Angol delegation
Francia délégation
Olasz delegazione
Spanyol Delegación

Definíció A tagállamok Európai Unió mellett működő állandó képviselői.

Forrás Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

Dolceta; Online fogyasztóvédelmi taneszközök felnőtteknek

Angol Dolceta; Development of online consumer education tools for adults
Francia Dolceta; développement d'outils éducatifs en ligne pour les consommateurs adultes
Olasz Dolceta; Sviluppo di strumenti educativi on-line per consumatori adulti
Spanyol Dolceta; material educativo en línea para el consumidor adulto

Definíció Olyan webhely, ahol a fogyasztók az árcímkeztéstől kezdve a vitarendezésen és a jelzálogon át a családi költségvetés kezeléséig egy sor témáról egy helyen találnak hasznos információkat.

Forrás Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február
Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

döntéshozatali háromszög; intézményi háromszög

Angol decision-making triangle; institutional triangle
Francia triangle décisionnel; triangle institutionnel
Olasz triangolo decisionale; triangolo istituzionale
Spanyol triángulo de la toma de decisiones; triángulo institucional

Definíció Az uniós jogszabályok kidolgozásának és elfogadásának intézményi döntéshozatali struktúrája, amelyben a három nagy intézmény (Tanács, Parlament, Bizottság) vesz részt.

Forrás Európa 12 leckében
Referencia Európa 12 leckében

D-terv: demokrácia, párbeszéd és vita; D-terv: Demokrácia, Dialógus és Diskusszió

Angol Plan D: Democracy, Dialogue and Debate
Francia "Plan D": démocratie, dialogue, débat
Olasz Piano D per la democrazia, il dialogo e il dibattito
Spanyol plan D de democracia, diàlego y debate

Definíció Az alkotmány szerződés bukása után az EU jövőjével kapcsolatos vitát útjára indító kezdeményezés, amelynek célja, hogy az Uniót demokratikusabbá tegye, széleskörű, nyilvános vitát indítson meg és új konszenzust alakítson ki az Európai Unió jövőbeli irányítását illetően.

Forrás ec.europa.eu/commission_barroso/wallstrom/pdf/com_2008_1584-summary_hu.pdf -

Referencia Európa 12 leckében

E

ECOFIN; Gazdasági és Pénzügyi Tanács

Angol ECOFIN; ECOFIN Council; Economic and Financial Affairs Council
Francia ECOFIN; Conseil ECOFIN; Conseil "Affaires économiques et financières"

Olasz ECOFIN; Consiglio ECOFIN; Consiglio Affari economici e finanziari
Spanyol ECOFIN; Consejo ECOFIN; Consejo de Asuntos Económicos y Financieros

Definíció A Tanács kilenc formációjának egyike, amely a tagállamok gazdasági és pénzügyminisztereiből áll.
Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124eumine.aspx>
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

ECU

Angol ecu
Francia ecu
Olasz ecu
Spanyol ecu

Definíció Az európai valutaegység általános megnevezése.

Forrás A Tanács 1103/97/EK rendelete az euro bevezetésével kapcsolatos egyes rendelkezésekről (31997R1103)

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

ECU-bankjegy

Angol ecu banknote
Francia billet de banque libellé en écus
Olasz banconota in ecu
Spanyol billete en ecus

Definíció Az európai elszámolási egységhez nyomtatott bankjegy, amely a gyakorlatban eurobankjegy formájában valósult meg.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

ECU-elszámolási rendszer

Angol ecu clearing system
Francia système de compensation en écus
Olasz sistema di compensazione dell'ecu
Spanyol sistema de compensación en ecus

Definíció A tagállamok közötti fizetési forgalomnak a tartozások és követelések kölcsönös besámításával, ECU elszámolási egységben való lebonyolítása.

Forrás <http://bobo.e-voice.hu/iv.%20feleltol/kulgaszas%20gip%20FC/K%20FClg.p%20FC.doc> alapján

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

ECU-kosár

Angol ecu basket
Francia panier de l'ecu
Olasz paniere dell'ecu
Spanyol cesta del ecu

Definíció Az európai elszámolási egységben részt vevő valuták összessége; a valuták súlyát a tagországok EU-n belüli

kereskedelmi forgalomban való részesedése alapján határozzák meg.

Forrás <http://www.sulinet.hu/panorama/eu/euszotar/e.htm>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

edinburghi határozat

Angol **Edinburgh Decision**

Francia **décision d'Édimbourg**

Olasz **decisione di Edimburgo**

Spanyol **Decisión de Edimburgo**

Definíció 1992. december 12-én, Edinburghban az Európai Tanács keretében ülésező állam-, illetve kormányfőknek a Dánia által az Európai Unióról szóló szerződéssel kapcsolatban felvetett egyes problémákra vonatkozó határozata, amely rögzítette Dániának az állampolgárságra, a gazdasági és monetáris unióra, a védelempolitikára, valamint a bel- és igazságügyre vonatkozóan a helyzetét.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

EFA-bizottság

Angol **EDF Committee**

Francia **comité du FED**

Olasz **Comitato FES**

Spanyol **Comité del FED**

Definíció Az Európai Fejlesztési Alap keretében felállított bizottság, amely az országos vagy regionális szintű fejlesztési együttműködés érdemi kérdéseire összpontosítja munkáját, valamint a koherencia, koordináció és kiegészítő jelleg érdekében felügyeli a Közösség és tagállamai által elfogadott fejlesztési stratégiák végrehajtását.

Forrás Belső megállapodás a tagállamok kormányainak a Tanács keretében ülésező képviselői közötti, a 2000. június 23-ai, Cotonouban (Benin) aláírt, az afrikai, karibi és csendes-óceáni országok, valamint az Európai Közösség és tagállamai közötti partnerségi megállapodás pénzügyi jegyzőkönyve alapján nyújtandó közösségi támogatás finanszírozásáról és adminisztrációjáról, továbbá az EK-Szerződés negyedik részének hatálya alá tartozó tengerentúli országok és területek számára nyújtandó pénzügyi támogatás elosztásáról

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

EFTA Felügyeleti Hatóság

Angol **EFTA Surveillance Authority**

Francia **Autorité de surveillance AELE**

Olasz **Autorità di vigilanza AELE (EFTA)**

Spanyol **Órgano de Vigilancia de la AELE**

Definíció Az EGT-megállapodás egységes értelmezése és alkalmazása érdekében létrejött hatóság.

Forrás <http://www.iposz.hu/documents/iposz/tanulmányok/tanusias.doc>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

EGT-vonatkozású szöveg

Angol **text with EEA relevance**

Francia **texte présentant de l'intérêt pour l'EEE**

Olasz **testo rilevante ai fini del SEE**

Spanyol **texto pertinente a efectos del EEE**

Definíció Olyan uniós jogi aktus, amely az Európai Gazdasági

Térség valamennyi tagállamára vonatkozik.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia Fehér könyv az EU jelzőlogóit-el-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

egyablakos ügyintézési rendszer

Angol **One-Stop Scheme**

Francia **système de guichet unique**

Olasz **sistema a sportello unico**

Spanyol **sistema de ventanilla única**

Definíció A héarendszer javasolt eleme, melynek lényege, hogy az áruk és szolgáltatások valamennyi exportőrére kiterjesztendő azt a lehetőséget, hogy a székhelyükül szolgáló országban regisztráltassák magukat egy, az EU valamennyi tagállamában érvényes elektronikus nyilvántartásba. Ez egyrészt megszüntetné azt a kötelezettséget, hogy mindazon országok héanyilvántartásba regisztráltassák magukat, ahova exportálni kívánnak, másrészt lehetővé teszi ezen exportőrök számára, hogy megőrizzék nemzeti adószámukat.

Forrás Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény tárgya: "Javaslat tanácsi irányelv a hozzáadottértékadó-kötelezettségek egyszerűsítése végett a 77/388/EGK irányelv megváltoztatásáról és Javaslat tanácsi rendeletre az 1798/2003/EK rendeletnek az igazgatási együttműködési megállapodások bevezetésének tekintetében történő módosításáról, az egyablakos ügyintézési szervezettel és a hozzáadottértékadó-visszatérítési eljárással összefüggésben"

Referencia A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a hűa-rendszert a csalás elleni küzdelem érdekében módosított intézkedésekről, COM(2008) 109 végleges

egyedi jogi kötelezettségvállalások

Angol **individual legal commitments**

Francia **engagements juridiques individuels**

Olasz **impegni giuridici specifici**

Spanyol **compromisos jurídicos individuales**

Definíció Az uniós költségvetés egyik eljárása, amellyel az engedélyezésre jogosult tisztviselő vállal vagy megállapít egy kötelezettséget, amely költséget eredményez. A kedvezményezett és a kiadás összege ismert.

Forrás Költségvetési rendelet

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

egyedi kötelezettségvállalások

Angol **individual commitments**

Francia **engagements individuels**

Olasz **impegni specifici**

Spanyol **compromisos individuales**

Definíció Az Európai Fejlesztési Alap keretében adott projekten belüli szerződésre vonatkozó előírászat.

Forrás http://epa.oszk.hu/00800/00877/01360/pdf/C_2007_260_0001_0257.pdf

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

egyesített ügyek

Angol joined cases
Francia affaires jointes
Olasz case riunite
Spanyol asuntos acumulados

Definíció Témákat tekintve összekapcsolódó, ezáltal az Európai Bíróság előtt együttesen tárgyalт ügyek.
Forrás Útmutató az Európai Közösségek Bírósága határozatainak magyar nyelvre történő fordításához, illetve jogi lektorálásához
<http://www.irm.gov.hu/download/vademhu2003.pdf/vademhu2003.pdf>

Referencia C 294/06. sz. ügy Ezgi Payir és társai kérelme alapján - The Queen kontra Secretary of State for the Home Department

egyezmény

Angol convention
Francia convention
Olasz convenzione
Spanyol convenio

Definíció A bűntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén a Tanács által elfogadott jogi aktus, amelyet a Tanács a tagállamoknak alkotmányos követelményeiknek megfelelő elfogadásra ajánl. A tagállamok a Tanács által meghatározott határidőn belül megindítják az alkalmazandó eljárásokat.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

egyeztető eljárás

Angol conciliation procedure
Francia procédure de conciliation
Olasz procedura di conciliazione
Spanyol procedimiento de conciliación

Definíció Jogalkotási eljárás arra az esetre, ha bizonyos fontos közösségi határozatok esetén a Tanács el kíván térni a Parlament véleményétől. Ekkor a Parlament véleménye kinyilvánításakor a Tanáccsal egyeztetési eljárást indíthat, a Bizottság aktív közreműködésével.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

egyeztető küldöttség

Angol conciliation delegation
Francia délégation au comité de conciliation
Olasz delegazione al Comitato di conciliazione
Spanyol delegación en el Comité de Conciliación

Definíció Az egyeztetőbizottságnak a Parlamentet képviselő tagjainak küldöttsége.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

egyeztetőbizottság

Angol Conciliation Committee
Francia comité de conciliation
Olasz comitato di conciliazione
Spanyol Comité de Conciliación

Definíció A közösségi jogalkotási eljárásban létrehozható, a Tanács tagjaiból vagy azok képviselőiből és az Európai Parlament azonos számú képviselőiből álló bizottság, amelynek feladata, hogy a Tanács tagjainak vagy azok képviselőinek minősített többségével és az Európai Parlament képviselőinek többségével megállapodásra jusson egy közös szövegtervezetről.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

egyperces felszólalás

Angol one-minute speech
Francia intervention d'un minute
Olasz intervento di un minuto
Spanyol intervención de un minuto

Definíció Valamely európai parlamenti képviselő legfeljebb egy percnyi felszólása, amelyre minden ülés első ülésnapján legfeljebb harmincperces időtartamban van lehetőség, amennyiben a Parlament figyelmét valamely politikai jelentőségű ügyre fel szeretné felhívni.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

egységes árfolyam-politika

Angol single exchange-rate policy
Francia politique de change unique
Olasz politica del cambio unica
Spanyol política de cambio única

Definíció A közös valutát alkalmazó tagállamok egységes módon végrehajtott politikája, amelynek elsődleges célja az árstabilitás fenntartása.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

egységes belső ellenőrzési keretrendszer

Angol Integrated Internal Control Framework
Francia cadre de contrôle interne intégré
Olasz quadro di controllo interno integrato
Spanyol marco integrado del control interno

Definíció A tagállamok számára meghatározott keretrendszer, melynek lényege, hogy a tagállamok működjenek együtt a

Bizottsággal annak érdekében, hogy biztosítsák a költségvetési előirányzatoknak a hatékony és eredményes pengzsgzdálkodás alapelveivel összhangban történő felhasználását.

Forrás Hatástanulmány az egységes belső ellenőrzési keretrendszerre irányuló bizottsági cselekvési terv kapcsán elért haladásról <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=488395:cs&lang=hu&list=488395:cs,488398:cs,482844:cs,482843:cs,481456:cs,481455:cs,476677:cs,486055:cs,475593:cs,474590:cs,&pos=1&page=1&nb1=65&pgs=10&hwords=Integrated%20Internal%20Control%20Framework-&checktext=checkbox&visu=#text>

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

egységes európai megközelítés

Angol common European approach
Francia approche européenne commune
Olasz approccio europeo comune
Spanyol planteamiento europeo común

Definíció Az Európai Unió valamennyi tagállama között egy adott kérdés kapcsán meghatározott közös megközelítés.
Forrás Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Egységes Európai Okmány

Angol Single European Act
Francia Acte unique européen
Olasz Atto unico europeo
Spanyol Acta Única Europea

Definíció Az alapszerződéseket módosító 1986-ban aláírt szerződés, amely 1987-ben lépett hatályba.
Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

egységes intézményi keret

Angol single institutional framework
Francia cadre institutionnel unique
Olasz quadro istituzionale unico
Spanyol marco institucional único

Definíció Annak az elvnek a gyakorlati kifejeződése, amely szerint az Európai Unió egyetlen intézményrendszerrel rendelkezik, és ez biztosítja a céljai elérése érdekében végzett tevékenységek összhangját és folytonosságát.
Forrás <http://www.msyp007.hu/modules.php?name=Encyclopedia&p=content&tid=831>: Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

egységes monetáris politika; a Közösség monetáris politikája

Angol single monetary policy; monetary policy of the Community
Francia politique monétaire unique; politique monétaire de la Communauté
Olasz politica monetaria unica; politica monetaria della Comunità
Spanyol política monetaria única; política monetaria de la Comunidad

Definíció A gazdasági és monetáris unió harmadik szakaszában a közös valutát használó tagállamok nemzeti központi bankjaiból és az Európai Központi Bankból álló eurorendszer egységes módon végrehajtott közös politikája.
Forrás Az Európai Központi Bank iránymutatása az eurorendszer monetáris politikai eszközeiről és eljárásairól szóló EKB/2000/7 iránymutatás módosításáról
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

egységes piac

Angol single market
Francia marché unique
Olasz mercato unico
Spanyol mercado único

Definíció Olyan gazdasági térség, amely hasonlóan működik egy nemzeti piachoz, és amelyben megvalósul az áruk, a szolgáltatások, illetve a tőke és a munkaerő szabad áramlása.
Forrás <http://www.freeweb.hu/kiugyosirhado/cu/eur.htm>
Referencia 30/2006/EK közös állásponat a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

egységes szerkezetbe foglalt változat

Angol consolidated version
Francia version consolidée
Olasz versione consolidata
Spanyol versión consolidada

Definíció Egy hatályos jogszabály változata, amely úgy készül, hogy rendelkezéseit és azok módosításait egyetlen jogi aktusba foglalják, ezáltal csökkentve az EU jogszabályainak mennyiségét és biztosítva azok átláthatóbb, értelmezhetőbb és jogilag egyértelmű mivoltát.
Forrás A Bizottság munkadokumentuma - Az elért eredményekről szóló első jelentés a szabályozási környezet egyszerűsítésére vonatkozó stratégiáról
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

egységes támogatási rendszer

Angol Single Payment System
Francia régime de paiement unique
Olasz regime di pagamento unico
Spanyol sistema de pago único

Definíció Európai mezőgazdasági támogatási rendszer, amelynek elsődleges célja, hogy a gazdálkodóknak minél megbízhatóbb jövedelmet biztosítson. A gazdálkodók annak tudatában dönthetik el, hogy mit szeretnének termelni, hogy a

nekik szánt támogatás összege független attól, hogy mit termelnek, így a kereslethez tudnak igazodni.

Forrás

http://ec.europa.eu/agriculture/markets/sfp/index_hu.htm

Referencia A Számvévszék megbízhatósági nyilatkozata az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak

egységes vízum

Angol uniform visa

Francia visa uniforme

Olasz visto uniforme

Spanyol visado uniforme

Definíció A Schengeni térség egész területére érvényes, egységes formátumú vízum.

Forrás Egyezmény a Benelux Gazdasági Unió államai, a

Németországi Szövetségi Köztársaság és a Francia

Köztársaság kormányai között a közös határaikon történő ellenőrzések fokozatos megszüntetéséről szóló, 1985. június 14-i Schengeni Megállapodás végrehajtásáról

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

egységes vízumformátum

Angol uniform format for visas

Francia modèle type de visa

Olasz modello uniforme di visto

Spanyol modelo uniforme de visado

Definíció Az összes schengeni országban érvényes vízum azonos formátuma, amely alkalmas arra, hogy azt a tagállamok egységesen alkalmazzassák.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=309079%3Acs&lang=hu&list=309079%3Acs%2C&pos=1&page=1&nb1=1&pgs=10&hwords=&checktext=checkbox&vissu=>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

egyszerűsített eljárás

Angol simplified procedure

Francia procédure simplifiée

Olasz procedura semplificata

Spanyol procedimiento simplificado

Definíció Nemzetközi megállapodás megkötésekor alkalmazott eljárás, melynek segítségével a Tanács felhatalmazása alapján a Bizottság a Közösség nevében módosításokat hagyhat jóvá.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai

Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

egyszerűsített módosítási eljárás

Angol simplified amendment procedure

Francia procédure de révision simplifiée

Olasz procedura di modificazione semplificata

Spanyol procedimiento de modificación simplificado

Definíció Az Európai Központi Bank alapokmányának módosításánál alkalmazott eljárás.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai

Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai

Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

együtt döntési eljárás

Angol co-decision procedure

Francia procédure de codécision

Olasz procedura di codecisione

Spanyol procedimiento de codecisión

Definíció Uniósi jogalkotási eljárás, amelyben a Tanács és a Parlament egyenrangú társjogalkotóként vesznek részt a jogszabály-alkotási folyamatban.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unió Tanácsának sajtóközleménye, Határok nélküli televíziózás, Luxembourg, 2007. október 15.

együttes éves jelentés

Angol joint annual report

Francia rapport annuel conjoint

Olasz relazione annuale comune

Spanyol informe conjunto anual

Definíció A Tanács és a Bizottság által a foglalkoztatottság helyzetéről készített jelentés, amely alapján az Európai Tanács következtetéseket fogad el a foglalkoztatottságra vonatkozóan.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai

Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

együttes fellépés

Angol joint action

Francia action commune

Olasz azione comune

Spanyol acción común

Definíció A KKBP keretén belül elfogadott olyan jogi aktus, amely olyan meghatározott helyzetekre vonatkozik, ahol az Unió műveleti fellépését szükségesnek ítélik.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai

Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

együttes jelentés

Angol joint report

Francia rapport conjoint

Olasz relazione congiunta

Spanyol informe conjunto

Definíció Két vagy több szerv, illetve két vagy több tagállam által egy adott kérdéstről megfogalmazott jelentés.

Forrás Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

együtműködési eljárás

Angol cooperation procedure
Francia procédure de coopération
Olasz procedura di cooperazione
Spanyol procedimiento de cooperación

Definíció Közösségi döntéshozatali eljárás, amelynek lényege, hogy a Parlamentnek a Bizottság javaslatára tett módosításait a Tanács csak egyhangúlag utasíthatja el.

Forrás
http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=6

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

együtműködési megállapodás

Angol Cooperation Agreement
Francia accord de coopération
Olasz accordo di cooperazione
Spanyol acuerdo de cooperación

Definíció Az Európai Unió harmadik országokkal, egy adott területen vagy területeken való együttműködésre kötött megállapodása.

Forrás
http://www.euvonal.hu/index.php?op=kozossegi_politikak&id=18

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

elektronikus egységes piac

Angol e-Single Market
Francia marché unique en ligne
Olasz mercato unico elettronico
Spanyol mercado único electrónico

Definíció A határokon átnyúló szolgáltatások elektronikus környezetben történő nyújtása, melynek fontos eleme az elektronikus aláírással és az elektronikus azonosítással kapcsolatos, határokon átnyúló, interoperábilis megoldások bevezetése.

Forrás Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

elfogadható panaszbeadvány

Angol admissible complaint
Francia plainte recevable
Olasz denuncia ricevibile
Spanyol reclamación admittida

Definíció Az Európai Unió intézményeinek és szerveinek hivatali visszasszágaire vonatkozó, megfelelően benyújtott panasz, amelyet az Unió valamely tagállamának állampolgára vagy állandó lakosa juttat el az ombudsmanhoz.

Forrás Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

eljárási indítvány

Angol procedural motion
Francia motion de procédure
Olasz mozione di procedura
Spanyol cuestión de orden

Definíció Ügy elfogadhatatlansága, bizottsághoz történő visszautalás, vita lezárása, vita elnapolása, szavazás vagy ülés félbeszakítása/berekesztése iránti kérelem.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

eljárási iránymutatások

Angol procedural guidelines
Francia directives de procédure
Olasz orientamenti procedurali
Spanyol directrices de procedimiento

Definíció Az Elnökök Értekezletének az egyeztető bizottságba delegált küldöttség munkájára vonatkozó iránymutatásai.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

eljárási kérdés

Angol procedural issue
Francia incident de procédure
Olasz incidente di procedura
Spanyol incidente procesal

Definíció Az Elsőfokú Bíróság eljárásának keretében a hatáskör hiányára vagy a kereset meg nem emedhetőségére alapozott kifogásra vonatkozó kérdés.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

eljárási szabályzat

Angol Rules of Procedure
Francia règlement intérieur
Olasz regolamento interno
Spanyol reglamento interno

Definíció Adott intézmény vagy program működésének feltételeit meghatározó szabályzat.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

eljárási szakasz

Angol procedural stage
Francia phase de la procédure
Olasz fase della procedura
Spanyol fase del procedimiento

Definíció Az európai parlamenti eljárás valamely szakasza.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás
2004. július
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás
2004. július

ellenérdekű fél

Angol respondent
Francia partie adverse
Olasz parte avversa
Spanyol parte litigante

Definíció A Bíróság eljárásában olyan személy, aki ellen keresetet indítottak.
Forrás A Bíróság alakpompája
<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/statut.pdf>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

ellenkérelem

Angol statement of defence
Francia mémoire en défense
Olasz controricorso
Spanyol contestación

Definíció Az alperes által a Bíróság elé a keresettel kapcsolatban benyújtott kérelem.
Forrás A Bíróság eljárási szabályzata
<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/txt5.pdf>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Elnökök Értekezlete

Angol Conference of Presidents
Francia Conférence des présidents
Olasz Conferenza dei presidenti
Spanyol Conferencia de Presidentes

Definíció Az Európai Parlament egyik szerve, amely a Parlament Elnökéből és a képviselőcsoportok vezetőiből áll.
Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás
2004. július
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás
2004. július

Elnökség

Angol Bureau
Francia Bureau
Olasz Ufficio di presidenza
Spanyol Mesa

Definíció Az Európai Parlament vezető testülete, amely az Európai Parlament elnökéből és a tizenhárom alelnökéből áll.
Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás
2004. július
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás
2004. július

elnökségi következtetések; az Európai Tanács következtetései

Angol presidency conclusions; European Council conclusions
Francia conclusions de la présidence; conclusions du Conseil européen
Olasz conclusioni della presidenza; conclusioni del Consiglio europeo
Spanyol conclusiones de la presidencia; conclusiones del Consejo Europeo

Definíció Az Európai Tanács ülései alkalmával az ülésen elhangzottak összefoglalása az Unió elnöksége részéről.
Forrás <http://ue.eu.int/showPage.aspx?id=432&lang=HU>
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

elosztórendszer-üzemeltető

Angol distribution system operator; DSO
Francia gestionnaire des réseaux de distribution; GRD
Olasz gestore dei sistemi di distribuzione
Spanyol gestor de redes de distribución

Definíció Az a természetes vagy jogi személy, aki/amely felelős egy adott terület elosztóhálózatának üzemeltetéséért, karbantartásáért, valamint szükség esetén annak fejlesztéséért, illetve adott esetben annak más rendszerekkel való összekapcsolásáért; felelős továbbá azért, hogy a hálózat hosszú távon alkalmas legyen a villamos energia elosztásával kapcsolatos, indokolt igények kielégítésére.
Forrás <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=hu&lng1=hu,en&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=491517.cs&page=1&hwords=Transmission+System+Operator%7E>
Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

előadó

Angol rapporteur
Francia rapporteur
Olasz relatore
Spanyol ponente

Definíció Az Európai Parlament döntéseinek előkészítésekor az adott témáért felelős képviselő.
Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás
2004. július

előcsatlakozási program

Angol pre-accession programme
Francia programme de pré-adhésion
Olasz programma preadesione
Spanyol programa de preadhesión

Definíció A tagjelölt országok számára biztosított finanszírozási program, amely a csatlakozásra való felkészülést szolgáló projektekhez nyújt uniós pénzügyi támogatást.
Forrás Az EU tevékenységeinek áttekintő oldala, Regionális politika, EUROPA portál
Referencia Az EU tevékenységeinek áttekintő oldala, Regionális politika, EUROPA portál

előcsatlakozási stratégia

Angol pre-accession strategy
Francia stratégie de préadhésion
Olasz strategia di preadesione
Spanyol estrategia de preadhesión

Definíció Az új tagállamok csatlakozásának megkönnyítése érdekében kidolgozott stratégia, amely a teljes csatlakozási folyamat alatt folyamatos párbeszédet, segítséget és a közösségi életbe való széles körű bevonást biztosít.

Forrás
http://europa.eu/scadplus/glossary/preaccession_strategy_en.htm

Referencia A Számvevőszék megbízhatósági nyilatkozata az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak

előcsatlakozási támogatási eszköz; IPA

Angol Instrument for Pre-accession Assistance; IPA
Francia instrument de préadhésion; IPA
Olasz strumento di assistenza preadesione
Spanyol Instrumento de Preadhesión; IPA

Definíció Uniósi pénzügyi eszköz, amely a tagjelölt és a potenciálisan tagjelölt országokra vonatkozik és a következő területeken használható fel: az intézmények átalakításának és megszilárdításának elősegítése; határokon átnyúló együttműködés; regionális fejlesztés (közlekedés és szállítás, környezetvédelem, gazdasági fejlődés); emberi erőforrások (a humán tőke erősítése, kirekesztés ellen folytatott küzdelem); vidékfejlesztés.

Forrás
http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/ipa/index_hu.htm
Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

előfinanszírozás

Angol pre-financing
Francia préfinancement
Olasz prefinanziamento
Spanyol prefinanciación

Definíció Olyan kifizetés, amely előleget, például készpénzelőleget biztosít a kedvezményezettnek.
Forrás A külső ellenőr jelentése a Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó beszámolójáról
Referencia A külső ellenőr jelentése a Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó beszámolójáról

élőhelyvédelmi irányelv

Angol Habitats Directive
Francia directive Habitats
Olasz direttiva sugli habitat naturali
Spanyol Directiva sobre hábitats

Definíció A Tanács 92/43/EGK irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről
Forrás A Tanács 92/43/EGK irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről
Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

előirányzatok; költségvetési előirányzatok

Angol appropriations; budget appropriations; budgeted appropriations
Francia crédits budgétés
Olasz stanziamenti di bilancio
Spanyol créditos presupuestados

Definíció Az uniós költségvetési előirányzatok kötelezettségvállalási előirányzatokból és kifizetési előirányzatokból álló differenciált előirányzatokat, valamint nem differenciált előirányzatokat tartalmaznak.

Forrás Költségvetési rendelet <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&lng1=en&h&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lv,nl,pt,ro,sl,sv,&val=275017:cs&page=1&hwords=>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

előkészítő fellépés

Angol preparatory action
Francia action préparatoire
Olasz azione preparatoria
Spanyol acción preparatoria

Definíció Javaslatok, programok előkészítése érdekében hozott konkrét intézkedés.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>
Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

előkészítő iratok

Angol written pleadings
Francia mémoires écrits
Olasz memorie scritte
Spanyol escritos procesales

Definíció A bírósági eljárást megelőző szakaszban készült dokumentumok, amelyeket az írásbeli eljárás során be kell nyújtani és azokat a felekhez eljuttatni.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

előkészítő jogi aktus

Angol preparatory act
Francia acte préparatoire
Olasz atto preparatorio
Spanyol acto preparatorio

Definíció Olyan jogszabályokat előkészítő dokumentum, amely a jogalkotási vagy költségvetési eljárás különböző szakaszainak felel meg. Ilyen jogi aktusok többek között a Bizottság javaslatai, a Tanács közös álláspontjai, a jogalkotási és költségvetési állásfoglalások, az Európai Parlament kezdeményezései, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága véleményei.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/hu/prep/index.htm>
Referencia Az Európai Központi Bank ajánlása (2006. december 21.) az Európai Unió Tanácsa számára az Oesterreichische Nationalbank külső könyvvizsgálóiról

előkészítő vizsgálat

Angol **preparatory inquiry**
Francia **instruction de l'affaire**
Olasz **istruzione della causa**
Spanyol **instrucción del asunto**

Definíció A Bíróság előtt folyamatban lévő ügyeket megelőző vizsgálat, amelynek elvégzésével segédelőadó bízható meg.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

előzetes bejelentés

Angol **prior notification**
Francia **notification préalable**
Olasz **notifica preventiva**
Spanyol **notificación previa**

Definíció A vállalkozások arra vonatkozó kötelezettsége, hogy a közösségi léptéktű összefonódásokat a Bizottságnál az összefonódás végrehajtását megelőzően, a megállapodás megkötését, a nyilvános ajánlat közzétételét, vagy az irányítást megalapozó részesedés megszerzését követően bejelentsek.

Forrás A Tanács 139/2004/EK rendelete (2004. január 20.) a vállalkozások közötti összefonódások ellenőrzéséről
Referencia Összefonódás előzetes bejelentése (Ügyszám COMP/M.5234 – Thomas Cook France/Jet Tours)

előzetes döntéshozatal

Angol **preliminary ruling**
Francia **décision à titre préjudiciel; décision préjudicielle**
Olasz **pronuncia pregiudiziale**
Spanyol **decisión prejudicial**

Definíció Az Európai Bíróság hatásköre, amely a kerethatározatok és határozatok érvényességére és értelmezésére, valamint a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén létrejött egyezmények értelmezésére és az azokat végrehajtó intézkedések érvényességére és értelmezésére vonatkozik.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

előzetes koordináció közös kerete

Angol **common framework for ex ante coordination**
Francia **cadre commun de coordination ex ante**
Olasz **quadro comune per il coordinamento ex ante**
Spanyol **marco común para la coordinación ex ante**

Definíció Közös monetáris keret, amely lehetővé teszi, hogy a monetáris hatóságok konzultáljanak az EMI-vel a monetáris

politika irányáról szóló határozatok meghozatalát megelőzően.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

előzetes költségvetési tervezet

Angol **preliminary draft budget preliminary draft estimates**
Francia **avant-projet de budget avant-projet d'état prévisionnel**
Olasz **progetto preliminare di bilancio; progetto preliminare di stato di previsione**
Spanyol **anteproyecto de presupuesto; anteproyecto de estado de previsiones**

Definíció Minden év július 1-je előtt a Közösség intézményei által megtervezett kiadásokra vonatkozó javaslat, amelyet a Bizottság állít össze.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata; Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

első főtanácsnok

Angol **First Advocate-General**
Francia **premier avocat général**
Olasz **primo avvocato generale**
Spanyol **primer Abogado General**

Definíció A Bíróság által egyéves időtartamra kijelölt legmagasabb rangú főtanácsnok, aki valamely főtanácsnok távolléte vagy akadályoztatása esetén megteszi a szükséges intézkedéseket.

Forrás A Bíróság eljárási szabályzata

<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/txt5.pdf>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

első olvasat

Angol **first reading**
Francia **première lecture**
Olasz **prima lettura**
Spanyol **primera lectura**

Definíció Jogalkotási szövegtervezetről tartott első konzultáció.
Forrás

http://www.othonunkeuropa.hu/?q=eu_hogyanmukodik
Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kulturák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

elsőbbséget élvező kérdés

Angol **priority question**
Francia **question prioritaire**

Olasz **interrogazione prioritaria**
Spanyol **pregunta prioritaria**

Definíció Az Európai Parlamentben feltett írásbeli kérdés, amely azonnali választ igényel, mert ahhoz alapos kutatás nem szükséges.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

elsőbbséget nem élvező kérdés

Angol **non-priority question**
Francia **question non prioritaire**
Olasz **interrogazione non prioritaria**
Spanyol **pregunta no prioritaria**

Definíció Az Európai Parlamentben feltett, általában alapos kutatást igénylő írásbeli kérdés.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

elsődleges jog

Angol **primary legislation**
Francia **droit primaire**
Olasz **diritto primario**
Spanyol **derecho primario**

Definíció A közösségi jog elsődleges forrása, amely az alapszerződéseket és az azokat módosító további szerződéseket, valamint a Közösség tagállamai között létrejött egyéb nemzetközi szerződéseket foglalja magába.

Forrás
http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=15

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Elsőfokú Bíróság

Angol **Court of First Instance**
Francia **Tribunal de première instance**
Olasz **Tribunale di primo grado**
Spanyol **Tribunal de Primera Instancia**

Definíció Az Európai Bíróság mellett működő bíróság, amely hatáskörrel rendelkezik, hogy természetes vagy jogi személyek által indított egyes keresetfajták tekintetében első fokon eljárjon, ezáltal tehermentesítve a Bíróságot.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124eumine.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

eltérés

Angol **derogation**
Francia **dérogation**
Olasz **deroga**
Spanyol **excepción**

Definíció Egy rendelet vagy irányelv rendelkezéseinek alkalmazása alóli ideiglenes felmentés.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124eumine.aspx>
Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

eltéréssel nem rendelkező tagállam

Angol **Member States without a derogation**
Francia **État membre ne faisant pas l'objet d'une dérogation**
Olasz **Stato membro senza deroga**
Spanyol **Estado miembro no acogido a una excepción**

Definíció Státusz, amelyet akkor kap egy tagállam, ha valamely rendelkezést kötelezően alkalmaznia kell, vagyis annak alkalmazása alól felmentést nem kap.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

eltéréssel rendelkező tagállam

Angol **Member State with a derogation**
Francia **État membre faisant l'objet d'une dérogation**
Olasz **Stato membro con deroga**
Spanyol **Estado miembro acogido a una excepción**

Definíció Státusz, amelyet akkor kap egy tagállam, ha valamely rendelkezés alkalmazása alól felmentést kap.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

EMR-megállapodás

Angol **EMS Agreement**
Francia **accord du SME**
Olasz **Accordo SME**
Spanyol **Acuerdo del SME**

Definíció Az Európai Gazdasági Közösség tagállamainak központi bankjai között 1979. március 13-án kötött, az európai monetáris rendszer működési eljárásainak megállapításáról szóló megállapodás.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

energetikai munkacsoport

Angol **Working Party on Energy; WP on Energy**
Francia **Groupe "Énergie"**
Olasz **Gruppo "Energia"**
Spanyol **Grupo "Energia"**

Definíció A Tanács energiaüggyekkel foglalkozó előkészítő szerve.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005. alapján

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

energiaadó-irányelv

Angol Energy Taxation Directive

Francia directive sur la taxation de l'énergie

Olasz direttiva sulla tassazione dei prodotti energetici

Spanyol Directiva sobre fiscalidad de la energía

Definíció A Tanács 2003/96/EK irányelve (2003. október 27.) az energiatermékek és a villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről

Forrás A Tanács 2003/96/EK irányelve (2003. október 27.) az energiatermékek és a villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

energiapolitikai cselekvési terv

Angol Energy Action Plan

Francia plan d'action dans le domaine de l'énergie

Olasz piano d'azione in materia di energia

Spanyol Plan de Acción Energético

Definíció Az energiapolitika stratégiai felülvizsgálata részeként az Európai Tanács tavaszi ülése számára elkészített cselekvési terv, amely figyelemmel kíséri az előrehaladást, és meghatározza az energiapolitika különböző dimenzióival kapcsolatos új kihívásokat és válaszokat.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006DC0105:HU:HTML>

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

energiapolitikai stratégiai felülvizsgálat

Angol Strategic Energy Review

Francia analyse stratégique de la politique énergétique

Olasz analisi strategica della politica energetica

Spanyol Revisión Estratégica del Sector de la Energía

Definíció Az európai energiapolitika rendszeres időközönkénti naprakészé tétele, amely egy leltárból, valamint az Európai Tanács tavaszi ülése számára készített olyan cselekvési tervből áll, amely figyelemmel kíséri az előrehaladást, és meghatározza az energiapolitika különböző dimenzióival kapcsolatos új kihívásokat és válaszokat.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52006DC0105:HU:HTML>

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökség

Angol Agency for the Cooperation of Energy Regulators

Francia Agence de coopération des régulateurs de l'énergie

Olasz Agenzia per la cooperazione fra i regolatori nazionali dell'energia

Spanyol Agencia de Cooperación de los Reguladores de la Energía

Definíció A villamos energia és a földgáz belső piacának szabályozására létrehozandó európai ügynökség, amely kiegészítene a szabályozó hatóságok által nemzeti szinten ellátott szabályozási feladatokat.

Forrás Javaslat: az Európai parlament és a Tanács rendelete az Energiaszabályozói Együttműködési Ügynökség létrehozásáról

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

engedélyezésre jogosult tisztviselő

Angol authorising officer

Francia ordonnateur

Olasz ordinatore

Spanyol ordenador de pagos

Definíció Az uniós költségvetés végrehajtásánál olyan tisztviselő, aki felelős a bevételeknek és a kiadásoknak a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvével összhangban történő végrehajtásáért és annak biztosításáért, hogy a jogszerűség és a szabályosság követelményei teljesülnek.

Forrás A Bizottság 2343/2002/EK, Euratom rendelete (2002. november 19.) az Európai Közösségek általános költségvetésére alkalmazandó költségvetési rendeletről szóló 1605/2002/EK, Euratom tanácsi rendelet 185. cikkében említett szervekre vonatkozó költségvetési keretrendeletéről

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

EPSCO; EPSCO-Tanács; Foglalkoztatási, Szociálpolitikai, Egészségügyi és Fogyasztásügyi Tanács

Angol EPSCO; EPSCO Council; Employment, Social Policy, Health and Consumer Affairs Council

Francia EPSCO; Conseil EPSCO; Conseil "Emploi, politique sociale, santé et consommateurs"

Olasz EPSCO; Consiglio EPSCO; Consiglio "Occupazione, politica sociale, salute e consumatori"

Spanyol EPSCO; Consejo de Empleo, Política Social, Sanidad y Consumidores

Definíció A Tanács kilene formációjának egyike, amely a tagállamok foglalkoztatásért, szociálpolitikáért, egészségügyért és fogyasztási ügyekért felelős minisztereiből áll.

Forrás <http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=411&lang=HU>

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

ERA-NET program

Angol ERA-NET scheme

Francia programme ERA-NET

Olasz piano ERA-NET

Spanyol programa ERA-NET

Definíció Az Európai Kutatási Térség programja, amely egy alulról felfelé építkező együttműködés, amelyet a minisztériumokban vagy a kutatási alapokat kezelő szervezetek által kezelt dolgozó nemzeti vagy regionális programok előkészítői, menedzserei a tudomány és technológia bármely területén kezdeményezhetnek.

Forrás <http://www.eu-ist.hu/gkp/cra/>

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

Erasmus Program

Angol Erasmus Programme
Francia programme Erasmus
Olasz programma Erasmus
Spanyol Programa Erasmus

Definíció Uniósi felsőoktatási program, amelyet az oktatás minőségének javítására hoztak létre az oktatói és hallgatói mobilitás elősegítésére.

Forrás
<http://teo.elte.hu/nko/Erasmus/erasmus%20program.html>

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Eredeti személyazonosító és úti okmányok nyilvántartása; PRADO

Angol Public Register of Authentic Identity and Travel Documents Online; PRADO
Francia Registre public en ligne de documents d'identité et de voyage; PRADO
Olasz Registro pubblico online dei documenti di identità e di viaggio autentici; PRADO
Spanyol Registro Público de Documentos Auténticos de Identidad y de Viaje en Red; PRADO

Definíció Olyan többnyelvű nyilvános oldal, amely eredeti személyazonosító és úti okmányok, vízumok és bélyegzőlenyomatok biztonsági jellemzőire vonatkozóan tartalmaz információkat.

Forrás Az Európai Unió Tanácsának ismeretterjesztő prospektusa az eredeti személyazonosító és úti okmányok nyilvántartásáról

Referencia Az Európai Unió Tanácsának ismeretterjesztő prospektusa az eredeti személyazonosító és úti okmányok nyilvántartásáról

értékpapírosítás-munkacsoport

Angol Working Group on Securitisation
Francia groupe de travail sur la titrisation
Olasz Working Group on Securitisation
Spanyol Grupo de Trabajo sobre Titulización

Definíció Az Európai Pénzügyi Piaci Jogátcsoport szakosított munkacsoportja.

Forrás <http://www.efmlg.org/>

Referencia Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

értesítés

Angol notification
Francia notification
Olasz notifica
Spanyol notificación

Definíció Olyan okmány, amely valamely tagállam és valamely intézmény közötti hivatalos tájékoztatási célt szolgál.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

értesítési eljárás

Angol notification procedure
Francia procédure de notification
Olasz procedura di notifica
Spanyol procedimiento de notificación

Definíció A schengeni információs rendszer keretében lefolytatott eljárás, amelynek révén a tagállamok tájékoztatják vagy figyelmeztetik egymást.

Forrás 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

eseti küldöttség

Angol ad hoc delegation
Francia délégation ad hoc
Olasz delegazione ad hoc
Spanyol delegación ad hoc

Definíció Az Európai Parlament által ideiglenesen felállított küldöttség.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

ESFRI; Kutatási Infrastruktúrák Európai Stratégiai Fóruma

Angol ESFRI; European Strategy Forum on Research Infrastructures
Francia ESFRI; Forum stratégique européen pour les infrastructures de recherche
Olasz ESFRI; Forum strategico europeo sulle infrastrutture di ricerca
Spanyol ESFRI; Foro Estratégico Europeo sobre Infraestructuras de Investigación

Definíció A tagállamok kutatásért felelős miniszterei által kinevezett képviselőkkel, valamint a Bizottság egy képviselőjéből álló szakértői fórum.

Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 1982/2006/EK határozata (2006. december 18.) az Európai Közösség kutatási, technológiafejlesztési és demonstrációs tevékenységekre vonatkozó hétéves keretprogramjáról (2007–2013)

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM(2007)0519 végleges

észrevételek

Angol observations
Francia observations
Olasz osservazioni
Spanyol observaciones

Definíció Az Európai Bíróság előtti írásbeli eljárás egyik eszköze.

Forrás
<http://curia.europa.eu/hu/institui/txtodcf/txtsenvigneur/statut.pdf>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

e-Tartalom program

Angol **eContent programme**
Francia **programme eContent**
Olasz **programma eContent**
Spanyol **programa eContent**

Definíció Unió program, amelynek célja az elektronikus (digitális) tartalom előállításának, felhasználásának és terjesztésének elősegítése.

Forrás <http://hitek.prim.hu/cikk/30059/>

Referencia Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

EUPOL misszió; az Európai Unió rendőri missziója

Angol **EUPOL mission; EU Police Mission; European Union Police Mission**
Francia **mission EUPOL; mission de police de l'Union européenne**
Olasz **missione EUPOL; missione di polizia dell'Unione europea**
Spanyol **misión EUPOL; Misión de Policía de la Unión Europea**

Definíció Harmadik országba indított uniós misszió, amelynek célja az adott országban a rendőrségi ágazat támogatásához, működő polgári rendőrségi struktúrák kialakításához való hozzájárulás.

Forrás A Tanács 2007/369/KKBP együttes fellépése (2007. május 30.) az Európai Unió afganisztáni rendfenntartó missziójának (EUPOL AFGANISTAN) felállításáról

Referencia Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

euro

Angol **euro**
Francia **euro**
Olasz **euro**
Spanyol **euro**

Definíció Az európai közös valuta neve.

Forrás A Tanács 1103/97/EK rendelete az euro bevezetésével kapcsolatos egyes rendelkezésekről (31997R1103)

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Euro Velo-City konferencia

Angol **Euro Velo-City conference**
Francia **conférence Euro-Velo-City**
Olasz **conferenza Euro-Velo-City**
Spanyol **Conferencia sobre "Ciudades para Eurobicicleta"**

Definíció Évente megrendezett nemzetközi jelentőségű kerékpáros tervezési konferencia-sorozat, amelynek célja, hogy ösztönözze a kerékpározásnak a mindennapi közlekedés és rekreáció részévé való válását.

Forrás <http://www.integratorforum.hu/content/view/1470/69/>

Referencia Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: A határokon átnyúló kerékpáros közlekedés ösztönzése

eurobankjegy

Angol **Euro note**
Francia **billet en euros**
Olasz **banconota in euro**
Spanyol **billete de euro**

Definíció Az egységes valuta papírpénze, amelyen az euroövezet minden egyes országában ugyanaz a mintázat található és amelynek kibocsátása az Európai Központi Bank kizárólagos joga.

Forrás http://ec.europa.eu/economy_finance/the_euro/the_euro6474_hu.htm

Referencia Európa 12 leckében

Eurobarometer

Angol **Eurobarometer**
Francia **Eurobaromètre**
Olasz **Eurobarometro**
Spanyol **Eurobarómetro**

Definíció A Bizottság 1973 óta működő szolgálata, amelynek feladata, hogy a tagállamokban és a tagjelölt országokban felmérje és elemezze a közvélemény alakulását.

Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm

Referencia A Bizottság szervezeti egységeinek munkadokumentuma - az Európai parlament és a Tanács határozatjavaslata a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évről (2010) - A hatásvizsgálat összefoglalója

eurocsoport

Angol **Eurogroup**
Francia **eurogroupe**
Olasz **Eurogruppo**
Spanyol **Eurogrupo**

Definíció Az euroövezet országainak pénzügyminisztereiből álló informális testület, amelynek célja a gazdaságpolitikák jobb összehangolása, az euroövezeti országok költségvetési és monetáris politikájának figyelemmel kísérése, és az euro képviselte a nemzetközi monetáris fórumokon.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

euroérme

Angol **Euro coin**
Francia **pièce en euros**
Olasz **moneta in euro**
Spanyol **moneda de euro**

Definíció Az egységes valuta fém pénze, amelynek egyik oldala az euroövezet minden tagállamában egységes, a másik oldala pedig országspecifikus.

Forrás http://ec.europa.eu/economy_finance/the_euro/the_euro6474_hu.htm

Referencia Európa 12 leckében

euromediterrán szabadkereskedelmi térség

Angol **Euro-Mediterranean free trade area**
Francia **zone de libre-échange euro-méditerranéenne**
Olasz **area euro-mediterranea di libero scambio**

Spanyol zona de libre comercio euromediterránea

Definíció Az euromediterrán partnerség tervezett gazdasági térsége, amelyben az európai uniós és a mediterrán országok között szabadkereskedelem jön létre 2010-ig.
Forrás Európa 12 leckében
Referencia Európa 12 leckében

euromediterrán társulási megállapodás

Angol Euro-Mediterranean association agreement
Francia accord d'association euroméditerranéen
Olasz accordo di associazione euromediterranea
Spanyol acuerdo euromediterráneo de asociación

Definíció Kölcsönös jogok és kötelezettségek, közös fellépés és különleges eljárások által jellemzett társulást létrehozó megállapodás, amelyet a Közösség a Földközi-tenger térségének valamely államával köt meg.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata alapján

Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

euroövezet

Angol euro area
Francia zone euro
Olasz zona euro
Spanyol zona del euro

Definíció Az Európai Unió azon tagállamainak térsége, amelyek az euró törvényes fizetőeszközüln használják.

Forrás <http://www.ecb.int/euro/intro/html/map.hu.html>
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

euroövezeti NKB

Angol euro area NCB
Francia BCN de la zone euro
Olasz BCN dell'area dell'euro
Spanyol BCN de la zona del euro

Definíció Olyan tagállam nemzeti központi bankja, amely bevezette az eurót.

Forrás Az Európai Központi Bank iránymutatása (2008. június 20.) az Európai Központi Bank devizatartalékokat megtestesítő eszközeinek nemzeti központi bankok általi kezeléséről, valamint az ilyen eszközöket érintő műveletek jogi dokumentációjáról (átdolgozás)

Referencia Az Európai Központi Bank iránymutatása (2008. június 20.) az Európai Központi Bank devizatartalékokat megtestesítő eszközeinek nemzeti központi bankok általi kezeléséről, valamint az ilyen eszközöket érintő műveletek jogi dokumentációjáról (átdolgozás)

EUROPA honlap, EUROPA portál

Angol EUROPA website
Francia site EUROPA
Olasz sito web EUROPA
Spanyol portal EUROPA

Definíció Az Európai Unió hivatalos honlapja, melyen számos hasznos, rendszeresen frissített információ olvasható az

Európai Közösségről, és amely minden hivatalos uniós nyelven hozzáférhető.

Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm

Referencia A Bizottság ajánlása (2008. március 31.) a szolgáltatások nyújtásának keretében a munkavállalók kiküldetése terén a megerősített igazgatási együttműködésről

Európai Adatvédelmi Biztos

Angol European Data Protection Supervisor; EDPS
Francia contrôleur européen de la protection des données; CEPD
Olasz Garante europeo della protezione dei dati; GEPI
Spanyol Supervisor Europeo de Protección de Datos; SEPD

Definíció Uniósi tisztség, amelynek célja, hogy biztosítsa, hogy a személyes adatok feldolgozása során az összes uniós intézmény és szerv tiszteletben tartja az emberek jogát magánéletük tiszteletben tartásához.

Forrás http://europa.eu/institutions/others/edps/index_hu.htm

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Európai Atomenergia-közösség;

Euratom

Angol European Atomic Energy Community; Euratom
Francia Communauté européenne de l'énergie atomique; Euratom
Olasz Comunità europea dell'energia atomica; Euratom
Spanyol Comunidad Europea de la Energía Atómica; Euratom

Definíció Az Európai Közösségeket alkotó három integrációs szervezet egyike, amelyet 1957-ben a Római Szerződés hozott létre.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai Beruházási Alap

Angol European Investment Fund
Francia Fonds européen d'investissement
Olasz Fondo europeo per gli investimenti
Spanyol Fondo Europeo de Inversiones

Definíció Pénzügyi alap, amely kockázati tőkét biztosít a kis- és középvállalkozásoknak, különösen az új cégeknek és technológia-központú vállalkozásoknak, emellett garanciákat nyújt pénzügyintézeteknek (például bankoknak) ez utóbbiak kis- és középvállalkozásoknak nyújtott hitelek fedezésére.

Forrás http://europa.eu/institutions/financial/eif/index_hu.htm

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Európai Beruházási Bank

Angol European Investment Bank
Francia Banque européenne d'investissement
Olasz Banca europea per gli investimenti
Spanyol Banco Europeo de Inversiones

Definíció Az Európai Unió hosszú távú hitelekkel foglalkozó bankja, melynek feladata, hogy hitelt nyújtson azoknak a

magán- vagy közszféra keretében induló projekteknek, amelyek közös európai érdekeket szolgálnak.
Forrás http://europa.eu/institutions/financial/cib/index_hu.htm
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai Betegségmegelőzési és Járványvédelmi Központ

Angol European Centre for Disease Prevention and Control
Francia Centre européen de prévention et de contrôle des maladies
Olasz Centro europeo per la prevenzione e il controllo delle malattie
Spanyol Centro Europeo para la Prevención y el Control de las Enfermedades

Definíció Európai ügynökség, amelynek feladata Európa fertőző betegségeivel – többek között influenza, SARS és HIV/AIDS – szembeni védelmi képességének fejlesztése.

Forrás
http://europa.eu/agencies/community_agencies/ecdc/index_hu.htm

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Európai Bizottság; Bizottság

Angol European Commission; Commission
Francia Commission européenne; Commission
Olasz Commissione europea; Commissione
Spanyol Comisión; Comisión Europea

Definíció Az EU egyik intézménye, melynek feladata, hogy javaslatokat tegyen új jogszabályok megalkotására, végrehajtsa a Miniszterek Tanácsa által hozott döntéseket és figyeljen arra, hogy a tagországok betartsák a közös szabályozásokat. A Bizottság az EU javaslattevő, döntéshozó, végrehajtó, ellenőrző intézménye, végrehajtó és jogalkotó hatáskörrel csak korlátozottan rendelkezik.

Forrás
http://www.euvoanl.hu/index.php?op=tenyek_intezmenyrendszer&id=31

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai Csaláselleni Hivatal; OLAF

Angol European Antifraud Office; OLAF
Francia Office européen de lutte antifraude; OLAF
Olasz Ufficio europeo per la lotta antifrode; OLAF
Spanyol Oficina Europea de Lucha contra el Fraude; OLAF

Definíció A Bizottsághoz tartozó szerv, melynek feladata az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelme, a csalás, korrupció és egyéb szabálytalanságok, köztük az európai intézményeken belüli hivatali kötelességmulasztás elleni küzdelem.

Forrás http://ec.europa.eu/anti_fraud/index_hu.html
Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kulturák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

európai egészségbiztosítási kártya

Angol European health insurance card
Francia carte européenne d'assurance maladie
Olasz tessera sanitaria europea
Spanyol tarjeta europea de seguro de enfermedad

Definíció Az EU-n belül utazó európai polgár számára a nemzeti hatóság által kiállítható kártya, amely segít az orvosi költségek fedezésében, ha az adott személy külföldi tartózkodása alatt megbetegedne.

Forrás Európa 12 leckében
Referencia Európa 12 leckében

Európai Élelmiszer-biztonsági Hatóság; EFSA

Angol European Food Safety Authority; EFSA
Francia Autorité européenne de sécurité des aliments; EFSA
Olasz Autorità europea per la sicurezza alimentare; EFSA
Spanyol Autoridad Europea de Seguridad Alimentaria; EFSA

Definíció Uniósi ügynökség, amely független tudományos tanácsadást nyújt minden olyan kérdésben, amely közvetlen vagy közvetett hatást gyakorol az élelmiszer-biztonságra, az állat-egészségügyre, állatvédelmi és növényvédelmi kérdéseket is beleértve.

Forrás
http://europa.eu/agencies/community_agencies/efsa/index_hu.htm

Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

európai elfogatóparancs

Angol European arrest warrant; EAW
Francia mandat d'arrêt européen; MAE
Olasz mandato di arresto europeo; MAE
Spanyol orden de detención europea

Definíció Uniósi igazságszolgáltatási intézkedés, mely szerint az Unió bármely országában fogva tartott gyanúsítottat gyorsan és egyszerűen bíróság elé lehet állítani abban az államban, ahol az adott bűncselekményt elkövetették.

Forrás
http://ec.europa.eu/justice_home/key_issues/european_arrest_warrant/eaw_1204_hu.pdf

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Európai Energiaellátási Megfigyelőközpont

Angol European Energy Observatory
Francia observatoire européen de l'énergie
Olasz Osservatorio europeo dell'energia
Spanyol Observatorio Europeo de la Energía

Definíció Tervezett uniósi ügynökség, amely kezdetben az EU energiafelhasználását kísérni figyelemmel, ám szakértők szerint egy esetleges európai energia-elosztóközpont előfutára is lehet.

Forrás http://www.mfa.gov.hu/NR/rdonlyres/DACFB349-5878-4B89-9B07-48883865C6F6/0/060801_62.rtf
Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

európai energiapolitika

Angol Energy Policy for Europe

Francia politique énergétique pour l'Europe

Olasz Politica energetica per l'Europa

Spanyol política energética para Europa

Definíció Uniósi politika, amelynek három alapvető

kiindulópontja van: az éghajlatváltozás leküzdése, az EU kiszolgáltatottságának csökkentése a behozott szénhidrogének tekintetében, valamint a munkahelyteremtés és a gazdasági növekedés ösztönzése; mindez elérhető áron megvalósuló, biztonságos energiellátás mellett.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0001:FIN:HU:PDF>

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

európai év

Angol European Year

Francia Année européenne

Olasz Anno europeo

Spanyol Año europeo

Definíció Az EU vagy az Európa Tanács évente-kétévente európai évnék nyilvánít egy adott évet annak érdekében, hogy kiemelkedően fontos európai témákra hívja fel az emberek figyelmét.

Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm

Referencia 30/2006/EK közös állásponrt a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

Európai Fejlesztési Alap; EFA

Angol European Development Fund; EDF

Francia Fonds européen de développement; FED

Olasz Fondo europeo di sviluppo; FES

Spanyol Fondo Europeo de Desarrollo; FED

Definíció Uniósi pénzügyi alap, amelyből az EU a társult fejlődő országokat támogatja a következő célok elérése érdekében: termelő és szociális beruházás, műszaki együttműködés, a fejlődő országok külföldi értékesítésének elősegítése, szükség esetén segélyezés.

Forrás <http://www.eutanfolyam.hu/index.php?mod=dinamikus&page=lexikon&b=c>

Referencia A Számvévszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

európai fogyasztói cselekvesi program

Angol European consumer action programme

Francia programme d'action communautaire dans le

domaine de la protection des consommateurs

Olasz programma d'azione comunitario per i consumatori

Spanyol programa de acción europea dedicado a los consumidores

Definíció Uniósi cselekvesi program az európai fogyasztók érdekeinek védelmében.

Forrás Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

európai fogyasztóvédelmi jog

Angol European consumer law

Francia droit européen de la consommation

Olasz diritto europeo riguardante i consumatori

Spanyol legislación europea en materia de protección de los consumidores

Definíció Az európai jog azon ága, amely a fogyasztóvédelem szabályozásával foglalkozik.

Forrás http://ec.europa.eu/youreurope/nav/hu/citizens/services/eu-guide/enforcing-rights/index_hu.html

Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

európai fogyasztóvédelmi központok hálózata; ECC-Net

Angol European Consumer Centres Network; ECC-Net

Francia réseau des centres européens des consommateurs;

réseau des CEC

Olasz Rete dei Centri europei dei consumatori; ECC-Net

Spanyol Red de Centros Europeos del Consumidor; red CEC

Definíció Uniósi hálózat, amelyet az EU az uniós tagállamokkal közösen hozott létre annak érdekében, hogy azoknak a vállalkozások és fogyasztók között felmerülő vitáknak a rendezésében segítsen, melyek a fogyasztó által más tagállamokból személyesen vagy távértékesítés (rökönt internetes vásárlás) révén beszerzett áruk és szolgáltatások megvásárlása kapcsán merülnek fel.

Forrás http://ec.europa.eu/youreurope/business/business-support/eu/index_hu.htm

Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

Európai Földhivatali Információs Szolgáltatás; EULIS

Angol European Land Information Service; EULIS

Francia Service européen d'information foncière; EULIS

Olasz European Land Information Service; EULIS

Spanyol Servicio Europeo de Información Territorial; EULIS

Definíció Európai program, amelynek célja annak biztosítása, hogy az európai földügyi és ingatlaninformációk egyszerűen és az egész világon elérhetők legyenek, ezzel erősítve az egységes európai ingatlanpiacot.

Forrás http://www.foldhivatal.hu/index.php?option=com_content&task=view&id=116&Itemid=102

Referencia Fehér könyv az EU jelzőhitelet-piacának integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

Angol European Economic and Social Committee
Francia Comité économique et social européen
Olasz Comitato economico e sociale europeo
Spanyol Comité Económico y Social Europeo

Definíció A Római Szerződés értelmében 1957-ben létrehozott európai uniós tanácsadó testület, amely a munkavállalókat, a szakszervezeteket, a gazdálkodókat, a fogyasztókat és egyéb érdekvelmi csoportokat képviseli.

Forrás
http://europa.eu/institutions/consultative/eesc/index_hu.htm

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai Gazdasági Közösség

Angol European Economic Community
Francia Communauté économique européenne
Olasz Comunità economica europea
Spanyol Comunidad Económica Europea

Definíció A Római Szerződés aláírásával 1957-ben létrehozott integrációs szervezet, amelynek nevét a Maastrichti Szerződés Európai Közösségre módosította.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai Gazdasági Térség

Angol European Economic Area
Francia Espace économique européen
Olasz Spazio economico europeo
Spanyol Espacio Económico Europeo

Definíció Európai térség, amely az Európai Unióból, valamint Izlandból, Liechtensteinből és Norvégiából áll, és amelyen belül ez utóbbiak számára lehetővé vált, hogy ellhessenek az EU közös piaca által nyújtott előnyökkel anélkül, hogy az EU-tagsággal járó kötelezettségek és kiváltságok teljes köre vonatkozna rájuk.

Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai Gyógyszerértékelő Ügynökség; Európai Gyógyszerügynökség; EMEA

Angol European Agency for the Evaluation of Medicinal Products; European Medicines Agency; EMEA
Francia Agence européenne pour l'évaluation des médicaments; Agence européenne des médicaments; EMEA
Olasz Agenzia europea di valutazione dei medicinali; Agenzia europea per i medicinali; EMEA
Spanyol Agencia Europea de Medicamentos; Agencia de Medicamentos; EMEA

Definíció Európai ügynökség, amelynek feladata az egészség védelme és előmozdítása a köz- és állategészségügy területén az emberi, illetve állatgyógyászati felhasználásra szánt gyógyszerek értékelése és felügyelete által.

Forrás

http://infosarok.hu/kategoriak/politika_tarsadalom_kozelet/eu_ropai_unio/kozossagi_ugynokssegek/index.html

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Európai Halászati Alap

Angol European Fisheries Fund
Francia Fonds européen pour la pêche
Olasz Fondo europeo per la pesca
Spanyol Fondo Europeo de la Pesca

Definíció Európai pénzügyi alap, amely a halászati ágazat számára nyújt támogatást.

Forrás <http://eu-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&lng1=en,hu&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=431542:cs&page=1&hwords=European+Fisheries+Fund%7E>

Referencia Tervezett napirend - Az Állandó Képviselők Bizottságának (I. rész) 2135. ülése, 2006. április 7., péntek (10.15)

európai himnusz; az EU himnusz

Angol European anthem; EU anthem
Francia Hymne européen
Olasz inno europeo
Spanyol himno europeo; himno de la UE

Definíció Az Európai Unió egyik szimbóluma, amelynek Beethoven Örömdíját választották.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

európai identitás

Angol European identity
Francia identité de l'Europe
Olasz identità dell'Europa
Spanyol identidad europea

Definíció Közös kulturális, politikai és gazdasági értékrenden alapuló Európa-tudat.

Forrás Dér Aladár: Az európai identitás elméleti alapjai, in: Review of Political Science (Politikatudományi Szemle), issue: 1/2005, 125-150. o. felhasználásával.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

európai ifjúsági paktum

Angol European Youth Pact
Francia Pacte européen pour la jeunesse
Olasz patto europeo per la gioventù
Spanyol Pacto Europeo para la Juventud

Definíció Az európai fiatalok érdekében és számára egy, a lisszaboni stratégiába egészében illeszkedő politikai és intézkedési csomag, amelynek célja, hogy javítsa az európai fiatalok oktatását, képzését, mobilitását, valamint szakmai és társadalmi beilleszkedését, megkönnyítve a munka és a család összeegyeztetését.

Forrás
http://ue.eu.int/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/HU/ec/84345.pdf

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14.,
elnökségi következtetések

Európai Igazságügyi Együttműködési Egység; Eurojust

Angol European Judicial Cooperation Unit; Eurojust

Francia Unité européenne de coopération judiciaire;
Eurojust

Olasz Unità europea di cooperazione giudiziaria; Eurojust
Spanyol Unidad Europea de Cooperación Judicial; Eurojust

Definíció A büntetőügyekben folytatott együttműködés terén a
tagállamok közötti együttműködést és információcserét
ösztönző kormányközi egység.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-
ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai
Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt
változata

Európai Igazságügyi Hálózat

Angol European Judicial Network

Francia Réseau judiciaire européen

Olasz Rete giudiziaria europea

Spanyol Red Judicial Europea

Definíció Olyan hálózat, amely a tagállamok igazságügyi, illetve
közigazgatási szerveinek képviselőiből áll, akik információ-
és tapasztalatsere, továbbá a tagállamok közötti
együttműködés polgári és kereskedelmi jogi területen való
megerősítése céljából évente több alkalommal üléseznek.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-
ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai
Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt
változata

Európai Innovációs és Technológiai Intézet; EIT

Angol European Institute of Innovation and Technology;
EIT

Francia Institut européen d'innovation et de technologie;
IET

Olasz Istituto europeo di innovazione e tecnologia; IET
Spanyol Instituto Europeo de Innovación y Tecnología; IET

Definíció Európai ügynökség, melynek célja, hogy Európa
oktatási, fejlesztési és tudományos területeit összehangolva
növelje az EU innovatív képességét.

Forrás
http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes_&kerdes_valasz_id=1387

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14.,
elnökségi következtetések

európai integráció; európai integrációs folyamat

Angol European integration; process of European
integration

Francia intégration européenne; processus d'intégration
européenne

Olasz integrazione europea; processo di integrazione
europea

Spanyol integración europea; proceso de integración europea

Definíció Az európai országok azon sajátos folyamata,
amelynek során több nemzetgazdaság "összenő", a közöttük
lévő különbség mindinkább eltűnik, az egymás közti
gazdasági (majd később egyéb) kapcsolatok is mindinkább
közelítik az országon belüli kapcsolatok sajátosságait.

Forrás

<http://www.eutanfolyam.hu/index.php?mod=dinamikus&page=lexikon&b=i>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai
Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt
változata

európai képesítési keretrendszer

Angol European Qualifications Framework

Francia cadre européen des qualifications

Olasz quadro europeo per le qualifiche

Spanyol Marco Europeo de Calificaciones

Definíció Uniói oktatási keretrendszer, amely a legkülönbözőbb
nemzeti és ágazati képesítési rendszerek és képesítési
keretrendszerek közötti átjárhatóságot biztosítja azáltal, hogy
a nemzeti képesítéseket jobban össze lehet hasonlítani
Európa-szerte.

Forrás <http://www.okm.gov.hu/main.php?folderID=1139>

Referencia Az Európai Unió és Új-Zéland közötti
kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes
nyilatkozat

európai kerékpárút-hálózat

Angol European Network of Cycle Routes

Francia réseau européen de voies cyclables

Olasz rete di percorsi per ciclisti a livello europeo

Spanyol red europea de pistas para ciclistas

Definíció Az Európai Kerékpárszövetség terve 12 hosszú távú,
egész Európát átszelő kerékpárút kialakítására.

Forrás <http://hu.wikipedia.org/wiki/EuroVelo>

Referencia Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény
– Tárgy: A határokon átnyúló kerékpáros közlekedés
ösztönzése

Európai Kezdeményezés a Demokráciáért és az Emberi Jogokért; EIDHR

Angol European Initiative for Democracy and Human
Rights

Francia Initiative européenne pour la démocratie et les
Droits de l'homme

Olasz Iniziativa europea per la democrazia e i diritti
dell'uomo

Spanyol Iniciativa Europea para la Democracia y los
Derechos Humanos

Definíció Európai program, amelynek célja az emberi jogok és a
demokrácia világszerte való ösztönzése és támogatása.

Forrás

http://ec.europa.eu/europeaid/where/worldwide/eidhr/index_en.htm

Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok
helyezete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU
emberi jogi politikájáról

európai kisvállalkozói intézkedéscsomag

Angol Small Business Act

Francia **Small Business Act; initiative relative aux PME**
Olasz **Small Business Act per l'Europa**
Spangol **Ley de la Pequeña Empresa para Europa; Iniciativa en favor de las pequeñas empresas; Ley de la Pequeña Empresa; Iniciativa SBA**

Definíció Uniósi jogszabály, amely a vállalkozásokkal kapcsolatos általános politikai megközelítést kívánja javítani, és a "Gondolkozz előbb kicsiben!" elv rögzítésére törekszik a szabályozástól a közszolgáltatásokig. A kezdeményezés továbbá a kis- és középvállalkozások (kkv-k) fejlődését hátráltató, még fennálló nehézségek kezeléséhez nyújtott segítségen keresztül segíti a kkv-k növekedését.

Forrás

http://www.euroinfo.hu/europaserver/index.php?option=com_content&task=blogcategory&id=13&Itemid=99

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

európai közös vállalkozás

Angol **European Joint Undertaking**
Francia **Entreprise commune européenne**
Olasz **impresa comune europea**
Spangol **Empresa Común Europea**

Definíció Kutatás-fejlesztési projekt megvalósítása érdekében az EU, a tagállamok és harmadik országok bevonásával hosszú távra létrehozott vállalkozás.

Forrás 2007/198/Euratom: A Tanács határozata (2007. március 27.) a Fűzősenergia-fejlesztési és ITER Európai Közös Vállalkozás létrehozásáról és részére kedvezmények nyújtásáról

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153)/COM/2007/0519 végleges

Európai Közösség; Közösség; EK

Angol **European Community; Community; EC**
Francia **Communauté européenne; Communauté; CE**
Olasz **Comunità europea; Comunità; CE**
Spangol **Comunidad Europea; Comunidad; CE**

Definíció Az Európai Gazdasági Közösségnek a Maastrichti Szerződés óta használatos elnevezése. A három Európai Közösség (Európai Szén- és Acélközösség, Európai Atomenergia-közösség és Európai Gazdasági Közösség) egyike.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai Közösségek

Angol **European Communities**
Francia **Communautés européennes**
Olasz **Comunità europee**
Spangol **Comunidades Europeas**

Definíció Három, önálló jogalánysággal, de közös intézményrendszerrel rendelkező szervezet, amely az Európai Szén- és Acélközösséget, az Európai Gazdasági Közösséget és az Európai Atomenergia-közösséget foglalja magában.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai Központi Bank

Angol **European Central Bank**
Francia **Banque centrale européenne**
Olasz **Banca centrale europea**
Spangol **Banco Central Europeo**

Definíció Az EU központi bankja, amely az euro menedzselésére és stabilitásának megőrzésére létrejött jegybank.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005. alapján

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai Kutatási Tanács

Angol **European Research Council**
Francia **Conseil européen de la recherche**
Olasz **Consiglio europeo della ricerca**
Spangol **Consejo Europeo de Investigación**

Definíció A 7. kutatási keretprogram részeként megalakult szervezet, melynek feladata az Európa legkiválóbb és legmerészebb elméi által végzett üttörő jellegű kutatások támogatása.

Forrás http://ec.europa.eu/news/science/070227_1_hu.htm
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Európai Kutatási Térség

Angol **European Research Area**
Francia **Espace européen de la recherche**
Olasz **spazio europeo della ricerca**
Spangol **Espacio Europeo de Investigación**

Definíció Egységes kutatási struktúra, amely egy, a kutatás terén tett erőfeszítések uniós szinten történő megszervezését és élénkítését, valamint azok nemzeti és nemzetközi kezdeményezésekkel való összehangolását lehetővé tevő platform.

Forrás http://ec.europa.eu/research/leaflets/enlargement/page_54_hu.html

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

európai kutatáspolitiká

Angol **European research policy**
Francia **politique européenne de la recherche**
Olasz **politica europea di ricerca**
Spangol **Política Europea de Investigación**

Definíció Uniósi politika, amelynek elsődleges célja, hogy az Európai Kutatási Térség a kutatás valódi belső piacává váljon, biztosítva a kutatók szabad mobilitását is, továbbá a kutatás eredményeinek az innovációs láncban keresztül Európa gazdasági versenyképességének javulását kell eredményezniük.

Forrás <http://www.nkth.gov.hu/hivatal/ii-evfolyam-2-szam/eurpai-unio>

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

európai magánvállalkozásokra vonatkozó alapszabály

Angol European private company statute
Francia statut de société privée européenne
Olasz statuto di società privata europea
Spanyol estatuto europeo de la empresa privada

Definíció A kis- és közép vállalkozásokat segítő uniós jogi eszköz, amely lehetővé teszi európai magánvállalkozás (Societas Privata Europaea) létesítését.

Forrás
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/08/434&type=HTML&aged=0&language=EN&guiLang=ue=cn>

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13.–14., elnökségi következtetések

Európai Menekültügyi Alap

Angol European Fund for Refugees
Francia Fonds européen pour les réfugiés
Olasz Fondo europeo per i rifugiati
Spanyol Fondo Europeo para los Refugiados

Definíció Uniós pénzügyi alap, melynek célja az EU-tagállamok közötti menekültügyekben megnyilvánuló szolidaritás megerősítése, a menekültek és a lakóhelyüket elhagyni kényszerült személyek befogadására, illetve a befogadással járó következmények vállalására és viselésére tett erőfeszítéseik támogatása és ösztönzése révén.

Forrás
http://ec.europa.eu/justice_home/key_issues/refugee/refugee_1104_hu.pdf

Referencia Európa 12 leckében

Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap

Angol European Agricultural Guidance and Guarantee Fund
Francia Fonds européen d'orientation et de garantie agricole
Olasz Fondo europeo agricolo di orientamento e di garanzia
Spanyol Fondo Europeo de Orientación y de Garantía Agrícola

Definíció Két külön részlegből álló uniós pénzügyi alap, amelynek "orientációs" részlege a strukturális alapok egyike, és a mezőgazdasági üzemszerkezet átalakításához és a vidéki térségek fejlesztéséhez nyújt támogatást; "garancia" részlege pedig azért az ártámogatásért felelős, mely a közös agrárpolitika kulcselemei.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124eumine.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

európai migrációs hálózat

Angol European Migration Network
Francia réseau européen des migrations
Olasz rete europea sulle migrazioni
Spanyol Red Europea de Migración

Definíció Uniós hálózat, amelynek célja, hogy a migrációval és a menekültügygel kapcsolatos naprakész, objektív, megbízható és összehasonlítható információk nyújtásával kielégítse a közösségi intézmények, a tagállami hatóságok és intézmények, valamint a nagykövetség ilyen információk iránti igényét, az Európai Unióban e területeken folyó politikameghatározás és döntéshozatal elősegítése érdekében.

Forrás Javaslat - A Tanács határozata az Európai Migrációs Hálózat létrehozásáról

Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról"

Európai Monetáris Együttműködési Alap; EMEF

Angol European Monetary Cooperation Fund; EMCF
Francia Fonds européen de coopération monétaire; FECOM
Olasz Fondo europeo di cooperazione monetaria; FECOM
Spanyol Fondo Europeo de Cooperación Monetaria; FECOM

Definíció A Közösségnek a Gazdasági és Monetáris Unió (GMU) megvalósítása érdekében létrehozott pénzügyi alapja, amelynek feladatait az Európai Monetáris Intézet vette át.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124eumine.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai Monetáris Intézet; EMI

Angol European Monetary Institute; EMI
Francia institut monétaire européen; IME
Olasz Istituto monetario europeo; IME
Spanyol Instituto Monetario Europeo; IME

Definíció Az Európai Központi Bank elődje, amely köteles volt kialakítani azt a szabályozási, szervezeti és logisztikai keretet, amely a Gazdasági és Monetáris Unió harmadik szakaszában az Európai Központi Bankból és az EU-tagállamok nemzeti központi bankjaiból álló Központi Bankok Európai Rendszere feladatainak ellátásához szükséges.

Forrás <http://www.ecb.int/ecb/history/emu/html/emi.hu.html>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

európai monetáris rendszer

Angol European Monetary System
Francia système monétaire européen
Olasz sistema monetario europeo
Spanyol sistema monetario europeo

Definíció Korábbi közösségi pénzügyi rendszer, amelynek célja az volt, hogy Európában monetáris stabilitási övezetet alakítson ki, és a monetáris politika területén erősítse a tagállamok közötti együttműködést. Központi eleme az európai valutaegység (ECU) és az árfolyam-mechanizmus volt.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124eumine.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai napló

Angol Europa Diary
Francia Agenda Europa
Olasz Europa Diary
Spanyol Agenda Europa

Definíció Az EU éghajlat-változási kampányának részét képező kiadvány, amelyet több mint 1,1 millió példányban osztanak szét az európai iskolákban minden évben, és amely tartalmaz többek között egy táblázatot is, amely segítségével a diákok nyomom követhetik környezetvédelmi erőfeszítéseiket.

Forrás <http://www.ktm.hu/index.php?pid=7&sid=38&cid=26>

Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Biztonság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

Európai Parlament; Parlament; EP

Angol European Parliament; Parliament; EP
Francia Parlement européen; Parlement; PE
Olasz Parlamento europeo; Parlamento; PE
Spanyol Parlamento Europeo; Parlamento; PE

Definíció Az Európai Unió parlamentáris testülete, amelyet az EU állampolgárai közvetlenül választanak öt éves időtartamra. Az EU Tanácsával együtt alkotja az EU törvényhozói hatalmi ágát.

Forrás http://hu.wikipedia.org/wiki/Eur%C3%B3pai_Parlament

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

európai parlamenti képviselő

Angol Member of the European Parliament
Francia Député au Parlement européen
Olasz Deputato al Parlamento europeo
Spanyol diputado al Parlamento Europeo

Definíció Az Európai Parlament megválasztott tagja.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

európai parlamenti választások; európai választások

Angol elections to the European Parliament; European elections
Francia élections au Parlement européen; élections européennes
Olasz elezioni del Parlamento europeo; elezioni europee
Spanyol elecciones al Parlamento Europeo; elecciones europeas

Definíció Olyan választások, amelyek az Európai Parlament tagjainak megválasztására irányulnak, valamennyi tagállamban közös elveknek, de a nemzeti választási sajátosságoknak megfelelően.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124eumine.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai Pénzügyi Piaci Jogászcsoport

Angol European Financial Markets Lawyers Group
Francia European Financial Markets Lawyers Group
Olasz European Financial Markets Lawyers Group
Spanyol Grupo de Expertos Jurídicos sobre los Mercados Financieros Europeos

Definíció Az uniós bankszektor vezető jogi szakértőinek csoportja, akik a jogi és piaci gyakorlatok harmonizációját szolgáló kezdeményezések elemzésével foglalkoznak és az európai pénzügyi piacok integrációjának megkönnyítésén dolgoznak.

Forrás <http://www.efmlg.org/>

Referencia Fehér könyv az EU jelzőárlóhítel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

európai piaci rendtartás

Angol European market organisation
Francia organisation européenne du marché
Olasz organizzazione europea del mercato
Spanyol organización europea del mercado

Definíció Közös agrárpolitikai piacrend, amelynek révén a nemzeti piaci rendszabályozást szupranacionális piaci szervezetek vették át.

Forrás <http://www.politologia.btk.pte.hu/docs/tuka11.doc>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

európai polgár; uniós polgár; közösségi polgár

Angol European citizen; Union citizen; Community citizen
Francia citoyen européen; citoyen de l'Union; citoyen de la Communauté
Olasz cittadino europeo; cittadino dell'Unione; cittadino comunitario
Spanyol ciudadano europeo; ciudadano de la Unión; ciudadano comunitario

Definíció Minden olyan személy, aki valamely tagállam állampolgára. Az uniós polgár sajátos jogokkal rendelkezik: • az uniós polgár szabad mozgásra és a tagállamok területén belüli tartózkodásra jogosult; • az uniós polgár választásra és választhatóságra jogosult a lakóhelye szerinti tagállam helyhatósági és európai parlamenti választásain; • az uniós polgár diplomáciai vagy konzuli védelem igénybevételere jogosult; • az uniós polgár az Európai Parlamenthez petíció benyújtására jogosult; valamint • az uniós polgár jogosult az Ombudsmanhoz fordulni.

Forrás <http://www.consilium.europa.eu/faqHomePage.Asp?command=details&node=17&lang=HU&cmsId=1>

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kulturák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

európai polgárság; uniós polgárság; európai uniós polgárság; EU-polgárság; közös polgárság; közös uniós polgárság

Angol European citizenship; Union citizenship; European Union citizenship; EU citizenship; common citizenship; common Union citizenship
Francia citoyenneté européenne; citoyenneté de l'Union; citoyenneté de l'Union européenne; citoyenneté de l'UE; citoyenneté commune
Olasz cittadinanza europea; cittadinanza dell'Unione; cittadinanza dell'Unione europea; cittadinanza dell'UE; cittadinanza comune
Spanyol ciudadanía europea; ciudadanía de la Unión; ciudadanía de la Unión Europea; ciudadanía de la UE; ciudadanía común

Definíció Meghatározott jogok együttese, amely minden uniós tagállam állampolgárát megilleti. Kiegészíti, és nem helyettesíti a nemzeti állampolgárságot.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

európai projekt

Angol European project
Francia projet européen
Olasz progetto europeo
Spanyol proyecto europeo

Definíció Olyan projekt, amely konkrét, példaértékű és azonosítható módon járul hozzá valamely közösségi érdekhez: a projekt célkitűzésén keresztül elért eredmény nem korlátozódik az azt végrehajtó tagállamra vagy tagállamokra, hanem a Közösség egészére kiterjed, valamint a projekt jelentős mértékben hozzájárul a közösségi célkitűzések megvalósításához.

Forrás A Bizottság 1147/2008/EK rendelete (2008. október 31.) az EK-Szerződés 93. cikkének alkalmazására vonatkozó részletes szabályok megállapításáról szóló 659/1999/EK tanácsi rendelet végrehajtásáról szóló 794/2004/EK rendelet I. melléklete III.10. részének módosításáról

Referencia 30/2006/EK közös állásfoglalás a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadására céljából

Európai Regionális Fejlesztési Alap; ERFA

Angol European Regional Development Fund; ERDF
Francia Fonds européen de développement régional; FEDER
Olasz Fondo europeo di sviluppo regionale; FESR
Spanyol Fondo Europeo de Desarrollo Regional; FEDER

Definíció Uniós pénzügyi alap, amelynek célja, hogy a régiók között mutatókhoz egyenlőtlenségek kiküszöbölésével erősítse az Európai Unió gazdasági és társadalmi kohézióját.

Forrás http://ec.europa.eu/regional_policy/funds/feder/index_hu.htm

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai Rendőrségi Hivatal; Europol

Angol European Police Office; Europol
Francia Office européen de police; Europol
Olasz Ufficio europeo di polizia; Europol
Spanyol Oficina Europea de Policía; Europol

Definíció Kormányközi alapon működő európai központi büntügyi rendőrségi szervezet. Információszerést bonyolító hivatalként fő célja, hogy javítsa a tagállamok illetékes hatóságainak együttműködését a nemzetközi bűnözés súlyosabb formái elleni küzdelemben.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai Repülésbiztonsági Ügynökség

Angol European Aviation Safety Agency
Francia Agence européenne de la sécurité aérienne
Olasz Agenzia europea per la sicurezza aerea
Spanyol Agencia Europea de Seguridad Aérea

Definíció Az Európai Unió egyik, a repülésbiztonság területén specifikus szabályozási és irányítási feladatokkal megbízott ügynöksége.

Forrás http://europa.eu/agencies/community_agencies/esa/index_hu.htm

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

európaiságtudat

Angol European awareness
Francia conscience européenne
Olasz coscienza europea
Spanyol conciencia europea

Definíció Identitástudat, az európai értékekkel való azonosulás.

Forrás <http://www.epa.hu/00000/00035/00020/1998-10-eu-Shennan-Europa.html>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

európai stratégiai energiatechnológiai terv; SET-terv

Angol European Strategic Energy Technology Plan; SET-Plan
Francia plan stratégique européen pour les technologies énergétiques; plan SET
Olasz piano strategico europeo per le tecnologie energetiche; piano SET
Spanyol plan estratégico europeo de tecnología energética; Plan EETE

Definíció Uniós technológiai terv, amelynek célja, hogy támogassa a kis széndioxid-kibocsátású technológiák kutatását és fejlesztését.

Forrás <http://www.atomforum.hu/hirek/hirek0902.htm>

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

európai szabványosított információk adatlap; ESIS

Angol European Standardised Information Sheet; ESIS
Francia fiche européenne d'information standardisée; FEIS
Olasz Prospetto informativo europeo standardizzato;
ESIS

Spanyol ficha europea de información normalizada sobre el
crédito vivienda

Definíció A lakáshitelekhez használt egységes európai adatlap,
amelyen a szerződéskötés előtt a hitelnyújtóval kapcsolatos
információk találhatók.

Forrás
[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documnts/com/com_com\(2005\)0327_/com_com\(2005\)0327_hu.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documnts/com/com_com(2005)0327_/com_com(2005)0327_hu.pdf)
Referencia Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

Európai Szakképzés-fejlesztési Központ

Angol European Centre for the Development of Vocational
Training

Francia Centre européen pour le développement de la
formation professionnelle

Olasz Centro europeo per lo sviluppo della formazione
professionale

Spanyol Centro Europeo para el Desarrollo de la Formación
Profesional

Definíció Európai ügynökség, amelynek feladata a szakmai
oktatás és képzés ösztönzésének és fejlesztésének elősegítése
az Európai Unión belül.

Forrás
http://europa.eu/agencies/community_agencies/cedefop/index_hu.htm

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése –
Összefoglaló és statisztikák

Európai Számvevőszék; Számvevőszék

Angol European Court of Auditors; Court of Auditors

Francia Cour des comptes européenne; Cour des comptes

Olasz Corte dei conti europea; Corte dei conti

Spanyol Tribunal de Cuentas Europeo; Tribunal de Cuentas

Definíció Az Európai Unió öt intézményének egyike, amely a
tagállamoktól és a többi intézménytől függetlenül ellenőrzi az
európai közösségi pénzügyeket.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-
ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai
Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt
változata

Európai Személyzeti Felvételi Hivatal; EPSO

Angol European Personnel Selection Office; EPSO

Francia Office européen de sélection du personnel

Olasz Ufficio europeo di selezione del personale; EPSO

Spanyol Oficina Europea de Selección de Personal; EPSO

Definíció Uniósi hivatal, amelynek alapvető feladata
szakszemélyzet kiválasztása az európai uniósi intézmények
megbízásából.

Forrás
http://europa.eu/epso/discover/about/mission/index_hu.htm
Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése –
Összefoglaló és statisztikák

Európai Szén- és Acélközösség

Angol European Coal and Steel Community

Francia Communauté européenne du charbon et de l'acier

Olasz Comunità europea del carbone e dell'acciaio

Spanyol Comunidad Europea del Carbón y del Acero

Definíció Az Európai Közösségeket alkotó három integrációs
szervezet közül az első, amelyet 1951-ben a Párizsi Szerződés
hozott létre. 2002-ben megszűnt.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-
ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai
Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt
változata

európai szervezet

Angol European body

Francia organisation européenne

Olasz organizzazione europea

Spanyol organización europea

Definíció A gazdasági és társadalmi életnek a Közösség
tevékenységében érdekelt különböző ágazatait képviselő
szervezet.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai
Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt
változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai
Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt
változata

európai szerződési jog

Angol European Contract Law

Francia droit européen des contrats

Olasz diritto contrattuale europeo

Spanyol Derecho contractual europeo

Definíció Az európai magánjog része, amely a tagállami jogokat
harmonizáló közösségi jogi normákat határozza meg: a
tisztességtelen szerződési kikötéseket, az üzletelhelyiségen
kívül kötött szerződéseket, az ingatlanok időben megosztott
használatát, a szervezett utazási szerződést, a kereskedelmi
ügynöki szerződést, a fogyasztási hitelszerződést, a banki és
biztosítási szerződéseket, a faktoringot, a franchise-t és a
lízingsét.

Forrás <http://www.uni-miskolc.hu/~wwwdeak/SzaboB/7EU-szerzodesijog.pdf>

Referencia Parlamenti kérdés, Szóbeli választ igénylő kérdés
vital - Az Eljárási Szabályzat 108. cikke alapján,
előterjesztette: Klaus-Heiner Lehne a(z) Jogi Bizottság
nevében a Bizottsághoz, 2008. június 11.

Európai Szociális Alap; ESZA

Angol European Social Fund; ESF

Francia Fonds social européen; FSE

Olasz Fondo sociale europeo; FSE

Spanyol Fondo Social Europeo; FSE

Definíció A strukturális alapok egyike, amelynek célja a
Közösségen belül a munkavállalók foglalkoztatásának
megkönnyítése, földrajzi és foglalkozási mobilitásuk
növelése, továbbá az ipari és a termelési rendszerben
bekövetkező változásokhoz való alkalmazkodásuk
megkönnyítése, különösen szakképzés és átképzés útján.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai
Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt
változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

európai szociális partnerek

Angol **European social partners**
Francia **partenaires sociaux européens**
Olasz **partì sociali europee**
Spanyol **interlocutores sociales europeos**

Definíció A munka világának két pólusa, a munkaadók és a munkavállalók, akiket uniós szinten három fő szervezet képvisel: a munkavállalók érdekeit az Európai Szakszervezetek Szövetsége (ETUC) védi, a magánszektor munkaadóinak képviselését az Európai Közösségek Gyáriparosainak Szövetsége (UNICE) látja el, az állami szektor munkaadóinak képviseléséről pedig az Állami Vállalkozások Európai Központja (CEEP) gondoskodik.
Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

európai szomszédsági és partnerségi eszköz; ENPI

Angol **European Neighbourhood and Partnership Instrument; ENPI**
Francia **Instrument européen de voisinage et de partenariat; ENPI**
Olasz **strumento europeo di vicinato e partenariato**
Spanyol **Instrumento Europeo de Vecindad y Asociación; IEVA**

Definíció Az európai szomszédságpolitika keretében a 2007–2013-as időszakra létrehozott támogatási eszköz.
Forrás http://www.euvoanal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=6
Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

európai szomszédságpolitika

Angol **European neighbourhood policy**
Francia **politique européenne de voisinage**
Olasz **politica europea di vicinato**
Spanyol **política europea de vecindad**

Definíció Uniós szakpolitika, amelynek célja - a kibővült Unió környező országoktól való elszigetelődése érdekében - a szomszédsági kapcsolatok erősítése.
Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm
Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

Európai szövetség a családokért

Angol **European Alliance for Families**
Francia **Alliance européenne pour la famille**
Olasz **Alleanza europea per la famiglia**
Spanyol **Alianza Europea en favor de las Familias**

Definíció A családbarát politikákra vonatkozó információ- és gondolatcsere platformja, amely a nemek közötti egyenlőséget a munkahelyen elősegítő, megfelelő gondozólétesítményeket biztosító és ezáltal a munka és a családi élet közötti egyensúly elérését segítő családbarát politikák mellett áll ki.

Forrás http://ec.europa.eu/employment_social/spsi/docs/social_inclusion/glossary_hu.pdf

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Európai Tanács

Angol **European Council**
Francia **Conseil européen**
Olasz **Consiglio europeo**
Spanyol **Consejo Europeo**

Definíció A tagállamok állam-, illetve kormányfőiből és a Bizottság elnökeiből álló testület, amely megadja az Uniót a fejlődéséhez szükséges ösztönzést, és meghatározza a fejlődés általános politikai irányait.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

európai társadalom

Angol **European society**
Francia **société européenne**
Olasz **società europea**
Spanyol **sociedad europea**

Definíció Az Európai Unió társadalmi dimenziója, az EU-t egyfajta egységes társadalomnak tekintve.
Forrás Régiók Bizottsága vélemény – Az egységes piac jövője és az európai társadalom helyzetének felmérése
Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

európai technológiai platform

Angol **European Technology Platform; ETP**
Francia **plateforme technologique européenne; PTE**
Olasz **piattaforma tecnologica europea; PTE**
Spanyol **Plataforma Tecnológica Europea**

Definíció Ambiciózus, keresleten alapuló kezdeményezés olyan területeken, amelyeken Európa jövőbeli versenyképességének biztosítására elengedhetetlen az intenzív kutatási tevékenységek és a szatórtévké technológiák előretörések támogatása. Lényege, hogy kulcsfontosságú technológiák köré gyűjti a kulcsszereplőket - ipart, kutatóintézeteket, felügyeleti szerveket, felhasználói csoportokat, stb., e technológiák közös európai fejlesztési és bevezetési stratégiájának meghatározására.

Forrás <http://www.eu-ist.hu/6kp/etp/>
Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM(2007)0519 végleges

európai területi együttműködés

Angol European Territorial Cooperation
Francia coopération territoriale européenne
Olasz cooperazione territoriale europea
Spangol Cooperación Territorial Europea

Definíció A regionális politika egyik célkitűzése, amely a határokon átvelő, nemzetközi és régióközi együttműködés fokozására irányul. Célja a szomszédos hatóságok támogatása, hogy közös problémákra közös megoldásokat találjanak olyan területeken, mint a település-, vidék- és tengerpartfejlesztés, a gazdasági kapcsolatok ápolása és a kis- és középvállalkozások közötti kapcsolatok kiépítése.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Az EU tevékenységeinek áttekintő oldala, Regionális politika, EUROPA portál

Európai Újjáépítési Ügynökség

Angol European Agency for Reconstruction
Francia Agence européenne pour la reconstruction
Olasz Agenzia europea per la ricostruzione
Spangol Agencia Europea para la Reconstrucción

Definíció Európai ügynökség, amelynek feladata az Európai Közösség Szerbiában, Montenegróban, Koszovóban és Macedónia Volt Jugoszláv Köztársaságban zajló fő fejlesztési támogatási programjainak irányítása.

Forrás

http://infosorak.hu/kategoriak/politika_tarsadalom_kozelet/eu_ropai_unio/kozossegi_ugynoksegek/index.html

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Európai Unió; Unió; EU

Angol European Union; Union; EU
Francia Union européenne; Union; UE
Olasz Unione europea; Unione; UE
Spangol Unión Europea; Unión; UE

Definíció Az európai integráció szervezeti kerete, melyet a Maastrichti Szerződés hozott létre. Az Európai Unió három "pillérén" nyugszik. Ezek: az Európai Közösség, a közös kül- és biztonságpolitika, valamint a bel- és igazságügyi együttműködés.

Forrás

http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=6

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Európai Unió's Újságírói Díj

Angol European Union Journalist Award
Francia prix du Journaliste de l'Union européenne
Olasz Premio giornalistico dell'Unione europea
Spangol premio de periodismo de la Unión Europea

Definíció Olyan évente átadott díj, amely az EU minden olyan újságírója előtt nyitva áll, akik a nyomtatott vagy elektronikus sajtóban az Európai Unió megismerésének elősegítéséhez hozzájárulnak.

Forrás

http://ec.europa.eu/employment_social/eyeq/index.cfm?lang=age=HU&cat_id=JA

Referencia Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

Európai Unió-Új-Zéland Cselekvési

Terv

Angol European Union-New Zealand Action Plan
Francia Plan d'action Union européenne – Nouvelle Zélande
Olasz piano d'azione Unione europea-Nuova Zelanda
Spangol Plan de Acción Unión Europea-Nueva Zelanda

Definíció Az "Új-Zéland és az Európai Unió: a jövőbeli együttműködés prioritásai" című közös nyilatkozat, amely számos területen megvalósuló konzultációs és együttműködési programot foglalt magában.

Forrás Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

Referencia Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

európai útlevél

Angol European passport
Francia passeport européen
Olasz passaporto europeo
Spangol pasaporte europeo

Definíció Az európai polgárok részére saját tagállami hatóságuk által kiállított, bórdo színű, egységes formátumú (azonos biometrikus jellemzőkkel rendelkező) útlevél.

Forrás http://en.wikipedia.org/wiki/European_passport

Referencia Európa 12 leckében

európai ügynökség

Angol European Agency
Francia agence européenne
Olasz Agenzia europea
Spangol Agencia europea

Definíció A közösségi jog alapján működtetett, önálló jogi személyiséggel bíró, területileg decentralizált szerv, amely a közösségi területen felmerülő technikai, tudományos vagy menedzsmenttel kapcsolatos feladatok ellátására jön létre.

Forrás

http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_intezmenyrendszer&id=17

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Európai Vasúti Ügynökség

Angol European Railway Agency
Francia Agence ferroviaire européenne
Olasz Agenzia ferroviaria europea
Spangol Agencia Ferroviaria Europea

Definíció Európai ügynökség, amelynek az a célkitűzése, hogy műszaki kérdésekben hozzájáruljon azoknak a közösségi jogszabályoknak a végrehajtásához, amelyek a vasúti rendszerek kölcsönös átjárhatósági szintjének növelése révén a vasúti ágazat versenypozíciójának javítását és az európai vasúti rendszer biztonsága tekintetében közös koncepció kialakítását célozzák, és így elősegítse egy határok nélküli európai vasúti térség megteremtését és a magas szintű biztonság szavatolását.

Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 881/2004/EK rendelete (2004. április 29.) az Európai Vasúti Ügynökség létrehozásáról

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Európai Védelmi Ügynökség

Angol European Defence Agency
Francia Agence européenne de défense
Olasz Agenzia europea per la difesa
Spanyol Agencia Europea de Defensa

Definíció Uniói ügynökség, amelynek feladata az EU védelmi képességeinek javítása, különösen a válságkezelés területén; az uniói fegyverkezési együttműködés előmozdítása; az EU védelmi ipari és technológiai alapjainak megerősítése és versenyképes európai védelmi felszerelési piac létrehozása; a kutatás támogatása Európa védelmi ipari és technológiai potenciáljának megerősítése érdekében.

Forrás
http://europa.eu/agencies/security_agencies/eda/index_hu.htm
Referencia Európa 12 leckében

európai zászló; az EU zászlója

Angol European flag; EU flag
Francia drapeau européen
Olasz bandiera europea; bandiera dell'UE
Spanyol bandera europea; bandera de la UE

Definíció Az Európai Unió egyik szimbóluma, amely egy 12 aranycsillagból álló kör, két háttérrel.
Forrás Európa 12 leckében
Referencia Európa 12 leckében

Európa-nap

Angol Europe Day
Francia Journée de l'Europe
Olasz giornata dell'Europa
Spanyol Día de Europa

Definíció Európai ünnepnap: május 9., amikor Robert Schuman, francia külügyminiszter az Európai Szén- és Acélközösség (ESZAK) létrehozására tett javaslatot, és ezzel lerakta az EU alapját.
Forrás Európa 12 leckében
Referencia Európa 12 leckében

Europe Direct

Angol Europe Direct
Francia Europe Direct
Olasz Europe Direct
Spanyol Europe Direct

Definíció Az Európai Bizottság által létrehozott és támogatott információs szolgáltatás, melynek küldetése, hogy az állampolgárokat lakóhelyükhöz közel és saját anyanyelvükön tájékoztassa európai uniós kérdésekben.
Forrás <http://www.europedirect.hu/>
Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

EuropeAid Együttműködési Hivatal; EuropeAid

Angol EuropeAid Co-operation Office; EuropeAid
Francia Office de coopération EuropeAid; EuropeAid
Olasz Ufficio di cooperazione EuropeAid; EuropeAid
Spanyol Oficina de Cooperación EuropeAid; EuropeAid

Definíció A Bizottság szakosított hivatala, amely az EU külső segélyprogramjait irányítja, és világszerte biztosítja az uniós fejlesztési segítségnyújtást.

Forrás http://ec.europa.eu/europeaid/who/index_hu.htm
Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

euroesszimizmus

Angol euro-pessimism
Francia europessimisme
Olasz europessimismo
Spanyol euroesimismo

Definíció Rossz európai közhangulat és a közösségi együttműködés megakadása, ami a 80-as évek elejére volt jellemző a világgazdasági recesszió miatt.
Forrás Európa 12 leckében
Referencia Európa 12 leckében

Eurostat

Angol Eurostat
Francia Eurostat
Olasz Eurostat
Spanyol Eurostat

Definíció Az Európai Unió statisztikai hivatala, amely munkájában nagymértékben a tagállamok által szolgáltatott információkra támaszkodik.
Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124eumine.aspx>
Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiatevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

EuroVelo útvonal

Angol Euro Velo Route
Francia voies cyclables EuroVelo
Olasz collegamento ciclabile EuroVelo
Spanyol Itinerario de Eurobicicleta

Definíció Az Európai Kerékpáros Szövetség által javasolt és az Európai Bizottság által elfogadott terv keretében az Európát átszelő kerékpáros útvonalhálózat egyik szakasza.
Forrás <http://www.khem.gov.hu/print/masolt/csatolasok/440km.html>
Referencia Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény - Tárgy: A határokon átnyúló kerékpáros közlekedés ösztönzése

éves általános jelentés

Angol annual general report
Francia rapport général annuel
Olasz relazione generale annuale
Spanyol informe general anual

Definíció A Bizottságnak az Európai Parlament részére benyújtott jelentése.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

éves ellenőrzési terv

Angol **annual audit plan; AAP**

Francia **plan d'audit annuel; PAA**

Olasz **programma annuale di audit; PAA**

Spanyol **Plan Anual de Auditoría; PAA**

Definíció Adott évre vonatkozó, projektekből történő kifizetések ellenőrzését célzó terv, amely kötelező ellenőrzésekből és kockázatelemzésen alapuló ellenőrzésekből áll.

Forrás A Számvevőszék 2007-es pénzügyi évről szóló éves jelentése a hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, a Bizottság válaszaival együtt

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

éves előirányzatok

Angol **annual appropriations**

Francia **crédits annuels**

Olasz **stanziamenti annuali**

Spanyol **créditos anuales**

Definíció A többéves pénzügyi kereten belül az egyes éves költségvetésekre vonatkozó kötelezettségvállalási és kifizetési előirányzatok.

Forrás

http://bookshop.europa.eu/eubookshop/download.action?fileName=KV7406637HUC_002.pdf&eubphfUid=564466&catalogNr=KV-74-06-637-DE-C

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

éves irányítási terv

Angol **Annual Management Plan; AMP**

Francia **plan de gestion annuel; PGA**

Olasz **piano di gestione annuale; PGA**

Spanyol **plan de gestión anual**

Definíció A Bizottság főigazgatóságainak és szolgálatainak éves terve, amely az átfogó stratégiai célkitűzéseikre vonatkozó legfőbb kockázatok értékelését, valamint a meglévő csökkentési ellenőrzések működésének, illetve bevezetésük szükségességének felülvizsgálatát tartalmazza.

Forrás Éves jelentés a költségvetés végrehajtásáról, az intézmények válaszaival együtt

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

éves jelentés

Angol **annual report**

Francia **rapport annuel**

Olasz **relazione annua**

Spanyol **informe anual**

Definíció Adott intézménynek vagy tagállamnak egy meghatározott területre vonatkozóan az éves tevékenységről szóló beszámolója egy másik intézmény részére.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

éves jogalkotási program

Angol **annual legislative programme**

Francia **programme législatif annuel**

Olasz **programma legislativo annuale**

Spanyol **programa legislativo anual**

Definíció A Bizottság által adott évre vonatkozóan kidolgozott program, amelyben jogalkotási javaslatait terjeszti elő.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

éves költségvetési eljárás; költségvetési eljárás

Angol **annual budgetary procedure; budgetary procedure**

Francia **procédure budgétaire annuelle; procédure**

budgétaire

Olasz **procedura di bilancio annuale; procedura di**

bilancio

Spanyol **procedimiento presupuestario anual; procedimiento presupuestario**

Definíció Különleges döntéshozatali eljárás, amely az EU költségvetésének elfogadására irányul. A Bizottság által beterjesztett költségvetés-tervezetet az Európai Parlament és a Tanács közösen fogadja el.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006.

november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó

szereződés 251. cikkében említett eljárással összhangban

eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008)

szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása

céljából Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai

Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt

változata

éves monitoringjelentés

Angol **Annual Monitoring Report**

Francia **rapport de suivi annuel**

Olasz **relazione annuale di monitoraggio**

Spanyol **informe anual de seguimiento**

Definíció A kutatás-fejlesztési keretprogramra és az egyedi programokra vonatkozó éves jelentés, amely tömör, független összegzést ad a programok végrehajtását célzó intézkedések előrehaladásáról és minőségéről.

Forrás A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió

2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről

(SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai

Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési

tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

éves tevékenységi jelentés

Angol **annual activity report**

Francia **rapport annuel d'activité**

Olasz **relazione annuale di attività**
Spangol **informe anual de actividad**

Definición Az engedélyezésre jogosult tisztviselő feladatainak teljesítéséről az intézményének szóló beszámolója, amely feltünteti a műveletek eredményeit, hivatkozva a kitűzött célokra, a műveletekhez kapcsolódó kockázatokra, a biztosított források felhasználására és a belső ellenőrzési rendszer működési módjára.

Forrás Költségvetési rendelet

Referencia A Számvéveszk megbízhatósági nyilatkozata az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak

éves ülészak

Angol **annual session**
Francia **session annuelle**
Olasz **sessione annuale**
Spangol **periodo anual de sesiones**

Definición Az Európai Parlament azon ülészaka, amelyre minden március második keddjén kerül sor.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

éves végrehajtási jelentés

Angol **annual implementation report**
Francia **rapport de mise en oeuvre annuel**
Olasz **rapporto annuale sullo stato di attuazione**
Spangol **informe anual de ejecución**

Definición A tagállamoknak a lisszaboni stratégiára vonatkozó nemzeti reformprogramjaihoz kapcsolódó jelentése, amelyben az integrált iránymutatásokra, az országspecifikus ajánlásokra és a "fokozott odafigyelést igénylő pontokra" adott konkrét szakpolitikai reakcióikra vonatkozó részletes fellépéseket kell meghatározniuk.

Forrás Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

F

FADO

Angol **FADO**
Francia **FADO**
Olasz **FADO**
Spangol **FADO**

Definición Az üti és személyazonosító okmányokra vonatkozó információk okmányszakértők közötti cseréjét szolgáló, korlátozott hozzáféréssel minősített rendszer, amely tartalmának egy része a PRADO rendszeren keresztül a nyilvánosság számára is hozzáférhető.

Forrás Az Európai Unió Tanácsának ismeretterjesztő prospektusa az eredeti személyazonosító és üti okmányok nyilvántartásáról

Referencia Az Európai Unió Tanácsának ismeretterjesztő prospektusa az eredeti személyazonosító és üti okmányok nyilvántartásáról

fehér könyv

Angol **white paper**
Francia **livre blanc**
Olasz **libro bianco**
Spangol **libro blanco**

Definición Nagyobb jogalkotási programcsomagra vonatkozó terv, amelyet stratégiai feladatok elvégzése előtt, illetve azokra való ösztönzésként, javaslatként szokott kiadni az Európai Bizottság.

Forrás

http://www.euvoal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=8

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

fejlesztési együttműködési és gazdasági együttműködési eszköz; DCECI

Angol **Development Cooperation and Economic Cooperation Instrument; DCECI**
Francia **instrument de financement de la coopération au développement et de la coopération économique; DCECI**
Olasz **strumento di cooperazione allo sviluppo e cooperazione economica**
Spangol **Instrumento de Cooperación al Desarrollo y Cooperación Económica; ICDCE**

Definición Pénzügyi támogatási eszköz, amely a fejlődő országok támogatásának fő csatornája a Közösség fejlesztési együttműködési politikája céljainak elérésében.

Forrás A bizottság közleménye a Tanácshoz és az Európai - Parlamenthez Külső támogatási eszközök a 2007–2013. évekre szóló jövőbeli pénzügyi tervben

Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

feljegyzés

Angol **note**
Francia **note**
Olasz **nota**
Spangol **nota**

Definición A Tanács dokumentumfajtája, amely általában tájékoztató jellegű vagy jogalkotási aktusokra vonatkozó, kötelező jogi erővel nem rendelkező dokumentum.

Forrás A Tanács eljárási szabályzata

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

fellebbező

Angol **appellant**
Francia **partie requérante**
Olasz **parte ricorrente**
Spangol **parte recurrente**

Definición A Bírósághoz fellebbezést benyújtó személy, aki kizárólag az alsóbb fokú bíróság hatáskörének hiányára, a fellebbező érdekeit hátrányosan befolyásoló eljárási szabálytalanságra, valamint a közösségi jognak az adott bíróság általi megsértésére hivatkozhat.

Forrás A Bíróság alapokmánya

<http://curia.europa.eu/hu/instit/txt/doc/fr/txtsenvigueur/statut.pdf>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

felszólaló

Angol **speaker**
Francia **orateur**
Olasz **oratore**
Spanyol **orador**

Definíció Felszólalásra jelentkező európai parlamenti képviselő.
Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

feltáró vélemény

Angol **exploratory opinion**
Francia **avis exploratoire**
Olasz **parere esplorativo**
Spanyol **dietamen de iniciativa**

Definíció Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) jogi aktusa, amelyben az Európai Bizottság, az Európai Parlament vagy akár az Unió elnökségének felkérésére az EGSZB egy adott témával kapcsolatban fejti ki nézeteit, és tesz javaslatokat, amelyek a későbbiekben esetleg az Európai Bizottság javaslatának is alapját képezhetik.
Forrás
http://www.mgszt.hu/index.php?Itemid=24&id=86&option=com_content&task=view
Referencia Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: A határokon átnyúló kerékpáros közlekedés ösztönzése

felülvizsgálati eljárás

Angol **review procedure**
Francia **procédure de réexamen**
Olasz **procedimento di riesame**
Spanyol **procedimiento de reexamen**

Definíció Az első főtáncsnok által az Elsőfokú Bíróság határozatával kapcsolatban indítványozott eljárás abban az esetben, ha fennáll a komoly veszélye annak, hogy a közösségi jog egységessége vagy koherenciája sérül.
Forrás A Bíróság alapokmánya
<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtodocr/txtsenvigueur/statut.pdf>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

felvételét kérő állam

Angol **applicant State**
Francia **État demandeur**
Olasz **Stato richiedente**
Spanyol **Estado solicitante**

Definíció Státusz, amelyet olyan európai állam kaphat, amely felvételét kérte az Unióba, vagyis taggá kíván válni.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

fenntartható konvergencia

Angol **sustainable convergence**
Francia **convergence durable**
Olasz **sostenibile convergenza**
Spanyol **convergencia sostenible**

Definíció A tagállamok gazdaságainak fokozatos, stabil szinten tartható, egyensúlyban lévő egymáshoz közelítése.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

figyelmeztető jelzést kiadó tagállam

Angol **issuing Member State**
Francia **État membre signalant**
Olasz **Stato membro segnalante**
Spanyol **Estado miembro informador**

Definíció A schengeni információs rendszer keretében az a tagállam, amely a figyelmeztető jelzést a rendszerbe beviszi.
Forrás 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról
Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

finanszírozási megállapodás

Angol **financing agreement**
Francia **convention de financement**
Olasz **convenzione di finanziamento**
Spanyol **convenio de financiación**

Definíció Az Európai Fejlesztési Alap keretében a Bizottság és az érintett AKCS-állam vagy államok közötti megállapodás.
Forrás A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt
Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

FIN-NET; hálózat a határon átnyúló pénzügyi viták peren kívüli rendezésére

Angol **FIN-NET; Network for settling cross-border financial disputes out of court**
Francia **FIN-NET; réseau pour la résolution extrajudiciaire des litiges dans le secteur des services financiers**
Olasz **FIN-NET; rete per la composizione extragiudiziale delle controversie transfrontaliere nel settore finanziario**
Spanyol **FIN-NET; red para la resolución extrajudicial de litigios en el sector de los servicios financieros**

Definíció Az európai fogyasztók számára létrehozott uniós hálózat, amelynek a következő célkitűzései vannak: könnyű és tájékozott hozzáférés biztosítása a határokon átnyúló jogviták peren kívüli jogorvoslatához; az európai rendszerek közötti hatékony információcserre biztosítása, annak érdekében, hogy a polgárok határokon átnyúló panaszait a lehető leggyorsabban, leghatékonyabban és legszakszertebben kezeljék; annak biztosítása, hogy a különböző EGT-országok

peren kívüli vitarendező rendszerei egy közös alapelvrendszer szerint működjenek.

Forrás

http://ec.europa.eu/youreurope/nav/hu/citizens/services/eu-guide/finnet/index_hu.html

Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az

Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

fizetési műveletek szabadsága

Angol freedom of payments

Francia liberté des paiements

Olasz libertà dei pagamenti

Spanyol libertad de pagos

Definíció A tagállamok, valamint a tagállamok és harmadik országok közötti tőkemozgásra vonatkozó mindenfajta korlátozás tilalma.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62005-00201:HU:NOT>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

FLEX

Angol FLEX

Francia FLEX

Olasz FLEX

Spanyol FLEX

Definíció Európai uniós mechanizmus, amely olyan reformok létrehozását támogatja az AKCS-országokban, amelyek az exportbevételek rövid távú ingadozásának hatásait védemék ki.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2007:0164:FIN:HU:DOC>

Referencia A Számvévszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

fogalmazó

Angol draftsman

Francia rapporteur

Olasz relatore

Spanyol ponente

Definíció Az Európai Parlament valamely dokumentumának szerzője.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Foglalkoztatás- és Szociálpolitikai Tanács

Angol Employment and Social Policy Council

Francia Conseil Emploi et politique sociale

Olasz Consiglio Occupazione e politica sociale

Spanyol Consejo Empleo y Política Social

Definíció A Tanács formációinak egyike, amely a tagállamok foglalkoztatási és szociálpolitikai minisztereiből áll.

Forrás

<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=427&lang=HU>

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Foglalkoztatási Bizottság

Angol Employment Committee

Francia Comité de l'emploi

Olasz comitato per l'occupazione

Spanyol Comité de Empleo

Definíció A Tanács által létrehozott tanácsadói jogkörrel rendelkező bizottság, melynek feladata, hogy elősegítse a tagállamok közötti koordinációt a foglalkoztatási és munkaerő-piaci politikák területén.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

foglalkoztatási iránymutatások; a tagállamok foglalkoztatáspolitikáira vonatkozó iránymutatások

Angol guidelines for employment; employment guidelines; Guidelines for the Employment Policies of the Member States

Francia lignes directrices pour l'emploi; Lignes directrices pour les politiques de l'emploi des États membres

Olasz orientamenti in materia di occupazione; orientamenti per le politiche degli Stati membri a favore dell'occupazione

Spanyol orientaciones referentes al empleo; Directrices para el empleo; directrices para las políticas de empleo de los Estados miembros

Definíció Az Európai Tanács következtetéseiből kiindulva a Tanács által évente kidolgozott iránymutatások, amelyeket a tagállamok foglalkoztatáspolitikájukban figyelembe vesznek.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

fogyasztói hiteltől szóló irányelv

Angol Consumer Credit Directive

Francia directive sur le crédit à la consommation

Olasz direttiva sul credito al consumo

Spanyol Directiva sobre crédito al consumo

Definíció Az Európai Parlament és a Tanács 2008/48/EK irányelve (2008. április 23.) a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályaon kívül helyezéséről

Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 2008/48/EK irányelve (2008. április 23.) a fogyasztói hitelmegállapodásokról és a 87/102/EGK tanácsi irányelv hatályaon kívül helyezéséről

Referencia Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacának integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

fokozatos megszüntetés

Angol **phasing-out**
Francia **suppression progressive**
Olasz **soppressione progressiva**
Spanyol **supresión progresiva**

Definíció Valamely támogatás vagy kötelezettség átmeneti jelleggel, évente esőként mértéke.
Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>
Referencia A Számvévszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

folytatólagos egyszerűsítési program

Angol **simplification rolling programme**
Francia **programme glissant de simplification**
Olasz **programma modulato in materia di semplificazione**
Spanyol **programa de simplificación permanente**

Definíció A Bizottságnak a jogszabályok egyszerűsítését célzó گردülő programja, amely 2007-től fogva szervesen beépült a Bizottság jogszabály-alkotási és munkaprogramjába.
Forrás A Bizottság munkadokumentuma - Harmadik jelentés a szabályozási környezet egyszerűsítését célzó stratégia eredményeiről
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

formális nyilatkozat

Angol **formal declaration**
Francia **déclaration formelle**
Olasz **dichiarazione formale**
Spanyol **declaración formal**

Definíció Olyan nyilatkozat, amelyet a KKBP területén a Tanácsban tartott szavazás során tartózkodás esetén a Tanács bármely tagja tartózkodásához fűzhet. Ebben az esetben nem köteles a határozatot alkalmazni, de elfogadja, hogy a határozat köti az Uniót.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

fő programengedélyező

Angol **Chief Authorising Officer; principal Authorising Officer**
Francia **ordonnateur principal**
Olasz **ordinatore principale**
Spanyol **ordenador de pagos principal**

Definíció A Bizottság által kinevezett személy, aki az Európai Fejlesztési Alap forrásainak kezeléséért felelős, és aki ezen a címen egyrészt vállalja, jóváhagyja és engedélyezi a kiadásokat, valamint könyvelést vezet a kötelezettségvállalásokról és engedélyezésekről, másrészt biztosítja a finanszírozási határozatok végrehajtását.
Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62004A0260:HU:HTML>
Referencia A Számvévszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

főelőadó

Angol **rapporteur-general**
Francia **rapporteur général**
Olasz **relatore generale**
Spanyol **ponente general**

Definíció Az EGSZB által kijelölt személy formális, illetve tömör vélemény megfogalmazására.
Forrás Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság eljárási szabályzata
Referencia Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: A határokon átnyúló kerékpáros közlekedés ösztönzése

Főhatóság

Angol **High Authority**
Francia **Haute Autorité**
Olasz **Alta Autorità**
Spanyol **Alta Autoridad**

Definíció Az Európai Szén- és Acélközösség legfontosabb döntéshozó szerve volt, szerepét az Európai Bizottság vette át.
Forrás http://uni.sze.hu/index.php?option=com_docman&task=doc_view&gid=122
Referencia Európa 12 leckében

főigazgató

Angol **Director-General**
Francia **directeur général**
Olasz **direttore generale**
Spanyol **director general**

Definíció Az EU valamely intézményének főigazgatósága élén álló vezető.
Forrás http://ec.europa.eu/index_en.htm
Referencia A Számvévszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

főigazgatóság

Angol **Directorate-General**
Francia **Direction générale**
Olasz **direzione generale**
Spanyol **Dirección General**

Definíció A legfontosabb uniós intézmények (Bizottság, Tanács és Parlament) fő szervezeti egysége, amelyek mindegyike meghatározott feladatokért vagy szakpolitikai területekért felel.
Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm
Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

földközi-tengeri partnerország

Angol **Mediterranean partner country**
Francia **pays partenaires de la Méditerranée**
Olasz **paese partner del Mediterraneo**
Spanyol **país socio mediterráneo**

Definíció Olyan mediterrán térségbeli állam, amellyel a Közösség euromediterrán társulási megállapodást kötött.

Forrás A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek - A Földközi-tengerre vonatkozó környezetvédelmi stratégia létrehozásáról

Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

főtanácsnok

Angol Advocate-General

Francia avocat général

Olasz avvocato generale

Spanyol abogado general

Definíció Az Európai Bíróságon a 27 bíró mellett dolgozó nyolc magas rangú jogász egyike, akinek feladata, hogy a Bíróság elé terjesztett ügyekben pártatlanul és függetlenül eljárva, nyilvános tárgyaláson indoklással ellátott indítványt nyújtson be.

Forrás http://europa.eu/institutions/inst/justice/index_hu.htm

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

főtítkárhelyettes

Angol Deputy Secretary-General

Francia secrétaire général adjoint

Olasz segretario generale aggiunto

Spanyol Secretario General adjunto

Definíció A Tanácsnak a Főtítkárság működéséért felelős vezetője.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Főtítkárság

Angol General Secretariat

Francia secrétariat général

Olasz segretario generale

Spanyol Secretaría General

Definíció Adott intézmény fő igazgatási szerve.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

FRENZ

Angol FRENZ

Francia FRENZ

Olasz FRENZ

Spanyol FRENZ

Definíció Az Európai Unió és Új-Zéland között létrejött ösztönzési program, amely biztosítja, hogy Új-Zélandon belül is terjedjenek a tudományok együttműködési lehetőségekre vonatkozó információkat.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2008:032:0001:01:HU:HTML>

Referencia Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

Fúziós Iktatási Osztály

Angol Merger Registry

Francia Greffe des concentrations

Olasz Protocollo Concentrazioni

Spanyol Registro de Concentraciones

Definíció Az Európai Bizottság Versenypolitikai

Főigazgatóságának osztálya, amely az összefonódások előzetes bejelentésével foglalkozik.

Forrás Összefonódás előzetes bejelentése (Ügyszám COMP/M.5234 – Thomas Cook France/Jet Tours)

Referencia Összefonódás előzetes bejelentése (Ügyszám COMP/M.5234 – Thomas Cook France/Jet Tours)

független ellenőrző szerv

Angol independent supervisory body

Francia organe indépendant de contrôle

Olasz organo di controllo indipendente

Spanyol organismo de vigilancia independiente

Definíció A Tanács által létrehozott szerv, amely figyelemmel kíséri a személyes adatok kezelése tekintetében a természetes személyek védelmére és az ilyen adatok szabad áramlására vonatkozó közösségi jogi aktusok közösségi intézményekre és szervekre történő alkalmazását, és szükség szerint egyéb megfelelő rendelkezéseket fogad el.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

független képviselő

Angol non-attached Member

Francia non-inscrit

Olasz deputato non iscritto

Spanyol diputado no inscrito

Definíció Képviselőcsoporthoz nem tartozó európai parlamenti képviselő.

Forrás Az Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

független külső könyvvizsgáló

Angol independent external auditor

Francia commissaire aux comptes extérieur indépendant

Olasz revisore esterno indipendente

Spanyol auditor externo independiente

Definíció A Kormányzótanács által javasolt és a Tanács által jóváhagyott könyvvizsgáló, aki az EKB és a nemzeti központi bankok beszámolóit ellenőrzi.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

független rendszerüzemeltető

Angol independent system operator; ISO
Francia gestionnaire de réseau indépendant; GRI
Olasz gestore di sistema indipendente; GSI
Spanyol gestor de red independiente; GRI

Definíció Az uniós energiapiac terén az energiaszolgáltató cégek szállítmányozási részlegének független irányítója.

Forrás <http://www.euvoanal.hu/index.php?op=hirek&id=5091>

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007.

december 3-i ülésének előkészítése

G

GALILEO

Angol GALILEO
Francia GALILEO
Olasz GALILEO
Spanyol GALILEO

Definíció Az Európai Unió és az Európai Űrgyűzőség (ESA) közös vállalkozása, melynek célja, hogy létrehozza az első olyan világméretű műholdas rádiónavigációs és helymeghatározó infrastruktúrát, amelyet kifejezetten polgári célokra terveztek.

Forrás <http://galileo.khem.gov.hu/page.php?name=galileo>

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

gazdasági és monetáris konvergencia

Angol economic and monetary convergence
Francia convergence économique et monétaire
Olasz convergenza economica e monetaria
Spanyol convergencia económica y monetaria

Definíció Az Európai Unió tagállamai gazdaságainak és monetáris politikáinak fokozatos egymáshoz közelítése.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

gazdasági és monetáris unió; GMU

Angol economic and monetary union; EMU
Francia union économique et monétaire; UEM
Olasz Unione economica e monetaria; UEM
Spanyol unión económica y monetaria; UEM

Definíció Három szakaszban végrehajtott európai program, amelynek egyik célja a közös valuta, az euro bevezetése volt, vagyis a monetáris unió létrehozása, másik célja pedig a tagállamok közötti gazdaságpolitikai harmonizáció erősítése, vagyis a gazdasági unió megvalósítása.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Gazdasági és Pénzügyi Bizottság

Angol Economic and Financial Committee

Francia comité économique et financier

Olasz comitato economico e finanziario

Spanyol Comité Económico y Financiero

Definíció A Gazdasági és Monetáris Unió létrejöttének felállított bizottság, amelynek feladata a tagállamok politikáinak a belső piac működéséhez szükséges legteljesebb mértékű összehangolásának elősegítése.

Forrás [http://eur-](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&lng1=en&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,ga,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=476078:cs&page=1&hwords=gazdas%C3%A1gi+C3%A9s+p%C3%A9nz%C3%BCgyi+bizotts%C3%A1g%7E)

[lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&lng1=en&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,ga,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=476078:cs&page=1&hwords=gazdas%C3%A1gi+C3%A9s+p%C3%A9nz%C3%BCgyi+bizotts%C3%A1g%7E](http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&lng1=en&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,ga,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=476078:cs&page=1&hwords=gazdas%C3%A1gi+C3%A9s+p%C3%A9nz%C3%BCgyi+bizotts%C3%A1g%7E)

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

gazdasági és társadalmi kohézió; társadalmi és területi kohézió; gazdasági, társadalmi és területi kohézió

Angol economic and social cohesion; social and territorial cohesion; economic, social and territorial cohesion

Francia cohésion économique et sociale; cohésion sociale et territoriale; cohésion sociale, économique et territoriale

Olasz coesione economica e sociale; coesione sociale e territoriale; coesione economica, sociale e territoriale

Spanyol cohesión económica y social; cohesión social y territorial; cohesión económica, social y territorial

Definíció A regionális politika keretében megvalósítandó célkitűzés, amelyet elsősorban a Közösség különböző régiók fejlettségi szintje közötti egyenlőtlenségek és a legkedvezőtlenebb helyzetű régiók vagy szigetek – a vidéki térségeket is beleértve – lemaradásának csökkentése révén igyekeznek elérni.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata; Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

gazdasági integráció

Angol economic integration
Francia intégration économique
Olasz integrazione economica
Spanyol integración económica

Definíció A gazdasági unió megvalósítását célzó folyamat, melynek során a részt vevő államok a gazdaságpolitikák integrációját is megvalósítják, ami a nemzeti gazdaságpolitikák koordinálását, harmonizálását, végső célként pedig azok közösségi szintű egységesítését jelenti. Fontos eleme a közös valuta.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

gazdasági szolidaritás

Angol economic solidarity
Francia solidarité économique
Olasz solidarietà economica

Spanyol **solidaridad económica**

Definición Unióis elv, mely szerint a tagállamoknak össze kell tartaniuk, amennyiben biztosítani kívánják a gazdasági növekedést, és a világszínpadon versenyképesek kívánnak maradni más nagy gazdaságokkal szemben.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

Gazdaságpolitikai Bizottság

Angol Economic Policy Committee

Francia comité de politique économique

Olasz comitato di politica economica

Spanyol Comité de Política Económica

Definición Konzultatív feladatkört betöltő szerv, amelybe valamennyi tagállam, az Európai Bizottság és az EKB is 2 tagot jelöl. Fő feladata, hogy segítse az ECOFIN Tanács előkészítő munkáját a tagállamok és az Európai Közösség gazdaságpolitikáinak összehangolása terén, valamint az Európai Bizottság és az EU Tanácsának tanácsadójaként jár el.

Forrás Magyar Nemzeti Bank EU miniszter

www.mnb.hu/Resource.aspx?ResourceID=mnbfile&resource_name=euminisztorar

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

gázirányelv

Angol Gas Directive

Francia directive concernant le gaz

Olasz direttiva sul gas

Spanyol Directiva sobre el gas

Definición Az Európai Parlament és Tanács 2003/55/EK irányelve (2003. június 26.) a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 98/30/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről

Forrás Az Európai Parlament és Tanács 2003/55/EK irányelve (2003. június 26.) a földgáz belső piacára vonatkozó közös szabályokról és a 98/30/EK irányelv hatályon kívül helyezéséről

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

"gondolkozz először kicsiben" elv

Angol Think Small First principle

Francia principe "Penser d'abord aux petits"

Olasz principio "inanzitutto pensare piccolo"

Spanyol iniciativa "pensar primero a pequeña escala"

Definición Unióis elv, amely megköveteli, hogy a jogalkotás figyelembe vegye a kis- és középvállalkozások érdekeit már a politikai döntéshozatal legkorábbi szakaszaitól kezdve, és hogy a politikai döntésekhez különösen tisztában legyenek azzal, hogy a nagyobb cégek számára kialakított jogszabályok esetleg nem megfelelőek a kkv-k szempontjából.

Forrás http://ec.europa.eu/enterprise/sme/policy_hu.htm

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Grundtvig program

Angol Grundtvig Programme

Francia programme Grundtvig

Olasz programma Grundtvig

Spanyol programa Grundtvig

Definición Unióis felnőttoktatási program az egész életen át tartó tanulás terén, melynek célja, hogy évente 7000 ember végezzen oktatási tevékenységet külföldön.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

Gy

gyorsított eljárás

Angol summary procedure

Francia procédure sommaire

Olasz procedura sommaria

Spanyol procedimiento abreviado

Definición A Bíróság eljárása abban az esetben, ha az ügy rendkívüli sürgőssége azt követeli, hogy a Bíróság a lehető legrövidebb időn belül határozzon.

Forrás A Bíróság eljárási szabályzata

<http://curia.europa.eu/hu/instit/txt/doc/fr/txtsenvigueur/txt5.pdf>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

H

hágai program

Angol Hague Programme

Francia programme de La Haye

Olasz Programma dell'Aia

Spanyol Programa de La Haya

Definición A bel- és igazságügy területén elindított program, amely együttműködést szorgalmaz a menekültügy és a bevándorláspolitikai területén, többek között egységesítve a menekültstátusz igénylésének eljárását és a nyomtatványokat, valamint javaslatot tesz az Európai Menekültügyi Alap felállítására.

Forrás

http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=11

Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerű és jogszertlten migráció közötti kapcsolatokról"

halászati partnerségi megállapodás

Angol Fisheries Partnership Agreement

Francia Accord de partenariat dans le secteur de la pêche

Olasz accordo di partenariato nel settore della pesca

Spanyol Acuerdo de asociación en el sector pesquero

Definición Az EU és egy harmadik ország között megkötött halászati megállapodás, amely meghatározza a közösségi halászhajók közösségi vizeken kívül folytatott halászati tevékenységeit.

Forrás A Tanács 1006/2008/EK rendelete a közösségi halászhajók közösségi vizeken kívül folytatott halászati tevékenységeiknek engedélyezéséről és a harmadik országok hajóinak közösségi vizekhez való hozzáféréséről, valamint a 2847/93/EGK és az 1624/94/EK rendelet módosításáról, továbbá a 3317/94/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről

Referencia Tervezett napirend - Az Állandó Képviselők Bizottságának (I. rész) 2135. ülése, 2006. április 7., péntek (10.15)

harmadik állam; tagsággal nem rendelkező ország; EU-n kívüli ország

Angol non-member State; non-member country; non-EU country

Francia État tiers; pays tiers

Olasz Stato terzo; paese terzo

Spanyol tercero Estado; tercero país

Definíció Olyan állam, amelyik nem tagja az Európai Uniónak. *Forrás* Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

harmadik olvasat

Angol third reading

Francia troisième lecture

Olasz terza lettura

Spanyol tercera lectura

Definíció Jogalkotási szövegtervezetről tartott harmadik konzultáció.

Forrás

http://www.othonunkeuropa.hu/?q=eu_hogyanmukodik

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

harmadik országbeli állampolgár

Angol third country national

Francia ressortissant de pays tiers

Olasz cittadino di paese terzo

Spanyol nacional de un tercer país

Definíció A schengeni térségben a szabad mozgás közösségi jogával nem rendelkező, vízumköteles személy.

Forrás

http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=11

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

harmadik tanács

Angol Third Chamber

Francia troisième chambre

Olasz Terza Sezione

Spanyol Sala Tercera

Definíció Az Európai Bíróság bírának egyik eljárási formációja.

Forrás

http://curia.europa.eu/hu/instit/presentationfr/index_cje.htm

Referencia C 294/06. sz. ügy Ezgi Payir és társai kérelme alapján - The Queen kontra Secretary of State for the Home Department

harmonizációs intézkedés

Angol harmonisation measure

Francia mesure d'harmonisation

Olasz misura di armonizzazione

Spanyol medida de armonización

Definíció A tagállamok olyan törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek közelítését célzó intézkedés, amelyek közvetlenül érintik a közös piac megteremtését vagy működését.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

háromoldalú megállapodás

Angol tripartite agreement

Francia accord tripartite

Olasz accordo tripartito

Spanyol Acuerdo Tripartito

Definíció Három uniós intézmény között valamely konkrét kérdésben született megállapodás.

Forrás A Számvivőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

Referencia A Számvivőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

háromoldalú ülés

Angol tripartite meeting

Francia réunion tripartite

Olasz riunione tripartita

Spanyol reunión tripartita

Definíció A három fő intézmény, a Parlament, a Tanács és a Bizottság képviselői közötti ülés.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004DC0498:HU:HTML>

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

határok nélküli televíziózás

Angol television without frontiers

Francia télévision sans frontière

Olasz televisione senza frontiere

Spanyol televisión sin fronteras

Definíció Uniós szabályozási keret, amely az egységes piacon belüli, határokon átnyúló, akadálytalanul sugározható televíziózásra vonatkozó szabályokat határozza meg.

Forrás http://europa.eu/pol/av/overview_hu.htm

Referencia Az Európai Unió Tanácsának sajtóközleménye, Határok nélküli televíziózás, Luxembourg, 2007. október 15.

határokon átnyúló együttműködés

Angol cross-border cooperation

Francia **coopération transfrontière**
Olasz **cooperazione transfrontaliera**
Spanyol **cooperación transfronteriza**

Definíció Európai uniós együttműködési forma, amelynek célja a gazdasági és társadalmi integráció megvalósítása közös fejlesztési stratégiák és strukturált cserék révén, egy adott határ két oldalán.

Forrás Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Tárgy: Eurorégiók

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

határozat

Angol **Decision**
Francia **décision**
Olasz **decisione**
Spanyol **decisión**

Definíció Az EU egyik kötelező erejű jogszabályfajtája, amelyet akkor alkalmaznak, amikor az előírás nem valamennyi, hanem csak néhány tagállamra vonatkozik.

Forrás
<http://www.eutanfolyam.hu/index.php?mod=dinamikus&page=lexikon&b=h>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

hatodik keretprogram; hatodik kutatás-fejlesztési keretprogram

Angol **Sixth Framework Programme; Sixth Framework Programme for Research and Development; FP6**
Francia **sixième programme-cadre; sixième programme-cadre de recherche et de développement; 6ème PCRD**
Olasz **Sesto programma quadro; sesto programma quadro di ricerca e sviluppo; PQ6**
Spanyol **Sexto Programa Marco; Sexto Programa Marco de Investigación y Desarrollo; 6o PM**

Definíció A 2003-2006-os időszakban tudományos kutatások támogatását szolgáló program, amelynek elsődleges célja az Európai Kutatási Térség létrehozása volt.

Forrás <http://www.europarl.europa.eu/highlights/hu/1207.html>

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technologiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

héta-azonosítószám

Angol **VAT identification number**
Francia **numéro d'identification TVA**
Olasz **numero di partita IVA**
Spanyol **número de identificación a efectos del IVA**

Definíció Tagállam által kiadott egyedi adószám, amellyel minden olyan adóalanyt nyilvántartanak, aki az érintett tagállam területén termékértékesítést vagy szolgáltatásnyújtást végez. Minden egyéni héa-azonosítószám rendelkezik egy előtaggal az ISO 3166 alpha-2-es kódnak megfelelően, amelynek alapján a kibocsátó tagállamot azonosítani lehet.

Forrás A Tanács 2006/112/EK irányelve a közös hozzáadottértékadó-rendszerrel

Referencia A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a héa-rendszert a csalás elleni küzdelem

érdekében módosító intézkedésekről, COM(2008) 109 végleges

héacsalás

Angol **VAT fraud**
Francia **fraude à la taxe sur la valeur ajoutée**
Olasz **frode dell'IVA**
Spanyol **fraude relativo al IVA**

Definíció A hozzáadottérték-adó kijátszása, amely jelentős hatást gyakorol a tagállamok adóbevételére, és az indokolatlan termékmozgások és ésszerűtlenül alacsony árú termékek piacra bocsátása révén torzítja a belső piacon folytatott gazdasági tevékenységet.

Forrás A Tanács 2008/117/EK irányelve (2008. december 16.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerről szóló 2006/112/EK irányelvnek a Közösségen belüli ügyletekkel kapcsolatos adócsalás elleni küzdelem érdekében történő módosításáról

Referencia A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a héa-rendszert a csalás elleni küzdelem érdekében módosító intézkedésekről, COM(2008) 109 végleges

héalevonás

Angol **VAT deduction**
Francia **déduction de TVA**
Olasz **detrazione IVA**
Spanyol **deducción del IVA**

Definíció Bizonyos összegek levonásának lehetősége, amennyiben az adóalany a termékeket és szolgáltatásokat az adóköteles tevékenységének folytatása szerinti tagállamban adóköteles tevékenységéhez használja fel.

Forrás A Tanács 2006/112/EK irányelve a közös hozzáadottértékadó-rendszerrel

Referencia A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a héa-rendszert a csalás elleni küzdelem érdekében módosító intézkedésekről, COM(2008) 109 végleges

héamérték

Angol **VAT rate**
Francia **taux de TVA**
Olasz **aliquota IVA**
Spanyol **tipo del IVA**

Definíció A tagállamok által alkalmazott olyan általános adómérték, amelyet minden egyes tagállam az adóalap százalékában határoz meg, és amely azonos a termékértékesítésre és a szolgáltatásnyújtásra.

Forrás A Tanács 2006/112/EK irányelve (2006. november 28.) a közös hozzáadottértékadó-rendszerrel

Referencia A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a héa-rendszert a csalás elleni küzdelem érdekében módosító intézkedésekről, COM(2008) 109 végleges

héarendszer

Angol **VAT system**
Francia **système de TVA**
Olasz **sistema IVA**
Spanyol **sistema de IVA**

Definíció Olyan közösségi adórendszer, amelynek lényege, hogy a tagállamok összehangolják a forgalmi adókra vonatkozó

jogszabályokat, kiküszöbölve a verseny feltételeit torzító tényezőket, azonban az adó mértékének meghatározása továbbra is tagállami hatáskörben marad.

Forrás

http://www.ecovit.hu/WESET_DOWNLOADS/382/afa0709.pdf

Referencia A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a héarendszert a család elleni küzdelem érdekében módosító intézkedésekről, COM(2008) 109 végleges

helyettes könyvvizsgáló

Angol alternate auditor

Francia commissaire aux comptes suppléants

Olasz sostituto revisore

Spanyol auditor suplente

Definíció Az EKB Kormányzótanácsa által javasolt és az Európai Unió Tanácsa által jóváhagyott független külső könyvvizsgáló helyettese, aki - kizárólag abban az esetben, ha a könyvvizsgáló az ellenőrzést nem képes elvégezni - az Európai Központi Bank és az eürendszer nemzeti központi bankjainak beszámolóit ellenőrzi.

Forrás Az Európai Központi Bank ajánlása (2006. december 21.) az Európai Unió Tanácsa számára az Oesterreichische Nationalbank külső könyvvizsgálóiról

Referencia Az Európai Központi Bank ajánlása (2006. december 21.) az Európai Unió Tanácsa számára az Oesterreichische Nationalbank külső könyvvizsgálóiról

helyi fellépés

Angol local action

Francia action locale

Olasz azione locale

Spanyol actuación local

Definíció Olyan, önkormányzati szinten végrehajtott intézkedés, amely kiegészíti a közösségi, nemzeti és regionális fellépést.

Forrás 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

hitelmechanizmus

Angol credit mechanism

Francia mécanisme de crédit

Olasz meccanismo di credito

Spanyol mecanismo de crédito

Definíció Az európai monetáris rendszer egyik eleme, mely szerint minden állam egy közös alapba utalta valuta- és aranytartalékainak 20%-át.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

hivatalból indított vizsgálat

Angol own-initiative inquiry

Francia enquête d'initiative

Olasz indagine di propria iniziativa

Spanyol investigación de oficio

Definíció Az ombudsman által indított vizsgálat abban az esetben, ha olyan hivatali visszasságot szeretne vizsgálni, amellyel kapcsolatban a panasz egy illetéktelen személy tette vagy annak érdekében is, hogy elősegítse az intézményekben előforduló, szisztematikusnak tűnő hibák megoldását.

Forrás Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése –

Összefoglaló és statisztikák

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése –

Összefoglaló és statisztikák

hivatali visszasság

Angol maladministration

Francia mauvaise administration

Olasz cattiva amministrazione

Spanyol mala administración

Definíció Nem kielégítő hivatali ügyintézés vagy az ügyintézés elmulasztása. Ez abban az esetben fordul elő, ha egy intézmény vagy szerv nem a jogszabályoknak megfelelően jár el, ha nem tartja tiszteletben a helyes ügyintézés alapelveit, vagy ha megsérti az emberi jogokat.

Forrás

<http://www.ombudsman.europa.eu/media/hu/default.htm>

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése –

Összefoglaló és statisztikák

hivatalos egységes szerkezetbe foglalás

Angol official codification

Francia codification officielle

Olasz codificazione ufficiale

Spanyol codificación oficial

Definíció Az egységes szerkezetbe foglalni kívánt jogi aktusok hatályon kívül helyezésére és az e jogi aktusokat érintő érdemi változtatásokat nem tartalmazó egyetlen jogi aktsussal való felváltására irányuló eljárás.

Forrás Intézményközi megállapodás (1994. december 20.) a

jogszabályszovegek hivatalos egységes szerkezetbe

foglalásának gyorsított munkamódszeréről

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

hozzaadottérték-adó; hía

Angol value added tax; VAT

Francia taxe sur la valeur ajoutée; TVA

Olasz imposta sul valore aggiunto; IVA

Spanyol impuesto sobre el valor añadido; IVA

Definíció A közös hozzáadottértékadó-rendszerben olyan adó, amelyet az adóalany által belföldön ellenszolgáltatás fejében teljesített termékértékesítésre vagy szolgáltatásnyújtásra, valamint a termékimportra vetnek ki.

Forrás A Tanács hatodik irányelve (1977. május 17.) a

tagállamok forgalmi adóra vonatkozó jogszabályainak

összehangolásáról – közös hozzáadottértékadó-rendszer:

egységes adóalap-megállapítás

Referencia A Tanács 2007/74/EK irányelve (2007. december

20.) a harmadik országokból beutazó személyek által

importált termékek után fizetendő hozzáadottérték-adó és

jövedéki adó alóli mentesítésről

hozzájárlási eljárás

Angol assent procedure

Francia procédure d'avis conforme

Olasz procedura del parere conforme

Spanyol procedimiento de dictamen conforme

Definíció Sajátos uniós eljárás, amelynek lényege, hogy meghatározott, nagy jelentőségű döntések (új állam csatlakozása, harmadik országokkal kötött nemzetközi megállapodások) meghozatala előtt a Tanács köteles megszerezni a Parlament hozzájárulását.

Forrás

http://europa.eu/scadplus/glossary/assent_procedure_en.htm

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

hulladékirányelv

Angol Waste Directive

Francia directive relative aux déchets

Olasz direttiva sui rifiuti

Spanyol Directiva sobre residuos

Definíció A Tanács 75/442/EGK irányelve (1975. július 15.) a hulladékokról

Forrás A Tanács 75/442/EGK irányelve (1975. július 15.) a hulladékokról

Referencia Európai ombudsman 2007. évi éves jelentése –

Összefoglaló és statisztikák

HYPOSTAT

Angol HYPOSTAT

Francia HYPOSTAT

Olasz HYPOSTAT

Spanyol HYPOSTAT

Definíció Az Európai Jelzálog Szövetség éves statisztikai kiadványa.

Forrás

<http://www.housingfinance.org/pdfstorage/2413211005.pdf>

Referencia Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

I

ideiglenes bizottság

Angol temporary committee

Francia commission temporaire

Olasz commissione temporanea

Spanyol comisión temporal

Definíció A Parlament által bármikor felállítható bizottság, amelynek hatáskörét, összetételét és megbízatásának idejét a bizottságot létrehozó határozat meghozatalával egyidejűleg határozzák meg; és amelynek megbízatása nem haladhatja meg a tizenkét hónapot, kivéve amennyiben a Parlament a megbízatást annak lejártakor meghosszabbítja.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

ideiglenes vizsgálóbizottság

Angol temporary Committee of Inquiry

Francia commission temporaire d'enquête

Olasz commissione temporanea d'inchiesta

Spanyol comisión temporal de investigación

Definíció A Parlament által felállítható bizottság, amelynek feladata, hogy kivizsgálja a közösségi jog végrehajtása során felmerülő állítólagos jogsértéseket vagy hivatali visszasságokat, kivéve ha az állítólagos tényállást bíróság vizsgálja.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

ideiglenesen megüresedett hely

Angol temporarily empty seat

Francia siège vide

Olasz seggio temporaneamente vacante

Spanyol escaño temporalmente vacío

Definíció Az Európai Parlamentben átmenetileg be nem töltött parlamenti képviselői hely.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

időközi jelentés

Angol interim report

Francia rapport intérimaire

Olasz relazione interlocutoria

Spanyol informe provisional

Definíció Az illetékes parlamenti bizottságnak a hozzájárulási eljárás kedvező eredményének elősegítése érdekében beterjesztett jelentése a javaslat módosítására vagy végrehajtására vonatkozó ajánlásokat tartalmazó állásfoglalási indítványtán együtt.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Igazgatási Bizottság

Angol Management Committee

Francia comité de direction

Olasz comitato direttivo

Spanyol Comité de Dirección

Definíció Az Európai Beruházási Bank egyik irányító szerve, amely az elnök felügyelete alatt és az Igazgatótanács ellenőrzése mellett felel a Bank folyó ügyeinek intézéséért.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

igazgatási és ellenőrzési rendszer; IIER

Angol integrated administration and control system; IACS

Francia système intégré de gestion et de contrôle; SIGC

Olasz sistema integrato di gestione e di controllo; SIGC

Spanyol Sistema Integrado de Gestión y Control; SIGC

Definíció Közösségi támogatási programok esetében a tagállamok által létrehozandó rendszer, amely a következő elemeket tartalmazza: számítógépes adatbázis; a mezőgazdasági parcellák alfanumerikus azonosító rendszere; a haszonállatok azonosításának és nyilvántartásának alfanumerikus rendszere; támogatási kérelmek; integrált ellenőrzési rendszer.

Forrás A Tanács 3508/92/EGK rendelete (1992. november 27.) egyes közösségi támogatási programok integrált igazgatási és ellenőrzési rendszerének létrehozásáról

Referencia A Számvevőszék megbízhatósági nyilatkozata az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak

igazgatási kiadások

Angol administrative expenditure

Francia dépenses administratives

Olasz spese amministrative

Spanyol gastos administrativos

Definíció Az intézményi működéshez szükséges kiadások.

Forrás

http://ec.europa.eu/budget/other_main/glossary_en.htm#operating_expenditure

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

igazgatóhelyettes

Angol alternate director

Francia administrateur suppléant

Olasz amministratore sostituto

Spanyol administrador suplente

Definíció Az Európai Beruházási Bank Igazgatótanácsa tagjának helyettese.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Igazgatóóság

Angol Executive Board

Francia directoire

Olasz comitato esecutivo

Spanyol Comité Ejecutivo

Definíció Az EKB egyik döntéshozó szerve, amely az elnökből, az alelnökből és négy további tagból áll.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Igazgatótanács

Angol Board of Directors

Francia conseil d'administration

Olasz consiglio di amministrazione

Spanyol Consejo de Administración

Definíció Az Európai Beruházási Bank egyik irányító szerve, amely kizárólagos hatáskörrel rendelkezik kölcsönök és

garanciák nyújtásával, valamint kölcsönök felvételével kapcsolatos határozatok meghozatalára; megállapítja a kölcsönök kamatait és a garanciavállalás díját; gondoskodik a Bank megfelelő igazgatásáról; biztosítja a Bank ügyvezetésének az alapszerződések és az alapokmány rendelkezéseivel, valamint a Kormányzótanács által megállapított általános irányelvekkel való összhangját.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

indokolás

Angol statement of the reasons; explanatory memorandum; explanatory statement

Francia exposé des motifs

Olasz esposizione dei motivi; motivazione

Spanyol exposición de los motivos; memorándum explicativo; exposición de motivos

Definíció Egy benyújtott dokumentumhoz - a leggyakrabban jogalkotási javaslatához - külön fejezetként csatolt rész, amely a dokumentumban foglalt célok vagy tények helytűlőségát ismerteti.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata; Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

indokolással ellátott ajánlás

Angol reasoned recommendation

Francia recommandation motivée

Olasz raccomandazione motivata

Spanyol recomendación motivada

Definíció A Parlament Elnökségének olyan ajánlása, amelyhez indokolást fűz.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

indokolással ellátott határozat

Angol reasoned decision

Francia décision motivée

Olasz decisione motivata

Spanyol decisión motivada

Definíció A Bizottság által hozott határozat abban az esetben, ha uniós elvek megsértésére vonatkozó jogvértést állapít meg.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

indokolással ellátott indítvány

Angol reasoned submissions

Francia conclusions motivées

Olasz **conclusioni motivate**
Spanyol **conclusiones motivadas**

Definíció A főtanácsnok által teljesen pártatlanul és függetlenül eljárva, nyilvános tárgyaláson vagy írásban előterjesztett indítvány az Elsőfokú Bíróság előtt folyó meghatározott ügyekre vonatkozóan annak érdekében, hogy segítse az Elsőfokú Bíróságot feladatának ellátásában.
Forrás A Bíróság alapokmánya
<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/statut.pdf>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

indokolással ellátott vélemény

Angol **reasoned opinion**
Francia **avis motivé**
Olasz **parere motivato**
Spanyol **dictamen motivado**

Definíció Az Európai Bizottság által olyan tagállam számára elküldött vélemény, amely az alapszerződésből eredő valamely kötelezettségét nem teljesítette, azután, hogy az érintett államnak lehetőséget biztosított észrevételei megítélére.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

indokolt kérelem

Angol **reasoned request**
Francia **demande motivée**
Olasz **richiesta motivata**
Spanyol **solicitud motivada**

Definíció Parlamenti bizottságok vagy más intézmények által az Elnökök Értekezletéhez intézett, megalapozott kérelem.
Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

integrált éghajlat-változási és energiapolitika

Angol **integrated climate and energy policy**
Francia **politique intégrée en matière de climat et d'énergie**
Olasz **politica integrata in materia di clima e di energia**
Spanyol **política integrada de clima y energía**

Definíció Uniósi politika, amely ambiciózus és 2020-ig kötelezően megvalósítandó célkitűzéseket fogalmaz meg az üvegházhatásúgáz-kibocsátás csökkentése, a megújuló energiák és a biológiai anyagok tekintetében.
Forrás <http://europa.eu/generalepourt/hu/2007/rq25.htm>
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

integrált európai jelzáloghitel-piac

Angol **integrated European mortgage market**
Francia **marché européen intégré du crédit hypothécaire**
Olasz **mercato europeo integrato del credito ipotecario**

Spanyol mercado hipotecario europeo integrado

Definíció Olyan európai egységes piac, amelyen megvalósul a tagállami jelzáloghitel-piacok közös szabályozása.
Forrás Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges
Referencia Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

integrált iránymutatások

Angol **Integrated Guidelines**
Francia **lignes directrices intégrées**
Olasz **orientamenti integrati**
Spanyol **Directrices integradas**

Definíció A megújult lisszaboni stratégia megvalósítása érdekében háromévente elfogadott iránymutatások, amelyek két részből állnak: az átfogó gazdaságpolitikai iránymutatások és a foglalkoztatási iránymutatások.
Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Integrált Nemzeti Számlák Európai Rendszere

Angol **European System of Integrated Economic Accounts**
Francia **système européen de comptes économiques intégrés**
Olasz **Sistema europeo di conti economici integrati**
Spanyol **sistema europeo de cuentas económicas integradas**

Definíció Európai számlarendszer, amely meghatároz egy olyan módszertant, amely a Közösség érdekében a számlák és táblák összeállításához összehasonlítható módon alkalmazni kívánt közös szabványokra, fogalommeghatározásokra, osztályozásokra és számviteli szabályokra vonatkozik, valamint egy olyan programot, amely a rendszer szerint összeállított számláknak és tábláknak a Közösség céljaira, meghatározott időpontban történő átadását szolgálja.
Forrás A Tanács 2223/96/EK rendelete (1996. június 25.) a Közösségben a nemzeti és regionális számlák európai rendszeréről <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=346293%3Acs&lang=hu&list=357666%3Acs%2C346293%3Acs%2C&pos=2&page=1&nbl=2&pgs=10&hwords=&checktext=checkbox&visu=>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

"Intelligens energia – Európa" program

Angol **Intelligent Energy-Europe Programme**
Francia **programme pour une énergie intelligente en Europe**
Olasz **Intelligent-Energy Europe Programme**
Spanyol **Programa "Energía inteligente para Europa"**

Definíció Uniósi program, amelynek feladata az energiahatékonyság, a megújuló energiaforrások és az energiadiverzifikáció támogatása.
Forrás http://www.operativprogram.hu/energiahatekonysagi_program_intelligens_energia_europa_i/
Referencia Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: A határokon átnyúló kerékpáros közlekedés ösztönzése

Intelligens Energiával Foglalkozó Végrehajtó Hivatal

Angol Intelligent Energy Executive Agency
Francia Agence exécutive pour l'énergie intelligente
Olasz Agenzia esecutiva per l'energia intelligente
Spanyol Agencia Ejecutiva de Energía Intigente

Definíció Az "Intelligens energia – Európa" program jelenlegi végrehajtó hatósága, amely irányítja a program keretében zajló projekteket, megszervezi a program költségvetéséből finanszírozott eseményeket, és gondoskodik az ezekből fakadó ismeretek, bevált gyakorlatok terjesztéséről.

Forrás

http://infosarok.hu/kategoriak/politika_tarsadalom_kozelet/eurpai_unio/kozossagi_ugynoksegek/index.html

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

intermodalitás

Angol intermodality
Francia intermodalité
Olasz intermodalità
Spanyol intermodalidad

Definíció Különböző közlekedési módok kombinációja egy utazás során.

Forrás

http://www.transman.hu/Projektek/LINKdescription_of_project_M.pdf

Referencia Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: A határokon átnyúló kerékpáros közlekedés ösztönzése

INTERREG

Angol INTERREG
Francia INTERREG
Olasz INTERREG
Spanyol INTERREG

Definíció 2006-ig az Európai Regionális Fejlesztési Alapból (ERFA) finanszírozott közösségi kezdeményezés, mely a határokon átnyúló, nemzeti és régiók közötti együttműködést támogatta.

Forrás

http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=12

Referencia Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: A határokon átnyúló kerékpáros közlekedés ösztönzése

intervenció hivatal

Angol intervention agency
Francia organisme d'intervention
Olasz organismo d'intervento
Spanyol organismo de intervención

Definíció Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garancia Alapból finanszírozott intervenció során eljáró tagállami hatóság.

Forrás

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=A0400102.KOR&kif=intervenci%C3%9Fhivatal%2Fxcsl

Referencia C-51/05. P. sz. ügy: A Bíróság (negyedik tanács) 2008. július 17-i ítélete – Az Európai Közösségek Bizottsága kontra Cantina sociale di Dolianova Soc. coop. arl, Cantina Trexenta Soc. coop. arl, Cantina sociale Marmilla – Unione

viticoltori associati Soc. coop. arl, Cantina sociale S. Maria La Palma Soc. coop. arl, Cantina sociale del Vermentino Soc. coop. arl Monti-Sassari (Fellebbezés – A borpiac közös szervezése – Lepárlási támogatások – Kártérítési kereset – A Közösség szerződésen kívüli felelőssége – Elévülési idő – Kiindulópont)

intézkedő Sirene Irodája

Angol providing Sirene bureau
Francia Sirene du signalement
Olasz ufficio Sirene segnalante
Spanyol Sirene informador

Definíció Annak az országnak a Sirene Irodája, amelyik a figyelmeztető jelzést bevitte a Schengeni Információs Rendszerbe.

Forrás 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

intézményi egység

Angol institutional balance
Francia équilibre institutionnel
Olasz equilibrio istituzionale
Spanyol equilibrio institucional

Definíció Az intézmények közötti hatásköröknek az alapszerződések által meghatározott kerete.

Forrás

<http://www.freeweb.hu/nemzetkoizojj/tanszek/anyag/20070801/ekplbev2-07.pdf>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

intézményközi bizottság

Angol interinstitutional committee
Francia commission interinstitutionnelle
Olasz comitato interistituzionale
Spanyol Comité interinstitucional

Definíció Az intézmények által felállított közös bizottság az eljárásmodok tanulmányozása, a lehetséges konfliktusok feloldása és a dokumentumokhoz való nyilvános hozzáféréssel kapcsolatos jövőbeli fejlesztések megvitatása érdekében.

Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 1049/2001/EK rendelete (2001. május 30.) az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság dokumentumaihoz való nyilvános hozzáféréseiről

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

intézményközi együttműködés

Angol interinstitutional cooperation
Francia coopération interinstitutionnelle
Olasz cooperazione interistituzionale
Spanyol cooperación interinstitucional

Definíció Adott kérdésben vagy programban az Európai Unió két vagy több intézménye közötti együttes munka.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

intézményközi közös megközelítés

Angol **Interinstitutional Common Approach**
Francia **Approche interinstitutionnelle commune**
Olasz **approccio interistituzionale comune**
Spanyol **Enfoque interinstitucional común**

Definíció Valamely adott kérdésben az uniós intézmények által együttesen elfogadott megközelítés.

Forrás Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

intézményközi megállapodás

Angol **Interinstitutional Agreement**
Francia **accord interinstitutionnel**
Olasz **accordo interistituzionale**
Spanyol **Acuerdo Interinstitucional**

Definíció A Tanács, a Parlament és a Bizottság között létrejövő, hosszabb távú megállapodás, amelynek révén az érintett intézmények bizonyos viszonyait vagy kapcsolataikat szabályozzák.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

intézményközi referenciaszám

Angol **Interinstitutional File**
Francia **dossier interinstitutionnel**
Olasz **fascicolo interistituzionale**
Spanyol **expediente interinstitucional**

Definíció Olyan uniós dokumentum száma, amelynek létrehozása több intézmény bevonását igényli.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

INTI program

Angol **INTI programme**
Francia **programme INTI**
Olasz **programma INTI**
Spanyol **Programa INTI**

Definíció Az Európai Unió támogatásában megvalósuló projekt, mely elősegíti a harmadik, EU-n kívüli országokból érkezők beilleszkedését az Európai Közösségbe.

Forrás <http://www.kopinlapitvany.hu/01.html>

Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról"

írányadó vita

Angol **policy debate**
Francia **débat d'orientation**
Olasz **diбатtito orientativo**
Spanyol **debate orientativo**

Definíció A Tanács formációiban fontos programokról és prioritásokról tartott nyílt nyilvános vita.

Forrás A Tanács eljárási szabályzata

Referencia Tervezett napirend - Az Állandó Képviselők Bizottságának (I. rész) 2135. ülése, 2006. április 7., péntek (10.15)

írányelv

Angol **directive**
Francia **directive**
Olasz **direttiva**
Spanyol **directiva**

Definíció Európai uniós jogi aktus, amely az elérendő célokat illetően minden címzett tagállamra kötelező, azonban a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyja.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

irányelvtervezet

Angol **draft directive**
Francia **projet de directive**
Olasz **progetto di direttiva**
Spanyol **projecto de Directiva**

Definíció Az irányelvre irányuló javaslatot követő szövegtervezet.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia Az Európai Unió Tanácsának sajtóközleménye, Határok nélküli televíziózás, Luxembourg, 2007. október 15.

írásbeli eljárás

Angol **written procedure**
Francia **procédure écrite**
Olasz **procedura scritta**
Spanyol **procedimiento escrito**

Definíció A Bíróság előtti eljárás írásbeli része: a keresetleveleknek, az előkészítő iratoknak, az ellenkérelmeknek, az észrevételeknek és az esetleges válaszoknak, valamint az ezek alátámasztásául szolgáló minden iratnak és okiratnak vagy ezek hitelesített másolatainak közlése a felekkel és a Közösségek azon intézményeivel, amelyeknek határozatai a jogvita tárgyát képezik.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

írásbeli észrevételek

Angol **written observations**

Francia **observations écrites**
Olasz **osservazioni scritte**
Spanyol **observaciones escritas**

Definíció Az előzetes döntéshozatali eljárásban az érdekelt felek által benyújtható dokumentum, amelynek célja, hogy a felmerült kérdésekre válaszokat javasoljon a Bíróságnak, valamint röviden, de teljes körűen bemutassa az e válaszokat alátámasztó érvelést. Fontos, hogy a Bírósággal ismertesse az alapeljárás ténybeli körülményeit, valamint a nemzeti jog vonatkozó rendelkezéseit.

Forrás

<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtdocfr/autrestxts/txt9.pdf>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

írásbeli kérdés; írásbeli választ igénylő kérdés

Angol **written question; question for written answer**
Francia **question écrite; question avec demande de réponse écrite**
Olasz **interrogazione scritta; interrogazione con richiesta di risposta scritta**
Spanyol **pregunta escrita; pregunta con solicitud de respuesta escrita**

Definíció Az Európai Parlament képviselőinek a Bizottsághoz és a Tanáshoz intézett kérdése, amely a Hivatalos Lapban is megjelenik, és írásos választ kell rá adni.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/hu/questions/questions.htm>

Referencia Tervezett napirend - Az Allandó Képviselők Bizottságának (I. rész) 2135. ülése, 2006. április 7., péntek (10.15)

írásbeli nyilatkozat; írásos nyilatkozat

Angol **written declaration; written statement**
Francia **déclaration écrite**
Olasz **dichiarazione scritta**
Spanyol **declaración por escrito**

Definíció Az Európai Unió tevékenységi körébe tartozó témában legfeljebb öt európai parlamenti képviselő, 200 szót meg nem haladó terjedelmű nyilatkozata.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

ITER Nemzetközi Fúziósenergia-fejlesztési Szervezet

Angol **ITER International Fusion Energy Organization**
Francia **organisation internationale ITER pour l'énergie de fusion**
Olasz **Organizzazione internazionale dell'energia da fusione ITER**
Spanyol **Organización Internacional de la Energía de Fusión ITER**

Definíció Az ITER-projekt szervezete, amelynek feladata, hogy az ITER-projekt általános célkitűzéseinek valóra váltására egy - tudományos és technológiai célok köré szervezett és a Felek vezető kutatóinak részvételével végrehajtott - közös nemzetközi kutatási program keretében törekedjen.

Forrás [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22006A1216\(03\):HU:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22006A1216(03):HU:HTML)

Referencia Megállapodás az ITER projekt közös megvalósítása érdekében az ITER Nemzetközi Fúziósenergia-fejlesztési Szervezetét megillető kiváltságokról és mentességekről

ITER-projekt

Angol **ITER project**
Francia **projet ITER**
Olasz **Progetto ITER**
Spanyol **Proyecto ITER**

Definíció Nemzetközi projekt, amelynek célja a fúziós energia békés célú felhasználásának, ennek alapvető részeként a fenntartható fúziós villamosenergia-termelés tudományos és technológiai értelemben vett megvalósíthatóságának demonstrálása.

Forrás [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22006A1216\(03\):HU:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22006A1216(03):HU:HTML)

Referencia Megállapodás az ITER projekt közös megvalósítása érdekében az ITER Nemzetközi Fúziósenergia-fejlesztési Szervezetét megillető kiváltságokról és mentességekről

ITER; Nemzetközi Termonukleáris Kísérleti Reaktor

Angol **ITER; International Thermonuclear Experimental Reactor**
Francia **ITER; réacteur thermonucélaire expérimental international**
Olasz **ITER; reattore sperimentale termonucleare internazionale**
Spanyol **ITER; Reactor termonuclear experimental internacional**

Definíció Olyan berendezés, amely 500 millió watt (MW) fúziós energiát lesz képes 10 percig folyamatosan előállítani.

Forrás http://ec.europa.eu/research/leaflets/iter/article_3091_hu.html

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

ITER-megállapodás

Angol **ITER Agreement**
Francia **accord ITER**
Olasz **Accordo ITER**
Spanyol **acuerdo ITER**

Definíció Megállapodás az ITER-projekt közös megvalósítása érdekében az ITER Nemzetközi Fúziósenergia-fejlesztési Szervezete létrehozásáról

Forrás [http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22006A1216\(03\):HU:HTML](http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:22006A1216(03):HU:HTML)

Referencia Megállapodás az ITER projekt közös megvalósítása érdekében az ITER Nemzetközi Fúziósenergia-fejlesztési Szervezetét megillető kiváltságokról és mentességekről

J

járműre kiadott figyelmeztető jelzés

Angol **vehicle alert**
Francia **signallement de véhicule**
Olasz **segnalazione di veicolo**

Spanyol **descripción de vehículo**

Definición Az ellopott, jogellenesen használt vagy elveszett, 50 cm³-t meghaladó hengerűrtartalmú gépjárművekre és az ellopott, jogellenesen használt vagy elveszett, 750 kg-t meghaladó önsúlyú utánfutókra és lakókocsokra vonatkozó adatok schengeni információs rendszerbe való bevitelére.

Forrás Schengeni Egyezmény

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Jean Monnet program

Angol Jean Monnet Programme

Francia programme Jean Monnet

Olasz programma Jean Monnet

Spanyol programa Jean Monnet

Definición Unións program az egész életen át tartó tanulás terén, melynek célja az európai integrációra vonatkozó egyetemi kutatás és oktatás támogatása.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

jegyzőkönyv

Angol Protocol

Francia protocole

Olasz protocollo

Spanyol protocolo

Definición Szerződésekhez vagy megállapodásokhoz csatolt okmány, amely az adott szerződés vagy megállapodás szerves részét képezi, és ugyanolyan jogi erővel bír.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Jegyzőkönyv a schengeni vívmányoknak az Európai Unió keretében történő beillesztéséről

Angol Protocol integrating the Schengen acquis into the framework of the European Union

Francia protocole intégrant l'acquis de Schengen dans le cadre de l'Union européenne

Olasz protocollo sull'integrazione dell'acquis di Schengen nell'ambito dell'Unione europea

Spanyol Protocolo por el que se integra el acervo de Schengen en el marco de la Unión Europea

Definición Az Amszterdami Szerződés révén az alapszerződésekhez csatolt 2. jegyzőkönyv, amely az Európai Unió keretében emelte a schengeni vívmányokat.

Forrás

<http://www.euvonal.hu/index.php?op=szerzodesek&id=4> (2009.01.27.)

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

jegyzőkönyvben rögzített megjegyzések

Angol statement in the minutes

Francia déclaration inscrite au procès-verbal

Olasz dichiarazione a verbale

Spanyol declaración en el acta

Definición A Tanács jogalkotási folyamatában adott tagállam által tett megjegyzések, amelyeket jegyzőkönyvben kell rögzíteni és a szavazás eredményével és indokolásával együtt nyilvánosságra kell hozni.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

jelentéstervezet

Angol draft report

Francia projet de rapport

Olasz progetto di relazione

Spanyol proyecto de informe

Definición Az Európai Parlament valamely jelentésének tervezett szövege.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

jelzáloghitel-finanszírozási szakértői csoport

Angol Mortgage Funding Expert Group

Francia groupe d'experts sur le financement du crédit hypothécaire; MFEG

Olasz gruppo di esperti sul finanziamento del credito ipotecario; Mortgage Funding Expert Group

Spanyol Grupo de Expertos sobre Financiación Hipotecaria

Definición A Bizottság által 2006-ban felállított munkacsoport.

Forrás http://ec.europa.eu/internal_market/financeservices-retail/docs/home-loans/mfeg/final_report-en.pdf

Referencia Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

jelzáloghitel-piaci integráció

Angol mortgage market integration

Francia intégration du marché hypothécaire

Olasz integrazione del mercato ipotecario

Spanyol integración de los mercados hipotecarios

Definición Az uniós tagállamok jelzáloghitel-piacainak közös szabályozási keret alá vonása.

Forrás Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

Referencia Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

jogalkotási állásfoglalás

Angol legislative resolution

Francia résolution législative

Olasz risoluzione legislativa

Spanyol resolución legislativa

Definición Az Európai Parlamentnek egy adott jogalkotási javaslattal kapcsolatos hivatalos állásfoglalása.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

jogalkotási és munkaprogram

Angol Legislative and Work Programme
Francia programme législatif et de travail
Olasz programma legislativo e di lavoro
Spanyol Programa Legislativo y de Trabajo

Definíció Az EU adott évre szóló jogalkotási terve, amelyet a Bizottság a Parlamenttel és a Tanáccsal együttműködve határoz meg.
Forrás Az Európai Parlament eljárási szabályzata
Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

jogalkotási javaslat

Angol legislative proposal
Francia proposition législative
Olasz proposta legislativa
Spanyol propuesta legislativa

Definíció Európai jogi aktus meghozatalára irányuló javaslat.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

jogalkotási jelentés

Angol legislative report
Francia rapport législatif
Olasz relazione di carattere legislativo
Spanyol informe legislativo

Definíció Az Európai Parlament azon bizottsága által elkészített jelentés, amelyhez a Bizottság jogalkotási javaslatát utalták.
Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

jogalkotási terv

Angol legislative planning
Francia programmation législative
Olasz programmazione legislativa
Spanyol programación legislativa

Definíció Adott intézmény adott időtartamra vonatkozó terve, amelyben meghatározza, hogy mely jogszabályok esetében kíván jogalkotási eljárást folytatni.
Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

jogi aktus; közösségi jogi aktus; jogalkotási aktus; közösségi jogszabály

Angol act; Community act; legislative act; Community legislation
Francia acte; acte communautaire; acte législatif; législation communautaire
Olasz atto; atto comunitario; atto legislativo; normativa comunitaria

Spanyol acto; acto comunitario; acto legislativo; legislación comunitaria

Definíció Európai unió intézmény által alkotott jogszabály.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata; Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Jogi Bizottság

Angol Committee on Legal Affairs
Francia commission des affaires juridiques
Olasz commissione giuridica
Spanyol Comisión de Asuntos Jurídicos

Definíció Az Európai Parlament egyik állandó bizottsága.
Forrás Az Európai Parlament eljárási szabályzata
Referencia Parlamenti kérdés, Szóbeli választ igénylő kérdés vitával - Az Eljárási Szabályzat 108. cikke alapján, előterjesztette: Klaus-Heiner Lehne a(z) Jogi Bizottság nevében a Bizottsághoz, 2008. június 11.

jogorvoslati kérelem

Angol appeal
Francia recours
Olasz ricorso
Spanyol recurso

Definíció A Bíróság valamely ítélete vagy határozata elleni beadvány.
Forrás A Bíróság eljárási szabályzata
<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/txt5.pdf>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

K

K+F beruházási cél

Angol R&D investment target
Francia objectif d'investissements dans la R&D
Olasz obiettivo degli investimenti nel settore ricerca e sviluppo
Spanyol objetivo de inversión en I+D

Definíció A lisszaboni stratégia egyik célja, mely szerint 2010-ig a kutatás-fejlesztési kiadásokat a GDP 3 %-ára kell növelni.
Forrás <http://www.matud.iif.hu/06sze/04.html>
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

KAP-támogatás

Angol CAP subsidy
Francia subvention au titre de la PAC
Olasz sovvenzione PAC
Spanyol ayuda de la PAC

Definíció A közös agrárpolitika keretében nyújtott támogatás, amely megvalósulhat piaci intézkedések, közvetlen kifizetések és vidékfejlesztési támogatások formájában.

Forrás http://ec.europa.eu/agriculture/grants/index_hu.htm
Referencia A Számvevőszék megbízhatósági nyilatkozata az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak

képviselőcsoport

Angol **political group**
Francia **groupe politique**
Olasz **gruppo politico**
Spanyol **grupo político**

Definíció Európai szintű politikai párt az Európai Parlamentben.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

kérelmező; felperes

Angol **applicant**
Francia **requérant; partie demanderesse**
Olasz **ricorrente**
Spanyol **demandante; parte demandante**

Definíció A Bíróság előtt keresetet benyújtó személy.
Forrás A Bíróság alapokmánya
<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/statut.pdf>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

keresetlevél

Angol **written application**
Francia **requête**
Olasz **domanda**
Spanyol **demanda**

Definíció A Bíróság hivatalvezetőjének címzett olyan dokumentum, amellyel a keresetet a Bíróság előtt meg kell indítani. A keresetlevélnek tartalmaznia kell a kérelmező nevét és lakcímét, az aláíró perbeli állását, annak a félnek vagy feleknek a nevét, aki vagy akik ellen a keresetet benyújtották, a jogvita tárgyát, a Bíróság döntésére irányuló kérelmet és azoknak a jogalapoknak a rövid összefoglalását, amelyekre a kérelmet alapozzák.
Forrás A Bíróság alapokmánya
<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/statut.pdf>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

kerethatározat

Angol **framework decision**
Francia **décision-cadre**
Olasz **decisione-quadro**
Spanyol **decisión marco**

Definíció A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén a Tanács által elfogadott jogi aktus, amelynek célja a tagállamok törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezéseinek közelítése. A kerethatározatok az éleendő célokat illetően kötelezőek a tagállamokra, azonban a forma és az eszközök megválasztását a nemzeti hatóságokra hagyják. A kerethatározatoknak nincs közvetlen hatályuk.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

keretirányelv

Angol **framework directive**
Francia **directive-cadre**
Olasz **direttiva quadro**
Spanyol **directiva marco**

Definíció Általános szabályozási keret, amely alapján konkrét kérdések tekintetében egyedi irányelvek jönnek létre.
Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

kétoldalú miniszteri trojka konzultáció

Angol **bilateral Ministerial Troika consultation**
Francia **consultation bilatérale avec la troika ministérielle**
Olasz **consultazione bilaterale della troika ministeriale**
Spanyol **consulta bilateral de la Troika Ministerial**

Definíció Harmadik országgal folytatott kapcsolatok során az EU és a harmadik ország közötti magas szintű találkozó, amelyen részt vesz az EU kül- és biztonságpolitikai főképviselője, a Bizottság témáért felelős biztosa és a harmadik ország témáért felelős minisztere.
Forrás http://europa.eu/abc/history/2000_today/2008/index_hu.htm alapján
Referencia Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

kevéssé fejlett régió

Angol **less-developed region**
Francia **région moins développée**
Olasz **regione meno sviluppata**
Spanyol **región más atrasada**

Definíció Az uniós átlag 75%-át meg nem haladó GDP-vel rendelkező vagy ultraperiférikus régió.
Forrás http://www.agr.unideb.hu/ktvbsc/dl2.php?dl=28/11_eloadas.ppt
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

kezdemenyezés

Angol **initiative**
Francia **initiative**
Olasz **iniziativa**
Spanyol **iniciativa**

Definíció Valamely tagállam vagy intézmény által konkrét jogszabályra, programra vagy fellépésre irányuló javaslat.
Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Kiadóhivatal

Angol Publications Office
Francia Office des publications
Olasz Ufficio delle pubblicazioni
Spanyol Oficina de Publicaciones

Definíció Az Európai Közösségek Hivatalos Kiadványainak Hivatala, az Európai Unió kiadója.
Forrás http://publications.europa.eu/index_hu.htm
Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kulturák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

kibocsátáskereskedelmi irányelv

Angol ETS Directive
Francia directive SCEQE
Olasz direttiva "sistema di scambio"
Spanyol Directiva de Régimen de Comercio de Derechos de Emisión (RCDE)

Definíció Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve (2003. október 13. j. az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról)
Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 2003/87/EK irányelve (2003. október 13. j. az üvegházhatást okozó gázok kibocsátási egységei Közösségen belüli kereskedelmi rendszerének létrehozásáról és a 96/61/EK tanácsi irányelv módosításáról)
Referencia Európai Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

kisállattűtvél

Angol pet passport
Francia passeport pour animal de compagnie
Olasz passaporto per gli animali domestici
Spanyol pasaporte para animales de compañía

Definíció Olyan okmány, amelyet a kedvtelésből tartott kutyák, macskák és görények uniós tagállamok közötti - nem kereskedelmi célú - utaztatásához, vagy az unió kívüli országból az EU területére történő belépéséhez kell kiváltani.
Forrás <http://www.egyperces.hu/forum/jog/kisallat-utlev-1/36191>
Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

kísérő intézkedés

Angol flanking measure
Francia mesure d'accompagnement
Olasz misura di accompagnamento
Spanyol medida de acompañamiento

Definíció Minden jelenlegi vagy jövőbeli intézkedést előkészítő vagy elősegítő intézkedés, beleértve egyebek között a terjesztési tevékenységeket, a projektek figyelemmel kísérését és értékelését, valamint a statisztikai adatok gyűjtését és elemzését.
Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003R1382:HU:HTML>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

kitoloncolási cselekvési program

Angol Return Action Programme
Francia programme d'aide au retour
Olasz programma d'azione sul rimpatrio
Spanyol Programa de Acción sobre el Retorno

Definíció Uniósi cselekvési program, amely a tagállamok közötti operatív együttműködés fejlesztését szolgáló intézkedések és tevékenységek részeként javasolja, hogy harmadik országok illegálisan valamely tagállamban tartózkodó állampolgárainak kitoloncolását a meglévő kapacitások együttes felhasználásával szervezett közös légi járatokkal a lehető leghatékonyabban kell megszervezni.
Forrás A Tanács határozata (2004. április 29.) a harmadik államok kiutasított állampolgárainak két vagy több tagállam területéről történő kitoloncolására szolgáló közös légi járatok szervezéséről
Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról"

kockázatmegosztási pénzügyi mechanizmus

Angol Risk-Sharing Finance Facility
Francia mécanisme de financement du partage des risques
Olasz meccanismo di finanziamento con ripartizione dei rischi
Spanyol Mecanismo de Financiación de Riesgos Compartidos

Definíció Uniósi pénzügyi mechanizmus, melynek célja a kutatásra fordított magánbefektetés megerősítése az európai kutatási infrastruktúra résztvevői számára a hitelfinanszírozáshoz való hozzájárítás megkönnyítésével.
Forrás http://eur-lex.europa.eu/budget/data/COL22007_VOL4/HU/nmc-titleN14D4B/nmc-chapterN60721038096-39/articles/index.html
Referencia Európai Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Kohéziós Alap

Angol Cohesion Fund
Francia Fonds de cohésion
Olasz Fondo di coesione
Spanyol Fondo de Cohesión

Definíció Pénzügyi alap, amelynek célja, hogy közösségi pénzügyi hozzájárulásokat nyújtson a környezetvédelem és a transzeurópai hálózatok terén megvalósuló projektekhez a közlekedési infrastruktúra területén.
Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041123eumink.aspx>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

kohéziós politika; szolidaritási politika

Angol Cohesion Policy; solidarity policy
Francia politique de cohésion; politique de solidarité

Olasz **politica di coesione; politica di solidarietà**
Spanyol **Política de Cohesión; política de solidaridad**

Definíció Európai szintű szolidaritást szolgáló politikai keret, mely több százezer projekt révén valósul meg: e projekteket Európa-szerte két strukturális alap – az Európai Regionális Fejlesztési Alap (ERFA) és az Európai Szociális Alap (ESZA) –, valamint a Kohéziós Alap támogatja.

Forrás
http://ec.europa.eu/regional_policy/faq/q1/index_hu.htm
Referencia Az EU tevékenységeinek áttekintő oldala, Regionális politika, EUROPA portál

Kok-jelentés

Angol **Kok Report**
Francia **Rapport Kok**
Olasz **relazione KOK**
Spanyol **informe Kok**

Definíció A Wim Kok, volt holland miniszterelnök vezetésével alakított magas szintű munkacsoport jelentése, amely a lisszaboni stratégia újraindítását szorgalmazta.

Forrás <http://europa.eu/generalreport/hu/2005/rg38.htm>
Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról"

komitológia

Angol **comitology**
Francia **comitologie**
Olasz **procedura di comitato**
Spanyol **comitologia**

Definíció Bizottsági eljárás, amely során a Bizottság speciális, tagállami szakértőkből álló tanácsadó bizottságok véleményét kéri ki az uniós joganyag végrehajtásával kapcsolatban.

Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm
Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

Kommunikációs Főigazgatóság

Angol **Directorate-General for Communication**
Francia **Direction générale de la communication**
Olasz **Direzione generale della Comunicazione**
Spanyol **Dirección General de Comunicación**

Definíció Az Európai Bizottság kommunikációval és köztajékoztatással foglalkozó szervezeti egysége.

Forrás http://ec.europa.eu/index_hu.htm#
Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

kompenzációs mechanizmus

Angol **compensation procedure**
Francia **mécanisme de compensation**
Olasz **meccanismo di compensazione**
Spanyol **mecanismo de compensación**

Definíció A borpiac közös szervezésének mechanizmusa, amely az intervenció hivatal által kifizetett, a lepárolt bor után járó, rögzített támogatás formájában valósul meg.

Forrás C-51/05. P. sz. ügy: A Bíróság (negyedik tanács) 2008. július 17-i ítélete – Az Európai Közöségek Bizottsága kontra Cantina sociale di Dolianova Soc. coop. arl, Cantina Trexenta Soc. coop. arl, Cantina sociale Marmilla – Unione viticoltori associati Soc. coop. arl, Cantina sociale S. Maria La Palma Soc. coop. arl, Cantina sociale del Vermentino Soc. coop. arl Monti-Sassari (Fellebbezés – A borpiac közös szervezése – Lepárlási támogatások – Kártérítési kereset – A Közöség szerződésen kívüli felelőssége – Elévülési idő – Kiindulópont)

Referencia C-51/05. P. sz. ügy: A Bíróság (negyedik tanács) 2008. július 17-i ítélete – Az Európai Közöségek Bizottsága kontra Cantina sociale di Dolianova Soc. coop. arl, Cantina Trexenta Soc. coop. arl, Cantina sociale Marmilla – Unione viticoltori associati Soc. coop. arl, Cantina sociale S. Maria La Palma Soc. coop. arl, Cantina sociale del Vermentino Soc. coop. arl Monti-Sassari (Fellebbezés – A borpiac közös szervezése – Lepárlási támogatások – Kártérítési kereset – A Közöség szerződésen kívüli felelőssége – Elévülési idő – Kiindulópont)

Konvent

Angol **Convention**
Francia **Convention**
Olasz **convenzione**
Spanyol **Convención**

Definíció Az Európai Tanács által létrehozott fórum, mely azt a megbízást kapta, hogy készítsen alkotmánytervezetet annak érdekében, hogy az EU meg tudjon felelni a közép- és kelet-európai országok csatlakozása által támasztott kihívásoknak.

Forrás Európa 12 leckében
Referencia Európa 12 leckében

konvergencia

Angol **convergence**
Francia **convergence**
Olasz **convergenza**
Spanyol **convergencia**

Definíció Törekvés, amely az Európai Unió gazdaságainak összhangba hozatalára irányul.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041123eumink.aspx>
Referencia Az EU tevékenységeinek áttekintő oldala, Regionális politika, EUROPA portál

konvergenciakritériumok

Angol **convergence criteria**
Francia **critères de convergence**
Olasz **criteri di convergenza**
Spanyol **critérios de convergencia**

Definíció Egy sor olyan feltétel, amelyeket az EU tagállamainak teljesíteniük kell ahhoz, hogy bevezethessék az eurót és csatlakozhassanak az euroövezethez. 5 konvergenciakritérium van: árstabilitás, stabil államháztartás, fenntartható államháztartás, a gazdasági konvergencia tartóssága, árfolyam-stabilitás.

Forrás
[http://ec.europa.eu/economy_finance/emu10/questions_hu.htm#f \(2009.02.22.\)](http://ec.europa.eu/economy_finance/emu10/questions_hu.htm#f (2009.02.22.))

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Községet létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

konzultációs eljárás

Angol consultation procedure
Francia procédure de consultation
Olasz procedura di consultazione
Spangol procedimiento de consulta

Definíció Közösségi döntéshozatali eljárás, amelynek lényege, hogy a Tanács csak a Parlament véleményének beszerzése után hozhat döntést, a Parlament álláspontja azonban nem kötelező.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

koordinációs bizottság

Angol Coordinating Committee
Francia comité de coordination
Olasz comitato di coordinamento
Spangol Comité de Coordinación

Definíció Adott területen magas beosztású tisztviselőkkel álló bizottság, amely véleményt nyilváníthat a Tanács számára, és hozzájárul a Tanácsnak az adott területen folytatott munkájához előkészítéséhez.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

koppenhágai kritériumok

Angol Copenhagen criteria
Francia critères de Copenhague
Olasz criteri di Copenaghen
Spangol criterios de Copenhague

Definíció A csatlakozási tárgyalások megindításának feltételei: stabil intézményrendszer, amely biztosítja a demokráciát és a jogállamiságot, illetve az emberi jogok, valamint a kisebbségek tiszteletben tartását és védelmét; életképes piacgazdaság; képesség a tagsággal járó kötelezettségeket, különösen a politikai és gazdasági célok, valamint a monetáris unió célkitűzéseinek vállalására.

Forrás http://ec.europa.eu/enlargement/the-policy/conditions-for-enlargement/index_hu.htm

Referencia Európa 12 leckében

korai előrejelző rendszer

Angol early warning system
Francia système d'alerte rapide
Olasz sistema di allarme preventivo
Spangol sistema de alerta rápida

Definíció Közösségi információs rendszer, amelynek célja olyan harmadik felekre vonatkozó, korlátozott terjesztésű információk közzététele a Bizottságon és annak végrehajtó ügynökségein belül, akik veszélyt jelenthetnek a Közösségek pénzügyi érdekeire és jó hírére vagy a Közösségek által kezelt bármely más forrásra.

Forrás 2008/969/EK, Euratom: A Bizottság határozata (2008. december 16.) a Bizottság engedélyezésre jogosult tisztviselői és a végrehajtó ügynökségek által használandó korai előrejelző rendszerrel

Referencia Európai Unió Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Kormányzótanács, az EBB

Kormányzótanácsa

Angol Board of Governors; Board of Governors of the EIB
Francia Conseil des gouverneurs; Conseil des gouverneurs de la BEI
Olasz Consiglio dei governatori; Consiglio dei governatori della BEI
Spangol Consejo de Gobernadores; Consejo de Gobernadores del BEI

Definíció Az Európai Beruházási Bank egyik irányító szerve, amely a tagállamok által kijelölt miniszterekkel áll, és amely megállapítja a Bank hitelpolitikájára vonatkozó általános irányelveket, különös tekintettel azokra a célkitűzésekre, amelyeket a közös piac megvalósításában történő előrehaladás során követni kell.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Kormányzótanács; az EKB

Kormányzótanácsa

Angol Governing Council ; Governing Council of the ECB
Francia conseil des gouverneurs; conseil des gouverneurs de la BCE
Olasz consiglio direttivo; consiglio direttivo della BCE
Spangol Consejo de Gobierno; Consejo de Gobierno del BCE

Definíció Az EKB egyik döntéshozó szerve, amely az EKB igazgatóságának tagjaiból és a nemzeti központi bankok elnökeiből áll.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

kölcsönös jogsegély

Angol mutual judicial assistance
Francia entraide judiciaire
Olasz assistenza giudiziaria
Spangol asistencia judicial mutua

Definíció A schengeni információs rendszer keretében az Európai Unió tagállamai közötti kölcsönös büntügyi jogsegély.

Forrás <http://irm.gov.hu/?mi=1&katid=2&id=108&cikkid=2890>

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

költségvetési alapelv

Angol budgetary principle
Francia principe budgétaire
Olasz principio di bilancio
Spangol principio presupuestario

Definíció Az Európai Közösségek költségvetését szabályozó elv. Költségvetési elv pl. az egységesség elve vagy a költségvetési egyensúly elve.

Forrás http://www.euvonal.hu/index.php?op=kozossegi_politikak&id=3

Referencia A Számvevőszék megbízhatósági nyilatkozata az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak

Költségvetési Ellenőrző Bizottság

Angol **Budgetary Control Committee**
Francia **commission du contrôle budgétaire**
Olasz **commissione per il controllo dei bilanci**
Spanyol **Comisión de Control Presupuestario**

Definíció Az Európai Parlament egyik állandó bizottsága.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia A külső ellenőr jelentése a Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó beszámolójáról

költségvetési hatóság

Angol **budgetary authority**
Francia **autorité budgétaire**
Olasz **autorità di bilancio**
Spanyol **Autoridad Presupuestaria**

Definíció Az uniós költségvetés elfogadásáért felelős hatóság, amelyet a Tanács és az Európai Parlament együttesen alkot.

Forrás http://www.euvonal.hu/index.php?op=kozossegi_politikak&id=3

Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

költségvetési rendelet

Angol **Financial Regulation**
Francia **règlement financier**
Olasz **regolamento finanziario**
Spanyol **Reglamento financiero**

Definíció A Tanács 1605/2002/EK, Euratom rendelete (2002. június 25.) az Európai Közösségek általános költségvetésére alkalmazandó költségvetési rendeletről, amely meghatározza az Európai Közösségek általános költségvetésének megállapítására és végrehajtására vonatkozó szabályokat.

Forrás A Tanács 1605/2002/EK, Euratom rendelete (2002. június 25.) az Európai Közösségek általános költségvetésére alkalmazandó költségvetési rendeletről

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

költségvetési tervezet

Angol **draft budget**
Francia **projet de budget**
Olasz **progetto di bilancio**
Spanyol **proyecto de presupuesto**

Definíció A Bizottság által összeállított és a Tanácsnak

megküldött előzetes költségvetési tervezet alapján, a Tanács által elfogadott tervezet, amelyet ez utóbbi szerv az Európai Parlamentnek küld meg.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

költségvetési ülészszak

Angol **budget session**
Francia **session budgétaire**
Olasz **tornata del bilancio**
Spanyol **sesión presupuestaria**

Definíció Az Európai Parlament speciális, költségvetésről tartott ülészsaka.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

költségvetési végrehajtási jogkör

Angol **budget implementation power**
Francia **pouvoir d'exécution du budget**
Olasz **potere di esecuzione del bilancio**
Spanyol **competencia de ejecución del presupuesto**

Definíció Az Európai Parlamentnek a költségvetés végrehajtása feletti ellenőrzési jogköre.

Forrás <http://www.europarl.europa.eu/comparl/cont/site/auditions/eca/587959hu.pdf>

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Könyvtári, Kutatási és Dokumentációs Főigazgatóság

Angol **Library, Research and Documentation Directorate-General**
Francia **direction générale de la Bibliothèque, recherche et documentation**
Olasz **direzione generale della Biblioteca, ricerca e documentazione**
Spanyol **Dirección General de la Biblioteca y de Investigación y Documentación**

Definíció Az Európai Bíróság egyik nagy szervezeti egysége.

Forrás Pályázati felhívás – Az Európai Közösségek Bíróságának könyvtár-, kutatási és dokumentációs főigazgatói állása (AD15-AD16)

Referencia Pályázati felhívás – Az Európai Közösségek Bíróságának könyvtár-, kutatási és dokumentációs főigazgatói állása (AD15-AD16)

könyvvizsgáló

Angol **auditor**
Francia **commissaire aux comptes**
Olasz **revisore**
Spanyol **auditor**

Definíció Az EKB Kormányzótanácsa által javasolt és az Európai Unió Tanácsa által jóváhagyott független külső könyvvizsgáló, aki az Európai Központi Bank és az eurorendszer nemzeti központi bankjainak beszámolóit ellenőrzi.

Forrás Az Európai Központi Bank ajánlása (2006. december 21.) az Európai Unió Tanácsa számára az Oesterreichische Nationalbank külső könyvizsgálóiról

Referencia Az Európai Központi Bank ajánlása (2006. december 21.) az Európai Unió Tanácsa számára az Oesterreichische Nationalbank külső könyvizsgálóiról

Környezet 2010: a mi jövőnk, a mi választásunk

Angol Environment 2010: our future, our choice

Francia Environnement 2010: notre avenir, notre choix

Olasz Ambiente 2010: il nostro futuro, la nostra scelta

Spanyol Medio ambiente 2010: nuestro futuro está en nuestras manos

Definíció Uniói környezetvédelmi cselekvési program, amely a 2001–2010 közötti időszakra vonatkozóan a következők szükségességét hangsúlyozza: az éghajlatváltozás és a globális felmelegedés mérséklése és lelassítása; a természetes élőhelyek, illetve a vadon élő állatok és növények védelme; a környezettel és egészséggel kapcsolatos problémák kezelése; a természet erőforrások megőrzése és a hulladék hatékony kezelése.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

Környezettechnológiai cselekvési terv

Angol Environmental Technologies Action Plan

Francia plan d'action en faveur des écotecnologies

Olasz piano d'azione sulle tecnologie ambientali

Spanyol Plan de actuación a favor de las tecnologías ambientales

Definíció Uniói cselekvési terv, amely a környezet hatékonyabb védelmét, a versenyképességet, és a foglalkoztatottság javítását tűzte ki célul és meghatározta a célok eléréséhez szükséges intézkedéseket, részletezve az egyes akciók felelőseit, a határidőket és a megoldás esetleges módjait.

Forrás <http://web.kvvm.hu/kornytch/index.php?id=4>

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai

Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

Környezetvédelmi biztos

Angol Commissioner for the Environment

Francia commissaire européenne chargée de l'environnement

Olasz commissario per l'ambiente

Spanyol Miembro de la Comisión responsable de Medio Ambiente

Definíció Az Európai Bizottság 27 fős testületének, környezetvédelemért felelős tagja.

Forrás http://ec.europa.eu/commission_barroso/index_hu.htm

Referencia Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény

– Tárgy: A határokon átnyúló kerékpáros közlekedés ösztönzése

Környezetvédelmi Tanács

Angol Environment Council

Francia Conseil Environnement

Olasz Consiglio Ambiente

Spanyol Consejo Medio Ambiente

Definíció A Tanács kilenc formációjának egyike, amely a tagállamok környezetvédelmi minisztereiből áll.

Forrás <http://ue.eu.int/showPage.aspx?id=415&lang=HU>

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Közigazgatási együttműködés

Angol administrative cooperation

Francia coopération administrative

Olasz cooperazione amministrativa

Spanyol cooperación administrativa

Definíció A tagállamok közigazgatásának megfelelő szervezeti egységei, valamint ezen egységek és a Bizottság között meghatározott területeken történő együttműködés.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai

Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

"Közlekedés, energia, infrastruktúra és információs társadalom" szekció

Angol Section for Transport, Energy, Infrastructure and the Information Society

Francia section spécialisée "Transports, énergie, infrastructures, société de l'information"

Olasz sezione specializzata Trasporti, energia, infrastrutture, società dell'informazione

Spanyol Sección Especializada de Transportes, Energía, Infraestructuras y Sociedad de la Información

Definíció Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság hat szekciójának egyike.

Forrás <http://mathom.dura.hu/mszeib/diakok/gszb.htm>

Referencia Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény

– Tárgy: A határokon átnyúló kerékpáros közlekedés ösztönzése

Közlemény

Angol Notice

Francia communication

Olasz comunicazione

Spanyol Comunicación

Definíció A Bizottság saját hatáskörébe tartozó, hivatalos jogi aktusokkal kapcsolatos dokumentum.

Forrás

<http://ec.europa.eu/transparency/regdoc/aidtypesdoc.cfm?CL=hu>

Referencia Összefonódás előzetes bejelentése (Ügyszám COMP/M.5234 – Thomas Cook France/Jet Tours)

Közös agrárpolitika; KAP

Angol common agricultural policy; CAP

Francia politique agricole commune; PAC

Olasz politica agricola comune; PAC

Spanyol política agrícola común; PAC

Definíció 1962-ben létrehozott közös európai politika, amelynek lényege, hogy a mezőgazdaság területét a tagállamok hatásköréből kivonva, azt teljes egészében közösségi döntési szintre utalták.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös állásfoglalási indítvány

Angol **joint motion for a resolution**
Francia **proposition de résolution commune**
Olasz **proposta di risoluzione comune**
Spanyol **propuesta de resolución común**

Definíció Több parlamenti bizottságnak, képviselőcsoportnak vagy képviselőnek állásfoglalásra vonatkozó együttes előterjesztése.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

közös álláspont

Angol **Common Position**
Francia **position commune**
Olasz **posizione comune**
Spanyol **posición común**

Definíció A KKBK keretén belül elfogadott jogi aktus, amely meghatározza, hogy az Unió hogyan viszonyul egy adott földrajzi vagy tematikus természetű kérdéshez. A tagállamok biztosítják, hogy a politikáik megfeleljenek az elfogadott közös álláspontnak.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös álláspont

Angol **common position**
Francia **position commune**
Olasz **posizione comune**
Spanyol **posición común**

Definíció A büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés terén a Tanács által elfogadott jogi aktus, amely meghatározza, hogy az Unió hogyan viszonyul e terület egyes kérdéseire.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös álláspont; a Tanács közös álláspontja

Angol **common position; Council's common position**
Francia **position commune; position commune du Conseil**
Olasz **posizione comune; posizione comune del Consiglio**
Spanyol **posición común; posición común del Consejo**

Definíció A kétoldalú együttműködési és együttműködési eljárás első szakaszának záródokumentuma, amelyet a Miniszterek

Tanácsa ad ki, ezt aztán az Európai Parlamenthez küldik második olvasatra.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041123eumink.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös árpolitika

Angol **common price policy**
Francia **politique commune des prix**
Olasz **politica comune dei prezzi**
Spanyol **política común de precios**

Definíció A közös agrárpolitika egyik szabályozó eszköze, melynek lényege, hogy az EU számos termékre állapít meg intézményes árakat, amelyek a piacsabályozó intézkedések alapjául szolgálnak.

Forrás http://www.euvoval.hu/index.php?op=kozossegi_politikak&id=1

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös biztonság- és védelmi politika

Angol **common security and defence policy**
Francia **politique commune de sécurité et de défense**
Olasz **politica di sicurezza e di difesa comune**
Spanyol **política común de seguridad y de defensa**

Definíció Uniósi politika, melynek lényege, hogy az EU közös kül-és biztonságpolitikájában egyre hangsúlyosabban figyelmet kapnak a védelmi kérdések is.

Forrás http://www.euvoval.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=6

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös ellenőrző hatóság

Angol **Joint Supervisory Authority**
Francia **autorité de contrôle commune**
Olasz **autorità di controllo comune**
Spanyol **autoridad de control común**

Definíció A Schengeni Egyezmény által létrehozott, az egyes nemzeti ellenőrző hatóságok két-két képviselőjéből álló hatóság, amelynek feladata a schengeni információs rendszer technikai támogatóegységének ellenőrzése.

Forrás Schengeni Egyezmény

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

közös energiapolitika

Angol **common energy policy**
Francia **politique énergétique commune**
Olasz **politica energetica comune**
Spanyol **política energética común**

Definíció Uniósi politika, amely uniós szintre emeli az energiátügyek szabályozását, és amelyre elsősorban az európai energiatársulás hosszú távú megoldása miatt van szükség.

Forrás
<http://nukinfo.reak.bme.hu/modules.php?op=modload&name=News&file=article&sid=1147>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös európai érdeket szolgáló projekt

Angol project of common European interest
Francia projet d'intérêt européen commun
Olasz progetto di comune interesse europeo
Spanyol proyecto de interés común europeo

Definíció Unióis célkitűzést vagy a tagállamok közös érdekét szolgáló projekt.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös fellépés

Angol common action
Francia action en commun
Olasz azione in comune
Spanyol acción en común

Definíció A tagállamok általi közös intézkedés a büntetőügyekben folytatott rendőrségi és igazságügyi együttműködés területén.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös foglalkoztatási jelentés

Angol Joint Employment Report
Francia rapport conjoint sur l'emploi
Olasz relazione comune sull'occupazione
Spanyol Informe Conjunto sobre el Empleo

Definíció A foglalkoztatásügyi miniszterek által évente elfogadandó jelentés, amely a nemzeti reformprogramoknak a foglalkoztatás terén történő végrehajtását vizsgálja az egyes tagállamokban.
Forrás
<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=IP/07/202&format=HTML&aged=0&language=HU&guiLanguage=en>
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

közös gazdasági térség; egységes gazdasági térség

Angol common economic area; single economic area
Francia espace économique commun; espace économique unique
Olasz spazio economico comune; spazio economico unico
Spanyol espacio económico común; espacio económico único

Definíció Az egységes piac továbbfejlesztett változata, amely egyelőre még célkitűzés, és megvalósításához a szolgáltatási szektor európai uniós szintű szabályozására lenne szükség.
Forrás Európa 12 leckében
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

közös halászati politika

Angol Common Fisheries Policy
Francia politique commune de la pêche
Olasz politica comune della pesca
Spanyol política pesquera común

Definíció Unióis politika, melynek célja, hogy irányítsa és felgyorsítsa az ágazat átalakítását, valamint közösségi strukturális támogatás révén racionalizálja és modernizálja a halászatot az Unióban, például a halászati termékek minőségének javításával.
Forrás
http://ec.europa.eu/regional_policy/intro/regions8_hu.htm
Referencia Tervezett napirend - Az Állandó Képviselők Bizottságának (I. rész) 2135. ülése, 2006. április 7., péntek (10.15)

közös intézmény

Angol common institution
Francia institution commune
Olasz istituzione comune
Spanyol institución común

Definíció A tagállamok által létrehozott uniós intézmény, amely együttműködésük színtere.
Forrás Európa 12 leckében
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös kereskedelempolitika

Angol common commercial policy
Francia politique commerciale commune
Olasz politica commerciale comune
Spanyol política comercial común

Definíció A tagállamok közötti vámok eltörlésével életre hívott összehangolt uniós szakpolitika, amely az Unión kívüli országokkal folytatott kereskedelemre vonatkozik.
Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös kezdeményezés

Angol joint initiative
Francia initiative conjointe
Olasz iniziativa congiunta
Spanyol iniciativa conjunta

Definíció Több tagállam és vagy több szerv által közösen indított program egy konkrét területen.
Forrás Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: A JEREMIE közös kezdeményezés (Mikro-, kis- és középvállalkozásokat támogató közös európai források)
Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszertűl és jogszertűlten migráció közötti kapcsolatokról"

közös közlekedéspolitika

Angol **common transport policy**
Francia **politique commune des transports**
Olasz **politica comune dei trasporti**
Spanyol **política común de transportes**

Definíció Közös európai politika, amely a közlekedés jogi és politikai keretének meghatározására és az egységes szabályozás kialakítására törekszik.
Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös kulturális örökség

Angol **common cultural heritage**
Francia **héritage culturel commun**
Olasz **retaggio culturale comune**
Spanyol **patrimonio cultural común**

Definíció Olyan európai jelentőségű kulturális örökség, amely az EU egészre számára közös értéknek tekinthető.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Közös Kutatóközpont

Angol **Joint Research Centre**
Francia **Centre commun de recherche**
Olasz **Centro comune di ricerca**
Spanyol **Centro Común de Investigación**

Definíció Az Európai Bizottság egyik Főigazgatósága, amely öt EU tagállamban (Belgium, Németország, Olaszország, Hollandia és Spanyolország) hét kutatóintézetet foglal magában és amelynek feladata, hogy ügyfélközpontú tudományos és technikai háttérrel nyújtson az uniós politikák kidolgozásához, fejlesztéséhez, végrehajtásához és ellenőrzéséhez.

Forrás http://ec.europa.eu/research/fp7/pdf/fp7-jrc_hu.pdf
Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

közös kül- és biztonságpolitika; KKBK

Angol **common foreign and security policy; CFSP**
Francia **politique étrangère et de sécurité commune; PESC**
Olasz **politica estera e di sicurezza comune; PESC**
Spanyol **política exterior y de seguridad común; PESC**

Definíció Az EU második pillére, amely valójában egy kormányközi alapon működő együttműködés. Lényege, hogy a tagállamok minden általános jelentőségű kül- és biztonságpolitikai kérdésről tájékoztatják egymást, és egyeztetik magatartásukat.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös migrációs politika

Angol **common migration policy**
Francia **politique commune d'immigration**
Olasz **politica comune sull'immigrazione**
Spanyol **política común de inmigración**

Definíció Az EU-nak a migráció területére vonatkozó átfogó megközelítése, amely magában foglalja a migráció valamennyi szakaszát, és figyelembe veszi a migráció kiváltó okait, a belépési és befogadási politikákat, valamint a beilleszkedési és visszatérési politikákat.

Forrás http://www.euvonal.hu/index.php?op=kozossegi_politikak&id=20

Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszertűlten migráció közötti kapcsolatokról"

közös nyilatkozat

Angol **joint declaration**
Francia **déclaration commune**
Olasz **dichiarazione comune**
Spanyol **declaración común**

Definíció Több intézmény és/vagy több tagállam együttesen kiadott nyilatkozata.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

közös piac

Angol **common market**
Francia **marché commun**
Olasz **mercato comune**
Spanyol **mercado común**

Definíció Integrációs forma, amely a vámunióval annyival fejlettebb, hogy az áruk és szolgáltatások mozgásának szabadságán túl a tőke és a munkaerő mozgását is liberalizálja.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös piacszervezés

Angol **common market organisation**
Francia **organisation commune des marchés**
Olasz **organizzazione comune dei mercati**
Spanyol **organización común de mercados**

Definíció A közös agrárpolitika szervező elve, amelynek lényege, a mezőgazdasági termékek piacát uniós szinten szabályozzák.

Forrás <http://www.agrarkapu.hu/sajto.php?cikk=13020&hcs=17>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös politika

Angol common policy
Francia politique commune
Olasz politica comune
Spanyol política común

Definíció Olyan szakpolitika, amelyben a Közösség döntési kompetenciája a Szerződés értelmében meghatározó; a döntések többségükben a Közösség, és nem a tagállamok szintjén születnek.

Forrás

http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=15

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös program

Angol joint programme
Francia programme commun
Olasz programma comune
Spanyol programa común

Definíció Több tagállam által indított, konkrét kutatásra vagy fejlesztésre vonatkozó program.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös referenciakeret

Angol Common Frame of Reference; CFR
Francia cadre commun de référence; CCR
Olasz quadro comune di riferimento; QCR
Spanyol Marco Común de Referencia

Definíció Közös ötletforrásként vagy hivatkozásként, önkéntes alapon használandó, nem kötelező erejű európai uniós iránymutatás-csomag, amely fogalommeghatározásokat, általános elveket és mintaszabályokat tartalmaz.

Forrás Az Európai Unió Tanácsának 8397/08 sajtóközleménye
Referencia Parlamenti kérdés, Szóbeli választ igénylő kérdés
vitaival - Az Eljárási Szabályzat 108. cikke alapján, előterjesztette: Klaus-Heiner Lehne a(z) Jogi Bizottság nevében a Bizottsághoz, 2008. június 11.

közös stratégia

Angol common strategy
Francia stratégie commune
Olasz strategia comune
Spanyol estrategia común

Definíció A KKBP egyik jogi aktsa, amely egy adott országra, régióra, témakörre vonatkozó, követendő politikai irányvonalakat határoz meg.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös szövegtervezet

Angol joint text
Francia projet commun
Olasz progetto comune
Spanyol texto conjunto

Definíció A jogalkotási eljárás egyeztetőbizottsági szakaszában a Parlament, a Tanács és a Bizottság együttesen elkészített szövegének tervezete.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

közös technológiai kezdeményezés

Angol Joint Technology Initiative
Francia initiative technologique conjointe
Olasz iniziativa tecnologica congiunta
Spanyol Iniciativa tecnológica conjunta

Definíció Európai szintű köz-magán társulás az ipari kutatás területén.

Forrás [ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/ftp7/docs/jtis-brochure_hu.pdf](http://ftp.cordis.europa.eu/pub/ftp7/docs/jtis-brochure_hu.pdf)

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Közös Tudományos és Technológiai Bizottság

Angol Joint Science and Technology Committee
Francia Commission conjointe de la science et de la technologie
Olasz comitato misto scientifico e tecnologico
Spanyol Comité Mixto de Ciencia y Tecnología

Definíció Az Európai Unió és egy iparilag fejlett harmadik ország között létrejött tudományos és technológiai együttműködési megállapodás keretében felállított bizottság, amely rendszeres találkozókat tart.

Forrás Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

Referencia Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

közös utazási terület

Angol Common Travel Area
Francia zone de voyage commune
Olasz zona di libero spostamento
Spanyol Zona de Viaje Común; Common Travel Area

Definíció Írország, Nagy-Britannia és Észak-Írország utazási térsége, amelyben közösen állapíthatják meg az utazókna a területeik közötti mozgására vonatkozó szabályokat.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös valuta

Angol **single currency**
Francia **monnaie unique**
Olasz **moneta unica**
Spanyol **moneda única**

Definíció A gazdasági és monetáris unióban részt vevő tagállamok közös pénze.
Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös vámtarifa

Angol **common customs tariff**
Francia **tarif douanier commun**
Olasz **tariffa doganale comune**
Spanyol **arancel aduanero común**

Definíció A vámunió eszköze, melynek segítségével az unióba belépő árukra egységes külső vámokat vetnek ki.
Forrás <http://hvg.hu/umindentudo/20041123eumink.aspx>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közös védelmi politika

Angol **common defence policy**
Francia **politique de défense commune**
Olasz **politica di difesa comune**
Spanyol **política de defensa común**

Definíció Közös politikára irányuló célkitűzés, amely közös védelemhez és a fegyverkezés terén megvalósuló együttműködéshez vezetne.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közösségi ellenőrzési eljárás

Angol **Community control procedure**
Francia **procédure communautaire de contrôle**
Olasz **procedura comunitaria di controllo**
Spanyol **procedimiento comunitario de control**

Definíció A belső piac szabályainak megfelelő alkalmazását ellenőrző eljárás.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közösségi ellenőrzési eljárás

Angol **Community inspection procedure**
Francia **procédure communautaire de contrôle**
Olasz **procedura comunitaria di controllo**
Spanyol **procedimiento comunitario de control**

Definíció A környezetvédelem területén alkalmazott uniós eljárás, amely a környezetvédelmi követelményeknek megfelelő harmonizációs intézkedéseket érinti.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közösségi esemény

Angol **Community event**
Francia **manifestation communautaire**
Olasz **manifestazione comunitaria**
Spanyol **acto comunitario**

Definíció Az Európai Közösség, illetve annak intézményei által szervezett európai rendezvény vagy rendezvénysorozat, amelynek célja a tájékoztatás, a figyelemfelkeltés vagy valamely európai jelentőségű kérdés tudatosítása.
Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>
Referencia 30/2006/EK közös állásponrt a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

közösségi eszköz; uniós eszköz

Angol **Community instrument; EU instrument**
Francia **instrument communautaire; instrument de l'UE**
Olasz **strumento comunitario; strumento dell'UE**
Spanyol **instrumento comunitario; instrumento de la UE**

Definíció Az EU valamely célkitűzésének elérése érdekében létrehozott pénzügyi vagy nem pénzügyi eszköz (pl. program).
Forrás 30/2006/EK közös állásponrt a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából
Referencia 30/2006/EK közös állásponrt a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

közösségi fellépés; EU-fellépés; uniós fellépés

Angol **Community action; EU action; Union action**
Francia **action communautaire; action de l'Union européenne; action de l'Union**
Olasz **azione comunitaria; azione dell'Unione europea; azione dell'Unione**
Spanyol **acción comunitaria; acción de la Unión Europea; acción de la Unión**

Definíció Az EU konkrét intézkedése egy konkrét kérdéssel kapcsolatban, amely kiegészíti a nemzeti, regionális és helyi fellépést.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata; 30/2006/EK közös állásponrt a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008)

szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közösségi ipari tulajdonjogok

Angol Community industrial property rights
Francia titres communautaires de propriété industrielle
Olasz titoli comunitari di proprietà industriale
Spanyol títulos comunitarios de propiedad industrial

Definíció A szellemi tulajdonjogok egyik kategóriája, amelynek legismertebb formái a szabadalmi és védjegyjogok. Jellemzőjük, hogy a jogosultak megtilthatják egy esetlegesen kereskedelmi értékkel rendelkező immateriális vagyontárgy jogosulatlan használatát, legyen az egy újító jellegű termék vagy eljárás mögötti elgondolás vagy akár a termék eredetének jelzése a fogyasztó számára.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0465:FIN:HU:PDF>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közösségi jog

Angol Community law
Francia droit communautaire
Olasz diritto comunitario
Spanyol Derecho comunitario

Definíció Nemzetközi szerződéseken alapuló autonóm jogrendszer, amely az uniós tagállamok jogrendszerének integráns részévé vált és amelyet a bíróságai kötelesek alkalmazni.

Forrás <http://www.emla.hu/nosza/anyag/ch05s10.html>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közösségi jogalkotó

Angol Community legislator
Francia législateur communautaire
Olasz legislatore comunitario
Spanyol legislador comunitario

Definíció Olyan európai intézmény, amely adott európai jogi aktust kibocsát.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

közösségi kezdeményezés

Angol Community initiative
Francia initiative communautaire
Olasz iniziativa comunitaria
Spanyol iniciativa comunitaria

Definíció Adott cél érdekében létrehozott cselekvési program, amelyet uniós szinten dolgoznak ki, de nemzeti szinten hajtanak végre.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó

szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

közösségi lisszaboni program

Angol Community Lisbon Programme
Francia programme communautaire de Lisbonne
Olasz programma comunitario di Lisbona
Spanyol Programa Comunitario de Lisboa

Definíció Az integrált iránymutatások alapján az Európai Bizottság által elkészített három évre szóló program, amely kiegészíti a tagállami nemzeti reformprogramokat és amely lefed minden, a növekedés és foglalkoztatás érdekében közösségi szinten végrehajtandó tevékenységet.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

közösségi megállapodás

Angol Community agreement
Francia accord communautaire
Olasz accordo comunitario
Spanyol acuerdo comunitario

Definíció A Közösség által kötött megállapodás valamely közösségi hatáskörbe tartozó területen.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közösségi nem pénzügyi támogatás

Angol non-financial community support
Francia soutien communautaire non financier
Olasz sostegno comunitario non finanziario
Spanyol ayuda no financiera de la comunidad

Definíció A Közösség által köz- vagy magánszervezetek kezdeményezéseire nyújtott nem pénzügyi hozzájárulás, amennyiben ezek a szervezetek vállallják, hogy számottevően hozzájárulnak valamely európai projekthez vagy uniós célkitűzés megvalósításához.

Forrás 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

közösségi ösztönző intézkedés

Angol Community incentive measure
Francia mesure d'encouragement communautaire
Olasz misura di incentivazione comunitaria
Spanyol medida comunitaria de estímulo

Definíció Uniós célkitűzések elérése érdekében hozott támogató intézkedés.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közösségi pénzügyi hozzájárulás

Angol Community financial contribution

Francia contributions financières de la Communauté

Olasz contributi finanziari comunitari

Spanyol contribuciones financieras comunitarias

Definíció Az EU költségvetésének a tagállami projektekhez való hozzájárulása.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közösségi program

Angol Community programme

Francia programme communautaire

Olasz programma comunitario

Spanyol programa de la Comunidad

Definíció Az Európai Bizottság által elfogadott integrált intézkedések sorozata, melyeknek célja a tagállamok közötti együttműködés erősítése különböző, a közösségi politikához tartozó területen, többéves időtartam alatt. Ezek a programok olyan célkitűzéseket szolgálnak, amelyek több országot, vagy akár az egész Közösséget érintik, kiemelt jelentőséggel bírnak, és irányításuk közösségi szinten valósítható meg a leghatékonyabban.

Forrás

<http://www.kkvportal.hu/index.phtml?042302337015040054026307007312065307052367008042314019011044007003010002006064004046003004026302016014046060002005304302>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közösségi segélyprogram

Angol Community aid programme

Francia programme d'aide communautaire

Olasz programma di aiuto comunitario

Spanyol programa de ayuda comunitario

Definíció Uniósi program, amely a fejlesztési együttműködés területén harmadik országok segélyezésére szolgál.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közösségi szakpolitika; közösségi politika; uniós politika; EU-politika

Angol Community policy; policy of the Union; Union policy; EU policy; policy of the EU

Francia politique communautaire; politique de l'Union;

politique de l'UE

Olasz politica comunitaria; politica dell'Unione; politica dell'Unione europea

Spanyol política comunitaria; política de la Unión; política de la Unión Europea

Definíció Azok az alapszerződésben lefektetett közösségi tevékenységek, amelyek - a közös politikáktól eltérően - a tagállamok fellelkesével párhuzamosan működnek, illetve kiegészítik a tagállamok ugyanazon területeken folytatott nemzeti politikáit.

Forrás

http://www.euvoal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=15

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közösségi szerv

Angol Community body

Francia organe de la Communauté

Olasz organo della Comunità

Spanyol organismo comunitario

Definíció Minden olyan uniós szerv, szervezete vagy ügynökség, amely nem tartozik a közösségi intézmények (Parlament, Bíróság, Bizottság, Tanács és Számvevőszék) kategóriájába.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közösségi támogatás; közösségi pénzügyi támogatás

Angol Community aid; Community grant; Community financial assistance

Francia aide communautaire; subvention communautaire;

assistance financière communautaire

Olasz contributo comunitario; assistenza finanziaria comunitaria

Spanyol ayuda comunitaria; ayuda financiera comunitaria

Definíció Az Európai Uniónak valamely projekthez,

programhoz, uniós célkitűzés vagy szakpolitika

megvalósításához nyújtott pénzügyi hozzájárulása.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából; Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közösségi visszatérési politika

Angol Community return policy

Francia politique de retour communautaire

Olasz politica di rimpatrio comunitaria

Spanyol política comunitaria de repatriación

Definíció Az EU területén illegálisan tartózkodók hazatérésére vonatkozó közösségi elvek és szabályok összessége.

Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 2007/575/EK határozata (2007. május 23.) a Szolidaritás és a migrációs áramlások igazgatása általános program keretében a 2008–2013-as időszakra az Európai Visszatérési Alap létrehozásáról
Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról"

közösségi vívmányok; uniós vívmányok; vívmányok

Angol **acquis communautaire; Union aquis; acquis**
Francia **acquis communautaire; acquis de l'Union; acquis**
Olasz **acquis comunitario; acquis dell'Unione; acquis**
Spanyol **acervo comunitario; acervo de la Unión; acervo**

Definíció Az EU teljes joganyaga, amely az alapító szerződéseken, azok módosításain, kiegészítéseken, valamint a Szerződések alapján elfogadott másodlagos jogi aktusokon alapul. Magában foglal minden olyan jogi aktust, alapvet, egyezményt, nyilatkozatot, határozatot, véleményt, célkitűzést és gyakorlatot, amely az Európai Közösségekre vonatkozik.
Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Központi Bankok Európai Rendszere; KBER

Angol **European system of central banks; ESCB**
Francia **Système européen de banques centrales, SEBC**
Olasz **Sistema europeo di banche centrali; SEBC**
Spanyol **Sistema Europeo de Bancos Centrales; SEBC**

Definíció Az európai monetáris politika rendszere, amely magában foglalja az Európai Központi Bankot, valamint az összes EU-tagállam nemzeti központi bankját, függetlenül attól, hogy az adott tagállamban bevezették-e az eurót vagy sem.

Forrás

http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_intezmenyrendsz&id=8

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

közvetlen kifizetés

Angol **direct payment**
Francia **versement direct**
Olasz **versamento diretto**
Spanyol **pago directo**

Definíció A közös agrárpolitika jövedelempolitikai eszköze, melynek lényege, hogy a termelők az egyéni termelési voluméntól függetlenül közvetlen kifizetésben alapuló jövedelemtámogatásban részesülnek.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia C-51/05. P. sz. ügy: A Bíróság (negyedik tanács) 2008. július 17-i ítélete – Az Európai Közösségek Bizottsága kontra Cantina sociale di Dolianova Soc. coop. a.r.l, Cantina Trexenta Soc. coop. a.r.l, Cantina sociale Marmilla – Unione viticoltori associati Soc. coop. a.r.l, Cantina sociale S. Maria La Palma Soc. coop. a.r.l, Cantina sociale del Vermentino Soc. coop. a.r.l Monti-Sassari (Fellebbezés – A borpiac közös

szervezése – Lepárlási támogatások – Kártérítési kereset – A Közösség szerződésen kívüli felelőssége – Elévülési idő – Kiindulópont)

kritikai észrevétel

Angol **critical remark**
Francia **commentaire critique**
Olasz **osservazione critica**
Spanyol **comentario crítico**

Definíció Az ombudsman általi intézkedés, melyet akkor tehet, ha (i) az érintett intézménynek már nem áll módjában a hivatali visszasszámot megváltoztatni, vagy (ii) a hivatali visszasszám nem jár általános következményekkel, ezért (iii) az Ombudsman részéről további intézkedésre nincs szükség.
Forrás Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

kulcsfontosságú üzenetek

Angol **key messages**
Francia **messages clés**
Olasz **messaggi chiave**
Spanyol **mensajes clave**

Definíció A tavaszi Európai Tanács elé valamely tanácsi formáció által beterjesztett dokumentumban foglalt lényeges üzenetek.

Forrás Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

kulcskérdésekről szóló dokumentum

Angol **key issues paper**
Francia **document exposant les questions clés**
Olasz **documento sui punti chiave**
Spanyol **documento sobre cuestiones clave**

Definíció A Gazdaságpolitikai Bizottság, a Gazdasági és Pénzügyi Bizottság és az Állandó Képviselők Bizottsága által az ECOFIN-Tanács részére kidolgozott dokumentum, amely hozzájárulás az Európai Tanács tavaszi üléséhez.

Forrás Az Európai Unió Tanácsának dokumentum-nyilvántartása

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

kultúrák közötti párbeszéd

Angol **intercultural dialogue**
Francia **dialogue interculturel**
Olasz **dialogo interculturale**
Spanyol **diálogo intercultural**

Definíció Olyan különböző etnikai, kulturális háttérrel, vallási meggyőződéssel, nyelvvel és hagyományokkal rendelkező személyek vagy csoportok között zajló véleménycsere, amelyet nyitottság, elfogadás, és egymás iránti tisztelet jellemez, és amely a kölcsönös megértésre irányul.

Forrás

http://www.tpf.hu/upload/docs/rendezvenyek/lp/interkult_ko_nf2008maj/szelenyi.pdf

Referencia 30/2006/EK közös álláspon a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó

szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

kulturális sokszínűség

Angol cultural diversity
Francia diversité culturelle
Olasz diversità culturale
Spanyol diversidad cultural

Definíció Több kultúrának egy nagyobb közösségben való egymás mellett élése.
Forrás Európa 12 leckében
Referencia Európa 12 leckében

külkapcsolati eszköz

Angol external relations instrument
Francia instrument de relations extérieures
Olasz strumento di relazioni esterne
Spanyol instrumento de las relaciones exteriores

Definíció Külső segítségnyújtási pénzügyi eszköz harmadik országok támogatására.
Forrás A Bizottság jelentése az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak - Általános jelentés az előcsatlakozási támogatásokról (PHARE – ISPA – SAPARD) 2005-ben
Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

"Külkapcsolatok" szakbizottság

Angol Commission for External Relations
Francia commission des relations extérieures
Olasz commissione Relazioni esterne
Spanyol Comisión de Relaciones Exteriores

Definíció A Régiók Bizottságának az egyes négyéves hivatali időszakokra létrehozott, meghatározott szakterülettel foglalkozó bizottsága.
Forrás A Régiók Bizottságának eljárási szabályzata
Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról"

különjelentés

Angol special report
Francia rapport spécial
Olasz relazione speciale
Spanyol informe especial

Definíció A Számvérvőszék meghatározott kérdésekre vonatkozó megállapításai.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

különjelentés

Angol special report
Francia rapport spécial
Olasz relazione speciale
Spanyol informe especial

Definíció Az európai ombudsman Európai Parlamentnek küldött jelentése abban az esetben, ha egy közösségi intézmény vagy szerv nem válaszol megfelelően egy ajánlástervezetre.
Forrás Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák
Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

különleges képviselő

Angol special representative
Francia représentant spécial
Olasz rappresentante speciale
Spanyol representante especial

Definíció A Tanács által - szükség esetén - meghatározott politikai kérdésekre kinevezett, felhatalmazással rendelkező képviselő.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

külső ellenőrzést végző szerv

Angol external audit body
Francia institution de contrôle externe
Olasz istituzione di controllo esterno
Spanyol institución de control externo

Definíció A vagyoni és pénzügyi helyzetet, illetőleg a működést és a szaktevékenységek alakulását ellenőrző külső hatóság.
Forrás 217/1998. (XII. 30.) Korm. rendelet az államháztartás működési rendjéről
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

külső energiapolitika

Angol external energy policy
Francia politique énergétique extérieure
Olasz politica energetica esterna
Spanyol política exterior de la energía

Definíció A tagállamoknak az EU-n kívüli országokkal szembeni összehangolt megközelítése az energiapolitika területén, amelynek célja, hogy szorosabba fűzzék a kapcsolatokat a szállító, a fogyasztó és a tranzitországok között.
Forrás http://iposz.hu/documents/egy_sikeres_europai_energia_politika_kell_doc_368_20080124145447_363.doc
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

külső határ; közösségi határ

Angol external border; Community frontier
Francia frontière extérieure; frontière communautaire

Olasz **frontiera esterna; frontiera comunitaria**
Spanyol **frontera exterior; frontera comunitaria**

Definíció A tagállamok szárazföldi határa, beleértve az álló- vagy folyóvizeken áthaladó határokat, tengeri határokat és repülőtereket, folyami, tengeri és tavi kikötőket, amennyiben ezek nem belső határok.

Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 562/2006/EK rendelete (2006. március 15.) a személyek határátlépésére irányadó szabályok közösségi kódexének (Schengeni határ-ellenőrzési kódex) létrehozásáról

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

külső határok ellenőrzése

Angol **external border control**
Francia **contrôle des frontières extérieures**
Olasz **controllo alle frontiere esterne**
Spanyol **control de las fronteras exteriores**

Definíció Az Európai Unió külső országainak határain végzett határellenőrzés.

Forrás <http://www.euractiv.hu/belugyek/linkdoszsziek/europai-menekultugyi-es-migracios-egyezmey>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Külügyi Bizottság

Angol **Committee on Foreign Affairs**
Francia **commission des affaires étrangères**
Olasz **commissione per gli affari esteri**
Spanyol **Comisión de Asuntos Exteriores**

Definíció Az Európai Parlament egyik állandó bizottsága.
Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

L

Leonardo da Vinci program

Angol **Leonardo da Vinci Programme**
Francia **programme Leonardo da Vinci**
Olasz **programma Leonardo da Vinci**
Spanyol **programa Leonardo da Vinci**

Definíció Uniósi szakképzési program az egész életen át tartó tanulás terén, melynek célja, hogy évente 80 000 ember vegyen részt gyakornoki programokban vállalatoknál és képzési központokban egy másik európai országban.

Forrás Európa 12 leckében
Referencia Európa 12 leckében

leplezett figyelés

Angol **discreet surveillance**
Francia **surveillance discrète**
Olasz **sorveglianza discreta**
Spanyol **vigilancia discreta**

Definíció A schengeni információs rendszer egyik eljárása, mely szerint a megkeresett hatóság a megkereső hatóság kérelmére a lehető legnagyobb gondossággal megfigyeli vagy megfigyelteti az olyan személyeket, akikről alapos okkal feltételezhető a közösségi vagy a nemzeti vámjogszabályok megsértése, illetve az, hogy ilyen jogsértés elkövetésére irányuló előkészületi cselekményt követtek vagy követnek el.

Forrás 2006. évi LXXXIX. törvény az Európai Unióról szóló szerződés K.3 cikke alapján létrehozott, a vámigazgatási szervek közötti kölcsönös segítségnyújtásról és együttműködésről szóló, Brüsszelben, 1997. december 18-án kelt Egyezmény kihirdetéséről

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

letelepedési jog

Angol **right of establishment**
Francia **droit d'établissement**
Olasz **diritto di stabilimento**
Spanyol **derecho de establecimiento**

Definíció Az uniós polgár azon joga, mely szerint egy másik tagállam területén szabadon letelepedhet, valamint magában foglalja a jogot gazdasági tevékenység önálló vállalkozóként történő megkezdésére és folytatására, vállalkozások, társaságok alapítására és irányítására, a letelepedés országának joga által a saját állampolgáira előírt feltételek szerint.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

lisszaboni célkitűzés

Angol **Lisbon target**
Francia **objectif de Lisbonne**
Olasz **obiettivo di Lisbona**
Spanyol **objetivo de Lisboa**

Definíció Uniósi stratégiai célkitűzés, mely szerint az Unió a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb, tudásalapú társadalma legyen, amely fenntartható gazdasági növekedést, több és jobb minőségű munkahelyet, valamint nagyobb társadalmi kohéziót képes biztosítani.

Forrás <http://epa.oszk.hu/00000/00017/00113/pdf/01gacs.pdf>
Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerű és jogszertlen migráció közötti kapcsolatokról"

lisszaboni folyamat

Angol **Lisbon process**
Francia **processus de Lisbonne**
Olasz **processo di Lisbona**
Spanyol **proceso de Lisboa**

Definíció Ambiciózus uniós reformfolyamat, amelyet 2000 márciusában, az EU állam- és kormányfőinek lisszaboni csúcsterkekeztetén indítottak útjára, és a tervek szerint 2010-ig tart.

Forrás <http://epa.oszk.hu/00000/00017/00113/pdf/01gacs.pdf>
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

lisszaboni reform

Angol Lisbon reform
Francia réforme de Lisbonne
Olasz riforma di Lisbona
Spanyol reforma de Lisboa

Definíció A lisszaboni stratégia keretében kidolgozott és végrehajtott reform.
Forrás Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

lisszaboni stratégia; lisszaboni menetrend

Angol Lisbon Strategy Lisbon agenda
Francia stratégie de Lisbonne
Olasz strategia di Lisbona; agenda di Lisbona
Spanyol Estrategia de Lisboa; Programa de Lisboa

Definíció Európai uniós stratégia, amelynek eredeti célja az volt, hogy az EU 2010-ig "a világ legversenyképesebb és legdinamikusabb, tudásalapú gazdasági térségévé váljék, amely képes a fenntartható gazdasági növekedésre, mindameltt jobb és több munkahelyet hoz létre, és erősebb társadalmi kohéziót teremt".
Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések; Az EU tevékenységeinek áttekintő oldala, Regionális politika, EUROLPA portál

Loméi Egyezmény

Angol Lomé Convention
Francia convention de Lomé
Olasz convenzione di Lomé
Spanyol Convenio de Lomé

Definíció Az EU-nak az AKCS-országokkal 1975-ben kötött kereskedelmi és segítségnyújtási megállapodása volt, amelynek célja az volt, hogy előmozdítsa és fegyversítsa az AKCS-államok gazdasági, kulturális és társadalmi fejlődését, valamint hogy a kölcsönös szolidaritás és érdekek szellemében megszilárdítsa és változatossá tegye azok kapcsolatait az Európai Unióval és tagállamaival.
Forrás Európa 12 leckében
Referencia Európa 12 leckében

luxemburgi kompromisszum

Angol Luxembourg compromise
Francia Compromis de Luxembourg
Olasz compromesso di Lussemburgo
Spanyol Compromiso de Luxemburgo

Definíció Egy Franciaországot érintő politikai válságot követően kialakított kompromisszum, melynek lényege, hogy a Tanács ülésein az egyhangú szavazás követelménye megmarad, ha "létfontosságú nemzeti érdekek" forognak kockán.
Forrás Európa 12 leckében
Referencia Európa 12 leckében

M

magas beosztású tisztviselő

Angol senior official
Francia haut fonctionnaire
Olasz alto funzionario
Spanyol alto funcionario

Definíció AD14-es, AD15-ös vagy AD16-os besorolású európai tisztviselő.
Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:1962R0031:20040501:HU:PDF>
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

magas szintű bizottság

Angol High-Level Committee
Francia comité à haut niveau
Olasz comitato di alto livello
Spanyol Comité de Alto Nivel

Definíció Magas rangú képviselők és tisztviselők rendszeres, hivatalos találkozóinak fóruma egy adott uniós tevékenységi terület vonatkozásában.
Forrás A Bizottság ajánlása (2008. március 31.) a szolgáltatások nyújtásának keretében a munkavállalók kiküldetése terén a megerősített igazgatási együttműködésről
Referencia A Bizottság ajánlása (2008. március 31.) a szolgáltatások nyújtásának keretében a munkavállalók kiküldetése terén a megerősített igazgatási együttműködésről

magas szintű ülés; főigazgatói szintű ülés

Angol High Level meeting; Director-General level meeting
Francia réunion de haut niveau; réunion de directeurs généraux
Olasz riunione ad alto livello; riunione di direttori generali
Spanyol reunión de Alto Nivel; reunión de Directores Generales

Definíció A Tanács főigazgatóinak és a tagállami delegációknak az ülése.
Forrás Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése
Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

magatartási kódex

Angol code of conduct
Francia règles de conduite
Olasz norme di comportamento
Spanyol normas de conducta

Definíció Egy adott uniós intézménnyel fennálló kapcsolati során a nyilvántartásban szereplő személyekre vonatkozó kötelezettségek gyűjteménye.
Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

magyarázat

Angol **explanatory notes**

Francia **remarques**

Olasz **note**

Spanyol **notas interpretativas**

Definíció A nem vitatott, vagy a Parlament által elfogadott értelmezés, amelyet dőlt betűvel szedve a megfelelő cikkhez vagy cikkekhez mellékelnek.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás
2004. július

Marie Curie-ösztöndíj

Angol **Marie Curie fellowship**

Francia **bourse Marie Curie**

Olasz **borsa "Marie Curie"**

Spanyol **beca Marie Curie**

Definíció A kutatási keretprogram által biztosított egyéni ösztöndíj, amelynek célja, hogy a legjobb és leghetesebb kutatók teljes pályafutásuk során támogatásban részesüljenek, hogy potenciáljukat teljes mértékben kibontakoztathassák.

Forrás http://ec.europa.eu/research/leaflets/mariecurie-actions/page_06_hu.html

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

második olvasat

Angol **second reading**

Francia **deuxième lecture**

Olasz **seconda lettura**

Spanyol **segunda lectura**

Definíció Jogalkotási szövegtervezetről tartott második konzultáció.

Forrás

http://www.othonunkeuropa.hu/?q=eu_hogyanmukodik

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

második pillér

Angol **second pillar**

Francia **deuxième pilier**

Olasz **secondo pilastro**

Spanyol **segundo pilar**

Definíció Az EU hárompilléres rendszerének második eleme, amely olyan politikai terület, ahol kormányközi megállapodások döntenek a fellépésekről, és amelyben a Bizottság és a Parlament szerepe csekély.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

másodlagos jog

Angol **secondary legislation**

Francia **droit dérivé**

Olasz **diritto derivato**

Spanyol **Derecho derivado**

Definíció Az alapszerződések alapján elfogadott közösségi jogi aktusok, elsősorban rendeletek, irányelvek, határozatok és ajánlások.

Forrás http://euvoanal.hu/index.php?op=kozossegi_jog&id=3

Referencia Európa 12 leckében

Meda

Angol **Meda**

Francia **Meda**

Olasz **Meda**

Spanyol **Meda**

Definíció Közösségi segélyprogram, amelynek keretében az EU pénzügyi és technikai segítséget nyújt a mediterrán térség országainak.

Forrás

http://www.euvoanal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=18

Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról"

"Média" program

Angol **programme "Media"**

Francia **programme "MEDIA"**

Olasz **programma "Media"**

Spanyol **programa "MEDIA"**

Definíció Uniós program, amelynek célja az európai audiovizuális szektor megerősítése az alábbi tevékenységek támogatásával: szakemberek képzése; a gyártás előkészítési szakaszának támogatása; filmművészeti alkotások és audiovizuális programok forgalmazása; filmművészeti alkotások és audiovizuális programok promóciója; filmszestívalók szervezése.

Forrás <http://www.filmunio.hu/object.5c019f51-b4bb-4f8a-8778-6f0d335b2735.ivy>

Referencia Európa 12 leckében

mediterrán bővítés

Angol **Mediterranean enlargement**

Francia **élargissement méditerranéen**

Olasz **allargamento mediterraneo**

Spanyol **ampliación mediterránea**

Definíció Az Európai Unió mediterrán országokkal való bővítése: 1981-ben Görögországgal, 1986-ban pedig Spanyolországgal és Portugáliával.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

megbízhatósági nyilatkozat

Angol **statement of assurance**

Francia **déclaration d'assurance**

Olasz **dichiarazione di affidabilità**

Spanyol **declaración de fiabilidad**

Definíció A Számvévőszék által kiállított olyan igazoló dokumentum, amely az elszámolás megbízhatóságát, valamint az annak alapjául szolgáló ügyletek jogszerűségét és szabályszerűségét igazolja.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

megerősített együttműködés

Angol enhanced cooperation; closer cooperation

Francia coopération renforcée

Olasz cooperazione rafforzata

Spanyol cooperación reforzada

Definíció Olyan együttműködési forma, amely során az EU egyes tagállamai egy adott területen szorosabb együttműködést alakítanak ki, míg más tagállamok ebből önként kimaradnak, bár később csatlakozhatnak.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

megerősítő okirat

Angol Instrument of ratification

Francia instrument de ratification

Olasz strumento di ratifica

Spanyol instrumento de ratificación

Definíció A Szerződések esetében az egyes tagállamok alkotmányos követelményeinek megfelelően lefolytatott megerősítést követően az erről készült okirat.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

megfelelési táblázat

Angol correlation table

Francia tableau de correspondance

Olasz tavola di concordanza

Spanyol cuadro de correspondencias

Definíció Jog aktusok mellékletében szereplő táblázat, amely megmutatja, hogy az adott jogi aktus előző változatának számozása a jogi aktus új változatában milyen számozásnak felel meg.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

megfelelő ügyintézés elve

Angol principle of good administration

Francia principe de bonne administration

Olasz principio di corretta amministrazione; buona amministrazione

Spanyol principio de buena administración

Definíció Unióis elv, mely szerint az Unió intézményeinek, szerveinek és hivatalainak részrehajlás nélkül, tisztességes módon és ésszerű határidőn belül kell az ügyeket elintéznük.

Forrás Az Európai Unió Alapjogi Chartája <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=470232:cs&lang=hu&list=47013>

8:cs,470137:cs,470285:cs,470243:cs,470136:cs,470135:cs,470233:cs,470134:cs,470133:cs,470232:cs,&pos=10&page=7&nbl=162&pgs=10&hwords=charter%20of%20fundamental%20Rights-&checktext=checkbox&visu=#text

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

meghatalmazott

Angol Agent

Francia agent

Olasz agente

Spanyol agente

Definíció A tagállamokat és a közösségi intézményeket a Bíróság előtt képviselő személy.

Forrás A Bíróság alapkönyvéje

<http://curia.europa.eu/hu/instit/txt/docfr/txtsenvigieur/statut.pdf>

Referencia C 294/06. sz. ügy Ezgi Payir és társai kérelme alapján - The Queen kontra Secretary of State for the Home Department

megjelölés; érvényességre vonatkozó megjelölés

Angol flag; validity flag

Francia indicateur de validité

Olasz flag; indicatore

Spanyol indicación de validez

Definíció A schengeni információs rendszer nemzeti részének adatállományában található figyelmeztető jelzéshez a megkeresett tagállam által csatolt megjelölés, amelynek törléséig – leplezett figyelés vagy célzott ellenőrzés céljából – tilos a figyelmeztető jelzés szerinti intézkedés végrehajtása.

Forrás Schengeni Egyezmény

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

megkeresés

Angol letters rogatory

Francia commission rogatoire

Olasz rogatoria

Spanyol comisión rogatoria

Definíció Az Európai Bíróság arra vonatkozó végzése, hogy valamely tanút vagy szakértőt a lakóhelye szerinti bíróság hallgasson ki.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

megkeresett tagállam

Angol requested Member State

Francia État membre requis

Olasz Stato membro richiesto

Spanyol Estado miembro requerido

Definíció A schengeni információs rendszerben a figyelmeztető jelzést kiadó tagállam által megkeresett tagállam.

Forrás 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

megkereső tagállam

Angol **requesting Member State**
Francia **État membre demandeur**
Olasz **Stato membro richiedente**
Spanyol **Estado miembro requirente**

Definíció A schengeni információs rendszer keretében olyan tagállam, amelyik meg szeretné változtatni a figyelmeztető jelzés célját, és a Sirene Irodáján keresztül tájékoztatja a figyelmeztető jelzést kiadó tagállamot az eredeti cél megváltoztatására irányuló kérésének indokairól.
Forrás 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról
Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

megnyitóbeszéd

Angol **opening address**
Francia **discours d'ouverture**
Olasz **allocuzione inaugurale**
Spanyol **discurso de apertura**

Definíció A Parlament megválasztott elnökének megválasztását követő beszéde.
Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

megosztott hatáskör

Angol **shared competence**
Francia **compétence partagée**
Olasz **competenza ripartita**
Spanyol **competencia compartida**

Definíció A tagállamok és az EU között megosztott döntéshozatali jogkör.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

megtaláló Sirene Iroda

Angol **discovering Sirene bureau**
Francia **Sirene du repérage**
Olasz **ufficio Sirene della scoperta**
Spanyol **Sirene localizador; autor de la localización**

Definíció Annak az országnak a Sirene Irodája, ahol egy adott keresett személyt megtaláltak.
Forrás 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról
Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

megtámadott ítélet

Angol **judgment under appeal**

Francia **arrêt attaqué**

Olasz **sentenza impugnata**
Spanyol **sentencia recurrida**

Definíció Olyan ítélet, amely ellen jogorvoslati kérelmet nyújtottak be az Európai Bírósághoz.
Forrás A Bíróság eljárási szabályzata
<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtodcf/txtsenvigueur/txt5.pdf>
Referencia C-51/05. P. sz. ügy: A Bíróság (negyedik tanács) 2008. július 17-i ítélete – Az Európai Közösségek Bizottsága kontra Cantina sociale di Dolianova Soc. coop. arl, Cantina Trexenta Soc. coop. arl, Cantina sociale Marmilla – Unione viticoltori associati Soc. coop. arl, Cantina sociale S. Maria La Palma Soc. coop. arl, Cantina sociale del Vermentino Soc. coop. arl Monti-Sassari (Fellebbezés – A borpiac közös szervezése – Lepárlási támogatások – Kártérítési kereset – A Közösség szerződésen kívüli felelőssége – Elévülési idő – Kiindulópont)

mentesítés

Angol **discharge**
Francia **décharge**
Olasz **discarico**
Spanyol **descargo**

Definíció A költségvetési eljárás része, amelynek során az Európai Parlament mentesíti a Bizottságot az EU költségvetésének végrehajtása alól, így lezárva az adott költségvetési ciklust.
Forrás
http://www.europarl.europa.eu/news/public/focus_page/034-31028-161-06-24-905-20080605FPCS31027-09-06-2008-2008/default_p001c006_hu.htm (2009.02.22.)
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

mentesítésért felelős hatóság

Angol **discharge authority**
Francia **autorité de décharge**
Olasz **autorità competente per il discarico**
Spanyol **autoridad de aprobación de la gestión**

Definíció Az a hatóság - általában az Európai Parlament -, amely a Tanács javaslata alapján minősített többséggel eljárva az n + 2. év április 30-a előtt mentesíti a Bizottságot az n. évi költségvetés végrehajtása alól.
Forrás Költségvetési eljárás
Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

mentesítési eljárás

Angol **discharge procedure**
Francia **procédure de décharge**
Olasz **procedura di discarico**
Spanyol **procedimiento de aprobación de la gestión**

Definíció Az uniós költségvetéshez tartozó eljárás, amely során a Bizottság mentesítést kap a költségvetés végrehajtására vonatkozó felelőssége alól.
Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

mérlegen kívüli kötelezettségvállalások

Angol off-balance sheet commitments

Francia engagements hors bilan

Olasz impegni fuori bilancio

Spangol compromisos no incluidos en el balance

Definíció A pénzügyi kimutatások mellékletében szereplő tételek, amelyek olyan jogosultságokat és kötelezettségeket mutatnak, amelyeket a mérleg nem tartalmaz, és amelyek jelentős hatással lehetnek az eszközökre és forrásokra, a pénzügyi helyzetre és az érintett egység eredményére.

Forrás Költségvetési rendelet

Referencia A külső ellenőrzési jelentése a Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó beszámolójáról

Mertens-csoport

Angol Mertens Group

Francia Groupe Mertens

Olasz Gruppo Mertens

Spangol Grupo Mertens

Definíció Az állandó képviselők helyetteseinek ülésén előkészítő testület.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Tervezett napirend - Az Állandó Képviselők Bizottságának (I. rész) 2135. ülése, 2006. április 7., péntek (10.15)

mezőgazdasági garanciaalap

Angol agricultural guarantee fund

Francia fonds de garantie agricole

Olasz fondo agricolo di garanzia

Spangol fondo de garantía agrícola

Definíció Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap "garancia" részlege, amely azért az ártámogatásért felelős, mely a közös agrárpolitika kulcsösszetevője.

Forrás <http://hvg.hu/eur/unindentudo/20041124eumine.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

mezőgazdasági kerekasztal-tárgyalások

Angol Agricultural Trade Talks

Francia négociations sur le commerce des produits agricoles

Olasz negoziati agricoli

Spangol conversaciones sobre comercio agrícola

Definíció Harmadik országokkal folytatott együttműködési konzultációk, amelyek lehetőséget biztosítanak a mezőgazdasági kereskedelemhez kapcsolódó kulcsfontosságú kétoldalú és globális kérdéseket érintő, vezetői szintű véleményesére.

Forrás Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

Referencia Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

mezőgazdasági támogatás

Angol agricultural subsidies

Francia subventions agricoles

Olasz sovvenzioni agricole

Spangol subvenciones agrícolas

Definíció Az EU költségvetésének legnagyobb részét kitevő csomag, amely révén a közös agrárpolitikát finanszírozza. *Forrás* Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

minimális felvásárlási ár

Angol minimum buying-in price

Francia prix minimal d'achat

Olasz prezzo minimo d'acquisto

Spangol precio mínimo de compra

Definíció A közös piacszerzés egyik eszköze, amelyek

lényege, hogyrendelet határozza meg az egyes mezőgazdasági termékek legalacsonyabb felvásárlási árát.

Forrás A Tanács 1493/1999/EK rendelete (1999. május 17.) a borspiac közös szervezéséről

Referencia C-51/05. P. sz. ügy: A Bíróság (negyedik tanács) 2008. július 17-i ítélete – Az Európai Közösségek Bizottsága kontra Cantina sociale di Dolianova Soc. coop. arl, Cantina Trexenta Soc. coop. arl, Cantina sociale Marmilla – Unione viticoltori associati Soc. coop. arl, Cantina sociale S. Maria La Palma Soc. coop. arl, Cantina sociale del Vermentino Soc. coop. arl Monti-Sassari (Fellebbezés – A borspiac közös szervezése – Lepárlási támogatások – Kártérítési kereset – A Közösség szerződésen kívüli felelőssége – Elévülési idő – Kiindulópont)

miniszteri szintű képviselő

Angol representative at ministerial level

Francia représentant au niveau ministériel

Olasz rappresentante a livello ministeriale

Spangol representante de rango ministerial

Definíció Olyan kormányképviselő a Tanács valamely ülésén, aki felhatalmazással rendelkezik arra, hogy az adott tagállam kormányának nevében kötelezettséget vállaljon.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

minőségétámogató csoport

Angol Quality Support Group

Francia groupe d'appui à la qualité

Olasz gruppo di sostegno della qualità

Spangol Grupo de Apoyo a la Calidad

Definíció A Bizottság szakmai csoportja, amely a EurópaAid, a Fejlesztési Főigazgatóság és szükség esetén más főigazgatóságok tisztviselőiből áll, és az Európai Fejlesztési Alap programjainak értékelését végzi.

Forrás A Bizottság Közleménye a Tanácsnak, az Európai Parlamentnek és az Európai Számvevőszéknek - Éves jelentés a 6–9. Európai Fejlesztési Alap (EFA) 2005. évi költségvetési és pénzgazdálkodásáról

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

minősített többség

Angol **qualified majority**
Francia **majorité qualifiée**
Olasz **maggioranza qualificata**
Spanyol **mayoría cualificada**

Definíció A Tanács bizonyos határozatainak elfogadásakor alkalmazott szavazási rend, melynek során 255 szavazat szükséges a 27 tagállamra összesen kiosztott 345-ből. Ha a Tanács valamely határozatát minősített többséggel kell elfogadni, a Tanács tagjai annak megvizsgálását kérhetik, hogy a minősített többséget adó tagállamok képviselik-e az Unió népességének legalább 62 %-át. Amennyiben ez a feltétel nem teljesül, a kérdéses határozat nem kerül elfogadásra.

Forrás <http://hu.euabc.com/word/783>; Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

módosítástervezet

Angol **draft amendment**
Francia **projet d'amendement**
Olasz **progetto di emendamento**
Spanyol **proyecto de enmienda**

Definíció Az Európai Parlament által a Bizottság javaslatához készített módosítások tervezete.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

módosított javaslat; a Bizottság

módosított javaslat

Angol **amended proposal; Commission's amended proposal**
Francia **proposition modifiée; proposition modifiée de la Commission**
Olasz **proposta modificata; proposta modificata della Commissione**
Spanyol **propuesta modificada; propuesta modificada de la Comisión**

Definíció Valamely jogi aktusra vonatkozóan újlag előterjesztett javaslat, amit a Bizottság - saját kezdeményezésére vagy egy másik intézmény kérésére - addig tehet meg, amíg a Tanács nem határozott.

Forrás http://europa.eu/institutions/decision-making/index_hu.htm alapján

Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

Monetáris Bizottság

Angol **Monetary Committee**
Francia **comité monétaire**
Olasz **comitato monetario**
Spanyol **Comité Monetario**

Definíció A Gazdasági és Pénzügyi Bizottság elődje, amely a Miniszterek Tanácsának hivatalos szintű gazdasági és pénzügyi tanácsadó testületeként működött.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041123euminm.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

munkaanyag

Angol **working document**
Francia **document de travail**
Olasz **documento di lavoro**
Spanyol **documento de trabajo**

Definíció Jogi erővel nem bíró, adott eljárás, tárgyalás vagy ügyintézés során használt munkadokumentum.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

munkaidő-irányelv

Angol **Working Time Directive**
Francia **directive sur le temps de travail**
Olasz **direttiva in materia di orario di lavoro**
Spanyol **Directiva sobre ordenación del tiempo de trabajo**

Definíció Az Európai Parlament és a Tanács 2003/88/EK irányelve (2003. november 4.) a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól

Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 2003/88/EK irányelve (2003. november 4.) a munkaidő-szervezés egyes szempontjairól

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

működési kiadások

Angol **operating expenditure; operational expenditure**
Francia **dépenses opérationnelles**
Olasz **spese operative**
Spanyol **gastos operativos**

Definíció Az EU költségvetésében minden olyan kiadás, amely nem igazgatási kiadás.

Forrás http://ec.europa.eu/budget/other_main/glossary_en.htm#operating_expenditure

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

N

nagyon rövid távú finanszírozási rendszer

Angol **short-term monetary support mechanism**
Francia **système de soutien monétaire à court terme**
Olasz **meccanismo di sostegno monetario a breve termine**
Spanyol **mecanismo de apoyo monetario a corto plazo**

Definíció Olyan pénzügyi három hónapos lejáratú idejű finanszírozási mechanizmus, amelynek révén az EKB és minden részt vevő, euroövezeten kívüli nemzeti központi

bank beavatkozhat az euróba és a részt vevő, euroövezeten kívüli valutákba.

Forrás

https://www.ecb.int/ecb/legal/pdf/c_07320060325hu00210027.pdf.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

nagytanács

Angol **Grand Chamber**

Francia **grande chambre**

Olasz **grande sezione**

Spanyol **Gran Sala**

Definíció Az Európai Bíróság tizenhárom bíróból álló ítélkező testülete.

Forrás A Bíróság eljárási szabályzata

<http://curia.europa.eu/hu/instit/txt/docfr/txtsenvigreur/txt5.pdf>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

napirend-tervezet

Angol **draft agenda**

Francia **projet d'ordre du jour**

Olasz **progetto di ordine del giorno**

Spanyol **projecto de orden del día**

Definíció Az európai parlamenti ülések napirendi pontjainak tervezete, amelyet az Elnökök Értekezlete készít el.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

NATURA 2000

Angol **NATURA 2000**

Francia **Natura 2000**

Olasz **Natura 2000**

Spanyol **NATURA 2000**

Definíció Az Európai Közösség egészére kiterjedő

természetvédelmi területek hálózata, amelynek célja, hogy biztosítsa Európa legértékesebb és legfenyegetettebb fajainak és élőhelyeinek hosszú távú túlélését.

Forrás

http://ec.europa.eu/environment/nature/info/pubs/docs/nat2000/2002_faq_hu.pdf

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

négy alapszabadság

Angol **four freedoms**

Francia **quatre libertés**

Olasz **quattro libertà**

Spanyol **cuatro libertades**

Definíció Az EU egyik legnagyobb vívmánya: olyan határoktól mentes térséget hozott létre, amelyen belül (1) a személyek, (2) az áruk, (3) a szolgáltatások és (4) a tőke szabadon mozoghatnak.

Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

negyedik tanács

Angol **Fourth Chamber**

Francia **quatrième chambre**

Olasz **Quarta Sezione**

Spanyol **Sala Cuarta**

Definíció Az Európai Bíróság bíráinak egyik eljárási formációja.

Forrás

http://curia.europa.eu/hu/instit/presentationfr/index_cje.htm

Referencia C-51/05. P. sz. ügy: A Bíróság (negyedik tanács)

2008. július 17-i ítélete – Az Európai Közösségek Bizottsága kontra Cantina sociale di Dolianova Soc. coop. a.r.l., Cantina Trexenta Soc. coop. a.r.l., Cantina sociale Marmilla – Unione viticoltori associati Soc. coop. a.r.l., Cantina sociale S. Maria La Palma Soc. coop. a.r.l., Cantina sociale del Vermentino Soc. coop. a.r.l. Monti-Sassari (Fellebbezés – A borpiac közös szervezése – Lepárlási támogatások – Kártérítési kereset – A Közösség szerződésen kívüli felelőssége – Elévülési idő – Kiindulópont)

nem bizalmas jellegű előkészítő dokumentum

Angol **non-confidential preparatory document**

Francia **document préparatoire non confidentiel**

Olasz **documento preparatorio non riservato**

Spanyol **documento preparatorio no confidencial**

Definíció Az Európai Parlamentnek a nyilvánosság számára is hozzáférhetővé tett előkészítő dokumentuma:

jelentéstervezetek, ajánlástervezetek, vélemény-tervezetek, munkaanyagok, bizottságban előterjesztett módosítások.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

nem honos fuvarozó

Angol **non-resident carrier**

Francia **transporteur non résident**

Olasz **vettore non residente**

Spanyol **transportista no residente**

Definíció Fuvarozó, aki a székhelyétől eltérő tagállamban végez közlekedési szolgáltatást.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai

Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

nem jogalkotási jellegű jelentés

Angol **non-legislative report**

Francia **rapport non législatif**

Olasz **relazione di carattere non legislativo**

Spanyol **informe no legislativo**

Definíció Valamely parlamenti bizottság által készített jelentés jogalkotási javaslaton kívüli témára vonatkozóan.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

nem jogalkotási vonatkozású állásfoglalási indítvány

Angol **non-legislative motion for a resolution**
Francia **présentation d'une résolution non législative**
Olasz **presentazione di una risoluzione non legislativa**
Spanyol **propuesta de resolución no legislativa**

Definíció Európai parlamenti képviselő általi előterjesztés, amely jogalkotási ügyön kívüli témával kapcsolatos állásfoglalásra vonatkozik.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

nem teljesített kötelezettségvállalások

Angol **dormant commitments**
Francia **engagements dormants**
Olasz **impegni rimasti in sospeso**
Spanyol **compromisos latentes**

Definíció Olyan konkrét kifizetésre elköltött előirányzatok, amelyeket nem használtak fel.

Forrás Költségvetési rendelet

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

nemzeti álláspont

Angol **national position**
Francia **position nationale**
Olasz **posizione nazionale**
Spanyol **posición nacional**

Definíció A KKBP keretén belül egy együttes fellépéshez kapcsolódóan egy adott tagállam által elfogadott álláspont, amelyről a Tanácsot tájékoztatni kell.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

nemzeti bemeneti hely

Angol **national entry**
Francia **entrée nationale**
Olasz **ingresso nazionale**
Spanyol **escala nacional**

Definíció A schengeni információs rendszerben a tagállamba való belépésre szolgáló hely.

Forrás 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

nemzeti fellépés

Angol **national action**
Francia **action nationale**
Olasz **azione nazionale**
Spanyol **acción nacional**

Definíció Egy adott tagállam által végrehajtott fellépés, amely kiegészíti a közösségi, regionális és helyi fellépést.

Forrás 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

nemzeti figyelmeztető jelzés

Angol **national alert**
Francia **signallement national**
Olasz **segnalazione nazionale**
Spanyol **descripción nacional**

Definíció Tagállam által a schengeni információs rendszerbe bűncselekmények üldözése és a közbiztonságot fenyegető veszélyek megelőzése céljából bevitt jelzés.

Forrás Schengeni Egyezmény

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

nemzeti foglalkoztatási cselekvési terv

Angol **National Employment Action Plan; NAP**
Francia **Plan d'action national en faveur de l'emploi; PAN**
Olasz **piano d'azione nazionale per l'occupazione; PAN**
Spanyol **plan de acción nacional en materia de empleo**

Definíció Szakpolitikai dokumentum, amelyet minden tagállamnak minden évben be kell nyújtania az Európai Bizottsághoz. A dokumentum tartalmazza a munkaerőpiac aktuális helyzetét, annak számottevő változásait, valamint azt, hogy az Európai Foglalkoztatási Stratégia (EFS) elfogadásán keresztül milyen utat kell az adott tagállamnak bejárnia a lisszaboni stratégia célkitűzéseinek megvalósításáig.

Forrás

http://europa.eu/youth/working/index_mt_hu.html?CFID=41714702&CFTOKEN=98393794&jsessionid=47072b5bbda5027771d1TR

Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerű és jogszertlenn migráció közötti kapcsolatokról"

nemzeti indikatív program; NIP

Angol **national indicative programme; NIP**
Francia **programme indicatif national; PIN**
Olasz **programma indicativo nazionale; PIN**
Spanyol **programa indicativo nacional; PIN**

Definíció AKCS-ország által elkészített és a Közösség számára benyújtott programtervezet az AKCS-EK együttműködési stratégia végrehajtására vonatkozóan.

Forrás Cotonoui Megállapodás

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

nemzeti képviselő; tagállami képviselő

Angol **national representative; representative of a Member State**

Francia **représentant national; représentant d'un État membre**

Olasz **rappresentante nazionale; rappresentante di uno Stato membro**

Spanyol **representante nacional; representante de un Estado miembro**

Definíció Adott tagállamból valamely uniós szervbe vagy fórumra delegált személy, akinek feladata a nemzeti/tagállami érdekek képviselete.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

nemzeti kezdeményezés

Angol **national initiative**

Francia **initiative nationale**

Olasz **iniziativa nazionale**

Spanyol **iniciativa nacional**

Definíció Valamely európai projekt végrehajtását vagy uniós célkitűzés megvalósítását célzó tagállami fellépésre irányuló kezdeményezés.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

nemzeti koordinációs szerv

Angol **national coordination body**

Francia **organisme national de coordination**

Olasz **organismo nazionale di coordinamento**

Spanyol **organismo nacional de coordinación**

Definíció Európai uniós program esetében olyan tagállami szerv, amely megszervezi az adott tagállamnak az adott uniós programban való részvételét, nemzeti, regionális és helyi szinten a különböző feleket megfelelően vonja be a programba és gondoskodik a programmal kapcsolatos fellépések nemzeti szintű összehangolásáról.

Forrás 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

nemzeti központi bank

Angol **national central bank**

Francia **banque centrale nationale**

Olasz **banca centrale nazionale**

Spanyol **banco central nacional**

Definíció A tagállam jegybankja, amely egyben része a Központi Bankok Európai Rendszerének.

Forrás

http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_intezmenyrendszer&id=8

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

nemzeti programengedélyező

Angol **National Authorising Officer; NAO**

Francia **ordonnateur national**

Olasz **ordinatore nazionale**

Spanyol **ordenador de pagos nacional**

Definíció Az Európai Fejlesztési Alapból nyújtott pénzügyi források programozásával és végrehajtásával megbízott személy, aki az EFA engedélyezésre jogosult főtisztviselője.

Forrás Az AKCS–EK Miniszterek Tanácsának 3/2007 határozata a nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alapból Szomáliának nyújtandó forrásokról szóló 3/2001 határozat módosításáról

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

nemzeti reformprogram

Angol **National Reform Programme**

Francia **programme national de réforme**

Olasz **programma nazionale di riforma**

Spanyol **Programa Nacional de Reforma**

Definíció A tagállamok által a lisszaboni stratégia megvalósítására vonatkozóan elfogadott program.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

nemzeti Sirene Iroda

Angol **national Sirene bureau**

Francia **bureau Sirene national**

Olasz **ufficio nazionale Sirene**

Spanyol **servicio nacional Sirene**

Definíció A schengeni információs rendszerben a tagállam által létrehozott hivatal, amely a Schengeni Egyezményt alkalmazó tagállamok vonatkozásában egyedül kapcsolattartó pont a nap 24 órájában.

Forrás 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

nemzeti sokszínűség

Angol **national diversity**

Francia **diversité nationale**

Olasz **diversità nazionale**

Spanyol **diversidad nacional**

Definíció Sokféle nemzetnek egy nagyobb közösségben való egymás mellett élése.
Forrás Európa 12 leckében
Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

nemzeti szinten való átültetés

Angol national transposition
Francia transposition sur le plan national
Olasz recepimento sul piano nazionale
Spanyol transposició al àmbit nacional

Definíció A nem közvetlenül alkalmazandó jogszabályok esetében a tagállamok által hatályba léptetett azon törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések, amelyek szükségesek ahhoz, hogy az adott jogszabálynak határidőre megfeleljenek.
Forrás Jogszabályok (jogi aktusok) formája, Brüsszel 2009.
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

nemzeti támogatórendszer

Angol national support scheme
Francia mécanisme de soutien national
Olasz regime nazionale di sostegno
Spanyol régimen nacional de apoyo

Definíció Egy tagállam piaci beavatkozásával létrehozott rendszer, amely az energiatermelés költségének csökkentésével, az eladási ár növelésével vagy megújulóenergia-kötelezettség, illetve más, a megújuló forrásokból előállított energia megvásárlott mennyiségét növelő eszköz útján elősegíti, hogy a megújuló forrásokból előállított energia piacot találjon.
Forrás Javaslat: Az Európai Parlament és a Tanács irányelve a megújuló forrásokból előállított energia támogatásáról <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&lng1=en,hu&lng2=bg,cs,da,de,el,en,es,et,fi,fr,hu,it,lt,lv,mt,nl,pl,pt,ro,sk,sl,sv,&val=463505:cs&page=1&hwords=national+support+scheme%7E>
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

nettó kedvezményezett

Angol net receiver
Francia receveur net
Olasz ricevitore netto
Spanyol receptor neto

Definíció A hozzáadottértékadó-rendszer keretében bevezetendő klíringrendszerben olyan tagállam, amelyiknek a beszerzései meghaladják a szállításait.
Forrás A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a héarendszert a csalás elleni küzdelem érdekében módosító intézkedésekről, COM(2008) 109 végleges
Referencia A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a héarendszert a csalás elleni küzdelem érdekében módosító intézkedésekről, COM(2008) 109 végleges

nettó kifizető

Angol net payer
Francia payeur net
Olasz debitore netto
Spanyol pagador neto

Definíció A hozzáadottértékadó-rendszer keretében bevezetendő klíringrendszerben olyan tagállam, amelyiknek a szállításai meghaladják a beszerzéseit.
Forrás A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a héarendszert a csalás elleni küzdelem érdekében módosító intézkedésekről, COM(2008) 109 végleges
Referencia A Bizottság közleménye a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek a héarendszert a csalás elleni küzdelem érdekében módosító intézkedésekről, COM(2008) 109 végleges

név szerinti szavazás

Angol roll-call vote
Francia vote par appel nominal
Olasz votazione per appello nominale
Spanyol votación nominal

Definíció Európai parlamenti szavazásfajta, amely során a képviselők egy, sorsolás útján kiválasztott képviselő nevével kezdve, betűrendben adják le szavazatukat.
Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Nizzai Szerződés

Angol Treaty of Nice
Francia traité de Nice
Olasz trattato di Nizza
Spanyol Tratado de Niza

Definíció Az Unió alapszerződéseit legutóbb módosító szerződés, amely 2003. február 1-jén lépett hatályba.
Forrás <http://www.euvonall.hu/index.php?op=szerzodesek&id=6>
Referencia Európa 12 leckében

Ny

nyelvi sokszínűség

Angol linguistic diversity
Francia diversité linguistique
Olasz diversità linguistica
Spanyol diversidad lingüística

Definíció Több nyelvnek egy nagyobb közösségben való egymás mellett élése.
Forrás Európa 12 leckében
Referencia Európa 12 leckében

nyilvános tárgyalás

Angol open court
Francia audience publique
Olasz pubblica audienza
Spanyol audiencia pública

Definíció Az Európai Bíróság nyilvános tanácskozása.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

nyitott koordinációs módszer

Angol method of open coordination; open method of coordination; OMC

Francia méthode ouverte de coordination; MOC

Olasz metodo di coordinamento aperto; metodo aperto di coordinamento; MAC

Spanyol método de coordinación abierta; Método Abierto de Coordinación

Definíció Nemzeti hatáskörben lévő szakterületen alkalmazott módszer, amelynek megfelelően a tagállamok ilyen területeken is eszmecserét folytatnak, átvehetik egymástól a legjobban bevált gyakorlati megoldásokat, és igyekeznek összehangolni a nemzeti szakpolitikákat.

Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

nyomon követési eljárás

Angol follow-up procedure

Francia procédure de suivi

Olasz seguito da dare

Spanyol fase de seguimiento

Definíció Parlamenti eljárás, mely során a Bizottság javaslatára vonatkozó véleményének elfogadását követő időszakban az illetékes bizottság elnöke és előadója figyelemmel kíséri a javaslat előrehaladását az eljárásban, amíg az a Tanács általi elfogadással le nem zárul, elsősorban azért, hogy biztosítsa a Tanács, illetve a Bizottság Parlamenttel szemben vállalt kötelezettségeinek megfelelő betartását a Parlament módosításai tekintetében.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

nyomon követési jelentés

Angol follow-up report

Francia rapport de suivi

Olasz relazione di follow-up

Spanyol informe de seguimiento

Definíció Az ombudsmannak a kritikai megjegyzésekkel kapcsolatos jelentése, amelynek célja, hogy az intézmények okuljanak a megjegyzésekből.

Forrás Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Nyugat-Európai Unió; NYEU

Angol Western European Union; WEU

Francia Union de l'Europe occidentale; UEO

Olasz Unione dell'Europa occidentale; UEO

Spanyol Unión Europea Occidental; UEO

Definíció Európai biztonságpolitikai szervezet, amelyet 1954-ben az Európai Szén- és Acélközösség hat tagállama és az Egyesült Királyság eredetileg azzal a céllal hozott létre, hogy Nyugat-Németországot katonailag integrálják, valamint megteremtse a közös európai védelem alapjait. 1999-ben megkezdődött a szervezet EU-ba történő fokozatos integrálása.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

O

Oktatási és Ifjúsági Tanács

Angol Education and Youth Council

Francia Conseil Éducation et jeunesse

Olasz Consiglio Istruzione e gioventù

Spanyol Consejo Educación y Juventud

Definíció A Tanács kilenc formációjának egyike, amely az oktatási, ifjúsági és kulturális miniszterekből áll.

Forrás <http://ue.eu.int/showPage.aspx?id=416&lang=HU>

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Oktatásügyi és Kulturális Főigazgatóság

Angol Directorate-General Education and Culture

Francia Direction générale Éducation et culture

Olasz direzione generale dell'Istruzione e della cultura

Spanyol Dirección General de Educación y Cultura

Definíció Az Európai Bizottság szervezeti egysége, amelynek feladata az egész életen át tartó tanulás, a nyelvi és a kulturális sokféleség, a mobilitás és az európai polgárok, különösen a fiatalok társadalmi szerepvállalásának támogatása és elősegítése.

Forrás

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/index_hu.html

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

OLAS

Angol OLAS

Francia OLAS

Olasz OLAS

Spanyol OLAS

Definíció Az Európai Fejlesztési Alap keretében használt, helyi számítógépes számviteli rendszer.

Forrás

<http://register.consilium.europa.eu/pdf/hu/09/st05/st05047.hu09.pdf>

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

ombudsman; Európai Ombudsman

Angol Ombudsman; European Ombudsman; EO

Francia médiateur; médiateur européen; ME

Olasz Mediatore; Mediatore europeo; ME

Spanyol Defensor del Pueblo; Defensor del Pueblo Europeo; DPE

Definíció Uniósi hivatal, amely az Európai Unió intézményeinek és szerveinek hivatali visszasszágaival kapcsolatos panaszokat vizsgálja ki.

Forrás <http://www.ombudsman.europa.eu/home/hu/default.htm>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Orientációs Részleg; mezőgazdasági orientációs alap

Angol Guidance Section; agricultural guidance fund
Francia section "Orientation"; fonds d'orientation agricole
Olasz sezione "orientamento"; fondo agricolo di orientamento

Spanyol sección "Orientación"; fondo de orientación agrícola

Definíció Az Európai Mezőgazdasági Orientációs és

Garanciaalap orientációs részlege, amely a strukturális alapok egyike, és a mezőgazdasági üzemszerkezet átalakításához és a vidéki térségek fejlesztéséhez nyújt támogatást.

Forrás <http://hvg.hu/eumindentudo/20041124eumine.aspx>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

országspecifikus integrált ajánlások

Angol Country-Specific Integrated Recommendations
Francia recommandations intégrées par pays
Olasz raccomandazioni per paese integrate
Spanyol recomendaciones integradas específicas por países

Definíció A tagállamok és a Közösség gazdaságpolitikájára vonatkozó átfogó iránymutatások alapján az egyes tagállamok számára szóló ajánlások.

Forrás Országspecifikus integrált ajánlások
<http://register.consilium.europa.eu/pdf/hu/08/st07/st07275.hu08.pdf>

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Ö

önkéntes megállapodás

Angol voluntary agreement
Francia accord volontaire
Olasz accordo volontario
Spanyol acuerdo voluntario

Definíció A Bizottság által jogalkotási alternatívaként kezdeményezett megállapodás.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

összefoglaló

Angol executive summary
Francia synthèse
Olasz compendio

Spanyol resumen

Definíció Az európai ombudsman éves jelentésének része, amely rövid áttekintést nyújt az elvégzett tevékenységekről.

Forrás Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

összehangolt fellépés

Angol concerted approach
Francia action concertée
Olasz azione concordata
Spanyol acción concertada

Definíció Valamely konkrét program vagy feladat megvalósítása során a tagállamok fellépéseinek uniós szintű koordinálása, amely kiküszöböli a tagállamok erőfeszítései közötti átfedéseket.

Forrás

http://ec.europa.eu/information_society/activities/digital_libraries/doc/recommendation/comm_recomm/hu.pdf

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

összehangolt foglalkoztatási stratégia; európai foglalkoztatási stratégia

Angol coordinated strategy for employment; European Employment Strategy
Francia stratégie coordonnée pour l'emploi; stratégie européenne en matière d'emploi
Olasz strategia coordinata per l'occupazione; strategia europea per l'occupazione
Spanyol estrategia coordinada para el empleo; Estrategia Europea de Empleo

Definíció A tagállamok közötti összehangolt stratégia a foglalkoztatás, és különösen a szakképzett, képzett és alkalmazkodásra képes munkaerő, valamint a gazdasági változásokra reagálni képes munkaerőpiacok fejlesztése terén.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

összehangolt magatartás

Angol concerted practice
Francia pratique concertée
Olasz pratica concordata
Spanyol práctica concertada

Definíció A közös piacon belüli verseny megakadályozását, korlátozását vagy torzítását célzó magatartás, amely akkor valósul meg, ha az egymással versenytársi pozícióban lévő vállalkozások olyan kapcsolatba lépnek, amely a versenytárs befolyásolására alkalmas, illetőleg a versenytárs számára megfelelő információt jelent a szándékolt piaci lépésről.

Forrás

http://www.gvh.hu/gvh/alpha/?do=2&p=11&st=1&m5_doc=3836&p4j1=5

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

összesített innovációs index; SII

Angol **Summary Innovation Index; SII**

Francia **indice de synthèse de l'innovation; ISI**

Olasz **indice sintetico dell'innovazione; ISI**

Spanyol **Índice Sintético de Innovación; ISI**

Definíció Egy adott ország általános értelemben vett innovációs teljesítményét leíró index, amely azt jelzi, hogy egy ország mennyire elkötelezett az új ismeretek létrehozása és hasznosítása iránt.

Forrás Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

ötéves értékelő jelentés

Angol **Five-year Assessment Report**

Francia **rapport d'évaluation quinquennale**

Olasz **relazione di valutazione quinquennale**

Spanyol **informe de evaluación quinquenal**

Definíció Olyan jelentés, amely a közösségi kutatási tevékenységek végrehajtását és eredményeit elemzi öt éves időszakokra bontva.

Forrás A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

P

panaszbeadvány

Angol **complaint**

Francia **plainte**

Olasz **denuncia**

Spanyol **reclamación**

Definíció Az európai ombudsmanhoz a hivatali visszasságokkal kapcsolatban benyújtott beadvány.

Forrás Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

panaszos

Angol **complainant; applicant**

Francia **plaignant; demandeur**

Olasz **denunciante; cittadino che presenta un reclamo**

Spanyol **demandante, reclamante**

Definíció Az európai ombudsmanhoz vagy az európai adatvédelmi biztoshoz panaszt benyújtó személy.

Forrás Egyetértési nyilatkozat az európai ombudsman és az Európai Adatvédelmi Biztos között (2007/C 27/07) - A hatékony együttműködés érdekében kialakított munkamegosztás

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Párizsi Szerződés

Angol **Treaty of Paris**

Francia **traité de Paris**

Olasz **trattato di Parigi**

Spanyol **Tratado de París**

Definíció Az Európai Szén- és Acélközösség (ESZAK)

létrehozásáról szóló szerződés, amely 1951-ben lépett életbe.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

parlamentari kérdés

Angol **parliamentary question**

Francia **question parlementaire**

Olasz **interrogazione parlamentare**

Spanyol **pregunta parlamentaria**

Definíció Az Európai Parlament valamely képviselőjének a Bizottsághoz és a Tanácshoz intézett kérdése.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/hu/questions/questions.htm>

Referencia Parlamentari kérdés, Szóbeli válaszzt igénylő kérdés vitával - Az Eljárási Szabályzat 108. cikke alapján, előterjesztette: Klaus-Heiner Lehne a(z) Jogi Bizottság nevében a Bizottsághoz, 2008. június 11.

Parlamentari Közlöny

Angol **Bulletin of Parliament**

Francia **Bulletin du Parlement**

Olasz **bollettino del Parlamento**

Spanyol **Boletín del Parlamento**

Definíció Az Európai Parlament hivatalos lapja.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

parlamentari szerv

Angol **Parliament body**

Francia **organe du Parlement**

Olasz **organo del Parlamento**

Spanyol **órgano del Parlamento**

Definíció A Parlament valamely hivatala, amelybe beletartozik az Európai Parlament elnöke, az érintett parlamentari bizottságok elnökei, az elnökség és az Elnökök Értekezlete.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

parlamentari vegyes bizottság

Angol **joint parliamentary committee**

Francia **commission parlementaire mixte**

Olasz **commissione parlamentare mista**

Spanyol **comisión parlamentaria mixta**

Definíció Az Európai Parlament által felállított bizottság a Közösséggel társult államok vagy olyan államok parlamentjeivel, amelyekkel a csatlakozási tárgyalások már megkezdődtek.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás
2004. július

parlamentközi küldöttség

Angol interparliamentary delegation
Francia délégation interparlementaire
Olasz delegazione interparlamentare
Spanyol delegación interparlamentaria

Definíció Az Európai Parlament által felállított állandó küldöttség.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás
2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás
2004. július

partnerország

Angol partner country
Francia pays partenaire
Olasz paese partner
Spanyol país socio

Definíció Olyan harmadik állam, amely az Európai Unióval partnerségi megállapodást kötött.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

pénzügyi és igazgatási keretegyezmény; PIKE

Angol financial and administrative framework agreement;
FAFA
Francia accord-cadre financier et administratif
Olasz Accordo quadro finanziario e amministrativo
Spanyol Acuerdo Marco Financiero y Administrativo;
AMFA

Definíció Olyan megállapodás, amely az Európai Bizottság által az ENSZ számára nyújtott pénzügyi támogatás irányításának kereteit határozza meg.

Forrás Éves jelentés a költségvetés végrehajtásáról, az intézmények válaszaival együtt

Referencia A Számvévszék 2006-os pénzügyi évről vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

pénzügyi eszköz; közösségi pénzügyi eszköz; uniós finanszírozási eszköz

Angol Financial Instrument; Community Financial Instrument; EU financial instrument
Francia instrument financier; instrument financier de la Communauté; instrument financier de l'UE
Olasz strumento finanziario; strumento finanziario della Comunità; strumento finanziario dell'UE
Spanyol instrumento financiero; instrumento financiero de la Comunidad; instrumento financiero de la UE

Definíció Pénzügyi alap, amely valamely szektor, szakpolitika, program vagy célkitűzés megvalósításához nyújt támogatást.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

pénzügyi év

Angol financial year
Francia exercice budgétaire
Olasz esercizio di bilancio
Spanyol ejercicio presupuestario

Definíció A Közösség költségvetési időszaka, amely minden naptári év január 1-től december 31-ig tart, és amelyre az EU bevételeit és kiadásait meghatározzák.

Forrás Költségvetési rendelet <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32002Q1605:HU:HTML>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

pénzügyi keret; uniós költségvetési keret; többéves pénzügyi keret

Angol financial framework; EU budgetary framework;
multiannual financial framework
Francia cadre financier; cadre budgétaire de l'UE; cadre financier pluriannuel
Olasz quadro finanziario; quadro finanziario dell'UE; quadro finanziario pluriennale
Spanyol marco financiero; marco presupuestario de la UE; marco financiero plurianual

Definíció Egy jelenleg hét évre szóló kiadási tervezet, amely az Unió politikai prioritásainak pénzügyi oldalát tartalmazza. A keret adta lehetőségeken belül ezt követően évente határozzák meg a részletes költségvetést.

Forrás http://www.eu2004.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=1137

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

pénzügyi keretösszeg

Angol financial envelope
Francia enveloppe financière
Olasz dotazione finanziaria
Spanyol dotación financiera

Definíció Többéves programokkal kapcsolatban meghatározott, adott programra vonatkozó költségvetési keretösszeg.

Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 1298/2008/EK határozata (2008. december 16.) a harmadik országokkal történő együttműködésen keresztül a felsőoktatás minőségének javítására és a kultúrák közötti megértés előmozdítására irányuló Erasmus Mundus 2009–2013 cselekvési program létrehozásáról

Referencia 30/2006/EK közös álláspontra a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

pénzügyi kötelezettségvállalások

Angol financial commitments
Francia engagements financiers
Olasz impegni finanziari
Spanyol compromisos financieros

Definíció Egy adott pénzügyi alaphoz vagy programhoz kapcsolódó olyan pénzügyi művelet, amely fenntartja az elkövetkező kifizetések fedezetéhez szükséges előirányzatot.

Forrás Költségvetési rendelet

Referencia A Számvérvőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

perújítási kérelem

Angol application for revision of a judgment
Francia demande de révision de l'arrêt
Olasz domanda di revocazione della sentenza
Spanyol demanda de revisión de la sentencia

Definíció Az európai bíróság eljárás újraindítására vonatkozó kérelem, amely akkor nyújtható be, ha olyan döntő jelentőségű tény merül fel, amely az ítélet meghozatalát megelőzően a Bíróság és a perújítást kérő fél előtti ismeretlen volt.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

petíció

Angol petition
Francia pétition
Olasz petizione
Spanyol petición

Definíció Egyéni kérés, panasz vagy az EU-s jogszabályok alkalmazásával kapcsolatos megfigyelés, illetve felkérés arra vonatkozóan, hogy az Európai Parlament milyen álláspontot foglaljon el egy bizonyos kérdésben.

Forrás

<http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?id=49&language=HU>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Petíciós Bizottság

Angol Committee on Petitions
Francia commission des pétitions
Olasz Commissione per le petizioni
Spanyol Comisión de Peticiones

Definíció Az Európai Parlament állandó bizottsága, amely a benyújtott petíciókkal foglalkozik és kapcsolatot tart az európai ombudsmanal.

Forrás Az Európai Parlament eljárási szabályzata

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

petíciós jog

Angol right of petition
Francia droit de pétition
Olasz diritto di petizione
Spanyol derecho de petición

Definíció Bármely, az uniós tagállamok területén lakó személy joga, hogy az Európai Unió tevékenységi körét és a petíciót benyújtó személyt közvetlenül érintő ügyben petíciót nyújthasson be az Európai Parlamentnek.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

petíciót benyújtó személy

Angol petitioner
Francia pétitionnaire
Olasz firmatario
Spanyol peticionario

Definíció Az Európai Unió olyan polgára, vagy a tagállamok területén lakó, illetve a létesítő okirat szerint ott székhellyel rendelkező olyan természetes, illetve jogi személy, aki egyénileg vagy más polgárokkal vagy személyekkel együtt, az Európai Unió tevékenységi körét és a petíciót benyújtó személyt közvetlenül érintő ügyben az Európai Parlamentnek petíciót nyújt be.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

plenáris szakasz

Angol plenary stage
Francia stade de l'examen en séance plénière
Olasz fase dell'esame in Aula
Spanyol fase de examen en el Pleno

Definíció Az Európai Parlament első olvasatának lezáró szakasza, amely során a plenáris ülés tárgyalja meg a jogalkotási javaslatot.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

plenáris ülés

Angol plenary
Francia séance plénière
Olasz Aula
Spanyol Pleno

Definíció A Parlamentnek a képviselők összességének jelenlétével, Strasbourgban tartott ülése.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

plenáris ülésszak

Angol plenary session
Francia session plénière
Olasz tornata plenaria

Spanyol sesión plenaria

Definición Az Európai Parlament havonta, Strasbourgban tartandó ülészaka.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

plenáris vita

Angol plenary debate

Francia débat en séance plénière

Olasz discussione in Aula

Spanyol debate en el Pleno

Definición Az Európai Parlament plenáris ülésén folytatott vita.
Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

polgári ügyekben folytatott igazságügyi együttműködés

Angol judicial cooperation in civil matters

Francia coopération judiciaire en matière civile

Olasz cooperazione giudiziaria in materia civile

Spanyol cooperación judicial en materia civil

Definición A tagállamok közötti együttműködés, amely a következő területekre terjed ki: iratok határon túli történő kézbesítésének rendszere; együttműködés a bizonyításfelvétel terén; határozatok kölcsönös elismerése és végrehajtása; kollíziós, illetve joghatóságra vonatkozó szabályok összeegyeztetése; a polgári eljárások megfelelő lefolytatását akadályozó tényezők kiküszöbölése, illetve ezen belül az eljárási szabályok összeegyeztetése.

Forrás <http://www.irm.gov.hu/?katid=84&id=119>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Politikai és Biztonsági Bizottság

Angol Political and Security Committee

Francia comité politique et de sécurité

Olasz comitato politico e di sicurezza

Spanyol Comité Político y de Seguridad

Definición Állandó bizottság, amely a KKBP egészének operatív irányításáért felelős.

Forrás http://www.kulugyminiszterium.hu/kum/hu/bal/Kulpolitikank/Biztonsagpolitika/esdp/eu_biztonsag_vedelempol_ebvp_torte_net.htm

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

politikai megállapodás

Angol political agreement

Francia accord politique

Olasz accordo politico

Spanyol acuerdo político

Definición A Tanács ülésén valamely jogalkotási javaslat kapcsán elért politikai szintű megállapodás.

Forrás Tervezett napirend - Az Állandó Képviselők Bizottságának (I. rész) 2135. ülése, 2006. április 7. péntek (10.15)

Referencia Tervezett napirend - Az Állandó Képviselők Bizottságának (I. rész) 2135. ülése, 2006. április 7. péntek (10.15)

potenciális tagjelölt

Angol potential candidate

Francia candidat potentiel

Olasz potenziale candidato

Spanyol candidato potencial

Definición Olyan ország, amelynek esetében az EU kilátásba helyezte az uniós tagságot.

Forrás http://ec.europa.eu/enlargement/the-policy/countries-on-the-road-to-membership/index_hu.htm

Referencia Európa 12 leckében

póttag

Angol alternate member

Francia suppléant

Olasz supplente

Spanyol suplente

Definición A tanácsadói jogkörrel rendelkező szervek (Gazdasági és Szociális Bizottság és Régiók Bizottsága) tagjainak számával megegyező számú egy-egy helyettes tag.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

PROGRESS; PROGRESS program

Angol PROGRESS; programme PROGRESS

Francia PROGRESS; programme PROGRESS

Olasz PROGRESS; programma PROGRESS

Spanyol Progress; programa Progress

Definición Közösségi foglalkoztatási és szociális szolidaritási program, amely pénzügyileg támogatja a Szociálpolitikai Menetrenddel kapcsolatos közösségi célkitűzések megvalósítását a foglalkoztatás és a szociális ügyek terén, és ezzel hozzájárul ezeken a területeken a lisszaboni stratégia céljainak eléréséhez a 2007 és 2013 közötti időszakban.

Forrás <http://www.szmz.gov.hu/main.php?folderID=16522>

Referencia A Bizottság szervezeti egységeinek munkadokumentuma - az Európai parlament és a Tanács határozatjavaslata a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évről (2010) - A hatásvizsgálat összefoglalója

Q

quaestor

Angol Quaestor

Francia questeur

Olasz Questore

Spanyol Cuestor

Definíció A Parlament öt speciális tisztségviselőjének egyike, aki a képviselőket közvetlenül érintő igazgatási és pénzügyi feladatokat lát el.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

R

REACH; vegyi anyagok regisztrálása, értékelése, engedélyezése és korlátozása

Angol REACH; Registration, Evaluation, Authorisation and Restriction of Chemicals

Francia REACH; enregistrement, évaluation et autorisation des substances chimiques

Olasz REACH; registrazione, valutazione, autorizzazione e restrizione delle sostanze chimiche

Spanyol REACH; registro, evaluación, autorización y restricción de sustancias y preparados químicos

Definíció A vegyi anyagok regisztrálására, értékelésére, engedélyezésére és korlátozására vonatkozó szabályozás.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:396:0001:0851:HU:PDF>

Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

Régiók Bizottsága

Angol Committee of the Regions

Francia Comité des régions

Olasz Comitato delle regioni

Spanyol Comité de las Regiones

Definíció 1994-ben, az Európai Unióról szóló szerződés értelmében létrehozott európai szerv, amely Európa regionális és helyi hatóságainak képviselőit tömörítő tanácsadó testület. Mielőtt egyes helyi és regionális irányítást érintő kérdésekben (például regionális politika, környezetvédelem, oktatás és közlekedés) uniós döntéseket fogadnak el, ki kell kérni az RB véleményét.

Forrás http://europa.eu/institutions/consultative/cor/index_hu.htm

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

regionális fellépés

Angol regional action

Francia action régionale

Olasz azione regionale

Spanyol actuación regional

Definíció Olyan, adott uniós régióban hozott intézkedés, amely kiegészíti a közösségi, nemzeti és helyi fellépést.

Forrás 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban

eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

regionális gazdaságpolitika

Angol regional economic policy

Francia politique économique régionale

Olasz politica economica regionale

Spanyol política económica regional

Definíció Gyűjtőfogalom, amely a szakpolitikák széles körét öleli fel, többek között a fejlődő vagy hanyatló ágazatok közvetlen támogatását, az innovációhoz, az új technológiák vagy K+F-eredmények átvételéhez nyújtott segítséget, tőketámogatást, ágazati stratégiákat, illetve a közvetlen állami megrendelést.

Forrás <http://www.rkk.hu/kon/horvath.html>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

regionális politika

Angol Regional Policy

Francia politique régionale

Olasz politica regionale

Spanyol política regional

Definíció Uniós politika, amelynek célja, hogy a szegényebb régiók részére forrásokat biztosítson, így a pénzügyi szolidaritás eszköze és a gazdasági integráció hajtómotorja.

Forrás Az EU tevékenységeinek áttekintő oldala, Regionális politika, EUROPA portal

Referencia Az EU tevékenységeinek áttekintő oldala, Regionális politika, EUROPA portal

regionális politikai, közlekedési és idegenforgalmi bizottság

Angol Committee on Regional Policy, Transport and Tourism

Francia Commission de la politique régionale, des transports et du tourisme

Olasz commissione per la politica regionale, i trasporti e il turismo

Spanyol Comisión de Política Regional, Transportes y Turismo

Definíció Az Európai Parlament 1999-2004-es parlamenti ciklusának egyik állandó bizottsága volt.

Forrás Az Európai Parlament eljárási szabályzata

Referencia Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: A határokon átnyúló kerekpáros közlekedés ösztönzése

regionális sokszínűség

Angol regional diversity

Francia diversité régionale

Olasz diversità regionale

Spanyol diversidad regional

Definíció Különböző régióknak egy nagyobb közösségben való egymás mellett élése.

Forrás Európa 12 lelkében

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

rejtett korlátozás

Angol **disguised restriction**
Francia **restriction déguisée**
Olasz **restrizione dissimulata**
Spanyol **restricción encubierta**

Definíció Nem kereskedelmi jellegű tilalom vagy korlátozás, amely mégis akadály lehet a tagállamok közötti szabad kereskedelemnek.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

rendelet

Angol **regulation**
Francia **règlement**
Olasz **regolamento**
Spanyol **reglamento**

Definíció Uniói jogi aktus, amely általános hatállyal bír, teljes egészében kötelező és közvetlenül alkalmazandó valamennyi tagállamban.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

rendes tag

Angol **full member**
Francia **membre titulaire**
Olasz **membro titolare**
Spanyol **miembro titular**

Definíció Európai parlamenti bizottság teljes jogú tagja.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

rendkívüli ülés

Angol **emergency meeting**
Francia **réunion d'urgence**
Olasz **riunione d'urgenza**
Spanyol **reunión con carácter de urgencia**

Definíció Egy parlamenti bizottság sürgős esetben tartott ülése.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

rendkívüli ülészzak

Angol **extraordinary session**

Francia **session extraordinaire**

Olasz **sessione straordinaria**

Spanyol **período extraordinario**

Definíció Az Európai Parlament azon ülészsaka, amelyre a tagjai többségének kérelmére, valamint a Tanács vagy a Bizottság kérelmére kerülhet sor.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

rendkívüli vita

Angol **extraordinary debate**
Francia **débat extraordinaire**
Olasz **discussione straordinaria**
Spanyol **debate extraordinario**

Definíció Az Európai Unió politikájával kapcsolatos, nagy jelentőséggel bíró ügyben, valamely képviselőcsoport vagy legalább harminchét képviselő által kért vita.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

részenkénti szavazás

Angol **split voting**
Francia **vote par division**
Olasz **votazione per parti separate**
Spanyol **votación por partes**

Definíció Európai parlamenti szavazás olyan szavazásra bocsátandó szöveggel kapcsolatban, amely több rendelkezést tartalmaz vagy több pontra vonatkozik, illetve több, önálló értelemmel, illetve normatív értékkel bíró részre osztható.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

"Róma I." rendelet

Angol **"Rome I" Regulation**
Francia **règlement Rome I**
Olasz **regolamento "Roma I"**
Spanyol **Reglamento "Roma I"**

Definíció A szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról

szóló európai parlamenti és tanácsi 593/2008/EK rendelet *Forrás* Az Európai Parlament és a Tanács 593/2008/EK rendelete (2008. június 17.) a szerződéses kötelezettségekre alkalmazandó jogról.

Referencia Fehér könyv az EU jelzáloghitel-piacainak integrálásáról, COM(2007) 807 végleges

rotációs rend

Angol **rotation system**
Francia **système de rotation**
Olasz **sistema di rotazione**
Spanyol **sistema de rotación**

Definíció Olyan rendszer, amelynek lényege, hogy egy szervezet, bizottság vagy elnökség tagjait adó tagállamok előre meghatározott, egyenjogúságon alapuló rend szerint követik egymást.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

rövid írásos indokolás

Angol short written justification
Francia justification écrite succincte
Olasz breve motivazione scritta
Spanyol breve giustificación por escrito

Definíció Jogalkotási jellegű dokumentumok esetén a Parlament véleményéhez írásban mellékelhető tömör indokolás.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

rövid összefoglalás

Angol brief statement
Francia exposé sommaire
Olasz esposizione sommaria
Spanyol exposición sumaria

Definíció A Bíróság elé benyújtott keresetlevél egyik eleme, amely azoknak a jogalapotknak a rövid ismertetése, melyekre a kérelmet alapozzák.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

S

saját források

Angol own resources
Francia ressources propres
Olasz risorse proprie
Spanyol recursos propios

Definíció Tisztán uniós költségvetési bevételek, amelyek a közös vámunió és a közös agrárpolitika működéséből származnak, valamint a harmadik országokból származó import utáni vámokat, a mezőgazdasági vámokat és a cukorilletéket tartalmazza.

Forrás
http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=1014

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

saját kezdeményezésű jelentés

Angol own-initiative report
Francia rapport d'initiative
Olasz relazione d'iniziativa

Spanyol informe de propia iniciativa

Definíció Egy parlamenti bizottság által készített jelentés olyan, a hatáskörébe tartozó tárgyban, amellyel kapcsolatban sem konzultációt, sem véleménykérést nem utaltak hozzá, és amelyet csak az Elnökök Értekezlete engedélyével tehet meg.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

SAPARD program

Angol Sapard Programme
Francia programme Sapard
Olasz programma Sapard
Spanyol programa Sapard

Definíció Előcsatlakozási segélyprogram, amely az Európai Unióhoz csatlakozni kívánó 10 közép- és kelet-európai országban a mezőgazdaság és a vidékfejlesztés területén kezdeményezett, a csatlakozást előkészítő intézkedések közösségi támogatása volt a felkészülési időszakban.

Forrás <http://www.fvm.hu/main.php?folderID=1337>

Referencia A Számvevőszék megbízhatósági nyilatkozata az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak

schengeni állam; schengeni tagállam

Angol Schengen State; Schengen Member State
Francia État Schengen; État membre Schengen
Olasz Stato Schengen; Stato membro Schengen
Spanyol Estado miembro del espacio Schengen

Definíció A Schengeni térséghez csatlakozott állam, amely vállalta a schengeni vívmányok teljes körű alkalmazását.

Forrás
http://www.kulugyminiszterium.hu/NR/rdonlyres/E11F1389-9166-42A5-A593-53A0DD4C2588/0/leporello_magyar_02.pdf

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

schengeni információs rendszer

"központi rész"; C.SIS

Angol Central Schengen Information System; C.SIS
Francia Systeme central d'information Schengen; C.SIS
Olasz unità di supporto tecnico del Sistema d'Informazione Schengen; C.SIS
Spanyol parte central del Sistema de Información de Schengen; C.SIS

Definíció A Schengeni információs rendszer központi eleme, amely olyan támogatóegység, amely frissítéssel biztosítja ugyanazon adatállomány meglétét minden tagállam nemzeti részében (N.SIS), hogy a lekérdezések eredménye mindenütt ugyanaz legyen.

Forrás
http://www.irm.gov.hu/download/schengeni_informacios_rendszere_sis.pdf

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

schengeni információs rendszer "nemzeti rész"; N.SIS

Angol national section of the Schengen Information System; N.SIS
Francia partie nationale du système d'information Schengen; N.SIS
Olasz sezione nazionale del Sistema d'Informazione Schengen; N.SIS
Spanyol parte nacional del Sistema de Información de Schengen; N.SIS

Definíció Olyan információs rendszer, amelynek adattartalma megegyezik a központi schengeni információs rendszer (SIS), valamint a SIS-ben részt vevő valamennyi állam adatállományával, és a tagállam területén történő lekérdezés céljára szolgál.

Forrás 2007. évi CV. törvény a Schengeni Végrehajtási Egyezmény keretében történő együttműködésről és információcseréről

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Schengeni Információs Rendszer; SIS

Angol Schengen Information System; SIS
Francia système d'information Schengen; SIS
Olasz Sistema d'informazione Schengen; SIS
Spanyol Sistema de Información de Schengen; SIS

Definíció A schengeni térség államai közötti számítógépes nyilvántartási rendszer, amely személyekre és tárgyakra vonatkozó körözési, illetve személyekre vonatkozó beutazási és tartózkodási tilalmi figyelmeztető jelzéseket tartalmaz.

Forrás
http://www.magyarorszag.hu/schengen/letoltheto/leporello_si_s.pdf

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Schengeni megállapodás

Angol Schengen agreement
Francia accord de Schengen
Olasz accordo di Schengen
Spanyol acuerdo de Schengen

Definíció 1985-ben a Benelux államok, Franciaország és a Németországi Szövetségi Köziárság által aláírt megállapodás, amely a személyforgalom belső határokon történő ellenőrzésének megszüntetéséről szól.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

schengeni szám

Angol Schengen number
Francia numéro Schengen
Olasz numero Schengen
Spanyol número Schengen

Definíció A schengeni információs rendszerben használt formanyomtatványon feltüntetett azonosítószám.

Forrás 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

schengeni térség

Angol Schengen area; Schengen territory
Francia espace Schengen; territoire Schengen
Olasz spazio Schengen; territorio Schengen
Spanyol espacio Schengen; territorio Schengen

Definíció Olyan belső határok nélküli térség, amelyben az aláíró államok belső határain eltörlik az ellenőrzéseket, és a külső határokon alkalmazott ellenőrzésekre közös szabályokat határoznak meg.

Forrás
<http://ec.europa.eu/youreurope/nav/hu/citizens/travelling/schengen-area/index.html>

Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

schengeni vívmányok

Angol Schengen acquis
Francia acquis de Schengen
Olasz acquis di Schengen
Spanyol acervo de Schengen

Definíció Szabályok gyűjteménye, melyeket a Schengeni Egyezmény keretében fogadtak el. Tartalmazza magát az egyezményt, valamint az 1985-ös megállapodást, Olaszország, Spanyolország, Portugália, Görögország, Ausztria, Dánia, Finnország és Svédország csatlakozási jegyzőkönyvét, valamint a schengeni hivatalos szervek által hozott határozatokat és nyilatkozatokat.

Forrás
http://www.eu2004.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=1325 (2009.01.27)

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Schuman-nyilatkozat

Angol Schuman Declaration
Francia déclaration Schuman
Olasz dichiarazione di Schuman
Spanyol Declaración Schuman

Definíció Robert Schuman, francia külügyminiszter 1950. május 9-én az Európai Szén- és Acélközösség (ESZAK)

létrehozására tett javaslata, amellyel lerakta az EU alapját.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

segédelőadó

Angol Assistant Rapporteur
Francia rapporteur adjoint
Olasz relatore aggiunto
Spanyol Ponente adjunto

Definíció A Bíróság magas rangú jogásza, aki megbízható a Bíróság előtt folyamatban lévő ügyek előkészítő vizsgálataiban való részvétellel és az előadó bírval való együttműködéssel.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Sirene irodahelyiség

Angol Sirene bureau office
Francia bureau Sirene
Olasz ufficio Sirene
Spanyol oficina del Sirene

Definíció A nemzeti Sirene-iroda hivatali helyisége.
Forrás 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról
Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Sirene; kiegészítő információkra vonatkozó kérelem a nemzeti bemeneti helyeken

Angol Sirene; Supplementary Information REquest at the National Entries
Francia Sirene; Supplément d'Information Requis à l'Entrée Nationale
Olasz Sirene; informazioni supplementari richieste all'ingresso nazionale
Spanyol Sirene; Solicitud de información complementaria al puesto fronterizo de entrada

Definíció Olyan hálózat, amely lehetővé teszi a schengeni országok Sirene irodái közötti kommunikációt.
Forrás http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes_kerdes_valasz_id=1322
Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Sirene-fényképtovábbítás; Sirpit

Angol Sirene Picture Transfer; Sirpit
Francia Sirpit
Olasz Sirpit
Spanyol transmisión de imágenes del Sirene; Sirpit

Definíció Számítógépes rendszer, amelyen keresztül, amikor valamely tagállam rendelkezik egy olyan személy ujjlenyomataival vagy fényképével, akiről egy másik tagállam figyelmeztető jelzést adott ki, megküldheti a fényképet és az ujjlenyomatokat a másik tagállamnak a figyelmeztető jelzés végrehajtása érdekében.
Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32008D0334:HU:HTML>
Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Sirene-iroda

Angol Sirene bureau
Francia bureau Sirene
Olasz ufficio Sirene
Spanyol servicio Sirene

Definíció A schengeni információs rendszer kiegészítő információinak cseréjét biztosító nemzeti hatóság.
Forrás 2007. évi CV. törvény a Schengeni Végrehajtási Egyezmény keretében történő együttműködésről és információcseréről
Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Sirene-kézikönyv

Angol Sirene Manual
Francia manuel Sirene
Olasz manuale Sirene
Spanyol Manual Sirene

Definíció A schengeni információs rendszer működtetése terén az egyes tagállamokban működő Sirene irodák alkalmazottai számára szóló utasításokat tartalmazó kézikönyv.
Forrás A Tanács 2004/201/IB határozata (2004. február 19.) a Sirene Kézikönyv módosítási eljárásáról
Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

Sirpit-eljárás

Angol Sirpit procedure
Francia procédure Sirpit
Olasz procedura Sirpit
Spanyol procedimiento Sirpit

Definíció A schengeni információs rendszer egyik eljárása, amely lehetővé teszi, hogy azokban az esetekben, amikor kétség merül fel a megtalált személy személyazonosságát illetően, a Sirene Irodák gyorsan és elektronikus úton fényképeket és ujjnyomatokat cseréljenek, hogy összehasonlíthassák a megtalált személy és a figyelmeztető jelzés hatálya alatt álló személy ujjnyomatait és fényképeit.
Forrás 2006/757/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról
Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

SIS figyelmeztető jelzés

Angol SIS alert
Francia signalement SIS
Olasz segnalazione SIS
Spanyol descripción SIS

Definíció A schengeni információs rendszerbe bevitt figyelmeztető jelzés.
Forrás 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról
Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

SIS munkacsoport

Angol SIS Working Group
Francia groupe de travail SIS
Olasz gruppo di lavoro SIS
Spanyol grupo de trabajo SIS

Definíció A Tanács egyik előkészítő szerve, amely a schengeni információs rendszerrel kapcsolatos feladatokkal foglalkozik.
Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999D0323:HU:HTML>
Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

SIS-NET

Angol SIS-NET
Francia SIS-NET
Olasz SIS-NET
Spanyol SIS-NET

Definíció A schengeni környezet kommunikációs infrastruktúrája.
Forrás <http://ue.eu.int/uedocs/NewsWord/HU/jha/96173.doc>
Referencia 2006/758/EK: A Bizottság határozata (2006. szeptember 22.) a Sirene-kézikönyv módosításáról

SOLVIT

Angol SOLVIT
Francia SOLVIT
Olasz SOLVIT; rete per la soluzione dei problemi nel mercato interno
Spanyol SOLVIT

Definíció Olyan problémamegoldó hálózat, melyben a tagállamok közösen dolgoznak a belső piaci jogszabályok helytelen értelmezéséből fakadó problémák megoldásán.
Forrás
http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=28
Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Stabex

Angol Stabex
Francia Stabex
Olasz Stabex
Spanyol Stabex

Definíció Európai pénzügyi alap, amelynek feladata az egy-két termék kivételének alakulásától nagymértékben függő országok exportjövödelmének stabilizálása.
Forrás http://www.crux.hu/eu/eu_orosz/index.html
Referencia A Számvévszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

stabilitási és konvergenciaprogram

Angol Stability and Convergence Programme
Francia programme de stabilité et de convergence
Olasz programma di stabilità e di convergenza
Spanyol programa de estabilidad y convergencia

Definíció A tagállamok által a középtávú költségvetési stratégiájuk ismertetése céljából elkészített program. Az euroövezeti tagállamok éves stabilitási programokat, az eurozónán kívül eső országok pedig konvergenciaprogramokat készítenek.
Forrás
http://ec.europa.eu/economy_finance/sg_pact_fiscal_policy/fiscal_policy528_hu.htm
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

stabilitási és növekedési paktum

Angol Stability and Growth Pact
Francia pacte de stabilité et de croissance
Olasz Patto di stabilità e crescita
Spanyol Pacto de Estabilidad y Crecimiento

Definíció Olyan keretrendszer, amely a gazdasági és monetáris unió (GMU) belüli tagállamok pénzügyi politikáit hivatott összehangolni; olyan szabályokon alapul, amelyek a tagállamok államháztartásának hatékonyságát és

eredményességét, és ezáltal a GMU megfelelő működését biztosítják.

Forrás
http://ec.europa.eu/economy_finance/sg_pact_fiscal_policy/index_hu.htm?cs_mid=570
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

stabilitási eszköz; SI

Angol Stability Instrument; SI
Francia instrument de stabilité; SI
Olasz strumento di stabilità
Spanyol Instrumento de Estabilidad; IE

Definíció Uniósi pénzügyi eszköz, melynek célja az európai országok közötti kapcsolatok erősítésével Európában a stabilitásnak és a nyugalomnak a fenntartása, s az esetlegesen felmerülő bizonytalan szituációk és krízishelyzetek kezelése, különösen a közvetkező területeken: nukleáris biztonság, emberkereskedelem, szervezett bűnözés, terrorizmus, fertőző betegségek.

Forrás
<http://www.eupalyazat.rs/index.php?data=prog&mod=eu&mid=61&act=56>

Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

stabilizációs és társulási megállapodás

Angol stabilisation and association agreement
Francia accord d'association et de stabilisation
Olasz accordo di stabilizzazione e di associazione
Spanyol acuerdo de estabilización y asociación

Definíció Az Európai Unió és a balkáni országok (Albánia, Bosznia Hercegovina, Horvátország, Macedónia, Szerbia és Montenegró) között létrejött megállapodás, amely elősegíti az EU tagságra való felkészülést.

Forrás
http://www.euvonal.hu/index.php?op=csatlakozas_csatlakozasdokumentumok&id=18

Referencia Európa 12 leckében

STEER

Angol STEER
Francia STEER
Olasz STEER
Spanyol STEER

Definíció Az "Intelligens energia – Európa" program egyik alprogramja, amely kiterjed a közlekedés valamennyi energiaellátására, az üzemanyagoknak például az új, fejlesztés alatt álló és megújuló energiaforrások útján történő diverzifikálása, az üzemanyag megújuló energiaforrásokból való előállítására és az energiahatékonyságnak a közlekedésben való előmozdítását illető kezdeményezések támogatására, és magában foglalja a törvényalkotási intézkedések kidolgozását és azok kölcsönhatását is.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?mode=dbl&lang=en&lng1=en&lng2=cs.da.de.el.en.es.et.fi.fr.hu.it.lt.lv.mt.nl.pl.pt.sk.sl.sv.&val=285614.cs&page=3&hwords=intelligent+energy%7Estecer%7E>

Referencia Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: A határokon átnyúló kerékpáros közlekedés ösztönzése

stratégiai keretdokumentum

Angol **Strategic Framework Document**
Francia **document-cadre stratégique**
Olasz **documento quadro strategico**
Spanyol **Documento Marco Estratégico**

Definíció Egy adott európai év keretében létrehozott szakbizottság által kidolgozott közös iránymutatások, amelyek alapján a szakbizottság figyelemmel kíséri a tevékenységek végrehajtását, hogy biztosítsa az összhangot a társadalmi integrációról szóló közös jelentéssel.

Forrás A Bizottság szervezeti egységeinek munkadokumentuma - az Európai parlament és a Tanács határozatjavaslata a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évéről (2010) - A hatásvizsgálat összefoglalója

Referencia A Bizottság szervezeti egységeinek munkadokumentuma - az Európai parlament és a Tanács határozatjavaslata a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évéről (2010) - A hatásvizsgálat összefoglalója

strukturális alapok

Angol **structural funds**
Francia **fonds structurels**
Olasz **fondi strutturali**
Spanyol **Fondos Estructurales**

Definíció Az EU regionális politikája fő pénzügyi eszközeinek összefoglaló megnevezése: Európai Regionális Fejlesztési Alap, Európai Szociális Alap, az Európai Mezőgazdasági Orientációs és Garanciaalap Orientációs Részlege, valamint a Halászati Orientációs Pénzügyi Eszköz.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés szerkezetbe foglalt változata

strukturált együttműködés

Angol **structured cooperation**
Francia **coopération structurée**
Olasz **cooperazione strutturata**
Spanyol **cooperación estructurada**

Definíció Közös cél érdekében, meghatározott minimális számú tagállam részvételével létrejövő együttműködés.

Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>

Referencia 30/2006/EK közös álláspont a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából

strukturált párbeszéd

Angol **structured dialogue**
Francia **dialogue structuré**
Olasz **dialogo strutturato**
Spanyol **diálogo estructurado**

Definíció A csatlakozási folyamat egyik eszköze, amely rendszeres találkozási lehetőséget biztosít a társult országoknak az együttműködésben érintett szakminiszterei számára.

Forrás <http://www.eduport.hu/cikk.php?id=4804>

Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

sürgősségi eljárás

Angol **urgent procedure**
Francia **procédure d'urgence**
Olasz **procedura d'urgenza**
Spanyol **procedimiento de urgencia**

Definíció Olyan európai parlamenti eljárás, melynek lényege, hogy az Elnök, valamely bizottság, képviselőcsoport, legalább harminchét képviselő, a Bizottság vagy a Tanács kérheti a Parlamenttől bármely olyan javaslatról tartandó vita sürgősnek nyilvánítását, amelyről az eljárási szabályzatnak megfelelően a Parlamenttel konzultáltak.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

sürgősségi riasztórendszer; RAPEX

Angol **rapid alert system; RAPEX**
Francia **système d'alerte rapide; RAPEX**
Olasz **sistema di allarme chiamato; RAPEX**
Spanyol **sistema de alerta rápida; RAPEX**

Definíció Uniósi információs rendszer, amely a fogyasztók egészségét és biztonságát veszélyeztető kockázatokat hivatott kivédeni azáltal, hogy gyors információcserét biztosít az uniós tagországok között. A rendszer lehetővé teszi a nemzeti hatóságok számára, hogy értesítsék a Bizottságot, amennyiben az európai piacon veszélyes (nem élelmiszer jellegű) termék kerül forgalomba, a többi tagállam riasztását követően pedig a Bizottság a kérdéses árucikket kivonhatja a forgalomból, vagy annak értékesítését feltételekhez kötheti.

Forrás

http://ec.europa.eu/news/environment/070424_1_hu.htm

Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

sürgősségi tárgyalás

Angol **urgent debate**
Francia **discussion d'urgence**
Olasz **discussione con procedura d'urgenza**
Spanyol **debate de urgencia**

Definíció Európai parlamenti megbeszélés, amely jelentés nélkül vagy kivételen esetben az illetékes bizottság szóbeli jelentése alapján tartható meg.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Sysmin

Angol **Sysmin**
Francia **Sysmin**
Olasz **Sysmin**
Spanyol **Sysmin**

Definíció A bányászati kitermelés csökkenése esetén a fejlődő országoknak támogatást biztosító pénzügyi alap.

Forrás http://www.crux.hu/eu/eu_orosz/index.html

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

Sz

szabályozó ügynökség

Angol Regulatory Agency
Francia agence de régulation
Olasz agenzia di regolamentazione
Spanyol agencia reguladora

Definíció Valamely uniós politika szabályozására létrehozott ügynökség.
Forrás Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése
Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

Szaharov-díj

Angol Sakharov Prize
Francia prix Sakharov
Olasz premio Sacharov
Spanyol Premio Sajarov

Definíció Az Európai Parlament által évente odaítélt díj, amellyel azokat a kivételes személyiségeket tüntetik ki, akik az intolerancia, a fanatizmus és az elnyomás ellen harcolnak.
Forrás
<http://www.europarl.europa.eu/news/archive/staticDisplay.do?language=hu&id=1003>
Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

szakosított részleg

Angol specialised section
Francia section spécialisée
Olasz sezione specializzata
Spanyol sección especializada

Definíció A Gazdasági és Szociális Bizottság főbb területek szerint létrejött egy-egy részlege.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

számvitelért felelős tisztviselő

Angol accounting officer
Francia comptable
Olasz contabile
Spanyol contable

Definíció A személyzeti szabályzat hatálya alá tartozó tisztviselő, aki feladatai ellátását illetően hivatali szempontból független, és adott közösségi szervben belül a következőkért felel: a kifizetések megfelelő végrehajtása, a bevételek beszedése és a megállapított követelések behajtása; a beszámoló elkészítése és bemutatása; könyvvizetés; a

számviteli szabályok és módszerek, valamint a számlatükör végrehajtása; a számviteli rendszerek megállapításáért és érvényesítéséért lefektetett rendszerek érvényesítése; pénztárkezelés.

Forrás A Bizottság 2343/2002/EK, Euratom rendelete (2002. november 19.) az Európai Közösségek általános költségvetésére alkalmazandó költségvetési rendeletről szóló 1605/2002/EK, Euratom tanácsi rendelet 185. cikkében említett szervekre vonatkozó költségvetési keretrendeletéről
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

szándéknyilatkozat; egyetértési nyilatkozat

Angol Memorandum of Understanding
Francia protocole d'accord; mémorandum d'accord
Olasz protocollo d'intesa
Spanyol memorándum de acuerdo

Definíció Kevésbé formális megállapodás, amely szervek, intézmények, nemzetközi szervezetek és/vagy tagállamok között jön létre valamely konkrét kérdés vagy feladat végrehajtása érdekében.

Forrás IATE
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések; Egyetértési nyilatkozat az európai ombudsman és az Európai Adatvédelmi Bizos között (2007/C 27/07) - A hatékony együttműködés érdekében kialakított munkamegosztás

szántóföldtől az asztalig

Angol farm to fork
Francia de la ferme à la table
Olasz dai campi alla tavola
Spanyol de la granja a la mesa

Definíció Élelmiszerbiztonsági elv, mely szerint az alapanyagok útjának nyomon követhetőnek kell lennie a teljes élelmiszerláncban.

Forrás
<http://www.magyarorszag.hu/fairplay/elelmiszerbiztonsagban.shtml>

Referencia Fogyasztói jogok - Hogyan védi az Európai Unió az Ön érdekeit?, Európa mozgásban tájékoztató füzet, Európai Bizottság, Kommunikációs Főigazgatóság, 2007. február

szavazati joggal nem rendelkező szakértő

Angol non-voting expert
Francia expert sans droit de vote
Olasz esperto senza diritto di voto
Spanyol experto sin derecho a voto

Definíció Az Európai Beruházási Bank Igazgatótanácsának szakértője.
Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

széles körű európai innovációs stratégia

Angol **Broad-Based Innovation Strategy for Europe**
Francia **stratégie d'innovation élargie pour l'Europe**
Olasz **ampia strategia dell'innovazione in Europa**
Spanyol **Estrategia de la Innovación de amplia Base para Europa**

Definíció Innovációt ösztönző uniós stratégia, amelynek lényege, hogy valamennyi szereplőnek – az üzleti köröknek, az állami szektornak és a fogyasztóknak – részt kell vennie az újító jellegű termékek kidolgozásában, fejlesztésében, terjesztésében és felhasználásában.

Forrás A Bizottság közleménye - Az ismeretek átültetése a gyakorlatba: széles körű innovációs stratégia az Európai Unió számára

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

szellemi tulajdonjogok chartája

Angol **IP Charter**
Francia **Charte PI**
Olasz **Carta sulla PI**
Spanyol **Carta de la Propiedad Intelectual**

Definíció Uniós charta létrehozására irányuló tervezet, melyet a kutatóintézetek és a felsőoktatási intézmények számára vezetnének be és amelynek célja az ipar részére való tudásátadás növelése érdekében az állami kutatóintézetekben létrehozott szellemi tulajdon optimális felhasználásának megkönnyítése és előmozdítása.

Forrás Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

személyes emberi jogi képviselő

Angol **Personal Representative on Human Rights**
Francia **représentant personnel pour les Droits de l'homme**
Olasz **rappresentante personale per i diritti dell'uomo**
Spanyol **Alto Representante para temas de derechos humanos**

Definíció A közös kül- és biztonságpolitika főképviseelőjének személyes emberi jogi megbízottja.

Forrás <http://ue.eu.int/showPage.aspx?id=822&lang=hu>

Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

személyes nyilatkozat

Angol **personal statement**
Francia **intervention pour un fait personnel**
Olasz **fatto personale**
Spanyol **intervención por alusiones personales**

Definíció Olyan európai parlamenti képviselő nyilatkozata, akit az éppen tárgyalt napirendi pont vitájának végén hallgatnak meg, vagy amikor jóváhagyják annak az ülésnek a jegyzőkönyvét, amelyre a felszólalás engedélyezése iránti kérelem vonatkozik.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

személyi asszisztens

Angol **personal assistant**
Francia **assistant personnel**
Olasz **assistente personale**
Spanyol **asistente personal**

Definíció Európai parlamenti képviselő saját maga mellé rendelt asszisztense.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

személyzeti szabályzat

Angol **Staff Regulations**
Francia **statut des fonctionnaires**
Olasz **statuto dei funzionari**
Spanyol **Estatuto de los funcionarios**

Definíció Az Európai Közösségek tisztviselőinek személyzeti szabályzata és a Közösségek egyéb alkalmazottaira vonatkozó alkalmazási feltételek.

Forrás A Tanács 723/2004/EK, Euratom rendelete (2004. március 22.) az Európai Közösségek tisztviselőinek személyzeti szabályzatának, valamint az Európai Közösségek egyéb alkalmazottainak alkalmazási feltételeinek módosításáról

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Szén- és Acélipari Kutatási alap

Angol **Research Fund for Coal and Steel**
Francia **Fonds de recherche du charbon et de l'acier**
Olasz **Fondo di ricerca carbone e acciaio**
Spanyol **Fondo de Investigación del Carbón y del Acero**

Definíció Az Európai Szén- és Acélközösség megszűnésekor, a felszámolási eljárás befejezését követően megmaradt vagyonból létrejött pénzügyi alap, amely kizárólag a szén- és acéliparhoz kapcsolódó ágazatokban folytatott, a kutatási keretprogramon kívüli kutatások céljára használható fel.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

"szennyező fizet"-elv

Angol **principle that the polluter should pay**
Francia **principe du pollueur-payeur**
Olasz **principio "chi inquina paga"**
Spanyol **principio de quien contamina paga**

Definíció Környezetvédelmi alapelv, amely szerint a környezeti kár költségeit a kár okozójának kell viselnie.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

szerződés

Angol **treaty**
Francia **traité**
Olasz **trattato**
Spanyol **tratado**

Definíció Az Európai Unió elsődleges jogát alkotó jogforrástípus. Ide tartoznak az alapító szerződések, az egyéb alapszerződések és a csatlakozási szerződések.

Forrás http://europa.eu/abc/treaties/index_hu.htm; <http://eur-lex.europa.eu/hu/treaties/index.htm>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

szerződési nyelv

Angol **Treaty language**
Francia **langue de traité**
Olasz **lingua del trattato**
Spanyol **lengua del Tratado**

Definíció Olyan nyelv, amelyen a közösségi és az uniós alapszerződést, illetve ezek módosításait meg kell jelentetni, de más jogszabályokat nem.

Forrás
http://bruxinfo.eu/printable.php?lap=dokument/dokument&do_k_id=1118

Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

szóbeli eljárás

Angol **oral procedure**
Francia **procédure orale**
Olasz **procedura orale**
Spanyol **procedimiento oral**

Definíció A Bíróság előtti eljárás szóbeli része: az előadó bíró által benyújtott jelentés felolvasása, a meghatalmazottaknak, tanácsadóknak és ügyvédeknek, továbbá a főtanácsnok indítványainak a meghallgatása a Bíróság részéről, valamint az esetleges tanúk és szakértők ki-, illetve meghallgatása.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

szóbeli jelentés

Angol **oral report**
Francia **rapport oral**
Olasz **relazione orale**
Spanyol **informe oral**

Definíció Az Európai Parlament valamely bizottsága által szóban előterjesztett jelentés.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

szóbeli kérdés; szóbeli választ igénylő kérdés

Angol **oral question; question for oral answer**

Francia **question orale; question avec demande de réponse orale**

Olasz **interrogazione orale; interrogazione con richiesta di risposta orale**

Spanyol **pregunta oral; pregunta con solicitud de respuesta oral**

Definíció Az Európai Parlament képviselőinek a parlamenti ülések során a Bizottsághoz és a Tanácshoz intézett kérdése.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/hu/questions/questions.htm>

Referencia Parlamenti kérdés, Szóbeli választ igénylő kérdés vitával - Az Eljárási Szabályzat 108. cikke alapján, előterjesztette: Klaus-Heiner Lehne a(z) Jogi Bizottság nevében a Bizottsághoz, 2008. június 11.

szociális menetrend

Angol **Social Agenda**
Francia **agenda social**
Olasz **agenda sociale**
Spanyol **Agenda Social**

Definíció A liszaboni stratégia szociális dimenziójának megerősítése érdekében elfogadott, öt évre vonatkozó program, amely az uniós szociálpolitika előtt álló utat jelöli ki és illeszkedik a jelenlegi, a tagállamok foglalkoztatási és szociális területen meghozott intézkedéseit kiegészítő uniós politikák kontextusába is.

Forrás
http://ec.europa.eu/employment_social/publications/2005/ke6605062_hu.pdf

Referencia A Bizottság szervezeti egységeinek munkadokumentuma - az Európai parlament és a Tanács határozatjavaslata a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évről (2010) - A hatásvizsgálat összefoglalója

szociális piacgazdaság

Angol **social market economy**
Francia **économie sociale de marché**
Olasz **economia sociale di mercato**
Spanyol **economía de mercado social**

Definíció Olyan piacgazdaság, amely a következő elemekre épül: a magántulajdon támogatása, a teljesítmények tisztességes és szabad versenye, a piacnak megfelelő árak, a tervgazdaság elutasítása, a monopóliumok független ellenőrzése, a pénzügyi központi felügyelete a valuta, az iparüzés és a telephely megválasztása szabadságának védelme érdekében, a túlságosan magas jövedelem-adókulcsok csökkentése, a gazdaságilag gyengék szociális biztonsága, bémegállapodás.

Forrás
http://hu.wikipedia.org/wiki/Szoci%C3%A1lis_piacgazdas%C3%A1g

Referencia Európa 12 lelkében

szociális védelemmel foglalkozó bizottság

Angol **Social Protection Committee**
Francia **comité de la protection sociale**
Olasz **comitato per la protezione sociale**
Spanyol **Comité de Protección Social**

Definíció Tanácsadói jogkörrel rendelkező, szociális védelemmel foglalkozó bizottság, amelynek feladata, hogy a szociális védelmi politikák területén elősegítse az együttműködést a tagállamok között és a Bizottsággal.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

T

TACIS

Angol TACIS

Francia TACIS

Olasz TACIS

Spanyol TACIS

Definíció Az Európai Unió technikai segítségnyújtási programja a Független Államok Közössége (FÁK) számára, amelynek célja az volt, hogy a kedvezményezett államokban előmozdítsa a piacgazdaságha történő átmenetet, valamint erősítse a demokráciát és a jogállamiságot.

Forrás /2006. sz. különjelentés a TACIS forrásaiból az Orosz Föderációban finanszírozott projektek teljesítményéről a Bizottság válaszaival együtt

Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

tagállam; EU-tagállam; az Európai Unió tagja; az Unió tagja; az Európai Közösség tagja; uniós ország

Angol Member State; EU Member State; member of the European Union; member of the Union; member of the European Community; EU country

Francia État membre; État membre de l'UE; membre de l'Union européenne; membre de l'Union; membre de la Communauté européenne; pays de l'UE

Olasz Stato membro; Stato membro dell'UE; membro dell'Unione europea; membro dell'Unione; membro della Comunità europea; paese dell'UE

Spanyol Estado miembro; Estado miembro de la UE; miembro de la Unión Europea; miembro de la Unión; miembro de la Comunidad Europea; país de la UE

Definíció Az Európai Unió részét képező ország, amely vagy alapító tagország, vagy meghatározott feltételekkel, csatlakozási folyamat keretében taggá váló ország.

Forrás http://europa.eu/abc/12lessons/key_dates/index_hu.htm

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

tagjelölt ország; az Unióhoz való csatlakozását kérő állam

Angol candidate country; candidate for accession to the Union; State candidate for admission

Francia pays candidat; État candidat à l'adhésion; État candidat à l'adhésion à l'Union

Olasz paese candidato; paese candidato all'adesione; Stato candidato all'adesione

Spanyol país candidato; Estado candidato a la adhesión; Estado candidato a la adhesión a la Unión

Definíció Státusz, amelyet olyan állam kaphat, amely felvételét kérte az Európai Unió tagállamai közé, és amelynek a Közösség hivatalosan elfogadta a csatlakozási kérelmét.

Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm

Referencia 30/2006/EK közös állásponrt a Tanács által 2006. november 14-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a kultúrák közötti párbeszéd európai évéről (2008) szóló európai parlamenti és tanácsi határozat elfogadása céljából Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

tájékoztató feljegyzés

Angol information note

Francia note d'information

Olasz nota informativa

Spanyol nota informativa

Definíció Az Európai Unió Tanácsának egyik információs dokumentuma.

Forrás A Tanács eljárási szabályzata

Referencia Tervezett napirend - Az Állandó Képviselők Bizottságának (I. rész) 2135. ülése, 2006. április 7., péntek (10.15)

tanács

Angol chamber

Francia chambre

Olasz sezione

Spanyol Sala

Definíció A Bíróság tagjainak öt vagy három bíróból álló testülete.

Forrás A Bíróság eljárási szabályzata

<http://curia.europa.eu/hu/institxtodocfr/txtsenvigueur/txt5.pdf>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

tanácsadó

Angol adviser

Francia conseil

Olasz consulente

Spanyol asesor

Definíció Olyan jogász, aki a tagállamokat és a közösségi intézményeket a Bíróság előtt képviselő meghatalmazottat segítheti.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

tanácsadó bizottság

Angol advisory committee

Francia comité consultatif

Olasz comité consultivo

Spanyol comité consultivo

Definíció A Bizottság mellett, a komitológia keretében működő, a tagállamok kormányai által kijelölt szakértőkből álló bizottság, amelyet különböző szakterületeken hoznak létre

azzal a céllal, hogy az véleményét mondjon az elé benyújtott, szándékolt intézkedések tervezetéről.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Unióról szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

tanácsai munkacsoport

Angol Council working party

Francia groupe de travail du Conseil

Olasz gruppo di lavoro del Consiglio

Spanyol grupo de trabajo del Consejo

Definíció A Tanács, illetve a COREPER munkáját segítő, az üléseket, döntéseket előkészítő testület, amely a tagállamok szakértőiből és a Bizottság képviselőiből áll.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

tanúsítási eljárás

Angol Certification procedure

Francia procédure de certification

Olasz procedimento di certificazione

Spanyol procedimiento de certificación

Definíció A belső energiapiaci szolgáltatások terén a tagállamok nemzeti szabályozó hatósága lefolytatott eljárás, amely révén a tagállam igazolja, hogy a szállításirendszer-üzemeltető teljesíti a jogszabályi követelményeket.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=491590:cs&lang=hu&list=491590:cs,491517:cs,486516:cs,486515:cs,485076:cs,483889:cs,481908:cs,481397:cs,481396:cs,480502:cs,&pos=1&page=1&nbl=47&pgs=10&hwords=tanúsítási%20eljárás-&checktext=checkbox&visu=#texte>

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

tárolásirendszer-üzemeltető

Angol Storage System Operator; SSO

Francia gestionnaire du système de stockage

Olasz gestori dei sistemi di stoccaggio; GSS

Spanyol gestor de los sistemas de almacenamiento

Definíció Az a természetes vagy jogi személy, aki/amely a tárolás feladatát ellátja és a földgáztároló üzemeltetéséért felelős.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/Notice.do?val=491590:cs&lang=hu&list=491590:cs,491517:cs,486516:cs,486515:cs,485076:cs,483889:cs,481908:cs,481397:cs,481396:cs,480502:cs,&pos=1&page=1&nbl=47&pgs=10&hwords=tanúsítási%20eljárás-&checktext=checkbox&visu=#texte>

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

társadalmi solidaritás

Angol social solidarity

Francia solidarité sociale

Olasz solidarietà sociale

Spanyol solidaridad social

Definíció Uniói elv, mely szerint természeti katasztrófák esetén, valamint az Európa különböző részei között meglévő különbségek csökkentése érdekében a tagállamok segítséget kapnak az EU költségvetéséből.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

társfinanszírozás

Angol co-financing

Francia cofinancement

Olasz cofinanziamento

Spanyol cofinanciación

Definíció A legtöbb közösségi támogatási forma esetében olyan közösségi hozzájárulás, amely feltételezi bizonyos önrész hozzáadását a támogatásban részesülő szervezet vagy intézmény, illetve tagország részéről.

Forrás

<http://www.eutanfolyam.hu/index.php?mod=dinamikus&page=lexikon&b=1>

Referencia A Bizottság szervezeti egységeinek munkadokumentuma - az Európai parlament és a Tanács határozatjavaslata a szegénység és a társadalmi kirekesztés elleni küzdelem európai évéről (2010) - A hatásvizsgálat összefoglalója

társulási megállapodás

Angol association agreement

Francia accord d'association

Olasz accordo di associazione

Spanyol acuerdo de asociación

Definíció Kölcsönös jogok és kötelezettségek, közös fellépés és különleges eljárások által jellemzett társulást létrehozó megállapodás, amelyet a Közösség egy vagy több állammal vagy nemzetközi szervezettel köt meg.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Társulási Tanács

Angol Association Council

Francia conseil d'association

Olasz Consiglio di associazione

Spanyol Consejo de Asociación

Definíció Társulási megállapodások keretében a társult ország és az EU részvételével működő miniszteri tanács, amely felügyeletet gyakorol a vonatkozó megállapodás felett.

Forrás <http://hu.euabc.com/word/68>

Referencia C 294/06. sz. ügy Ezgi Payir és társai kérelme alapján - The Queen kontra Secretary of State for the Home Department

társult ország

Angol associated country

Francia pays associé

Olasz paese associato

Spanyol país asociado

Definíció Európai Unió kívüli ország, amely a szervezettel társulási megállapodást kötött.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

tavaszi Európai Tanács

Angol Spring European Council

Francia Conseil européen du printemps

Olasz Consiglio europeo di primavera

Spanyol Consejo Europeo de primavera

Definíció Az Európai Tanács tavaszi ülésszaka, amelyek középpontjában a lisszaboni stratégia és a növekedést és foglalkoztatást szolgáló kulcsfontosságú célkitűzések állnak.

Forrás

[http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documnts/ta/p6_ta\(2005\)0069_p6_ta\(2005\)0069_hu.pdf](http://www.europarl.europa.eu/meetdocs/2004_2009/documnts/ta/p6_ta(2005)0069_p6_ta(2005)0069_hu.pdf)

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

teljes ülés

Angol full Court

Francia assemblée plénière

Olasz seduta plenaria

Spanyol Pleno

Definíció Az Európai Bíróság ítélkező testülete, amelyet a bírák összessége alkot.

Forrás A Bíróság eljárási szabályzata

<http://curia.europa.eu/hu/instit/txtdocfr/txtsenvigueur/txt5.pdf>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

teljesítményértékelési keret

Angol Performance Assessment Framework; PAF

Francia cadre d'évaluation des performances; PAF

Olasz quadro di valutazione della performance

Spanyol marco de evaluación del rendimiento; PAF

Definíció Az Európai Fejlesztési Alap keretében alkalmazott mátrix, amely a reformok megvalósulásának megadott időszakot lefedő tevékenységekkel/mutatókkal összekapcsoló mérésére szolgál.

Forrás 2005/2 sz. különjelentés az EFA-ból az AKCS-országoknak nyújtott költségvetési támogatásokról, illetve a közpénzkezelési reform területének a Bizottság általi kezeléséről, a Bizottság válaszaival együtt

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

térségi indikatív program; RIP

Angol regional indicative programme; RIP

Francia programme indicatif régional; PIR

Olasz programma indicativo regionale; PIR

Spanyol programa indicativo regional; PIR

Definíció AKCS-térség által elkészített és a Közösség számára benyújtott programtervezet az AKCS-EK együttműködési regionális stratégia végrehajtására vonatkozóan.

Forrás Cotonoui Megállapodás

Referencia A Számvevőszék 2006-os pénzügyi évre vonatkozó éves jelentése a hatodik, hetedik, nyolcadik és kilencedik Európai Fejlesztési Alap (EFA) által támogatott tevékenységekről, az intézmények válaszaival együtt

tervezett napirend

Angol provisional agenda

Francia ordre du jour provisoire

Olasz ordine del giorno provvisorio

Spanyol orden del día provisional

Definíció A Tanács ülései előtt összeállított ideiglenes napirend, amely azon pontokat tartalmazza, amelyek napirendre tűzésére a Tanács valamely tagjától vagy a Bizottságtól legalább 16 nappal az ülés kezdete előtt kérelem érkezett a Főtitkársághoz, adott esetben a vonatkozó dokumentumokkal együtt.

Forrás A Tanács eljárási szabályzata

Referencia Tervezett napirend - Az Állandó Képviselők Bizottságának (I. rész) 2135. ülése, 2006. április 7., péntek (10.15)

többéves keretprogram; kutatási keretprogram; KTF-keretprogram

Angol multiannual framework programme; research framework programme; RTD Framework Programme

Francia programme-cadre pluriannuel; programme-cadre de recherche; programme-cadre de RDT

Olasz programma quadro pluriennale; programma quadro di ricerca; programma quadro di RST

Spanyol programa marco plurianual; programa marco de investigación; programa marco de IDT

Definíció Uniói kutatás-fejlesztési program, amely a vállalkozások, kutatási központok és egyetemek részvételére vonatkozó szabályokat határozza meg, valamint a kutatási eredmények terjesztésére vonatkozó szabályokat tartalmazza.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

többéves pénzügyi iránymutatások

Angol multiannual financial guidelines

Francia lignes directrices financières pluriannuelles

Olasz orientamenti finanziari pluriennali

Spanyol directrices financieras pluriannuales

Definíció A felszámolás alatt álló Európai Szén- és

Acélközösség, valamint a felszámolást követően a Szén- és Acélipari Kutatási Alap eszközeinek kezelésére vonatkozó pénzügyi iránymutatások.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32003D0077:HU:HTML>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

többéves pénzügyi terv

Angol multiannual financial perspective

Francia perspective financière pluriannuelle

Olasz **prospettiva finanziaria pluriennale**
Spanyol **perspectiva financiera plurianual**

Definíció Hét évre szóló költségvetés-tervezet, amely meghatározza, hogy az EU-nak mik a prioritásai, maximálisan mennyit költöhet és pontosan mire.

Forrás http://europa.eu/abc/eurojargon/index_hu.htm
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

többoldalú felügyelet

Angol **multilateral surveillance**
Francia **surveillance multilatérale**
Olasz **sorveglianza multilaterale**
Spanyol **supervisión multilateral**

Definíció Az egyes tagállamok és a Közösség gazdasági fejlődésének, valamint a gazdaságpolitikák összeegyeztethetőségének a Tanács és a Bizottság általi figyelemmel kísérése.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

többoldalú felügyeleti eljárás

Angol **multilateral surveillance procedure**
Francia **procédure de surveillance multilatérale**
Olasz **procedura di sorveglianza multilaterale**
Spanyol **procedimiento de supervisión multilateral**

Definíció Az egyes tagállamok és a Közösség gazdasági fejlődésének, valamint a gazdaságpolitikák összeegyeztethetőségének a Tanács és a Bizottság általi figyelemmel kísérését szabályozó eljárás.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

tőkekövetelmény-irányelv

Angol **Capital Requirements Directive; CRD**
Francia **directive sur les exigences de fonds propres**
Olasz **direttiva sui requisiti patrimoniali**
Spanyol **Directiva sobre requisitos de capital; DRC**

Definíció Két irányelv rövid megnevezése: Az Európai Parlament és a Tanács 2006/48/EK irányelve (2006. június 14.) a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról, valamint Az Európai Parlament és a Tanács 2006/49/EK irányelve (2006. június 14.) a befektetési vállalkozások és hitelintézetek tőkeköveteléséről.

Forrás Az Európai Parlament és a Tanács 2006/48/EK irányelve (2006. június 14.) a hitelintézetek tevékenységének megkezdéséről és folytatásáról, valamint Az Európai Parlament és a Tanács 2006/49/EK irányelve (2006. június 14.) a befektetési vállalkozások és hitelintézetek tőkeköveteléséről

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések közelítése; jogszabályok közelítése; törvényi, rendeleti és közigazgatási rendelkezések összehangolása; jogszabályok harmonizálása

Angol **approximation of laws and regulations; harmonisation of laws and regulations; harmonisation of legislation**

Francia **rapprochement de dispositions législatives et réglementaires; rapprochement des législations; harmonisation des dispositions législatives et réglementaires; harmonisation des législations**

Olasz **avvicinamento di disposizioni legislative e regolamentari; ravvicinamento delle legislazioni; armonizzazione delle disposizioni legislative e regolamentari; armonizzazione delle legislazioni**

Spanyol **aproximación de disposiciones legales y reglamentarias; aproximación de las legislaciones; armonización de las disposiciones legales y reglamentarias; armonización de las legislaciones**

Definíció Minden olyan jogalkotási, jogalkalmazási tevékenység, melynek célja az, hogy a tagállami jogrendszerek egymáshoz közelítése révén valamilyen közös jog jöjjön létre.

Forrás <http://practor.jak.ppe.hu/forum/fogalom.asp>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

transzeurópai hálózatok

Angol **trans-European networks**
Francia **réseaux transeuropéens**
Olasz **reti transeuropee**
Spanyol **redes transeuropeas**

Definíció A közlekedési, a távközlési és az energiaipari infrastruktúra területén létrehozandó Európát átszövő hálózat, amelynek célja hogy elősegítse a nemzeti hálózatok összekapcsolódását és átjárhatóságát, valamint a hálózatokhoz történő hozzáférést, ezáltal téve lehetővé, hogy az uniós polgárok, a gazdasági szereplők, valamint a regionális és helyi közösségek a belső határok nélküli térség kialakításának előnyeit teljes mértékben élvezhessék.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

transzeurópai kerékpárút-hálózat; kerékpáros TEN

Angol **Trans-European Cycle Route Network; TEN for bicycles**

Francia **réseau transeuropéen de voies cyclables; RTE de transport cycliste**

Olasz **rete TransEuropeanaCyclerouteNetwork; TEN per i ciclisti**

Spanyol **Red Transeuropea de la Bicicleta; TEN para bicicletas**

Definíció Egész Európát átszelő kerékpárút-hálózatra vonatkozó elképzelés.

Forrás Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: A határokon átnyúló kerékpáros közlekedés ösztönzése

Referencia Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény
– Tárgy: A határokon átnyúló kerekpáros közlekedés
ösztönzése

trojka

Angol **Troika**
Francia **Troika**
Olasz **Troika**
Spanyol **Troika**

Definíció Az EU-t külső partnerek vagy harmadik országok képviselőivel való találkozásokon és egyéb eseményeken képviselő, három főből álló csoport, amely csúcstalálkozók esetén az Európai Tanács soros elnökéből, a Bizottság elnökéből és a Tanács főtákarából áll. Miniszteri szintű tárgyalás esetén a Tanács soros elnökéből, a Bizottság külkapcsolatokért felelős biztosából és a Tanács főtákarából áll.

Forrás Horváth Zoltán: Kézikönyv az Európai Unióról, HVG-ORAC Lap- és Könyvkiadó Kft., 2005.

Referencia Az Európai Parlament állásfoglalása az emberi jogok helyzete a világban című 2004-es éves jelentésről és az EU emberi jogi politikájáról

TTE-Tanács; Közlekedési, Távközlési és Energiaügyi Tanács

Angol **TTE Council; Transport, Telecommunications and Energy Council**
Francia **Conseil TTE; Conseil "Transports, télécommunications et énergie"**
Olasz **Consiglio TTE; Consiglio "Trasporti, telecomunicazioni e energia"**
Spanyol **Consejo TTE**

Definíció A Tanács kilenc formációjának egyike, amely a tagállamok közlekedési, távközlési és energiaügyi minisztereiből áll.

Forrás
<http://www.consilium.europa.eu/showPage.aspx?id=413&lang=hu>

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

tudásháromszög

Angol **knowledge triangle**
Francia **triangle de la connaissance**
Olasz **triangolo della conoscenza**
Spanyol **triángulo del conocimiento**

Definíció Az oktatás, a kutatás és az innováció közötti érdemi együttműködés.

Forrás
http://www.mta.hu/index.php?id=634&no_cache=1&backPid=417&tt_news=8370&cHash=2506fd90a4

Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

tudományos és technológiai együttműködési megállapodás

Angol **Science and Technology Cooperation Agreement**
Francia **accord de coopération scientifique et technologique**
Olasz **accordo di cooperazione scientifica e tecnologica**
Spanyol **Acuerdo de Cooperación Científica y Tecnológica**

Definíció Az Európai Unió és egy iparilag fejlett harmadik ország között létrejövő megállapodás, amely a következő elveken alapul: a kölcsönös előny, a másik félnek a megállapodáshoz kapcsolódó programjaihoz és tevékenységeihez való hozzáférés kölcsönös lehetősége, a megkülönböztetés-mentesség, a szellemi tulajdon hatékony oltalma és a szellemi tulajdonhoz fűződő jogok méltányos megosztása.

Forrás Javaslat: a Tanács határozata az egyrészről az Európai Közösség, másrészről Új-Zéland kormánya közötti tudományos és technológiai együttműködésről szóló megállapodásnak az Európai Közösség nevében történő aláírásáról

Referencia Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

Tudományos Tanács

Angol **Scientific Council**
Francia **Conseil scientifique**
Olasz **consiglio scientifico**
Spanyol **Consejo Científico**

Definíció Tekintélyes tudóskökből, mérnökökből és elméleti szakemberekből álló testület, amely az "Ötletek" elnevezésű egyedi program tudományos, műszaki és szakmai kutatási célkitűzéseinek elérése érdekében jár el.

Forrás 2007/134/EK: A Bizottság határozata (2007. február 2.) az Európai Kutatási Tanács létrehozásáról

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiai fejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153)/COM/2007/0519 végleges

tulajdonjogi szétválasztás

Angol **Ownership Unbundling**
Francia **dissociation des structures de propriété**
Olasz **separazione proprietaria**
Spanyol **separación de la propiedad**

Definíció A villamos energia belső piacának egyik elve, mely szerint a hálózattüzemeltetés ellátási és termelési érdekektől való teljes függetlenségének biztosítása, valamint a bizalmas információk átadásának megakadályozása érdekében ugyanazon személy nem lehet tag átviteli rendszer-üzemeltető vagy átviteli rendszer és termelési vagy ellátási feladatot betöltő vállalkozás ügyvezető testületében is.

Forrás
<http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+COMPARL+PE-421.420+02+DOC+PDF+V0/HU&language=HU>

Referencia Feljegyzés - A TTE-Tanács (Energia) 2007. december 3-i ülésének előkészítése

túlzott hiány esetén követendő eljárás

Angol **excessive deficit procedure**
Francia **procédure concernant les déficits excessifs**
Olasz **procedura per i disavanzi eccessivi**
Spanyol **procedimiento aplicable en caso de déficit excesivo**

Definíció Eljárás, amelyet a Közösség indít olyan tagállam ellen, amelynek költségvetési hiánya meghaladja a GDP 3%-át, államadósága pedig a GDP 60%-át.

Forrás
http://ec.europa.eu/economy_finance/sg_pact_fiscal_policy/fiscal_policy554_hu.htm

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

U

új és kialakulóban lévő tudomány- és technológiaterületek; NEST

Angol New and Emerging Science and Technology; NEST
Francia sciences et technologies nouvelles et émergentes; NEST

Olasz scienze e tecnologie nuove ed emergenti; NEST
Spanyol Ciencias y tecnologías nuevas y emergentes; NEST

Definíció Európai program, amely a tudományos és műszaki lehetőségek kutatására új területeken és újonnan jelentkező problémák megoldására nyújt támogatást.

Forrás <http://www.nkth.gov.hu/nemzetkozi-tevekenység/nest/tudományos-technológiai>

Referencia A Bizottság jelentése - Éves jelentés az Európai Unió 2006. évi kutatási és technológiafejlesztési tevékenységéről (SEC(2007)1153) /COM/2007/0519 végleges

Új Szomszédsági Eszköz

Angol New Neighbourhood Instrument
Francia Nouvel instrument de voisinage
Olasz nuovo strumento di prossimità
Spanyol nuevo instrumento de vecindad

Definíció A kibővített Unió külső határaitra vonatkozó pénzügyi eszköz, amely támogatja többek között a fenntartható gazdasági és társadalmi fejlődést, figyelembe veszi a korábbi határokon átnyúló – főként a partnerségekkel, a többéves programozással és a társfinanszírozással kapcsolatos – együttműködés tapasztalatait.

Forrás
http://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docoffic/official/reports/pdf/cohesion3/cohesion3_conclusion_hu.pdf

Referencia Régiók Bizottsága vélemény - Tárgy: "Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Tanulmány a jogszerű és jogszerűtlen migráció közötti kapcsolatokról"

uniós tagság; EU-tagság

Angol EU membership
Francia appartenance à l'UE
Olasz appartenenza all'UE
Spanyol pertenencia a la UE

Definíció A belépési feltételek teljesítése és a csatlakozási tárgyalások lezárása után, az Európai Unióhoz teljes joggal való tartozás.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Az EU tevékenységeinek áttekintő oldala, Regionális politika, EUROPA portál

Ü

ügy

Angol case
Francia affaire
Olasz caso
Spanyol caso

Definíció Az Európai Bíróság vagy az Elsőfokú Bíróság által tárgyalni jogi eset.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

ülés

Angol part-session
Francia période de session
Olasz tornata
Spanyol período parcial de sesiones

Definíció A Parlament főszabályként havonta összehívott, ülésnapokra osztott gyűlése.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

ülésnap

Angol sitting
Francia séance
Olasz seduta
Spanyol sesión

Definíció Egy parlamenti ülés valamely napja.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

V

Választottbírószági Bizottság

Angol Arbitration Committee
Francia comité d'arbitrage
Olasz collegio arbitrale
Spanyol Comité de Arbitraje

Definíció Az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés által létrejött bizottság arra az esetre, ha licencki adásánál tárgyalásos úton nem jön létre megegyezés és választottbírószági bizottsági eljárásra van szükség.

Forrás Az Európai Atomenergia-közösséget létrehozó szerződés <http://eur-lex.europa.eu/hu/treaties/dat/11957K/word/11957K.doc>

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

vallási sokszínűség

Angol religious diversity
Francia diversité religieuse
Olasz diversità religiosa
Spanyol diversidad religiosa

Definíció Több vallásnak egy nagyobb közösségben való egymás mellett élése.

Forrás Európa 12 leckében

Referencia Európa 12 leckében

vámügyi együttműködés

Angol customs cooperation
Francia coopération douanière
Olasz cooperazione doganale
Spanyol cooperación aduanera

Definíció A tagállamok közötti, valamint a tagállamok és a Bizottság közötti szorosabb szakmai kapcsolat a vámtügy területén.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

vámügyi együttműködési megállapodás

Angol Customs Cooperation Agreement
Francia accord de coopération douanière
Olasz accordo di cooperazione doganale
Spanyol Acuerdo de Cooperación Aduanera

Definíció Az EU-nak harmadik országbeli főbb kereskedelmi partnereivel kötött vámügyi megállapodása.

Forrás <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:S2007PC0177:HU:NOT>

Referencia Az Európai Unió és Új-Zéland közötti kapcsolatokról és együttműködésről szóló együttes nyilatkozat

végleges napirendtervezet

Angol final draft agenda
Francia projet définitif d'ordre du jour
Olasz progetto definitivo di ordine del giorno
Spanyol proyecto definitivo de orden del día

Definíció Az Európai Parlament ülésének olyan napirendtervezete, amelyet legkésőbb három órával az ülés megkezdését megelőzően osztanak ki a képviselőknek.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

végleges tevékenységi jelentés

Angol final activity report
Francia rapport d'activité final
Olasz relazione di attività finale
Spanyol informe final de actividades

Definíció Az európai politikai pártok éves tevékenységéről szóló jelentés.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

végrehajtási egyezmény

Angol Implementation Convention
Francia convention d'application
Olasz convenzione di applicazione
Spanyol Convenio de aplicación

Definíció Egy szerződés vagy megállapodás konkrét megvalósításának részleteit meghatározó egyezmény.

Forrás Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

Végrehajtó Bizottság

Angol Executive Committee
Francia comité exécutif
Olasz comitato esecutivo
Spanyol Comité ejecutivo

Definíció A schengeni együttműködés vezető szerve volt, amelynek feladatát az Európai Unió Tanácsának Főtitkársága vette át.

Forrás http://www.euvo.nal.hu/index.php?op=kozossegi_politikak&id=28

Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

végso hozzájárulás

Angol final assent
Francia avis conforme
Olasz parere conforme
Spanyol dictamen conforme

Definíció Az Európai Parlament jóváhagyása a csatlakozási szerződésekre, a nemzetközi megállapodásokra és a közös elvek egy tagállam által történő súlyos és tartós megsértésének megállapítására vonatkozóan.

Forrás Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás

2004. július

Vegyí Anyagokkal Foglalkozó Európai Ügynökség

Angol European Chemicals Agency
Francia Agence européenne des produits chimiques
Olasz Agenzia europea delle sostanze chimiche
Spanyol Agencia Europea de Sustancias y Preparados Químicos

Definíció Európai ügynökség, amelynek feladata, hogy Európában szerte összehangolja a vegyi anyagok kezelését, továbbá hogy technikai és tudományos tanácsokkal, iránymutatással és információkkal segítse az érintetteket.

Forrás http://europa.eu/agencies/community_agencies/echa/index_hu.htm

Referencia Európa 12 leckében

vélemény

Angol Opinion
Francia avis
Olasz parere
Spanyol dictamen

Definíció Az EU egyik nem kötelező erejű jogi aktusa.

Forrás http://www.im.hu/download/eusz-eksz_eaksz_hu_04-05-01.pdf
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata

véleménytervezet

Angol **draft opinion**
Francia **projet d'avis**
Olasz **progetto di parere**
Spanyol **projecto de opinión**

Definíció Véleményre irányuló szövegtervezet.
Forrás EUR-LEX <http://eur-lex.europa.eu/hu/index.htm>
Referencia Európai Parlament - Eljárási szabályzat 16. kiadás 2004. július

Versenyképességi Tanács

Angol **Competitiveness Council**
Francia **Conseil Compétitivité**
Olasz **Consiglio Competitività**
Spanyol **Consejo Competitividad**

Definíció A Tanács kilenc formációjának egyike, amely a tagállamok versenyképesség területén kompetens minisztereiből áll, és feladata az Európai Unió versenyképességének erősítése a belső piac, az ipar és a kutatás összehangoltabb és koordináltabb irányítása által.
Forrás <http://www.kutatas.gov.hu/miniszer/eu-versenykepességi/europai-unio?folderID=5209&objectParentFolderId=5209>
Referencia Brüsszeli Európai Tanács, 2008. március 13–14., elnökségi következtetések

Versenypolitikai Főigazgatóság

Angol **Directorate-General for Competition**
Francia **Direction générale de la concurrence**
Olasz **Direzione generale della Concorrenza**
Spanyol **Dirección General de Competencia**

Definíció Az Európai Bizottság szervezeti egysége, amelynek feladata, hogy biztosítsa a közösségi szerződések versenypolitikai szabályainak tiszteletben tartását.
Forrás http://ec.europa.eu/dgs/competition/index_hu.htm
Referencia Összefonódás előzetes bejelentése (Ügyszám COMP/M.5234 – Thomas Cook France/Jet Tours)

visszautasított panasz

Angol **Inadmissible Complaint**
Francia **plainte irrecevable**
Olasz **denuncia irricevibile**
Spanyol **reclamación declarada inadmissible**

Definíció Az ombudsmanhoz nem megfelelően eljuttatott panasz, amely a következő okokból lehet: előzetes igazgatási eljárás hiánya, benyújtó személy/panasz tárgya azonosíthatatlan, belső jogorvoslat kimerítésének hiánya személyzeti ügyekben, Bírószágon tárgyalvt vagy lezárvt esetek, határidő túllépése.
Forrás Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák
Referencia Az európai ombudsman 2007. évi éves jelentése – Összefoglaló és statisztikák

Z

zöld könyv

Angol **green paper**
Francia **livre vert**
Olasz **libro verde**
Spanyol **libro verde**

Definíció Az Európai Bizottság által kiadott vitaindító dokumentum, amelynek célja egyrészt rámutatni egy ágazat legfontosabb megoldandó problémáira, másrészt kezdeményezni az ágazati politikában érintetteknel, hogy fejtsék ki álláspontjukat, milyen közösségi intézkedésekre lenne szükség az adott területen.

Forrás http://www.euvonal.hu/index.php?op=tenyek_kisszotar&abc_id=40
Referencia Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Közösséget létrehozó szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata